

G R

nsano lu, tarihten bugüne kadar ya amak için çe itli u ra lar vermi tir. Bu u ra lar çe itli ara tırmalara konu olmu tur. Ara tırmalar görsel ve yazılı medyada da yerini bulmu tur.

“Halkbilim, bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ili kin maddi ve manevi alanlardaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemlerle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son a amada da bir birle ime vardi rmay ı amaçlayan bir bilimdir.” (Koçkar, 2005).

“Medya” Türkçe Sözlük’te “ileti im ortamı, ileti im araçlarının tümü” olarak tarif edilmektedir. Tanımdan da anla ıldı ı gibi medya dendi inde pek çok ileti im aracı bu kavramın içerisinde yer almaktadır. Biz bu çalı mada kaynak ki iyi, ara tırmacıyı, malzemeyi dolayısıyla mevcut durumda ara tırmanın bütünü nü etkileyen en önemli etkenlerden olan (Bah i o lu, 2005) medya üzerinde duraca ız.

Teknolojik geli meler neticesinde, bugün genel olarak “Medya” adı verilen toplu haberle me ve yazılı-sözlü-görüntülü basım ve yayım araçlarında meydana gelen hızlı de i meler kültürü de etkilemektedir. Bu hızlı de i me içerisinde kültür unsurlarının tespiti, bilimsel yorumlarının yapılması; hem kültür mirasının gelecek ku aklara aktarılması, hem de milli kültüre ve bilime olacak katkısı bakımından önemlidir (Ero lu, 1995: 6).

Cumhuriyet dönemine kadar folklor konusundaki çalı malar, daha çok ki isel ve da ını k görünümde dir. 1927 yılında Ankara’da “Anadolu Halk Bilgisi Derne i” daha sonra da “Türk Halk Bilgisi Derne i” adını alan dernek, Türk Halk Bilimine dönük çalı maları ba latan ilk örgüttür.

Bu dernek çıkardı ı “Halk Bilgisi Haberleri” adlı süreli yayınıyla ülkemizin çe itli yörelerinden derlenen Halk Bilimi verilerini toplu olarak sunmu tur. “Halk Bilgisi Toplayıcılarına Rehber” adlı kılavuz da yayınlamı tır.

1932 yılında kurulan Halkevleri kültürün ara tırılması, incelenmesi, yaygınla tırılması ve halkla kayna tırılmasında önemli rol oynamı tır. Halkevlerinin Köycülük Kolları köy ve kasabalara geziler düzenlemi ; bu gezide elde edilen folklor verileri yerel dergilerde yayımlanmı tır. Halka dönük etkinlikleriyle bu kurulu lar çe itli illerde çıkardıkları yerel dergiler, yayınladıkları kitaplar vasıtasıyla Halk Bilimi alanındaki gereçimizin büyük bir bölümünü yitip gitmekten kurtarmı lar dır. Halk Bilimini ilgilendiren kılavuz ve el kitaplarının, monografilerin büyük bölümü çe itli halkevlerinin aracılı ı ile okuyucuya kazandırılmı tır (Kalaycı, 2005).

1938 yılına kadar çe itli dergilerde Halk Bilimi ile ilgili bazı yazılar yer alırken bu tarihte “Halk Bilgisi Derne i'nin yayınladı ı “Halk Bilgisi Mecmuası” ile “Halk Bilgisi Haberleri”nde a ırlık tamamen Halk Bilimsel yazı ve derlemelere verilmi tir. Bunları zamanla Folklor Postası, Türk Folklor Ara tırmaları, Türk Etnografya Dergisi, Folklor, Folkloru Do ru, Sivas Folkloru, Halkbilimi gibi dergiler izlemi tir. Bunların bir kısmı yayımına son vermi tir. Yayınlanmaya devam edenler arasında Folklor/Edebiyat, Milli Folklor, Halk Bilim, Türk Dünyası, Erciyes gibi dergileri örnek verebiliriz. Halkevleri ve Fakülte dergilerininin Halk Bilimine katkıları olmu tur (A.g.e., 2005).

Ülkemizde, çe itli tarihlerde Halk Bilimiyle do rudan ilgili kongre, seminer ve danı ma toplantıları düzenlenmi ve bu çalı malar devam etmektedir. Bunların kimileri derneklerin giri imiyle, kimileri de devletin deste iyle gerçekleştirilmi tir. Çünkü;

“Bir toplumun kültürel de erleri toplumun hayat tarzıyla birebir ili kilidir. Kültürel ö eler ile hayat tarzı birbiriyle aynı do rultuda geli ir. Bu ö eleri tespit etmek, toplumu iyi bir ekilde tanımak ve çözüm üretmek için çok önemlidir.” yargısından yola çıkılarak yapılan bu çalı malarda ortaya çıkan halk kültürü ile ilgili tespitler, ara tırma ve yazılar yazılı ve görsel basında da yer bulmu tur (A.g.e., 2005).

“1960, 1961,1962 Yıllarına ait Tercüman Gazetesinde Yayınlanan Halk Kültürüne Dair Yazıların Tasnifi ve ncelenmesi” adlı bu ara tırmaıyla, kültür de erlerimize medyanının ne kadar önem verdi ini tespit etmek, bugünkü medyayla o zamanki medyayı (Tercüman gazetesi sayesinde) halk kültürü açısından geçmi le günümüz arasında fark varsa bu farkları okuyucunun gözlemine ve dü ünmesine sunmak, kaybolan kültür de erlerimizi ve o zamanki halk ya ayı nı yayınlanan yazılar sayesinde gözler önüne sermek, medyanın halk ya ayı ıyla ne denli alakalı oldu unu bir nebze de olsa anlamak bakımından önemlidir.

Ara tırmanın Konusu

Çalı mamızın konusu “1960, 1961, 1962 Yıllarında, Tercüman Gazetesinde Yayınlanan Halk Kültürüne Dair Yazıların Tasnifi ve ncelenmesi” olmasının nedeni kültürümüzde medyanın önemi ve bu yılların ülkemiz siyasi tarihindeki yeridir. Kültürümüzün bozulmadan nesilden nesile ulaşmasının de eri büyüktür. Bizi, milletler camiası içinde biz yapan taraf kültür dedi imiz manevi tarafımızdır. Irk, din, dil, tarih, vatan gibi unsurlar bir milletin elle tutulur unsurlarıdır. Kültürümüzün temelini olu turan bu unsurların yozlaşma madan ku aklara aktarılmasında ve sonsuza kadar devam etmesinde yazılı ve görsel basınıma önemli i ler dü mektedir. Konunun tespitinde bu hususun ne kadar gerçekle ti ini ve ne kadar gerçekle medi ini görmek iste i önemli olmu tur.

Bir medya unsurunun kültürümüze verdi i önem, onun kültürümüzle alakalı konulara do ru bir ekilde ne kadar yer verdi i ile ölçülebilir. Buna göre özellikle ara tırmamıza kaynaklık eden gazetelerimizin milli unsurlarımızı i leyi i de i iklik arz edebilir.

Ara tırmada, Tercüman gazetesi ba lamında, kültürümüzün 1960, 1961,1962'li yılları gözler önüne serilmeye çalı ılmı tır. Aradan geçen yakla ık kırk yılda kültürümüzün geçmi le mukayesesi okurun ilgisini çekecektir. Önemsiz gibi görünen bazı unsurları ortaya çıkarmak ve okurun hizmetine sunmak toplumun ilgisini çekecektir. Buna medyanın aracılık etmesi ise bamba ka bir güzelliştir. Ara tırmamızın bir ba ka hareket noktası da bu husustur.

Ara tırmanın Amacı

Bu ara tırmada, o zamanlarda sosyal ve siyasi olarak zor dönemlerden geçen ülkemizin, 1960, 1961, 1962 yıllarında, medyanın (Tercüman gazetesi sayesinde) kültürümüze yakla ım durumu ortaya konulmaya çalı ılmı tır. Böylece medyanın halk kültürüne yakın geçmi te verdi i önem irdelenerek, bunun kültürümüzdeki yerinin ve de erinin tespit edilmesi amaçlanmı tır. Bunun yanında, okuyucunun, yerini günden güne yeni unsurlara bırakan kültürel de erlerle ilgili geçmi teki yazıları inceleyerek günümüz de erleriyle kar ıla tırma ihtimali olu turulmaya çalı ılmı tır.

Yukarıda belirtilen genel amaçların dı nda, ara tırma yaparken a a ıdaki amaçlar da tezin ekillenmesine neden olmu tur:

- 1- Kültürümüzün geçmi teki üç yılının gazetede yer alı durumu ve ekli incelenerek bugün de bu türden yazıların gazetelerde yer alıp almadı nı okuyucuların tespit etmesine yardımcı olmak. Böylece okuyucunun “medya ve kültürümüz” konusunda bilgi sahibi olmasını sa lamak.
- 2- Yakın geçmi teki kültürümüzle ilgili yazılar sayesinde kültürümüzün bir de i im içinde oldu unu bir nebze de olsa ortaya koymak ve de i imin tespiti konusunda okura yardımcı olmak.
- 3- Kültürümüzün medyada i leni inin yıllara göre (sosyal ve siyasi duruma göre) de i ebilece ini istatistiki bilgilerle ortaya koyabilmek.

Bu amaçlar doğrultusunda ilk önce halk kültürü, folklor ve medya kavramları üzerinde durulmu daha sonra Tercüman gazetesi başlamasında medyanın halk kültürüne verdiği önemi ortaya koymak için gazetede; dil ve anlatım, ahlak edebiyatı, Nasrettin Hoca ve anlatımlar, anonim şiirler, dostluk - yardımlaşma ve eğitim, hayatın dönüm noktaları, halk bilgisi, bayramlar-kutlamalar; ayin ve törenler, inançlar, tiyatro ve halk oyunları, halk oyunları ve dans, halk müziği, giyim-kuşam ve süslenme, halk sanatları ve zanaatları, halk mimarisi, kültür-medeniyet, vatanseverlik gibi unsurlar üzerinde durulmu tur. Son bölümde ise istatistikî tablo ve bilgilerle ara tırmanın sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ara tırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır:

- Büyük bir güç olan medyanın kültürümüze verdiği önem (Tercüman gazetesi sayesinde) tespit edilmelidir.
- Kendi kültürümüze yönelmede ve sahip çıkmada medyanın gücünün önemli olduğu bilinmelidir.
- Kültürümüz bir değişim süreci içindedir. Kırk yıl önce var olan; ancak şimdi olmayan kültür unsurlarımızın yanında geçmişteki halinden hayli farklılık gösteren kültür unsurlarının da olduğu bilinmeli ve tespit edilmelidir. Önemli olan değişimdir; bu değişimin özümüze uygun olmasıdır.
- Kültür, etimiz ve kemiğimiz kadar bizden ayrılmaz bir nesnedir. Onun yaşatılmasında ve korunmasında başta medya olmak üzere bütün Türk insanına görevler düşmektedir.
- Kültürümüzden ödün vermeden muasır medeniyetler seviyesinin üstüne çıkmak medyanın konuyla ilgili duyarlılığıyla yakından ilgilidir.

Ara tırma Sahası

Ara tırma sahası, adı 10 ekim 1961 yılına kadar “Hadiselere Tercüman”; bu tarihten sonra da “Halka ve Olaylara Tercüman” olan Tercüman gazetesinin 1960,1961,1962 yıllarına ait sayılarıdır.

Ara tırmanın Metodu

“1960, 1961, 1962 Yıllarında Tercüman Gazetesinde Yayınlanan Halk Kültürüne Dair Yazıların tasnifi ve ncelenmesi” adlı bu tez, kaynak ara tırmasına dayalı monografik bir ara tırma ile ortaya konmu tur.

Ara tırma, Tercüman gazetesinin Milli Kütüphane’deki kataloglarının taranıp halk kültürüyle alakalı yazıların tespit edilmesiyle ba lanmı tur. Elde edilen yazılar incelenip 18 konu ba lı ı altında tasnif edilmi tir. Daha sonra tasnifi yapılan ve incelenen yazılardan kayda de er olanları, yayınlanı tarihleri göz önüne alınarak yazıya geçirilmi tir. Her yazının yazarı, yayınlandı ı gazetenin adı, yılı, sayısı ve sayfa numarası yazıların sonunda verilmi tir. Editör tarafından yazılan yazıların yazarı verilmemi tir.

Ara tırma Teknikleri

Kaynak Ara tırması

Halk kültürü ve folklorla alakalı kitap, makale v.b. çalı maların taraması yapılarak bir kısmından yararlanılmı tur.

Tasnif

Tezle ilgili Tercüman gazetesinin kataloglarından elde edilen malzeme, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek’in 1977 yılında, folklorun konularıyla ilgili yaptı ı çalı ma örnek alınarak tasnif edilmi tir.

Buna kar ın bütün konularla ilgili malzeme bulunamadı ı için, Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek’in tasnifinde yer alan, ancak bizim tasnifte yer almayan ba lıklar olabildi i gibi bazı konu ba lıkları da, elde edilen malzemeye uygun ekilde adlandırılmı tur.

Ara tırmada elde edilen yazılar u ekilde tasnif edilmi tir:

- 1 - Dil ve Anlatım
- 2 - A ık Edebiyatı
 - a) airler
 - b) iirler
- 3 - Nasrettin Hoca ve Anlatmalar
 - a) Nasrettin Hoca

- b) Destan
 - c) Fıkralar
 - d) Halk hikayeleri
- 4 - Anonim İirler
- a) Türküler
 - b) Maniler
- 5 - Dostluk-Yardımla ma ve E itim
- a) Dostluk ve yardımla ma
 - b) E itim
- 6 - Hayatın Dönüm Noktaları
- a) Do um
 - b) Çocukluk ve gençlik
 - c) Evlilik ve aile
- 7 - Halk Bilgisi
- a) Halk hekimli i ve sa lı ı
 - b) Halk botani i
 - c) Halk ekonomisi
 - d) Halk karakter ve tahlilleri
 - e) Halk Psikolojisi
 - f) Güncel konular
 - g) Halk sporu
- 8 - Bayramlar – Kutlamalar; Ayin ve Törenler
- a) Bayramlar
 - b) Kutlamalar
 - c) Ayin ve törenler
- 9 - inanı lar
- a) Tabiatla ilgili inanı lar
 - b) Dini inanı lar
 - c) Yatırlar, Ziyaret yerleri
 - d) Rüya
 - e) Fal
 - f) Büyü ve üfürükçülük

- g) U ur getiren e yalar
- 10 - Halk Ya amı
- a) ehir ve ehirli
 - b) Köy ve köylü
 - c) Yurt dı ndaki halk
- 11 - Tiyatro ve Halk
- 12 - Halk Oyunları ve Dans
- a) Halk oyunları
 - b) Dans
- 13 - Halk Müzi i
- a) Halk müzi i
 - b) Çalgılar
- 14 - Halk Mutfa ı
- 15 - Giyim, Ku am, Süslenme
- a) Giyim, ku am
 - b) Moda-süslenme
- 16 - Halk Sanatları ve Zanaatları
- a) Resim
 - b) Çinicilik
 - c) Dokuma
 - d) Mezar ta ları
- 17 - Halk Mimarisi
- 18 - Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik
- a) Vatanseverlik
 - b) Soyda larımızdan
 - c) Kültür ve medeniyet

nceleme

Tercüman gazetesinin 1960, 1961, 1962 yıllarına ait sayılarınından elde edilen halk kültürüne dair yazıların tasnifinden sonra incelemeye geçilmi tir.

Bu inceleme, elde edilen yazıların aylara ve yıllara göre dağılım istatistiği içindedir. Statistiksel incelemeden elde edilen sonuçlar tezin son bölümü olan “Sonuç ve Öneriler” bölümünde detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Temel Kavramlar

Folklor

Folklor sözü İngilizce “folk” ve “lore” sözcüklerinden oluşur. Folk “halk”, lore ise “bilim, bilgi” anlamına gelir. Bu nedenle Türkçe’de Folklor terimi “Halk Bilimi” sözüyle de karışılmıştır. Folklor terimini ilk olarak 1846 yılında kullanan İngiliz William J. Thoms’dur (Kalaycı, 2005).

-Folklor bir gelenek bilimidir ve eski, devamlı, yaygın olan halk sanatları ve de halk endüstrisini inceler. Folklor siyasi ve de sosyal bilimlerin köken kitabıdır. Folklor uygar ya da halk ya da aydınları inceler. Folklor hiçbir aydının örneği ve halkın kendi kendine öğrenimi olduğu efsane, öykü, halk arkıları, bilmece, söz düzeni vb gibi bir çok bilgileri kapsar (Bilgin, 2006).

İngiltere’de 1878 yılında Folklore Society adıyla bir dernek kurulmuştur, folklor sözcüğü de bu bilim dalının adı olarak yayılmıştır. Skandinav, Rus, Portekiz, İspanyol bilgileri de aynı kelimeyi kullanmışlardır. 1846 yılından bu yana Anglo-Sakson ülkeleriyle İsveç, Norveç, Finlandiya, Fransa gibi ülkelerde yaygınlık kazanan bu terim yurdumuzda da benimsenerek kullanılmaya başlanmıştır (Kalaycı, 2005).

Her ulusun kendine özgü bir toplum yapısı bulunması nedeniyle Folklorun tanımlanması ve kapsamının belirlenmesinde her ülkenin bilgileri kendi toplumlarının ya da aydınlarına göre değerlendirilmelidir. Örneğin Almanya’da Folklor, siyasi bilimlerin giriş yeri, giriş odası ve sosyal politikanın kökeni, kaynak kitabıdır. Folklor halkın kalıbı, ruhu ve türünün bilimsel anlayışıdır. Sosyoloji, sözcüğün anlamı ve çağdaş kavramı bakımından Folklorun bölümlerinden biridir (Kalaycı, 2005).

Amerika’da Folklor, uygarlık tarihini inceleyen sosyal bilimlerden biri olarak kabul edilmektedir (Kalaycı, 2005).

“Belçika’da Folklorun amacı, halk sınıflarının aydınlarına ve uygarlıklarına ait olan her şeyi toplamak, inceleyerek, açıklamaktır. Folklor insanlık zihniyetinin geçirdiği değişim ve amaçları inceler ve bunları her gün karşılaşılan benzer amaçlarla karşılaştırma amacını güder.” (Kalaycı, 2005).

Fransa’da Folklor, halk ya da aydınları inceler. Folklor, uygar ülkelerde halka ait düzensel ve maddesel kültürü inceler. Folklor, uygar uluslardaki halk düşüncesinin incelenmesidir. Folklor doktrinsiz ortak inanmalar, kuramsız çalımlardır. Folklor, hiçbir aydının örneği ve halkın kendi kendine

örendi i efsane, hikaye, gelenek, arki, bilmece, söz düzeni, yıldızlara ait inanma ve büyüler gibi bilgilerdir. Folklor, az geli mi ulus ve halk sınıflarının inanı , gelenek ve göreneklerinin ansiklopedisidir. Bu da insan ın ba langıcından zamanımıza kadar az ya da çok bozulmu biçimde ula an kültür kalıntılarıdır (A.g.e., 2005).

ngiltere’de Folklor, gelenekler bilimidir. Folklor, insan kurulu larında en yaygın, en devamlı ve eski olan eyleri, halk sanatlarını, halk endüstrisini inceler. Folklor, yazılı belgeleri de il; atalardan gelen geleneklerin etkisi altında inanılan ve yapılan eyleri inceler. Folklor, bugün ya ayan, fakat bugünün ve zamanımızın olmayan fikirleri, gelenek ve tarihleri, eski halklardan kalanları toplar, kar ıla tırır. Halkın efsane, gelenek ve inanı ları ile ilgilenir. Folklor, halkın dü ünsel yapısını olu turan her eyi inceler (A.g.e., 2005).

“Her topluluk bir kültür sahibidir. Di er bir deyi le her kültür ayrı bir toplulu u temsil etmektedir. Türk milleti de dili, töresi, dini, hukuku, dü üncesi ve hadiseler kar ısındaki hususi davranı larıyla asırlardan beri ya amakta oldu una göre bir milli Türk kültürü mevcut demektir.” (Kafeso lu 1995: 16).

“Folklorun anlamı ve tanımı konuları Türk folklorcularınca da i lenmi tir. M. akir Ülküta ır, Sedat Veyis Örnek gibi bilim adamlarını örnek verebiliriz.” (Kalaycı, 2005).

“Sedat Veyis Örnek’e göre Folklor, bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ili kin maddi ve manevi alanlardaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemlerle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son a amada bir bire ime vardırmaı amaçlayan bir bilim dalıdır.” (Kalaycı, 2005).

Ayrıca toplumsal konu ma dilinde folklor terimi yanlı anla ılmakta ve de, halk oyunları ile ba da tırılmaktadır. Halbuki folklor (halay, horon, bar, kar ılama, zeybek, ka ıklı oyunlar,) anlamında de il de , kültürel ve terminolojik boyutuyla bilim dalı, ve de bilimsel halk bilgisi tanımlamasında algılanması gereken, ana ve yardımcı alanları olan (tarih, antropoloji, co rafya, sosyoloji, ekoloji, demografi(nüfusbilimi) , etnografya, mitoloji) gelenek bilimidir (Bilgin, 2006).

Bir ülkenin, bir yöre halkının, bir etnik grubun ya amının bütününe kapsayan ve temelinde o halkı olu turan insanların ortak ve yaygın davranı kalıplarını, ya ama biçimini, belirli olaylar ve durumlar kar ısında tavrını, çevresini ve dünyayı algılayı mı açıklamada; geleneksel ve törensel ya amı düzenleyen, zenginle tiren, renklendiren bir be eniyi, yaratıyı, kurumu, töreyi, kurumla mayı göz önüne sermede; bir ucuyla geçmi e, bir ucuyla da zamanımıza uzanan gelenekler, görenekler, adetler zincirini saptamada; bu zincirin köstekleyici veya destekleyici halkalarını tek tek belirlemede; halk kültürünün atardamarlarını yakalayarak bunlardan özgün ve ça da yaratmalar çıkarmada folklorun rolü ve önemi birinci derecededir (Kalaycı, 2005).

Folklorun belli ba lı kadroları ise; (Barınak, konut-Ekonomi türleri, - hayvancılık, -Tarım reñçperlik, -Ölçme tartma hesaplama birimleri -Halk sanatları, -Giyim ku am, Halk hekimli i baytarlı ı, -Halk meteorolojisi, -Halk

hukuku –Halk inançları, -Dinsel ve büyüsel içerikli inançlar, -Halk edebiyatı, -Halk tiyatrosu, -Halk oyunları, -Halk müziği ve çalgıları, -Çocuk oyunları ve oyuncularını, -Adlar lakapları vb. halkla iç içe ya ayan bir çok kültürel öğe (Bilgin, 2006).

M. Akir Ülkütaır'a göre Folklor, en derli toplu anlamıyla genel olarak sözlü halk edebiyatı, halk musikisi, halk tema şası, halk gelenek ve inançları gibi tamamen fikri ve manevi tezahürleri, kısaca halkın manevi kültürü ara tıran bir bilimdir. Dü ün, bayram, cenaze, kandil, çocuk vs.'ye ait halk gelenekleri; cin, peri, büyü, afsun, muska, gibi eylere inanma ekinde tezahür eden bütün halk inançları ile türküleri, maniler, bilmeceler, oyunlar, masallar, menkıbeler, deyimler ve atasözleri Folklorun konusu içindedir. Bütün bunlar belli kadrolar dahilinde tespit ve tetkik edilir (Kalaycı, 2005).

Bilindi i üzere kültürel açıdan yok olmak üzere olan bütün toplumların yapmakta oldu u bu ve buna benzer çalı malar genel anlamıyla Halkbilimi kapsamına girmektedir. Birçok kaynakta halkbiliminin tanımı yapılırken; “Bir toplumun, bir ulusun ya da belirli bir bölge halkının, bir kentin, bir ilçenin, bir köyün, maddi ve manevi alandaki geleneksel kültür ürünlerini ve ya ama biçimlerini bilimsel yöntemlerle derleyen, sınıflayan, çözümleyen, yorumlayan ve son a amada bir bire ime vardırılmayı amaçlayan bilim dalıdır.” (Örnek, 1995: 7) denilmektedir.

Medya

Medya kelimesi, Türkçeye 1990 yılından itibaren radyo ve televizyon tekelinin kırılmasıyla birlikte girmi tir. Bu kelime, dilimize ngilizce bir kavram olan “mass media” teriminden uyarlanmı tir. Geni anlamda, yazılı basın (gazete, dergi, mecmua v.b), sesli ve görüntülü (radyo ve televizyon vb.) yayım araçlarını ifade etmektedir.Dar anlamda ise, yazılı, sesli ve görüntülü kitle ileti im araçları demektir. Esas olarak, mass media teriminin Türkçesi, kitle ileti im araçlarını ifade etmektedir (Ödevsitesi 2006).

“Haber ve bilgi verme amacı ba ta olmak üzere, e itmek, e lendirmek gibi amaçlar ta ıyan, belirli bir okuyucu kitlesine, belirli aralıklarla ya da sürekli olarak ula an araçlardır. Gazete, dergi, radyo, televizyon, sinema gibi kitlelere ula an ve ileti imi sa layan araçlara medya araçları denilmektedir.” (Ödevsitesi, 2006).

Kitle; “Toplumun içerisinde bütün grupları, bireyleri temsil etmektedir. Kitle ileti im araçları her türlü ileti ime olanak sa lamak üzere kurulmu olan sosyal yapıları ve bu yapılar için gerekli araçları ifade eder. Kitle ileti im araçları, kültürel, ekonomik, e itim, siyasi, e lence, haber, gündem gibi birçok kamusal görevi yerine getirerek toplumda bir güç unsuru olmu tur. Bazı batı ülkeleri kitle ileti im araçlarını dördüncü güç olarak kabul etmektedir. En az yasama, yürütme, yargı gibi halkı ilgilendiren ve kamuoyu olu turabilen bir güç unsuru niteli indedir. Kitle ileti imi, “Türkçe’de; kitle haberle mesi” ekinde ifade edilir. Kitleler ise toplumun bütününe veya bir bölümünü kapsayan ve etkileyen bir güç unsurudur. Kitle ileti im araçları ileti imden ve kitlelerden ayrı tutulamaz. Kitle ileti im araçları 15. yy’da Batı Avrupa’da hareketli metal harflerle baskı yapıldı ı tarihe dayanmaktadır. Alman Johann Gutenberg’in 1434-1436 yılları arasında matbaayı bulmasıyla kitle ileti im araçlarının kullanılmasına ba lanmı tir. Ancak kitle ileti imi insanlı ın var olu undan bu yana var olmakta ve

ilerlemektedir. Bazı tarihçilere göre kitle iletişim araçları 5 a amadan olu mu tur. Bunlar; 1. aretlerle iletişim 2. Dilin geli miyle iletişim 3. Yazının icadıyla iletişim 4. Baskı makinesinin icadıyla basılı materyallerle iletişim 5. Kitle iletişim araçlarının geli mesiyle kitle iletişimi. Kitle iletişimi geçmi ten bugüne kadar var olmu ve sürekli geli erek ilerlemi tir. “ İlk kitle iletişim aracı Roma ve Mısır’da kullanılan gazete olmu tur. Gazetenin iletimi okur-yazarlıkla sınırlıdır. Uzun yıllar iktidarını sürdüren gazete iletişim teknolojisindeki geli me sayesinde yerini radyoya bırakmak zorunda kalmı tir. “II. Dünya Sava ından sonra da televizyon kitle iletişim aracı olarak kabul edilmi tir.” “Kitle iletişim araçları bugün dünyanın hemen her yerinde cereyan eden olayları en kısa sürede kitlelere ileten ça da ve etkin bir organizasyondur.” Teknolojinin hızla geli mesiyle birlikte kitle iletişim araçları bireyleri, grupları, toplumları ve kültürleri etkilemekte ve vazgeçilmez bir konuma gelmektedir. Artık kitle iletişim araçları toplum ya antısının önemli bir parçası olmu tur. Hayatın her kesiminde yer almaktadır. Kitle iletişim araçları birey veya toplumların; de er, dü ünçe, kanaat yapılarını etkilemekte büyük bir güce sahiptir. Ancak etkiledi i kitleler de medyanın gücünü olu turmaktadır. Kitle iletişim sürecinde çift yönlü bir etkile im söz konusudur. Mesajı gönderen ve mesajı alan arasında kar ılıklı bir iletişim vardır. Bu iletişim de önem, mesajın birey veya toplum tarafından benimsenmesidir. Bu benimsemede birey ve toplumun psikolojik yapıları, kanaatleri, kültürleri önemli rol oynamaktadır. Kitle iletişim araçları sadece birey ve toplumları de il, toplumların siyasi yapısını, yönetimini, e itimini, kültürünü de etkisi altına alabilmektedir (A.g.e., 2006).

Yine di er geli mi ya da geli mekte olan toplumlarda oldu u gibi, ça da Türk medyası da bireylerin bilgi, duygu, dü ünçe, inanç, tutum ve davranı larını etkileyebilecek (en azından potansiyel olarak) çok büyük bir güce sahiptir. Yalnızca bireylerin de il, aynı zamanda toplumsal grupların, toplumsal kurumların ve kurulu ların, kısacası toplumun tamamının ve kültürün, medyanın ekillendirici ve belirleyici etkisinden kaçabilmesi çok zor görünmektedir.

Günümüz Türk medyasının bireyler, toplum ve kültür üzerinde yapabilece i bu de i tirici etkiler, olumlu do rultuda olabilece i gibi olumsuz do rultuda da gerçekleşebilir. Söz konusu etkinin niteli i ve niceli i zamana, özellikle toplumun ve medyanın içinde bulundu u ko ullara, belki hepsinden önemlisi de medya araçlarının sahiplik ve/veya kontrolünü elinde bulunduran güç odaklarına göre farklılıklar gösterebilir (nsanbilimleri, 2006).

Günümüzde medya, ister olumlu ister olumsuz yönde olsun, toplumu, tartı masız bir etkileme gücüne sahiptir.

Medyanın günümüz toplumlarının zihinsel hayatına hükmeden bir konumu vardır. Medyanın, ulusal ve uluslar arası sorunların çözümü, toplumun e itilmesi ve bilgilendirilmesi, kültürün geli tirilmesi, bireyler arasında sa lıklı iletişim kurulması, toplumlarda barı , huzur ve daha insani bir düzenin sa lanması gibi i levler üslenmi olmasına ra men, kimilerinin bir çok sorumlulu u ve etik ilkeleri yerine getirmede i, tam tersine bir çok toplumsal soruna kaynaklık etti i görülmektedir (Foreignpolicy, 2006).

BÖLÜM 1: 1960, 1961, 1962 YILLARINDA, TERCÜMAN GAZETESİNDE YAYINLANAN, HALK KÜLTÜRÜYLE İLGİLİ YAZILARIN TASNİF VE İNCELENMESİ

1.1. Dil ve Anlatım

Radyolarımızda Dil Yanlılıkları

Bazı spikerlerimizin arasında Türkçe açık ve aydınlık bir diction (söyleme) ve ahenkli bir intonation (seslendirme) ile dünyanın en güzel dili haline gelir. Fakat radyolarımızda konu anlatımın çoğu öyle telaffuz, vezin ve ritim hataları yapıyorlar ki, okuyucularımızın haklı şikayetlerine yol açılıyor. Bize olduğu gibi öteki gazetelerdeki arkadaşlarımız da bu şikayetleri her zaman alırlar. “Cumhuriyet” gazetesine Kastamonulu bir okuyucusundan gelen şikayet mektubunda şöyle deniyor:

“Diğer bir şikayetimiz, spikerlerin ve bazı ses sanatkarlarının telaffuzuna aittir. (bakıy, sakıy, vakıy...) gibi kelimeleri (Baki, Saki, Vaki, ...) şeklinde telaffuz etmektedirler. Ses kulakları tırmalıyor. Hele telaffuz yanlışlığı ile de ilgili en manalara ne buyrulur? (rakıyb), (leylei aruz) kelimelerinin (rakip), (leylei aruz) şeklindeki telaffuzlarından ne yanlış manalar çıkıyor.”

Okuyucu (ahçer) kelimesinin (ahçı) şeklinde telaffuzundan da şikayetçidir. Bu bir mehur galattır ve çoğumuz ahçı deriz. Bu galat da sebepsiz değildir. Kelimenin aslındaki “ç” harfi daha sonra gelen “ç” harfinin tesiri altında tenafürden kurtulmak için yumuşamaktadır. Lisaniyatta bu hadisenin adı “Lation regressive” yani geriye doğru temessüldür. Önüne geçilmez. Fakat okuyucunu öteki misalleri ve daha birçokları dilimiz hesabına fena işlerdir.

İstanbul radyosunun bir spiker imtihanında jüri üyesiydim. İmtihana girenlerin hiçbiri “süzünak”, “ferehnak”, “ikramiye”, “inkılap”, “vakit” kelimelerini doğru telaffuz edemiyorlardı. Baktaki üç kelimenin “k” harfini Arap harflerindeki “kef” harfinin ince sesiyle telaffuz edemiyorlardı.

Birçok mütehassıs bugünkü Latin alfabesinin çok eksik olduğunu yazdılar. Bu harflerle doğru Türkçe ne yazılır, okunur. Benim “server bedi” imzamdaki “bedi” kelimesini de

do ru okuyup yazmak mümkün olamıyor. “kedi” vezninde telaffuz ediliyor. Sonundaki ayın harfi mevcut olmadığı için kelimenin manası da ortadan kalkıyor. Bu yüzden dilimize (bedii) kelimesi yerine (estetik) girmiş tir. Manası anlaşılmasın diye Bedii Faike “estetik faik” mi diyelim? Sayısız manasızlıklarımız arasına bunu da katar çıkarız. De il mi, aziz kardeşim Estetik Faik?

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, 6 Ocak 1960; yıl:5, sayı:1645, sayfa:

Nesil mi, Ku ak mı?

Edebiyat fakültesinden bir üniversiteli, “ku ak” kelimesinin nesil yerine kullanılmasının do ru olup olmadığını soruyor.

Her iki büyük bölüme ayrılır. Biri “Langue kommune” denilen, herkesin kullandığı müterek ve ortak dildir. Öteki her ilmin kendine mahsus “langue speclale” denilen hususi dil veya ihtisas dilidir. Batı memleketlerinde bu dil, çoğu grek ve Latin kelime (terim) lerinden mürekkeptir. Bir çeşit argodur, yalnız mütehasıslara hitap eder. Her ilmin kendine mahsus bir dili olması mana karışıklıklarını önlemeye yardımcı gibi, sırf ilmi planda terim gruplarının (aynı kökten türeyen kelime ailelerinin) tekkülünü kolaylaştırır. İlim dilini halk diline indirdiğiniz takdirde kelime hazinesi fakirleşir ve dil, düünce inceliklerini ifadeden aciz kalır. Halbuki birçok hakikatler bu inceliklerdedir.

“Nesil” mücerret bir kavramdır. Terimdir. “tenasül”, “tenasüli”... gibi aynı kökten gelme bir ailesi vardır. Gerekirse aynı kökten yeni kelimeler tekil edilebilir. Batı dillerinde olduğu gibi.

“ku ak” mücerret de il, müahhas bir kelimedir. Kullanıldığı dilinde terim de ildir. Köylü arasında basit bir manası vardır. Biyoloji ve sosyoloji dillerindeki manasının dışında değildir.

Köylü dilinden ilim dili yapmaya kalkarsanız da, “ku ak” gibi, potur, alvar, çarık... gibi kelimeleri mecazi bakımdan manalandırırsanız, medeni dillerde iki yüz binin altına düşürürsünüz kelime sayısını Türkçede birkaç bine indiririz. Bilinir ki Shakespeare eserlerinde, otuz bine yakın ayrı ayrı kelime kullanmıştır; onun zamanında İngiliz köylüsü üç yüz kelimesi ile konu uyardı. Edebiyatçılarımız, Arapça’sı ve Farsça’sıyla bile ileri dillerden çok çok fakir Türkçemizi halk ve köylü diline indirerek basitleştirmek isteyenlerin tesirine kapılırlarsa, edebiyatın ifade vasıtası olan dili, ancak müehhas,

maddi ve basit fikir ve ruh hallerini belirtmekten fazla de eri olmayan yarı vah i kabile dili haline getirirler.

Bilhassa edebiyat fakültelerindeki aydın gençli in bu gerici dil akımlarına kar ı cephe almaları temenni edilmeye de er.

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, 12 Ocak 1960; yıl:5, sayı:1651, sayfa:2

Kelime nsandan Daha Canlıdır

Kelime sigara tablası de ildir. Ho umuza gitmezse onu kaldırıp yerine ba kasını koyamayız.

Kelime canlıdır. Hayvandan ve insandan daha canlı. Kendi kendine ölmezse onu öldüremeyiz. Resmi ve hususi bütün saldırmalar, kitap, mehtap, memur, manzara, gurur, zehir...gibi Arapça ve Farsça kelimeleri öldüremedi. Yerlerine Beti, Ayaydın, yar, Görü, Kıvanç, vidi ve A u kelimelerini getiremedi. Misal pek çoktur.

Soyadlarında kalan Ayaydın ve Ayaydınlı ı kelimeleri uydurma de il, halis Türkçe ve güzel kar ılıklardır. Fakat bin yıllık edebiyatımızda, aydın ve halk dilinde ya ayan bu ve benzerlerini öldürmek mümkün olmadı ı için, yerine daha güzellerini bile getiremiyoruz. Çünkü her kelimenin kendine has bir hayatı, kaderi, tarihi, her kullanılı nda canlanan hatıraları ve tedaileri vardır. Her kelime kuvvetini bu ya armı lıktan alıyor.

Ölmeye niyeti olmayan canlı kelimeleri öldürmek mümkün olmadı ı gibi, ya amı , devrini tamamlamı ve kendili inden ölmü eski (ar-kaik) kelimeleri diriltmek ve yenile tirmek de mümkün olmuyor.

Manzara'nın yerini alamayan “görü” kelimesi bunlardandır. (O uz destanında varmı) Güzel kelime fakat ölü.

Dil âlimleri Ersene Darmesteter'in “Kelimelerin hayatı” adındaki kitabının dü ündürdü ü meseleler üzerinde çok ara tırmalar yapmı lardır. Bazı kelimeler de ölmezler dilden kovulurlar, ba ka memleket ve dillerde ya arlar, yüzyıllar sonra dönüp gelirler. Mesela: Fransızların ngilizceden aldıkları “flirt” (flört) ve “budjet” (bütçe)

kelimeleri aslında Fransızcadır. Bazı dil züppelerinin Fransızcadan aynen alıp kullandıkları “kiyosk”(kiosgue) kelimesi de Türkçedir ve bildiğimiz “kök”tür.

Kelimeler insandan daha canlıdır ve insan eli ile canlarına kıyılmaz. Fakat onların hayatını biyolojik hayatın aynı kabul etmek de yanlıştır. Kelime herhangi bir canlı gibi doğup, büyüyüp, ölmez. Hayatının ortalama müddeti bilinmediği gibi artları da tamamıyla bilinmez. Etimoloji, fonetik ve morfoloji bakımından hayale sımayan deyimlere ulaşılar.

Ölüme mahkum kelimelerin yerine yenileri bulunabilir veya tekil edilebilir. Bu “tekil” ameliyesini “uydurma”dan ayırmak ister. Bu da babil babilince ve karmaşık bir meseledir.

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, 27 Mart 1960; yıl:5, sayı:1726, sayfa:2

Bugünkü Türkçe Hangi Türkçedir?

Çağrısı Dergisi'nin son sayısında Bay Mehmet Önder, XIII.yüzyılın yarısından sonra Arapça ve Acemceye karşı Türkçe lehine bir hareket başladığını yazdıktan sonra diyor ki:

“Türkçe davamızın yedi yüz yıllık bir geçmişi vardır. Bize öyle geliyor ki, bu davayı zümreler yaratıyor, biri Osmanlıcanın, öteki ağırlıkla özlü tirmenin akımına kapılarak Türkçeyi kılıktan kılığa sokuyor. Ortada bir dil var: Konu ulan Türkçe... Anadolu Türkçesi. İşte Karamanolu Mehmet Bey'in istediği ferman dili. Yunus'un, Kaygusuz'un dili ...

Hiçbir dil yalnız konu ulandan ibaret değildir. Her memlekette edebi dil, yazı dilinden; yazı dili konuşma dilinden, konuşma dili ilim dilinden ve ortak dil bölge dillerinden ayrılır.

Anadolu Türkçesi diye bir ayrı dil yoktur. Anadolu'muzun çeşitli bölgelerinde birbirinden farklı lehçeler vardır. Ortak dili vücuda getiren de bunlar değildir. Konya kelimesini “Gonya” ekinde yazan olmadıkları gibi, “geliyor musun?” yerine “geliyor mu” ekinde ortak dile girmemiştir.

Lisaniyat denilen sistematik dil ilimlerine göre, bir ortak dilin tekkül bölge dilleri arasında yüzyıllar süren bir savaşın neticesidir. Bunlardan yalnız birinin ötekilere üstün

gelmesi ortak dili vücuda getirir. Fransızcada l-de France(Paris), talyancada Floransa, Türkçede stanbul, spanyolcada Kasdil bölge dilleri, siyasi, iktisadi, dini, kültürel birçok sebeplerle ortak dil haline gelmişlerdir. Eski Yunancada da Atik lehçesinin ortak dil haline gelmesi bu gelişmeye tabi oldu. Misaller çoktur.

Türkçe, belki XIII. yüzyıldan sonra, bir tasfiye hareketi içindedir. Bunun az çok uurlu ve sistemli ekli çok yenidir. Umumiyetle Selanik'te "Genç Kalemler"den ba ladı ma inanılır. Gerçekten de bugünkü yazarlarımızın ve aydınlarımızın Türkçelerini kullandıkları Farsça sine (gö üs), yar (sevgili), da (kızgın demir izi, yara) gibi yabancı kelimeler aydın dilinden çıktı ı halde halk iirlerinde ya amaya devam ediyor. Bu da Anadoludaki çe itli bölge dillerinin ortak dil haline gelmedi ini, umumiyetle yazılan ve konu ulan Türkçe olmadı ını gösteren ayrı bir i arettir. Bugünkü aydın dili hak dilinden daha sade Türkçedir. Yunus'un dili yer yer koyu Frasça, Arapça ve Türkçe kelimelerden mürekkeptir. Halis Türkçe de ildir. Divanında "cemal", "server", "girdap", "zehi", "batın", "ma' uk", "azad", "baha", "viran" gibi Arapça ve Farsça kelimeleri çok bol kullanan Yunus'un e siz de erini dilinin katıksızlı nda aramak do ru olmaz. "Türkçemiz" de il mi? Bir dokun, bin ah dinle...

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, 26 Nisan 1960; yıl:5, sayı:1754, sayfa:2

Dil Kurultayı

Her üç yılda bir oldu u gibi, bu seferki Türk Dil Kurultayı da hayli gürültülü geçti. Her sefer, dikkat ederim, yurdun dört yanından gelen üyeler ilk gün çok hızlı, çok atak, çok sava çı olurlar. İlk iki günkü oturumlarda her ey ince elenir,sık dokunur, her madde didik edilir, pireler deve yapılır. Ama ondan sonra herkes yava yava bu atakları kanıksar, sözcüler yava lar, tartı malar, oturuma katılmalar tavsar. Bu sefer de develer pire oluverir.

Nitekim kurultayın ilk günü kaoca bir oturumu i gal eden konu ne oldu bilir misiniz? Sayın Orgeneral Cemal Gürsel'e falan kelimeyi yazalım mı, yazmayalım mı? Buna kar ılıklı kurumun ana meselelerinden biri olan tüzük tartı masına son günü vakit kalmadı, konu ulamadan geçi tirildi. Yine bu kurultaylarda büsbütün ortaya çıkan kusurlarımızdan biri de u oluyor: Konu mak merakı.

Genel ya ayı ımızda da öyle de il mi? Hatipler bayraklı bir kürsü görmeye, bir mikrofon yakalamaya, kar ılarında iki üç yüz dinleyici görmeye görsünler. Tut adamı yerinde tutabilirsen. İle a ır a ır o merdiveni tırmanacak, iki elini dayayıp salonu bir süzecek türlü hitabet ekollerinden birinin edası ile bir söylev gösterisine kalkacaktır. Sırf kendini göstermek için konu mak. Dinleyici bulmu olmanın fırsatından faydalanmak, mikrofondan akseden sesine a ık oldu u için konu mak, milletvekilli i stajı yapmak için bu fırsatı kaçırmamak, bazen de gerçekten bir söyleyece i oldu u için konu mak gibi çe itli saikelerle konu ulur, konu ulur, konu ulur, konu ulur.

Hatta bazı hatiplerin, ba kanın yeterlik önergesi verildi i, bir lehte bir aleyhte sözcüden ba ka kimseye söz vermeyece i ihtarı üzerine sırf konu ma hevesi kursa ında kalmasın diye savunaca ı tezin bu sefer aleyhinde konu mak üzere söz istedi i bile görüldü.

Konu an da bari inzicamlı konu sa. O da yok. Ya co up ta malar, ya kula ını tersinden göstermeler, ya da lüzumsuz alınmalarla ahsiyata kaçmalar kurultaya ve üyelere ne dakikalara, ne saatlere, hatta ne günlere mal oldu, bir hesaplınsa a ılır. Konu ma heveslilerinin dı ında kurultayda, taktik uzmanları, kulis faaliyeti amatörleri, seçim propagandası meraklıları da faaliyetleri için güzel bir ortam yakalamı oldular.

Son gün irili ufaklı, sarılı beyazlı seçim listeleri ortayı sardı. Sanki memleketin gelece i bu kurulun seçimlerine ba lı imi gibi bir büyük önemseme ile bir seçim sava ıdır ba ladı. Birtakım kimseler seçildi, ba kaları seçilemedi.

Kurultay da böylece sona erdi.

İmdi içine lütfedip beni de yeniden seçtikleri bu yeni yönetim kurulu sade adı olup bir toplantıya bile katılmayan mostralık ünlü üyeleri il, geçen kuruldandan bu kurula geçmi eski elemanları ile ve yepyeni ki ileri ile bir öncekinden ne derece farklı icraat yapacak görece iz.

Ama genel olarak unu söylemeliyiz ki; tahmin dı ı masrafları, iyi kötü yayınları, hiç okunmayan dergisi, ba arılı sayılabilecek sözlü ü gibi hizmetleri dı ında kurulun bugüne kadar temiz Türkçeyi yurt çapında yayma gücü, ne yazık ki çok sınırlı kalmı tır.

Yeni yönetim kurulunun genç unsurlarından her eyden önce bu alanda daha canlı çalı malar beklemekteyiz. Öz Türkçeyi kitlelere yaymak için en uygun yollar arasında

milli e itim alanının, okulların, ordunun yanı sıra, gazeteler,radyolar, ve din adamlarının tutumu akla gelmektedir.

Yeni seçilen kurulun özellikle bu alanlarda yo un ve tesirli bir program yapıp hemen i e giri mesi çok hayırlı olacak ve yurt çapında böyle bir canlılık dil kurumunun prestijini de birden arttırabilecektir.

TANER, Haldun, Hadiselere Tercüman, 18 Temmuz 1960; yıl:5, sayı:1835, sayfa:2

Türk Dili Temel Kitabı

Batı ilim “aleminde Türk Kültürü, bilhassa Türk dili ve tarihi ile ilgili çalı malar, geçen yüzyılın sonlarına do ru hızlanma a ba lar. Yine bu yüzyılda gerçek bir ilim haline gelmi olan Lenguistik (Lisaniyat – Dilbilim) ve filolojiden faydalanmak, bu çalı malara ciddiye kazandırmı tır. Türklükle ilgili ara tırmaların artması ve hele 1893’te Danimarkalı âlim W.Thomsen tarafından 8. yüzyıla ait Orhun Yazıtlarının çözülmesi, bu sahada büyük geli melerin ortaya çıkmasına sebep olmu tur. Böylece, arkiyat (oryantalistik)içerisinde Türk kültürünü ele alan, müstakil ve yeni bir ilim kolu meydana gelmi tir. Avrupalıların Türkoloji dedikleri bu yeni ilme, Türkiyat denmi tir; bugün Türklük Bilgisi adı verilebilir.

Son yıllarda Amerikalılar da, Türkoloji’ye ilgi duymaya ba lattılar. Bir zamanlar bu ilmin merkezi Almanya idi. imdi birçok ülkeler, kendi ülkelerini bu çalı maların merkezi haline getirmek için sessizce mücadele ediyorlar. Birçok imkanlara ve Türk asıllı bilginlere sahip bulunan Sovyetler Birli i a ır basmaya çalı maktadır. Bu yılın a ustos ayında, Moskova’da toplanan ve arkiyatçılar Kongresi ve daha önceki kongreler bu hususu açıkça göstermektedir. Do rudan do ruya bizi ilgilendirdi i için ne yapıp yapıp Türkoloji merkezini yurdumuza getirmek zorundayız. Biri ilmi öbürü kültürü temsil etti inden dolayı Avrupa ülkelerinde fen-edebiyat fakültelerine üniversite camiası içinde çok önem verilir. Edebiyat fakültelerinde ise, o memleketim dil, edebiyat ve tarihini, yani milli kültürünü ele alan kollar en esashı yeri tutarlar. Halbuki Aziz Atatürk, milli kültürün incelenmesi, ara tırılması ve geli tirilmesi için, Dil ve Tarih – Co rafya Fakültesini kurmu tu. Artık, imdiden sonra milli kültürle u ra an bölümler, layık oldukları ilgiyi görmeli, geni imkanlara kavu malıdırlar.

Batı bilgi dünyasında, filoloji sahalarında varılan son neticeleri bir ana kitap halinde toplamak âdet haline gelmiştir. Türk filolojisi ve kültür tarihi için de böyle bir esas kitaba ihtiyaç vardır. Bu şekilde bir kitabın hazırlanması 1951'de İstanbul'da toplanan arkiyatçılar Kongresinde Prof. Zeki Velidi Togan tarafından teklif edildi. Bu maksatla İstanbul'da kurulan "Milletler Arası Arkiyatçılar Birliği" 1952'de Paris'te yaptığı toplantıda, Unesco'yu kendisiyle ilgilendirdi ve onun vasıtasıyla başka ülkelerden mali yardım sağladı. Fransız bilgini Jean Deny, Alman Prof. H.Scheel ve Danimarkalı Prof. K.Gronbeck ile Zeki Velidi Togan'dan meydana gelen yazı kurulu, 1953'ten itibaren devamlı çalışmalar yaparak, yazılar temin ederek nihayet geçen yıl Türk filolojisi ve medeniyet tarihi ana kitabının ilk cildini yayımlama amaçlarına muvaffak oldu. Latice "Philologiae Turcicae Fundamenta" (Türk dili temel kitabı) adını taşıyan ve Wiesbaden'de basılan büyük boy 836 sayfalık kitap çeşitli bahisleri içine almaktadır.

T MURTA , Faruk K., Hadiselere Tercüman, 15 Kasım 1960; yıl:5, sayı:1953, sayfa:2

Türk Dili Ve Anayasa

1932 yılında liseden yeni mezun olmuştum. Fransaya öğrenime gitmek üzere girdim. Devlet imtihanlarının sonucunu bekledim günlerdedi. Dolmabahçe Sarayında, ilk Türk Dil Kurultayının Atatürk'ün huzurunda toplanacağını gazetelerden öğrenince, birkaç arkadaşla müracaat ettik ve bizim de dinleyiciler arasında yer almamıza müsaade ettiler.

Unutulmaz bir gün oldu bizim için! Büyük Atatürk, biraz ilerimizde, kendisi için hazırlanan locada oturuyordu. Kulaklarımız, kürsüye çıkan hatiplerde gözlerimiz ise Gazi Mustafa Kemal'deydi. Konu an bilim adamlarını, şairleri, politikacıları, nasıl da dikkatle dinliyordu! Bir ara Hüseyin Cahit Yalçın da kürsüye çıktı. O devirde siyasetten çekilmişti, gazetecilik de yapmıyordu. Tarihçilerin son fertlerinden biri olması hasebiyle bir nevi muhalif sayılıyordu. Ne söyleyecek diye herkes meraklıydı. Ben, Hüseyin Cahit'in, gençliğinde bir türk grameri yazdığını, bu konuda boş olmadığını biliyordum. Nitekim, o gün, dilde tekamül nazariyesine dayanarak, dilimizi zorlayarak geliştirmeye çalışmamızın tehlikelerini belirtti ve batılı bilim adamlarının fikirlerini de belirtti. Devletin bu gelişmeyi kontrol etmesi, hatta uurlu bir şekilde hız vermesi de faydalı olabilirdi.

Demagog'lar

Ogün birçok hatip Hüseyin Cahit'in fikirlerini çürütmek için kürsüye çıktı ve bazen a ırı müteceviz bir üslupla, üstada hücum etti. Bunu yapanlar daha ziyade politikacılar dı. Sonradan ö rendik ki Atatürk,bu dil demagoglarının saçmalarını dinlememi bile, Dil kurumu üyelerine de emretmi Hüseyin Cahit'in söylediklerini iyi incelesinler diye..

Fakat o devrin ünlü dilcileri bunun aksini yaptılar ve Güne -Dil nazariyelerine varıncaya kadar neler neler icat etmediler! Büyük adam her eyde oldu u gibi bu davada da iftiracılara “dur” demesini bildi. Ama onun vefatından sonra yeni dil demagogları türedi ve i çı ırından çıktı. O kadar ki bir aralık, memlekette bir dil anar isi ba gösterdi. Birbirimizi anlamaz olmu tuk. Bu ifratın elbet bir reaksiyonu olacaktı. Nitekim 1950'de Demokrat Parti iktidara geldikten kısa bir süre sonra, Prof. Fuat Köprülü'nün te vikiyle, bilhassa Anayasadaki bazı terimler de i tirildi ve tekrar eskileri getirildi. Dünya çapında bir öhreti olan Köprülü'nün oldukça muhafazakar bir dil ve edebiyat bilgini oldu u unutulmamalıydı. Halk dilinde yer eden ve fonetik bakımdan da kullanı lı olan “Genel Kurmay Ba kanlı ı” yerine tekrar “Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Reisli i” tabirini getirmek lüzumsuz ve gericilikti.Velhasıl a ırı dilcilerden sonra, bir de a ırı muhafazakarlar çıktı.Bu hal yeni bir anar iye meydan verdi.

Son yıllarda edebiyatçılarımızda öz Türkçe kelimeler kullanmak için adeta bir yarı ba ladı. Nurullah Ataç'ın bir aralık anla ılmaz hale gelen, a ırı aykırı uydurma terimlerle dolu yazılarını örnek alan gençler, bugün hala bocalamaktadırlar. Kelime yapmak ve kullanmak, bu kelimenin tutması ve günlük konu mada yer etmesi, halk tarafından sevilmesi benimsenmesi için yetmez. Dilbilgisinin bir ilim oldu unu kabul etmek ve onun kanunları,kaideleri içinde dilimizi geli tirmek zorundayız. Akademiler ve kurumlar birer kelime imalathanesi de il,halkın içinden do an kelimelere ilmi bir yön veren, düzenleyici unsurlardır.

Bundan böyle bizde de böyle olmasını temenni edelim. Zira urasını da unutmamalıdır ki, halk zaten kendisine empoze edilen kelimelerden be enmediklerini kullanmamaktadır. Israr etmenin manası yok. Be enilecek, ahenkli, çekime elveri li kelimeler ortaya atmak gerekir.

Temsilciler meclisinde kurulan anayasa bu hususta imdiden bir karar aldı nı, yeni anayasanın yazılı nda duru bir Türkçe kullanılaca nı, konu ma dilinde yer etmi eski terimlerin muhafaza edilece ini ö rendi imiz zaman,memnun olduk. Zira anayasada kullanılacak terimler, devletin bütün te kilatına, dolayısıyla da halka yayılacak, örnek te kil edecektir. Milletlerin sosyal ve siyasi hayatlarında oldu u gibi, di er alanlarda da ifratla tefrit, med ve cezirler halinde, birbirini takip eder. Günün birinde bu reaksiyonlar devri sona erer. Bunlar geçirilmesi zorunlu olan istihalelerdir.

PER N, Cevdet, Hadiselere Tercüman, 26 Ocak 1961; yıl:6, sayı:2021, sayfa:2

Dil Bayramı ve Dil'in Yarattı ı Vahdet

Bugün Türkiye'de 28 milyonluk bir kitle Türkçe konu maktadır. Bundan 684 yıl önce Karamano lu Mehmet Bey isimli büyük bir Türk Ba bu u ortaya Türk dilini resmi dil olarak ilan etmeseydi, çok muhtemeldir ki bugünkü konu tu umuz ve yazdı ımız dil Türkçe de il, fakat Arapça olacaktı ve belki de biz, kendimizi acem zannedecektik. Bundan 40-50 sene önceleri tarihçi ve feylesof geçinen bazı zevat i i o derece azıtmı lardı ki; “Türk nedir? Türkiye nedir? Bunlar Avrupalıların uydurdu u kelimelerden ba ka bir ey de ildir. Tarihte Türk yok, Osmanlı var.” Diyecek kadar milli uuru ezmeye kalkmı lardı. Oysaki milattan önce dördüncü asırdaki Çin kaynaklarında bile “Türk” milletinden ve bu milletin medeniyet ve cesaretinden bahsedilir. Bu sebeple mevcut ve gelecek durumlar hakkında do ru hükme varabilmek için, geçmi i iyi tanımak arttır. Tarihini bilmeyen devlet adamının sonu gözya larıyla sulanır. Tarihini bilmeyen millet, yabancıya hayranlık duyar, kendine güveni kalmaz ve yabancıнын manevi boyunduru u altına girer. Bu yol memleketin fiilen müstemleke haline inkılap edi inin ba langıcıdır. Büyük i ba aran insanlar, kendilerine güvenen insanlardır. Milletler de insanlara benzer.

Milleti meydana getiren unsurların ba nda dil gelir. Dil birli i milli birli i sa lar. Konu ulan dil, o milletin hüviyetini tespit eder. Bugün Libya halkının ço unlu u Türk oldu u halde, zamanla Türkçeyi bırakarak Arapça konu maya alı tıkları için, kendilerini Arap zanneder. Bundan yedi asır kadar önce Güney Anadolu'da, Akdeniz Bölgesinde ya ayan ve Türkçe konu an Hıristiyan Varsak Türk'leri vardı.Din ayrılı ına ra men,aynı dili konu tukları için, Varsaklar kolaylıkla Müslüman Türk'ler arasında kayna mı gitmi lerdir. Bugün 28 milyonluk Türkiye'de, pek az da olsa bir kısım halkı,

Türklük ruhunu taşıdıkları halde, hala Kürtçe, Lazca, Çerkezce, Tatarca gibi çeşitli lisanları kullanmakta devam ediyorları üzerinde önemle durulacak bir olaydır. Her Türk aydınının bu meseleye bir hal çaresi araması gerekir. Politik hareketlerin alabildiince gelişme gösterdiği bu sırada, memleketin en önemli bir davası olan dil birliği problemine sırt çevrilmiş olması, üzülecek bir durumdur. Aylardan beri milli birliğin kuvvetlenmesinden söz edilir. En açık bir hakikattir ki, milli birliği ancak dil birliği sağlayabilir. Bu bakımdan 684 yıl önce Anadolu'da dil birliğini sağlamak için ileriye atılan Karamanolu Mehmet Bey'i anmada çok fayda vardır.

Selçuklular Oğuz Türklerinin bir kolu oldu u halde resmi dil olarak Türkçeyi değil, fakat Farsçayı kullanıyorlardı. Arap dili olarak da Arapça revaçta idi. Çünkü, Moğol akınından kaçan bütün İranlılar, Selçuklulara sığınmışlardı. Mülteci İranlıların ekserisi tahsil görmüş oldukları için, kolayca devlet teklifatına nüfuz edebiliyorlardı. XIII. asrın başlarında, Anadolu Selçuklu İmparatorluğu'nun başındaki hükümdar, Türk; fakat etrafını saran vezirlerin büyük çoğunluğu İranlı idi. Acemler, sistemli bir şekilde Türklük unsurunu ortadan kaldırmak ve Fars kültürünü Anadolu'da hakim kılmak için çalışıyorlardı. Böyle bir durumda ortaya çıkan ve Türk milletinin tarih sahnesinden silinmek üzere olduğunu fark eden Karamanolu Mehmet Bey, elli bin kişilik bir ordunun başında Selçuklu devletinin başkenti Konya'yı işgal etmiş ve 13 Mayıs 1277 tarihinde şu mehur fermanı çıkarmıştır: “Bugünden sonra, divanda, dergâhta, bârgâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır.” Her gün konuyu yazdığıımız Türkçeyi, uzatı gören bilgin ve kahraman Türk Babası Karamanolu Mehmet Bey'in 684 yıl önce çıkardığı bu fermana borçluyuz.

PER N, Cevdet, Hadiselere Tercüman, 4 Haziran 1961; yıl:6, sayı:2150, sayfa:2

Türk Dil Bilgisi

Herhangi dilden birkaç kelime birkaç kelime öğrenenlerin o dili bildiklerini iddia ettiklerini görüyoruz. Türk doğumu ve Türkiye'de yüksek tahsilini tamamlamış olanlar arasında bile Türkçeyi hakkıyla bilenler pek çok değildir. Onlar arasında:

- Kitapla beraber kalemde aldım.

Diye yazarken kalem ismi ile de edatını bitiren yazanlara az rastlanmaz. Mehur muharrirler bilirim ki “sanki aslan gibi döüyüyordu” şeklinde yazmışlardır. Halbuki

burada sanki fazladır; bunu mutlaka kullanmak isteyen “gibi” yi atma a ve “dö ü ürken sanki arslandı” demesi icap eder. Hele gazetelerde ve dergilerde böyle Türkçe hatalarıyla sık sık kar ıla ırız. Devrik cümle diye bir garip icat vardır ya, mesela: “Bu sabah vapuru kaçırdım.” Demez de “Kaçırdım bu sabah vapuru.” der. Bir mârifet diye yutturulmak istenen bu yazı tarzı dilbilgisindeki cehaletten do mu tur.

Geçenlerde bir yüksek tahsil ö rencisi sordu:

- Dilbilgisine lüzum var mı? Ne faydası var bu dersin?
- Ben de ona sordum:

ktisat ilmine lüzum var mı? Ne faydası var bunun?

Cevap verdi:

- Paranın alı veri ini, istihsalin ve istihlakın kanunlarını ö retir.
- Dilbilgisi de dilin kurallarını, iyi ve do ru yazmayı ve konu mayı ö retir.
Dilbilgisi bütün filmlerin ve fenlerin ö retme vasıtasını en iyi ve do ru hazırlar.

Eskiden “sarf ve nahiv” derlerdi, merhum Hüseyin Cahid’in bu konuda hazırladı ı kitap en iyisiydi. Sonra Ahmet Cevat’ın eserleri çıktı. Otuz sene önce bazı sivri akıllıların telkinleriyle okullardan dilbilgisi dersleri kaldırıldı.Türkçemiz bir acaip çorba oldu.O büyük hatayı ö rendik de okullara yeniden “dilbilgisi” dersleri koyduk.

Fakat “Türk Dilbilgisini” üniversite çapında ve ilmi bir ekilde derlenmi göremedik. Bu bo lu u nihayet stanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Profesörlerinden Muharrem Ergin doldurdu. Büyük boyda yakla ık dört yüzs ayfaya yakla an “Türk Dil Bilgisi” isimli eserini sundu. Bu eser son günlerde ikinci defa bastırıldı.

Dil bilgini Muharrem Ergin bu münasebetle yeryüzündeki dilleri, onların birbirlerine yakınlıklarını, dil ailelerini,dil gruplarını da tanıtmaktadır.Dil, “ses” ten ba lar, yazıda harfler seslerin i aretleridir. Sonra heceler, kelimeler ve cümleler.

Türkçe dünya dilleri arasında en ileri dillerden biridir. Türkçedeki ahengi, Türkçedeki kurulu ve kullanılı inceliklerini birçok büyük ve yaygın dillerde bile bulmak mümkün de ildi. Nasıl böyle olmasın ki? Ancak milletlerin dilleri medeniyetleriyle oranlı olarak geli ir. Tür medeniyeti ise en eski birkaç medeniyetin ba ında gelir, on bin seneliktir.

Bunu yetmi sene önce bir Amerikalı ilim heyeti Türkistan'da A kabad civarında buldu u eserlerle ispat etmi tir.

stanbul'da Ca alo lu'nda Minneto lu Kitabevi tarafından satılmakta olan bu büyük ve pek de erli olan eser, dilbilgisi konusunda yazılan ve yazılacak olan bütün eserlerin anasıdır. Türk dili böyle incelenip yapısı ve kuralları,geni li ine ve derinli ine açıklandıkça de eri daha da anla ılacaktır.Böyle eserler Türkçenin namusunu kurtarmaktadır. Bu sebeple ne kadar takdir edilse azdır. Yazan da bastıran da Türk milletine büyük hizmet etmi bulunuyorlar. Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 21 Aralık 1961; yıl:1, sayı:71, sayfa:2

Dil Belası

Ben tarikat ehli de ilim; inançlarımda ve hareketlerimde u veya bu tarikatın, u veya bu eyhin tesiri yoktur. Sadece Kur'an hükümlerine ve sünnete de er veririm. Bu itibarla ne Bekta i'yim, ne de Mevlevi'yim. Hacı Bekta ı Veliye de, Celaleddin Rumi'ye de eserlerinden dolayı de er verir, saygı gösteririm.

Bekta ilerde bir söz vardır: elini, dilini, belini sıkı tut. nşanın elini sıkı tutması tecavüz etmemesi demektir, dilini sıkı tutması kötü söz ve küfür etmemesi demektir, belini sıkı tutması da ehvete kapılmamasıdır. Gerçekten insana birçok belalar, elini, dilini, belini sıkı tutmaması yüzünden gelir.

Bugün bunlardan dil üzerinde duraca ım.

Dil insanın hem iyi ve faydalı, hem de kötü ve zararlı uzuvlarındandır. Anadolulu me hur ilk zamanlar halk filozofu Ezop'un bunu belirten hikayesi me hurdur. Atalarımız dil üzerinde çok durmu lardır. Bu konudaki atasölerimizin ve tabirlerimizin ba lıcaları unlardır:

“ Dil bilmez, dedi ini tutmaz”

“Dil, epsem olsa ba esendir.”

“Dil kılıçtan çabuk öldürür “

“Dil kılıçtan keskindir”

“Dil susmayınca ba esen olmaz.”

“Dil yarası onulmaz.”

“Dilden gelen elden gelmez.”

“Dilden gelen elden gelse, her yoksul bir bay olur.”

“Dili belasıdır bülbülün kafes.”

“Bülbülün çekti i dili belasıdır.”

“Dilin cirmi küçük, cürmü büyük.”

“Dilin kemi i yok, bildi ini söyler.”

“Dilini yut, danayı gü.”

“Dilini tutan, ba ını kurtarır.”

“Dilsiz olmak çok söylemekten ye dir.”

“Diliyle yakalandı.”

“Dillere destan oldu.”

Bunları bana geçenlerde herhangi bir yerde, herhangi bir dil hikayesi yaparsa belki yalnız kendisine, belki yalnız yakınlarına, belki de be on ki iye zarar verir. Fakat hele demokrasilerde millet i leriyle ilgili vazife almı olanların zararları bazen bütün millete olur.

Halbuki insan konu madan önce dilini a zında dokuz defa dola tırmalı imi .! Bunu lüzumu dü ünme e vakit kazandırmak içindir. Yani insan bir ey söylemeden önce havayı koklamalı, bulundu u yeri gözden geçirmeli, etrafındakileri görmeli, söyleyece i sözlerin yakın ve uzak çevrelerde nasıl kar ılanaca ını, ne gibi tesirler yapaca ını iyice hesaplamalı. Konu mak ne zor eymi me er!...

Ama güzel ve hesaplı konu maya alı tıkça bu i kolayla ır; nitekim bazı kimseler çok konu tukları, çabuk konu maya mecbur oldukları halde pot kırmazlar, demek ki, dil ile dima arasındaki ba lantı mükemmeldir, dü ünme hızlıdır. O gibiler hatta münasebetsiz laf söyleyemezler, öyle laf akıllarına gelmez, dillerine de uymaz.

Ne dedik? Millet i leriyle ilgili vazife almı olanlar dillerini kullanırken bilhassa dikkat etmek zorundadırlar. Bir yanlı söz bazen bir zümreyi öfkelenendirir, hatta bazen ihtilale, dolayısıyla bir milli felakete sebep olur; iki devlet arasında sava ı tahrik eder. Hele u rakı, arap gibi zikkımlar, eytanın u do ru yoldan saptırma vasıtaları, nasıl da dili a ırtır! Ho ça kalınız!

KAFLLI, Kadircan Halka ve Olaylara Tercüman, 6 ubat 1962; yıl:1, sayı:119, sayfa:3

Kelime Fonu Anlaması Yaptı

Türkçenin devlet dili olmasının 685. yıldönümü münasebetiyle Karaman'da yapılacak törenler hakkında basına bilgi veren yetkililerden biri folklor ekiplerinin sportif, pozitif ve ritmik hareketler yapacağını, bunların filme, banda ve televizyona alınacaklarını açıkladı.

Dilimizin gün geçtikçe nasıl geliştiği hususunda bazı açıklamalarda bulunan yetkililer Türkiye'nin kalkınması için ekonomik alanda dolar hibe eden batı bloku dostlarımızın kültürel alanda da gelişmemiz için her yeni buluşa ait kelimeleri hibe edeceklerini belirtmiş ve eklemiştir: "Geçenlerde yurdumuza gelen para fonu temsilcileriyle bir de kelime fonu anlaması imzalamış bulunuyoruz. Dostlarımız dünya piyasasından çıkan her yeni kelimeyi serbestçe ve karlıksız olarak çekip devletle terebilecek imizi ifade etmişlerdir."

Karlılıkta hiçbir kelime vermeden böyle yeni kelimeler çekmek suretiyle dilimizin hibe kelimelerle kısa zamanda çok zenginleştiğini belirten yetkililer Türkçemizin yavaş yavaş yabancı kelimeleri nasıl hakimiyeti altına aldığına örneklerle izah etmiş ve bu bedelsiz ithalat hakkında delil vermek üzere gazetelerimizde çıkan bazı yazılardan pasajlar aktarmışlardır.

"Amerikan kozmonotu Glen'nin roket kapsülü içinde yaptığı uzay yolculuğundan sonra ikinci astronotu Carpenter de çok güçlü bir füzeyle fırlatıldı. Biri otomatik biri de yerden kontrollü uçurlar yapabilen kozmonotlar devamlı olarak kadranın kilometre ve mil sinyallerinde göz gezdirip volanı tutmak suretiyle tur atmaktansa yerden kontrollü yarı otomatik yarı mekanik turları tercih etmektedirler. Yanlarında termometre, barometre, hidrometre, higrometre, dansimetre ve bir de metre bulduran pilotlar radyo vasıtasıyla sinyal göndermek suretiyle otomatik ve yarı otomatik uçurlar hakkında bilgi vermektedirler. Yeter pilot, kontrolünü kaybeder ve sinyal gönderemezse o zaman da radarlar vasıtasıyla helikopterler yetiştirilir. Kapsülün kozmonotu yüzlerce kilometrelik hızla yere çarpmamak için kontr-paraüt sisteminden faydalanır.

Halka ve Olaylara Tercüman, 27 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:224, sayfa:3

Türkçemiz

Hayır, bu yazıda, artık bütünüyle içler acısı, ifade zü ürdü, ruh ve anlam fukarası haline gelen bahtsız Türkçemizden söz etmek istemiyorum.

çimde bir yara gibidir. Türkçemiz edipsiz, airsiz ve sahipsiz kalmı tır.Üç be bin ki i arasında i mar ve rumuzlar yardımıyla tedavül eden bir esperento halindedir.Bu yarayı de mek istemiyorum.

Türkçemiz sırf özel mektuplarda de il, çoluk çocuk, dost ve ahbap sohbetlerinde de il,resmi yazı malarda ünlü yazarların kaleminde ve radyo sözcülerinin a zında bile düzensiz,kuralsız ve yanlı ...Korkunç ekilde yanlı yazılıp söylenir olmu tur.Hatıpler,yazarlar,aydınlar(ah yalan aydınlar)Türkçe hatasını fark etmez durumdadır. “Fesi kaldır apka vur.”kabilinden basit, seviyesiz, ilimsiz bir “dil devrimi” yapılmak istenmi tir. Bu devrimin meyveleri Mecusi külahından ve panama apkasından daha acayip olmu tur. Hayır, ben buna da dokunmak istemiyorum.

Okullarımızda Türkçe ö retimi cılızdır. Bu yüzden ilkokul ö rencisinden üniversite bitirmi olanına kadar herkes, Türkçenin canına okumu tur. Bu derdin en ifalı dermanı, iyi yeti mi zevk sahibi ö retmenler ile çocukların ho una gidecek kitaplar, metinlerdir. Ortaokul çocu unun, elden bırakmazcasına sevip okuyaca ı metinler neler olabilir? Bunlar üphesiz ki onun milli heyecanını, çocukluk ve ilk gençlik gururunu ayakta tutan yazılar olabilir. Öyle yazılar ki,küçüklere ve gençlere, Türk tarihini Türk mukaddesatını, milleti, halkı, vatani ve köylüyü sevdiresin. Sonunda kolay kolay vazgeçemeyece i mefkureler a ılasın. Ahlaktan, faziletten caydırmasın. Ondaki macera ve gayret hırsını, en güzel amaçlara yöneltsin.

te bu saydı ım de erleri içinde ta ıyan bir okul kitabı geldi elime. H.Fethi Gözler ve Dr. Hikmet Tanyu'nun yazdıkları bu kitap “Türkçemiz” adını ta ımaktadır. “Türkçemiz” ortaokul I, II, III. sınıflarda okutulmak üzere, M. E itim Bakanlığı ı'nca bu yıl kabul edilmi tir. Eski metinleri dönüp dönüp yine okutmaktan bıkan ve çocuklarına iyi seçilmi milli yazılarla dolu bir Türkçe dersi vermek isteyen ö retmenlerimize bu kitabı güven ve ısrarla salık veririm. Bu kitaba alınmı olan güzel metinler, buarya yazılmakla bitmez. Ben Arif Nihat Asya'nın “Bayrak”adlı iirinden birkaç parçayı sunmakla yetiniyorum:

“Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü
Kız karde imin gelinli i, ehidimin son örtüsü
I ık ı ık, dalga dalga bayra ım
Senin destanını okudum senin destanını yazaca ım.

Sava bizi karlı da lara götürdü ü gün
Kızlı nda ısındık
Da lardan çöllere dü tü ü gün
Gölgene sı ındık.

Ey imdi süzgün, rüzgarlarda dalgalı
Barı ın güvercini, sava ın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçe im;
Senin altında do dum,
Senin dibinde ölece im...

Fethi Gözler ile Hikmet Tanyu’yu böyle bir kitap hazırladıkları ve Milli E itim Bakanlı ı uzmanlarını böyle bir kitabı kabul ettikleri için tebrik etmek isterim. Ö retimde milletçilik ve yurtçuluk ön sıraya alındıkça, çözülmeyen görünen kördü ümlerin ilahi bir kılıçla parçalandı ını görece iz.

Halka ve Olaylara Tercüman,5 Eylül 1962; yıl:1, sayı:325, sayfa:2

Dil Bayramı

Bu kadar sıkıntılı günler arasına bir “bayram” karı ması güzel oldu do rusu. Fakat duyduk ki bu bayramda yine gösteri yürüyü leri yapılmı . “öz Türkçe” yerine “Osmanlıca” kullanan “gerici” lere atılıp tutulmu . Oysa bayram dedi in uslu, akıllı, ekerli, kaymaklı olmalı de il midir? Pusulayı o kadar a ırdık ki artık bayram davulları bile cenk havası vurmaya ba ladı. Hesapça Türkçenin bayramı, “Karamano lu Mehmet Bey’in Konyayı aldıktan sonra yayınladı ı ferman ile ba lamı tır.

“Bugünden sonra divanda, dergahta, barigahta, mecliste, meydanda, Türkçeden ba ka dil kullanılmayacaktır.”

Bu fermanın yayım tarihi 15 Mayıs 1277'dir. u halde dil bayramı, 26 Ekim de il 15 Mayıs'ta ve 30 de il 685. bayram olarak kutlanmalıdır. Bu kutlama sırasında Mehmet Bey'in büyük sezgisi üzerinde iyi dü ünmemiz gerek:

Karamano lu, bu ferman ile Türkçe konu an halkın buyrukçusu olmu tur. Çünkü aydınlar ana dile gereken saygıyı göstermedikleri için, yüzde yüz Türk olan Selçuklu devletinde, bütün bilimlerle sanatçılar, saray ve divan yazı maları hep yabancı dilden konu mu tur. Saray inceli i bilmeyen, öz be öz halkın adamı olan Mehmet Bey'in buyru u Selçuk aydınlarının züppeli ine bir tepkidir. Hareket noktası halk dili ve halkça anla ılan bir Türkçedir. Bu yolda Osmanlı Beyleri onu yakından izlemi tir. Bu yolda enfes bir halk edebiyatı, Tekke iiri ve Divan Edebiyatı meydana gelmi tir. (Divan Edebiyatını burada anı ımız bazı zümreleri yadırgatabilir, fakat yadırgatmasın. Çünkü o edebiyatın özellikle iir kısmı, bol sayıda yabancı sözcük ve tamlamayı kapsamakta olsa bile, yapı bakımından Türkçedir. Divan airlerinin kurdukları Türkçe mısralar hala doyumlamı lezzettedir.)

Bugün de dil hareketinin ba kaygısı halkça anla ılmak ve sevilme olmalıdır. Bunun yolu yüzde yüz kelime sovculu una gitmek, bütün yabancı sözcükleri Türkçeden atmak de ildir. Deyimlere, atasözlerine, masallara, Karacao lan ve Köro lu iirlerine karı mı binlerce yabancı söz var ki; bunları yok saymak, dili yoksulla tırmak olur.

Dil kurumunun “devrimcilik” le “bilimci” li i nasıl aynı koltukta nasıl uyu turdu una öteden beri a mı ımdır. Ben, bu kurumun hizmetlerini azımsayan veya karamsayan takımdan de ilim. Kalemim, her zaman, eli gücü yetti ince, temiz, az katkılı bir Türkçeye yatkın görünür. Her sözün Türkçesini aramak, bulursam ve seversem, öpe öpe kullanmak, huyumdur. Do ruyu ve güzeli teslim etmek benim mizacımdır. Bu yüzden kurumun otuz yıllık çabalarını sevinçle kar ılarım. Ama yinede kurumun bir “akademi” gibi davranması zamanı geldi ini söylüyorum. Kadrosunu gittikçe kuvvetlendiren bu kurum, artık bir taraf olmaktan çıkmalı, u veya bu Türkçenin de il do rudan do ruya “güzel Türkçe” nin temsilcisi olmalıdır. Türkçeyi, bütün tarihi ve co rafi bütünlü ü, zenginli i içinde dü ünmeli, onun bir zerresini feda etmeyi de il, bütünüyle korumayı, düzeltmeyi, do ru ve zevkli hale getirmeyi amaç edinmelidir.

Ta kın ve a ırılı dil çıkı larına, söz icatlarına, Türkçeyi alt üst eden devrik çabalara ödül vermek, milli bir kurum için de ildir. Böyle davranı ları, daha küçük “öncü” dernekler

yapabilir, ama bizim özledi imiz dil kurumu, atalardan bize kalan Türkçenin korunmasına memurdur.

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 29 Eylül 1962; yıl:1, sayı:349, sayfa:2

“Bye – Bye”

Be ikta otobüs dura ında, kıvrır kıvrır saçlı, pek sevimli bir kız çocu uydu. Annesinin kuca ında zıp zıp zıplıyor, kendilerini u urlamaya gelen akrabalarına do ru kaçmak istiyordu. Nihayet otobüs hareket ederken annesi ultiyatomu çekti:

- Haydi Yıldız, gidiyoruz artık. Bye bye de bakalım!

Yıldız üst üste ba ırdı:

- Bay – bay! Bay – baay! Bay – baaay!

Afacan tıpkı Amerikalılar gibi ba ırıyor, annesi gururdan kabarıyor, otobüstekilere böbür böbür bakıyordu. O sustu ben dü ündüm. Bizden ba ka hiçbir milletin adamı, yeni konu maya ba layan çocu una, yabancı bir dille veda ettiremezdi. Hiçbir milletin genç kızları ile delikanlıları, yabancı dil, yabancı tavır ve yabancı ıve ile selamla amazdı.

“Günaydın” yerine “bonjur” “tünaydın” yerine “bonsuvar”, “iyi geceler” dilerken “bonnüi”, te ekkür ederken “mersi” demek, özür dilerken “pardon” çekmek, amcao lu, amca kızı yerine bilgiç bilgiç “kuzenin”, “kuzinim” demek aramızda artık yadırganamayan genel bir züppelik halindedir. Bizden ba ka hiçbir milleti radyosu, hitap etti i halka batıdan gümrüksüz a ırılmı kelimelerle seslenmez. Bir radyo ara tırmacısı, sırf “bon- ans” benzer diye, frenkvâri a ızla “bol ans” diye pek paralamaz.

Almanya’da Almanca, Fransa’da Fransızca, ngiltere’de ngilizce konu ulur. Bu malumu ilan etmekten maksadım, Fransızlar te ekkürü de Fransızca ederler. “Allahaismarladık” derken de Fransızca derler. Birine hitap ederken de “madam, matmazel, veya mösyö” gibi Fransızca unvan sıfatları kullanırlar. Bir Alman kızına “frolayn” diyecek yerde “matmazel” deme e kalkarsanız, hiç memnun olmaz. Sizin mutlak yabancı oldu unuza hükmeder. Çünkü hiçbir alman ona bu sıfatla hitap edemez.

Oysa bizde yabancılara “bay, bey, hanım veya bayan” diye hitap etmek, adeta cahillik gerilik sayılmaktadır. Kapıcılar, manavlar bile onların dili ile “mösyö bilmem ne” “mis bilmem ne” demeyi bir marifet saymaktalar. Halbuki o be enmedi iniz ahsiyeti Osmanlı devrinde, birçok Fransız bilginleri ile Alman generalleri “Bey saydı ım ufak ufacık eylerde bize arız olan iyile mez illet bir milletin a a ılık duygusu yatmaktadır. Bu duyguyu maalesef aydınlar yaratmı , salgın bir hastalık gibi halkımıza da geçirmi lerdir. Her ey buradan ba lar. buradan ba layıp Amerikalıların kullanılmı iç çama ırlarını, lüks ma azalarda satma a ve alıp yüksek sosyetenin yüksek baldırlarında kullanma a kadar gider. Gittikçe bizden uzakla an bir azınlık hemen her yeri bu “mersi” ler “bay-bay” lar,”gıd-bay”lar gibi Batıdan i reti almı tır. Onların getirdi i ilim, sanat, iktisat, sosyalizm, modernizm ve her ey i te o yukarıdaki bebe in tombul yanaklarını i ire i ire “bay-baay” demesi seviyesini a mamı tır.

Bizi batıya götürmek isteyen efendiler, maymunca bir taklitçili in, arklıca bir züppeli in, domuzca bir ehvet hırsının ve budalaca bir hayranlı ın girdabı içinde dönüp durmu lardır. Yüz elli yıldan beri yapılan sahte ve köksüz hamlelerden elimizde kalan sonsuz bir a a ılık duygusudur. Ziyamız ise, koskoca bir milli ahsiyettir.

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,24 Ekim 1962; yıl:2, sayı:375, sayfa:2

Milletçe Yükselme ve Dil Davamız

Milletin tarifini yapan mütefekkirler, milleti millet yapan unsurlardan biri de dil birli idir, demi lerdir. Eskiden sosyoloji kitaplarında insanlar için “hayvan nâtik” tabiri kullanılırdı. Konu an hayvan demektir. nsanı hayvandan ayıran toplumları millet haline getiren dil, bizim toplumumuzda fertlerimizin sayısınca ço almı tır.

Eski ku ak yeniye, ehirli köylüyü ve siyasi, kaderini elinde tuttu u toplumun dilini anlamıyor. Anadolu yaz sıcaklarında bir çöl gibi buram buram ate lere yanar, derdini kelime kelime türkülere; renk renk kilimlere i ler... Açlı a susuzlu a ve kendini çorak topraklara çivileyen kaderi üstüne bir yanık a it tutturur. Asırlık ölüm-kalım sava ının kanayan yarası halinde Anadolu’yu saran bu türkü kulaklarımıza tesir etmez.Kulak zarımız da kalbimiz kadar ta kesilmi tir çünkü...

Kitaplar yazar: “Bir ilim dili vardır ve bu dil halkın konu masından ayrıdır.” Tanzimat’ta, Me rutiyetlerde ve Cumhuriyette aydınlarımız cankurtaran simidi gibi bu

söze sarıldılar. Halkla aralarındaki mesafe gittikçe açıldı. İmin dili, halkın hizmetine verilmedi için, doktor ehirden siz, halk köyde hekimsiz kaldı. Aydın ki i, halkın aya ma gitmedi i, halk aydın ki inin yanına gelme e tâkat bulamadı ı için ,bilenle bilmeyen arasında bir Çin Seddi örülüyordu.Bu yüzden “sosyal düzen”, “insan hakları” ve “memleket meseleleri” münevverimizin a zında, yabancı bir arkının nakaratı gibi yabancıla tı, soysuzla tı. Okuyup-yazma, yirminci asır insanına konu ma kadar yakın olan bu basit mesele, bizde bir muazzam bir problem eklinde daha yıllarca sürüp gidecek. Yine Anadolu köylüsü derdini ka ıda dökemeyecek. Dile ini gerçekle tirecek dilekçeyi yazamayacak. Derdini ya içine gömecek yahut mısralara yükleyecek, türkü yapacak, a ıt yakacak, destan yapacak... Yunuslardan A ık Veysel’e kadar sürüp gelen a ıtçılara bir Gevheri daha katılacak ve diyecek ki:

Derdi derûnuma ân eylemezdim
Dostumda zerrece himâyet olsa
Yâre ahvalimi ben söylemezdim
Kendisinde biraz nezaket olsa

Gerçekten de öyledir. efkatli ana, çocu unu emzirmek için a lamasını bekleyen ana de ildir.Gerçi a lamayan çocu a meme vermezler,diye sürüp gelen anlamsız ve manasız bir deyimimiz vardır.Bu deyim yüzde yüz haklı bile olsa,Anadolu insanına kundak bebe i muamelesi yapmak, vicdanlara sı mayan bir haksızlık olur. Ortaça dan kalma asalet anlayı ı ile yirminci asır Türkiye’sinin davası halledilemez. Münevver köylünün aya ma giden ki idir. Ama dört yılda bir saltanat endi esiyle giden içten pazarlıklı adam de ildir.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman,21 Aralık 1962; yıl:2, sayı:432, sayfa:2

1.2. A ık Edebiyatı

1.2.1. a ırlar

Lo...

Ne demek bu? Yarım kalmı bir kelimenin birinci veya sonuncu hecesi mi? Ba ka dillerden aktarılmı bir ses mi? Yoksa bazı isimlerin kısaltılmı ı mı? Hemen anlama a imkan yok, yahut ben bu imkana sahip de ilim. Bu bir kitabın ismidir. Kabında bir

damın çıplak, kabataslak fakat sanat sezilen resmi, bir de adam boyunca, kara bir ayak izi, kitabın a a ısında ise Ayhan Kırdar yazılı. Bu bir airdir, çünkü kitap bir iir kitabıdır. Yok muydu bir irin ba lık? Sarı Güller, Bir Demet Zambak, Güz Yaprakları, Gönülden Çizgiler gibi... Vardı elbet, ama air bu... Herkese alımlı görünen kelimeler ona göre tatsız ve manasız olabilir. air ilk sahifesinde diyor ki:

“A’dan Z’ye kadarmı ya amak
Biz a dedik durduk.”

kinici iirin ba lı ı “Lo”, hah, i te bilmeceyi çözmek mümkün olacak galiba. Bu iirin “Lo” ile biten mısraları var:

“Ya amak sevdıyla manalı lo.”
“Günlerce dola tım göz bebeklerinde lo.”
“Yalnızlık Tanrı’nındır lo.”
“ u topra ın oburlu u dinmedi lo.”

Artık siz de anladınız de il mi? Lo bir genç kızdır, bir sevgilidir. Aslı belki Leyla’dır. Leyla olmasa bile Leyla ve bütün sevenler mecnundurlar. Lügat manasıyla mecnun de il, çünkü a ık olanlardan ziyade a ık olmayanlar mecnundurlar. A kın ve a k mutlulu unun keten helvasına benzetildi ini hiç duydunuz mu? Diyeceksiniz ki “Öyle bir benzetme topra a pek yakın olur.” Belki, fakat Ayhan Kırdar’ın Kafsından do du u zaman öyle olmamı :

“Bir kere do dum
Bir kere sevdim evrende büyük
Mutlulu um keten helvacının kutusunda
Toz pembe köpük köpük...”

Hatırlıyorum, hayalimde tekrar görüyorum. Ketenhelvacı, minimini bir ka ık dolusu ekeri kocaman bir karpuz kadar kabartır. Â ık da öyle de il midir? Bir bakı ı; bir gülümseyi i dünya kadar büyütür, dünya bir yana sevgili bir yana... Öyle sanıyorum ki keten helvacıyı da fersah fersah geçer. Ne çılgınlıktır insanların birbirleriyle sava ları! Açlıkla sava mak, mikropla sava mak, gökten ve yer altından gelen belalarla sava mak; ıstırapla sava mak yetmiyor mu? air bir de “Sav lar Balad” ı yazmı :

“Ta kesildi sular

Ta kesildi gök
Ta kesildi tüm ta ları evrenin ta
Adem'le Havva girdi günahımıza..."
"Çamurumuza kıskançlık karı mı sapsarı,
Çamurumuza ehvet karı mı kıpkırmızı,
Çamurumuza çamur karı mı
Vah vah vah..."

Kısa iirlerinde belki daha derin ve geni manalar buluyoruz. te Yumak ve Kadın:

"Ey adına ömür dedi imiz yumak
Ak yumak kara yumak
Ve sen ey zaman denilen hamarat kadın
Bi gün, bir an için ömürlerini
Bırakamaz mısın?"

Eminim ki bunu mesut bir zamanda yazdı, çünkü bahtsız ve muzdarip zamanlarda zamanın durması istenmez. Ayhan Kırdar usta bir airdir, henüz 26 ya ındadır. Kitapta satı yeri yazılı de il. ki buçuk liradır. Ho ça kalınız!

KAFILI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 26 Ocak 1962; yıl:1, sayı:108, sayfa:3

ki air

Bu pazarki iir sohbetimi, iki genç air üstünde durduraca ım. Bunlar H. Zekai Yi itler ile Faruk Akça'dır, ikisinin de birer küçük iir kitabı çıkmı . Zekai'ninki: "Senin Gözlerine Bakmak", Faruk'un ki: "Kaçak Bulu ma".

Kitapların adından belli, ikisi de a k üstüne kurulmu . Sıcak sıcak duyguları söyler bunlar. Delikanlı ça ımızın sonradan bir daha bulamadı ımız yarı kutsal duygulardır. Zaten dünya kurulalıdan beri airi a k söyletmi tir. Orta ya ta bizi bombo bırakan o duygu olmasaydı, tüm kadınlar birer bodur ve nispetsiz zevk yaratı ı; tüm erkekler birer deli bozuk laf kalabalı ı olmaktan çıkmazdı. Güne ler, gölgeler sırf bitkilerin ye erip solması için yanıp sönerdi. Tabiat, matematik bir zekanın, insanı çıldırtan nizam fikri üzerinde kalırdı. Tanrıya bile o so uk mantık erbabının dar görü ü açısından bakılırdı. Vel hasıl, her ey ilim ve teknik olurdu. iire, sanata, zevke yer kalmazdı. u da var ki;

her a k iir olamaz. A kın kendisi de bir sanattır. Onun için Divan airi: “Her ki i a ık olur v’ey e er âsân olsa.” diye kesip atmı tır.

Do rusu ben nice sıkılğan gençlerin, sevgiliye açamadıkları dertleri, mektup diye yazamadıkları “itiraf”ları mısra mısra dizip kitap halinde bastırmalarından ho lanmıyorum. iirin ciddi özünü kavramamı lar gibi geliyor. Oysa iir belki içerde saklanan duygulardan daha “mahrem” daha “ketum” dur. Demek isterim ki; iir ile “ilân-ı a k” edilemez. iir bu kadar basit, uygunsuz bir hizmette kullanılamaz. zzet-i nefsi kırılır.

Ama Zekai ile Faruk için söylemiyorum bunları. Bu çocuklar, iiri a ka de il, a k iire araç yapmak istemi ler. iirin onuruna kıymamı lar. Sanata duyulan saygı, onları daha imdiden “iyi”ler arasına koymu . E er gayret el verirse onların ba a gittiklerini de görece iz sanırım. Bu genç airler üstüne imdi bir ni an koyalım. Gelecekte yine yoklayalım. Çok güzel verimler umalım. “Senin Gözlerine Bakmak” airi Zekai Yi itler, öyle bakılırsa, eski günler a ıkları gibi “bir tek nigâra uygun” görünüyor. Gittikçe derinle en tek bir sevgi tek bir sevgiliye fısıltılar ile bütün kitabı dolduruyor. te bazı mısralar:

“Sarı saçların diyor da bir daha demiyorum
Utanmı bu gezmelerden gözlerim kızarmı
Kirlî deniz ak amlarında tepinir sivri bıçaklar
Yok elimizden tutup aydınlı a çıkaracak bizi
A k yüklü rüzgârlar gibi tela lı mutlu
Tuzlu sulâlerince gergin dudakların
Bir güney gecesinde göçmen ku lar bölü meli sevincimizi
Sarı saçların diyorum da bir daha demiyorum.”

“Kaçak Bulu ma” nın airi Faruk Akça ise henüz a kı aramakta oldu unu sandırır. Bir dalda karar eyleyemez ve güzellik adına “her güzele vurgun hissini verir. Faruk Akça a ktan ba ka konulara da el atmı . Galiba bir ö retmen olacaktır. Çünkü yavrularına bir ho muhabbetle seslenir:

“Ben ço um,
Tümüne yeterim çocukların.
Bak gözlerim, iki ellerim de öyle

Bende daha çok var bunlardan
Alın payla ın.
Sahiden yummayın gözlerinizi
Öyle akalar ho de il.
Bak yüre imi de veriyorum size
Alın, ya ayın...”

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 18 Mart 1962; yıl:1, sayı:157, sayfa:2

Devrimizin Halk airi

Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı nda bir i im vardı, genç bir adamla kar ıla tım, bana adeta çıktı tı:

- Size iki defa iir kitabımı gönderdim, herkesin kitabı hakkında yazı yazdı ınız halde benimkilerden hiç bahsetmediniz.

Üzüldüm, çünkü ben edebiyatı sevdi im kadar edebiyatçıları da severim, hele genç edebiyatçılara cesaret vermeyi vazife bilirim. Çünkü biz ya landık, öteki dünyaya göçtü ümüz zaman yerimizin bo kalmayaca ına emin olmak ihtiyacımdayım. Her alanda oldu u gibi edebiyat alanında da yeni de erler yeti ti ini gördükçe haz duyarım. Bu genç adam air Mehmet Çakırta ’dır, kitabının adını söyledi. Hatırlayamadım, elime ula saydı mutlaka hatırlardım. Kim bilir nerede takıldı kaldı. Mehmet Çakırta ’a sa lam bir adres verdim bu defa kitap bana ula tı, te ekkür ederim.

Bundan önce airin “Gün Dönümü” isimli bir iir kitabı çıkmı , bana gönderilen “Gün Dönümünden Sonra” isimli 160 sayfalık kitaba, evvelki kitap hakkında yapılan tenkitleri de koymu . Hepside müspet olan bu tenkitler arasında air Faruk Nafiz Çamlıbel, merhum brahim Alaaddin Gövsa, Nihat Sami Banarlı gibi 52 ahsiyetin yazıları var. Bun kadar yetkili ve çok sayıda ahidin kar ısında eserin güzel olmasından üphe edilemez; ayrıca “Çakırta ’tan Damlalar” isimli birinci kitabı da 1945 de yayınlanmı . air Mehmet Çakırta yeni cereyanlara kendini kaptırmamı , klasik kalmı . Hece vezninde usta bir halk airi. Hece veznini ustalıkla kullanıyor, bu sayededir ki onun eserlerimi Dertli, Dadalo lu, Karacao lan gibi halk airlerinin eserleriyle aynı safta ve aynı ömürde görüyor gibiyiz.

Bu bir gönül airidir ki, co tu u zaman fırtınalı denizi, hicranı anlattı ı zaman i de gölgelerinden sessiz akan, Orta Anadolu dertlerini andırır. “A ıkların Destanı” öyle ba lıyor:

“Arkada , söz açma sazdan, iirden,
Sanatın mayası, erkanı bizden...
Badeler içeli arındık kirden,
Ezelden bu yolun fermanı bizden...”
“Pul Hasta” ba lıklı iir ise bir inilti gibidir:
“Bulamadım u halimden anlayan,
Gönül hasta, dudak hasta, dil hasta...
Ya mur ya ar, da ı ta ı ıslatır,
Yaylalardan uzak kalan sel hasta...”

A kı, gurbeti, tabiatı, insan ruhunu, tasavvufu, yi itli i dile getiren Mehmet Çakırta ’ı zevkle okudum. Yüz iir ve 2632 mısra. Halk airli i sona eriyor diye üzülürdüm, hayır, devam ediyor. Mehmet Çakırta devrimizin en yüksek halk airidir. Mektupla ma adresi: Merkez Posta Kutusu 290. Ankara. Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman,7Haziran1962; yıl:1, sayı:235, sayfa:2

Kayseri airleri

Kayserililer için akalar edilir. E e i boyayıp sahibine satarlarını , derler. Halbuki Kayseri çok dürüst ve büyük i adamları yeti tirmi tir, bunlar yalnız kendi vilayetlerinde de il Çukurova’da ve ba lıca büyük ehirlerimizde de ün salmı lardır. “Okuma yazma bilmem ama Kayseriliyim” sözü Kayserililerin do u tan zeki ve bilgili olduklarını belirten bir vecizedir.

Kayseri’nin pastırması me hurdur ama bundan “ba ka me hur nesnesi yoktur” manası çıkarılmamalı, Kayseri’nin her türlü sanat atölyeleri de me hur olmu tur, zeki ve çalı kan insanların yapamayacakları ey mi vardır? Ticarete Yahudiler birinci sayılırlar fakat Kayseri’de Yahudi barınmamı tir. Sanılmasın ki Kayseri yalnız maddi i lerde kabiliyet gösteren insanlar yeti tirir; güzel sanatları pek mükemmel ba aranlar da az de ildir. Türk mimarlık tarihinin en yüksek ahsiyeti olan Koca Mimar Sinan Kayserilidir. Kayseri’de airlerde var. Abdullah ato lu büyük boyda 140 sayfalık bir

kitap yazmı , bu kitaba “Kayseri airleri” adını vermi . On dördüncü asırdan bu yana Kayseri’nin yeti tirdi i airlerden elli sekizini bize tanıtıyor, onlardan örnekler veriyor.

Kadı Burhanettin hem ilim adamı, hem hükümdar, hem de air :

“Hakka ükür koçların devranudur.

Cümle alem bu demin hayranıdır

Gün batarken gündo an yire deyin

A k erinin bir nefes seyranudur.”

Yalnız bu kadar mı? Aynı zamanda cesur bir asker ve komutan. Fakat bir kusuru varmı : fazlaca gururlu. Galiba bu yüzden Allah onun hayatına dü manlarının en zayıfı elinde son vermi . Koca Sinan yalnız mimar de il, aynı zamanda airmi . Hayatını manzum olarak anlatmı tır. Dikkate layık biri var ki Yaman Dede diye me hurdur, asıl adı “Diyemandi” mutaassıp bir Ortodoks Rum’un o lu ama kendisi hiçte mutaassıp olmayan halis bir Müslüman olmu . Gayet heyecanlı, akıcı ve manalı yazıyor. Co kun bir tasavvuf airi:

“Artır ne olur ate ini, ba rımı da la,

Yansın bu vücudum fakat eksilmesin asla

Hicran ile yak, vasl ile yak, a kına ba la

A lat beni, inlet beni, ta ha re kadar yak.”

Ona bir gazeteci: “Dinimizi niçin de i tirdiniz?” diye sormu . Yaman Dede’nin cevabı u:

“Ayrı bir varlı m kalmadı ki, ayrı bir dinim olsun. Zaten Mevlana’yı biraz okuyup ta ona akmamanın imkanı var mı? slamiyet’in güzellikleri öyle almı , öyle aksettirmi ki, insan adeta buhara inkılap ediyor...” Rakım Balcıo lu bir kalender airdir. Kitabının adından da belli; “Kerpiçten Saray”. air olmanın faydası pek az ama zararı hiç yok. Sapıtmamak artıyla. De il airlikte sokakta bile sapıtan belayı bulur. Rakım Balcıo lu “ air olduk” diyor ve dört mısrada anlatıyor:

“N’ olduk Allah’ım n’ olduk

Bo almaksızın dolduk.

Kerpiçten saray kurduk,

Kolayca air olduk”

Sermayesi hülya diledi in kadar i let.

“Zekatı yok, zarar etmez, tükenmez, eksilmez.

Olur mu ademe hülya gibi nisab-ı ferah?”

yi i letirsek karında doyurur. Do rudan do ruya eser satarak de il elbet öhret yapıp kayırlmakla. Tarih boyunca airlerin ço u bu sayede vezirler ve hükümdarlar tarafından kapılanmalıldır mı? bir kasidenin bin altın getirdi i olmu . Bin altın imdiki on be bin lira demektir. Ama bu moda imdi pek yok diye airli i bırakalım mı? Ma allah eskiden daha çok air yeti tiriyoruz galiba... Rakım Bakırcıo lu iyi bir airdir. Ho ça kalınız!

KAFI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 24 Eylül1962; yıl:1, sayı:344, sayfa:2

1.2.2. iirler

iir Çıkmazı

nsanlar ekme ve a ktan sonra en çok iir pe ine dü mü ler en sonu a kı ve ekme i bile iir haline sokup rahat etmi ler. nsanlar ya adıkça “a k” konusu dalgalanıp budaklanmı . Su üstünde ı nlar misali sayılmaz renklere bürünmü . Kadın a kı, çiçek a kı,deniz a kı,vatan a kı, Tanrı a kı derken yıldızlar ço almı , ufuklar açılmı , gönüller sevgiden ahrem ahrem çatlayacak raddeye gelmi . “Ekme” konusu, iiri bir renk kılıcı gibi sivriltilip bilemekte. Kâh gürbüz türküler gibi bir intikam söylemekte, kâh Tanrısal bir sabır olup yürek paslarını silmekte. Bir iniltidir, feryattır, sava ve ihtilal ça rısıdır. Bir a a ılık duygusudur, kıskançlıktır, izzetinefistir, mertliktir. Daha güzel günleri arayı , gelenekten çıkı , sınırları zorlayı tır. Velhasıl maddi düzenin bozuklu undan gelen iirli bir davranı tır.

lk insan ilk kızı sevdi inden beri, ilk bülbül sesi ilk gül kokusuna dola tı ndan, ilk ana, ilk yavrusunu ba rına bastı ndan beri, ilk babayı it ilk sava ta ehit dü eliden, ilk kayık ilk denize açıldı ndan, ilk sıla kaygısı çekildi inden, ilk defa gökyüzünün ve yeryüzünün o mest eden güzelli i ki i o luna çarptı ndan beri ki i o lu var olmu tur. Dalgaların ve denizlerin esrarı, bo lukların ve dolulukların korkusu, sevmenin ve özlemenin büyüü, hayranlı nın akıl ermez tılsımsı ve ölümün zalim sırrı hep iirle çözülmek istenmi tir. Be er tarihine, iktisat, ahlak, hukuk gözüyle bakanlar gibi

estetik(iir) gözüyle bakanlar da bulunmu tur. Pascal, bu son görü ü anlatmak için me hur bir cümle söylemi tir:

“Kleopatra’nın burnu biraz daha uzun olsaydı, insanlık tarihi bamba ka olacaktı.” Do rudur. Eski Roma’nın iki büyük cihangiri, Nil deltası bir peri kâ ânesi büyüü ile ı itan bir tek güzelli e akımı tir. Çünkü Cleopatra, eski ça ların en güzel iiridir. Lezzeti ve acısı birbirine denk olan, ba lar döndüren, hanedanlar yıkan, vuslatı ile cennet zevki ba ı layan, hasretiyle dünyaları dar eden bir iir. Ba tan uca Yunan mitologyası, ran esatiri ve Türk destanları yalanı ve gerçe iyle iiridir. Güzel Helene, Örides, Afrodit, Hera, Belkıs, Leyla ve Ay Hatun ... kim bilir hangi sevdaların, hangi çılgın isteklerin tahtına kurulmu tur. Her toplumda air, el üstünde tutulmu tur. airin iyi ve kötü ruhlarla alı veri inin oldu una uzun ça lar inanılmı tir. Ruh alı, ruh sattı ı sanılmı tir. Onun tatlı dili kar ısında güzeller ve sultanlar dize gelmi ; acı dilinden korkulmu tur. Cahiliye Arapları arasında kılıçtan çok fazla iire önem verilirdi. Her kabilenin bir airi vardı. Sava ba lamadan önce bunlar öne çıkar ve kendi oymaklarının çençilerini kar ılıklı överlerdi. Birbirine di bileyen bedeviler, bir iç rüyasına dalmı olarak onları dinlerlerdi. Kar ı taraf airine yenilen air, sessiz sedasız er meydanın terk eder sava çıkar da onu takip ederlerdi. Söze yenildikten sonra artık silahtan medet umulmazdı. Bizim, Anadolu yakın geçmi lere kadar bir iir yarı ma meydanına benziyordu. Nefsinde istidat gören ve sırtına sazını vuran köy çocu u o a k senin bu sevda benim hesabı ilham avına çıkardı. Kasabalarda beklenir, iir kahvelerinde imtihan olurdu. En sonu bir Karacao lani, bir Köro lu, bir Emrah vücuda gelirdi. Hepsi hesabına Dadalo lu konu mu tur:

Ayın avkı vurur sazım üstüne

Söz söyleyen olmaz sözüm üstüne.

Demi tir. te, sevgili okuyucular, biz de gele gele “ iir çıkmazı” na geldik çattık. Bin bir yol a zındayız. Milyonlarca sevinç, sevgi, sızı ve sancı içindeyiz. O yana baksan güzellik, bu yana baksan hüzün, ihtiyaç, bahar, kadın ve deniz... iir her eyi söylemi gibi gelir oysa daha söylenmemi nice duygular, sezgiler ve sevgiler vardır. Geçmi zamanların airleri ne mucizeler söylemi lerdir? Gelecek zamanların airleri kim bilir daha neler diyecekler? Her air kendini bir çıkmazda bulur. “Varmadan menzile bir yerde ölür.”

1.3. Nasrettin Hoca-Anlatmalar

1.3.1. Nasrettin Hoca

Nasrettin Hoca

ki üç yıldan beri Ak ehir'de, iyi bir gelenek kurdular. Türklerin dünya yüzünde en büyük feylesofu olan Nasrettin Hocayı anıyor, temsil ediyor, ya atıyorlar. Burada ya atmak kelimesi uygun dü medi, çünkü büyük ölülerimiz arasında, ba kasının himmetine ve propagandasına muhtaç olmaksızın, onun kadar “ya ayan” ı hemen yok gibidir. Hoca Merhum, sözün dolun anlamı ile, milli bir ahsiyettir. Milli ahsiyet, kitaba ve gazeteye geçmeksizin, da köylerinden büyük ehirlere kadar, herkesçe bilinen ve sevilen kıymetler demektir. Onlar, kendilerini bütün derinlik ve geni li i ile, hiç zorlamadan halka kabul ettirirler. A ızdan a za, atadan evlada, kutsal bir miras gibi yayılırlar. Halkın gizli sorularını, mü küllerini çözme e, hayatlarına bir yön verme e yararlar. Onlarsız, milli kültür yoksul kalır, onlar olmasa, halkımız basit anlayı sız olurdu.

Milli ahsiyetin ba ka bir özelli i, yediden yetmi e ve ümmiden bilgi, ne kadar bütün ya ları ve bütün zevkleri doyurması, tatmin etmesidir. Dü ünülsün ki, bir Nasrettin Hoca, yeraltı kulübelerinden ehirdeki saraylara kadar ve ça lar boyunca, söylenmi , sevilmi , güldürmü tür. Hocamız, u veya bu diyarda ya amı , filan veya falan yüzyılda do mu olsa da olmasa da onu kutup tanıyan zeka ve gönüllerde hiçbir de i iklik olmayacaktır. Merhum bütün Anadolu, bütün Türklük, hatta bütün insanlık demektir. Hoca'nın öz latifeleri arasında bugün bir ayıklama yapmak oldukça zor bir i ... Fakat Türk Milletinin hayata bakı tarzını, zeka ve nükte perdesinden açı a vuran bu üstün mizahın temel karakteri aranabilir.

Hoca fıkraları, dünyaya, tatlı, yumu ak ve ho görücü bir gözle bakarlar. Milletimizin sabrı ve müsamahası kadar, kibarlı ı ve mertli i de, o nüktelere revnak vermi tir. Bu, zeka, sinsî, kaba, atılgan ve alaycı de ildir. Hoca, toplumun ahlak ve inançlarına dokunmaz, devlete, dine, insan haysiyetine saygılıdır. Derin ve çelebi ruhlu olup basit, açık göz, müraiyi ve kurnaz de ildir. Ço u fıkraları, küçük ehir, kasaba veya köy havasını ya atmakla beraber, bütün ça lar ve bütün halklar için ibret sayılacak

de erdedir. Zaten, ehirlere çok büyümüş, teknik fazlasıyla gelişmiş, ama, insan ve hayatla ilgili meseleler, bundan yedi yüz yıl önceki Ak ehir’de olduğu gibi kalmıştır. Hemen her lafı, tatlıya bağlamak için Nasrettin Hocayı öne sürüyoruz, buna en sağlam belgedir. Aynı meseleye birkaç açıdan bakmak, dar görüşe, ham ervahlıca iltifat etmeyi, de er yargılarının her insana göre de i t i ni belirtmek, milleti tekil eden bütün katlara sevgi ve muhabbet ile bakmak, bu milli dehanın esas çizgileridir.

Bu mizah, bütün hayat iliklerini ihtiva etmeye çalışmıştır. Konu, madde, aksesuar bakımından son derece zengindir. Ekonomik, ahlak, hukuk, eğitim ve tüm hayat zorlukları, hoşgörücü zarif bir zekasına bürünüvermiştir. Hocayı hiçbir sınıf, bölge ve zümreye mal edemeyiz. Her fikir ve inanç, onda asıl de erine bağlanmıştır. Mücadeleci, ham, soğuk, bir insan de ildir. Hocamız umutsuz ve kötümser de ildir. Kimseye dümanlık etmemiştir. Mizah sanatını, propaganda çukuruna düürmemiştir. Bu derece benimsenip sevilmesinde asalet ve kibarlığının çok büyük hissesi vardır.

Mizahı sululuk, kabalık ve dümanlık konusu yapanlar, o en büyük ne e ve irfan hocasının dersinden niye faydalanmazlar, bilmiyorum.

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 25 Haziran 1962; yıl:1, sayı:253, sayfa:2

Nasrettin – ehir

Nasrettin Matbaası, Nasrettin Tuhafiyecisi, Nasrettin ekercisi, Nasrettin, Nasrettin , Nasrettin ! Sokakta, caddede, meydanda, türbede, dillerde, ve kalplerde Nasrettin! Ak ehir demek, Nasrettin ehri demekmi .

Nasrettin Hoca Derneğinin nazik davetine giderken böylesine bir ehir ve böylesine candan insanlarla karşılaşmamı ummamıştım. Nasrettin Hoca Derneğinin sessiz görünen genç başkanı Cevdet Köksal’dan Nasrettin Hoca Türbesinin on yarındaki mininin çocuğuna kadar herkeste Nasrettin Hocadan kadim Selçuk ve Osmanlı terbiyesinden çok şeyler gördüm. Anadolu’yu bozkıra çeviren, ormanı yakan, ye il kurutan eller Ak ehir’e uzanamamış, Hocamızın ruhaniyeti Ak ehir’i siyanet etmesi olsa gerek. Bursa’ya giden herkes “Ye il” e uğruyor. Ye il’den ovaya baktığı zaman hangi huzur duyarsa, Ak ehir’e uğrayanlarda muhakkak “Hıdırlık” a çıkıp Ak ehir ovasını seyretmelidirler. Ye il renk “Ye il” de azmı sağ, Hıdırlık’ta kudurmuştur. Ayağınızı bastığınız noktadan başlayan ye il, ufuk çizgisi üzerinde yerini Ak ehir gölünün açık

mavisine terk eder. te biz bu ye il cümbü te üç gün üç gece Nasrettin Hoca ile dolup ta tık.

Nasrettin Hocanın ahsiyetinden yarınki yazımızda bahsedece im. u kadarını pe inen söyleyeyim ki, Nasrettin Hocamız Fuat Köprülü, brahim Hakkı Konyalı, Refi Cevat Ulunay, Aziz Nesin, Mehmet Önder, Kemal Tahir gibi çe itli dünya görü ü olan ki ileri bir salonda toplayabilmi tek kudrettir. Bunlara birde bizim Babıalı'nin Halil Lütfi Dördüncü'yü katabilirsiniz. Belki inanmazsınız ama, Vallahi de Billahi de Halil Lütfi oradaydı ve kesesinden masraf ederek Ak ehir'e gelmi ti.

Nasrettin Hoca için tertiplenen günlerin programı elime geldi i zaman Ak ehir'de gerçekten Nasrettin Hocanın ya adı na inanmı tım. Çünkü bu programın altında ya ayan bir Nasrettin Hoca ruhunun mevcut oldu unu sezmi tim. Programa Nasrettin Hocayı anma veya ihtifal diye bir kelime eklenmemi ti. Çünkü Nasrettin Hoca her gün dünyanın her tarafında anılmaktadır. Programı tertipleyenler adına “Nasrettin Hoca Festivali” demekle Hocanın “Hayrül Halefleri olduklarını ispat ettiler.

Hani eskilerin “günahı kehair” dedikler, bir söz vardır. Yılda bir defa olsun Nasrettin Hocayı ziyaret etmemekte günahı kehairden yani bugünkü deyimle büyük günahlardan biridir. Her gün evimizde, yanımızda ve dilimizde olan Nasrettin Hocayı ziyaret etmemek, ziyaretini iade etmemek Türk ahlakına uygun olmayan bir görgüsüzlüktür.

Ak ehir'e u radı ınız zaman sizi a ırlayacak konforlu otelleri lokantalar bulabilirsiniz. Her sözde ve her yüzde Nasrettin Hocadan muhakkak bir eyler vardır. Hıdırlı a çıkın; ovanın ye ili, çam ve çiçek kokuları birkaç günde size sıhhatinizi ve ne enizi Kazandırır. Her türlü meyvenin bol, suların so uk ve fiyatlarının çok ehven oldu u bu irin ehir dahili turizmin Anadolu ortasında bir sembolü halinde durdu u halde yıllar yılı e lenceyi çok uzaklarda ve çok masraflı yerlerde aramı olmamız memleketi tanımadı ımızdandır. Tarihin tabiatla kucak kuca a ya adı ı bu beldede çok eyler görmek kabildir. Minarede Selçuk stili, kubbede Osmanlı tarzı, mihrapta Anadolu medeniyetinin ya adı ı Ak ehir'de bizim olan on asırlık bir medeniyeti, serin serviler altında doya doya teneffüs etmek, bu fani dünyada ya anması gereken bir zevktir.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 29 Haziran 1962; yıl:1, sayı:257, sayfa:3

Hocanın Hayatı

Hocanın Ak ehir'deki türbesinin kitabesinde Miladi 1284, Hicri 683 tarihinde vefat etti i yazılıdır. Fakat bu kitabe gerçekten Nasrettin Hoca diye Türk mizahının ba kö esinde oturan insana mı aittir yoksa o devirde vefat eden Nasrettin namındaki ba ka bir kimsenin midir; bu nokta henüz kesin olarak tarihi bir kayda ba lanamıyor. Ancak türbedeki kitabede bulunan ta ın tarihi Nasrettin Hocanın akacılı ına kinaye olarak ters yazılmış tır ve tersinden okundu u zaman 682 rakamı meydana çıkmaktadır.

1476 tarihinde Gedik Ahmet Pa a tarafından umumi bir evkaf ve emlak tabirinde Hocanın türbesi ile bir medresenin de bulundu u ve ikisinin de harap bir halde oldu u kayıtlıdır. Bu kayda rastlayan zat brahim Hakkı Konyalıdır. Festivalde kendisine ba ka bir malumata rastlayım rastlamadı ını sordu umuz zaman, Nasrettin Hoca hakkında ba ka hiçbir tarihi malumata rastlamadı ını, fakat zamanla Hocanın tarihi ve ahsiyeti ile ilgili vesikaların bulunaca ından ümitli oldu unu söyledi. Bir iddiaya göre, Nasrettin Hoca 605 (1208) yılında Sivrihisar'ın HORTO köyünde do mu tur. Ak ehir'e gidip yerle mi ve orada vefat etmi tir. Bu bilgiler çevresi içinde Hocanın 78 yıl ya adı ını ö reniyoruz. Pir Ebi ve Hacı-i Cihan ile ça da tur. Hoca Fakih'ten ders almı tır. Evliya Çelebi Ak ehir'i ziyareti esnasında Rumeli Beylerbeyi Hasan Pa a tarafından yaptırılan maret Camii kapısının sonuna rastlayan sütunun taban kısmındaki tunç bilezik üzerine ziyaretini hakketmi tir. Ak ehir'i ziyaretimizde bu yazıyı okuduk. Evliya Çelebi bu ziyaret hatıraları arasında Nasrettin Hoca hakkında tarihi kıymet ifade edebilecek bir malumat veremedi i gibi, air Ahmedî'ye ait bir fıkrayı, Timur'la

Nasrettin Hoca arasında cereyan etmi gibi göstermesi uzun zaman Hocanın Timur devrinde ya adı ı kanaatinin yayılmasına sebep olmu tur. Halbuki ziyaretimizde, Nasrettin Hocanın türbesini alttan altı direktten biri üzerinde mürekkeple yazılmış ve bugün dahi en küçük bir solukluk göstermeyen satırlarda u ibareyi okuduk;

“Yazı ebedi, ömür fani, kul asi, Tanrı affedicidir-Yıldırım Beyazıt askerlerinden Mehmet 796 yılında yazdı.” Bu kayda göre, Nasrettin Hoca Timur devrinden bir asır evvel ya amı tır.

Bir ba ka iddiaya göre, Kastamonu beyi olan Çobano ularından Yavlak Aslan'ın o lu Nasrettin Mahmut'tur. Mahmut Anadolu'daki Mo ol orduları ba ında bulunan Veliiaht

Geyhatu'nun güven ve takdirini Kazanmı ve halkı Mo ol zulmünden korumu tur. Fakat bu Nasrettin bir baskın esnasında 700 tarihinde Kastamonu'da ölmü tür. Belki Timur fıkraları bu münasebetle Nasrettin Hocaya mal edilmi tir. Kastamonu beylerinden Nasrettin ile Nasrettin Hoca arasında ba ka bir münasebet kurmak imkansızdır. Zaten bize lazım olan Nasrettin Hocanın kim oldu u de il, ona atfedilen sosyal görü tür. Bu hususu gelecek yazımızda belirtece iz.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 30 Haziran 1962; yıl:1, sayı:258, sayfa:3

Hoca'nın ahsiyeti

Nasrettin Hoca ister gerçekten ya amı olsun, ister efsanevi bir ahsiyet olsun; bu ona atfedilen fıkralardaki “Mükemmeliyet” unsurunu zedeleyemez. Cemiyetin her tabakasına hitap eden Hocanın fıkralarındaki hususiyet güldürücülükten ziyade dü ündürücülüktür. Fıkralarının yaygınlı ı ahsiyetinin kuvvetlili ine ve her eyden evvel Hocanın hadiselerin içine girme yönünün kuvvetine i arettir. Bu bakımdan Hoca, imam ve kadı olmasına ra men ilmiye sınıfının ölçülerinin dı ina çıkarak cemiyet adamı olmu tur. Bekta i fıkraları ile Hoca fıkraları arasındaki fark buradadır. Bekta i'de, mutaassıp sınıfı hicvede, dünyayı ba ka bir zaviyeden gören ve bu görü ünü binlerce fıkrası arasında de i tirmeyen bir eda vardır. Halbuki Hoca cemiyeti muhtelif zaviyelerden görmesini bilir. Hicvetti i zihniyet Bekta i'de oldu u gibi dar bir yobaz zihniyeti de ildir. Hoca o tatlı edasıyla, yobaz kadar cemiyetin bütün sahte kıymetlerini hicveder.

Bekri Mustafa fıkraları de Bekta i fıkraları gibi cemiyeti tek açıdan görür. ncili çavu fıkraları ise dalkavukluk üzerine kurulmu , en dar ve kötü açıdan cemiyeti gören fıkralardır. Bundan ötürü Bekta i, Bekri Mustafa ve ncili Çavu fıkraları muayyen meclislerin malıdır. Halbuki Hocanın fıkraları için hudut çizmek hatalıdır. Cemiyete açıktan sarho a, çocuktan ihtiyara kadar mizaç ve dü ünçe seviyeleri ayrı ayrı olan insanlar için Nasrettin Hoca aynı de er ölçüsü ile aranır ve sevilir. Hoca fıkralarının bütünü içinde kendine has bir dünya görü ü sezilir. Esasen Hocaya mal edilen hakiki veya gayri hakiki fıkraların bu zaviyeden ele alınıp ayıklaması yapılabilir.

Hoca, ilk nazarda gerçeklere aykırı konu uyor gibi görülür. Gerçekte bu tezat Hocaya ait bir tezat de il, cemiyete ve cemiyetin kıymet hükümlerine bir tezattır. Hocanın

cemiyeti hicvediyor de bu noktadadır. Hoca keskin hiciv zekası ile kar ısındakini hicvederken incitmez, ok ar. Bu bakımdan Hocanın tenkitleri daima yapıcıdır. Yine bu gerçe e aykırı görünü altında, iyili i arzulayan bir ruhun tertemiz ı ıklarını görmek kabildir. Hoca, mezhep, tarikat gibi insanları tek kanala do ru iten hislerden uzaktır. Kar ısında türlü dinler, türlü dü ünü ler aynı muameleyi görür

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 1 Temmuz 1962; yıl:1, sayı:259, sayfa:3

1.3.2. Destan

Destandan Piyes

Türk Milli destanlarının asılları kaybolmu , ancak özleri bazı yabancı milletlerin tarihlerinde bulunmu tur. Bunlardan biri de “Gılgamı Destanı”dır. Bazı milletlerin milli destanlarını airler derlemi ler, yeniden yazmı lardır; bizimkileri air Basri Gocul yazmı ama henüz bastırmak imkanını bulamadı. Bursa’da Ziraat Bankası’nın bir kasasında uyumakta oldu unu duyduk. Gılgamı Destanı’nı ise Orhan Asena modern bir piyes eklinde yazdı, ilk defa olarak Ankara Devlet Tiyatrosu sanatçıları tarafından 3 kasım 1954’te sahneye kondu, pek be enildi. Eseri son zamanlarda Maarif Vekaleti bastırdı. “Tanrılar ve nsanlar isimli bu eser dört perdelik bir dramdır. Aslına nispetle biraz de i tirilmi , daha airce ve insanca bir ekil verilmi tir. Destanın aslı öyledir:

“Uruk isimli Sümer ehrinin Gılgame isimli “yarı Tanrı” bir kralı vardı, uzun boylu, geni omuzlu, uzun ve kıvrıkcık saçlı, güzel sakallı bir pehlivandı. “Gılgame ehrinin surlarını ve tapına mını halka yaptırtmı , bu yüzden onların sevgisini kaybetmi tir. Bir gün halk kendilerinin bu zalim kraldan kurtarılmaları için Tanrılarına yalvardılar, Tanrılar Engidu isimli bir kahraman yarattılar, yeryüzüne indirdiler.

“Engidu uzun boylu, uzun saçlı, vücudu kıllı bir adamdı. Uruk civarındaki ormanların yırtıcı hayvanlarıyla birlikte ya ıyordu, ceylanlar gibi yalnız ot yiyordu. “Gılgame bir kurnazlıkla Engidu’yu ehre getirtti, onunla bo u tu, yendi, fakat öldürmedi. Dost oldular.

Uruk yakınlarındaki ormanlarında Tanrıların “Humbaba” isimli dev gibi bir bekçileri vardı. Boyu Gılgamı ’ın iki misli, vücudu en az be misliydi, kuvveti ise daha fazlaydı. Nefesi alev, sesi gök gürlemesi gibiydi. Gılgame ve Engidu onunla sava maya karar

verdiler, pek keskin iki kılıç yaptırıldılar yola çıktılar. Tanrılarında yardım dilediler, ormana varınca Humbaba'ya iki taraftan saldırdılar, yere yıktılar ve ba mını kestiler. “Engidu bir müddet sonra öldü. Gilgame pek üzöldü, altı gün altı gece yas tuttu. Ölümden korktu. “Sonsuz Hayat Otu” nu bulmak ve ölmezler arasına katılmak içim da ları ve ölüm denizini a tı. Tanrılar ona “Sonsuz Hayat Otu” nun denizin dibinde oldu unu bildirdiler. “Gilgame denizin dibine indi, otu çıkardı. Lakin yurduna dönerken otu bir yılan kaptı, yedi ve gençle ti. Gilgame peri an ve umutsuz yurduna döndü.”

Orhan Asena bu basit hikayeyi, zihinlerde üpheli ve meçhul bir nokta bırakmayacak ekilde i lemi , mükemmel bir dram yapmı tır. Bu dramda Gilgame , halka ısıdırıp de il, haz ve saadet vermeyi isteyen bir varlıktır, seven bir insandır, o kadar ki ya amayı artık korkunç bulmaktadır. “Ya amk, Engidusuz ya amak, tarsız ya amak, yüzünü ruhunu yitirmi olarak ya amak, dostsuz dü mansız ya amak!...” Gilgame sonsuz hayata kavu mu tur, fakat muzdariptir, tek ümidi bir gün insan elinin kendi eline dokunabilece i ümidinden ibarettir. Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadirca, Hadiselere Tercüman, 18 Ocak 1960; yıl:5, sayı:1657, sayfa:3

Basri Gocul ve Milli Destan

Milli destan airi Basri Gocul bir ilkokul ö retmenidir, uzun seneler köylerde hocalık etmi tir, imdi nerede bulundu unu bilmiyorum, ancak bir gazetede, yorgun ve hasta oldu unu okudum ve üzöldüm. ifalar dilerim.

Basri Gocul bir köy ö retmenidir, ama Türk diline hakimdir, eski ve yeni Türk anlamlarını derinli ine ve geni li ine kavramı tır. Arınmı ve akıcı bir üslubu vardır, klasik Türk vezinleriyle yazar, benzetmeleri, vezinleri kafiyeleri öz Türk'tür. air Basri Gocul yirmi sene çalı mı , eski ve da mık Türk destanlarını incelemi , birinci cildi Kpuzlama, ikinci cildi O uzlama adıyla iki ciltlik bir Türk destanı yazmı , 1944 senesi Cumhuriyet Bayramı'ndan biraz önce Cumhuriyet Halk Partisi genel sekreterli ine sunmu ,o makam da incelenmek üzere Türk Dil Kurumuna göndermi , dil kurumu be enmi , aire bin lira mükafat vermi , bastıraca mını bildirmi .

Bastırıldı m? Hayır... Hâlâ duruyor. Be enildi de niçin bastırılmadı? aire göre sebepler tamamıyla ahsi ve hissidir. Destanlar yaratmı olan Türk milletinin derli tolu

bir milli destandan mahrum bulunması acıdır. Milletler var ki ba kalarının destanlarını edebiyatlarına mal ediyorlar, biz kendi destanımızı ihmal etmi iz. Türk hükümdarı Gazneli Mahmud'un te vikiyle, Firdevsi, ran edebiyatına ahnameyi kazandırmı tır ve ahname, ran'ın milli dili olan Farsçayı olümden kurtarmı tır. Türkçe ise geçmi asırlarda Arap ve Fars dilinin istilasına u ramı tı, imdi de Batı dillerinin istilasına u rar gibidir. Bir milli destan dili ölkemizi yabancı istilalardan korumaya da yarayacaktır. Basri Gocul'un eserini tüm olarak okuyup incelemek fırsatına eremedim, bu sebeple kesin bir hüküm veremeyece im, lakin bazı iirlerini okudum ve ehliyetine inandım. Kırk ahlaksız hizmetlisi Dirse Han'ı kâfir iline kaçırmı lardır; Dirse Han'ın hanımı dertli dertli söylenmektedir:

“Kılıcın duvarda asılı kaldı,
Okların oklukta basılı kaldı,
Hatunun bahtına püsülü kaldı,
E im, e im, e im, e im, e im hey!...
“Ba m nerdedir? Yastı m burada,
Yem mi eylediler ku ile kurda?
Dönmiyecek misin bir ahi yurda,
E im, e im, e im, e im, e im hey!...
“Bin a t ko ulsa gene az sana,
Erl i sevmiyen acımaz sana,
Ömrümce tutarım elbet yas sana,
E im, e im, e im, e im, e im hey!...

Türk Dil Kurumu bu eseri dolapta küflendirmekten zevk mi duyar? Bastırıcaksa bastırın, bastırmayacaksa aire bildirsin, o da ba ka çare arasın! 1944'ten bu yana tam 18 sene geçmi , bir müracaatın cevabı bu kadar gecikir mi? Bastırma a kararlı ise bu kararın tatbiki niçin bu kadar ihmal edilir? Bu konuyu on sene evvel de yazmı tım, geçenlerde air Basri Gocul, bana gönderdi i birkaç bro ürlle tekrar hatırlattı, galiba onun hastalı nda bu ihmalin de tesiri çoktur. Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 25 Ocak1962; yıl:1, sayı:107, sayfa:3

1.3.3. Fıkralar

Olaylar – Fıkralar

Devlet sırrı olan manto!

Jean Anoulth'un Piccadilly Tiyatrosunda temsile başlanan piyesinin galasında İngiltere Kraliçesi bir ipekli manto giymiştir. Bu mantoyu diken terzi meçhuldür. Kraliçenin resmi terzileri olan Norman Hartnell ve Hardy Amles'nin bu son derece sade fakat ık ve zarif mantoyu dikmedikleri bilindiğine göre muhtemelen ecnebi bir terzi olduğu sanılan üçüncü sanatkarın adı merak edilmektedir. Bütün soruları Buckingham sarayının sözcüleri cevapsız bırakmış ve meçhul terzinin adını açıklamayı iddetle reddetmişlerdir.

Biz olmasaydık

Çok küçük bir otomobil durakta bekleyen otobüsün arkasına bütün hızıyla gelip çarpar ve durur. Sadmeyi duyan otobüs şoförü camdan başını çıkarır ve otomobili kullanan hanıma bakarak:

- Affedersiniz madam, der. Yol üstünde biz yokken arabanızı nasıl durduruyorsunuz.

Olsa olsa!

Anne tela la salona girip çocuğuna sorar:

- Toto, papa an kafesinden çıkmış. Ne tarafa geçtiğini gördün mü?

O sırada kitap okuyan Toto başını kaldırmaksızın elini salonun bir köşesinde yalanmakta olan kediye doğru uzatır:

- Biraz evvel kedi konumaya başladığına göre bu tarafa geçmi olacaktır.

Suçları yok

Bir elektrik direğine çarpıp parçalanmış otomobilin içinden üç sarhoş burunları bile kanamadan çıkarlar. Kaza yerinde bulunan polis kendilerini sorguya çeker:

- Haydi söyleyin bakalım otomobili hanginiz kullanıyordu?

çlerinden en az içmiş olanı cevap verir:

- Hiç birimiz. Biz üçümüzde arabanın arka koltuğunda oturuyorduk!

Tasarruf

Taralı bir çiftçi horozundan bahsederken arkadaşına şöyle der:

- Birader, bu benim horozum kadar tembel horoz hayatımda görmedim. Sabahları civardaki horozların hepsi ötü ünü bitirene kadar bir türlü karar veremiyor. Onlar sustuktan sonra sesini çıkarıyor. Arkada ı, bunda a acak ne var diye cevap verir:

- Benimki ondan da beter. Etraftaki horozların ötmelerini dinliyor ve sonra hiç ses çıkarmadan ba ımı e erek tasvip ediyor.

Hangisi de erli !

Yeni Gine'nin vah i ormanları içinde bulunan Avrupalı bir çiftlik sahibinin karısı oradaki yerli kadınlardan birinin boynundaki kaplan di lerinden yapılmı kolyeyi göstererek sorar:

- Sanıyorum ki boynunuzdaki u kaplan di inden yapılmı kolye sizin için, bizim inci kolyelerimiz kadar de erlidir.

Yerli kadın cevap verir:

- Ne münasebet! Bizim ki çok daha de erlidir. Çünkü inciyi çıkarmak için bir istiridyenin a zını herkes açabilir.

V.T. ,Halka ve Olaylara Tercüman, 12 Nisan 1962; yıl:1, sayı:182, sayfa:4

Olaylar – Fıkralar

El yazısı

Amerikan Tiyatro yazarı Tennessee Williams'ın son günlerde müthi canı sıkılıyormu . İsrarla soran dostlarına sebebini öyle anlatmı :

- Bir müzayede yapılıyordu. Türlü e ya arasında bir ara eski bir piyesimin el yazımla yazılmı eski bir metni satı a çıkarıldı. Arttırma sonunda birisi altı bin dolar vererek piyesi satın aldı. Çok üzüldüm. Zira bunu ben satmı tım. Ama bir vakitler 60 dolara sattı ım böyle pahalı bir fanteziye imdi verecek altı bin dolarım yok!

Tenkitçi papa an

Bir zamanların ünlü arkıcısı hatıralarını yazmak üzere Saint-Paul-de-Vence'daki bir eve çekilip çalı maya ba lamı . Bir müddet sonra ev sahibesi Madam Roux'nun papa anı arkıcının çalı ma masası üzerindeki ka ıtlar arasında dola ırken Tino'nun

kalemine basıp kırmı . Bu olay duyulunca sanat çevrelerinde öyle bir söylenti çıkmı :
“Bravo papa ana! Kötü bir edebiyatı önleyerek i imizi kolayla tırdı!..”

Romancı Andre Lay'ın ahit oldu u, ama kahramanının ismini açıklamadı ı bir hikaye:
Bir hayli ya lanmı fakat iddialı ve tanınmı bir aktris bir gün eski hayranlarının
bulundu u ık bir kokteyle davet edilir. Takıp takı tırıp süslenen ya lı kadın sanatçı,
kokteyl verilen eve geldikten biraz sonra tatlı konu ması ve zarif hareketleriyle yine
eskisi gibi bir hayranlar gurubunu etrafına toplar, hikayeler anlatmaya ba lar. Bu
ilgiden son derece zevk almaktadır. Bu sırada tanıdı ı bir Dr. gruba katılır. Aktris
doktorla da konu maya geçer ve bir ara kendinden gayet emin olarak sorar:

- Doktorcu um, der, benden on ya daha büyük bir arkada ım, geceleri çok geç yatıp
sabahları da erken kalktı ı halde muntazaman jimnastik yaptı ını ama hiç
yorulmadı ını ve bu arada a k oyunlarını da eskisi gibi ihmal etmedi ini söylüyor.
Bilseniz onu taklit etmeyi ne kadar isterdim...

Dr. gülerek cevap verir:

- Bu çok kolay bir ey madam. Onun gibi yalan söylemeniz kafidir!

Ben de seni...:

Ali çok eski bir arkada ı olan Osman'a gider:

- Karde im, çok sıkı ı ım, bana on bin lira verir misin?

Osman kendi durumunun da pek iyi olmadığını ileri sürerse de Ali onu ikna eder ve:

- Merak etme, en geç bir ay sonra parayı iade ederim, der.

Aradan aylar, yıllar geçer, fakat Ali borcunu ödemez. Bunun üzerine Osman kendisini
mahkemeye verir

Hakim davalı yerine oturan Osman'ı göstererek Ali'ye sorar:

- Senin arkada ın Osman'a on bin lira borcun varmı , ne zaman vereceksin?

Ali hayretle Osman'a bakar:

- Osman mı? on bin lira borç mu? Ben Osman diye kimseyi tanımıyorum efendim.

Hakim ısrar eder:

- Canım çocukluk arkada ın, on bin lira borç aldı ın Osman i te...

Ali gayet so ukkanlı tekrar eder:

- Efendim ben bu adamı tanımıyorum.

Bu durum kar ısında son derece sinirlenen alacaklı ve davacı Osman aya a kalkıp Ali'ye:

- Beni tanımıyor musun, der. Öyleyse ben seni hiç tanımıyorum!...

V.T. ,*Halka ve Olaylara Tercüman*, 22 Nisan 1962; yıl:1, sayı:192, sayfa:4

Fıkralar

Gösteri merakı

Çok zengin ve snob iki sosyete hanımı aralarında konu uyorlar. Biri ötekine, kar ıındakini küçümser bir eda ile:

- ekerim, mücevherlerimi temizleyebilmek için güzel bir usul ö rendim. Böylece inci küpelerimi pudralayabiliyor ve pırlantalarımı kolayca parlatabiliyorum.

Müstehzi bir bakı la öteki cevap verdi:

- Niçin kendine bu kadar eziyet ediyorsun? Benim mücevherlerim kirlenince hiç u ra mam, onları do ru çöpe atarım.

Karasız çavı

Çavı askere yeni gelen geçlere sahada talim yaptırıyordu.

- Sa a dön! Sola dön! Yarım dönü ! Sa a dön! Sola dön! Geriye dön!..

Birden genç askerlerden biri sıradan çıkmı istifini bozmadan barakalara do ru yürümeye ba lamı .

- Nereye gidiyorsun? Diye kükremi çavı .

- Aman... Bıktım!... demi , asker, bir istikamet bile seçmekten acizsiniz. Karar verince ça ırın geleyim. *skoçyalı zekası*

Cimrilikleri ile ün yapmı Mc. Dan, Mc. Artur ve Mc. Sam adında üç skoçyalı beraber bir lokantada yemek yemi , fakat aralarından hiçbiri hesap isteme cesaretini gösteremiyormu . Birden Mc. Dan'ın garsonu ça ırıp hesabı istedi i duyulmu . Fatura önüne konunca, saçının her teli ayrı ayrı koparılyormu gibi dikilmi ve suratını buru turmu . Mc. Dan nihayet cüzdanını açıp parayı verme e mecbur olmu .Ertesi gün iki arkada yolda kar ıla mı . Biri:

- Haberi duydun mu? Dün bir lokanta kapısında Mc. Dan Mc. Artur'u öldürmü .

- Hangi Mc. Artur? Diye sormu öteki.

- Hani canım... .vantrolog olanı...

M.S. ,*Halka ve Olaylara Tercüman*, 6 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:206, sayfa:4

Olaylar – Fıkralar

Olsa olsa

Bir otomobil yarı çısı koca bir çınar a acına çarpıp arabasının içinden mucize kabilinden kurtulur, çıkar. Elinde yalnız direksiyon simidi kalan yarı çı hemen kar ıdaki tamirciye giderek sorar:

- Bu arabanın tamir için nesi çekilebilir.

Olayı uzaktan görmü olan tamirci ba ını kaldırmadan cevap verir:

- Olsa olsa foto rafı!...

Harika bilgin

Pirelerin ya ayı ına dair bir kitap hazırlayan me hur bilginlerden biri tecrübelerini selamete yürütmek için bir pire alıp terbiye eder. Bilgin pireye sığra deyince pire sığrar. Bir gün pirenin ayaklarını kesip aynı emri tekrar eder.: Sığra! Pire sığramaz. Bu sefer bilgin not defterine unları kaydeder:

“Pire ayakları kesilince sa ır oluyor!”

Daha akıllı

ki skoçyalı sevgililerinden bahsediyorlardı. Biri bak, dedi:

- Ben sevgilime sinemanın önünde de il, içinde, salonda randevu veriyorum. Böylece kız kendi biletinin parasını ödemek zorunda kalıyor. Nasıl, akıllı de il miyim? Sende benim gibi yap emi.

Öbürü gülerek cevap verir:

- Ben deli miyim? Salonda beklemek için kendi bilet paramı ödemem lazım?

Merak

Tamir edilmekte olan bir binanın birinci katında çalı an i çi dengesini kaybederek a a ı dü er. Orada bulunanlardan biri, kendine bir bardak su uzatır. çi suyu yudumlamadan önce adama sorar:

- Affedersiniz, bir bardak arap verilmesi için binanın kaçınıcı katından dü mek lazım?

Nasihat

Babası çocu u okulda iyi çalı madı ından ötürü çıkı ırken o lum dedi,: “Derslerin yine iyi gitmiyor. Haylazlık ve tembellik yapıyorsun. Halbuki ben senin ya ındayken...”

Çocuk babasının sözünü kesti: “Yapma baba, yine annemi gülmekten bayıltacaksın!”

1.3.4. Halk Hikayeleri

brahim Peygamberin Karıncası

Malatya'nın Haçova köyünden Hacı Uçar isimli 80'lik dede ömrünün büyük bir kısmını köye su getirmek için harcar. Yıllarca dereleri,derecikleri inceler, suyun nereden ve nasıl gelece ini tetkik eder. Hacı Uyar tetkiklerinin sonunda da hiç okuma yazma bilmedi i halde, bir plan yapmaya muvaffak olur. Mühendisler bu plana göre köye su getirirler. A a ıdaki yazıda bu ilgi çekici olayın hikayesini okuyacaksınız.

“Nemrut brahim Peygamberi ate te yaktıraca ı bir karıncanın a zında bir damla su götürdü ü görülmü .

- Karınca, bir damla suyu nereye götürüyorsun, diye sormu lar.
- Yangını söndürme e gidiyorum,diye cevap vermi .
- Sen bir damla su ile yangını söndürebilir misin, demi ler.
- Söndüremezsem de vazifemi yapmı olurum, demi .

Yukarıdaki satırlar bir hikayenin ba ı de il sonudur. Hikayede brahim Peygamberin karıncası gibi, “vazifemi yapmı olurum” diyen seksenlik ihtiyar Hacı Uçar'ın hikayesidir.

Yıl, 1959. Devlet Su lerinin Malatya ube Müdürlü üne bir ihtiyar gelir. “Benim adım, Hacı Uçar” der. “Okuma yazmam yok. Haçova köyündenim. Köyde su yok. Su getirmenizi isterim.” Hacı Uçar ı müdüre götürürler. Hacı Uçar, uzun laf etmez, koynundan siyah iplikle i lenmi , bir buçuk metrelik beyaz bir kaput bezi çıkarır.:

- Müdür bey, aha, i te bizim köyün suyunun planı.

Müdür, Hacı Uçar'ın izahatı ile beyaz Amerikan bezini inceler. Seksenlik ihtiyar, bu beze köyün içme suyu projesini i lemi . Kalın ayak parçalarını uç uca eklemi dikmi . Bu kalın ayak çizgi, suyun nereden ve nasıl getirilece ini gösteriyor. Yollar siyah iplikle i lenmi . Dereceler siyah kesikli ince ayaklarla belirtilmi . Su yolunun geçece i yerde bir tepe var, onu kesmeyince suyu Haçova'ya akıtmak kabil de il. Köyde bebelerin karmı i i, kadınların yüzü sıtmal ı, erkekler güçsüz, susuzluk köyün asırlık derdi. Müdür, Hacı Uçar'ın planını alır o zamanki Genel Müdür Süleyman

Demirel'e gönderir. Genel Müdür, u ra ır didinir. Hacı Uçar'ın projesine güçlükle ödenek çıkarılır. 1960 yılında, mühendisler, Hacı Uçar'ın projesine pek bir ey katmadan Haçova köyüne su getirmek için incelemeler ba lar. Bu sırada genel müdür de i ir. Süleyman Demirel'in yerine Ne et Dor gelir. Yeni genel müdür de Haçova i ine önem verir. Ama, suyun köye getirilmesi zamana ba lıdır. Hacı Uçar brahim Peygamberin karıncası gibidir. Malatya'da duramaz. Ankara'ya gelip genel müdürü görür, boruların dö enmekte oldu unu söyler. Genel müdürü, köy içindeki çe menin açılı na davet eder. Hacı Uçar artık memnundur. Haçova köyünün yangını sönmek üzere dir. Yalnız, içindeki kıvılcıma hissedir. Genel müdüre, “ ayet köyüme su aktı nı görmeden ölürsem, mezar ta ima, çalı tı, didindi, fakat suyun aktı nı görmeden gitti” yazsınlar der. Hacı Uçar, Malatya'ya döndükten sonra hastalanır. Mühendisler, kaput bezi üzerine i lenmi plana göre tepeyi kesip boruları dö erler. Borular, köyün içine kadar gelir, artık, suyun çe meden akması birkaç haftanın i idir. Bu sırada Hacı Uçar'ı, Malatya Devlet Hastanesine yatırılır. Su i lerinden bir fen memuru, onu ziyarete gider. Asırlık ihtiyar hasta yata nda unları söyler:

- Allah'ın izni ile muradım oldu. Köye su gelecek. Fakat ben suyun köye aktı nı görmeden ölece im. Vebalim boynunda olsun. E er bizim köyde su akarsa bir i eye doldurun mezarıma dökün...

Ben bu hikayenin son kısmını takip ettim. Hacı Uçar'ın Haziran ayının sekizinci öldü ünü ö rendim. Geçenlere Devlet Su leri Genel Müdürlü üne, Hacı Uçar'ın o lu Sıddık Uçar'dan bir mektup geldi. Yazımın ba na aldı m satırları i te bu mektuptan okudum. Bu satırları ölüm dö e indeki ihtiyarın o luna vasiyeti idi ve Hacı Uçar unları söylemi ti:

“O lum dinle beni, sözlerime iyi kulak ver. Ben seksen dört sene ya adı m. Hayatımın üçte ikisini vatanda larıma bir hizmet yapmayı dü ünmeyle geçirdim. u anda diyeceksin ki, sen ne hizmet yapabilirsin... Misal, Nemrut, brahim Peygamberi ate e yakıtıra cı zaman, bir karıncanın a zında bir damla su götü rdü ü görü lmü :

- Karınca, bir damla suyu nereye görüyorsun, diye sormu lar.
- Yangını söndürme e, gidiyorum, diye cevap vermi .
- Sen bir damla su ile yangını söndürebilir misin, demi ler.
- Söndüremezsem de vazifemi yapmı olurum, demi

te ben de iman etmi tim. Vatanda larıma uzun ömürler, hayırlı ba arılar dilerim. Mühendislerimizin, benim açık giden gözlerimi bir yudum su ile kapatmalarını arz ederim.” imdi Haçova köyünde çe me gürül gürül akıyor. Genel Müdür, bu çemenin üzerine öyle yazdıracak: “bu su, Hacı Uçar’ın eseridir. Yapanlar, onun gönüllü hizmetkarıdır.” Yolu Haçova’dan geçenler bu çemeden su içsinler. Bakanlar, mebuslar, Senatörler, büyük büyük laf edenler, e er siz de Haçova’ya giderseniz, Hacı Uçar’ın çe mesinden içiniz. Belki sizinde içinizde brahim Peygamberin karıncaları vardır.

YA AR, Muammer, Halka ve Olaylara Tercüman, 10 Ekim 1962; yıl:1, sayı:360, sayfa:3

1.4. Anonim iirler

1.4.1. Türküler

A lama Ceylan Balası

18 Haziran 1961 gecesi, Açık Hava Tiyatrosunda yapılan “Kerkük Folklor Gecesi” ne e er bir timsal aranırsa, bence, o gece söylenen halk türkülerinden birinin u mısraları bulunabilirdi:;

“A lama ceylan balası

Gider gözünün karası”

Bilirsiniz, “bala” Türkçe “yavru, çocuk” anlamına gelen bir sözdür. Erzurum dolaylarında, mecazlı olarak “sevgili” anlamın da kullanılır. Yine bilirsiniz ceylan, güzel kara gözlü bir yaratık oldu u için hep “sevgili” ler ona benzetilmi tir. Ceylanın ba ka bir niteli i de, hayvanlar içinde en narin, en hisli ve “ a layan” bir hayvan olu udur. u halde “A lama ceylan balası-Gider gözünün karası” diyen, Kerküklü, bilinmez halk airi, evvela çok güzel bir “ iir” söylemi tir. Ceylan yavrusuna benzeyen “küçük sevgili” a lamamalıdır. Çünkü gözünün karası gidebilir. Fakat daha önemlisi, bu bilinmez air, bugünkü Kerkük’ün halini anlatan bir timsal söylemi tir. Anadolu, nazlı bir ceylan, Kerkük’te onun balasıdır. Ana ceylan bir yanda, yavru Kerkük bir yanda a la ır, mele ir ama birbirlerine kavu amazlar. Zalim bir avcı ok atıp anayı kuzudan ayırmı tir. Ananın memelerinden, yavrunun gözlerinden kan akar.Kerkük dolaylarının büyük evladı Fuzuli’nin, “Leyla ve Mecnun” daki nefis bir tablosunu yazıp sözü erbabına bırakalım.

“Gördük ki bir avcı dam kurmu
Damına gazallar yüz urmu
Bir ahu, esir-i damı olmu
Kan ya ı kara gözüne dolmu
Boynu vurulu aya ı ba lu
ehla gözü nemli, canı da lu”

Güzel Türkçe'nin örne i olan bu beyitleri ile Fuzuli, yine esir bir ceylanı ve yine “bilmeyerek “Kerkük” ü anlatmı tır. “Folklor Gecesi” nde, Kerkük'ün de erli ses sanatçıları ve öz Türkçe çehrelî çocukları, nice a lamaklı türküler söylediler. Kur una dizilen tutsak Türklerin hem ehrileri, ne yaparlarsa yapsınlar, gülemiyorlar, adlık adımanlık edemiyorlardı. Kah komünistin, kah Arap'ın, kah bilmem ne e kıyasının saldırdı ı güzel yurtlarının ve yoksul yurttarlarının hayali gözlerinin önünden gitmiyordu. Kerkük türküleri, uzak ve yıkık bir Türk ülkesinin a layı ı idi. Ben, üç kıtaya söz geçiren koca imparatorlu un çocu u olan ben ise, bu iniltiler kar ısında göz yalarımı tutamıyordum. Esir aslanın bu aczi, beni çileden çıkarıyor, deliye döndürüyordu. Kerkük'te bir milyon Türk, bu yanda otuz milyon Türk... Bu böyle gitmeyecek, az ile çok bulaacak, etle tırnak kavuacaktır.

KABAKLI, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 22 Haziran 1961; yıl:7, sayı:2211, sayfa:2

Serhat Türkülerinden Duyu lar

Türk Tarih ve Kültürünün bilgili hayranlarından olan sayın Lütü Erçin, daha önce bir gazetede yayımladı ı zevkli ve airane yazılarını “Serhat Türkülerinden Duyu lar” adlı bir kitapta toplamı tır. Tırnova hasretlisi, içli bir Rumeli Türkü olan Sayın Erçin, bu kitapta Yahya Kemal'in:

“Hicretlerin Bakiyesi hicranlı duygular
Mahzun hudutların ötesinde akan sular.”

mısralarında çok derin özetlenmi olan, Tuna ve Rumeli özlemlerini anlatmaktadır. Türkün Rumeli'ye geçi i ne kadar masalımsı ve Tuna'yı a ıp Viyana önlerine çıkması ne kadar anlı ise yenilgiler soncunda oradan sökülü ümüzde o kadar hazin ve acıklı; gam yüklüdür. Dört yüz sene beylik, pa alık, efendilik etti imiz o bayındır ülkelerden, baba oca ını, malı mülkü, e i dostu ve en sevilenleri terk edip, haçlı kılıçlarını sırtında

hissederek dönmenin acısını hala birçok Rumeli Türkü, damarlarından sızan sıcak bir kan gibi duyarlar. te Lütfi Erçin, o duyu la insanların dilini konu uyor. Çok yazık ki, ne Tuna boylarını enlendiren akıncıların destanı, ne de hicret eden hazin maceralı Türklerin do ru dürüst bir a ıtı yazılabilmir. Dört yüz sene Rumeli’yi dalgalandıran Türk anından ve Rumeli’de akıtılan oluk oluk akıtılan Türk kanından yalnız birkaç parça e siz türkümüz kalmı tır. te sayın Erçin, ecdat diyarının babayi it günlerini ve darmada ın günlerin acısını duyurabilmek için, Türk sesinin en gür sedası olan o e siz türküleri tanık gösteriyor. Tıpkı Anadolu’nunkiler gibi Rumeli türküleri de, zaman zaman bir destan, bir tragedya, bir roman zenginli i ta ımaktadır. Bunlar halkın ve Yeniçerinin a zında iirle mi olan milli tarihimizdir. Bunlar bize hicran ve an getirirler, bizden atalara, takdir, minnet ve rahmet duyguları götürürler.

“Budin’in içinde müftü kızıldım,
Anamın babamın iki gözüydüm,
Altın kafes içre besli kuzuydum,
Aldı Nemse bizim nazlı Budin’i.”

diyen o kudretli Budin türküsünde, bir dü ünün ne saltanatlar, ne hayıflanı lar ne akıbetler gizlenmi tir. Nemçelu, Budin’i alınca, o peri güzeli, “Müftü kızı” nı ne yaptılar acaba? Bir çırpıda, kaç cana, kaç namusa kıydılar! “Bizim nazlı Budin’i ne türlü bir vah et bir vah et diyarına döndürdüler! te Lütfi Erçin “Duyu lar” ıyla, türkülerde yo unla an o hazin bilmeceyi çözme e çalı ıyor.

“Sebep sen de il misin Moskof kıralı

ıpkada akıttın beyhude kanı...”

te bu da, bir ba ka halk türküsüdür ki, nice dar kafalı yarım aydınların asla anlayamadıkları “Moskof” karakterinin anahtarını veriyor. “Serhat Türkülerinden lhamlar” ı okuyun, orada bütün azamet ve acıları ile bütün sevinci ve hüsnüyle türküle en Balkan Türlü ünü, nice ermi lerle manevile en Türk ruhunu bulacaksınız. Türküler, bir bakıma vatandır; vatanın söz ve na me haline geli idir.

imdi koca Rumeli, yad ellere dü mü ama bize türkülerini bırakmı tır. Bize Mohaç ovalarının, Tuna boylarının ve Balkan zirvelerinin mert ve yanık hatırasını ya attı ı için Lütfi Erçin’e te ekkürler ederim.

Hazin Nakarat

Üç kıtaya yayılmak, yedi iklimde ferman buyurmak her milletin karı de il, ama üç kıtada arkadan vurulmak bir millet için dayanılacak acı de il! Hani kökümüz Anadolu topra ında olmasaydı, bunca yenilgiden sonra bir daha onmazdık. Boylu boyunca serildi imiz topraklarda bir çini, birkaç kırık mermer, yıkık bir iki duvardan ba ka arkamızda hiçbir ey bırakmazdık. Son iki asır boyunca u radı ımız yenilgiye kan mı yeter, can mı dayanırdı? Yemen ellerinde susuzluktan yanan biz, Kafkaslarda so uktan donan biz, nihayet arap çöllerinde arkamızdan vurulduk. Balkan da larından sı ır çobanları tarafından kovulduk. Bazen kendi kendime dü ünürüm: böylesine açılmakta yayılmakta fayda neydi? Üç kıtada dökülen bunca kana kar ılık elimizde de il, dilimizde bir eyler kaldı. Bir Plevne a ıtı, bir Cezair mar ı, bir Yemen türküsü... te koca bir imparatorluktan neslimize kalan hazin miras! Asırlarca sebil edilen kanları bedeli, üç-be a ıttan ibaret mi olacaktı? Ordularımız, garp sömürgecili ine kar ı savundu u topraklarda hiçbir zaman ma lup olmadı. Sadece arkadan vuruldu. Hançer tutan eller kendi ümmetimizdi. Bu yüzden cenup cephemizin kumandanı Cemal Pa a, peri an olarak döndü ü yollarda kompartımanının penceresini sıkı sıkı kapatmı tı. Vaktaki tren Anadolu topraklarına kavu tu, arkasından vurulan ordunun kumandanı perdeleri açtı ve susuz,a açsız, kimsesiz topraklara ya lı gözlerle baktı; etrafındakilerin duyabilece i bir sesle anavatan topraklarına hitap etti.

“ – Neden bütün himmetlerimiz sana olmadı?”

i ten geçmi ti. Giden ordulardan geriye dönenler manga ve bölükleri geçmiyordu. Zaferleri, parmakları arasında balmumu gibi ekillendiren bir milletin bo bö rüne böylesi bir hançer ancak karanlıkta ve arkadan saplanabilirdi. Bu hançeri tutan eller vurulacak noktayı çok iyi hesaplamı tı. Sezar ölürken kendisini hançerleyene kar ı:“- Sende mi Brütüs?” demi ti. Biz:

“ – Sende mi ülkelerini korudu umuz millet!” diyemedik. Kanayan yaramıza yırtık gömle imizi sardık, acımızı içimize gömdük... Yemen'den, Kutulamâre'den, sa kalanlarımızla bir yı ın enkaz halinde kendimizi Anadolu'nun vefalı kuca ına attık. O

amansız sava lardan elimize hiçbir ey, ama hiçbir ey kalmadı. Sadece o günlerden dilimizde bir hazin nakarat var:

Âh o Yemendir, gülü çemendir
Giden gelmiyor, acep nedendir?

Bu sorunun cevabını ttihat ve Terakki'den sormak gerekirdi. Bir memleket içinde yürekler kin ve garez, sineler ihtiras ve kafalar cehaletle dolu iken kıyam edilirse bize böylesine yirmi milyon ehit, gazi, dul ve yetime mal olur. Asırlarca yemen çöllerinde hangi davaya hizmet ettik? Üç cahil kafa yıllar yılı milleti barut, ate ve kan deryası haline gelen çöllere sürdü. Bu son gidi Sürre olaylarının ihti amlı gidi i de ildi. Yarı aç, yarı çıplak redif denilen kıtaların yollarda ve çöllerde sebil olu u u idi.

Kı lanın önünde redif sesi var
Bakın çantasında acep nesi var?
Bir çift kundurası bir de fesi var.

Biz söylemiyoruz, tarih söylüyor. Toplum vicdanını samyeli halinde kavuran Yemen türküsü söylüyor. Bütün serveti çantasındaki bir çift kundura ile bir yırtık festen ibaret olan bir nesil iklimlerin, kan ve ate haline geldi i bir diyarda açlı a, susuzlu a ve ölüme mahkum eden kopasıcı ba lar, kötü ve cahil politikacıların ba ıdır. U ursuz gaflet, uçsuz bucaksız cehalet ve yıkılası hizipçilik! Bir de ittihat ve terakki ba larının vicdanlı ba lar oldu u söylenir. Bunca yi idin kanlarını meçhul diyarlarda sebil etmek hangi vicdan ve insaf ölçülerine sı ar? Ve i te neticesi. U runa can verdi imiz topraklarda boy gösteren bir deve diken: Abdülkerim Kasım: namaz kıldı ı camiye Türkler yaptı. Saçmalıklarını dinleyen milleti tam on asır Türkler korudu. Hatta bugün içinde Türk topraklarını bombalamak için emir verdi i kı laları Türk mimarları vücuda getirdi. Netice malum: Abdülkerim Kasım Arap milletini korumak için asırlardır nöbet tutan, kırk nesil boyunca bu u urda ehit veren bir milletin çocuklarına Rus malı Mig uçakları taarruz ediyor. Dün Kut-ulamare'de ngilizlerle i birli i yaparak Türk'ü arkasından vuran neslin bugün Rus tipi uçaklarla Türk semalarını ihlal edi ine a mamak lazımdır. Fakat efendisini ısırın köpe e kudurmu köpek denir, ve bu köpe in öldürülmesine efendisi de acımaz. Artık nerede ve nasıl ölmemiz gerekti ini iyice dü ünmeliyiz. Arkamızın ak saçlı analarımızın:

Burası mu tur, havası ho tur

Giden gelmiyor acep ne i tir

Diye övünmesine meydan vermemek gerekir. Ya arsak da ölsek de bu topraklarda ya ayıp ölmemiz gerekiyor. Yani Anadolu' da.

Yamyamların bile kendi cinsinden kimseyi yemedi i bir dünyada ttihat Terakki ruhunu bir daha canlandırmazsak, kendi kendimizi yemez ve meçhul diyarlarda mezarsız ve ziyaretçisiz ölüler halinde kalma a mahkum olmayız.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 9 Eylül 1962; yıl:1, sayı:2275, sayfa:3

1.4.2. Maniler

Bir Zamanların Ramazan Manileri

Eskiden Ramazan davulları, pek me hurdu. Hele bunlara bilhassa Ramazan ayının sonlarına do ru katılan manicilerin söyledikleri maniler, beyitler o kadar zevkle dinlenir, ho a giderdi ki birçokları bunları dinlemek için uykularını feda ederlerdi. Bu manileri güzel sesli gençler, hatta bazen ya ını ba ını almı meraklı ve varlıklı kimseler okur, davulu da ço unlukla bekçiler çalarlardı. Rahmetli Ahmet Rasim, yıllarca önce bunların hasretini çekti ini belirterek, derdi ki:

“Nerede o fak davulu boynunda, i kembe feneri elinde, yatsıdan sahura kadar, semt semt, sokak sokak dola an, ve her kapının önünde, günün airlerine ta çıkartacak tarzda;

“Ramazan geldi dayandı.”

“Camiler nura boyandı.”

“ ki gözüm geldi yine.”

“Hasretle canım yandı.”

der ise üç ev a a ısında:

“Ramazan bir ye il direk”

“O da müminlere gerek”

“En sonunda bayram olur”

“Çoluk çocuk sevinecek”

Bah i i aldıktan sonra, teravihten dönenlere seslenir:

“Tesbihin ucu mercan”

“Bu ay dertlere derman”

“Efendim kahve içiyor”

“Elinde fafur fincan”

“Merdane beyim merdane”

“Altın saatler gerdane”

“Beyim beyim, benim pa am”

“ u semt içre bir tane”

Bu beyitçiler imdi nerede? Bunlarsız Ramazan gecelerinde ne ahenk, bir tarap, ne bir viir tasavvur olunur? Mesela bir kahve önünde durur, bekçi hakkında kahvedekilere hitaben.

Damdan kedi atladı.

Bekçinin ödü patladı.

Elem çekme arkada ım.

Beyler keseyi yokladı.

derken bir ba kası:

Bu aya Sultan ayı derler.

Kaymakam ile badem yerler.

Ezelden adet kılınmı .

Bekçiye bah i verirler.

Ve arkasından,

Yine açıldı çar ılar.

Turfanda çıktı tur ular.

Bu beylerden bah i aldım.

Siz de verin ey kom ular.

Büyük konakların önünde, beyitleri uzatmak için stanbul’u devre çıktı ımı ilan ederdi;

Methedeyim, methedeyim,

Meth-ü senalar edeyim.

E er izniniz olursa.

Camilere bir gideyim

Ayasofya iyilik iptidası

Evvel kuruldu binası

Orada namaz kılanın

Kabul olur her duası

Yenicami kurdu Pazar

Katıpler ismini yazar
ndim bahçe kapısına
Aldım bir kayık Pazar
Ve arkasından söz yine bah i e gelirdi;
Davulun dan dan öter
Tütünüm durmadan tüter
Vakitler geç oldu beyim.
Bah i imi çabuk gönder.

Yahut:

Davulum sırma telli
Arkada ım ince belli
Bah i imi çabuk isterim.
Küçük hanım nazik elli

Ve nihayet;

Davulumun ipi tekir
Bana derler Deli Bekir
Ahçıba ı baklava getir
Yiyemezsem geri götür

Hadiselere Tercüman, 13 Mart 1961; yıl:6, sayı:2065, sayfa:3

1.5. Dostluk, Yardımla ma ve E itim

1.5.1. Dosluk ve Yardımla ma

Karde lik ve Sevgi

Beyaz ihtilal bir hayret üzerine kurulmu tur. Hürriyetsizli i protesto eden gençlik, kendilerine ate açılabilce ini akıllarından bile geçirmemi iken ansızın, kur unlar bo altılmı ve taze gövdelerden kızıl kanlar akmı tır. Belki her türlü derdin çaresi bulunabilirdi fakat, karde li e kar ı bu cahilce kalle lik, hazmolunamamı tır. Kan kokusu genizlere çarpınca, bir defa ele bayraklar alınıp gayret canlara dü ünçe, artık o hatıralarla yüklü Plevne türküsünün ezgisi yepyeni bir güfte anlamı ile dile gelmi tir:

Olur mu, böyle olur mu?

Karde karde i vurur mu?

te ihtilalin hayreti, bu iki küçük anonim mısra ile önce ufuktan ufka dola mı , sonra ordumuzun kılıcına yaslanarak tarihe geçmi tir. Demek ki yi it subaylarımız, karde lik üstüne kan saçıldı mı görünce meydana atılıp onu yeniden kurmaya çalı mı lardır. Hiçbir zümreye dü man veya taraftar olmayıp sadece hakemlik yapacaklarını daha ilk günde ilan edi leri bundandır. Ve sayın devlet ba kanının u bahar müjdecisi bayram haftasını, bize “Karde lik Haftası” diye sunması bundandır. Çünkü, bu millet karde li e çok önem verir. “Ba dat gibi diyar olmaz, karde gibi yâr olmaz” atasözünü, ömründe birkaç defa tekrarlamayan hiçbir Türk yok gibidir. Masallarımız iki veya üç karde lerin kader birli i üzerine kurulmu nice hazin ve sevinçli maceralarla doludur. Karde lik sözü, “sevgi” ve “birlik” hatırlatır. Bir milleti dı ardan ve içerden yıkmak isteyenler, önce o toplumdaki karde lik ba mı gev etirler. Zümreler arasına kin tohumu ekmek, diyelim ki, vatanların altını oyup dinamit yerle tirmekten daha etkilidir. Bunun için din, ahlak, iir ve milliyet, bize sevginin özünü getirdiler. “din karde i” ,”tarikat karde i” ve “ an karde i gibi deyimler, yüzyıllar boyunca bizi ayakta tutan nurlu kavramlar olmu tur. airlerimizin en büyü ü olan Yunus Emre:

Ben gelmedim dava için

Benim i im sevi için

demi tir. Yine yakın bir zaman önce karde in karde e dü ürdü ünü, partilerin iki dü man ordusu gibi vuru tu unu, bu yüzden Bulgar’ına, Bo nak’ına bile yenildi imizi gören Tevfik Fikret:

Gel karde i, annen sana muhtaç; ona ko mak

Ko mak ona kurtarmak bîbahtı vazifen

Kar ında gö üs ba ır açık, ölgün yatıyor bak

Onsuz ya amaktansa beraber ölü ehven

Birlikte bugün bulmalıyız derdine çare

Can karde i, an karde i, kan karde iyiz biz.

Gibi bize her ça da ö üt de eri ta ıyan mısralar söylemi tir.

unu söyleyelim ki karde sevgisi manevi bir kavramdır. Çünkü yalnız insanlara mahsustur. Bu yüzden, Allahsız ve maddeci akımlar ondan ho lanmazlar. Karde lik inancı bir e itim i idir. Yoksa kendi haline bırakılan insan, bencil olur ve çıkarı pe inde

ko ar. nsano luna öz “karında ”ından ba layarak ta yabandaki çobana kadar bütün yurtta ları, hatta Yecüc – Mecüclere varana kadar bütün be eriyeti sevdirmek ancak manevi benimsetme gücü ile olabilir. Bitimsiz barı , i te böyle bir gayretin sonucu olacaktır.yoksa gençleri maddecili in kupkuru sultasına teslim etmek, onları bir insanlık posası gibi zulümden, zulme karamsarlıktan üzüntüye sürükler. Görülüyor ki, bir toplumda karde lik düzenini kurmak i i, önce yazarların, ö retmenlerin ve tüm aydınların boyunlarına borçtur. Yurtta ları üzecek, kı kırtacak, bencil, küskün veya ikinci bir hale getirecek tek kelime bile harcamak, bize nice sorumlular yüklemektedir... hesap edelim.

KABAKLI, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 21 Mart 1961; yıl:6, sayı:2071, sayfa:2

Sohbete Dair

Ferhat’ı da lara Mecnun’u sahalara salan o bilinmez kuvvet nedir,diye dü ündü ümüz var mı hiç? Mecnun’un ba rında köz üstüne köz, Ferhat’ın bo azında dü üm üstüne dü üm olan bilinmez sırrı ehvet denilen hayali hislerle izah etmek iftiraların enkorkuncu, günahların enbüyü üdür. Koca koca ehirlere, yı ın yı ın insanlar arasında bir kez gönül denilen sırça sarayı efkâr bulutları sarmaya görsün, insano lu yı ın yı ın insanlar içinde yalnızlı ın ıstırabı ile kendini kırlara, sahalara atar. Yaprak ye ilinden teselli, su ırılıtsından ne e umar. Gün geli dal dal olmu ye iller, kubbe kubbe olmu maviler ruhumuzun kasvetini giderme e yetmez. O zalâna peygamber yolunda Veysel Karani oluruz. Yunus gibi dillenir, ey Galip gibi söyleniriz. Gayri Ferhat da,Mecnun da, Namık da biziz.dolan ruhlarımız bo almak ister. Candan bir dosta rastlayıncaya dek, airin dedi i gibi, kendi gönlümüzle hasbihale ba larız.

nleyim dinle gönül

Dinleyim inle gönül

Gel habihal edelim

Bugün seninle gönül

Gayri devirler de i ti. nleyeni dinleyen kalmadı. Bundan ötürü hepimizin içinde derece derece yalnızlık acısı var. Dostlu umuzdan eski vefa silineli sohbetlerimiz letafetini kaybetti. Dostlukta aslolan, kar ılık beklemeden kar ılık verebilmektir. Sandı a rey atmakla dost meclisine gönül atmayı birbirine karı tırır olduk. Hasbihal edilecek bir

dostun sesi yüce da ların doruklarını aydınlatan afak misali içimizde ipil ipil ı ılar. Yalnızlı mızı unutturur bize. Menfaat dehlizlerinden küflenen ruhlar gün ı ına çıkmı tomurcuklanır, ye erir, çiçek açar. Dertler vardır içimizden da misali yücelir, sır vardır dalga dalga içimizi alt-üst eder. Bir dost bulup açılmak, derdimizi payla mak, sırlarımızı emanet etmek isteriz. çinde birikenleri bir dosta anlatmak hissinden peygamberler bile kurtulamamı lardır. Peygamberimiz içini yakan bir sırrı büyük sırda Hz. Ali'ye anlatmakla bir yükten kurtulmu tu. Peygamberin en yakını olan Ali sırrı fa etmeyece ini vaat etmi ti. Netice ne oldu? Peygamberin içini yakan sır Hz. Ali'nin içini yaktı. Peygamberin saklayamadı mı Ali nasıl saklardı? Ali içini yakan sırrı çölde bir bo kuyunun derinliklerine haykırdı ve huzura eri ti. Gün geldi, bo kuyudan sular fı kırdı ve çöl ortasında bir ye illik meydana geldi. Ye illikler arasında kamı lar yükseldi. Bir Arabî bu kamı lardan birini kesti ve üfleme e ba ladı. Peygamberimiz civardan geçerken bir kamı na mesinde kendi sırlarını i itti. Ali i in aslını izah etti. Yedyüzyıl sonra Mevlana bundan ötürü Mesnevi'ye:

Dinle neyden kim hikayet etmede

Ayrılıklardan ikayet etmede

diye ba ladı. Cihana ün salmı sultanlarımız yalnızlıktan muzdarip oldukları için, tarihimizde “musahiplik” denen resmi bir vazife ihdas edildi. Padi ahlar yalnızlıktan kurtulup bir sohbet arkada ı bulsunlar diye. Biz Türkler, bir fincan kahvenin kırk yıl hatırını saydı mızı söylerken, gerçekte saydı mız ey, bir gram kahveci in hatırı de il, kahve bahanesiyle meydana gelen dostlukların hatırıdır. Vatan da, dünya da dostluklarımızla var veya yok olmu lardır. Dostluklar sohbetle ba lar. Hayvanlar kokla a kokla a, insanlar konu a konu a anla ırlar, sözü bo una söylenmemi tir. te dostluklara temel te kil eden konu malara, dertle melere milletçe ihtiyacımızın oldu u u günlerde pazardan pazara yazma a çalı aca ım yazılara “Pazar Hasbıhali” adını verdim. Haftada birgün olsun gönlümüzce bir sohbet meclisinde bulu abilirsek ne mutlu...

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 26 A ustos 1962; yıl:1, sayı:315, sayfa:3

1.5.2. E itim

Halk E itimi

Milli E itim Bakanlı ının Halk E itimi konusunda tasarladı ı uzun vadeli plan konusunun stanbul ilini ilgilendiren kısmı geçen Pazartesi günü Sayın Vali Refik Tulga'nın reisli i altındaki bir danı ma kurulunda konu uldu. Maarif Müdürlü nn ehir Tiyatroları Ba rejisrnn, Terbiyecilerin, Kızılay Verem Sava Dernekleri temsilcilerinin, Türk Edebiyatlar Birli i, i i ve esnaf te ekklleri idarecilerinin, Folklor kysllk uzmanlarının, Güzel Sanatlar Akademisi, stanbul niversitesi temsilcilerinin hazır bulundu u bu hazırlık toplantısında önce Maarif Müdürü sayın Halis Kurta'nın hazırladı ı ihzari rapor okundu ve bu te ekkllerin ilimiz içindeki Halk E itimi seferberli ine nasıl katılabilecekleri görü öldü. Teker teker bu te ekkllerin imkan ve yardım tarzlarının umumi heyete kısa ve vazıh bir raporla bildirilmesi karar altına alındı.

nce unu belirtmek gerektir ki, Maarif Müdürlü nn hazırladı ı faaliyet tasarısı bu alandaki faaliyetlerin hiç birini unutmamı , önemle içine almı bulunmaktadır. Halk E itim, okuma yazma seferberli i, bilindi i gibi yalnız bugün de il, her iktidar tarafından ilkin önemle ele alınır, üzerinde durulur, toplantılar, uralar kurulur sonra da ... tavsar unutulur. Bu seferki çabanın bundan öncekilere benzememesini dileriz. Ama bunun sadece dilekle olmayaca mı da biliriz. Bütün mesele bu ihzari toplantıları akademik ve nazari toplantılardan kurtarıp acilen ele alınacak en pratik yolları tespit etmek ve asıl daha önemlisi bunları ısrarla gerçekle tirmektir. Bu seferberli in ilk a ızdaki em önemli konusu pkesiz ki okuma yazma sava ıdır. Halkla aydının arasındaki uçurumu kapamanın, hem en basit bir insanlık borcu, hem de demokrasiyi yurtta yerle tirmek için tek çare oldu unu göz önünde tutarsak ilkin bütün gücümüzle bu konuya temerküz etmemiz gerekecektir. Bundan sonra muntazam bir tahsil grememi uyanık vatanda ların bu gedi ini tamamlamak için gece liseleri ihmal edilmi büyük i i kütlesine kendi alanında ilerleme imkanları sa layacak gece kursları temini meselesi gelmektedir. Keza mull bir e itim aracı olan tiyatronun ilimizin en ücra köy ve bucaklarına hatta Edirne, Tekirda , orlu, zmit, Sakarya gibi tiyatrosuz kom u illere uzanması ve sokulmasının sa lanması da önemle üzerinde durulacak, gerçekle tirme yolları aranacak hususlardan biridir. Okuyucularımızın hatırlayaca ı

gibi gerek bu sütunda gerekse ba makale sütunlarında tekrar tekrar üzerinde durdu umuz cihet de, halk e itimi konusunda geni çapta film ve radyoda, ileride de televizyondan faydalanmaktadır. Hele radyonun bunca abur cubur yayını arasında her sabah ve ak am 15 dakikasını da, ehil ve heyet tarafından özen ve titizlikle hazırlanacak bir (Halk Üniversitesi) yayımına ayırması çok yerinde olacaktır.

TANER, Haldun, Hadiselere Tercüman, 9 ubat 1961; yıl:6, sayı:2035, sayfa:2

Köy Kadınlarının Gezici Kursu

Terkos Köyü geçen hafta bir bayram kutladı. Civar köylerden de tam be bin ki i 38 genç kızın ba arısın görmek, onları tebrik etmek için Terkos'a indi. Terkoslular misafirlerini gö üsleri gururla dolu, 38 genç kızın, tam sekiz ayda yarattıkları 1862 parça aheseri göstermek için a ırladı. Selçuk Kız Enstitüsüne ba lı köy kadınları gezici kursu, 18 seneden beri oldu u gibi bu defa da 8 aylık bir çalı manın semeresini, annelerin, babaların ve nihayet... Müstakbel damatların hayır dualarını alıyordu. Bu kursun tek ö retmeni Sabbek Sayan, kursu gezdirirken bize unları söylemekten kendini alamadı:

- Terkoslular o kadar zeki ki, çocukları bugüne kadarki kurs ö rencilerinin en çalı kanı en verimlileri oldu. O kadar ki, Enstitü Müdüresi açılı ta bulundu ve: “Enstitünün son sınıf ö rencilerini getirtip, bu eserleri göstermek isterdim” demekten kendini alamadı.

İlkokul binasının, ısıtma araçlarından uzak, havasız bir küçük sınıfında dikkat, zeka, göz nuru ve kuyu Kazan i nelerle yaratılan eserler, okulun di er bütün sınıflarında imdi ziyaretçileri büyülemekte. Odalar, büyük bir titizlikle tanzim edilmi . Bebe odasında, bir bebek için lazım olacak bütün e yalar. Kunda ından zıbınına, fötr apkalardan yapılmı patikten takkeye kadar her ey. Yatak odasında, sadece erkek kostümü yok. Nakı larda, Türk kadınının asırlara uzanan ince zevkinin o sessiz ba arısı hakkedilmi . Tam kar ıda, atlas üstüne i lenmi Türk Bayra ı ve arkasından ı ıkla üstüne dü ürülmü , Ata'nın Kocatepe'deki silueti. “En çok hangi eseri be endiniz” sualine, 38 kurs ö rencisi hep bir a ızdan u cevabı verdi:

“Türk Bayra ı”. “Kimin?”, ses yok. Cevabı ö retmenler verdi:

- Hepsinin, bütün ö rencilerin eme i ile yapıldı.

En masraflı eser, Nuran Bilgiç'in pembe yatak takımı. 1250 lira sarf edilmiş. Nuran Bilgiç'e "Satar mısınız?" diye sordum. Ölse satmayacak. "Her halde çeyiz sandığına girecek" dedim. Kıpkırmızı oldu "Hayır, hayır" diye kekelemeye başlayınca, öğrenciler de bir kahkaha tufanı başladı. Kurs öğrencilerinden Suzan Çetin, arkadaşları adına bize şunları söyledi:

Bu sergi ile büyük bir eser verdi imizi iddia etmiyoruz. Ama biz köy kızlarının ilerisi için ümit verici bir çalıması bu. Bilgi, maharet ve teknik birleşiminden dolayı anı bıkı-diki bizlere çok şey kazandı. Böylesine de mütevazı Terkosluların, şimdi en büyük temennileri sevgili öğretmenlerinin bir devre daha kalması. Aksi takdirde bu kursa ancak 6 sene sonra kavuşacaklar. Öğrencilerin bıkı-diki, nakış, ev idaresi ile çocuk bakımı gibi derslerden diploma aldıklarını belirten öğretmen Sabbek Sayan sözlerini şöyle bitirdi: "Kursun gayesi, bir genç kızın iyi bir ev hanımı olmasını temindir."

TA AN, Orhan, Halka ve Olaylara Tercüman, 11 Temmuz 1962; yıl: 1, sayı: 269, sayfa: 3

1.6. Hayatın Dönüm Noktaları

1.6.1. Doğum

Bir Doğum Kitabı

On sene kadar Doktor Burhan Öncel'in "Beyaz Gömleklinin Romanı" isimli bir eseri çıkmıştı. Bu eser bir roman kadar sürükleyici ve meraklı olmakla beraber, gerçek manasıyla hatıralar kitabıydı. Bir doktorun memleketimizde karıştığı güçlükleri, faciya denilebilecek olayları anlatıyordu. Birçok yerlerinde güldük, eğlendik, lâkin bu gülüşlerin sebebi tirajikomik denilen sanattı. Hayal kudreti en kuvvetli romancı bile onları icat edemezdi. Halbuki hepsi yakınımızda veya biraz uzakımızda geçmişti. Hatta hekimliği de en kutlu ve mühim mesleklerden biri olan hekimliği de erlendirmedim imizi de ispat ediyordu. Sanıyorum ki o durum, belki biraz hafiflemi olarak şimdi de devam etmektedir. Burhan Öncel'in o eserinde dikkatini çeken iki noktadan biri, kendisinin daha geniş ölçüde faydalı olabilmesi imkanını bulamamaktan duyduğu ısrırap, diğeri de hekimlerin balıca yardımcısı olan ebelik ve hemşirelik mesleğinin cazip bir hale konamaması olmamasıydı. Burhan Öncel, o zamandan bu zamana kadar sanıyorum ki biraz tatmin edilmiş durumdadır, zira öğretmenliğinde da

vazife almı tır. Mahrum kaldı ı imkanların ço una kavu mu tur. leri memleketlerde inceleme yapmak fırsatını bulmu tur. Eserler yazabilmektedir: ebelik ve hem irelik mesle inin cazip bir hale konması lüzumu da ilgili makamlar tarafından anla ılmı , bu yolda bazı te ebbüslere geçilmi tir. Doktor Burhan Öncel'in yeni bir eseri daha çıktı. Bu eserin adı “Ebe ve Hem irenin do um Kitabı” dır. Muharrir kitabının önsözünde, do um hadisesinin ehemmiyetini belirttikten sonra iyi hem ireler, ebeler yeti tirmek gerekti ini yazıyor ve diyor ki:

Nihayet ebe, hem ire ve laborant okullarının açılmasıyla okullarının açılmasıyla gerçekte en bu önemli memleket davasında görevlendirildi im zaman beklenmedik bir anda idealine kavu an bir insan gibi büyük bir heyecan ve gurur duymu tum. Sıhhat ve çtimai Muavenet Vekaleti ba ardı ı sa lık hizmetlerinin en büyü üne böylece ben de kendimi hizmetinde bulunmakla iftihar duydu um vekaletimin gayelerine oldu u kadar senelerden beri benimsedi im ve ideallerimde planladı im bu büyük davada küçücük bir hizmetim mukadderdir. Bir hoca olarak yarının ebe ve hem iresine modern görü ler kazandırmak, onlara bugünün do um anlayı na uygun bilgiler verebilmek ve nihayet onları do um sahasında memleket hizmetine hazırlarken, bütün dünyada dev adımlarla ilerleyen do um hekimli inin ba döndürücü yürüyü üne ayak uydurabilecek bir kabiliyet a ılayabilmek amacını gütmü tüm.”

Birçok meslek okullarında oldu u gibi ö rencileri tatmin edecek bütün ders kitaplarının bulunmaması Ebe ve Hem ire okulunun da kar ıla tı ı zorluklardandı. Burhan Öncel pek mükemmel ve nefis bir ekilde bastırdı ı yeni esriyle bu zorlu u ortadan kaldırmı bulunuyor. Do um tabii bir hadise olmakla beraber hekim, ebe ve hem irenin yardımı olmadı ı halde facia halini alabilir; nitekim yakın zamanlara kadar do um dolayısıyla ölüm nispeti memleketimizde pek yüksekti. imdi bu nispet mühim ölçüde dü mü tür. O kadar ki do um dolayısıyla ölüm vakaları bilhassa ehirlerde ve do um klinikleri bulunan kasabalarda pek nadirdir. Doktor Burhan Öncel, Sıhhat ve çtimai Muavenet Vekaletinin ders kitabı olarak kabul etti i son eserle ilimi hüviyetini de ispatlamı bulunuyor.

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 17 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1776, sayfa:3

Do um Kontrolüne Taraftar Olunmuyor

Doktorlar “ nsanların üreme sevki tabisine kumanda etmek kolay de ildir” diyorlar. Yüksek sa lık urasının almı oldu u karar gere ince memleketimizde do umun kontrolüne lüzum görülmü ve bu konuda bir kanun tasarısı hazırlanarak T.B.M.M.’de görü ülmesine ba lanmı tır. Ord. Prof. Tevfik Remzi Kazancıgil, do umun kontrolüne ait ahsi fikirlerini gazetemize açıklamı tır. Profesör bu konuda unları söylemi tir:

“ – Bu konu geli igüzel ele alınamaz. Ancak tam yetkili bilginlerin “Demokrasi, statistik, Ekonomi ve Jeopolitik “ alanlarda yapacakları gerçek ara tırmalara dayanılarak ele alınabilir. Aldatıcı istatistiklerin büyüklü üne aldanmayarak objektif görü llerden mümkün oldu unca kaçınmamak lazımdır. Demokrasi sosyal biyolojinin aynasıdır. Ekonomik do um, istihlal ve milli ekonomi seviyesinde sosyolojik hükümlerin rehberi, yol göstericisi olmalıdır. nsanların üreme sevki tabisine kumanda etmek kolay i de ildir. Herkes bu konuyu kendine göre ayarlar. Do umun kontrolü 1. Dünya Harbinden sonra bazı memleketlerde resmi te kilata ba landı. Bu konu tarihi geli mesi bakımından iyice aydınlatılmalıdır. Bu konu ile u ra an Garp bilginlerinin fikirlerinden de istifade edilmelidir. Buna dayanarak kararlar verilmelidir. Netice bakımından sosyal bünyeye uymayan tedbirler buz üstünde yazıya benzer. Halbuki sosyal gerçeklerin iyice incelenmesinden sonra verilecek hükümler kalabalı a mal olur. Biz de bu esasların dı nda insanların cinsi hayatına kumanda etmek ne kimsenin haddi, ne de hakkıdır.” Doç. Tahsin Artunkal: “Do umun kontrolü memleketimiz için büyük faydalıdır. Bilhassa bizim iktisadi artlarımıza uygundur. Büyük kalabalıklar faydasızdır. Neticesi bir memleket için tehlikeli olabilir. Bu bakımdan bunu önleyici tedbirler almak gereklidir. Do umun kontrol altına alınması Mediko-sosyal bakımdan da faydalar sa layacaktır. Ayrıca ilaçla do um önlendi i takdirde kadının sakat kalması da önlenmi olacaktır. Memleketimizde imdiye kadar kürtaj neticesinde sakat kalan kadınların adedi fazladır. Memleketimizde nüfus artı ı gelecekte bazı mühim problemler ortaya çıkarabilir. Bilhassa iktisadi bakımından do umun kontrolü memleketimiz için bir zaruret haline gelmi tir. Dı ardan bu day almak mecburiyetindeyiz. Bu durumda ilerde açlık tehlikesiyle kar ı kar ıya gelebiliriz.” Ord. Prof. Na it Erez:

“Türkiye nüfusu gün geçtikçe artmaktadır. Bu artı nın do uraca ı problemlerin ba nda üphesiz, yurdumuzun kaynaklarının bu durumu kar ılayıp kar ılayamayaca ı meselesi

mevcut olacaktır. Bunun için memleketimizde do um kontrolü zaruridir. u halde, artan nüfusumuzun ihtiyacını kar ılayacak olan sanayin ve tarımın geli mesi her eyden önce tevekkül, uyu ukluk “bir lokma hırka” zihniyetinin bertaraf edilmesiyle kabil olacaktır. Bu ise milli e itim alanında alaca ımız tedbirlerin verimine ve vüsatına ba lıdır. Alaca ımız tedbirler verimli sonuçlar verinceye kadar nüfus artı ı kar ısında ilgisiz kalırsak, sayıları artan yurttalarımızın bir kısmını hemen hemen do umlarının akabinde ölüme terk edecek, bir kısmını da ruhen ve bedenen sakat vatanda lar olarak yeti tirmek mecburiyetinde kalaca ız.”

Halka ve Olaylara Tercüman, 3 Ocak 1962; yıl:1, sayı:87, sayfa:2

Do umun Kontrolü

Planlanmamı bir aile nüfusunun yarattı ı acıklı sahneler binlerce romana mevzu olacak kadar çoktur. 20. yüzyılın ba lıca özelliklerinden biri de yapılan bir i in, giri ilen her te ebbüsün bir plana ba lanmasının adet olmasıdır. Milletlerin top yekün kalkınmasından bir fabrikanın kurulu una kadar her i te esas olan plan, az önemli bir te ebbüs olmayan bir aile kurulu u ve geli mesinde de büyük rol oynamaktadır.

Bilhassa ailelerin nüfus artı ında plansız bir gidi ; istenmeyen çocukların dünyaya gelmesi, layı ıyla yeti emeyen çocukların cemiyete faydalı olamay ı gibi sebeplerle neticede millet hayatına kötü tesirler icra etmektedir. Bu bakımdan halen dünyanın be te dördünde “aile planlaması” tatbik olunmaktadır. Dünyada faaliyet halinde bulunan iki bin aile planlaması merkezinin 600’ü ABD’de 340’ı ngiltere’dedir. in tuhaf tarafı, Moritanya ve Sicilya’da bile bulunan aile planlaması te kilatı Fransa’da yeni kurulmaktadır.

Aile planlaması fikri önceleri ba ka bir isimle ortaya atılmı tı. “Brrith control” (do umu kontrol) ismi, ilk günlerinden gerek milli gerekse dini bakımlardan bir ürküntü yaratmı , hareket çe itli engellerle kar ıla mı tı. Ailenin geli mesi nüfusunun artı ına ba lı oldu undan, her ailenin mali, fiziki, kültürel durumlarına göre çocuk sahibi olması aile planlamasının temel konusunu te kil eder. Planlanmamı bir aile nüfusu siyasetinin yarattı ı acıklı sahneler, binlerce romana mevzu hazırlayacak kadar çok ve çe itlidir. Hayata gözlerini açmakta hiçbir suçu ve rolü olmayan kaç milyon çocuk ebeveyni tarafından haksız olarak kötü kabul görmekte, fena muameleye maruz kalmakta, iyi

yeti tirilememektedir? Ailenin mali gücü üstündeki çocuk sayısı, ana – baba arasındaki bitmek bilmeyen çeki melere sebep olmaktadır. Yeni bir çocu un gelmesini bir kabus gibi zihinlerden atamayan kim bilir kaç bin e korku yüzünden adeta ayrı ayrı bekar hayatı ya amaktadır. Yine bu yüzden on binlerce kadının meslek hayatı ziyan olmaktadır. Bazı kadınlarda, istenmeyen bir çocu un do umuyla kocaları tarafından fena kar ılanmakta, bazı kereler de bo anmaktadır. Böyle bir ihtimal binlerce kadını sinir hastalıklarına sürüklemektedir.

Bu Kadar Tedbir Varken

Halbuki“do um kontrol” hakkında bilgiye sahip aileler, aile durumlarını ilmin icaplarına göre ayarlayarak hem aile saadetlerini korumakta; hem de mesut ve topluma faydalı çocuklar yeti tirmektedirler. Ana rahminde vücuda geldikten sonra bir varlı ı yok etmek hem dine, hem kanunlara, hem de vicdana aykırıdır.

Buna mukabil, daha meydana gelmeden vücut bulmasını önlemek her bakımdan daha do ru bir davranı tır. Hamileli i engelleyen tedbirlerden bugün en pratik olanı, “contraceptifs” denilen ilaçlardır. Amerika, ngiltere, sviçre’de bütün eczanelerde satılan bu müstahzarların kullanı ı kolaydır. Tesirleri kat’idir, ancak bazı usul hataları yapılmaktadır. Yüzde yüz tesirli ve a ızdan alınan haplar üzerindeki ara tırmalar da hayli ba arılı sonuçlar vermi tir. Katolik kilisesi birkaç yıl öncesine kadar do um kontrolü için her türlü alet ve ilacı menetmi ti, sadece, kalmak ihtimalleri olmayan belirli günlerde birle meyi temin eden Ogino metodu e lerin tamamen birle meden imtina etmeleri gibi metodlara izin vermekteydi. imdi ise papa bile yola gelmi ve son yapılan aile kontrolü kongresine gönderdi i mesajda “do um kontrolü ilahi kanunlara aykırı de ildir.” Demi tir.

Nüfus Siyasetine Aykırı De il

lk bakı ta do um kontrolü bir memleketin nüfus siyasetine aykırı gibi gözükebilir.Burada nüfus siyasetinden kastımız, nüfus artı ı problemidir. Geni toprakları, i lenmi kaynakları bulunan memleketlerin hiç üphesiz nüfus artı ını önlemek de il bilakis te vik etmesi gerekir. Sosyal devletler, çocuk ba ına primler vererek fazla nüfuslu ailelere yardım ederek bile yine de do um kontrolüne müsaade etmektedirler. Amerika ve ngiltere’de bir taraftan çok çocuklu ailelere yardım

yapılmakta öte yandan geli i güzel çocuk sahibi olmaya mani olunmaktadır. Zira bir millet için lazım olan nüfus kuru kalabalık de ildir. Mesut, bilgili küçük bir topluluk, atom ve feza ça nda cahil ve sefil insan yı nlarından çok daha kuvvetlidir.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 22 Mart 1962; yıl:1, sayı:161, sayfa:4

Do umun tahdidi

Fransa'da on dokuzuncu asrın son yarısında garip bir zihniyet türemi ti: Bir çocuk, o zamanın parasıyla bir i sahibi oluncaya kadar mesela yüz bin franga mâl oluyor. Bir çocuk yapıp da onu yeti tirinceye kadar yüz bin frank sarf etmektense bu parayı tasarruf etmeli, i hayatında kullanıp kazanç sa lamalı, i çi olarak da ba ka memleketlerden, hazır ve yeti mi insan getirtmeli,, böylece Fransa yatırımsız insan gücü elde etmeli.

Fransız aileleri yalnız bir veya iki, en çok üç çocuk yapıyor, nüfus artmıyor, hatta eksiliyor, eksik de dı arıdan tamamlanıyordu. Pek bezirganca bir usul. Fransa'nın tereddüt etmesinde, birinci sınıf devletken, ikinci veya üçüncü dereceye dü mesinde bu usulün tesiri büyüktür. Bundan ba ka Fransız milletinın mühim kısmı, asılları talyan, Alman, Rus, Cezayirli, spanyol ve di er milletlerden meydana gelmi tir. Farnsa'nın ahlakı da bu yüzdən epeyce bozulmu tur. Ba ka milletler ço alırlarken, bizim do umu tahdit etmemiz; hele yabancıların gelip memleketimizde yerle melerine imkan vermek yarın için büyük tehlikedir. Kaldı ki öteden beri, bilhassa Yunanlılar, talyanlar, hatta Almanlar:

- Türkiye'nin toprakları bombo , bizim ise topraklarımız insanlarımıza yetmiyor; çünkü nüfusumuz artıyor! Diyerek vatanımıza gelmek, yerle mek istemi ler, bu maksatla zorla veya ba ka yollardan ermek üzere te ebbüste bulunmu lardır.

Belçika ve Hollanda'da kilometre kareye üç yüz ki i dü er, Yunanistan'da, Bulgaristan'da bile seksen ki idir. Bide ise ancak otuz sekiz. Demek ki normal artlarda memleketimiz altmı milyon vatanda ı rahat rahat barındırabilir. Hal böyle olunca bizde henüz do um tahdidi dü ünülemez. Nitekim ilk be senelik planda böyle bir ey yoktur. Bu münasebetle garip laflar edildi. Cumhuriyet senatosu'nda bir zat: “ ehvet fakir halkımızın e lencesidir, onu bundan da mahrum edemeyiz!”Buyurdu.

Halbuki do umu tahdit meselesini bahis konusu etmek erkekleri veya kadınları u veya bu ya tan sonra, yahut u kadar çocuk sahibi olduktan sonra kısırla tırmak de ildir, tohumun tarlaya dü mesini veya oraya dü tükten sonra engellemekten ibarettir. Az çok aydın kimseler bunun usullerini biliyorlar, fakat cahil kimseler bilmiyorlar,tesadüfe bırakıyorlar, sonra telafisi çok a ıra mâl oluyor. Yapılan ara tırmalar göstermi tir ki, Türkiye’de her sene on iki bin genç kadın, çocuk dü ürmek için ba vurdukları zararlı vasıtalar yüzünden ölmektedir. Yazık de il mi? ki veya üç çocu u rahat rahat ve iyi yeti tirebilecek bir baba sekiz on çocuk sahibi olunca bun alıyor ve hiçbirini diledi i gibi yeti tiremiyor.

Çocuk dü ürmek yine yasaktır cezası vardır, ancak ilkaha mani olan ilaçlar serbestçe satılabilecektir. Böylece çocuk sahibi olmak isteyen aileler onu en münasip ve sa lıklarının en mükemmel oldu u bir zamanda yapmak imkanını elde edeceklerdir. Bu tedbir do umun tahdidi mahiyetinde olmayıp, ancak sa lı ı koruyucu mahiyettedir. Dileyen ve becerebilen yirmi çocuk da yapar, Allah onlara yardımcı olsun ve güle güle büyütsünler.

KAFLI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 2 Aralık 1962; yıl:2, sayı:413, sayfa:2

2.6.2. Çocukluk ve Gençlik

Yanlı Bir ddi

Diyarbakır okuyucularımızdan D.Y.’nin yazdı ı uzun mektubu dikkatle okudum, özü udur:

“10 ya nda bir kızım var ilkokulun 3. sınıfındadır. Geçen sene sınıfta kaldı, bu sene iyi derece ile geçmesini beklerken ilk karnesinde aritmetik ve hayat bilgisi derslerinin notlarının kırık oldu unu hayretle gördük. Ben annesi ve ablası bu kızın üzerine titreriz, temiz giyindirir, iyi yediririz. Aptal de ildir, 30-40 mısralık birkaç manzumeyi bir defa gözden geçirdikten sonra kitabı kapıyor ve ezbere okuyor. Aklının ermedi i bir ey yok, o halde niçin notları kırıktır? Biz de çocu umuzun derslerine yardım etmek istiyoruz, fakat onun kitaplarında birçok kelimeler de i mi , biz eskidi imiz için o kelimelerin manalarını bilemiyoruz. Çocuk kelimeleri ezberlemi ama manasını kavrayamamı .

Ö retmenler çocukların bir eylemlerini öğrenmeleri için velilerden yardım bekliyorlar. Halbuki biz hem yeni terimleri bilmiyoruz, hem de vakit bulamıyoruz. Eskiden böyle eylemler yoktu, biz kendi kendimize yetti tik. Okulda iken kırık notum yoktu, on yerine dokuz aldı m zaman a lardım, imdikiler bo veriyorlar. Okullarda altmı ,yetmi ö renciden ancak sekiz,on ki inin kırksız not aldı mı gazeteler yazıyorlar; eskiden kırık alanlar yüzde ondan fazla olmazdı. Bunda öyle sanıyorum ki ö retmenlerin sorumluluk payı büyüktür. Nitekim hanımı çocu umun ö retmenine gönderdi im zaman ders yapılmadı mı, çocukların iti ip kakı malarını görmü ! Çocu uma soruyorum:

- Bugün derslerde ne yaptınız?

- Hiiç! Ö retmen “kitaptan uraya kadar okuyun” dedi. Kendisi de bir kitap okudu.

Bazı veliler ö retmenlere gidip rica ediyorlar, çocuklarının sınıf geçmelerini sa hıyorlar; ben bunu do ru bulmuyorum. Acaba çocu umu artık okula göndermeyeyim mi?” Çocu u ve ö retmeni yakından incelememi için hüküm veremem. Lakin ö retmenin bu kadar dalga geçmesine de imkan yok, çünkü onun üstünde bir ba ö retmen ve müfetti var. Çocu un sözlerine de yüzde yüz inanılmaz. Sınıfta altmı yetmi çocuk olunca ö retmenin ba arılı olması pek zordur. Durum böyle olunca ö retmen elbet velilerin yardımına muhtaç olur. Kaldı ki bazı çocukların ezberleme kabiliyetleri yüksektir de anlama kabiliyetleri zayıftır. Bu gibi durumlarda çocu u bir mütehasıs doktora veya terbiye mütehasısına götürmek icap eder. Çocuk derslere ilgi duymuyorsa anlama kabiliyetinden, mahrumsa yahut çalı mıyorsa ö retmen ne yapabilir ki? Bu gibileri hususi ö retmenle çalı tırmak bazen pek iyi neticeler verir. Okuldan almak do ru de ildir, bazı çocukların zekaları on veya on üç ya ından sonra geli ebilir. Çocu un beslenme tarzını, sa lık durumunu da mütehasıs bir doktor dikkatle incelemelidir. Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 9 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1768, sayfa:3

Genç Kızlar Dikkat: Kendinizi Savunun

Evet küçük hanımlar sizlere söylüyoruz, kendinizi savunun! Ba ırıp ça ırmadan, kavga etmeden sizi istismar etmelerinin önüne geçmesini becermek, Bir olgunluk

numunesidir. Belki daha rü tünüzü bile ispat etmediniz fakat sizin ba kalarının saydı ı gibi, ba kalarının da sizi saymalarını temin etmeniz hakkınızdır.

Seviyenizi Savunun

Dı ardan bir kilo armut aldınız ve eve gelince keseka ıdının dibinde iki tane çürük armudun sıkı tırlıdı ını gördünüz, utangaç olmanızdan istifadeye kalkı tıkları muhakkak. Genç kızların esnafla kavga etmeyece ini ve herkesin dikkatini üzerine çekmeyi istemeyece ini esnaf iyi bilir. Fakat iyi bir ev kadını tezgahıta görüp be endi i malın yerine bir sürü çürük çarık eyi almayı istemez. Keseka ıdının tezgahın arka tarafta doldurulmasına müsaade etmeyin. Size boyası atmaz diye satılan bir bluzun daha ilk yıkayı nızda boyası birbirine girerse i i oluruna bırakmayın. Gidip meseleyi satıcınızla ciddi olarak konu un. Seviyenizi muhafaza ederek esnafla yapaca nız tartı ma, sosyal bir vazifedir.

Patavatsızlı a Kar ı Savunun

“Babanız ne i yapıyor? Ne kadar kazanıyor? Teyzeniz neden bebekle beraber çıktı?” dedikoducular bu dünyada eksik de ildir. Kimsenin a zını torba gibi büzemezsiniz. Böyleleri laf almak için bilhassa genç kızları tercih eder. Çünkü bunların size ne? , diyemeyeceklerini sanırlar. Siz de “bilmiyorum” demek cesaretini gösterin. Bunu nazikane fakat kararlı bir eda ile söyleyin. “Bilmiyorum” demek “böyle sorulardan ho lanmıyorum, demektir

Mektuplarınızı Savunun

Bir annenin kızının mektuplarını açıp okudu unu ö renince a mamak mümkün de il. Arkada ndan gelen bir mektubu açmak, içinde büyük bir sır olsa da, olmasa da, içinden çıkanı okumak ve altındaki imzayı görmek her genç kızın hakkıdır. Bunu nezaketle annenize izah edin ve sizi mektuplarınızı ba ka arkadaş larınıza göndertmeye zorlamamasın hatırlatın.

Gençli inizi Savunun

Nihayet kendinizi kendinize, i i oluruna bırakma huyunuza, tembelli inize ve aldırma zlı nızda kar ı da savunun. Üzerinizdeki gençlik taravetini muhafaza edin.

Bunun için sadece aynaya bakmak ve kendi kendinize ve temizli inize azami dikkat gösterin. Güzellik ö ütlerini harfiyen yerine getirin.

OZANKAN, Cenap, Hadiselere Tercüman, 5 Temmuz 1960; yıl:5, sayı:11822, sayfa:4

Kimsesiz Çocuklar

Emniyet müdürü Necdet U ur, resmi görevi dı ında bir memleket sa alması için gayretli bir i e giri ti: “Kimsesiz çocuklar”... Bir devlet memurunun belirli görevi dı ında yurt ve insanlık yönlerinden bu davranı nı daima takdirle anaca ız.

“Kimsesiz çocuklar” iki kötü i in sonucudur. Biri gayrı me ru münasebetlerin öbürü de aile terbiyesinin eksik verili inin... Birincisi vicdanla ilgilidir. kincisi ailelerin de il çocuk terbiyesini, medeni davranı ların bile ne oldu unu bilmemesinden do maktadır. Bu da bir e itim ve kültür i idir. Gayrı me ru münasebetlerden do an çocuklar biraz serpildikten sonra ba ıbo luk içinde sokaklara dü mektedirler. Bir kısmına Darülaceze sahip olmakta ve topluma zararsız hatta faydalı birer insan yeti tirmekle beraber yazık ki bu çocukların sayısı memleket ölçüsünde de ildir. Ve ne yazık ki: iyi bir fert olarak meydana çıksalar bile hiçbir suçları olmaksızın yedikleri damganın a ırlı nı ömür boyunca saklamak zorunda kalırlar. Dünyaya gelmek sanki bir günahdır. Ve suçunu sanki kendileri i lemi lerdir. Çok büyük tolerans ve hayır sahipleri bu çocukların koruyucu mele idir. Fakat bu talih kaç ki iye yâr olur? Kötü bir terbiye veri in ve ilgisizli in çocuklar üzerindeki sonucu da, henüz geli memi körpe dima ların evlerinden kaçarak tehlikeli maceralara atılmalarını do urmaktadır. Bu çocuklar hain bir üvey ana veya üvey babanın zulmünden kurtulmak için arkasında ne oldu unu bilmeden, dü ünmeden veya dü ünürse bile mahsur görmeden berbat bir hayata girmektedirler. Çocu a gerekli davranı lar da bulunabilmek ve ona sa lam bir terbiye verebilecek ailelerin te ekkülü memleket çapında bir davadır. Okumanın yazmanın bulunmadı ı kö elerde pedagoji ne gezer? Ailelerin çocu u ahlaklı, terbiyeli, disiplinli yeti tirmekteki eksikli ini okullar bir dereceye kadar tamamlıyorlarsa da, asla yeterli de ildir. Çünkü bazı ö retmenler çocu un sadece dersine önem vermekte, hatalı davranı larının düzeltilmesini ikinci plana atmaktadırlar. yi niyet sahibi bir ö retmen ise sınıftaki u kadar çocu un üzerine teker teker ne derece durabilir. Demek ki: i yine aileye dü üyor. Elbette ailenin çocuk üzerindeki etkisi ilk olarak gelir. Burada bütün mesele yeni nesilden ana babaların pedagojiyi az çok bilmesidir. Fakat oldukça kültürlü

bir çevre içinde kurulmuş aileler bile çocuklarına ki iliklerini verip onları sağlam karakterli, ülkücü, ilkeci yeti tireceklerine; modanın, hafifliklerin, züppeliklerin, batının kötü taklitçiliğinin içinden çekip çıkarmamaktadırlar. Bu ailelerin memlekete olan borçlarını yerine getirmek bakımından suçları büyüktür. Suçları büyük olan bir kısım da zenginliklerini sadece kendine saklayan, servetlerini âhirete götüremeyeceklerine rağmen hep kendileri yiyenlerdir. Halbuki bu insanlar, kimsesiz ve fakir çocuklar için milyonların bir kısmı ile tesisler, kurslar ve oralarda hayatın zehrini içmeden yeti en mutlu, aydın, faydalı bir nesil görseler ne olur? Memleketimizde bu kadar milyonerden kaçının bir hayır müessesesi var? Rock'ond roll'ünü, Twist'ini, sosyete'sini, ort'unu taklit etti imiz cadillac'ından inmedi imiz Amerika'nın Avrupa'nın gerçek hayırseverleri de meydanda... “Moral Kalkınma” için bu çe it hayır müesseselerinin ço alması lüzumludur, arttır. Bu konuda da her eyi devletten beklemek olamaz. Devlet hususi te ebbüsü her imkanı versin, ama hususi te ebbüs sermayesini birkaç misline çıkarsın ve devlet yükünü gene de hafifletmesin. Böyle ey olmaz. Hepimiz geldik, gidiyoruz. Arkamızdan kendi çapımızda iyi bir ey bırakmak zorundayız!... Öbür yönden 6972 No'lu kanunla belediye ve il özel idarelerinin de bütçelerinden % 1'ini kendi mülki bölümleri içinde korunmaya muhtaç çocuklara ayırmaları tesbit edilmiştir. Son on yıllık imar hesapsızlığı yüzünden İstanbul Belediyesi'ne dü en ödenmemi mebla 5-6 milyon liradır ki 500 çocuğun asgari masrafını karşılar.

Hadiseler Tercümanı, 12ubat 1961; yıl:6, sayı:2058, sayfa:3

Çocuklar için Edebiyat

Son yıllar içinde dünya çocuklarının terbiyesi bakımından o kadar ileriye gidilmiştir ki, eğitimciler, bu geçen on seneye “Çocuk Çağı” demek istiyorlar. Fizikçiler, feza insan gönderme denemeleri yapıyorlar, âlemde büyük âlemlerin kefiyle bu ra adursunlar... Eğitimciler de insanın çekirdeğinde olan küçük âlemi tanımaya, anlamaya çalışıyorlar. Zira eğitimci dünya ya ayacaksa insanların iyi olması sayesinde ayacaktır. Mevlana'nın dediği gibi:

“İnsan bir hamur teknesi boyundadır ama, gökten de üstündür, yıldızlardan da. En güzel biçim olan insan biçimi, semaya da düğünceye de sımaz. Bu paha biçilmez varlığın diğeri söylesem ben de yanarım, duyan da yanar.”

Dünya çocukları, iyi kazanan ana babaların ve sırf kendileri için çalı an toplumların gayreti sayesinde adeta bir masal cenneti içinde ya ıyorlar. Devasa oyuncaklar, çiçekler, ye illikler arasında saf saf oynayan bu kız ve o lancıklar, belki de gelecek dünyanın sava sız, çeki mesiz, zulümsüz ve sefaletsiz afaklarını müjdeliyorlar. Bizim çocuklar, bizim âdeta cemiyet öksüzü çocuklar... Biz onların henüz giyinme, doyunma, okuma gibi en tabi haklarını bile sa layamamız.. Çocuk öleti (vefiyat) hadden a kındır. Sapasa lam çocuk parmakla gösterilecek kadar azdır. Hatta bu artlar içinde nüfus sınırlandırmasından ve “kısırla tırmadan” söz eden hekim ve iktisatçılarımız olmu tur. Belki de haklıdır adamlar. Rızkını ve saadetini sa layamadıktan sonra bir takım sürüngenler peydahlamanın ne yeri var? Kazara okul ça ına gelenler de ayet okuma ansına ermi lerse – yine zaruretler pençesinde heba olup gidiyorlar. Yeti ecek çocuklardan yüzde biri bile kendini kurtaramıyor. Sınıflar et et üstüne. Meslekten yeti mi ö retmen çok az hem sonra seksen ki ilik sınıflar kar ısında ne meslek, ne e itim para ediyor. Her çocu un bir ahsiyeti oldu unu dü ünme, onu kendine özel bir saksı içinde ye ertmek suyunu topra ını ona göre kullanmak, evet e itimcinin ödevidir, ama ö retmen buna imkan bulamıyor. Dostum Enver Naci Gök en “Çocuklar için Edebiyat” diye ciddi ciddi, emek verimi bir kitap hazırlamı . Ben asıl ondan bahsetmek istiyordum. Ama etime i ne batmı gibi, çocuk konusu açılınca irkildim. “Dert adamı söyletiyor.”

Enver Naci yıllar yılı “Çocuk Edebiyatı” konusunda dü ünlen, yazan, radyo konu maları yapan bir e itimcimizdir. Adı geçen kitap, hem ö retmenlere hem de çocu unu iyi yeti tirmek isteyen anne babalara faydalı olacak niteliktedir. Çünkü çocuk velileri, yukarda saydı ım artlar kar ısında, bugün her ça dakinden daha fazla okula yardımcı olmak zorundadırlar. Aksi halde, hem ö retmenin i ini zorla tırır hem de yavrulama kötülük etmi olurlar. Enver Naci, kitabında “Çocu un manevi geli me ça ları” nı, “Çocu a okuma alı kanlı ı kazandırma yolları” nı, “ yi çocuk yayınlarının vasıfları” nı , “Çocuk iirleri” ni, “Masalın çocuk ruhu üzerindeki olumlu etkileri” ni, “Okul temsilcilerinin çocu a kazandırdı ı güven ve te ebbüs gücü” nü birer birer ve yetki ile incelemi tir. Bugün ö retmenler kadar velilerin de e itimden anlaması gereken bir ça ya ıyoruz. Çocu u ıslah etmek için onu tanımak ve kusurunu giderme yollarını bilmek gerekir. En usta ö retmen bile, ana babasının yüz üstü bıraktı ı çocu u kurtaramaz. Çocu a dayak atmak, olmadık cezalar vermek ve i i ten geçtikten sonra tutup saçını

yolmak hiçbir yaraya merhem de ildir. Çocu a yapılacak en büyük iyilik, onu bilgi ile yeti tirmektir.

KABAKLI, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 8 Mart 1961; yıl:6, sayı:2060, sayfa:2

Çocu unuza Sert Davranmakla Gayet yi Yapmı Olursunuz

Hakiki terbiye, çocu a her eyde müsamaha ile de il onu sırasında cezalandırmayı bilmek suretiyle olur.

Çocu unuzu azarladı nız veya ona bir tokat attı nız zaman kendinizi suçlu bulmayınız. Bunu hak ettiyse hareketiniz tamamen yerindedir. Bilirsiniz ki harpten sonraki telakki: komplekslere sebebiyet vermemek endi esi ile çocukların sıkılmaması yolundaydı. Fakat bu gidi atın neticesi ne oldu? Rü tünü ispat etmemi suçluların adedi yükseliverdi. Otuz sene evvel 12.000 olan bu rakam 1959'da 21.000, 1960'ta ise 26000'i buldu. Bu genç serseriler i çisinden zenginine kadar her tabakadan çıkıyorlar.

Aileleri zamanında otoritelerini kullanmadıkları için imdi bunlar sürgü altında ya ıyorlar. Hakiki terbiye;çocu unuza her eyde müsamaha göstermek de il, onu idare etmek ve sırasında cezasını vermeyi bilmektir. Fransız psikologlar, bir çocu un terbiyesinin 2 ya ndan itibaren ba laması gerekti i fikrindedirler. 2 ya ndan 7 ya na kadar yapaca ı ya da yapmayaca ı eyleri ona izaha çalı makta fayda yoktur. Bu ya larda eline hafifçe vurmakla yetinmelisiniz. Fena olan hareketi için hafifçe vuru , iyi olan için de bir gülümseyi kafidir. Bununla beraber ona hakim olan otoritenin mevcudiyetini hissedinceye kadar kaprislerine boyun e memeli ve imartmamalı. Zira bu hissi bütün gençli i boyunca muhafaza edecektir. 7 ya ndan 13 ya na kadar bazı izahlara ihtiyacı vardır. Onu muhakemeye sevk etmelisiniz. Fakat bu ya lar oyunu çalı maya tercih etti i bir devirdir ki okuldaki ba arısızlı ı veya ba arısının hayatı üzerindeki sonuçlarını dü ünemez. Menfaati tehlikede oldu u zaman dinlememelisiniz. Ama ondan daima yapabildi inin daha iyisini istemeli ve hatalarını i aret etmeden da geçmemelisiniz. Sizden biraz korkuyorsa daha iyi... Bu, belki, onun hayatını yok yere mahvetmesine engel olacaktır.

Halka ve Olaylara Tercüman, 9 ubat 1962; yıl:1, sayı:118, sayfa:4

Ö renci Kızlarımız

istanbul büyük yer, karı ık yer, zıpçıklar ne idü ü belirsizler diyarı... Bu ehirden kız babası olmak bir bela... onu mektebe göndermek bir netameli cesarettir. On ikisini doldurmuş olan bir kız için bu ehir Hint diyarındaki Cengel ormanlarından daha büyük tehlikelerle doludur. Çünkü bizdeki vahşi hayvan türleri, henüz hayvanat bilginlerince incelenip insana ne çeşitli zarar verecekleri deftere geçmemiştir. Kız okullarının karışında ve yakın duraklarda mektep kaçkını delikanlılar, aylak gençler, küstah biçimsiz çocuklar görürsünüz. Ben onları söylemiyorum kızlarımızı bekleyen rezaletin yanında, bunlar bir şey de il... kimi romantik ama deneyicileri, kimi zühtü bıçkınlar, kimisi dostlar alıveri te görsün zamparalarıdır. Zararı yoktur bunların. Sokağa dökülmüş biçarelerdir. Kendi kendilerine ederler. Fazla bir şey koklamazlar. Çoğu bir tebensümle yetinir. Biraz toslayıp geçenler oldu u gibi, kuyruğunu ağık kapanına kıstıranlar ve solu u evlenme dairesinde alanlar da görülür.

O lanlarla gezip tozan, köşebaşlarında ama fıslıdan söz verip uzaklarda bulunan tenha yerler, yeşil sahalar gözetken kızlar vardır. Ben onları da söylemiyorum. Nihayet ana baba terbiyesi ve tabiat kanunu çatı masıdır. Böyle iler Avrupa'da biraz olağan hale gelmiştir. Kız, zekası ile, vücudunu idare edebilirse, büyük sızıltı vermeden kendini kurtarabilir. Delikanlı pek cüretli kız da pek aptal değilse iktin tatlıya başlanı çok görülmüştür. Olmaması daha iyi ama ben onun da üzerinde de ilim. Ben, kız ana-babalarına, maarif idarelerine, okul müdürlerine, polise, belediyeye ve toplumun iyiliğini isteyen herkese çok daha büyük, endüstri haline gelmiş bir ticaretten, bir rezaletten söz etmek istiyorum. İmdiye dek sinemalarda görür romanlarda okurdum. “uydurma! Düzüp ko ma!” deyip geçerdim. İmdi ne yazık, çok yetkili ağızlardan iktitim. Vesikalarını, zabıtlarını gördüm. Olay kahramanları ile tanıştım. Gerçek faciadır:

istanbul'da birçok foto rafhaneler, buluma, sevişme, sergileme yeri haline gelmiştir. Boyuna, posuna, endamına güvenen ve bazı ağılık simsarlarının eli altında idare edilen bazı lise ve ortaokul kızları, bu foto rafhanelere giderler. Soyunur, çınlıplak poz verirler. Onlara yalnız veya genç erkeklerle birlikte olarak türlü çirkin pozlar verdirilir. Karanlık odalarda bulumalar olur. Bir defa buraya girip poz veren kızca ız, artık “antaj” belasından kendisini kurtaramaz. ebekeyi idare eden kimsenin her emrine ram

olmaya mecburdur. El altında satılan bütün “müstehecen” foto raflar, Türkiye ve orta do uya bu merkezden yayılır. Bazı “emlakçı” lar da, bu kirli fuhunun hizmetinde kullanılmaktadır. Yolunca tavlanan genç kızlar, buralara telefon ile ba vururlar. Emlakçı onları bir takım vicdansız, alı ık, kalantor para babalarıyla bulurur. Di er i lerden oldu u gibi, bu yeni zuhur eden “emlak” ticaretlerinden de bol komisyon alırlar.

Yine bazı kız okullarının yakınında, onları bekleyen “hususî” ler vardır. Daha önce, binip de hususunin tadını almı olanlar taze ve güzel arkadaş larını ayartıp bu arabaların zevkine alı tırdıkları kadar bah i alırlar. Özel “garsoniyer” lere ve “randevu evlerine”, taze kuvvetler, bu hususilerle ta ınmaktadır. Veliler, ö retmenler, idareciler ve polis... umarım ki, benim gibi saf ve hayalperest de ildirler. Bu konular üzerinde, in allah, daha önce durulmu , denetleme yapılmı ve tedbirler alınmı tır. Ben biraz daha dikkat çekmek istiyorum. u bazı hususiler, foto rafhaneler, u maroken koltuklu emlekçılar... biraz daha gözetlensin... mesuller bulunursa aman verilmesin. Çünkü çok alçakça kurulmu bir ticarettir bu. Tefvik Fikret, hal erbabını uyarmak için: “insan melek olsaydı cihan cennet olurdu.” Demi . Biliyorum, cennet olmadı ını ama büsbütün cehennem zebanileri arasında ya amaya da gönlüm katlanmıyor...

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 22 Mart 1962; yıl:1, sayı:161, sayfa:2

Hasta Çocuklarla Nasıl U ra ılır

Bir çocu un hastalanması umumiyetle evde bir felaket havası yaratır. Amerikeli çocuk doktoru me hur Benjamin Spock, “Çocuk ve Bakımı” adlı kitabında, anneleri bu hususta aydınlatarak, sükunet ve mantık yoluyla hasta bir çocu u idare etmesini ö retiyor. Amerika’da 12.000.000 nüsha satan bu kitap 16 muhtelif dile çevrilmi ti. Bütün çocuk doktorları ve üniversite pediatri çevreleri, bu kitabın anneler için çok faydalı bilgiler içerd i hususunda hemfikirdiler. A a ıdaki yazı B.Spock’un “Çocuk ve Bakımı” adlı kitabının bir bölümünden özetlenmi tir.

Hasta çocu u ile laiki vechile me gul olabilmesi için bir annenin çok sabırlı ve anlayı lı olması lazım gelir. Böyle zamanlarda yeni oyunlar icat etmek de ayrı bir sanattır. Bunların yanında annenin otoritesi de hiçbir suretle sarsılmamalıdır. Bazı çocuklar rahatsızlıkları esnasında çok uslu ve anlayı lı olabilirler. Buna mukabil fırsattan istifade

etmek istercesine tahammül edilemez hale gelenleri de vardır. Anneler umumiyetle, çocuklarının rahatsızlıklarından biraz da kendilerini mesul hissederek onların imarıklarına göz yumabilirler. Halbuki böyle zamanlarda so ukkanlılıkla her zamanki disiplin kaidelerini tatbik edebilmek elzemdir. Küçük çocuklar hastalıklarını, i ledikleri suçlara kar ılık bir ceza olarak tahayyül ederek, ruhi sarsıntılar geçirebilir. En ileri görü lü annelerin bile, “E er sana söyledi im vakit botlarını giyseydin, bu hastalı a yakalanmazdın.” ekinde sözler sarf ettikleri olur. Çocuk bedbaht olmasa bile sarsılır, annesinin de endi esini sezerek onu, kendisini koruyamadı ı için kabahatli bulur. Anne de zaten böyle bir kabahatli olan hissi mevcut oldu undan çocu unu imartır ve böylece hasta çocuk evin despotu haline gelir.

Yatakta yalnız kalmaktan sıkılan yavru, annesinin daima yanı ba nda oturmasını ister. Akıllı anne hem i lerini idare edebilmek, hem de çocu una arkada lık edebilmek için gününü tanzim etmelidir. Yavrusunun yanında iken muhayyilesini i leterek, yeni yeni oyunlar icat etmeli ve çocu unu e lendirebilmelidir. Böyle zamanlarda evdeki dü me kutusu, fantezi e yalar, eski eker kutuları, foto albümleri, ucuz ve vakti ho geçirecek oyuncaklar olabilir. Dikkat edilecek bir husus da hasta çocu u yormamaktır. Bazen ısı derecesinin aynı kalması artı ile oda de i tirmek de çocu un moraline iyi gelebilir. Tabii bütün bunlarda annenin sabrı ön planda olmalıdır. Annelerin hatırlamaları gerekti i di er bir husus da, bundan 25 yıl evveline kadar en ufak bir zatürrenin 3 – 4 ay sürdü ü halde bugünkü modern ilaçlar sayesinde aynı hastalı ın birkaç yıl içinde iyile tirilebildi idir. O zaman ki hastalık uzun bir sabretmek devresinden ziyade bir i kence idi. Muhakkak ki zamanımızın anneleri bu bakımdan avantajlıdır ve mukaddes bir vazifeyi daha kolay ifa edebilmenin imkanları içerisindeyler.

SEV M, M., Halka ve Olaylara Tercüman,16 Nisan 1962; yıl:1, sayı:186, sayfa:3

Anne ve Çocuk

1 ya ndan sonra çocu un i tahı azalır ona sevmeyi i yemekleri yedirme e kalkmayınız. Blakis kendi kendisini beslemesi için daima sevdi i eyleyi veriniz.

Bir anneyi en çok sinirlendirip üzen hususlardan biri de çocu unu yemek saatlerini aksatıp ço u zaman az yemesidir. nsanın kendi çocu unun i tahsızlı ı bahis konusu olunca üzülmemek elde de ildir. Bir annenin bütün marifet ve maharetini kullanarak bin

bir ihtimamla hazırladı ı nefis tatlı ve etlere çocu unun tiksinerak bakması, insanı ba tan çıkarmaz da ne yapar? Sinirlenerek ba ırıp ça ırmanın fayda vermedi ini bilen anneye kom u ve ailenin çocu un zayıflı ı hususunda söyledikleri de üzüntüsüne üzüntü katmak tan ba ka fayda vermez.

kinici Ya

Bebek normal olarak ikinci senesinde daha az kilo almaya ba lar. Çocu un ikinci senesinde artık bütün emeli yiyip uyumak de ildir. Görüp anlamaya, yeni yeni eyler ke fetmeye ve kendi kendisini ispat etmesini ö renmeye ba lar. Bu zamanda kar ı koymasını da ö renir. Çocuk bu haliyle bilhassa annesine, kendisinin hür bir insan oldu unu göstermek ister.

Bir Ya ında tah Azalmaya Ba lar

Bir ya ını dolduran çocu un umumiyetle i tahı azalır. Bilhassa sebze, ha lama ve süte kar ı isteksizlik duyar. Bununla beraber taze meyveleri, küçük do ranmı etleri hala sever. Çocuklarına sevdi i yemeklerden müte ekkil fantezi çe itlerin bile kâfi gelebilece ini anneler unutmamalı. Yavrusunun i tahsızlı ndan çok ikayetçi olan anne, aile doktoruna ba vurup kalsiyum ve vitaminli ilaçlarla onlara gerekli olan fazla gıdayı temin edebilir. Buna mukabil, i tah azalmasının nezle gibi bula ıcı hastalıklara kar ı muafiyeti azaltaca ı dü üncesi yersizdir. Bir ya ını doldurana kadar her ay bir kilo alan bir bebe in o zamandan sonra daha az kilo almaya ba laması gayet tabiidir. Üç kilo olarak do an bir bebe in altı ya ına kadar her ay bir kilo almasını beklemek bizi 75 kilo gibi gülünç bir rakama ula tırır ki, bunun da olumsuzlu u a ikardır. Çocuk ikinci senesinden okul ça ına kadar normal olarak yılda iki buçuk kilo alır. Böylece her tartılı ta yavrusunda daha az kilo farkı gören annenin endi elenmesi do ru de ildir.

tahsız ve umumiyetle yemekten tiksinen çocukları tedavi ettirmek için, onlara en az üç ay kadar bir zaman için alı ımlı normal gıda olmasa bile sadece sevdikleri yemekleri yedirmektir. Bu arada istedi i kadar yeme e alı tırmalıdır. Bu metodun gayesi çocu a kendi kendini tekrar zevkle beslemeyi ö retmektir. Ekseriya iki üç ay zarfında sadece sevdi i yiyeceklerle beslenen küçük midelerin kendili inden daha çe itli yiyecekler istedi i görülür. Bu çareye ba vuranlar her zaman çok ba arılı sonuçlar elde ederler.

Çocu un sıhhatli ve gürbüz olarak görmek isteyen anneler için bu iki üç ay, çok zor ve sabır isteyen bir devredir.

Size güzel bir misal olarak unu verebilir... Üç ya ında bir kız çocu u bütün yemeklerden sonra o derece tiksiniş nefret ediyor ki, herhangi bir koku veya tat onun kusmasına kafi geliyordu. Nitekim bu kızca ız sadece geceleri uyurken alabildi i bir biberonla besleniyordu. Anneyi bu büyük dertten kurtarabilmek için çocu un gündüz yemelerini tamamen kaldırırlar. Buna mukabil geceleri sütüne yava yava yumurta, muhallebi, vitamin ve kıyma kondu. ki ay zarfında çocuk tekrar yemeye ba ladı. Üç ay sonra artık iyi yiyordu. tahsız çocukların annelerine yapılacak en önemli tavsiyenin sabır ve anlayı oldu u kanaatindeyiz.

SEV M, M., Halka ve Olaylara Tercüman,5 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:205, sayfa:4

Nasihah Etme Konusunda

Nasihah vermede yeti kinlerin dü tükleri en büyük zaaf, bu i i tek taraflı görmelerindedir. Nesihat verirken ço u zaman kendimizi yol gösterici, faal, verici; çocu u ise alıcı bir cihaz olarak görürüz. Nasihatlerimizin sonucundan emin olmadı ımız halde, bu sonuçların yüzde yüz olumlu olması gerekti ine inanırız. Çocu un yaptı ı eyin hatalı oldu una inançla i e ba lar, bu konuda kendi davranı larını de erlendirmemi olan çocu a do rudan do ruya ihtara geçeriz. Bu da genel olarak çocu u etkilemez. O halde verece imiz nasihatlerde iki nokta üzerinde durmamız büyük önem ta ır: bunlardan biri yeti kinin çocu u anlamaya çalı ması, di eri de çocu un kendisini anlamasına yardım etmesidir. Gerek çocu un kendisini anlaması hatalarını görmesi, gerekse yeti kinin çocu u daha iyi anlamaya çalı ması. Bu igbi amaca dayanan konu maların iki taraflı bir katılma, yani çocukla yeti kin arasında kar ılıklı konu ma yolunda yürütülmesiyle sa lanabilir.

Bu gibi konu malarda genel olarak hesap sormaktan çok çocu u konu turma yoluna gidilmelidir. Zira hesap sormalar çocu u rasyonalizasyona yöneltebilir. Bunu gibi, yeti kinin zihninde tasarladı ı bazı özellikleri çocu una kazandırmak üzere yaptı ı nasihatler, çocukta beklenen sonucu geli tirmeyebilir. Yeti kin – çocuk görü melerinde, ba langıçta, çocukta duygusal bir gerginlik meydana gelebilir. Fakat bu durum, yeti kin tarafından “sonra”, “biraz daha anlat” , “ba ka ne olabilirdi” gibi sözlerle, çocu un

kendi kendini tahlil edebilece i bir yola yöneltilebilir. Çocu un olumlu yolda geli ebilmesi için kendi hata ve noksanlı nı görebilmesi arttır. Bu hata veya noksanlı ı görebilen çocuk, yeti kinin yardımına ihtiyacı oldu unu daha iyi anlayabilecektir. Çocukla yeti kin arasında cereyan eden konu malar, çocu un davranı özelliklerine göre farklı tarzlarda cereyan eder. Önemli olan husus yeti kinin devamlı olarak konu masından ziyade, hakikaten gerekti i zaman müdahale etmesidir.

Yeti kinle çocuk arasında, çocu un davranı larını düzeltmek maksadıyla yapılan konu malar için tek bir formülün verilemeyece i a ikardır. Bu gibi konu malar, çocu un dü ünçe ve hislerine göre pek elastiki bir cereyan takip ede

VARI , Dr.Fatma,Halka ve Olaylara Tercüman,23 Haziran 1962;yıl:1,sayı:254, sayf:2

Ne Okusunlar?

Hangi medeniyet seviyesinde olursa olsun, her toplum çocuklarını ve gençlerini yeti tirme endi esi duyar. Afrika ve Avustralya'nın iptidai toplumlarında yeti kinler, çocukların küçük ya lardan itibaren, yiyecek temini, korunma veya balıkçılı ı ö renmelerine yardım ederler bu çocu un, çevre özelliklerine göre topluma intibak etmesini kolayla tıran bir u ra ıdır. Medeni ve organize bir toplumda, yeti tirme i i, toplumsal kurallardan biri olan okulun, di er bir deyimle, organize e itimin sorumlulu unu te kil eder. Okulun çocuk yeti tirme konusunda topluma hizmet etmesi ve toplumun da e itsel kurulları desteklemesi bahis konusudur. Buna okul ve toplumun olumlu bir dayanı ma halinde olması gerekir.

Okulun genel manada sorumlulu u, çocu a içinde ya adı ı kültürü tanıtmak ve bu kültürün geli mesini sa layıcı yönden davranı kazandırmaktadır. Bu genel amaç çocu un ya adı ı aleme intibakını sa lar. Çok taraflı ve girift yapısı olan kültürü tanıma i i, genci, pek geni bir muhteva ile kar ıla tırır. Asırlar boyunca birikmi olan kültür muhtevasını hızla de i en ve geli en dünya medeniyeti pek çok kabartmı tır. Öyle ki, günümüzde kültürü her cephesiyle tanımaya bir insanın ömrü kifayet etmez. Bu ihata i inde çe itli materyal yayınlar, filmler ve di er araçların ferde yardımcı olması gerekir. nsano lunun zamanı yenmesi, ancak bu gibi araçlar sayesinde mümkündür. Toplumdaki di er kurulların organize e itimi desteklemesi çocu un ahenkli bir ahsiyet geli tirmesine yardım eder. Okul ve toplum arasındaki olumlu ba ıntının geli mesi ise

çe itli toplum kurullarının olumlu bir yolda koordine çalı masına ba lıdır. Genç ku aklar ya adıkları alemi mümkün merteye do rudan do ruya fakat daha çok dolaylı denemelerle ö renirler. Bu dolaylı ö renme vasıtaları arasında en önemlilerinden biri kitaptır. Çocukluk ve erginlik ça ında, tamamlayıcı ve geli tirici ne riyatın faydası açıktır. Günümüzde dünyayı ve maalesef memleketimizi de sarmı olan bir cereyanın tesiri ile, masal ve macera okuma ça ında olan çocukların, bu yöneli leri, kültürel difüzyon mahsulü bazı resimli mecmualarla kar ılanmakta ve hele hele cinsiyet konusunda daha yeni yeni uyanmaya ba layan gençlerin bu duyguları, kaldırımlarla, i portalarda ve hatta vitrinlerde te hir edilen ehvet ve gangster romanlarıyla istismar edilmektedir. Bunun yanında, çocukların ve gençlerin yapıcı ve yaratıcı taraflarını geli tirecek eser sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. Gerçekten bugün bir miktar çocuk kitabı ve pek az ilmi eser yanında, 10 – 20 ya arasındaki çocuk grubuna hitap etmesi bahis konusu olan yayın alanı hemen hemen bo tur.

nsanların istismara en müsait olan tarafları ilgileri ve duygularıdır. Yeti tirici sorumlulu unu ta ıyan toplum yeti kinlerinin genç ku akları bu nevi bir istismardan korumaları gerekir. Çocukların zamanını viyer onların yalnızca duygularını uyaran kitapların, bir nevi afyon ya da beyaz zehir kadar tehlikeli oldu unu sezen pek çok memleket bu tarz yayınlara mani olan kanunlar çıkartmı tır. Bu kanunları çıkaran toplumlar, zeki yalnızca hislerinin kamçılanmasında de il fakat insanların kendilerini yapıcı ve topluma bir eyler katıcı yolda geli tirmelerinde görmektedirler, ve netice olarak da resmi kurullar bu alanla aldıkları kararlarla e itsel kurulları desteklemektedirler. Günümüzde organize e itime önem veren, genç ku akların yeti mesi konusunda titizlenen bir toplum, okullardaki faaliyetleri kontrol etmektedir. Yeti tirici vasıtaların enönemlilerinden biri olan kitap ve okuma faaliyetlerinin de, toplum erklerinin geli melerine tesir etti i cihetle, resmi ve objektif bir kontrole tabi tutulması gerekmez mi?

VARI , Dr. Fatma, Halka ve Olaylara Tercüman, 11 Kasım 1962; yıl:2, sayı:395, sayfa:2

2.6.3. Evlilik ve Aile

Aile Çevresi

Büyük Fransız sosyologu ve “sosyoloji” ilminin kurucularından olan Emile Durkheime: “Aile cemiyetin hücresidir.” Diyor. Gerçekten cemiyeti meydana getiren ba lıca unsurlardan biri, belki de birincisi “aile” dir. Cemiyetlerin yükseli devirlerinde aile hayatı ne kadar kuvvetli ise, cemiyetlerin inhitat devirlerinde de aile rabitaları o derece zayıf ve temelsizdir.

Yine Fransız filozoflarından E.Renan: Vatanı ailelerin geni lemi ve büyüümü bir ekli olarak kabul ve tarif eder. Vatan sevgisi aile sevgisinin büyümesinden, geni lemesinden ve daha da enginle mesinden ileri gelir. u halde, memleket sevgisi, aile sevgisini ret ve inkar etmek öyle dursun, esasında o sevgiye dayanmaktadır. nsanlık sevgisi de, bir bakıma, vatana olan sevginin memleket sınırlarını a arak, fertlerin, bütün insanları birle tiren yüksek ideallerde bulu masını sa layan üniversal bir duygu ve temayülün eseridir. Her duygu kayna mını a arak genelle meye nasıl mutemayil ise, bu köklü duygu da, evrensel bir duyguda kendi varlı mını gerçekle tirmek iste ini tesirinden kendini kurtaramaz. u halde insanlık sevgisi, vatan sevgisini ret ve inkar etmek öyle dursun, bu sevgi kayna mının sınırlarını a ıp ta masından meydana gelmekte ve ona dayanmaktadır. Cemiyetin hücresi demek olan ailesini sevmeyen ve kendisini, tabii olarak ona ba layan duygulardan mahrum bulunan insan, gerçek bir sevgi ile vatanını sevemez. Vatanına kayıtsız bir insanın da gerçek insanlık sevgisine ula masına imkan yoktur. “insani vatanseverlik” büyük adamların meziyetlerinden biridir. Dünyanın yeti tirdi i büyük adamlardan biri olan Fransız alimi Pasteur’ün dedi i gibi: “ lmin vatanı yoktur, fakat alimin bir vatanı vardır.” Bunula beraber birbirine bu kadar sıkı ba larla ba lı bulunan bu sevgilerden herhangi birisinin ve hususiyile aile sevgisinin cazibesine pek fazla kapılarak, taassup derecesinde ona ba lanmak ve bu rabitanın dı nda vazife ve alakalar bulundu unu kabul etmemek, ferdin hayat ve faaliyet çevresinin daralmasına sebep olur ki, buna ço u zaman kendi cemiyetimizde rastlamaktayız. Mesela bir memurun vazifesi bite bitmez evine kapanması, çevresiyle hiç alakadar olmaması, onun hayatını evi ile memuriyet mahalli arasında geçen dar bir faaliyet sahasına inhisar ettirmek gibi menfi bir tesir yaratır. Halbuki bu adamın, ailesinin de içinde bulundu u sosyal çevresi vardır ve o çevrenin kendisinden istedi i ve

bekledi i vazifeler vardır. ster Kızılay, Kimsesizlere Yardım, Çocuk Koruma te kilatları gibi çe itli yardımla ma faaliyetleri olsun, ister sanat ve edebiyat toplantıları ve gösterileri gibi kültürel çalı ma ekilleri altında görünsün, sözün kısası, her ne ekilde görünürse görünsün, bütün bu çe it faaliyetlere katılmak ve bu çe it faaliyetlerde vazife almak insanı, bir zaman için, ailesinin müfrit tesirinden uzakla tırarak içinde ya adı ı çevreyi daha faydalı bir unsur ve cemiyette daha fazla müessir bir yaratık halinde yükseltece i gibi, insanlar arasındaki dayanı ma duygusunu da kuvvetlendirir. Ve bu surette ferdi bencilli e götüren kötü bir ahlak anlayı ı yerine feragati, nefis fedakarlı mını gerektiren müspet ve verimli bir ahlak anlayı ının kurulmasını sa lar.

Uzun zaman ya ayı tarzımız “kapalı bir aile” hayatından ibaret kaldı ı için, aile sınırlarını a amadı ımız için, bu dar sınırdan sıyrılarak daha geni bir faaliyet sahalarına atılmak cesaretini gösteremedi imiz için,bir çok alanlarda batılı adamlarla rekabet etmek imkanını bulamadı ımız gibi, böyle bir sava a atılmak cesaretini gösterdi imiz zamanlarda da, sava ın gerektirdi i ekilde yeti tirilmedi imizden mücadeleyi kaybettik. Halbuki ilim ve tekni in mütemediyen ilerlemesi neticesinde,memleketler ve kıtalar arasındaki mesafeler kısalmakta ve insanlar arasındaki münasebetler gittikçe artmakta sıkla maktadır. Bu sebeple aileye olan sevgi ve rabitamız eksilmeksizin, içinde ya adı ımız çevre ile olan ili kimizi kuvvetlendirmek ve bu suretle görü ve faaliyet sahamızı mütemediyen geni letmek, bir taraftan bizi zamanımızın artlarına intibakta daha kabiliyetli kılaca ı gibi, öte yandan, cemiyetimiz fertleri arasında gittikçe azaldı mını görmekle üzüldü ümüz “dayanı ma” duygusunu kuvvetlendirecektir. Hiç üphesiz. Vatan sevgisi de, insanlık sevgisi de, sevgi ve saygıya dayanan, aile çevreleri içinde do ar; fakat ailesinin içine kapanıp bu dar çevrenin dı ındaki realiteyi inkar edenlerin dinamik ve yaratıcı bir faaliyetin faili olmasına da imkan yoktur; ailemize sevgi ile ba lı kalmak suretiyle, aile çevresini a abildi imiz nispette cemiyetimize ve insanlı a faydalı olabilece imizi hiçbir zaman unutmamalıyız

ERG NER, H. Suat, Hadiselere Tercüman, 30 Ocak 1960; yıl:5, sayı:1670, sayfa:3

Bir Geline Ö ütler

Gazetelerimizin iç sayfalarında, evlilerin mesut olmak için nasıl davranmaları gerekti i Batılı kaynaklardan alınarak yazılıyor. Do u memleketlerinin topluluk hayatını ve bu hayata dair eserleri bilmeyenler aynı meseleler üzerinde atalarımızın fikir sahibi

olmadıkları zannına kapılıyorlar. Halbuki atalarımız her türlü içtimai meseleler ve bilhassa ahlak meseleleri üzerinde çok durmuşlar, eserler yazmışlardır. Mehmet Sait imzasıyla 1895 yılında İstanbul'da neşredilen Vazaif-al-inas yani "Kadınların Vazifeleri" başlıklı kitap pek güzeldir. Merhum Mehmet Sait Bey Mülkiye Okulu Türkçe Öğretmeni, Orta Öğretmen Okulu Arapça öğretmeni imi, eserlerini ayetler, hadisler, tarihi ve mizahi fıkralarla derlendirmiştir: o kadar rahat bet görmüş ki kısa zamanda dört defa bastırılmıştır. Kitabın kabında şu güzel beyit var:

"Alemden nasıl her eve lazım ise hanım,
Her hanıma da iş bu kitap öylece lazım."

Muharrir eserine temel olarak eski bir olayı almıştır. Bu olay budur:

Arap kabilelerinin reislerinden biri olan Avf bin Muhlim, kızı Ümmi Ünas'ı Arap büyüklerinden ve Kinde Bey'i olan Haris bin Amr'a nikahlamıştır. Bu kız kocasının yanına gönderileceği gün annesi Umame onu karısına oturttu, şu özlü sözleri verdi:

"Bak yavrum! Nasihat bir kimseyi iyiliğe yöneltmek için yapılır. Bir kimseden terbiyeli veya yüksek bir aileye mensup olması yüzünden itibar görmeye yetseydi sana nasihat etmeye lüzum görmezdim. Lakin öyle değildir: tavsiye, bilenin hatırlamasını, bilmeyenin de öğrenmesini sağlar ve için herkese yararlıdır. Kızım! Artık büyüyüp yetiştin yurttan, ya adının yuvadan çıkıp bilmediğin bir yuvaya gideceksin, şimdiye kadar görülmüş konumadığın bir arkadaşına gideceksin! O adama sen cariye ol ki o da sana kul olsun sana bazı şeyler söyleyeceğim, onlara göre hareket et ki güzelce geçinesiniz ve aranız bozulmasın.

- 1- Kocanın yiyecek, giyecek olarak ne getirirse hoş gör, çünkü kânât edilirse kalp rahat eder.
- 2- Ona itaat et, uysal ol! Böyle yaparsan Allah da senden razı olur.
- 3- Kocanın göreceği yerlere dikkatli ol, sakın çirkin bir şey gözüne ilişmesin!
- 4- Kokusu alınacak yerleri kolla. Onun burnuna daima güzel kokular gitsin, çirkin kokular duymasın.
- 5- Güzelliği ve temizliği sağlayan şeylerin en iyisi sudur.
- 6- Kocanın adeti nasılsa o zamanlarda yemeğini ve yatağını hazırla, zira açlık insanı ateşlendirir, uykusuzluk öfkelenendir.

- 7- Onun mallarını ve e yasını koru, akrabasına saygı göster
- 8- Kocanın sırlarını açıklama! Açıklarsan sana gücün ve vefasızlık edebilir.
- 9- Emirlerine itaat et, yoksa kızdırır, kendine dü man edersin.
- 10- Kocan tasalı iken sevinmekten, sevimli iken tasalı olmaktan sakın.

Sözün kıyası: kocana ne kadar saygılı olursan kendini o kadar sevdireceksin. Onun arzusunu kendi hevesine tercih edersen mesut olursun!”

Ho ça kalınız!

KAFILI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 4 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1763, sayfa:3

Kocanızı Üzmeyin

Eve barut gibi gelmi se siz de ate olmayınız. En iyi çare güzel bir yemek.

Kocanız, ak am eve, suratı asık, boynu bükük, ka ları çatık geldi. Siz ona bütün tatlılı mızla, “Ho geldin sevgilim!” dediniz. O ise “off” deyip bir koltu a oturdu ve gazetesini okumaya ba ladı. Siz endi elenerek, “kötü bir ey mi oldu? Hayrola!” diye soruyorsunuz.o ise sanki arı sokmu gibi yüzünü buru turarak, “Niçin soruyorsun? Her ey çok iyi,” deyip sözünüzü kesiyor. Kocanızın herhalde mühim bir derdi yok sadece o gün canı sıkılmı tır. Yanılmamak lazım erkeklerde can sıkıntısı ekinde beliren aksilik mutlak kötü bir karakter de ildir. Böyle bir aksili i ba a rısı veya nezle gibi bir rahatsızlık addetmeli ve ona göre tedavi ekilleri aramalısınız.

Barut ile Ate

Can sıkıntısını gidermek için tek yararlı çare, fazla sual sormamak ve onu memnun edecek ekinde anlayı lı olmaktır. Sakın aklınıza her gelen can sıkıcı kelimeyi hemen söylemeyin. Kendi kendinizi sükunet ve sabra zorlayıp kinayeli konu mayın. Aksi bir koca ile zaten sinirli olan, barutla ate in yan yana gelmesine benzer, en ufak bir kıvılcım infilaka sebep olabilir. Kocanızın asık suratı nereden ileri geliyor? Herhalde sebebini kendi bilmiyordur. Belki ertesi gün ödenecek bir bonusu vardır, belki vergi zamanı yakla mı , belki sokakta aya ı kaymı , belki bütün gün patronu onu azarlamı , beklide sadece acıkmı tır. Bunlar büyük dertler olmadıkları halde, bir evin yükünü ta ıyan ve bütün gün yorulan erke in uur altında yer ederek onu sinirli ve sıkıntılı yapar.

Kocanız eve asik suratlı mı geldi? Ona mümkün oldu u kadar az konu ma fırsatı verin, fakat kendisini karantinaya koydu unuzu dü ünmesin. Siz sadece tabii hareket ederek onu rahat ettirmeye çalı n. Aksili i hat derecesinde ve siz bunu seziyorsanız, hemen mevzuu de i tirip Liz Taylor'un son rezaletinden veya kom unun bahçesinde yeti en güllerden bahsedin. Böyle konular ikinizle de do rudan do ruya ilgili olmadı ı için tehlike arz etmez ve sıkıntılı kocanın ne elenmesine neden olabilir. Bütün bunlardan en önemlisi kocanıza itina ile hazırlanmı lezzetli yemekler sunmaktır. Çünkü erkeklerin midesine yemek girince ekseriya sıkıntuları da gider

SEV M, M., Halka ve Olaylara Tercüman, 10 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:210, sayfa:4

Kadınlar Kocalarına Niçin İhanet Ederler

Dün: Sosyal bakımdan e it olmadı ı için ihanet ederdi. Bugün: Aldatmalarda çe itli ve tesadüfi sebepler rol oynuyor.

Modern hayat kadına her türlü hakkı vermi ve onu erkekle e it duruma getirmi tir. Kanunların ve sosyal münasebetlerin bahsetti i e it haklar yanında ça da teknik de sanki kadınlar için çalı makta onların hayatını daha cazip kılmaktadır. Cemiyette erkek kadar söz sahibi hale gelen kadın acaba a k konusunda da erkekle aynı haklara sahip midir? İlk görünüş te kadınların imdi daha serbest oldukları, daha kolay e lerini aldattıkları sanılır. üphesiz bu ahsi görü lere dayanır. Mesele objektif ekilde incelenince ça ımız kadını en az anneleri veya büyükanneleri kadar evlilik müessesesine ba lı oldukları anla ılmaktadır.

E it Olmak için Aldatırlardı

Freud'den sonra da en büyük psikologlardan biri olan Adler, kadınların kocalarını aldatmalarına “Daha a a ı bir sosyal artta bulunmanın meydana getirdi i reaksiyon” olarak izah ederdi. Günümüzde ise artık erkekle e it olduklarını ispat etmek için böyle çirkin bir usule ba vurmalarına lüzum yoktur. Ve bugün yine kocalarını aldatan kadınlar mevcutsa, bunu e itlik iddiasıyla de il ba ka sebeplerle yapmaktadırlar. Zamanımızda birçok memleketlerde zina artık “yasak meyve” hüviyetini kaybetmi tir. İmdi ço unlukla bir suçtan ziyade kaza mahiyeti ta ımaktadır; tatil, sürpriz partiler, araba arızası ya da fermuarların sökülmesi gibi olayların sebep oldu u kazalar...

Erkekler de Artık Övünmüyor

Bir zamanlar tiyatrolarda oynayan vodvillerin ba konusunu te kil eden “aldatılmı koca” tipi artık eskisi kadar ilgi çekmemektedir. Zira aynı akıbeta u ramak her erkek için mümkündür. Maceracı erkekler de imdi eskisinden daha kuvvetli ekilde “ani intikam” ların tehdidi altındadırlar.bu bakımdan günümüzün erke i e ini aldataca ı zaman iyice dü ünme zorunda bulunmaktadır. Don Juanlık imdi aleni bir övünç konusu olmaktan çıkmı tır. Bilhassa ileri batılı topluluklarında kadın a kın tadını daha ziyade kızlık ça larında tatmakta ve evlendikleri zaman bu i e adeta doymu bulunmaktadır. Bu ülkelerde a k konusunda kızlar ilk derslerini pek küçük ya larda almaktadırlar. Almanya’da yapılan anketler, 16 ya ndaki kızlardan sadece % 16’sının erkek arkada mın bulunmadı mını, buna kar ılık aynı ya taki erkeklerin % 52’sinin henüz flörte ba lamadıklarını göstermi tir.

Bir erkek arkada ı olan kız nispeti de % 40,erkeklerinki ise % 18’dir.

Birden çok erkek arkada lı kız nispeti % 41, erkek nispeti %23’tür. Bu nispetler kızların a k alanında delikanlılardan daha “faal”, “uyanık” oldukların göstermektedir.

Kadınlar, her ne kadar kolay ve çabuk intikam alma imkanlarına malikseler de, bu avantajlarından pek faydalanmamaktadırlar. Dr. Kinsey’in yaptı ı ara tırmalar, kar ılıklı aldatmalarda, erkek için ikiye kar ı kadın için bir nispeti vermi tir. Aldatılan iki kadından sadece biri mukabil aldatmaya tevessül etmektedir. Modern kadının sadakati içten gelen mantıki bir sadakattir. Normal kültürlü bir kadın için kocasının yanında bulunup bulunmaması da onu aldatması için önemli de ildir. E er anla ma ve sevi me yoksa kadın erke ini her zaman rahatlıkla aldatabilir. Me hur Fransız kumandanlarından Prens Jonde,sava a giderken karısına sadık kalmasını tembih etti i zaman u cevabı almı tı: “Emin olabilirsiniz ha metmeap,sizi ancak yanınızda iken aldatmak hevesine kapılıyorum.”

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,14 A ustos 1962;yıl:1,sayı:303, sayfa:3

Aile Kütü ü

Sosyoloji alanındaki ara tırmalarıyla tanınan, özellikle köy sosyolojisi üzerine 10’a yakın eser yayınlayan Selahattin Demirkan, toplumumuza yararlı oldu una üphe bulunmayan yeni bir ara tırma eseri daha çıkardı. “ çıtmı Reform” derne inin ana

tüzü ündeki ilkeleri gerçeyle tirmek amacıyla bu dernekçe basılan eser, Türk Ailesinin Temelleri adı verilen süreli yayınlarının ilk kitabı olarak hazırlanmıştır. (Her ailenin tutması lazım Aile Kültürü, niçin ve neden hazırlanır?) başlıklı bu eser bugünkü toplumumuzun çok eksik bir yönünü ortaya koyuyor, ailenin toplum içindeki yerini açıkladıktan sonra, onun korunması ve geliştirilmesi için gerekli buldukları ilkeleri bildiriyor. Kitapta aile kültürünün tutulmasından beklenen yararlar şöyle anlatılıyor:

“Türk tarihinde aileye, soya, soper, ecereye büyük önem verilmiştir. yedi göbek ecdadını bilmeyen makbul sayılmazdı. Türklerin erkek evlada fazla ehemmiyet vermelerinin sebeplerinden biri de budur. Aramızda pek az aile reisi üç dört göbek gerisini hatırlar. Bu halin sebepleri, tarihimizin, tarihi kaderimizin gerisinde aranmalıdır. Fakat bu halin böyle olması, bundan sonra da devam etmesi için haklı bir sebep olamaz ve olmamalıdır. Yepyeni bir milli hayata girmiş bulunan Türk milleti ebedilemek için her şeyi yapmaya hazırdır. Elbette ki bu milletin temeli olan aileler de bu arada kendi varlıklarını evlattan evlada devrederek aynı bütünlüğü ebedilemesine çalışacaklardır. (aile Kültürü) ismini verdi imiz bu eser böyle bir kutlu ve mutlu düğünün mahsulüdür.

Amaç belirtildikten sonra kitaba, açıklamalı örnek örnekler de konulmuştur. Son kısma da özel olarak (Türklerde Aile sembolleri) sözlükü ile, ailede çocuk terbiyesi ve slam hukukunda aile, adli yazılar konulmuştur. Küçük sözlükte aile ve soyla ilgili adlar ve deyimler verilmiştir. Ahfad, Bacanak, Baldız, Ehil, Elti, Görümce, Sa dışı gibi,

SAKMAN, Ünal, Halka ve Olaylara Tercüman, 28 Austos 1962; yıl:1, sayı:317, sayfa:2

1.7. Halk Bilgisi

1.7.1. Halk Hekimliği ve Sağlık

Türk Hekimi ve Yabancı Hekim

Bir gazetenin doktorlar arasında açtığı anket, bize, birkaç sorunun cevabını alan birçok mesele düşündürdü. Bu anketin soru çerçevesi dışında, bende kendimden soruların cevaplarını istedim:

1. Avrupa'daki yabancı hekimler, Türk hekimlerden çok mu üstündürler ki, bizde zenginler me hurlar ve yüksek memurlar, prostat ve apandisit gibi en basit

hastalıkların ameliyatı için bile Avrupa, hatta Amerika hekimlerine ve kliniklerine ko arlar?

2. İmi ve akademik bir unvan olan Ordinaryüslük, Profesörlük ve Doçentli in bir ticaret firması gibi kullanılmasına müsaade edilmeli midir?
3. Bu akademik unvanlara sahip olanlar sahip olmayan pratisyen hekimlerden çok mu üstündürler ki, hastalar, en basit dertleri için bile bunlara ba vurur ötekileri geçim sıkıntısı içinde bırakırlar?
4. Hastanelerimize ba hekim tayini ve seçimi mevzuundaki kararsızlı a bir son verilmedi i için mi, bu hastanelerden ikayetlerin ardı arkası kesilmiyor?

Cevaplar:

1. Türkiye’ de nazari ve pratik hekimler Batıdaki seviyesinden hiçte a a 1 de ildir. ahsi tecrübe ve mukayese imkanları buldu um için, bilhassa te hisi ve tedavisi mesele olmayan hastalıklarda yabancı memleketlere ko mak bo una zahmet ve masraftır. Muamma-hastalıklarda da yabancı hekimin aczi bizimkilerden a a 1 de ildir. Hepsi bir soydan.
2. Akademik unvana sahip hekimlerin te hisi ve tedavisi çok zor hastalıklar üzerinde çalı acakları yerde, bu unvana sahip olmayan pratisyenlerin kolayca tedavi edebilecekleri hastaları kabul etmeleri ta ıdıkları unvanın delalet etti i mana ve ruha aykırıdır.
3. Aynı cevap.
4. Kimi resmi hastanelerde ba hekimlerin tayin, kiminde de usulü belirsiz seçim yoluyla i ba ına gelmeleri birçok aksamaların sebebidir. Klinik efleri içinde sayısız ikayetler vardır. Sıhhiye-Belediye çatı maları da bu karı ıklı ı arttırıyor.

Dünkü yazımda manayı de i tirmeyen fakat gramer kurallarına ve benim ifade tarzıma yabancı bazı cümle karı ıklıkları olmu tur. Bu makine hatalarını teker teker izah etmek ve tashih etmektense okuyucumuzun anlayı ına terk ederim.

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, 18 Mart 1960; yıl: 5, sayı:1717, sayfa:2

Uykusuzlu a Kar ı Yoga Ö ütlei

Gözteveli okuyucularımđan Ali Rıza Kaletepe uykusuzluktan yakınıyor. “ laç, doktor kar etmedi, sizin yoga ile me gul oldu unuzu bir ahbabınızdıan i ittim, bir de sizden çare soruyorum” diyor.

Sevgili okuyucum.

Yoganın çe itli a amaları var: Raja, Hatha, Karma, Jnena, Bhakti ve Mandra. Hatha-Yoga bir yana bütün öbür Yogalar büyük ehir hayhuyu içindeki insanların becerebilece i soydan de il. Yalnız Hatha-Yoga, onunda vücut ve ruh sa lı ı ile ilgilenen, bunun için bir takım vücut, teneffüs, gev eme temrinleri ve perhiz reçeteleri ö ütlei ilk bölümü, Asanas, bu konuda biraz yardımcı olabilir. Asanas uykusuzlu a kar ı aynen u ö ütlei veriyor:

Yata a girmeden önce açık pencere önünde teneffüs temrinleri yapmalıdır. Daha iyisi hafif bir gece gezintisidir. Bu gezintinin sonuna do ru a a ıdaki temrin yapılmalıdır: Yürüyü ün temposunu öylesine ayarlayın ki, dört adım süresince derin bir nefes alabilirsiniz. Bilahare yine aynı ekilde bu nefesi di er dört adım süresince bo altınız. (Dört adım bir nefes çekimi için fazla geliyorsa ilkin üç adımla ba layabilirsiniz.) Bütün temrin budur. Nefes alı ve bo altı aynı tempoda olmalıdır. Nefesi, her adımda bir, kesik kesik de il, bir uzun solukta almaya bilhassa dikkat etmelisiniz. Bu temrin ilk gezintilerde üç kere tekrar edildikten sonra yine norma teneffüse dönülür. Ertesi gün gezintinin ba ında ve sonunda olmak üzere iki misline çıkarılır. Bir ay sonra dört adımda bir soluk yerine, be hatta altı adıma çıkarabilirsiniz. Eve dönünce durdu unuz yerde bir iki teneffüs temrini daha yapıp hemen yata a girin.

Bütün bunlara ra men hala uyuyamıyorsanız o zaman ba üstünde amuda kalkınız.

Ba üstünde amuda öyle kalkılır: yere bir battaniye serin (yastık çok yumu ak oldu undan uygun de ildir). Battaniyenin üstüne diz çökün. El ayaları havaya do ru olmak üzere dirseklerinizi birbirinden çok ayırmadan yere yapı tırın. Ba ınızı ellerin arasına koyun. Dizlerinizi kaldırın. Ba ınız istikametinde bir iki adım atın. Derin nefes alın ve bacaklarınızı yava ça yere amud gelecek ekilde havaya kaldırın. Ba üstünde amud duruyorsunuz demektir. Ba üstünde dururken vücut çok gev ek olmalıdır. Gözlerinizi kapayın ve derin nefes alın. On be saniye böyle durun ve yine yava ça

eski durumunuza dönün. İlk banyolar banyolar üzerinde yardımsız amuda kalkamazlar. Daha sonra bir duvarın desteğinden de faydalanabilirsiniz. Zamanla ortada ve kendi banyolarına amuda kalkmak sanıldığı kadar güç değildir. Bu durum banyoların rıhtımlarına, uykusuzluğa, hazım bozukluklarına, kabza, karaciğer ve göz rahatsızlığına karşı bilhassa faydalıdır. Kan dolaşımını kolaylaştırır. Kalbin yükünü hafifletir. Beyne bol miktarda kan gittiğinden bütün sinir sistemine muvazene sağlar. Her hafta beş saniye daha uzatmak suretiyle banyoları on beş saniyeyi beş dakikaya çıkarmak lazımdır. Banyolar üstünde amud vaziyette on iki dakikadan fazla durmamalıdır. İyi bir uyku sağlamak için ayrıca şu hususlara da dikkat gerekir:

- İyi havalandırılmış odada ve açık pencerede yatmak.
- Tenin iyi teneffüs etmesi için geceliksiz, pijamasız, büsbütün çıplak yatmak. (Ümitseniz fazla bir örtü örtebilirsiniz.)
- Oda da çiçekli ve yapraklı ve bitki bulundurmamak.
- Tansiyonu arttıracakları için kolları banyoların altına koymamak.
- Amudu fikarinin rahat edebilmesi için sert bir döşekte yatmak.
- Yatmadan az önce ağır bir yemek yememi olmak.
- Yatakta okumamak.

Asanasın özellikleri bunlar. Bunlara daha banyoları pratik özellikler de eklenebilir. Fakat bütün bunlara rağmen bazen insanı yine de uyku tutmayabilir. O zaman kabahati kendinde aramalı. Malum ya insanın iyi uyuyabilmesi için vicdanın da rahat olması gerekir. Almanların bu konuda bir de atasözleri var: “En rahat döşek, temiz vicdandır” derler.

Bilmem Göztepe’li okuyucum anlattıklarım size yarayabilecek mi?

Size ve cümleye rahat vicdanlar iyi uykular dilerim.

TANER, Haldun, Hadiselere Tercüman, 8 Mayıs 1960; yıl: 5, sayı:1767, sayfa:2

Güneşli Havalarda Hastaların Durumları Ciddileşiyor mu

Gökyüzü masmaviydi, tek bulut yoktu ve hafif bir ameliyat geçirdiğim büyük hüznü kliniğin havası adeta bestelenmişti, çünkü güneş pencerelerde ve duvar boyunca oynayıp duruyordu. “Böyle havada ağır hastaların kendilerini daha iyi hissetmelidirler.” Diye iç çekti Dr. W. “Fakat yıllardır bunun tam aksini müahede

ediyorum. Havalarda açıldı mı, hastaların durumları a ırla ıyor, ölüm vakaları artıyor. Anla ılır gibi de il.”

Sonradan hastaneden çıktım ve doktorun bu dediklerini unuttum bile. Fakat bir gün Do u Berlin Meteoroloji daresinin mecmuasında, Almanya'nın en ünlü iklim mütehassıs

geliverdi. Dr. Hentschel Almanya'da yirmi kadar klinikte on yıldan fazla yaptı ı tetkiklerde, a a ıdaki sonuçlara varma a muvaffak oldu tur: “Hastaların durumları yüksek basınç altında buldukları zaman ciddile mektedir. (Yani güne li havalarda).”

Ça ımızda mü ahedelerin ayrıca istatistiklerle takviyesi gerekti i için, Dr. Hentschel bu konuda a ırtıcı rakamlar vermekten de geri kalmamı tır.

Kalp hastalıkları arasında ilkbahar ve yaz aylarında ölüm nispeti yüzde 55 nispetinde artı göstermektedir. Kı ın ve aynı meteoroloji artları altında artı nispeti sadece yüzde 38'dir. Konjestiyon vakalarında ölüm kı ın açık havada yüzde 46, yazın yüzde 91 nispetinde artmaktadır. Çünkü sıcak, hastanın savunma gücünü son derece azaltmaktadır.

Meselenin mü ahedesinden sonra bunun önüne geçmek için sebebini bulmak gerekmektedir. Bu konuda da Dr. Hentschel son derece kesin konu maktadır:

“Atmosferin bozulması, olayların ba lıca mesulüdür. Gerçekten de fabrika veya ev bacalarından çıkan zehirli gazlar ve dumanlar kötü havalarda daimi bir girdap içinde hareket halindedirler, fakat sakin ve güne li havalarda hareketsiz kalırlar. Ve sıhhatleri bozuk olanlar üzerinde öldürücü tesirler meydana getirirler.” Acaba bu zorlu a bir çare bulunamaz mı? Acaba hastaları veya nekahet devresinde olanları açık sabit havalardan tehlikesinden sakınmak mı gerekir? Bu konuda da Dr. Hentschel öyle demektedir:

“A aç perdelerinin, kliniklerinin, hastaneleri, nekahet evlerini, sanayii tesislerinden ayırması arttır.”

Dr. Hentschel ayrıca hastanelerin mümkün oldu u kadar ehirlere uzak yerlerde in a edilmelerini tavsiye etmektedir.

Hadiselere Tercüman, 15 Mayıs 1960; yıl: 5, sayı:1774, sayfa:4

Güne te Yanalım mı?

Mutedil iklimlerde ya ayanlar, bilhassa ehirliler, çok sıcak havalarda sıkıntı çekerler, dayanamazlar çünkü ne giyini tarzları, ne evleri, ne yedikleri yemekler, fazla sıca a göre; ayarlanmı de ildir, buna ra men yazı isteyenler sıcaklardan ikayetlere ba layacak, gene de yazın tadını çıkarabilmek için çoluk çocuk deniz, göl, nehir kenarına akın edecekler güne ı nlarından istifadeye çalı acaklardır. Güne i sevmeyen yoktur, zira güne ; su, hava gibi üç tabiat nimetlerinden biridir. Eski devirlerde insanlar güne e hayranlıklarını ona tapma a kadar ileri götürmüşlerdir; hakikatte gökte parıldayan ve bakınca gözleri kama tıran bu altın tepsi canlılara hayat verir, a açları ye ertir, meyveleri erdirir, so uk karları eritir. Günümüzde hepimiz eski insanların güne e tapmalarına benzer onun parlak ı ıkları altında cildimizi bronzla tırmak için elimizden geleni yapıyor, büyük fedakarlıklara katlanıyoruz. Acaba güne e gösterdi imiz bu itibar yerinde midir? Ne kadar çok yanar, ne kadar cildimiz koyula ırsa o kadar sıhhatli mi oluruz? te bunları pek ço umuz bilmeyiz, evet güne in “en iyi, en korkulu dost” oldu unu unuttur, usulsüz güne banyoları ile canımızı tehlikeye sokarız. Bu sene Haziran güzel stanbul’umuzda serin geçmekle beraber er geç yakında sıkıcı, bunaltıcı sıcaklar bastırarak, solu u denizde alacak, farkında olmadan saatlerce güne in altında kalacak, belki de güne çarpmalarına maruz kalanlarımız olacaktır. Mevsim ba ında güne ı nlarından istifade etmenin yollarını bilmek lazımdır, bu hafta, güne ve sıcak havalarda sa lı ı korumak için a a ıdaki sual ve cevaplara birlikte bir göz atalım.

Güne Niçin Faydalıdır?

Güne te ultraviyole ve enfraruj diye ı nlar vardır. Ultraviyole ı nları D vitamini temin eder, bu de erli vitaminin kemiklerin geli mesinde ne kadar büyük rol oynadı nı günümüzde bilmeyen pek kalmamı tır, D vitamini aynı zamanda adalelerin kuvvetlenmesi ve kemiklerin kireçlenmemesine yol açar, sinir sistemini takviye eder.

Nasıl Yanmalı?

Güne in saati oldu unu biliniz, hasta de ilseniz cildinizi usulünde yakarak tunç gibi bir renk Kazanınız ve güne banyosu için en iyi saatlerin 9-11, ak am 5-7 arası oldu unu hatırlayınız, evvela ayakları güne te 5-6 dakika bırakınız, ertesı günü vücudun ba ka

tarafını aynı müddet güne te tutunuz, ba ınıza daima bir apka koyunuz ve her gün vücudun ba ka kısmını güne e bırakarak 8 inci günü bütün vücudu güne e alı tırınız.

Güne te Makyaj Yapmalı mı?

Güne banyosu için mümkün oldu u kadar az makyaj yapınız, bilhassa gündüzleri pudra altında sürülen kremlerin güne te yer yer leke halinde görünece ini biliniz, en iyisi yüzünüze hafif besleyici ya lı krem sürünüz, dudaklarındaki ruju silmeyi unutmayınız. Erkekler kadar bilhassa kadınların güne banyosu hakkında esaslı fikirlere sahip olması lazımdır. Yaz mevsiminde, sıcaklarda rahat etmenin çarelerini sırası geldikçe ele alaca ız, hepinizin güne kadar enerjik olmasını temenni ederim aziz okuyucularım.

ENEL, Dr. Kamran, Hadiselere Tercüman,27 Haziran 1960; yıl: 5, sayı:1814, sayfa:2

Meyvelerin Fayda ve Zararları

Yaz meyvelerinin hemen hepsi birer vitamin kayna ı. Ve cebinizin müsaade etti i kadar bol bol yiyorsunuz bunlardan. Fakat ekseriyetle sıhhatinizi düzeltece i yerde, bu meyveler ba ırsak rahatsızlıklarına veya karaci er düzensizliklerine sebep olur. Çünkü kı mevsiminin yorgunlu u ve a ır gıdaları ile zayıflayan organlarınızı bu çe it ifrata tahammül edemeyece ini unutmu unuzdur. Ayrıca bu meyvelerin, ba ırsakları, karaci eri ve böbrekleri hassas olanlara da yaramayaca mını da akıldan çıkarmamak gerekir. Oysa bunlar gerçekten faydalı meyvelerdir, ama iyi tanımak seçmesini bilmek artıyla

Kiraz Üzerine

Kiraz bilhassa A, B ve C vitaminleri bakımından zengindir. Yüzde 12 –16 nispetinde eker (glüsit) ihtiva eder. Ayrıca çe itli madeni tuzda: demir, magnezyum, potasyum, sodyum ve çinko. htiva etti i bol selüloz sayesinde ba ırsakların çalı masını kolayla tırır. Bilhassa kiraz saplarını kaynatıp içmek idrar tasfiyesi için son derece faydalıdır. Kiraz bilhassa romatizmalılara, damlalıları, damar sertli inden mustarip olanlara tavsiye edilebilir. Fakat asitli bir meyve oldu u için, karaci eri bozuk olanlara iyi gelmez. Hele ifrat derecesinde yiyenlerde kriz bile meydana getirebilir. Ba ırsaklarınız hassas ise etli ve siyah kiraz alın. Olgun olmasına dikkat edin.

Mümkünse reçel ve komposto olarak yemeyi tercih edin. Dikkat edilecek bir husus: kiraz yerken yada yedikten sonra su içmeyin. Aksi halde iddetli bir karın ağrısı çekmeniz mümkündür. Kirazı pi iriyorsanız, kaynayan suyun içine bir ka ık karbonat atın. Böylece asidini alımı olursunuz. Kirazları önceden yıkamayın. Aksi halde tadını kaybeder, sadece silin.

Çilek Üzerine

Çilek yüzde 8 nispetinde şeker (glüsit) ve bol miktarda madeni tuz ihtiva eder. Bilhassa demir, kireç ve fosfor. Ayrıca B ve C vitamini, selüloz albüminod bakımından da zengindir. Hatta bir miktarda yağlı madde ihtiva eder. Romatizmaya, damlaya, böbrek ağrılarına karşı iyidir. Çilek son derece leziz, serinletici, mideyi ve i tah açıcı bir meyvedir. Nekahet devresindeki hastalara bilhassa tavsiye olunur.

Fakat hazmının güç olduğu da muhakkaktır. Hassas mideler biraz güç tahammül ederler. Sizin midenizde hassas ise, asiditesini alacak tedbirleri unutmayın. Alerjik kimselerde çilek iddetli ürtiker krizlerine de sebep olabilir. Bunun önüne geçmek için çilekleri yemeden on dakika önce kabaca ezip, üzerine şeker eklemek faydalıdır. Çilekleri yıkamayın. Aksi halde lezzetini kaybeder. Sadece ıslak ve rutubetli bir tülbentten geçirin. Üstündeki kirler tülbentte yapışıp çıkacaktır. Ehir yakınında yeti tirilen çileklerde tifo tehlikesi olabilir.

Hadiselere Tercüman, 7 Temmuz 1960; yıl: 5, sayı:1824, sayfa:4

Yalnız Çocuklara Musallat Olmayan Dert Bademcikler

Temmuz ayında M... otelinde yer bulmak çok güç olur. Yaz sezonu bütün a aası ile balar, turistler akın eder otele. Resepsiyonda çalış an bay R. C. Ba nını ka ıyacak vakit bulamaz. Mü terilerine anahtarlarını vermek, bagajlarını odalarına göndertmek, çe it çe it bilgi isteyen yabancılara istedikleri bilgileri vermek... Her dilden durmadan konu ur, konu ur. Do rusu tertemiz kıyafette ve... sa lam bir sıhhatte olmayı gerektiren meslek! Oysa bu kı ın ba ından beri bay R.C. nin bo azı a rımaktadır. Gargara, sıcak içkiler bana mısın dememi tir. Anjin havaların rutubetine göre bir batımı bir çıkımı tır. Ama bir bo az ağrısı için i bırakılır mıydı? R.C. kendisini bekleyen asıl tehlikenin farkında bile de ildi.

Hançer Saplanması

O gün hava fevkalade güzeldi. R.C. anjininin hafifledi ini mü ahede ederek baya ı seviniyordu. Artık kolayca konu abiliyor, yeme ini yiyor, hiçbir güçlük çekmeden içkisini yudumlayabiliyordu. Fakat aynı gün ö leden sonra birden her ey de i iverdi. Sa omzuna, iddetli, ani bir a rı saplanıvermi ti. Tıpkı bir hançer gibi. İstirap kolunu hareketsiz kılması , parmaklarını hissizle tirmi ti. Bir kadın mü teriye uzattı ı anahtarları bırakıverdi elinden. Birkaç aspirin aldı ama, a rı hiç de geçece e benzemiyordu. Hatta artmı tı bile. En sonunda odasına çıkmaya karar verdi. Zavallı, o kadar çok acı çekiyordu ki, bütün gece gözlerini kırpamadı. Sabah uyanır uyanmaz ilk i i de bir doktora ko mak oldu.

Badem rili inde ki Beze!

Doktor, R.C. nin hayretten fal ta ı gibi açılan gözleri önünde kendisine bademcik ameliyatı olup olmadığını sordu. Hasta “Hayır” diye cevap verdi buna. Bunun üzerine doktor izahata ba ladı: “Bademcikler nihayet badem irili inde, akyuvarlar bakımından son derece zengin, bo azın arkasında, iki tarafta duran iki guddedir.” Dedi. “Sizinkiler iyice iltihaplanıp kızarmı . Her halde romatizmanın sebebi de bunların enfeksiyona u raması. Bu mikrop streptokok adını ta ır. Bunları, yani bademciklerinizi derhal almamız lazım. Aksi halde durum daha da ciddile ebilir. Böbreklerde kısa zamanda aynı derde u rayabilir.”

Uzun Bir Nekahat Devresi!

Bademcik ameliyatı acısızdır. Umumiyetle ameliyat edilen hasta bayılılır. Fakat nekahat devresi uzun sürelidir. Bilhassa güne li bir sahilde R.C. herhalde gücünü daha çabuk toplayabilecektir. Birçok çocu un bademcikten ameliyat olması arttır. Veya burundaki etlerde aynı ekilde alınmalıdır. Çocu unuz rahatsız, a zı açık ve hırıldayarak uyuyorsa, mutlaka doktora gidin. Yaz ayları ameliyat için bilhassa müsaittir. Fakat çocuk felci salgını sırasında u çe it ameliyatlara kalkı mayın.

Hadiselere Tercüman, 9 Temmuz 1960; yıl: 5, sayı:1826, sayfa:4

Güne Çarpmalarından Kendinizi Koruyun

Güne in altında hareket yapmadan durmak çok tehlikeli sonuçlar verir. Bayan Necla Steno daktilodur. Bütün bir yıl gününü havasız ve güne görmeyen bürosunda geçirir. Pazarları da pek gezmeye vakit bulamaz, çünkü ev i lerinde annesine yardım eder. Necla'nın ba lıca üzüntüsü, güne te yanıp tunçla amamaktır. Cildinin beyazlı ına müthi kızar. Bazı arkada larının yanık ve sıhhatli cildine bakarak, üzülür durur.

Hele ükür ki, yaz tatilinde insan biraz olsun güne ten faydalanabilecek. Bu yıl Necla'nın ebeveynleri de adalarda sayfiyeye gitmeye karar verdiler. Kendi kendine söz verdi: "Herkesten çok güne te duracak ve herkesten kara dönecek i inin ba ına." Daha adaya ayak basar basmaz mavi bikinisini giydi. Güne pırıl pırıldı. Hayat öylesine güzeldi, kendini kumların üzerine bırakıverdi.

Bembeyaz teninden biraz da utanıyordu; ama, hava öylesine sıcak, güne öylesine yakıcıydı ki, yakında kom uları gibi kapkara olmakta gecikmeyecekti. Tam iki saat, hiçbir endi e duymadan kah yüzükoyun, kah sırtüstü güne in altında hareketsiz yattı. Vücudu da hemen hemen yarı yarıya çıplaktı. Öylesine ihtiyatsız davranıyordu ki, cildine koruyucu bir krem sürmeyi bile dü ünmemi ti. Fakat zavallı Necla dikkatsizli inin cezasını çok a ır ödemekte gecikmeyecekti. Ak ama do ru sırtında yanmalar ba ladı. Bilhassa iki omzunun arası müthi ıstırap veriyordu. Bütün gece gözü uyku tutmadı. Tunçla aca ım derken, Necla'yı güne çarpmı tı. Istakoz gibi kızaran cildi yanıyor, pi iyordu sanki. Müteakip saatlerde ıstırap daha da arttı. Artık acıya dayanamıyordu. Neredeyse hıçkıra hıçkıra a layacaktı. İstırabını biraz olsun dindirebilmek için annesi sırtına yava yava zeytinya ı sürdü. Ya lı maddeler gerçekten de güne çarpmalarının acısını dindirebilmek için birebirdi. Tedaviyi tamamlamak için B1 ve C vitaminleri de elzemdi.

Güne çarpması, güne in enfraruj ı nlarının cildi yakmasından ba ka bir ey de ildir. Yanık hafif oldu u takdirde buna "birinci derece" denilir. Daha ciddi yanıklarda cilt kabarır., su toplar, sonra da bu kabarcıklar patlar. Bazen iz dahi bırakan gerçek yaralar meydana gelir. Bilhassa son derece hassas olan epidermin iç tabakasında ciddi zararlar meydana gelir. Hatta derm tabakası dahi yanıktan müteessir olarak hemorajiye yol açabilir. yi tedavi edildi i takdirde bu güne çarpmaları birkaç günde geçebilir. Yanan kısmı parçacıklar halinde soyulur. Çok defa hiçbir yara izi dahi kalmaz.

Fakat tedaviden önemlisi, bu ekilde yanmaktan kaçınmaktır. Cildinizin yanmaması için vücudunuzu güne e birdenbire de il, tedricen serin. Zamanını da ona göre ayarlayın. On dakika güne te kalmakla ba layın, yava yava vakti ço altın. ki saatten fazla da durmayın. Güne te asla hareketsiz kalmayın. Yanmadan güne in tesirini göstermesi için ko un, oynayın, daima hareket halinde olun. Akci erleriniz hassas ise asla güne te kalmayın. Hele bir akci er hastalı ı geçirmi iseniz, katiyen güne banyosu yapmayın. Enfraruj ı nlarını süzen krem sürmeyi ihmal etmeyin. te eczacınıza hazırlatabilece iniz ve sizi güne ten koruyacak olan mükemmel bir terkip: At Kestanesi hülasası : 1 gr., kinin sülfatı: 1gr., antiprin: 10 gr., ya sız krem: 100 gr.

Hadiselere Tercüman,21 Temmuz 1960; yıl: 6, sayı:1838, sayfa:4

Güne Dost mu, Dü man mı?

Yaz mevsiminin alabildi ine içindeyiz. Tek arzunuz tunçla mak. Esasen yazın ba lamasıyla kimsenin a zından dü meyen kelime bu: “yanıp, tunçla mak!” Evet, güne sıhhatinizin dostudur. Solunumun ritmini çabukla tırır, bünyenizin daha iyi oksijenlenmesini temin eder. Al yuvarların sayısını arttırır. tahı açarak kaslarımızın ve umumi bünyemizin gücünü arttırır. Kemiklerimizi takviye eden D vitaminin kandaki miktarını ço altır. Vücudumuzu tunçla tıran, güne in gördü ünüz ı nları de il, görmedi imiz halde varolan ültraviyole ı nlarıdır. Bu yüzden az kapalı havalarda da yanmak mümkündür. Çünkü ültraviyole ı nlar bulutları da a ar geçer. Güne te yanmak için iyi saatler sabah 9-11, ö leden sonraları da 4-6 arasıdır. Fakat tüm güne ı nları faydalı de ildir. Hatta tehlikeli olanları dahi vardır. Cildinizi yakıp, çirkinliklerin meydana gelmesine dahi sebep olabilirler.

Çabuk Yanmak için:

- 1- Güne banyosundan önce cildinizi dikkatle temizleyin. htiyaç halinde asit tesirli bir sabun kullanın. Böylece her çe it makyaj izini almı olursunuz.
- 2-Cildiniz a ırı derecede hassas ise, eczacınıza yüzde 10 nispetinde antipirin ihtiva eden bir krem hazırlatın. Antipirin cildi enerjik bir ekilde savunan maddedir.
- 3-*PP vitamini çabuk ve tehlikesizce yanmanızı temin edebilir. Bazı gıdalarda bu vitamini tabii olarak bulabilirsiniz. Bunları ö ününüze ithal edin, bu maddeler, muz, bu day ba a ı, bira mayası ve kayısıdır.

4-Ö len ve ak am meyve yiyin. Bunlar C vitamini bakımından zengin olup, güne in türlü nimetlerinden faydalanmanızı kolayla tıracaktır. Ayrıca kendinizi son derece formda hissedeceksiniz. Ayrıca renk maddeleri bakımından zengin olan domates ve havucu da bol yiyin.

Tehlikesizce Yanmak çin:

1-Sa lam bir ö le yeme i yedikten sonra hemen güne e uzanmayın. Hazım zamanı güne çarpması ihtimalini arttırabilir.

2-Güne te kısa zaman durmakla banyoya ba layın, sonra zamanı uzatın.

3-Aralıksız iki saatten daha güne te kalmayın. Bu azami noktadır. Bu andan sonra güne tehlikeli olmaya ba lar.

4-Ba mınızı daima koruyun. Ba taki kan damarları güne e kar ı son derece hassastır. Havayı geçiren, güne i tutan hasır bir apka giyin.

5-Güne banyosundan hemen sonra denize girmeyin. Ani bir senkopla kar ıla abilirsiniz. Birkaç dakika gölgede durun.

Hadiselere Tercüman,23 Temmuz 1960; yıl: 6, sayı:1840, sayfa:4

Yorgunlu u gidermenin Kesin Çareleri Vardır

Dermanınızı kesen bu yorgunluk ne? Buna son vermenin çaresi yok mu? Üstelik hiçbir eyde anlamıyorsunuz. Havalar güzel, sıcaklar bastırđı, yazın nimetlerinden faydalanmak amacındasınız. Fakat kı ın oldu u kadar rahatsız ve bitap hissediyorsunuz kendinizi. O kadar halsizsiniz ki i tahınız bile kesilmi durumda. Yaz tatilini dü ünme bile fayda etmiyor. Bir geziye çıkmanın meydana getirece i yorgunluktan korkuyorsunuz. Böyle durumda iseniz, iki olayın kurbanı olmu sunuz demektir: Birincisi, yılın bütün yorgunluklarının bir araya gelerek muazzam bir yorgunluk halini alması; kincisi da sıcakların bu yorgunlu u daha fazlala tırması.

Yorgunluk bir çe it zehirlenmedir. Son tatilinizden beri durup dinlenmeden çalı maktasınız. Kaslarınız, beyniniz, sinirleriniz, bütün organlarınız çalı tıkları müddetçe laktik, sirüvik, amonyak asit gibi zararlı maddeler meydana getirirler. Umumiyetle kötü artlar altında, bu zararlı maddelerle dolu olarak çalı ılır. Bunları tasfiyeye yarayacak temiz havadan ve hareketten uzak kalmanızdır. Nihayet bunların bütün bir yıl boyunca birikmeleri, büyü yorgunlu unuza yol açar. Hücrelerinizin faaliyet ve beslenmelerini aksatır.

Sorumlu Karaci er!

Bünyede vukuu bulan bütün kimyasal olaylar aksar. Kandaki alyuvarlar azalır. Sürenai bezelerin ifrazı olan yorgunluk giderici hormonlar seyrekle ir. Kendinizi gerçekten bitap hissedersiniz. Sıcaklar bu düzensizlikleri büsbütün arttırır. Neden? Çünkü sıcak, kan dola ımını yava latır. Kan ne kadar a ır dolanırsa zararlı maddelerin tasfiyesi de o kadar güçle ir. Bu yüzden sıcaklarda kandaki zararlı maddeler büsbütün artar. Yorgunlukta daha ço alır. Sıca a kar ı bu tepkiye sebep, tiroit bezesidir. Bu bezenin vazifesi vücudun hararetini düzenlemektir. Sıcaklar basınca, tiroit kan dola ımını yava latır. Kan cilde yakın yerlerden uzakla ıp, içperlere do ru toplanır.

Bilhassa karaci er sıcak havalarda son derece yüküldür. Oysa yorgunlu a sebep olan toksinlerin tasfiyesinde karaci erin son derece önemli rolü vardır. Bu bakımdan ilk sıcakların basması ile yapılacak i , karaci erin yükünü hafifletmektir. Bunun içinde karaci eri yormayacak eyleri yemek faydalıdır. Izgara et ve balık, ye il ve taze sebzeler, pi mi veya olgun meyveler.

Ak amları A ır Yemek!

Fakat kendinizi perhize tabi kılmayın. Yorgun kaslarınızın ve sinirlerinizin ciddi olarak beslenmeye ihtiyacı vardır. Bilhassa bol ekere. Vücudunuzdaki zehirleri tasfiye etmek için bol bol su için. Bünyenin kuvvetlenmesi için ihtiyaç duydu u ekeri yakan alkolden kaçınmın. Salçaların, ya lı yemeklerin hazmının güç oldu unu hatırlayın ve karaci erinizi bunlarla yormaktan kaçınmın. Fakat i tahınız yoksa, hazmı kolayla tıracak ifrazatı artırmak için hafif baharatlı yiyebilirsiniz. Birçok kimsenin sandı ımın aksine, sıcak havalarda en zengin yeme i ö lenleri de il geceleri yemek yerinde olur. Gece yeme inizi yedikten sonra yatıp rahatça bunu uykunuzda hazmedebilirsiniz.

Hadiselere Tercüman,4 A ustos 1960; yıl: 6, sayı:1852, sayfa:4

Yorulmadan Nasıl Araba Kullanabilirsiniz?

Birkaç basit tedbir almadı ınız için gerek kendinizin gerekse yakınlarınızın yazını zehir edebilece inizi hiç dü ündünüz mü? Bu uzun yolculukta, sizi bilhassa tehdit eden dü manınızın adı *yorgunluktur*. Yorgunluktan kurtulabilmeniz için, kafanızın dinç, vücudunuzun rahat olası arttır.

Dinç kafalı olmak, her şeyden önce otomobille yola çıkmadan önce, gideceğiniz yeri tesadüflere bırakmamakla gerçekleştirebilir. Araba ile uzun bir yola çıkmadan önce harita üzerinde yolunuzu tespit edin, nerelerde duracağınızı kararlaştırın. Kafanızı dinç tutmak ayrıca arabanın mekanik durumuna tam bir güveni sağlamakla da mümkün olabilir. Bazen alınacak o kadar basit tedbirler vardır ki, bunlar bazen ihmal edilir: mesela farlar veya frenler gibi. Mesela bu sonuçları düz ve tenha bir yer üzerinde birkaç defa deneyin. Lastiklerin aşırı derecede eskimiş olması veya iyi bir memesi, unutmayın ki, bazen ciddi kazalara sebep olabilir. Ayrıca vücudunuzun da dinç olması önemlidir. Yol boyunca insanın fiziki gücünü muhafaza edebilmesi, son derece basit birkaç tedbiri almakla pekala gerçekleştirilebilir.

Dikkat Önemli!

Araba kullananın rahatlığı önemlidir. Oturduğu yerin durumunun iyi olması elzemdir. (Kötü bir oturma yeri bütün bir yazınızı mahvedebilir). Ayrıca boyuna da uygun olmalıdır. Gövde hafifçe arkaya doğru eğilimli olarak durmalıdır. Ayaklar hiçbir güç sarf etmeden pedallara ulaşabilmelidir. Arabayı kullananın bütün hareketlerini serbestçe yapabilmesi için arabanın aşırı derece yüklenmemesi yerindedir.

Pabuçlarınıza dikkat: Araba kullanan kadınlar uzun topuklu pabuç giymemelidir. Erkeklerde çivili ayakkabılardan kaçınılmalıdır. Her şey içinde giyilen pabuçları da erlerine tercih edilmelidirler. Tercihen ayakkabılarınızın kösele altlı olmasını sağlayın. Yola çıkmadan önceki akşam yemeğinde hafif şeyler yiyin. (Çorba, ızgara, salata) ve iyi bir uyku çekin. Sabah erkenden yola çıkın. Yol boyunca aşırı ve çok yemek yemekten çekinin. Sık sık durun – ki böylece arabadakilerin de gönlünü almış olursunuz- bu durumlarda birkaç şey (mesela bir bisküvi) geveleyin. Yol boyunca giymek için bol ve hafif bir kıyafet seçin. Güne gözlüklerinizi yanınıza almayı unutmayın. Arabanın içine bol hava girmesini temin edin.

Ve nihayet, hepsinden önemlisi, son derece dikkatli olun! Araba kullanırken en korkulu şey olan, uyku bastırmasını hissedecek olursanız her ne olursa olsun yol kenarında durup, dinlenin, bir müddet yürüyün. Ayrıca yanınıza bir termos kahve almayı da ihmal etmeyin.

Hadiseler Tercümanı, 12 Ağustos 1960; yıl:1, sayı:1860, sayfa:4

Bo azına Dü kün i manlara Müjde

“Bütün yiyeceklere katılabilip lezzet de i tirmeden kalori dü üren bir madde yakında piyasaya çıkıyor” “Can bo azdan gelir sözü ne kadar do ru ise bunun aksi de o derece gerçektir. Bilhassa yeti me ça ında bulunanlara lazım olan fazla gıda 40’ından sonra adeta zehir mahiyeti Kazanmaktadır.”

Bu ya lardan sonra, belirli ölçüden fazla ta nılan her kilonun önümüzdeki hayatımızdan belki de bir sene indirmesi ihtimali mevcuttur. Onun içindir ki bütün dünyada i manlı a kar ı amansız bir sava açılmış bulunmaktadır. Ancak bu sava ın ba arı imkanları hayli zayıftır. Zira dü man ne azgın kanser hücreleri ne de koch basilleridir. Fakat do rudan do ruya kendi nefsimizdir. Nefsimiz hakkında da ba ka bir atasözü “En büyük kahraman, nefsiyle mücadele edebilendir.” Der.

te bu sebeptendir ki, sadece sıhhi de il fakat aynı zamanda estetik mülahazalarıyla bilhassa kadınlar tarafından giri ilen i manlık mücadelesi hep ba arısızlık ve hüsrarla sonuçlanmaktadır. Çünkü aç karnına bütün gün dola mı , i yapmak cidden her babayı idin harcı de ildir. Evvela açlık hissi duyan insanın suratı asılır, hayata asık bir çehre ile bakar. Bu hal onu günlük insan münasebetlerinde aksiliklere, ba arısızlıklara u ratır. Sonra da bazı insanlar organik yada fizyolojik özellikleri dolayısıyla açlı a tahammül edemezler. Mesela mide ifrazatı a ırı olan bir kimsenin kendisini açlı a mahkum etmesi sonunda fayda de il zarar getirir. Demek ki mideyi bombo bırakmak her zaman için pratik ve akıllıca bir taktik de ildir.

Öyleyse, bütün problem hem nefsimizi aldatan ama zevkimizi de asla kaçırmayan bir “dolgu” yiyecek maddesi bulmaktır. Yani nefsimize kar ı bir nevi hile yapmak gerekmektedir. “Avicel” bu hileyi ba aran harika bir aldatıcı ve i irici gıda dolgu maddesidir. Esası bildi imiz “selüloz” dan ibarettir. Yalnız, bilinen hali ile selülozun fazla miktar, insan bünyesi tarafından ho kar ılanmamaktadır.

Sebzelerin çatı nını te kil eden selüloz vücudumuzdan oldu u gibi atılmaktadır. Fazla miktarı da rahatsız etmektedir. Hem fazla miktarı sıkıntı vermeyen, hem de sakaroz gibi nefsi aldatıp vücutça faydalanılmayan bir madde olan avicel bu bakımdan ideal bir i manlık panzehiri te kil etmektedir. Avicelin ke fi ara tırmaların daima meyve verdi ine son bir delildir. Bazı kereler hedeflenen amaca ula tırmayan ilmi ara tırma

hiç umulmadık bir sonuçla beklenilenden çok fayda sağlamaktadır. Avicel içinde olaylar bu seyri takip etmiştir. Kaşifi olan Dr. Battista, dünyaca ünlü bir suni ipek fabrikası, “American Viscose Corporation” un baş kimyacıdır. Dr. Battista, otomobil lastiklerinde kullanılacak çok sağlam bir iplik imali ile meşguldü. Selülozun moleküllerini parçalayarak bu amacına varacağını ümit ediyordu. Tecrübeleri sırasında pelteye benzer bir madde elde etti. Bu tatsız tuzsuz kokusuz bir madde idi. Ani bir ilham ile bunun diyet malzemesi olacağını düündü ve avicel meydana geldi.

Avicel vücuda besin vermeyen, fakat karıştırıldı mı maddelerin tadını, kokusunu deşirmeyen ve vücuda bol miktarda ithal edilebilen bir maddedir. Onunla akla gelebilecek her türlü yiyecek ve yemek hazırlanabilmektedir. Böylece çorbadan pastaya kadar her türlü yemeği kalori almadan aynı lezzetle yememiz mümkün olacaktır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 22 Ocak 1962; yıl:1, sayı:104, sayfa:4

Çiçek Ve Tifo Dünyayı Yine Tehdit Ediyor

Jet devrinde insanlık salgın hastalık içinde 100 yıl geriye döndü.

Bir zamanlar insan neslinin bekasını tehdit eder derecede salgınlar yapan bazı hastalıklar, bunlara karşı keşfedilen aşı ve sıkı tedbirlerle dize getirilmiştir. Artık mesele tekil etmeyen bu hastalıklarla uğraşmaktan kurtulan tıp alemi, şimdi moda halini alan baskın afetler üzerine bütün kuvvetini tekzif etmiş bulunmaktadır. Şu anki durum böyleyken hiç beklenmedik bir zamanda “basit hastalıklar” sayılan çiçek, tifo yeniden dünyayı korkutmaya başlamıştır.

Andemik Hastalıklar

Çiçek, tifo, kolera gibi hastalıklar, her ne kadar birer afet olmaktan çıkmış larsa da tamamen yeryüzünden deşilinmemişlerdir. Bazı bölgelerde yerleşmiş ve nispeten zararsız hale gelmişlerdir. Hindistan, Pakistan, Çin ve Çin’in bazı bölgelerine has mahalli hastalıklar kılına giren bu salgın hastalıklara “endémique” andamik hastalıklar denilmektedir.

Salgın hastalıklarla savaşta, aşılar ve bu memleketlerden gelen gidenlere karşı uygulanan karantina sistemi en tesirli vasıtalarıdır. Eskiden Pakistan’dan Avrupa’ya

gidenler vapura binerlerdi. Yolculuk bir ay kadar sürerdi. E er aralarında salgın hastalık zuhur ederse, Avrupa'ya varmadan gereken tedbirler alınırđ. İmđi ise her ey de i mi tir. Çiçekli bir yolcu yarım günde Karaçi'den Paris'e ula abilmektedir. Çiçe in vücutta "kuluçka" devri 10-14 gündür. Halbuki teneffüs yolları vasıtasıyla pekala bula abilir. Yüzde, vücutta yaralar henüz meydana çıkıp hastalık kendisini belli etmeden sinsi sinsi birçok kimselere mikrop bula ır. Bu ekilde bir ehir bile hastalı a tutulur. Çiçek, yüzyıllardır milyonlarca insanın canına kıymı tir. Bütün hastalıklar içinde onun kadar adam öldürmü bir hastalık yoktur.

Çiçe in amili bir virüstdür. Bu kadar ilerlemi olan ilim hala virüslerin sırrını çözmü de ildir. Onun için çiçek hastalı mın da henüz iyi edici bir ilacı yoktur. Tedaviden ziyade önlenmesi kolaydır. Bunun içindir ki bütün vatanda lara mecburi a ı tatbiki her memleketin gev etmeden yürütmesi gereken bir sa lık politikası olmalıdır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,27 Ocak 1962; yıl:1, sayı:108, sayfa 4

Yemekte Konu malı mı?

Bu bayram çoluk çocukla öyle Akdeniz kıyılarına bir seyahat yapalım dedik. Otomobille 2700 km. yol kat ettik. Bir bir hayli vilayet gördük, denize girdik, balık tuttuk, da larda çamlıklarda dola tık ve bu uzun yolculu a ra men kafamızı dinlendirdikçe i gücümüze taze bir kuvvetle ba ladık. Seyahat ne kadar yorucu olursa olsun, tabiat yemye il, da lar akan, ça layan sular dima ı öyle dinlendiriyor ki, fırsat bulursanız küçük, büyük gezintiler yapmada sakın tereddüt etmeyiniz. Güzel vatanımızda tabiat o kadar güzel ki, insan zevkine tadına doyamıyor. Ben bu hafta sizlere, hava, suların temizli i güzelli i kar ısında kabaran i tahtan bahsetmek istiyor sık sık az olmak artıyla sindirim cihazınızı yormadan yemek, meyve, su, urup içmenizi tavsiye ediyorum. Bütün bunları içlerinizde bilenler var, ama gelin sualli, cevaplı u mide ba ırsaklarımızı yoracak üzecek, eylere beraberce bir göz atalım.

nsan günde kaç ö ün yemeli?

Adem ve Havva'nın torunları seyahatlerde, bilhassa açıklık ye illerde sık yemek yiyor, ehir hayatlarında günde adet olarak yenilen üç ö ünün dı ina çıkılıyor. Acıkmca yemek yeme usulü en do ru olanı, fakat bunu modern hayatın icaplarına uydurmak tabi güç.

Çürük di ler hazmı güçle tirir mi?

Evet. Di ler sa lam olmazsa gıdalar iyi çi nenmez, bu yüzden hazım cihazı yorulur. Midelerinden ikâyet edenler evvela a ızlarında eksik di lerini tamamlatmayı veya çürük olanları tamir etmeyi ihmal etmesinler.

- Heyecan hazmı bozar mı?

- Hem de nasıl, a ırı heyecanların sindirimini 1 nolu dü manıdır. Mide ba ırsaklara ne kadar bol kan gelirse hazım o derece kolayla ır, a ırı sinirlilik, organizmanın türlü faaliyetlerini aksatır, zira kanın mide yerine dima da toplanmasına yardım eder, böyle zamanlarda hafif ılık bir çay, portakal suyu midenin kanlanıp canlanmasına hizmet eder.

- Yemekte konu malı mı?

- Bazı ailelerde sofrada yalnız çatal bıça ın sesi duyulur, çıt çıkmaz, bu hazım için o kadar ho de ildir. Balık yerken hariç, tatlı sohbetler faydalıdır, insan konu urken besinleri bol bol çi ner. Ruhi üzüntülerinden uzakla ır.

- Gülmek hazma faydalı mıdır?

- Tanrı cümlemizden ne e, saadetin ifadesi olan gülmeyi eksik etmesin, insan sevinç içinde oldu u zaman guddelerin intizamı katiyen bozulmaz, bilhassa böbreküstü bezi gülmeden pek istifade eder.

- Yemekten sonra yürümeli mi, yatmalı mı?

- nsan tok karnına kolay kolay uyuyamaz, ö le yeme inden sonra 15-20 dakika yatmanın faydası büyüktür. Yürümeye gelince o da ancak hazım fiili bittikten sonra yapılırsa sa lı a hizmet edilir.

- Yemekte so uk su içmeli mi?

- Hayır. Bazıları alınmı tır. Kı yaz so umu suyu içerler. So uk organların kasılmasına sebep olur. Hazmı güçle tirir.

- Tok karnına sıcak banyo zararlı mıdır?

- Sıcak bütün kanı cilde topladı ndan, mide hazım için elzem olan kandan mahrum kalır ve faaliyetini yava latır. Hatta tok karnına sıcak banyo hayatı tehlikeye sokar.

Bir ba ka gün hazmı kolayla tıracak, gazları ek imeyi defedecek basit usulleri ele alaca ız. Cümlelerinizi gün ı ı ı kadar gür sa lıklar dilerim aziz okuyucularım.

ENEL, Dr. Kamran, Halka ve Olaylara Tercüman,21 ubat 1962;yıl:1,sayı:133, syf:3

Mayıs Ayında Saçınıza Çok Dikkat Etmelisiniz

Saç dökümünü durdurmak için neler yapmanız lazım?

Mayıs saçların dökülmesi bakımından en tehlikeli aydır. Nitekim normal olarak öteki aylar zarfında her gün 10-15 saç dökülmesine kar ılık Mayıs ayında 40-60 saç dökülür. ayet bu saçlar yeniden çıkıyorsa mesele yok demektir, fakat yerine e er yenisi çıkmıyorsa bu tamamen saçsız kalaca ınızın bir belirtisidir. Saçlarınızı bu aylarda daha fazla dökülüyorsa bünyeniz hayvanların bahardaki tür de i tirmesi gibi bir de i ime u ramaktadır.

Her saç teli bir sap ve deriye saplanmı bir kökten müte ekkildir. Köklere temas eden guddeler vardır. Bunlar “sebum” adı verilen ya lı bir madde ihraç edip saçların canlılı mını temin eder. İkbaharda bu guddeler had derecede çalı ır. Böylece fazla sebumla bo ulan saçlar, hava almayarak kırılır. Kökler hayatiyetini muhafaza etti i müddetçe bu saçlar yeniden biter; fakat kök ölü ise artık saçsız kalma ansızlı ı ba lamı demektir. Saçları koruyabilmek için sık sık yıkamak suretiyle fazla sebumu yok etmek lazımdır. Bunun içinde haftada en az iki defa saçları, kükürtlü çok kuvvetli bir sabunla yıkamalı.

Saçların sıhhati kan dola ımına da ba lıdır. Ensedede, iki kulak arasından geçen iki büyük damar saç köklerini besler. Bu damarlar sıca a çok hassastır. Kan dola ımını hızlandırıp saç köklerine hayatiyet vermek için uyarıcı maddeler ihtiva eden defne yapra ı ile kaynamı suya batırılan havlular ile enseye kompres yapmalı. Böyle sıcak bir havluyu en a a ı yarım saat ensede tutmak büyük fayda verir. Nitekim bu suretle saçlara iki misli kan gidecek ve saçları iki misli kuvvetli olacaktır. Ba adalelerini de çalı tırmak kan dola ımını kolayla tırır. Her sabah kalkmadan evvel ba ı on defa sa a, on defa sola çevirmeli. Alnı çok karı tırıp serbest bırakmak suretiyle jimnastik yapmalı.

Saçlar ve Kıllar

Saçlar ve vücuttaki kıllar arasında bir rabıta oldu u bilinmektedir. Saçlarını kaybettikçe erkekler gö üs, sırt ve koltuk altındaki kılların ço aldı nı görürler. Buna mukabil saçları dökülmeyen erkeklerin vücutları umumiyetle kılsız olur. Doktorlar koltuk altı tüylerini öldürmekle saçı dökülen erkeklerin kel olmasını kısmen durdurmanın kabil oldu unu ispat etmi lerdir. Nitekim koltuk alt ile ba arasında bir hormon ve sinir rabıtası oldu u tespit edilmi tir. Koltuk altı kıllarını aldırtmak bazen saç dökülmesine engel olabilir, böyle bir denemenin ba arılı sonuçlar vermesi muhtemel oldu undan bu i e giri mek hiçbir eye mal olmaz.

yodun Faydaları

iyot saç için harika bir besleyici maddedir. Deniz kenarında ya ayan kimselerin ekseriya çok güzel saçları vardır. Nitekim Haitililer sadece balık ve deniz mahsulleri ile beslendiklerinden dünyanın en güzel ba larına sahiptirler. Bütün deniz mahsulleri bol miktarda iyot ihtiva eder pırasa, bazı meyve ve mantar gibi bitkilerde iyotludur. Saçı dökülenlerin bol miktarda iyotlu yiyecekler yemeleri lazımdır. Buna mukabil tuz saç dökülmesini hızlandırdı ından mümkün oldu u kadar tuzsuz yemekler yemek gerekir.

SEV M, M., Halka ve Olaylara Tercüman, 13 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:210, sayfa 4

Akupunktur bu Noktalara ne Batırarak Sa lı ımızı Düzenliyor

Belkemi indeki “Gey a” noktası i nelendi i takdirde, e lerini cinsel bakımdan tatmin edemeyen erkekler kudret Kazanmaktadır. “Tarih bir tekerrürden ibarettir.” derler. Bu sözler her konu için muteber olmamakla beraber bilhassa doktorluk ilmi için çok do rudur. Bir taraftan vitaminler, hormonlar, antibiyotikler, radyoaktif izotoplarla çe itli dertlere çareler bulunurken, öte yandan da otlar ve köklerden çıkarılan eski kocakarı ilaçlarına binlerce yıl öncesine ait tedavi metotlarına dönülmektedir. Mesela bugün, “Trankilizan” tabir edilen ilaçların en gözde olanı Hintlilerin asırlardan beri faydalandıkları “Rauwolfia-Serpentina” adlı bitkinin köklerinden çıkarılmaktadır. İm di Avrupa üniversitelerinde Dr. namzetlerine mecburen ö retilen “Akupunktur” (ne batırarak tedavi) de Çinlilerin 5000 yıldır kullandıkları bir metottur.

“Ya amın Tadı” Notası Nerede?

Akupunkturun tesir ekli Batılılar tarafından pek kolayca anlaşılabilecek bir şeydir. Deri altına, bacaklara, dizkapağına iki milimetre batırılan bir altın ya da gümüş iğnenin, karaciğerimizin iyileşmesini sağlayabileceği bizlere hayli tuhaf gelir. Oysa ki, Çinlilere sorarsak bunun izahı çok basittir. Onlara göre vücudumuzda bir takım enerji anaforları vardır. Bu enerjiler “King” denilen kanallar yoluyla bütün uzuvlarımıza yayılırlar. Her king belirli bir uzvu besler. Bu enerji cereyanları bazı “stratejik” noktalara batırılan iğnelerle düzenlenirler. Kullanılan madene göre (Altın veya gümüş) cereyanların şiddeti artırılır veya azaltılır. İğne batırma tedavisi, daha ziyade organların çalışmasını bozukluklarını düzenler. Çinlilerin tespit etmiş oldukları bazı noktalar pek ilginç isimlerle adlandırılır. Kiminin adı “ilahi kayıtsızlık”, kiminin “ikinci gençlik” kiminin de “yaşamın tadı”dır.

neler Kendi Kendine Düzenliyor

Ayrıca “pi-tchoun” isimli burun üstünde bir nokta vardır ki, iğne nelenince sarho lu u açar. Belkemiindeki “Gey a” noktası ise, iğne nelendi i takdirde, eğerlerini cinsel bakımdan tatmin edemeyen erkekler kudret ve zindelik sağlar. Bunların dışında, daha az önemli “800” stratejik nokta daha mevcuttur. Vücudumuzun erbabı tarafından bilinen bu noktalara batırılan (sadece iki milimetre) altın veya gümüş iğneler, mucize denebilecek neticeler vermektedir. King tabiri olunan hayat enerjimiz iki cinstir. “Yang” pozitif ve “yin” negatiftir. Yang ve yin arasında iğneler yardımıyla kurulan ahenk hem fizik, hem de moral dengemizi düzenlemektedir.

Ahmet AKBIYIK, Halka ve Olaylara Tercüman, 23 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:220, sayfa 4

Güne Banyosu Zararlı Olur

“Tenim bembeyaz. Bu şekilde plajda güne banyosu yapmaktan çekiniyorum!” Yaz ve deniz mevsiminin başlangıcında her kadın vücudunun bu durumunu görerek bu şekilde düşünür. İlk fırsatta, mümkün olduğu kadar uzun süre güne te kalarak tenlerinin tunc rengini almasını isterler. Bu yanma yarımını bütün doktorlar endişe ile karılıyorlardır. Aşağı yukarı 1920 den beri devam eden güne ten esmerleşme modası, son senelerde bütün dünyada bir salgın halini almıştır. Nitekim bir çok akıllı başında insan bile, Haziran Eylül arasında Kızıl Derili olmadıklarına veya damarlarında Brezilyalı kanı dolaşmadığına günde en az bir defa üzülürler.

Cilt için Tehlikeli Deneme

Umumiyetle zannedildi inin aksine güne ten yanmı bir vücut, sıhate hiç de i aret sayılmaz. Sadece lüzumundan fazla güne te kalındı mın ve cildin müdafaa tepkisi olarak, derinin altında meydana gelen bir maddenin belirtisidir. Bu müdafaa tepkisi, cilt için tehlikeli bir denemedir. Zira onu daha çabuk kurutup ihtiyarlatır. Nitekim bütün cilt doktorları vücudun nispeten güne e daha az maruz kalan kısımlarının en genç ihtiyarlayan tarafları oldu unu bilirler, (kolun alt kısımları, karın ve kalça) Buna mukabil öteki kısımlar kırır ır ve parlaklı ını daimi olarak kaybeder.

Ten ne kadar beyaz ise, güne in tepkisi o kadar kuvvetlidir. Süt beyaz tenleri me hur olan kızıl saçlıların güne banyosu aldıkları vakit nasıl ıstakoza döndükleri malumdur. Kuzeyde oturanlar ve skandinav tiplerinin yanmaları Akdeniz kıyılarında ya ayan kilerden çok daha yava olur. Aynı ekilde açık renkli tiplerde koyu renklilerden daha yava yanar. Böylece sarı ın veya kızıl saçlı iseniz, e er çil ve iz bırakan lekeler istemiyorsanız, ilk güne banyolarından sakının.

Tehlikesizce Nasıl Yanmalı

Sarı ın veya esmer daima tedricen güne te kalın. İlk günlerde 3-5 dakika zamanla 10-15 dakika, fakat hiçbir zaman yarım saati geçmeyin. Aksi halde büyük tehlikelere maruz kalabilirsiniz. E er deniz kenarında iseniz, serinlemek için banyo alın fakat daha ziyade gölgede oturmaya dikkat edin. İlk önce kol ve bacaklarınızı sonra vücudunuz güne ı nları altında kalsın, fakat her zaman ba mınızı sakının. Ne kadar sakınırsanız sakının yüzünüzün beyaz kalaca ından endi e etmeyin. Yer ve sudan akseden ı nlar onun yanmasına kafi gelecektir. Avrupa'da iki senedir piyasaya sürülen renkli müstahzarat suni olarak teni yanmı bir hale getirebilmektedir. Böylece birçok kadın saçma ve son derece lüzumsuz olan güne banyolarından kurtulmu tur. Yazın bir plajdaki manzara yamyamlara hazırlanmı dizi dizi kızartmaları andırmaz mı?

Güne Çarpmasından Sakının

Güne banyosu yapmadan evvel mutlaka cildi koruyacak bir ya kullanmak lazımdır. E er kuru bir tene sahipseniz korkacak bir ey yoktur., ama ya lı bir teniniz varsa i ler zorlar. Zira ya lar ciltteki küçük hava deliklerini tıkayarak pi iklere sebep olur. Bunun için ya ı ince tabakalar halinde sürmeli ve evinize döner dönmez sabunla

yıkanmalısınız. Böylece ya ile karı mı olan kum ve deniz tuzunun cildinizdeki hava deliklerini tıkamasına mani olabilirsiniz. Güne çarpmasından sakının! Bazen giyinmi ve ba nızda apka olmasına ra men de rahatsızlanabilirsiniz. Sadece uzun zaman deniz kenarında, kayıkta veya kayalık bir yerde kalmanız kafidir. Su, kum ve kayalık yerler güne ı nlarını iki misli aksettirir. Sıcak çarpmasından da sakının! Sadece rahatlık de il sa lık bakımından da sıcak havalarda ince elbiseler giymelisiniz. Böylece deriniz istedi i gibi hava alabilecektir. Güne ve sıcak çarpmasının etkileri, yüksek ate , ba a rısı, çarpıntı, mide bulantısı, ba dönmesi, burun kanaması hatta beyin kanaması ve Hafıza kaybına kadar gidebilir. Tabii ki bu son saydıklarımız çok a ırı hallere münhasırdır.

Hareket Edilerek Daha Çabuk Yanılır

Çok uzun ve hareketsiz olarak güne ı nlarına maruz kalmak akci er yaralarına sebep olur. Umumiyetle fark edilmese de zamanla bu yaralar kapandı ı halde izleri kalır. Bu hal hakikaten çok tehlikeli oldu undan hiçbir zaman sırt veya gö sünüzü uzun müddet hareketsiz olarak güne ı nlarına maruz bırakmayıp, bu i i tedrici olarak yapın. Hareketsiz kalmak suretiyle yanmak çok tehlikeli ve manasız oldu undan hareket etmek sureti ile veya dola arak yanmak hem daha etkili hem de daha faydalıdır. Güne te kaldı nız zaman çok su içmeli, böylece vücudunuzu terletmek suretiyle serinlemesini temin etmelisiniz. Bu söylediklerimizi tatbik etmek suretiyle güne i sıhhat ve güzelli inizin dostu yapabilirsiniz

SEV M, M., Halka ve Olaylara Tercüman,30 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:227, sayfa 4

Bizler için Zararlı Bir Alı kanlık

“Pipo; içenlerde kansere ve mide ülserine daha az rastlanıyor.” 1955 yılında 1 milyon Amerikalı sigarayı bırakmı tı.

Sigara bir zehirdir! Sigara bir halk dü mandır! Tütün ömrü kısaltır. Bir taraftan doktorlar bu alarm i aretlerini vere dursunlar, öte yandan da sigara imalcileri çe itli cazip sloganlarla mallarını reklam etmekte ve doktorların iddialarını çürütecek yenilikler icat etmektedirler. Mesela sigara uçlarına bir filtre ilavesi buna mukabil tedbirlerin en yenisi ve en tesirlisidir. Gerçekten filtre ilavesi bir iki yıl önce hayli azalmı olan dünya sigara satı larını tekrar eski seviyesine ula tırmı tır.

Acaba filtre vaat edilen garantiyi sa lıyor mu? Sigara fabrikatörüne bir iki sigara boyu kadar pahalı tütün sarfiyatını tasarruf ettiren ve tütünden ucuz bir madde oldu u halde daha pahalıya satılan filtreli sigaralar, acaba ne dereceye kadar müessirdirler? Filtrenin tesirleri hakkında fikirler henüz kati de ildir. Bu konudaki bazı fikirleri nakletmeden önce sigara ve tiryakilik sorusu hakkında ilmin verdi i son cevapları inceleyelim. Sigara içme meylimizi bazı psikologlar do u taki “meme emme” içgüdümüze ve memeden kesilmenin ruhumuzda bıraktı ı hevese ba lamaktadırlar. Ayrıca bazı karakterlerin sigara tiryakili ine zemin hazırladı ı da tespit edilmi bulunmaktadır. A ır ı ve orta tiryakiler ço unlukla, sinirli, atak, ba ımsızlı ı seven, mücadelecı ve tütün ile birlikte kahve ve alkole dü kün tiplerdir. Az sigara kullanan yada hiç içmeyenler ise genellikle sakin muvazeneli, çalı kan, iyi aile babası olabilecek ki ilerdir. Sigara içenlerin umumiyetle solukları az, refleksleri kararsızdır. Netice olarak sigara içmek bir alı madan ziyade bir karakter meselesidir.

Tütün mühendisi Dr. Daniel Schwartz ve Dr. Denoix tütün içmenin iki türlü oldu unu bunun da içeri çekerek yada çekmeden yapıldı ını ve sa lı ımız üzerinde bu içi tarzlarının büyük rolü bulundu unu tespit etmi lerdir. Uzmanlar piponun sa lı ı geni ölçüde korudu unu da ispat etmi lerdir. Ayrıca pipocular sigarayı da ba ka türlü, içeri çekmeden içmektedirler. Böylece daha az duman yutmaktadırlar. Pipocular sigaracılarından yarı yarıya az nispetle akci er kanserine tutulmaktadır. Yutularak içilen bir sigaranın dumanı, akci erlere 2,5 mg. nikotin ve 3,5 mg. katran sokmaktadır.

Sigaranın Halen Bilinen Zararlı Unsurları Nelerdir?

Bir içim sigara, ço unlu unu katran ve nikotinin te kil etti i 12 milyar küçük parçacıklar ihtiva eder. Ayrıca 84 çe it ba ka maddelerde ihtiva eder ki, bunların 30 u zehirli be 5 i de kanser yapıcıdır.

Bunlar polisiklik hidrokarbürlerdir ki en bilenenı “3,4 benzopiren” dir. “benzopyrene” ka ıtta da mevcuttur. Katranlı bir ya olan “pyridine” , karbon gazı , aldehitler, siyanitrik asit, metil alkol, arsenik, amonyakta tütünün ba ka zararlı unsurlarıdır. Kokulu ve lezzetli sigara türlerine ise gliserin, glikoz, meyan kökü, ve rom denilen içki ilave olunur. Rom, yanınca çok zararlı bir katran çıkarır.

Akci er Kanseri le Sigara Arasında Bir Ba ıntı Var mıdır?

Dr. Daniel Schwartz ve Dr. Denoix, yaptıkları anketler sonunda nefes yolları kanserine tutulanların yalnız “sigara” için “pipo de il” ve dumanları yutanlar oldu u sonucuna varmışlardır. Sigarayı kesenlerde kanser azdır. E er gençlikte terk edilmişse daha da nadirdir.

1955 yılında sigaranın kanser yaptığı konusunda çıkan ne riyat üzerine 1 milyon Amerikalı sigarayı terk etmişlerdi. Amerika'nın en büyük sigara fabrikatörleri büyük pani e kapılmışlardı. Sadece Kansas City'li bir sanayici so uk kanlılığını muhafaza ediyor ve “Tiryakiler sigarayı terk edemeyecekler, sadece filtreye ba vuracaklardır” diyordu.

AKBIYIK, Ahmet,Halka ve Olaylara Tercüman,8Haziran 1962; yıl:1, sayı:236, sayfa 4

Dilinizi Kontrol Ediniz

Doktorlar dilin rengine bakarlar.

Bir doktorun muayenehanesine girdi iniz zaman size söyleyece i ilk ey udur: “Dilinizi çıkarın!” çünkü diliniz sıhhi durumunuzun barometresidir. Nasıl oldu unuzu kendinizi nasıl hissetti inizi, hangi hastalıklar tarafından tehdit edildi inizi açıkça gösteren bunların izini ta ır. Bu yüzden her sabah dilinize dikkatle bakıp gördüklerinizi tespit etmelisiniz. Diliniz yalnız sıhhi durumunuzu de il aynı zamanda karakterinizi de gösterir. Önce dilin biçimini inceleyin:

- ❖ E er dilin uç tarafı yuvarlaksa romatizmaya, daha çok bel kemi i romatizmasına ve uykusuzlu a meyliniz var demektir.
- ❖ Oval olursa kolaylıkla bedeni yorgunlu a dü ebilirsiniz. Ba a rıları yakındır. Artist bünyeli ve hassas ci erlisiniz demektir.
- ❖ Sivri uçlu dil, hırçınlık ifade etmez. Daha çok böbreklerinizin hassas oldu unu gösterir ve her olaydan müteessir olan bir karakteri anlatır.
- ❖ Büyük dil her yedi iniz eyi kolaylıkla hazmetti inizi ve dünyayı pembe gören bir karakterde oldu unuzu açıklar... Ama, Tiroit beziniz yava çalı ıyor demektir.

- ❖ Kedi dili gibi küçük bir dil parlak ve canlı bir espriniz oldu una i aret eder. Bunun yanında böbreküstü guddelerinin kifayetsiz oldu unu da ortaya koyar.
- ❖ Uzun dil, parlak bir zekanın ve iyi teneffüs etmeyen ci erlerin aynasıdır.
- ❖ Kısa dil dola ımın kötülü üne ve varise alamettir. Tabii bunlar sadece o hastalıklara meyliniz olabilece ine i aret eder.

Dilin rengi nasıl olmalı? Pembe mi yoksa kırmızı mı? çünkü dilin rengi de en az biçimi kadar önemlidir.

Pembe: Her ey yolunda gidiyor demektir.

Çok kırmızı: Anjinden endi e edip bademciklerinize baktırmalısınız.

Paslı: Kara ci er, ba ırsak, mide gibi üç organdan biri iyi i lemiyor demektir.

Beyaz: Diliniz tıpkı süt içmi gibi beyaz olursa, midenizin yoruldu unu anlamalısınız. Dikkat edin, dinlenin, ülserden sakının.

Sarı dil: u sarılık hele dilin arkasına do ru olursa, karaci er zayıflamı ve safra kesesi tembellik ediyor demektir.

Bütün bunlar, yani dilinizin durumu geçici olabilir. Ama aynı i aretler uzun süre kaybolmazsa hemen doktorunuza ba vurmalsınız.

V.T. , Halka ve Olaylara Tercüman,13 Haziran 1962; yıl:1, sayı:241, sayfa 4

Çocukların Dikkat Etmesi Lazım

Küçük çocuk a rılar içinde kıvranıyordu. Vücudunun bütün bezeleri i mi ti. Doktorlar günlerce u ra tıkları halde çocuktaki rahatsızlı ın mahiyetini bir türlü anlayamadı. Neden sonra çocu un evinde bir kedi besledi i ö renildi. Ve halk dilinde “kedi tırmalaması” diye adlandırabilece imiz hastalık ortaya çıktı. Umumiyetle tehlikesiz olan bu hastalık, bir virüs vasıtası ile kedi tırmalamasından vücuda girer ve hasta 15-20 günde tamamen iyile ir.

Kedi tırmalaması hastalı mın hayvanlardan insanlara geçebilen hastalıklardan sayılabilmesi 1934 de ba ladı. Bu tarihte Robert Debre isminde bir doktor rahatsızlı ı

te his etmi ve kediyi sebep olarak gösterebilmi ti. On yıllık sıkı bir çalı madan sonra Robert Debre kedinin, pençesinde olan bir virüsü avladı ı hasta ku lardan aldı mı tespit etmi tir. in tuhaf tarafı kedinin hiçbir zaman bu virüsten rahatsızlanmasıdır. Amerikalı bir doktor 1947 yılında bu hastalı ın a ısını buldu. A ı yapılan kimselerin bu hastalı a tutulmadıkları görülmü tür. Umumiyetle yüksek ate ve bezelerin i mesi ekinde görülen bu hastalık bazen çok endi e verici bir hal olabilir. Nitekim çok ender görülen vakalarda lösemi (kan kanseri) ve menenjit hastalıklarının arazları görülebilir.

Tırmalatmamak Lazım

“Kedi tırmalaması” hastalı ı kesin olarak bilindi inden beri dünyanın her yerinde birçok vakalara rastlanmaya ba lamı tır. Bilhassa hayvanların evde kalmaları gereken sonbahar ve kı mevsimlerinde doktorlar beze i kinliklerine sık sık rastlamaktadır. Hastalık ekseriye hafif ve zararsız oldu undan kedileri soka a atmaya lüzum yoktur. Buna mukabil kedileri taciz etmemek ve çocukları onların pençesinden korumak gerektir.

Kedilerde Saçkıran

Kedilerin zararlı olu u yalnız bununla da kalmaz. Bazı kediler insanlara her hastalıkları ve saçkıran geçirebilirler. Bu hastalıklarında artık tedavisi bilindi inden korkulacak bir ey yoktur. Fakat salgın ekinde ba layan saçkıranın nereden geldi ini anlamak güçtür, zira hastalık kedilerde çıplak gözle görülmez.

Kedilerin % 13'ü Veremlidir

En büyük tehlikelerden biri de kedi veya köpeklerdeki verem hastalı ıdır. Nitekim zannedilenin aksine bu hayvanlar kolaylıkla verem olabilir ve bu tehlikeli hastalı ı çevrelerindeki insanlara bula tırabilirler. Yapılan incelemelerde kedilerin %13 ünün veremli oldu u anla ılmı tır. Hayvanlardan insanlara bula mı olan verem vakalarına çok ender rastlandı ı halde bu hususa dikkat etmek ve evde beslenen hayvanı sık sık veterinerine muayene ettirmek lazımdır. Bundan ba ka kedi veya köpeklere kaynamamı süt katiyen içirilmemeli. Evde iyi beslenen bir kedi sokak aralarındaki çöp tenekelerini de karı tırmak lüzumunu hissetmez.

Birçok kimse veremli bir hayvanı öldürüp öldürmemeye tereddüt etseler dahi kuduz bir köpe i hemen beyninden vurmaya dü ünürler. Halbuki bu tamamen yapılması gerekenin tersidir. 70 sene evvel Luis Pastör'ün icat etti i tedavi eklinden sonra, bugün zamanında te his edilen bir kuduz vakasının kolaylıkla önüne geçilebilmektedir. 21 i nelik bu tedavi ekli uzun ve sıkıntılı oldu undan ısırın köpek, kedi, kurt veya tilkinin hakikaten kuduz olup olmadı mı ara tırmak gerekir. Bunun içinde ısırın hayvanın beyni labaratuvarında tetkik edilir... Türkiye'de hala çok kuduz ve kuduzdan ölüm vakasına rastlandı ı halde Avrupa'da artık ölüm vakalarına rastlanmamaktadır. Bunun sebebi kuduz olan veya zannedilen bir hayvan tarafından ısırılan bir hayvanın derhal öldürülmesi bu memleketlerde art ko mu tur. Bundan ba ka evcil hayvanlara kuduz a ısı yapılmalı ve 3 senede bir tekrar edilmelidir.

Köpek Sizi Yalamamalı

Kuduz hastalı mın yanı sıra bilhassa av köpeklerinin insanlara bula tırdı ı Tenya hastalı ı vardır. Çok ender görülen bu hastalık karaci er kanseri eklinde ba lar. Çok tehlikeli ve bazen öldürücüdür. Tıp bu hastalı m tedavisini daha bulamamı tır. Av köpeklerinin yaladıkları av hayvanlarından aldıkları bu parazitler kendilerine zarar vermedikleri halde alı kın olmayan insan vücudu için çok tehlikelidir. Bunun için hiçbir zaman köpe inizin sizi yalamasına müsaade etmeyin. Yukarıdakine benzeyen fakat daha tehlikesiz olan ba ırsak solucanları da vardır. Bunlar da köpe in pislikleri vasıtasıyla insanlara bula ır. Bu hastalık kana, karaci ere, kalbe, akci er hatta beyin ve gözlerde aksaklıklar yapabilir. Zamanında te his edildi i takdirde tedavisi mümkündür. Hastalıktan korunmak için çocukları temiz tutmalı, toprak yemelerine mani olmalı ve hayvanları sık sık solucan için muayene ettirmeli.

Güvercin, Papa an Ve Kanarya

Evde beslenen ku lardan papa anın bula tırbilece i Psittacose hastalı ı çok tehlikelidir. Bula ıcı olan bu hastalık sadece temas ile de il uçu an tüylerden bile vücuda gelebilir. Hastalık yüzde 30 ölüm tehlikesi arz etti inden böyle bir ku derhal öldürülmeli. Buna ilaveten tehlikeli olmayan ve kolaylıkla tedavi edilebilen iki ayrı hastalık insanlara geçebilir.

Allerjiler

Bunlardan ba ka bazı insanlar tüylü hayvanlara kar ı alerjiktirler. Çok a ır derecede alerjilerin yanı sıra hafif olanları vardır. Az alerjik olan çocu un eline tüyleri kısa ve sık sık yıkanan bir köpek verilebilir. nsanların köpektten çok kedi ve atlara alerjileri oldu u görülmü tür. Bütün bunlar hayvanların soka a atılmasını hiçbir ekilde icap ettirmez. Geçirebildikleri hastalıklar ço u zaman tehlikesiz ve ender oldu u halde, onlar çocuklarımız ve evlerimiz için kıymetli dostlardır. Nitekim evcil hayvanlar çocukları e lendirir, onlardaki mesuliyet hissini kamçılar ve hislerini uyandırır. Evde temiz ve sıhhatli bir hayvan beslemek bilakis çok faydalıdır. Bu arada onlara insan gibi iyi bakmalı ve hastalıkları anında veterinerine götürüp muayene ettirmeli. Böylece hem onların hem de kendi sıhhatimizi korumu oluruz.

SEV M, M., Halka ve Olaylara Tercüman,25 Haziran 1962; yıl:1, sayı:253, sayfa:3

Oylat Kaplıcası

Bizanslıların Bursa ve havalisine hakim oldukları bir devirde, Yeni ehir Tekfurunun genç ve güzel kızı bilinmeyen bir hastalığa tutulur. A zından kanlar akıyor, vücudundan yaralar çıkar. O zamanki hekimler çare bulamaz. Koca karı ilaçları fayda etmez. Hastalığ ın sarı olmasından korkan Tekfur, kızının bir da ba ına bırakılmasını ister. Tekfur sarayının adamları kızı sarıp sarmalar bir da ba ına götürürler. Adamlar sulak bir yer ararlar. Gürül gürül akan bir pınarın ba ına geldikleri zaman da Öl Yat diye kızı oraya bırakıverirler. Kız akan pınarın suyunu içiyor, o suyla yıkanıp, aynıysıyla karnını doyuruyor. Sonunda da tamamen iyile erek, babasının sarayına eskisinden daha sıhhatli daha güzel olarak döner.

Bu efsane bugünkü Oylat kaplıcalarının ilkinin te kil ediyor. Bugün, ya adı ımız füze devrinde, akılları durduracak efsaneler, gözler önünde; Oylat'ın ifalı suyu sayesinde efsaneden gerçe e çıkmaktadır. Bursa'dan 71 kilometre, negöl'den 26 kilometre mesafedeki Oylat kaplıcaları yol olması yüzünden, büyük bir turist kayna ı oldu u halde gerekti i kadar tanıtılamamı . negöl Belediyesinin ortak oldu u bir limitet irket tarafından yönetilen Oylat kaplıcalarının sermayesi bir milyon lir. 100 yataklı turistik bir otelden ba ka, 2000 ki iyi barındırmakta olan barakalar var. Fakat bu barakalar iptidai bir ekilde yapıldı ndan ve ayrıca da ucuz oldu undan daha çok ra bet

görmektedir. Bo az içinde ormanlarla çevrili Oylat'ın a a ısında airlere ilham verecek güzel bir manzara görülürken, derenin ırıl ırıl akan suyu adeta ruha sükun ve huzur vermektedir.

Otelin yanında çok güzel bir ekilde in a edilen havuzlu hamam en mü külpesent insanları bile memnun edecek intizam ve temizli e sahip.

... *Ve Efsanevi Su*

Saatte 3 ton akan ve esas kayna ından çıkarken 40 hamamın aslan a zından dökülürken 38 derece olan sıcak ve insan vücudunu rahatsız etmeyen efsanevi suyun özelliklerini ve hangi hastalıklara iyi geldi ini bir hikaye ile anlatmaya çalı alım. Bu olmu hikayeyi Oylat kaplıcaları ortaklarından Ragıp Güven anlattı. Dinleyelim:

“Annem midesinde sık sık te ekkül eden bir urdan ikayetçiydi. Birkaç kere ameliyatla uru aldırıldı. Fakat tekrar husule geliyordu. Babam o zaman güçlü kuvvetli bir adamdı. Annemi aldık Ankara'ya me hur bir mütehasısa götürdük. Durumu anlattık. Muayene etti. Uzun uzun dü ündü. Kitaplar karı tırdı. Sonra gözlü ünün üzerinden bize bakarak: “Bir iki ay, yada üç ay ya ar” dedi. Biz çaresiz döndük geldik. Kendisi “ İla ki Oylat'ı isterim” dedi. Buraya getirdik. Üç ay banyo yaptı, sudan içti. Birdenbire düzelme e, eski ne e ve hareketini Kazanmaya ba ladı. Sonra da tamamen iyile ti ve tam 15 sene ya adı. Me hur profesör üç ay ya ar demi ti. Ama bunun yanında aslan gibi babam be yıl sonra göçtü gitti.”

te hem banyo yapılan, hem de içilen Oylat'ın bir mucizesini daha anlattık size. Ama bence enteresanı çocu u olmayanların bu su sayesinde çoluk çocu a karı maları ve ihtiyaçların, hatta adetten kesilmi kadınların devamlı banyolardan sonra kolaylıkla cinsi istek duymaları... Sıhhi etüdü yapılmı olan Oylat suyunun Profesör Dr. Kerim Ömer Ç a lar tarafından analiz edilmi . ayanı hayrettir ki, suda arsenik ve 10 eman nispetinde radyo aktivite bulunması o ahane manzaranın havasını enfes bir hale getirmi tir. Bir ay Oylat'ta kalan bir kimse aslan a zından dakikada 3 ton akan suyun altında durmak ve adalelerini tutmak suretiyle zayıflama kürü yapmaktadır ki, bu radyoaktivitenin kudretine ba lanmı tır. Halen Oylat'ta bulunan yerli turistler içinde kanserli olanların

daha uzun müddet ya aması su sayesinde mümkün olmaktadır. Ki bu da Hafızaların almayaca ı bir mucizedir.

Hangi Hastalıklar Tedavi Oluyor

Kadın hastalıkları, hormon tedavisi, çocuk felci her türlü ekzema, mide, ba ırsak hastalıkları, romatizma ve çocu u olmayanlar için ideal bir ilaç olan Oylat suyu, kur un yaralarını bile iyi etmektedir. Rakımı 910 metre oldu undan tansiyon ve kalp hastalı ı için yüksek bir irtifa de ildir. Basın Yayın ve Turizm Bakanlı ının programı dahilinde bulunan Oylat kaplıcaları yolu Bursa valisi Enver Koray'ın gayretiyle 8 A ustosta yepyeni bir ekilde hizmete açılmıştır. negöl kaymakam be belediye ba kanı A. skender Salt ile negöl Bursa milletvekili Ahmet Türkel ve di er ortaklar, müdür Ali Mutlu ile el ele vererek Oylat'ın yalnız Türkiye de il, dünyaya tanıtılmasına çalı ılmaktadır.

Oylat kaplıcaları be yıl içinde bir açık hava tiyatrosu, bir modern ve beynelmilel yüzme müsabakalarının yapılaca ı evsafa yüzme havuzu, voleybol, basketbol sahası, tenis kortu, cami, dansing ve bir motel in a edilecektir. 200 dönümlük, suların tesiriyle kalkarlar mi bir sırt üzerinde bulunan Oylat kaplıcalarına negöl'den muntazam dolmu lar i lemekte, kibar ve dil bilen müstahdemler turistlere her türlü kolaylı ı göstermektedir. Kaplıcanın devamlı doktoru herkesi bedava muayene etmektedir. Tekfurun kızını iyi eden, ancak üç ay ya ayaca ı söylenen bir nineyi 15 sene ya atan ve nihayet çocu u olmayanların hayata eser bırakmasına sebep olan Oylat kaplıcaları Türk turizmi için büyük bir gelir kayna ıdır.

B R C K, hsan,Halka ve Olaylara Tercüman,9 A ustos 1962;yıl:1,sayı:298, sayfa:3,5

1.7.2. Halk Botani i

Kurtarıcı Fi

Allah insanlara dert verir, afet verir, fakat hemen hemen hepsinin çaresini de yaratmış tır. Ancak o çareleri bulmak insanlara dü er. Ne ile? Allah'ın en yüksek lütfü olan zekası ile... Aramayan, ara tırmayan hiçbir ey bulamaz, nitekim "Arayan Mevla'sını da bulur, belasını da " denilmiştir." On sekiz seneden beri ne redilen ve köylüye çok faydalı oldu u halde biraz emekle ve yardımla köylülere ula tırılması

mümkün iken ihmal edilen aylık bir dergi var: “Köy Postası” . Tarım Bakanlığı nın bu dergiden hiç olmazsa birer nüshasını niçin Türkiye’nin her köyüne ula tırmadı na a arım.

Kuraklıktan bahsederiz, gübrelikten bahsederiz, netice itibariyle istihsal azlı ndan bahsederiz, Türkiye’nin yakın bir gelecekte büsbütün açlı a mahkum olaca ndan bahsederiz, bunu önlemek için tedbir dü ünürüz, çare buluruz, fakat ihmal ederiz. “Köy Postası” nın Aralık 1961 sayısında kırmızı çerçevesi ve kırmızı ba lıklı bir yazı dikkatimi çekti. Bu ba lık öyledir: “Mezarımın ba ina fi resmi çizim” bu yazıyı beraber okuyalım:

“Ege bölgesinde fi ziraatı bir çı gibi geni liyor. Geçen yıl Aydın’da 20 bin kilo fi ekildi. Mu la vilayeti bu i e yeni ba ladı ı halde yalnız Köyce iz kazasının bu yıl ki fi tohumu ihtiyacı 20 bin kiloyu a ıyor. “Nedir bu fi ? Birçok çiftçiler bu suali soruyorlar: Nedir bu fi ? Fink dedi imiz ey mi yoksa? “Onlara kısaca, fakir toprakların ekme i diye izah ediyorum. Çok faydalı bir ye il gübre ve hayvan yemi.

“Yapılan tecrübeler, bir dönüm tarlaya fi ekip de ilkbaharda yarı yarıya çiçeklendi inde sürülerek topra a gömülürse otuz bir buçuk kilo amonyum sülfat gübresi kadar topra ı gübrelendirdi i görü mü tür. Fazla olarak fi , toprakta bir hafta içinde çürümekte, topra ın bünyesini ıslah etmekte, toprakta en çok sarf edilen uzvi maddeyi ço altmakta, topra ın su ve gıda tutma kabiliyetini artırmakta, iç ve dı erozyonları yani a ınmayı önlemekte, topra ın havalanmasını ve ıslanmasını kolayla tırmakta ot sıkıntısı çekilen yerlerde mükemmel bir hayvan yemi de olabilmektedir. “Çiftlik gübresinin çok kıymetlendi i adeta, ortadan kayboldu u bir devirde, tarla, ba , bahçe ve zeytinliklerin gübre ihtiyacını fi i ye il gübre olarak kullanmakla kar ılamamız, çiftçimiz için derhal ba vurulması gereken bir imkandır.

“Kimyevi gübre, yalnız ba ina toprakların her yıl noksanla an gıda hazinesini tamamlayamamaktadır. Kompoze kimyevi gübreleri bile kullansak topra ımızın organik bünyesini ayakta tutamayız. Organik bünyesi bozulan toprakların en hafif hastalı ı bereketi azalmaktadır. Bu konuda çiftçinin en büyük yardımcısı fi dir.

“Görülüyor ki yazının ba lı ı, yeni bir Türk filminin ismi de ildir. Sayın Köse Ziraat Teknisyeni smail Hakkı Köselio lu’nun yıllarca önce dinledi im ve tecrübelerinden

sonra çok haklı buldu um bir sözüdür. Ye il gübre olarak fi . Çiftçimizin bol berekete kavu mak için çabuk benimsemeye mecbur oldu u fi . Seni ne kadar övsem azdır.” Yazının altında “Behiç Toprak” imzası var. Ansiklopediye bakıyorum: “Fik, fi . Baklagillerden hayvan yemi olarak yeti tirilen bir bitki. Yaban börülcesi, ak burçak. Kara fi denilen bir çe idi de vardır.” Bu yazı ile köylü karde lerime ufak bir yardımda bulunabilirsem ne mutlu! Fakat bu hizmet “Köy Postası” sayesinde, te ekkür ederim. Ho ça kalınız!

KAFLLI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman,23 Ocak 1962; yıl:1, sayı:105, sayfa:3

1.7.3. Halk Ekonomisi

Marmara Denizi Kadar Büyük Dertler, Meseleler ve Dilekler

Adada yegane vasıta, deniz motorları ve sandallar. Günün bütün saatlerinde balık avlanıyor. Kumsal veya büyük çınar altında ba layan piknikler daima av partileri ile sona erer. Her piknikten ya bir iki kılıç veya kilolarca envai çe it balıkla dönüyoruz. Bilhassa amatör balıkçıların tadına doyamayaca ı bir yer Marmara. Zıpkınla kılıç, kur unla yunus, sepetle ıstakoz, a lar ve oltalarla da di er balıklar yakalanıyor. Bir gece adanın kurt balıkçılarından Arif Gürsoy ve Remzi Ta kıran ile birlikte balık avına çıktık. Maksat avlanmak de il, izahat almak. Gecenin alaca karanlı ında, denizin bir, bir buçuk kulaca kadar ayna gibi parlatıyor. Koca koca iskinaları, levrekleri, ıstakozları görüyoruz. Arif Gürsoy anlatıyor:

- Bunları zıpkınla avlamak içten bile de il.
- Hadi avlayalım öyleyse.
- Olmaz. Balıkçılık erefi ile ba da maz bu. Balık imdi uykudadır. Hem 20 kilodan a a ı balıkların zıpkınla avlanması yasak. Ama gizlice zıpkın avına çıkanlar da yok de il. Hatta balık yuvalarını mahfeden lokum bile (dinamite lokum diyorlar) gizli gizli atılmakta.
- Peki yakalanmıyorlar mı?
- Yakalansalar da “ ba kaları attı, biz balık topladık” diyerek kurtarıyorlar.

Marmara'da Dert, Marmara Kadar

Marmaralıların dertleri var, dilekleri var, Marmara kadar büyük kendilerince. Halledilemeye, halledilemeye dalgalar misali kapıp koyulu vermi , meseleler bunlar. Aralarından bir Ahmet Enön çıkmı Marmaralıların. Bu dertleri , dilekleri, meseleleri topluyor bir bir. Gayesi Mitolojiye mal olmu adaya, layık oldu u ehemmiyeti verdirmek. Bir taraftan adanın muhtarlı nı yapıyor, di er tarafta kurdu u turizm bürosu ile adayı tanıtmaya, öhretini yaymaya çalı ıyor.

Adanın bir yasak bölge durumu var. Ahmet Enön bu konuda unları anlatıyor:

- Adanın bu yasak bölge durumu kaldırılmalıdır. Kolyeyi vücuda getiren adalar, Kapıda ve Erdek üçgeni, memleketin merkezle en yakın irtibatı olan bu hakiki turistik bölgesidir. Bu mıntıka hiçbir te vik görmeden kendili inden birer e lence ve dinlenme yolu olma yoluna girmi tir. Hiç olmazsa bu yoldaki engeller kaldırılın.

Adanın imar planından mahrum oldu una i aret eden bu aydın genç, kadastronun Marmara'ya kadar zahmet etmesi lüzumunu da belirtti.

Ada sahilleri balıkla kaynadı ı halde, burada balık sanayi geli memi . Büyük emek ve masraf kar ılı ında kurulan konserve fabrikası, onda bir randımanla çalı ıyor. Velhasıl adanın bütün verimlili ine, zenginli ine ra men Adalılar fakir. Alakasızlık ve cehalet Marmara'yı adalıktan çıkarmak üzere. in enteresan tarafı, ada hala cazip, hala turistlerin bir defa gördükten sonra unutamayacakları bir belde.

Adanın her eyden evvel, tam konforlu bir otele ihtiyacı var. Arsanın çok ucuz, ta ın topra ın bol oldu u adada otel büyük masraf ta gerektirmez. Bir di er mesele de vasıtasızlık. Haftada iki sefer, üçgen içindeki bu bölgeye kifayet etmiyor. Marmara'da ba cılık dolayısıyla arapçılık tekrar kalkındırılabilir. Tam randımanla faaliyete geçirildi i takdirde konserve fabrikası, Adanın bir di er gelir kayna ı olacaktır. Ahmet Enön, turizm konusunda unları söyledi:

Marmara adası, yalnız yaz mevsimleri de il, k ı mevsimleri içinde cazip hale getirilebilir. K ı sporları, bilhassa amatör balıkçılık karakteristik bir vasıf verir adaya. En iddetli fırtınalarda dahi adada sakin bir koy bulmak mümkündür. Manastır plajında cereyan eden konu mamız sona erdi i zaman, iki balık adam da denizden çıkıyordu.

Feridun iki kiloluk bir iskina, Nuri de hayli büyük bir karagöz yakalamı . Sıra çevrilen kuzuyu yemeye geldi. Toparlanırken Ahmet Enön mırıldanıyordu:

- n allah Devlet babanın u adaya elini uzattı ı günü de görürüm.
- Oturdu um mermer parçası belki de Halikarnas Anıtının mermerlerinden bir kalıntıdır, diyorum.

Altan hemen ilave ediyor:

- u da, mitolojideki kadının gemilere sundu u su belki.

TA AN, Orhan, Hadiselere Tercüman, 4 Haziran 1961; yıl:7, sayı:2193, sayfa:3

Rastgele Reis Rastgele Aslanlar

Korkulu gözlerle bakılan kini dolu kimi bo a lar. “Ya nasip, ya kısmet yarını da var bu i in” der, rıhtımda kuca nda çocuk kocalarını bekleyen kadınlar... Güne Selviburnu önünden yava yava batıyordu. Tepelere sis inmi ti. Kıyıda renk renk balık a ları seriliydi. Yosun kokusu dört yöresinden ki iyi yakalıyordu. Kıran Reis me in ceketini omzuna vurdu. Balıkçı kasketini ba ına geçirdi. Kıran reisi di erleri takip etti. Kahveden dı arı çıktılar. Kıran reis yan kahvenin kapısından “Davranın be çocuklar. A toplamaya davranın bakalım.” skele bir anda balıkçılarla doldu. Kıyıda a onaran kadınlar çocuklar babalarının yanına geldiler. Bir çırpıda demirler alındı, halatlar çözüldü. Taratalar, gırgırlar, manyatlar kıydan açıldılar. Çocuklar babalarına sesleniyorlar, kadınlar kocalarına el sallıyorlardı. “Rasgele, sa lıcakla dönün”, “A mıza bereket, balı ın dölüne kuvvet.”, “Rasgele reis, rasgele aslanlar.”

Bo aza iyiden iyiye sis çöküyordu. Karabataklar tepemizde çı lık çı lık daireler çiziyorlardı. Kıran reisin taratasında dört tane tayfa vardı. Dördü de dalgın dalgın denizi seyrediyorlardı. Güne iyiden iyiye alçalmı tı. Kıran reis kaptan kö künden tayfalara: “Ulan ne sustunuz be u aklar. Silme dolduraca ız bugün. Rakılar benden.” Tayfaların hepsinin yüzünde acı bir gülümseme belirdi. çlerinden en genci sinirli sinirli sigara paketini çıkardı. Bir sigara yaktı. Bir tane de bana uzattı. Sonra teknenin ba tarafında konu maya koyulduk.

Bugün tam sekizinci gün, sekiz gündür akıntıya kürek çekiyoruz. Bir nafaka aldı ımız yok. in yoksa a sal, a topla. Bu sabah bakkalla da atı tık. Dürzü, sümü üyle geldi

Yenimahalleye adam oldu. Çocu u yolladım. Ekmek zeytin istedimdi. “Baban gelsin” diye haber saldı . Gittim. Bana borç defterindeki alacaklarını gösteriyor. Kırk dereden bin su getiriyor. Veresiyeyi kesecekmi . Sermayeyi kediye yüklemi . t o lu it. Günlerdir elimizin bo döndü ünü görmüyor sanki... Genç balıkçı sigarasından hızlı hızlı üç nefes aldı. Sonra bana döndü. Bir o lum var. Hani balıkçı olmak isterse ona hakkımı helal etmem. Balıkçı olmasında ne halt ederse etsin...

CILIZO LU, Tanju,Halk ve Olaylara Tercüman,25 Ocak 1962;yıl:1,sayı:107, sayfa:3

Geçimini Zeytinden Temin Edenlerin Dertleri Vardı

Zeytinya ı istihali geçen yıl 100 bin tonluk rekor bir seviyeye ula tı. Bu üstün rekoltenin 25 bin ton gibi önemli bir kısmı ihraç edilmi tir. Yalnız 19 bin tonu talya'ya, gerisi Amerika ve Fransa'ya sevk edilmi tir. Kanada ve sviçre de, bizden az miktarda ya almı tır. hraç fiyatları 430 dolardan ba lamı tı, bugün piyasa 680 dolardır. u hale göre ortalama tonu 500 dolar üzerindedir.

hracat iç Pazar fiyatlarını ayaklandırmı ve dı fiyatların hizasına getirmi tir. Rekolte, bu yıl yarı yarıyadır, zeytinya ı fiyatları imdiden arttı. u duruma göre, hele “Dört büyükler” in ne kadar mutlu olması gerekir de il mi? Bu dört bölgeye de, öyle bir u radık, memnun sandıklarımızı kaygılı bulduk: “Madalyonun bir de ters tarafı var” dediler. Anlattıklarına göre ters de il de gerçek tarafı. u büyük rekolte sırasında bile, zeytin mıntıklarında fakirli in devam etti ini ileri sürdüler. Her yerde u sitem kar ımıza çıktı: “Zeytinya ı, Türkiye’de hiçbir zaman de erini bulmamı tır...”

“Evvence bir kilo zeytinya ı ile, bir kilo et, bir kilo balık, üç kilo fasulye alınırdı.” Diye hesaplayanlar oldu. Umumiyetle söylenen udur:

- Gerek müstahsil, gerekse tüccar malını hemen piyasaya arz etti. Herkes birden satmaya ba ladı ı için, fiyatlar üç-üç buçuk liraya, yani maliyetin altına dü tü. Müstahsil malını zararına sattı ı için, bu rekoltenen kendi elinde para kalmamı tır...
- Ya ihracat?
- Bereket ihracata... Yoksa müstahsil için büsbütün yıkım olacaktı. Fakat ihracatçı tacirler de mallarını bekletemediklerinden ilk partiler hemen yok pahasına elden çıkarıldı. te yalnız bu yüzden memleketin döviz kaybı iki

buçuk milyon dolar civarındadır. Mühim kısmını içte dı ta zararına satılması bu koca rekolteden irat bırakmadı.

Zeytin bir Akdeniz meyvesidir. Dünyadaki zeytin a açlarından yüzde 95 i Akdeniz havzasındaki ülkelerde yeti mektedir. Zeytin, bu havzaya tarihten önceki devirlerin yadigarıdır. Adı mukaddes kitaplardan efsanelere kadar girmi olan zeytin a acının dalı sulhun timsalidir. Din bilginlerinden bazıları zeytini, slamlı ın da remzi sayarlar. “” ncire, zeytine ve Tur-u Sina'ya ve bu emniyetli ehre kase m olsun, biz insanları en güzel biçimde yarattık.” Mealindeki “Vettini vezzeytuni..” suresi ile Kurandaki “Nur” suresinin “Bu billur kandil sanki inci yıldızlıdır ki, mübarek bir a açtan tutu turulur ve bir zeytindir ki ne do ulu, ne batılıdır.” Mealindeki 35. ayeti, bilenlere bu ilhamı vermi tir. Ya lı taneler arasında zeytinin bir üstünlü ü de, rafine edilmeden, natürel olarak yenebilen tek nebati ya a sahip olmasıdır. Zeytinya ı, petrolden önce ba lıca ı ık kayna ı idi. Bütün mabetlerin kandilleri hala bu hatırayla ı ıldar.

Gezimizin bu kısmında, geçimlerini u mübarek a açlara ba lamı olanların üzüntüleri kadar, dileklerini de not ettik. Bugünkü notlarımız a a ı yukarı u dilekte birle iyordu: “Hükümetin bir ya siyaseti olmalıdır.”

Bu mevzuda eme i geçmi sayın bir mütehassıs: “Ormancılı ın üstünde bu kadar duruyoruz. Halbuki tabiatın bize bah etti i imkanlarla, birçok sahalara en kısa zamanda zeytin ormanları ile kaplanabilir.” Dedi. Bu görü memizde anlatılanlar öyle özetlenebilir:

- Memleketimizin toprak ve iklim artları zeytincili e son derece müsaittir, hatta dünyada en müsait memlekettir, denilebilir. Bütün sahillerimiz geni bir erit halinde zeytinlik olmaya elveri li sahalarla doludur. Bu sahillerin mühim bir kısmı, halen milyonlarca “Delice” lerle örtülüdür. Bunların a ılanması ve bu sahalarda toprak ve su tedbirleri alınarak yeti tirilecek yeni zeytinlik sahaları dünyanın en verimli zeytinlik ormanları haline gelebilir.

Sahillerimiz da lık ve ya muru az topraklardır. Bugün zeytinliklerin i gal ettikleri sahalardan zeytin a açları sökülse, ba ka hiçbir ziraat yapılamaz. Zeytincili in geli ece i yerde i hacmi de artacaktır. Zeytin toplama mevsimi, ziraat yapılan topraklarda i lerin bitti i ve köylünün i siz kaldı ı mevsime tesadüf eder. Zeytinlik

sahalarımızın çoğalmas ve mevcut zeytinliklerin veriminin artırılması ile zeytinyağı ve tali maddelerinin sanayisinde o nispette gelişecek, sanayi ve ticarete, yeni iş sahaları meydana gelecektir.

Memleket yağ ihtiyacı karılandıktan sonra ihracat imkanları sağlanacaktır. Bilhassa mürek pazara gaza olunca bu istihsal fazlasını meydana getirmek zaruridir. Bu memleketler her yıl iki milyon ton yağ ithal etmektedirler. Zeytincilik zirai mahsullerimiz arasında en mühim, istihsal rakamlarından birini, tahakkuk ettirecek bir koldur. Komumuz Yunanistan'ın, İtalya'nın, bütün Akdeniz havzasındaki müstahsil memleketlerin çalışmalarını inceleyip, Türkiye'nin ihtiyaçlarına göre hemen işe başlamalıyız.” Bu güzel, bu makul, bilgili ve faydalı temennilerin yanında, 100 bin ton gibi rekor seviyedeki istihsale ve 25 bin tonluk ihracata rağmen, hala müstahsilin yüzünün gülmeyi işide akla geliyor. Zeytinyağı fiyatları işe yükselmekte berdevam. Fakir fukara tesellisi “zeytin-ekmek” şimdi sadece bir atasözüdür. Konu tüklerimizin hep zarardan bahsettiler. En bereketli yıllarda bile eksilmeyip artan bu zarar nasıl önlenabilir? Yarın, zeytin bölgesinin başka bir yerinde, zararı önleyecek tedbiri, daha yetkili arkadaşlardan dinleyeceğiz.

Halka ve Olaylara Tercüman, 30 Aralık 1962; yıl:2, sayı:441, sayfa:3

1.7.4. Halk Karakter ve Tahlilleri

1.7.4.1. Halkın Karakter Tahlilleri

Bir A aç Resmi Kişili İniizi Tamamen Ortaya Çıkarabilir

Bu orijinal karakter tahlili sayesinde bütün sırlarınızı öğrenmiş olacaksınız.

Dikkat! Hemen izahatı okumaya kalkışmayın. Bu bir oyun ama aynı zamanda ciddi bir test de. Kendiniz çizin, arkadaşlarınıza, kocanıza bir A aç çizdirin. Ne A acı olursa olsun. Hiç düşünmeden çizeceğiniz sizin A acımız. Bu çizdiğiniz A aç yandaki misallerden en çok hangisine benziyor? İmdi bu A acın altındaki karakter tahlilini okuyan, bütün sırlarınızın ortaya döküldüğünü göreceksiniz. Evet, sırlarınızın ortaya döküldüğünü, diyoruz. Çünkü A açındaki tahlillerden hiçbirisi pohpohlayıcı deildir. Neden mi? Çünkü bu test insanların iç duygularını meydana vurmak, onları oldukları gibi göstermek için

tertiplenmi tir. Unutmayın, çizece iniz a aç, ruhunuzun, uuraltınızın karikatürü olacaktır.

1 – Hayal gücü, iiriyet, toplumdanda ho lanma, (çiçek ve otlar). Elastikiyet, koketlik, sevimlilik, neve, ihtiyat yoksunlu u (yuvarlak yapraklar), iyilik, kibarlık, yenilik merakı, gelece in cazibesine kapılma(gövdenin sa a do ru meyli).

2 – çabuk görürlülük, biraz sathilik, çabukluk (çizgilerin canlılı ı). çini açmaktan kaçınır,(yaprakların kapalılı ı). Senteze müsait bir mantık, gerçeikle münasebeti her an kaybedebilir. Hafif sıkılganlık(resmin çok ematik olması)

3 – maziye ba lılık (gövdenin sola meyilli olması. Ahenkli olması(gövdenin yüksekli in en a a ı üçte birini kaplaması),sanatçılı a temayül, ama hayali,derine inmekten kaçınırcasına(yapraklar)

4 – kesinle memi bir ahsiyet(köksüz). Enerji ve duyguları geli mi lik(kalın gövde). Geçmi e ba lılık. Te ebbüs korkusu(sola meyil)

5 – bir destek arıyor, son derece kuvvetli içgüdü sahibi(köklerin bollu u).maddi hayat merakı.fikri cephesi zayıf(yaprakların azlı ı).

6 – yalnız kalma ihtiyacı, büyüklük kompleksi((a acın bire tepelik üzerine kondurulmu olması). Fiziki kudrette zaaf, kararları önemsemekten aciz dar bir hasasiyet(gövdenin yukarıdan açıklı ı). dealist, her eye intibak kabiliyeti(plastik yapraklar)

7 – Aydın olmaktan ziyade pratik. Ya anmı hayat tecrübelerine ihtiyacı var. Tabanı yere sa lam basıyor(dosdo ru dalların arasında yükselen geni tabanlı gövde).

8 – stikrarsız, te ebbüslerden korkan, kendisine güvenemeyen(topra ın meyilli olması). Prensip itibarıyla daima asi (gövdenin sa a do ru daha geni olması). Fikri faaliyetlerde eksiklik(gövdenin a acın yarısı olması)

9 – Alıngan, dayanma gücü az(gövdenin hatlarının devamlı olmaması). Sert, faal, hele i organizasyonunda çok dinamizm gerektiriyorsa, iyi istihsal de temin edebilir.

10 – Objektif olmama, gerçek mesuliyeti ta ımama (toprak hattının gövde hattını takip etmesi). stikrarsız bir karakter. Kendi kendini gösterme ihtiyacı(tek ba larına kalmı alçak dallar).

11 – A ır ö renir (gövdenin iki yana geni lemesi). Hayal gücünün fazlalı ı(yaprakların yüksekli i) sinir halleri, sabırsızlık (karı ık hatlar). Hafif me replik, gevezelik, efkat ihtiyacı(meyveler). Kararlarından çabuk cayar(dü en meyveler)

Hadiselere Tercüman, 1 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1760, sayfa:4

Allah Akıbetlerini Daha Önceden Bilsinler Diye, nstanların Ellerine aretler Koydu

Kitab-ı Mukaddesin de yukarıdaki sözlerle varlı na ahitlik etti i; elimizdeki çizgilerle mukaddesatımız arasındaki ba ıntıyı, “Chiromancie” (iromansi) ilmi inceler. üphesiz iromansi müspet bir ilim sayılmaz. Bununla beraber iromansi, bir özlem, sezgi veecessüs sanatıdır. Ayrıca bazı hallerde moral yükseltici ve ümit verici rol oynar.

Tümsekler ve Manaları

Elin co rafyasının ana hatlarını ve unların isimlerini ilk olarak orta – ça ın astrologları tespit etmi lerdir. Onlara hürmeten aynı isimler günümüze kadar muhafaza edilmi tir. iromansi kitaplarına göre elin çe itli tümseklerine atfedilen özellikler unlardır:

Venüs Tümse i: burası his ve ihtiras alanıdır. Fazla çıkıntılı olması, iddetli ehvete i arettir. Normal ve basit çizgiciklerle donanmı ise iyilik, fedakarlık ifade eder. Düz ise; hissiz bir kalp ta ındı nı gösterir. Yıldızlarla kaplı ise acı çeken bir kalbin belirtisidir.

Jüpiter Tümse i: çok kabarı; gurur, gösteri merakı,tahakküm iste i, otorite, oburluk, normal; dü ünçe, fedakarlık haça benzeyen i aretli; a k izdivacı, yıldız i aret; ba arılmı projeler.

Satürn Tümse i: çok sıkıntılı; anssızlık az çıkıntılı; ne e, umursamazlık, çabuk geçen intibalar.

Apollon Tümse i: çok sıkıntılı; eref, akıl melekelerinin yüceli i, sanat kabiliyeti. Normal; sathi bilgiler, zevki selim,kültür. Düz; akıl ve his eksikli i

Merkür Tümse i: çok çıkıntılı; zeka kuvveti, talakat, zeka suplesi. Normal; çalı ma sevgisi, faallik, ihtiyarlık. Uzun çizgiler; doktorluk kabiliyeti. Haç çizgili; yalancılık, dolandırıcılık, hırsızlık.

Mars Düzlü ü: çıkıntılı; cesaret, mertlik, küstahlık. Kırmızı ve haç çizgili; gaddarlık çok az çıkıntılı; alçaklık.

Ay Tümse i: Çok çıkıntılı; Hayalperestlik, idealistlik. Normal ve çizgisiz; akıl, muhayyile, sükunet, cinsi perhizarlık. Çok çizgili; sinir sisteminde muvazenesizlik i aretidir.

Elin Çizgileri Ne Diyor?

İromansi ilminde, elin tümsekleri kadar çizgiler de önemli rol oynarlar. İromansi uzmanları “A aç için yaprak neyse, insan için de el odur.” Derler. Çizgilerine bakarak bir elin sahibinin ırkı, ailesi ve karakterini tayin ederler. Karakteri öğrenerek a a 1 yukarı buna ba lı olan mukadderatı tahmin etmek de pek o kadar sihirbazlık sayılmasa gerek.

Kalp Çizgisi: kısa; iddetli ihtiras, kıskançlık, hissizlik, egoistlik. Kısa ve silik ise; kötülük, sertlik, sahtekarlık.

Çok uzun ise : fazla hassaslık, efkat, sadakat.

İnci parmak altında dallı budaklı: Hislerin inceli i

Noktalı: kalpleri fetheder, sözünde durmaz.

Akıl Çizgisi: çok uzun; enerji, parlak zeka, müspet dü ünü . Çok kısa; kıymetsiz fikirler, anlayı kıtlı ı. Ortasından kesik; deli olma veya a ır yaralanma tehlikesi. Ay tümse ine do ru inen; yalan, yanlış dü ünçe.

Tali Çizgisi: basit ve hayat çizgisi yanından ba latyan: mücadeleyle dolu hayat, devamlı çabalar. Ba ka bir çizgiyle karı ık, parlek ans. Ay tümse i yanından çıkan; a kta ans.

Hayat Çizgisi: Uzun; sa lık uzun ömür, iyi mizaç. nce ve belirsiz; bozuk sa lık, kırmızı ve çukur; hazımsızlık ve sara tehlikesi. Birden bire kesilirse; ani ölüm.

Sa lık Çizgisi: çok belirli; devamlı canlılık. Kırıklı; devamlı yorgunluk,bozuk sa lık,küçük parma a yönelmi incelik; sevgi

Elini Göster Kim Oldu unu Söyleyim

Elinde kendine has bir fizyonomisi, bir ifadesi oldu u herkesçe bilinen bir gerçektir. Kendisine soru sorulmasını bilene, el de cevap verir. O ruhi ve ahlaki meziyetleri,

mesle i, zevkleri, istidatları ayna gibi a ikar kılar. iromansi uzmanları elin eklini, tümsek ve çizgilerle birlikte etüt ederek sahibinin bütün hayatı okurlar.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 16 Kasım 1961, yıl:1, sayı:37, sayfa:4

El Mizacı Belli Eder

Mü ahede etmesini bilene; elin genel görünü ü çizgilerinden daha fazla ey anlatır. Elin ekli özellikle mizaçları ortaya çıkarır. nşanın soyunu, cemiyetteki fonksiyonunu ve mevkiini, yüzden daha iyi ifade eder. Zira, fizyonomi, sırasında isteyerek ve istemeyerek de i ebilir. Güzel bir yüz üzerinde fikirler ve zevkler her zaman birle emez ama bir eli herkes be enir.

Dört Türlü Mizac

Mizaç, insanın organik yapısına ba lı ruhi durumudur. Bu sebep netice mefhumu eski insanlarca da biliniyordu. Astrologların 12 burca böldükleri gök kubbesi, çe itli unsurları arasında mizaçları da içine alırdı. Zodyak'ın 12 çizgisi 4 kısma bölünmü tür. Bunlar dört tabiat elemanını temsil eden mizaçları içine alır:

Ate : (sıcak ve kuru) safralı tip,

Toprak: (so uk ve kuru = sinirli tip,

Hava: (sıcak ve rutubetli)

Su: so uk ve rutubetli) lenfatik.

te, elin ekli bizlere o ki inin hangi tip mizaçtan oldu unu belli eder. O zaman biz de o insanın karakterini, dolayısıyla kaderini anlayabiliriz. Çünkü kader de bir dereceye kadar yaptıklarımızın eseridir. “Ne ekerse onu biçersin.”

Kanlı Tip

Zeka. Te ebbüs, dü ünceli, iradeli, enerjik, otoriter, ilme istidatlı olurlar. Bunlar ef, fabrika müdürü, müteahhit olurlar. çi de olsalar dikkatli, namuslu ve yaratıcı olurlar.

Elin ekli: Dikdörtgen, kalın, adaleli, sıcak ve kuru, parmakları uzun, ayası çukur, damarları görünür.

Sinirli Tip

Sinir ve gudde hastalıklarına istidat, dolayısıyla beyin, boyun, ba ırsak, mafsal a rıları ihtimali. Fazla hareketli, hassas, zeka, alınganlık, karamsarlık, tezatlar. Bu mizaç; aydın alim ve yaratıcıların mizacıdır. Bu tiplere barolarda, kürsülerde, hastanelerde rastlanır. Sosyal merdivenin a a ısındakiler ise muhabbet tellalleridir.

Elin ekli: uzun, üçgen, kuru ve kemikli. Parmakları ince ve uçları sivridir. Ba ı parmak uzun ve ayrıktır. Ayası dardır.

Safralı Tip

Kanlı tipin ba lıca rahatsızlıkları, kan ve dola ım sistemiyle ilgilidir. Akci erler, böbrekler, topuklar gibi. Bunlar iyi kalpli, iyimser, rahatına dü kün, gelenek ve merasimi sever, hürmetkar olurlar. Sanat kabiliyetleri vardır. Ressam, mimar olurlar. Ayrıca i hayatında da ba arı kazanırlar.

Elin ekli: geni , sıcak, hafif ıslak, parmaklar uzun ve yuvarlak uçlu, ayası biraz etlidir.

Lemfatik Tip

Bu tip insanların organik suları fazladır. Bu fazlalık mide, ba ırsak üzerinde etki yapar. Kaprisli, hayalci, fazla hisli olurlar. Öteki dünyaya ait problemlerle ilgilenirler. En çok müzik, iirle me gul olurlar. Rahibe, memur olurlar. Elin ekli: yuvarlak, etli, üfürülmü , yumu ak, so uk, ıslak, parmaklar bo umlu, ayası yumu ak, derin çizgili.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 17 Kasım 1961, yıl:1, sayı:38, sayfa:4

Elinizi Gösterin, Kim Oldu unuzu Bilelim

Çizgilerden ba ka, elin eklinin etüdü – iromansi- artık imdi grafoloji gibi bir gözlem ilmi haline gelmi tir. Ve hayatın önemli safhalarında büyük roller oynama a namzet durumdadır. Elin eklinin öyle karakteristik özellikleri vardır ki, bunların incelenmesi, insanı bir çok hallerd, aldatabilen yüz ifadesinden daha kesin manalar çıkarmamıza yarar.

yi Bir zdivaç çin iromansi'nin Rolü

Elin eklinden hüküm çıkaran uzmanlar, izdivaçla el mizacının münasebetini aramı lar ve gerçekten bu hususta bir ba ıntı oldu unu tespit etmi lerdir. Bunlara göre evlilik hayatında mesut olmak için çiftlerin ellerinin birbirine benzemesi lazımdır. Benzetmeyi

sa lamak için kadın ve erke in ellerinin “birbirlerine zıt tiptekinin tam ortası” olması icap eder. Zira kendi eline hiç benzemeyen bir kadınla evlenmek, birçok zevk ve fikir ayrılıkları doğurur. Çok akıllı bir kadın, uzun zaman bir aptalla ya ayamaz, akıllı bir adam da, akılsız bir kadınla uzun müddet geçinemez. Geçimsizlik sebebiyle ayrılan karı koca için “birbirleri için yaratılmamı lardı” deriz. Bu sözleri; “elleri birbirine uygun yaratılmamı tı” diye de düzeltebiliriz. Öyleyse iyi bir uygunluk için ne yapmalı?

romansi’cilere bakılırsa bu pek basittir. Kare ekline yakın bir el, sivri bir elle evlenmemelidir. Sivri bir el ancak konik bir elle birle ebilir.” Niçin? Derseniz, çünkü, kare bir el mantık, sivri bir el de mantıksızlı ı temsil eder. Öyleyse, “sivri elle konik el iyi izdivaç, sivri bir elle kare bir el bo anma” sonucunu yaratır. zahına gelince; mantık demek olan kare elin mantı ını sivri el yok eder. Konik el ise, sabır, müsamahayı temsil etti inden, sivri elin mantıksızlı ını düzeltip hale yola koyar.

Elin Sertli i ve Yumu aklı ı

Elin temasının da büyük manaları vardır. Anlayan için; eli sıkılan bir adamın gaddar mı, otoriter mi, aktif mi, tembel mi, oldu unu tespit etmek kolaydır. Yine parmakların eklinden, bir insanın meziyet ve kusurları, zeka seviyesi, pratiklik ve idealistlik derecesi anla ılabilir. “ ekilsiz bir elden korkunuz!” Tabiat bile sizi bu hususta ikaz eder. ekilsiz, çirkin bir ele itimat edemeyiz. Sakil bir el sahibinin muhakkak kötü huyları vardır. Katil, cani, kötülük ehli serserilerin büyük ço unlu unun, bilhassa parmakları sakildir. Üzeri düz, kaygan parmakların sahipleri, icat, fikri, ilham, kapris sahibi olurlar. Dü ümlü parmaklılar ise; dü ünçe,takip, fikir sahibi ve çalı kan olurlar. Buna paralel olarak bizler de ya ın tesiriyle daha dü ünceli ve daha tecrübeli oluruz.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 18 Kasım 1961, yıl:1, sayı:39, sayfa:4

El ekilleri Evlilikte Çok Önemli Rol Oynar

Üç çe it el vardır:

1 – Sivri El

2 – Konik El

3 - Kare El

Sivri El

Sivri elin parmakları i eklindedir. Tırnakları badem gibidir. Bu tırnaklardan sakınınız. Bunlar tırnak de il pençedir. Böyle tırnakların sahipleri tasasız, bir i in sonunu dü ünmeyen, müsrif, yalancı, hayalperest ve uursuz olurlar. Daima sivri eli konik ele evlendiriniz. Kare el sivri eli öldürür. Sivri el hayalperest, sanatkar, idealistlerin elidir. Kadınlardan da sivri elli iyi bir ana çıkmaz. Belki çocu unu sever ama onu iyi terbiye edemez. Konik el, sivri eli yumu aklıkla, kare eli de sertlikle yola getirir

Konik El

Konik elin parmakları bir yüksük ekinde nihayetlenir. Sivri hissi verdi i halde yuvarla ımsı ekinde sonuçlanır. Böyle bir ele malik olanlar, kendilerini mesut saymakta çok haklıdırlar. Birle me bakımından bu el mükemmel bir eldir. Çünkü kare elin egoistli i ve sertli i onda yoktur. Onda; zeka, diploması, a k, barı , sadakat, vazife, mantık, enerji, efkat ve iyilik mevcuttur. Hiç dü ünmeden evlenilecek el i te bu eldir. Sivri elle ho görülülü ü, kare elle de iyili i ve diplomatlı ı sayesinde uyu ur.

Kare El

Kare el, irade, metod, so ukkanlılık, otorite, kumanda, kabiliyetli, fakat bilhassa egoizm ve ba ımsızlık i aretidir. Böyle bir el sahibinden efkat beklemek bo tur. Belki iyi bir insan olabilir ama hiçbir zaman ne hisli, ne de ince ruhlu olamaz. Ona artistik konulardan söz açmak da abestir. Çünkü hiçbir ey anlamaz. O sadece do ru, usullere ba lı bir insandır. Bu bilgilerden; daha önce söyledi imiz “Kare el, sivri eli öldürür” sözlerinin manası daha iyi anla ılır.

Son Tavsiyeler

iromansiler; evlenmeden ellerin ekinin oynadı ı rolleri yukarıdaki ekinde belirttikten sonra “Akıbetiniz ellerinize ba lıdır.” Diyerek evlilik namzetlerine nasihat vermektedirler.

Son Söz

Evlilerden birinin konik elli olması aile saadetinin sigortasıdır.

Ba parma ın ekli ve Canlılık

Elin eklini etüt konusu yapanlar, ba parma ın özel bir kıymeti oldu u neticesine varmı lardır. Parmaklar içinde di erlerinden ayrı bir durumda olan ba parmak, görünü ve tecrit edilmi durumuyla apayrı bir karakter ta ır. Ba parmak ne kadar öbürlerinden ayrıkça, o derece anlayı ve dü ünü kabiliyeti derindir. Ba parma ı di erlerine yapı ık gibi olan insanlarda ne zeka uyanıklı ı ne de alicenaplık aranmaz. Dengeli bir karakter, uzunca ve iyice ayrık bir parmak sahiplerinde bulunur. Çok küçük ba parmaklılar genellikle tecavüzkar olurlar. Çok büyük de olursa inatçılık ve fazla mantı a i arettir.

Bo umlar arasındaki muvazene, irade ile dü ünü arasındaki uygunlu u gösterir. Alt bo umun anormal büyüklü ü sevkıtabiilerin iddetini belirtir., e er çıkıntılıysa ortanın üstündeki bir kuvveti gösterir ki ço unlukla böyleleri bu fazla kuvvetlerini kötü yollarda kullanırlar. Ba parma ın ucu sivriyse anormal ekilli bir else, hilekar ve gaddar bir adamla kar ı kar ıyasınız demektir. Muntazam bir alin sivri ba parma ı, ince zekaya delalet eder. Ba parmaktan itibaren ba layan hayat çizgisi ince ise do ru ve alicenap bir karakterin aynasıdır. Derin ve kırmızıysa egoistlik ve kötü kalplili i gösterir.

Tırnaklara gelince; yassı ve geni olup yukarıya do ru kıvrılan tırnaklar, hile ve sır saklama huyuna delıldir.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 19 Kasım 1961, yıl:1, sayı:40, sayfa:4

Yüz ekilleri ile Karakter

Bundan 200 yüz yıl kadar önce Lavatar isimli sviçreli âlim “physiognomonig” ilmini kurmadan önce de eski insanlar, yüzün geometrik biçimini ya mitolojik ya da yıldızlarla ilgili bazı tiplere göre sınıflandırmı lardı. Her tip, insanın meziyet ve kusurlarının az veya çok kar ımından meydana geliyordu. Bizim inceleyece imiz tipler bunların en basitleridir. Fakat imdiden una i aret edelim ki, “saf” tip çok nadirdir. Gözlemcinin ; kar ısındaki insanı süzerken onu en yakın tipe irca etmesi ve bu tipe bazı ilaveler yaparak “kar ım” bir tip tasarlaması gerekmektedir.

Ba lıca Tipler:

Mars (kare) Tipi

Fizik görünü ü: bütün varlı ı kuvveti temsil eder. Vücut tıknaz ve kabadır. Bakı lar mütehakkim, alnı geni fakat az yüksek, burun delikleri açık, a ız geni , dudaklar ince,

ka lar gür, yanaklar dolgun, eller adeleli, yürüyü ü kendinden emin, salıntılı, ökçelerini yere vurur.

Karakteri: Kararlı, cüretli, müte ebbis, ma rur, enerjik, yenilik sever, hareket ve sözleri çabuk. Bu tip; muharip, fatih, ka if tipidir. Bunlardan cesaret te ebbüs beklenebilir, fakat aynı zamanda hiddet isyan, kıskançlık, iddet ve sertliklerinden de kaçınmak lazım gelir.

Ay (çember) Tipi

Fiziki görünü : i man, yuvarlak alınlı, i ik yanaklı, yuvarlak çeneli. Bilhassa kadınlarda kalçalar çok geni tir. Tenleri beyaz olur. Genel olarak bütün hatlar yuvarla ımsıdır.

Karakteri: dü ünçe kabiliyetleri kuvvetlidir. Hayalleri de geni olur. efkatli ve iyilikseverdirler. Bazıları umursuz ve kaprislidir. Umumiyetle istikrarsızdırlar. airler ve hayalperestler bu tip arasından çok çıkar.

Sa lk durumu: ço unlukla midelerinden rahatsızdırlar.

Metruk

Fiziki görünü : genel olarak yüz, burun, çene sivridir. Özellikle çene. Hatlarda simetri yoktur. Vücut çevik, uzun fakat sinirli hareketlerle doludur. Gö üs dar, kollar uzuncadır. Açık alınları zeka, mantık i aretidir. Dudaklar incedir, bakı lar keskin ve derindir. *Karakteri:* Bu tip, çeviklik, atiklik, hareketlilik, tecessüs, hile ve egoistlikle karakterize edilir. Gazeteciler, konferansçılar, komedyenler bu tipten çıkar.

Sa lk durumu: Sinirlilik, akci erde rahatsızlık, ba ırsak bozuklukları.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 20 Kasım 1961, yıl:1, sayı:41, sayfa:4

Yüz ekilleri le Karakter

“ nsanın yüzü aynasıdır” derler. yi bir kalbin yüzü de muhakkak ki iyi ve güzeldir. Yine bunda ekillerin de rolü asla inkar edilemez. Zira bütün bu hükümler uzun tecrübelerden verilmi ve kararlarda kuvvetli delillere dayanılmı tır. Ama bundan istisnalar yok mudur? Elbette vardır. Vardır ama istisna kaideyi bozmaz ki. Öyleyse yüz ekilleri ve karakterler yazımıza devam edelim.

Jüpiter (ucu kesik üçgen)

Fizik durumu: yüzün alt kısmı kaba, (bu maddiyatçılık sembolüdür) ahsın genel yapısı büyük, gösteri lidir. Ço unlukla göbekli olurlar. Çıkık alınları umumiyetle yarı açıktır. Göz kapakları devrik, burun uzuncadır. Çene kalıncadır. Ses gür, kalın jestler serbesttir.

Karakter: pratik zekalıdırlar, intikamı severler. Ne istediklerini ve ne yapabileceklerini bildiklerinden kendilerinden emindirler. Yüksek devlet memuru, fabrika müdürü, kanun adamı olabilecekleri gibi, ters taraftan da sahtekar, riyakar ve sefih olabilirler.

Venüs Tipi (tam beyzi)

Fizik durumu: Güzellik, füsün hatların yuvarlak ve dolgunlu u bu tipi karakterize eder. Tenleri canlı, damarlarının çizgileri satha yakındır. Gülü leri ho , bakı ları parlaktır. Burunları biraz kısa ve basıkçadır. Dudakları etli ve ehvetlidir. Yürüyü leri yava çadır.

Karakter: Bu tip son derece çekicidir. Sempati, sevimlilik, efkat ve itimadı temsil eder. Hareketler tabii içleri dı ları bir ve heyecanlıdırlar. Geli mi estetik kabiliyete sahip olurlar. Sanatkarlar bu tipten çok çıkar. Ters taraftan da bu tipten koket sathi görü lü, ahsını dü ün en fertler çıkar, (bilhassa kadınlar arasında)

Sa lık durumu: Böbreklere dikkat etmelidir. Bo az a rılarına da önem verip tedavi etmelidir. Kan dola ımı düzensizdir.

Satürn (kesik üçgen)

*Fizik durumu:*Vücut yapıları ince olur. Sırtları kamburcadır. Avurtları çökük, yüzleri yorgun ve bitkin ifadelidir. Alınları yüksek, kafaları çıplaktır. Alınları çizgilerle doludur. Gözleri çukura kaçmı gibidir. Gırtlakları çıkıktır. Zayıf ve sinirlidirler. Yürüyü leri yava ve yorgundur.

Karakter: Ruhi ve fikri teksif kabiliyetleri vardır. Aralarında dü ünür, alim, ara tırıcı, din adamları yeti ir. Aksi taraftan da ihtiraslarını kötüye kullanan, fena politikacı, tefeci tipler çıkar. *Sa lık durumu:* Böbrek ve mesane ta larına, romatizmaya, so uk algınlıklarına istidatlıdırlar.

Güne (Beyzi, a a ıya do ru incelmi yumurta)

Fizik durumu: Vücut yapısı geni ve sağlamdır. Dı hatlar muvazenedir. Her kısım ölçülü, düzgün, yerindedir. Vücut ahengi ruhi ahenkle beraber gider. *Karakter:* izzeti nefislerine a ırı derecede dü kündürler. Yalnızlı ı severler.

Sa lık durumu: kalp rahatsızlıklarına dikkat etmelidirler.

Ahmet AKBIYIK, Halka ve Olaylara Tercüman, 21 Kasım 1961, yıl:1, sayı:42, sayfa:4

Burun Ve fadesi

Fizyognomoni veya fizyonomoni ilmi, “insanın fizik yapısı, onun moral yapısının elle tutulur, gözle görülür bir kalıbdır.” Prensibine dayanır. Bu ilim kolu bütün dı görünü ü ile insan yaratı ını inceler. Çünkü yürüyü , jest, bakı , sima ve bilhassa sima, görebilen ve anlayabilenler için umuldu undan çok manalar ifade eder.

nsanın yüzünün ta ıdı ı gizli manalar yüzyıllardan beri alim ve dü ünürlerin merakını çekmi tir. Hemcinslerimizin dı görünü lerinden iç yüzlerine nüfuz etmemize yarayan fizyognomi ilmi i te bu tecessüs neticesi do mu tur. Yüz ifadelerinden ruh hallerini te his eden bu ilim dalının kurucusu sviçreli alim Lavater’dır. Onu daha sonraları ba ka ara tırcılar takip etmi tir. Bunların içinde en me huru Genia Liubow isimli kadındır. A a ıda verece imiz “burun” hakkındaki etüt onun klasikle mi bir eseri olan “Yüzler ve “r”uhlar” , “Lesvisages et Les ames” adlı kitabından alınmı tir.

Burun ekli Ve Ruhumuz

Yüzünden çe itli kısımlar arasında burnumuzun da, iç varlı ımızı belirten hususiyetleri vardır. Lavater burun için “beynin aynası” demi tir. Mütenasip yine aynı ölçüde ho ve ölçülü bir sima yaratır. Böyle ahenkli bir sima sahibinin ruh yapısı da o nispette muvazenedir ve ahenkli olur. Buna kar ılık çok ufak ya da biçimsiz burun kendisi gibi kusurlu bir iç varlı a delalet eder. Hatları bakımından altı tip burun vardır: düz burun, kartal burun, kanca burun, yassı burun, patlıcan burun ve basık burun.

Bu tiplerin içinde en çok düz ve kartal burun makbuldür. Fizyonomistler (sima ilmi bilginleri) ayrıca burnun ekliyle insanı bazı hayvanlara benzetti ine dikkat etmi ler ve bu hususta da karakteristik tipler tespit etmi lerdir. Bu, hayvana benzeyen tipler: aslan, köpek, maymun, timsah ve yaban domuzu tipleridir.

Dört Esaslı Tip

Köpek tipi: Mutehakkim, heyecanlı ve dünya realitelerine ba lı bir tiptir. Jest ve sözleri mübala alıdır. Alicenap ve iyilikseverdir.

Fil tipi: Büyük bir tecessüs sahibidirler. Alaycı olurlar. Açık fikirli, kuvvetli irade sahibidirler. Hadiseleri iyi tahlil etmesini bilirler. Güzel konu urlar.

Kartal tipi: Bunlar genel olarak büyük hayaller pe inde ko an insanlardır. Geni hayalleri ve kuvvetli ihtirasları vardır. Bununla beraber ihtiyatlı ve hesaplıdır. Büyük hükümdarların ço u kartal tipine mensuptur.

Kartal tipi-2: Aktif karakterlidirler. Ara tırcı te ebbüs sahibidirler. Te kılâtçı, insanlara bu tipler arasında çok rastlanırlar.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 22 Kasım 1961, yıl:1, sayı:43, sayfa:4

Dudakların fadeleri

Ruh gözlerde okunur, kalp ise a ızda. Dudaklar da güller gibi ruhun baharında açarlar. Ne e ve saadet onlara renk verir, acı ise soldurur. A ız, en gizli his ve arzularımızı ifade eder. O kapalı da olsa canlıdır. Konu madı ı zaman da bir eyler söyler. O karakterimizi sadık bi beliticisidir.

Sekiz cins a ız vardır:

1 – Açık görünü lü (eski tabiriyle müfehham a ız)

2 – Mü fik a ız

3 – ehvetli a ız

4 – Kapalı biçimli a ız

5 – Sansüalist a ız

6 – Kinci a ız

7 – (Süringen a zı) Alçak sefil ruha delalet eder.

8 – Zevke dü künlük

1 – Açık görünü lü a ız: Bu a ız hepsinin iyisidir. Orta büyüklüktedir. Dudaklar musavidir ve iyice kapanırlar.

2 – *Mü fik a ız*: Birincisinden biraz daha büyüktür. Dudakları daha kalındır. Yukarı dudak a a mınıkini biraz a ar.

3 – *ehvetli a ız*: kinci tipe yakındır fakat oldukça düzgün olan dudaklar daha dolgundur. Bu dolgunluk bilhassa ortalara do ru daha fazladır.

4 – *Kapalı biçimli a ız*: Dudakları büyük ve ince kö elere do ru sarkıktır.

5 – *Sansüalist a ız*: Büyük,etli dudaklı, koyu renklidir. Alt duda ı üstekinden hafifça daha ileriye çekiktir.

6 - *Kinci a ız*: ri kapanır.

7 – *Sürüngen tipi a ız*: Düz hat halinde devam eden bir yarık eklindedir.

Her ne kadar a zın tipi yedi kategoriye ayrılmı sa da böyle tek bir tipi temsil eden a ız, hemen hemen mevcut de ildir. Her a ız, bahsi geçen tiplerin az veya çok nispette bir karı ımıdır.

Bazı A ızların Tahlili

I – Bu a ız (açık görünü lü a ız) ikinci tipe yani mü fik a ız tipine çok yakındır. Derin hisli bir kalp, saadet ve acıdan aynı nispette heyecan ve acı acıdan aynı nispette a ırı derecede heyecan duyan bir ruh ta ıyan insanların a ız eklidir. Mü fik a ızlı olanların ruhu da mü fik olur. Fedakardırlar. Bilhassa yakınları için bütün maddi, manevi varlıklarını feda ederler.

II – Bu a ız (mü fik a ız), ikinci ve dördüncü yani mü fik ve kapak tipleri karı ımıdır. Öyle bir a za sahip olanlar; çok hassas mütevazi ve biraz da çekigendirler. Kadınlarda böyle tipler iyi bir anne olurlar.

III – (ehvetli a ız) kinci ve birinci tipin karı ımıdır. Bunu üst duda ın hafif çıkıntısından anlıyoruz. Alt duda ın sarkıntısı da ilave olunca, bu tip a zın sahibinin lükse dü kün, kendisinden bahsettirmekten ho lanan, sempatik bir insan oldu u neticesine varılır.

IV – Bu da bir mü fik-sansüalist karı ımıdır. Fakat tam ve mükemmel bir karı ım. Bu a za malik olanlar; efkatli, yalnızlı ı seven, intizamlı, muktesit insanlardır.

V – te kusursuz bir açık tip, (müfehham) a ız. Böyle mükemmel bir numuneye insanlar arasında nadiren rastlanır.görüldü ü gibi, bu tip a ız da gayet güzel biçimli üst

ve alt dudaklar aynı büyüklük ve geni liktedir. Kapandıkları zaman da büzülmeden kolaylıkla hatta hafif bir tebessümle kapanırlar. Bu tiplerin her hareketi, jesti, ölçülü, zarif ve kibardır, sözlerinde de ölçülüdürler. Lüks ve konforu severler.

VI – Bu a ız da ehvetli a zın tipik bir numunesidir. Aynı mükemmellikte tiplere az rastlanır. Muntazam füsunlu dudakları vardır. Tatlı sözlüdürler. Midelerine dü kündürler. Lüks ve konforu severler.

VII – Bu kalın dudaklı, muntazam biçimli a ız, mü fik tiplerle sansüalist tip arasında ortak bir tiptir. Bu tiplerin ço u vücutça sa lam, hissi, içi dı ı bir, iyi kalpli olurlar. atafata dü kündürler.

VIII – Mü fik tipin heyecanlı cinsidir. Fırtınalar içinde çalkalanan bir ruh haleti ta ırlar. Kalpleri ulvi hislerle doludur. Etraflarına ne e saçarlar. Bu etli dudaklar aynı zamanda zevke dü künlük, ihtiras ni anesidir.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 23 Kasım 1961, yıl:1, sayı:44, sayfa:4

Alın Çizgileri Ve Kaderimiz

Konu tu unuz insanların alınlarına hiç dikkat eder misiniz? E er dikkat ettinizse, her insanın alınının birtakım az veya çok derin yatay çizgilerle donamı oldu unu görmü sünüzdür. Bu çizgilerin bir eyler ifade edip etmedi i hiç aklınıza geldi mi? Bu çizgilerle beynimiz arasında herhangi bir münasebet olup olmadı ını hiç dü ündünüz mü? Kısaca, dı ına bakarak alınımızın içini, yani beynimizde geçenleri anlayabilir miyiz?

Metoposkopi

te metoposkopi ilmi bu soruları cevaplandırmaya çalı maktadır. Metoposkopiye eski Mısırlılar ve Kaldeliler kurmu lardı diyebiliriz. Zira el çizgilerini de ilk defa etüt eden kavimler, aynı zamanda alın çizgilerinin manalarını da merak edip ara tırmı lardı. Fakat bu ara tırmaların metotlu bir ekilde düzenlenmesini zamanımızda metoposkopi ilmi üzerine almı tır. Alnımızın 7 belli ba lı çizgisi ve Seyyarelerin i aretleri: Birincisi; hemen saçların altında bulunan, Satürn çizgisidir, ikincisi; Jüpiter'dir, üçüncüsü; Mas'tır, dördüncüsü; Güne tir, be incisi; Venüs'tür, altıncısı; Merkür'dür, yedincisi; Ay'dır.

Alın Çizgileri ve Yıldızların Tesirleri

Alnımızın her çizgisi – ellerimizin çizgisi gibi- bira seyyareye (gezegen) ba lıdır. Alın çizgilerimiz; Ay, Merkür, Mars, Jüpiter, Satürn ve Güne le irtibatlıdır.

*Ay çizgisi:*Derin bir ay çizgisi, fantastik bir ruha i arettir. Melankoli e, karamsar dü üncelere dalan insanların alınlarındaki ay çizgisi derin olur. Kırık bir Ay çizgisi ise sahibinin ani keder ve ne e krizlerine duçar oldu unu gösterir. Ay çizgisi iyice belirli ahıslar, bununla beraber çok nadirdir.

Merkür çizgisi: E er çok beliliyse, kuvvetli muhayyile, konu ma kabiliyetini gösterir. Kırık; basit bir zekaya, hiç yoksa teksif kabiliyetli fakat, yaratıcı olmayan bir zekaya i arettir.

Venüs çizgisi: derin bir Venüs çizgisi kuvvetli ihtiras ta ıyan kimselerin alında bulunur. E er gayri muntazam ve kırık, bu çizginin altındaki beyin de, ihtirash fikirlerle mantı mın de devamlı ve çatı ma halinde bulundu una delalet eder. Belirli belirsiz ise, so ukluk ve hissizlik alametidir.

Güne çizgisi: Çok belirli güne çizgisi; iyilik, cömertlik, lüks dü künlü ünü gösterir. Kırık; iyilik ve kötülük, cömertlik ve hasislik karı ımı acayip bir karakteri ifade der. Az belirli güne çizgisi ise; hem egoist, hem de hasis insanlarda bulunur.

Mars çizgisi: Derinse; hiddet, cesaret. Kırık; kararsız bir karakter. Az derinse; pısrıklık, acizlik ni anesidir.

Jüpiter çizgisi: net ise; iyi anslar, silik ise; aciz ve hadiselerin esiri olan bir karakterin miyarıdır.

Satürn çizgisi: Belirli belirsiz ise; ihtiyatsızlık, kötü talih, çok derinse; sabır ve çalı kanlık belirtisidir.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 24 Kasım 1961, yıl:1, sayı:45, sayfa:4

Metoposkopi ve stikbalimiz

Karakter ve e ilimlerimizi belirten bazı i aretlerden ba ka, alnımızda di er bazı i aretler daha vardır ki metoposkopi ilmi, bunlardan derin manalar ve istikbalimize ait ipuçları çıkarır.

Satürn veya güne çizgisi üzerindeki (v) ekindeki bir i aret, politik takibata u ramak, sürgün edilmek gibi bir akıbetin habercisidir. Aynı i aret Mars çizgisi üstüdeyse, askerlik mesle inde ba arılar müjdeler. Herhangi bir çizgi üstündeki (M)i areti,fakirane fakat asude geçecek bir hayatı haber verir.

Mars üzerinde : Askerlik mesle inde iyi bir istikbal.

Güne üzerinde : Servet kaybı.

Venüs üzerinde : Sadakatsizlik

Merkür üzerinde : Konu ma sanatının faydalı oldu u meslelerde iyi bir istikbal.

Ay üzerinde : Ani ölüm

(P) ekinde bir i aret hangi çizgi üzerinde olursa olsun, ehvetlilik ve yeme e dü künlük belirtir Mars çizgisi üzerinde (Y) i areti, romatizma ve felci ihbar eder.

Merkür üzerindeki bir hac i areti, alim ve yazarlara ilerde fikirleri yüzünden türlü belalara çarpılacaklarını ihtar eder. Satürn çizgisi üzerindeki bir ©, iyi bir hafızai bu i aret Mars üzerindeyse büyük cesarete ehadet eder, Venüs üzerinde olursa a kta tehlike vardır.

Bazı Tiplerin Tahlili

- 1 – Ka lar üzerinde iki çizgi vardır. Hapis tehlikesi
- 2 – Ay çizgisi üzerindeki (C) geçimsizlik emaresidir.
- 3 – ki paralel dik çizgi; fakirlik ve sakatlık
- 4 – ki dalgalı hat; a kta saadet, evlilik dolayısıyla zenginlik.
- 5 – yarım daire ekinde iki çizgi ve (S)harfine benzer alnın üst kısmında bir i aret: Tefecilik sebebiyle zenginlik.
- 6 – ka lar üzerinde (V) ekinde iki çizgi: Darbe yiyerek ölüm tehlikesi.
- 7 – sa ka üzerinden çıkan (S) ekinde bir hat; ya miras, ya da piyangodan zenginlik.
- 8 – Alnın sa nda ve ka lar arasında yarım daire ekinde iki çizgi; suda bo ulma tehlikesi.
- 9 – Alnın ortasında hac ekinde hatlar; hırsızlık meyli (bu meyil sahibinin felaketine sebep olabilir)
- 10 – çok uzun (S) ekinde bir çizgi ve alnın sa tarafında bir haç: hırsızlı a meyil.

11 – Alnın ortasına paralel ve dik çizgiler: ba kaları yüzünden sıkıntılara girme tehlikesi.

12 – Sa ka m üstünde bir aç ı te kil eden çizgiler: en büyük sefaletten en geni refaha kavu maktır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 25 Kasım 1961, yıl:1, sayı:46, sayfa:4

Karakteriniz El Sıkı Tarzınızdan Belli Olur

Acaba el sıkı mak adeti nereden do mu tur? Hikaye öyledir: eski ça lar da birbirleriyle arkada lık paktı yapacak olan iki kimse evvela bilekleri hafifçe keserler. Kanlarını bir kupa içine akıtırlar, sonra bu kupadan ikisi de içerler ve öyle derlerdi:

“Arkada lı mız da böyle olsun. Bu kan gibi ayrılmaz olsun.” Belki hakikaten el sıkı mak bu adetten do mu tur. Ve herkes bu jestinde karakterinin bir kısmını ortaya koyar. El sıkma ile elin a ır, hafif, kuvvetli, zayıf, so uk, sıcak, kuru veya nemli olması anla ıldı ı gibi bunlardan da birçok hükümler çıkarılabilir. Elin durumu bünyeyi ifade eder ve bilvesile de mizacı ortaya koyar. Di er önemli bir ipucu ise elin verili tarzıdır.

imdi en çok rastlanan elsıkı tarzlarını ve manalarını açıklayalım:

Gev ek Ve Hareketsiz Bir El Sıkılğan

Sıkılğan kimse el sıkmaz. Size elini uzatarak i i sizin yapmanızı ister. El ufaktır ve adeta kemiksiz gibidir. Çabuk tesir altında kalan zayıf bir insanla kar ı kar ıyasınız demektir.Veya mu lak bir insan kar ısında da olabilirsiniz.bu durumda ise so uk parmaklarını sıkı tınız an hemen çeker. Anla ılaca ı gibi ahıs hemcinslerine dokunmaktan nefret eder ve kendisine de dokunulmasını istemez. *Ne eli Veya Bir Kimsenin El Sıkması*

El sıkı tınız kimse, uzattı nız eli iki avucu arasına alıp sıkar ve bir müddet de muhafaza ederse kar nızda ne eli bir adam bulundu una kanaat getirebilirsiniz.Bu ahısın yüzü ekseriyetle yuvarlak, parmakları kalındır.

Sakin Bir Kimsenin El Sıkması

Bazen uzatılan el büyük, etli ve a ır olur. Bu elin sahibi kendi halinde fakat kibar bir insandır. Ekseriyetle güler yüzlüdür. Sakin kızdı ı zaman gözü bir eyler görmez. Derhal inatçı ve mütehakkim olur.

Kapalı El Hayalperest

Bazı kimseler ellerini daima kapalı tutarlar. Ba parmakları hep avuçlarının içindedir. Ve hatta bazen size sıkmak için bir yumruk uzatırlar. Bu durumda içinde bulundu u hakikatlere yabancı olan bir hayalperestin kar ısında oldu unuzu anlayabilirsiniz.

Kapan El Sinirli

Bu kimse elinizi tam olarak sıkamaz. Parmakları ile parmaklarınızı yakalar. Birkaç dakika elinizi bırakmaz. Sert, sinirli bir adamla kar ı kar ıyasınız.

Bir Dostun El Sıkması

Eliyle elinizi tam olarak kavrar. Eli kuru, normal sıcaklıkta ve kuvvetlidir. Elinizi sıktı ı zaman gözlerinizin içine bakar. Sizinle hakikaten me guldür.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 20 ocak 1962, yıl:1, sayı:102, sayfa:4

1.7.4.2. Yabancı Halkların Karakterleri

Bitaraf Bir Turist Gözüyle Dünyayı Ba tan Ba a Dola acak Olursanız unları Göreceksiniz

Ba ta moda, biraz zeka, yalan, riya, biraz da irade, plansız bir hayat, aileye ihanet, hırsızlık, sahtekarlık, dolandırıcılık, tepeden bakma hemcinslerine kendini be enmi lik, para, ihtiras, kadın ve kölelik, be paralık bir haysiyet ve kafasızlık, kö e kapma sandalyelerde, böylesine bir dayılar ehri. Halk ezilir canice. Purolar kokar, toz misali memurun burnunda, masalar tıngırdar, odacılar el pençe durur “lebbeyk” der, demezse e er nafakası elden gider. Roketler fırlatılır stratosfere, ama buradaki kahvelerde sinekler avlanır, insancıklar gülerler, zevkten i er göbekleri, karınlıkları gıcıklanır. Kadınlar tarlalarda çalı ır, beyleri kavga dövü zar atı ır meyhanelerde. Pazu var mı var; küfür var mı var; dövü de var. Oradan buradan kapma züppelik de var, be parasız, kız tavlama alımı yürümü , zaten alan memnun satan memnun kime ne?

Kitaplar desen ate pahasına, okumaya niyeti olan varsa o da ne yapsın ya? Atmosferi geni tir dünyanın, hürdür oksijeni...

Çin'in daracık mahalleleri, iç içe girmi köhne evleri, çadır apkalı ve esrarengiz bakı lı insanları, dostluk mu tekin ederler, hilekar mıdırılar anla ılmaz. Ham pirinç kadar, sarı pirinç kadar tane tane, kaynayınca öylesine bir kitle onlar. Tarla tarla sarı pirinçler ve tane, tane pirinçler gibi çapa sallamayan sarı benizliler. Çekilir apkalı çamurlar ve çamurlar içinde çıplak bacaklı. Kendilerini evlerinde yavru bebekleri, odalıkları bekler, sofralarında sarı pirinç,rüyalarında sarı pirinç. Hiçbiri özlemez, beyaz derililerin beyaz ülkelerini, kırmızı diyarların kızıl dost halklarını; kendi kendilerine yeterler sadece, el ele kafa kafaya hile dolu.

Bir cipsi atlar duvardan, mehmuzları ıkırdar hırçınca, parmaklarının ucuna basar ayaklar, bel e ilir, omuzlar kamburla ır. Gözler kısılır kinle, gazezle, vah ice, bir hançer parlar karanlıkta, kö e ba nda, sipsivri, ipince, uçar havada ansızın, saplanır iki kaburganın arasına semsert.kızıl kanları içer, aç toprak yine... burası spanya'dır i te. Ceset kayboluverir hemen polis arayadursun, kayı gibi derili çingene, erer muradına böylece. Flamingosunu özler kırmızı gülü, siyah alı, siyah saçları ve siyah kokuyu arar. Kasvetler tıngırdarlar, iki çift topuk sesi duyulur.müzik karı ır sonra sigara dumanlarının arasına.ta duvarlar bu ulanır, beyaz omuzlardan al süzülür zemine, yelpaze gözlerin artlına gelir. Masanın üzerine sıçrar simsiyah saçlı kadın. Halka küpeler sallanır, siyah kokular da ılır. arap i eleri kırılır duvarlarda, masalar devrilir kaynar kanları arasına,. Bo ayı ni anlar meydana matador, sokar kılıcını kırk dereceli beyne. Güller serpilir sahaya. spanya'dır buarası i te, al, kadın, hançer, yelpaze ehri, siyah kokular ehri.

Uçan ku u kalbinden vurur Meksikalı erkek. Belinde tabanca, baca ında çizme, sırtında i lemeli elbise, rodeoda yı mın yı mın alkı toplar. Azgın atı, a zı köpüklü, gözü kanlı bo ayı yıldırır, dile getirir meydanda. Meyhaneler dolar, a ızlar ıslatılır, atlar salonların önüne dü ümlenir. Barakaların arasında bir namlu bekler hedefini. Kenarları kalkık, geni apkanın sivri külahı, tahtaların gerisine gizlenir. Meksika'dır buarsı i te. Tabanca, at, kement, kabadayılık, öhret ehri. Ne olacak bu insanların hali? Böylesine bo kelimelerin arkasından ko ar ko ar dururlar. Bu kelimeler mıknatıstır, insanların

birer zerre demir tozu: ko tukça ko arlar, sonra yapı ırlar mknatısa, yer altı aleminde gelir akılları ba ına, ziyafet misali kurtların önüne konunca.

Geleli Paris'e; dudaklar incele ir, pantolonlar daralır, elbiselerden ta ar gö üsler, ayaklar kalıpların içine sıkı ır, nasırla ır. Tüymü gibi yürümek ister hanımlar, sivri topukların tepesinde, yarım kilo badana az kalır bir hafta cilde, iste hazırlanmı boyalar çekilir göze. Hayat kara bıyıkların ucundan akar gider orada da topra a. ngiltere'de Kraliçe perdelerin fiyatlarını hesaplar, daha ucuz olsun diye arka sokaktaki dükkana ısmarlar; ama hassa askerlerinin ihti amı yerindedir. Bu heybeti sevgililerinin ihaneti de de i tiremez, onları baktı ı yerden alıp da realiteye getiremez. Onlar kalıp gibidirler, mermer içinde gömülmü buz gibidirler. Eripler, donarlar, donarlar, ama o mermeri kırıp da, dı arı ta amazlar. Kilo kilodur haysiyetleri, erefleri, hepsi mermere gömülü. Zaman zaman dünyayı fethetmeye niyetlenirler, fabrikalar, tersaneler, uçaklar yaparlar, gökyüzü bo ulur dumana, mermer insanlar bu havada ya arlar.

Aya ı kayınca dü meye görsün Nil'in sularına, tabanca kadar so uk timsahlar orada. Beyaz harmani kalır bir anda suyun akıntısında, o da çöker dibe. Günde yüzlerce Arap yok olsa da, yalnızların kimse varmaz farkına, nüfus asla azalmaz da. Kum gibi kaynarlar Arap'lar Mısır'da. Kavrulmu derileri, beyaz elbiselerden haykırır. Kuru elleri kim bilir hangi kirlere karı mak için her an hazırdır. Gözlerinin beyazı görülünce kızımı denektir Arap. Ataları firavunlardan onların ne farkı var? Develer günde yüzlerce turist ta ırlar, ehramlara. Binlerce ve binlerce i çinin kanyla yo rulmu tur bu kalıntılar, tınakları ile cilalanmı tır, bilmem kaç metre kalınlı ında Keops, Kefren, Mikerinos yatarlar bu aslanların altında. itildi ine göre, bir zamanlar, zehirli gazlar istila etmi ler ehramların tünellerini, her ki girerse bu ebedi istirahathaneye, yatanların cömertli i yanında kalırlarmı . te burası da Mısır, harmani, ehram, timsah, hile ve bol miktarda Araplar ehri. Bir kutu konur ,ortaya, usulca kapa ı açılır,kırıtı kırıtı bir yılan dikilir kar ınıza. De me rakkaselere ta çıkartır, bükülür, kırılır, ezilir, süzülür. Sarıklı dostu üflemezince kavalı, üzülecek kutusuna yatar uyur. Avrupalıların gözleri falta ı olmu tur, avuç dolusu para bırakırlar fakire. Hint fakiri fal da bakar parayla, kızıl kahverengi elleri ile açar avuçları, çe it çe it kehanette bulunur, sonra kısarak gözlerini “ Gelin sizi Lameye götürüyüm, ama dikkatli olun.” Der. Lame, kobra mabedindedir. Lame, yarısı yılan yarısı kadın olan bir ilahedir. Lame isteyince bir kobra olur; öç alır, sokar, ısırır,

isteyince bir dilber olur, sürükl3er gözlerinin ardından günlerce delikanlıları, hepsini de sonunda sokar, gebertir. Lame, böyle bir eydir i te, mabede hu u ile girer Hintliler. Bu tarikattan olmayan adım bile tamaz içeriye, çünkü parolayı bilmezler. Bazı fakirler de paraya verirler bir lokmacık canlarını, Lameyi görsünler diye yabancıları sokarlar mabede, Lame çevik bir yılandır, hepsini sokar sırayla, fakirler a ka gelir, Lame süzüle süzüle dans eder tepsinin içinde, sonra bir bir küpün içine girer sessizce. Hintlilerin bir alemdir hayatları, racaları, mihraceleri vardır. Fakirleri, medyumları vardır, paryaları ve airleri vardır. Umumiyetle hassastır Hintli, ince dü ünür; ya sever ya ölür. Fakir bir lokma ekmek çi ner günde ak ama kadar,onu sindire sindire kana geçirir. Yüz yıl ya ar sonra, yormaz midesini, bir bakı ta verir muhatabının numarasını.

Yılan, fil, orman, esrar ehridir Hindistan. Hepsinden biraz katın, ba ta moda, biraz zeka, yalan, riya, biraz da irade,

Ba ta moda, biraz zeka, yalan, riya, biraz da irade, plansız bir hayat, aileye ihanet, hırsızlık, sahtekarlık, dolandırıcılık, tepeden bakma hemcinslerine kendini be enmi lik, para, ihtiras, kadın ve kölelik, be paralık bir haysiyet ve kafasızlık, kö e kapma sandalyelerde, böylesine bir dayılar ehri. Halk ezilir canice. Purolar kokar, toz misali memurun burnunda, masalar tıngırdar, odacılar el pençe durur “lebbeyk” der, demezse e er nafakası elden gider. Roketler fırlatılır stratosfere, ama buradaki kahvelerde sinekler avlanır, insancıklar gülerler, zevkten i er göbekleri, karınlıkları gıcıklanır. Kadınlar tarlalarda çalı ır, beyleri kavga dövü zar atı ır meyhanelerde. Pazu var mı var; küfür var mı var; dövü de var. Oradan buradan kapma züppelik de var, be parasız, kız tavlama almı yürümü , zaten alan memnun satan memnun kime ne? Kitaplar desen ate pahasına, okumaya niyeti olan varsa o da ne yapsın ya? Atmosferi geni tir dünyanın, hürdür oksijeni...Sonra nutuk kabiliyeti yüksektir buradaki insanların, Arap’ın yaleline benzer; eller çırpılır takdir nidaları de er gökyüzünü, varsa bile helal süt emmi ler, kayboluverirler bu gürültünün içinde, hadlerine mi dü mü , bir kelime etmek hakkında, tıklıverirler deliklere hemen, delikleri boldur bu memleketin, bodur polisleri, hem de iyi i lerler, onlara iki kulak, iki göz, iki tabanca daha vermi lerdir, ak ama kadar cemseler adam ta ırlar uzaklara. Canlıdır ni angâhlar, hürriyet meydanında sıkılır sahici ku unlar, sırttan vurulur insanlar, insancıklar e lenirler. Fazla çalı ma, yorar bu narin vücutlar, çizmeyle girilir yata a, ses çıkaramaz karıları. te

burası da böyle bir ehir, isimsiz ehir burası. Dünya da böylesi de var, böyle bir nimet olmasa ya amanın tadı mı çıkar?

Halka ve Olaylara Tercüman, 1 Kasım 1961; yıl:1, sayı:22, sayfa:3

Milletlerin Karakterleri

Bitaraf Bir Turist Gözüyle Dünyayı Ba tan Ba a Dola acak Olursanız unları Göreceksiniz...

Biraz da Eskimolardan bahsetmek lazım.Eskimo karde lerimiz, insan karde lerimiz, onların bizden haberleri yok, bizim de onlardan. Biz kimiz, onlar kim? Dünyanın tepesinde onlar yeti mi , bitmi , gövdesinde biz, yani sıcakkanlılar. Onların da kanları sıcak sıcak, ama nefeslerini dondurucu bir ortama bırakıyorlar ve oralardan gelen demir gibi bir oksijeni ci erlerine içiyorlar. te böylesine demir gibi insanlar. Saçları simsiyah, hem de pırıl pırıl siyah, ya lı siyah. Fok ve balina ya ı sürüyorlar saçların a, vücutlarının her yanına. Renkleri kızıl gibi portakal gibi, ikisinin karı ı bu karde lerimiz, portakal gibi insanlar. Tatlı ve natürel medeni. Onlar öylesine sabırlı, öylesine serbest ve öylesine örflerine sahipler ki, çok konu mazlar,lazım geleni söylerler, fuzuli laf edeni gruplarının dı na çıkarıverirler, ona a a ılık nazarlarıyla bakarlar. Orada insan bir kere hata yapar, bir daha da aklı ba ın gelir, hizaya giriverir.

klim onlara kuvvet katmı , pamuklara de il, do uran kadın buzların içine kazdı ı çukurlara bırakıyor çocu unu. Çırılçıplak yavru, buzun üstünde ilk nefesini alıyor, ya lıyor ve di leriyle yumu atarak deriden torbasının içine sarıp koyuyor. Kırk gün kırk gece yatmıyor lohusayım diye, ölse basit, görgüleri az ki iler belli ederler. Di leri hepsinin beyaz ve çok dayanıklıdır. Ellerinden daha çok di leri ile i görürler. Ailenin kadını, kocası ava gidince, buzdan evinde oturur, kalıp fok derilerini,di leri ile eze eze yumu atır, sonra, balinanın sinirlerini balık kılçıklarına geçirerek, diker. Analı ın ve kadını ının gizli gururu ile bir ey yapmı olmanın saadetini, mütevazili ine bürüyerek, çocu una ve kocasına ayakkabılar, elbiseler, eldivenler, hazırlar; uyku torbaları yapar, hep deriden. onları da ayı postları ile süslemeyi unutmaz.

Eskimo çok zekidir, ama zekasını belli etmez. Kendisinden daima “aptal kadın, akılsız adam, hiçbir ey bilmeyen” biri diye bahseder, bu onun kibarlı ını gösterir. Erkek Eskimo, buzları oyar, onları ekiller, sonra üst üste koyarak yuvasını kurar. Balina ve

fok derileri ile her yanını kaplar. Bir Eskimo, evinde oturdu mu her istedi ini, kolunu uzatarak alabilir. te onların evlerinin geni li i, bir adam boyundadır. Fazla da e yaları yoktur. Birer uyku tulumu, ki geceleri bu tulumun içine girer öyle uyurlar ve orada pek kıymetli, sayılı bir iki madeni e ya. Ate nedir bilmez, çi et yerler. Et ne kadar çok yılanmı sa, hatta kurtlanmı sa tadına doyum olmaz. Misafirperverli in en güzel ikramı böylesine kurtlu etlerdir, kurtlar iri ve çok ise tein en güzelidirler. Aysberglerin fatihleridirler Eskimolar, küpler içinde ya arlar, kadınlarla gülü ürler. Bir Eskimo erke inin evlenmek için kızın ailesine hediye mesela bir keser vermesi kafidir. O zaman baba kızını hemen verir.kızı hiç ses çıkaramaz. E er erkek keseri geri alırsa kızı bo amı sayılır. Eskimo, her gelen misafire karısını ikram eder, bu adettir. Misafir ile kadın uyku torbasının içine girerek gülü ürler(!). ev sahibine en büyük hakaret karısını kabul etmemektir. O zaman erkek misafirini öldürür, kötü ruhları kovmak için de kalbini çıkararak sıcak sıcak yer. Ayları da öyle, öldürünce yarası neresindeyse, oradan önce kanlarını emerler, sonra beynini ve gözlerini çıkarıp yerler. Hatta kanlı kazuratını da ziyan etmezler.

Di lerinin keskinli ini kaybeden ihtiyar Eskimo artık i e yaramayaca mı anlayınca gençlere fazla yük olmamak için,üzerinde yeni ne varsa çıkarıp, kullanılması için, bırakarak evi terk eder. Bunun için kimseye haber verme e gerek yoktur, adet oldu u için kimse de sesini çıkarmaz. böylece ihtiyarcık çok uzaklara kadar yürür, sonra da bir yere oturarak beyaz ayların gelip, kendisini parçalamasını bekler. Acı duymayacaktır. Bunu bilir, çünkü kımıldamadan oturdu u için vücudu donacak, hassas kalan sadece gözleri ve atan kalbi olacaktır. Sonuna kadar ayının üphe ile dola ı mı ve sonra saldırarak etlerini parçalayı mı zevkle seyrederek ve ölmekten saadet duyar vazifesini yapmı tır. Bunlar da insan cinslerinden Eskimolardır. Kutuplarda buzlar içinde ya arlar. Aylar, foklar, balinalar, geyikler ve geyik gibi insanlar memleketidir bu kutuplar.

Ekvatorda ya amak isteyen varsa, orada da tatlıdır canım hayat, orada da vah i karde lerimiz vardır. Renkleri siyah, vücutları çıplak, bilekleri kuvvetli, di leri gıcır gıcır. Ne hikmetse bunlar da insan kebabı yemekten ho lanırlar. nsanı her yerde kebab yaparlar ama, bu i burada daha ustaca yapılır, kanun falan tanımaz yerliler. Onların “tabu”ları vardır, “gizli i ” nedir bilmezler. Tabu, haram demektir, harama el uzatmazlar. Vah idir kanları, dudakları kalındır, iyi emerler kemikleri. Bacakları

halkalı, elleri mızraklı, kalkanlı, hürriyetleri geni , sesleri kuvvetli, bakı ları keskindir. Aslanları tuzaklara dü ürürler. Kaplan derilerinden elbiseleri, insan kemiklerinden boncuklar severler. Tiz sesleri ormanları çınlatır. Bambu kamı larından yuvaları, tüyler içinde süslü süslü rengarenk davulları vardır. Uzaktan uza a esrarengiz sesler duyulur. “TAM TAM” azalır, ço alır, uzar, kısılır, biter, bamba ka bir yerden tekrar ba ırma a ba lar, siyah adamlar kulak kesilirler, bu dili hepsi iyi bilirler. Davul onları a ka getirir, lastik gibi gerilir bedenleri, usul hareketlerle ba larlar, e ilerek, bükülerek, çene arkaya ve böylece kol bacak görünemez olur. Sesler karı ır adalelerin arasına toprak kımıldamaya ba lar.

Ordu ordu hayvanlar dola ırlar ormanlarda, filler, aslanlar, zürafalar, geyikler, ve en zayıfından en yırtıcısına kadar, cins cins, boy boy, kafa kafaya ya arlar, hep beraber. Kendi kendilerine krallar gibi. Borç almasını bilmezler, arkada larının kapısını çalıp yemek de istemezler. Çalı ırlar, yerler, daima avlarlar zayıfları, zavallıları, küçükleri, akılsızları, hatta akılsız insanları. Bah edilen insiyakın en güzel örnekleridir bu ormanlar, hayvanlarından insanlarına kadar.Dünya i te bu, her bir buca nda neler neler var, ki iler isteseler neler neler yaparlar! Ama daima hayallerdir özlenenler, lah Zev in eytanlarının dünyaya saldı ı ümitlerdir beklenenler miskin miskin. Ah insano lu, senin ya adı nın hayat, özledi in hangi kürede mevcuttur? Senin çekti in azabın tadı ba ka nerede vardır? Ki sen ya amazsın insano lu ba ka ülkelerde, senin ütopyana dar gelir, bütün öbür alemler. Sonra kendini bo lu a atar da intihar edersin, sonra, o bo lukta asılır da kalıverirsin öylece. Var kendi kabu unda kal, kabu un sana saadet getirsin. Çamurdan çıkartabilirsen ekme ini sen zaten mesutsun. nsano lu da ebedi de ildir, bir gün gelir göçer gider. Ya a ve ya at insano lu, zekisin de sonra, iraden de var, daha ne istersin? Bu hazineleri be enmez misin? yi dü ün, koca insana, daracık mezarında kafanı bile oynatamazsın. Ama dünya ne geni , istersen sekiz bacakla bile gezersin. Ya a ve ya ayana engel olma. Çıplaktın do du un zaman, belki yine çıplaksın ama öteki tarafa mutlaka çıplak gideceksin unutma! nsanlar hazinelerini kaybettikçe gelir akılları ba larına, seven insanlar misali kavu amazlar birbirlerine, çünkü engeller vardır, uyuzla mı fareler kadar tecrübeli kimseler gibi! Her ne ise bizi Sinop’umuz da güzeldir. Kıyıları dantel gibidir. Karadeniz’in bö ründe sulara uzanmı , canavar dilli gibidir. Bu dilin üzerinde nice be er evlatlarını dilsizle tiren hapishaneler vardır. Mahpuslar dikerler gözlerini sessizce ak amın ahengine. Sular vurur sahillere defalarca,

ta ları, kumları, fosilleri, ta ırlar, bilmedi imiz derinliklerden dizerler kıyılara set set, öbek öbek. Karadeniz kıyıları harkadır. Yemye il ormanlıktır da ları, mahkumlar ümit beklerler, mitolojinin efsanevi kızı Afrodit'ten ama Afroditinde gözü uzaklardadır, görebilmesi için mahkumların, iri iri, büyük büyük, olmaları lazımdır, laf olsun diye. te onlar öylesine bakar bakar dururlar. Her defasında hiçbir ey gelmez. Hırsla camlara ko an fırtınalardan ba ka. 18 ya ında, 25 ya ında, yüz ya ında insanlar bunlar. Turistler gelir her gün, yerli turistler, meraklı turistler onları seyrederler. Hayvanat bahçelerinde yüzleri gülerse, burada endi elidirler sadece, mahkumlardan ürkerler. Yanlı lıkla aralarından bir ki i çıkar da:

- Nasılsınız çocuklar?
- Diyecek olursa e er, hepsi birden parmaklıklara ko arlar, kafa kol ba ırlar ci erden:
- Sa ol be abla,a abey, diye.

Öyle bir yerdir i te burası insan memleketi.

Nereden gelir insanın aklına Sinop'tan bahsetmek? Trabzon ne caziptir mesela. Öyle bir mevsim gelir ki, kedileri göbekleri i er, bıldırcın yemekten. Bıldırcınları elle toplarlar Trabzon'da. Koca bir denizi a an hayvancıklar, kuzeyden göçüp de buraya sıcacık mideye inmeye ko arlar. Kondukları güvertelerde tayfalardan medet umarlar. Hepsi mideye, hepsi mideye sonra... Bu böyledir, yemek için ya anır, acizler mahvolur, nazikler kaybolur. Trabzon'da balkı da yenir. Hamsi me hurdur burada, tatlısını bile yaparlar hamsinin gübresini de. Böylece a açlar yer hamsileri, fukaralar görsün diye, rek renk meyve verirler. Trabzon'ın da ları ye ildir, binlerce çe it nebat yeti ir, hayvan yeti ir, gürbüz ki iler yeti ir, bankalara müdür yeti ir, millete mebus yeti ir. Trabzon'un halkı iyidir, akıllıdır da. Hamsinin her türlü yeme ini bilir.

Halka ve Olaylara Tercüman, 2 Kasım 1961; yıl:1, sayı:23, sayfa:3

1.7.5. Halk Psikolojisi

1.7.5.1. Renkler Üzerine

Renklerin Önemi

ngiltere'deki "intihar köprüsü" siyah rengin yerine ye ilin ikamesiyle nihayet u ursuz olmaktan kurtulmu tur.

Son yılların hayat görüşümüze getirdiği deyimliklerden biri de renkler hakkındaki hükümlerimizdir. Zamanlarında belirli renkleri kullanan dedelerimiz bugünkü renklerin senfonisini görseller kim bilir ne kadar aşırlardı. Özellikle erkekler o devirde bazı renklere adeta tabii nazarıyla bakarlardı. 25-30 yıl önce Amerika'dan gelen bir moda, kadın ve erkeklerin iç çamaşırlarından mobilyalara kadar renklerde esaslı deyimlikler yarattı.

Zevksizlik areti mi?

Belirli deyim yaygın belirli renklerde görmeye alışmış olan gözler, bu renklerin curcunası karşısında iddetle direnmedi. Yadırganan yeni cereyan peşin bir hükümle bir zevksizlik deyim areti olarak vasıflandırılmıştı. Oysa ki, bu cereyan öyle gelip geçici bir yenilik hevesinin neticesi deydildi. İnsan ruhunun derinlerde saklanmış bir isteğine ve ihtiyacına cevap veriyordu. Ayrıca zevklere hükmeden moda, kısa zamanda bütün muhafazakarları susturmuştu. Artık bir erkeğin emprime bir spor gömlek giymesi, ya da geçkin bir hanımın göz alıcı renklerde giyinmesi kimsenin tenkidine yol açmamaktadır.

Propagandadan Tedaviye Kadar

Bugünkü renklerin serbestisini bilgili şekilde kullanmak bu hürriyetin nimetlerinden layıkıyla faydalanmak için artırır. Mesela bir afi göz önünde bulundurursak görürüz ki; onun bakımları için bir çekim merkezi teşkil edebilmesi, ancak renklerinin iyi seçilmiş olmalarıyla mümkündür. Yalnız, reklam afiinde uygun olan renk bir istatistik panosunda göze bataabilir. Kırmızı renk reklamcılıkta müessir bir renktir. Halbuki bir atölye veya fabrikada kırmızı, işçilerin asabını bozabilir. Onları birbirine düşürür, randımanı azaltır. Bu hal çok tecrübe edilmiş, kırmızı dekorla çileden çıkan işçiler başka bir rengin ikamesiyle sakinleşmişlerdir.

“ntihar Köprüsü” olarak anılan Londra'daki Blackfrier köprüsü siyah rengin yerine yeşil ikamesiyle bu uursuz özelliğinden kurtulmuştu. Bazı sebepsiz migrenler, uykusuzluklar çeşitli ilaçların denenmesinden sonra, bir de içinde yeşil anılan mekanın badana renklerinin de değiştirilmesiyle iyileşmektedir.

Bütün bilginler renklerin insan ruhuna ve sağlığına tesir ettiği hususunda müttefiktirler. Bu hususu içindeki sezgiyle keşfeden Wagner, ancak kırmızı bir ortamda besteleyebilirdi.

Her Rengin Kendine Göre Meziyetleri Vardır

Kırmızı kuvvet verir,ısıtır. Bir tonik gibi etki yapar. Beyin hücrelerini eskite ederek,i tihayı açar, seksüel fonksiyonları aktifle tirir. Portakal rengi bir bayram ve ne e atmosferi yaratır.

Sarı; dinamik bir renktir ve insanda sa lık hissi verir.

Mavi; dinlendirici tesire maliktir.

Ye il; o da sinirleri gev etip rahatlık verir. Fiziki temerküze yardım eder, vücut ve ruha denge sa lar.

Mor; melankoli ve hayale sürükler. Bazı ahvalde kadınların cinsel arzularını kamçılar.

yi Hazmetmek çin Yeme in Tadı Kadar Manzarası da Önemli

Fransa ve bazı memleketlerde, kliniklerin duvarları, pansumanlar, hem irelerin önlükleri mavi renktedir. Mavinin antiseptik bir hassaya malik oldu una inanılmaktadır. “T ık banyoları” halinde, mavi ık cinsel ta kınlık, sinir gerginli i, ıspazmozları iyile tirmektedir. Yine ık banyosu halinde; kırmızı depresyon (ruhi çöküntü), kansızlık, hormon yetersizli inde, zona, kızıl, kızamık vakalarında iyi neticeler vermektedir.

Ye il; grip, bo macayı tedavi etmektedir.

Portakal rengi beslenmeyi tanzim etmektedir. Bu bakımdan, “portakalı seyretmek yemekten daha faydalıdır.” ekinde bir espri uydurulmu tur.

Renklerin, yukarıda saydı ımız özelliklerinden faydalanılarak “hayatımızı toz pembe yapmak” ya da sa lı ımız yola koymak elimizdedir. Renkler ayrıca büyük ölçüde zarafet ve ahsi cazibenizi de artırır. Kadınların bu konuda hayli tecrübesi vardır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 23 Mart 1962; yıl:1, sayı:162, sayfa:4

1.7.5.2. Korku

Di çilerden Atalarımız Yüzünden Korkuyoruz

E er bundan uzun yıllar ve asırlar önce di tababeti olsaydı, eski insanlar korkunç acılara duçar olmayacaklar, onların korkusu da bizlere miras kalmayacaktı.

Di çiye gitmek hepimize zor gelen i lerden biridir. üphesiz ki durup dururken bir önleyici tedbir olarak canımızı eziyete sokmak zevkli bir ey de ildir. Ancak seneler geçtikçe doktorluk alanında kaydedilen terakkiler bu ilmin bir dalı olan di çilikte de kendini göstermi , bir zamanlar cehennem azabı sayılan di tedavisi bugün çok kolayla mı tır. Buna ra men hala di çiye gitmek insanlar için en büyük kabuslardan birini te kil etmektedir. Sadece kadınlar ve çocuklar di çi koltu u “fobisi” ne tutulsalar belki o kadar aılmaz. Fakat harplerde büyük kahramanlıklar göstermi askerler, me hur dedektifler, dalgıçlar, itfaiyeciler gibi çok kereler ölümü sıyrıp geçmi adamların da aynı korkuya sahip olması; di çiler kadar psikologları da derin derin dü ündürmektedir.

Do um Sancısını Tercih Ediyorlar

Ruh doktorlarının bu mevzuda yaptıkları anketler garip sonuçlar vermi . Mesela en iddetli sancılardan saydıımız do um sancılarına bile kadınlar tarafından di çi koltu u azabına nispetle daha seve seve katlanıldıı mü ahede edilmi tir.

Anestezi ile çıkarılan bir di in ne acısı olabilir? Buna ra men yine koltu a oturdu umuz vakit benzimiz sapsarı kesilir.

Di Çektirme Korkusu Bizlere Mirastır

Müspet ölçülerle hiçbir neticeye varamayan alimler, bu korkuyu “atavik” bir köke ba lamaktadırlar. Onlara göre, atalarımızın çekti i korku, nesilden nesile intikal ederek uur altımıza yerle mi tir. Di çektirmek veya tedavi ettirmek gerekince o anda hissetti imiz küçük korku, uur altından dı arıya vuran “tevarüs edilmi ” korkuyla birle erek bir türlü yenemedi imiz bu di çi fobisini meydana getirmektedir. Tarihten önceki ça larda kalan kafataslarında görülen izler, cedlerimizin de bizler gibi di a rısı çekti ini göstermektedir. Bu a rılar ve ıstırap çeken hemcinslerinin acıyla kasılmı yüzleri muhakkak ki onların ruhlarında derin izler bırakmı tır. Orta ça larda bile çürük

di in sinirini öldürmek için a rıyan oyu un içine tahtadan sivri bir kama sokulur, çekekle üzerine vurulurdu. Bu ameliyeye tutulan zavallının çekece i ıstırabı tahmin etmek zor de ildir.

te geçen devirlerde hemcinslerimizin çektikleri acılar ruhlarında derin yer ederek uur altlarına yerle mi ve bize kadar nesilden nesile intikal etmi tir.

AKBIYIK, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 29 Mart 1961; yıl:6, sayı:2079, sayfa:2

Korkuyu Klasik Kitaplar u ekilde Tarif Ederler

“Bir maniaya u ramı firar arzusudur...”

Klasik kitaplar onu öyle tarif eder: “Korku bir maniaya u ramı firar arzusudur...” Yani korkan insan veya hayvanın ilk ba vurdu u hareket daha do rusu içgüdü-korkutan eyin önünden kaçmak oluyor. Ama gene birçok kitaplarda “korkudan yerine mihlanmı kalmı tı.”, “Korkudan ta kesilmi ti.” Sözlerine rastlarız. Yani canlı varlık hem tabana kuvvet kaçmak, uzakla mak istiyor, hem de buna muktedir olamıyor. “durdurucu” veya “dondurucu” bir iki kuvvetin tesirinde kalıyor. Bir yandan kaçmak, bir yandan mihlanmak. te bu zıt çifte ve zıt karakterli duygu, korkuların ba lıca vasfıdır. Fizyolojik bakımdan incelendi i vakit ise; korkunun gerek iç organlar, gerekse dı ta birçok etki ve açık belirtiler gösterdi ini hep biliriz. Bir defa sinir sistemi boydan boya müteessir olur. Sonra da “Saçlar fırça gibi dikilir.” , “Gözleri yuvalarından u rar.” , “Tüyleri diken diken olur.”, “Benzi solar.” insanın. Hatta “Ödü kopar” ve ölür. Aslında sinir sistemi bir ok geçirmi , dola ımı idare eden sinirler de felce u ramı ve kalp durmu tur. Gerçekten de birçoklarımız, aslında korkulmaması gereken birçok eylere korkarız. Mutfa nda fındık faresi görünce iskemlenin üstüne çıkıp, avaz avaz haykırmaya ba layan bayanın korkusu, karanlıkta bahçeye tek ba ına çıkamayanın korkusu, duvardaki örümce i süpürgesiyle alamayanın korkusu bu cümledendir. Ço umuz yaramaz çocukları sindirmek ve ba ımızı dinlendirmek için onun bu en basit içgüdü-sünü istismardan hâlâ vazgeçmi de ilizdir. Karanlıkta cirit oynayan cinler, periler bir kö eden çıkıverecek “uacı” larla sözde çocu a göz da ı verir onu uslandırmaya çalı ırız. Oysaki ona en büyük kötülü ü yaparız.

Korkunun tıptaki kar ılı ı fobi (phobie)dir. Fobisiz insan da hemen hemen yok gibidir.bazılarında pek marazi hal alan bu fobileri gözden geçirelim:

Nyctopphobine – Karnlıktan (geceden) korkma
Microphobine – Mikrolardan korkma
Nosophobine – Hastalıklardan korkma
Maysophobine – Kirden korkma
Carophobie – yüksek yerlerden korkma
Cremnophobie – Uçurumdan korkma
Tlahassophobie – denizden korkma
Aerophobie – havadan korkma
Zoophobie – hayvanlardan korkma
Astrophobie - im ekten korkma
Vrontophobie – gök gürültüsünden korkma
Sitiophobie – yemeklerden korkma
Agorophobie – açık yerlerden korkma
Anthrophobie – insan topluluklarından korkma
Basophobie – yürümekten korkma
Claustrophobie – dar yerde kalmaktan (tren veya vapur kamaraları) korkma
Erythrophobie – kızarmaktan (utangaçlık) korkma
Hydrophobie – sudan korkma
Phtysiophobie – veremden korkma
Sphylophobie – frengiden korkma
Sismophobie – zelzeleden korkma
Pyrophobie – ate ten korkma
Pantophobie – her eyden (ödleklik) korkma
Misogamie – evlenmekten korkma
Misogynie – kadınlardan korkup nefret etmek
Misopedia – çocuktan korkup nefret etmek

Bu korkular bazen yalnız, bazen de bir ikisi bir arad bulunabilir. Görüldü ü gibi fobilerin bir kısmını anlamak gene de kolaydır. Zelzeleden, im ekten, gök gürültüsünden korkmak nispeten normaldir. Psikolojik incelemeler, bu çe it marazi korkulara mübtela olanların “psikastenî” ye u ramı olduklarını göstermi tir. Konuyu daha fazla derinle tirerek asıl hedeften uzakla mak istemiyoruz u veya bu tarzdaki korkular ahsiyetimiz üzerinde tamamen menfi, bastırıcı bir rol oynamaktadır. Esasen

korkak ki i biz de güven uyandırmak öyle dursun, kendisine gülme arzusunu da beraber getirir. Ayrıca korkunun tıpkı bulaıcı bir hastalık gibi çevresine yayıldı nı da belirtmeliyiz.

Korku, mahiyeti itibariyle, duyulmuş bir heyecandır. Çok fazlası insanı öldüren bir heyecan. Linç etme hadiseleri gibi dehşetli olaylarda ise, fertlerin bunlardan bir nebze cinsi heyecan duydukları ve binnetice “korku” nun cinsi sebeplerle bir bağlantısı oldu u ileri sürülmektedir. Daha doğrusu Freud, her tabii ve derin heyecan gibi, korkuyu da cinsi kaynaklara götürmüş ve bu yolda bir izah denemesi yapmıştır. Gerçekten de cesur bir erkeğin kollarına sırtı man kadının o esnada yaptığı şey, kendini korkulardan koruma insiyakıyla beraber, korkuyu bahane edip tam bir bırakmıştır. Bu yüzden, seyrettiğimiz filmlerin, okuduğumuz romanların yüzde doksan dokuzu, çeşitli engellerden geçtikten sonra, “karhama” la birleşen “güzel kız” ın hikayesini anlatır ve mesut bir öpümeyle perde kapanır. Örneğin; ana – babaya büyüklere, hatırları kıramayacağımız kimselere duyulan korkular da sevgiler de karıdır. Bazen korku, bazen sevgi üstün gelir ve ikisinin birleşimi de “saygı” yı doğurur.

CUMHUR, Sezen, Halka ve Olaylara Tercüman, 10 Nisan 1962; yıl:1, sayı:175, sayfa:3

1.7.5.3. Sıkılganlık ve ntihar

Sıkılganlı ı Nasıl Yenmeli

Mecburiyet kötü ve zararlı bir huydur, bu huydan kurtulmak için her şeye başvurur, çok zaman hekimlere tedavisi var mıdır, diye sorulur. Bazen müspet bazen de menfi cevap alınır. Kalabalıkta çıkacak veya kendinden üstün bir kimseyle konuşacak bir şahıs, korkunç saatin yaklaştığını görünce heyecanı artar, halbuki söyleyeceği şeyi en az 140 kere tekrarlamıştır fakat o yine düşünür acaba konuşabilecek miyim? Acaba beni dinleyecekler mi? diye telaşlanır, söyleyeceklerini unutturacaklık duygusundan kendini kurtaramaz. Bunun birçok misallerini daha okul sıralarında görmek mümkündür, mesela bir toplantıda anne, babanın büyük arzusuna rağmen çocuk ezbere bildiği manzumeleri ya hiç okuyamaz veya yarım yamalak bırakır, unutturmuş ayet yabancı dil öğreniyorsa bütün ısrarlara kulak vermez, bildiği dili acaba yanlış mı okuyacağım diye konuşmaz. Sıkılganlı ı, hayatta şahıslara vereceği zararları düşünerek bir hastalık diye kabul etmek

yerinde olur ve hastalık kabul edilince de tedavisi yoluna gitmek psikolog, pedagog hekimlere dü er.

Sıkılğanlı ın Yaradılı la İgisi

Sıkıcı bir durumda bulunan mahcup adamda ilk önce ruhi bir tepki görülür, heyecanlanır, so uk ter döker, korkar, kızarır, dili tutulur, ne söyledi ini ne de i itti ini anlar. nsan nasıl do u tan cesur, çalı kan veya tembel ise yine do u tan mahcuptur. Okul içinde, dı nda, evde mahcup yavruların sıkılğanlıkları daima tatlı dil, güzel misallerle giderilmelidir. Baba o luna, bak! Ahmet ne güzel okuyor, sen niye okuyamıyorsun, dememeli. Aferin yavrum, sen de Ahmet kadar iyi okuyor, konu uyorsun, diye cesaret vermelidir.

Alkol Sıkılğanlı ı Yener mi?

çeyim, bak nasıl bülbül kesilirim diye alkolden cesaret almak isteyenler za de ildir. Sıkılğanlı ı yenmek için alkole sarılmak do ru de ildir bu bir iki kere iyi sonuç verse bile sonrası için çok zararlıdır. Sıkılğanlı ın ba lıca tedavisi kalbi ve sinirleri sükûna kavu turmaktır. Onun için sabahları gürültü ile yataktan kalkmamalı; uyandıktan sonra sersemlik geçinceye kadar birkaç dakika yatakta kalmalı, sonra ılık bir du yapmalı, yemekler a ır yenmeli ve ö le yeme inden sonra e er imkan varsa ½ saat arka üstü uzanmalı. Mahcup kendini kar ısındakiyle aynı ayarda görmeyip kendini küçük gören yahut kar ısındakini öyle gördü ünü sanan kimsedir. Sıkılğansanız her gün kendinize cesaret a ılayınız, herkesle aynı ayarda oldu unuzu biliniz herhangi bir hadise kar ısında onlardan farklı de ilim deyiniz, çekinmeyiniz ve sinir sisteminizin muvazenesini hiçbir zaman bozmayınız. Mahcubiyetin faydalı tarafı da vardır, çekingen kimse fazla konu maz, her eyi inceler, dü ünür böylece bilgisi artar, kalbi ve ruhu zenginle ir ve farkına varmadan çekindi i insanda üstün duruma dü er.

ENEL, Dr. Kamran, Hadiselere Tercüman, 16 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1775, sayfa:2

ntihar

Fransa ve birçok Avrupa memleketlerinde her yıl intihar edenlerin sayısı veremden ölenlerden çok

ntihar ve intihar edenler hakkındaki fikirler, son yıllarda, birkaç asırdakinden fazla de i mi tir. Hayatına kendi elleriyle nihayet vermek isteyen bir insan geçen yüzyıllarda nefret ve korkuyla kar ılanmı tır. E er emelinde muvaffak olup öbür aleme göçmü se hatırası deh etle anılmı tır. Hala dünyanın kıyı, kö esinde kalmı ilkel topluluklarda durum aynıdır. Bu kavimlerde intiharla ölmü insanın ruhunun di er ölümlerin ruhundan daha intikamcı oldu u sanılır ve tekrar yeryüzüne gelmesine mani olmak için türlü büyü ve sihirler yapılır. Bu yolda en a ırı giden ngiltere olup orada son zamanlara kadar, intihara te ebbüs edip de “suçüstü” yakalananlar idam edilirdi. 20. yüzyılın ba ndan beri gittikçe daha seyrek uygulanan intihar kanunu en sonunda 1958 yılında mühim ölçüde hafifletilmi tir.

Tüberkülozdan Fazla Adam Öldürüyor

u günlerde bazı azgeli mi veya kalkınma yolunda bulunan memleketler, “Tüberküloz Haftaları” tertip ederek bu afetle mücadeleye u raırken, sa lık ve ekonomik problemlerini daha önceden halledebilmi öteki ülkeler, intihar problemleriyle sava için bütün maddi ve manevi kaynakların seferber kılmı lardır. Çünkü oralarda intihar veremden çok insan öldürmektedir. Ve intihar büyük ölçüde maddi medeniyetin sonuçlarından biridir.

Mutlaka Tekrar Ediyorlar

Birçok intihara te ebbüs vakalarından sonra, e er canına kastedenin canı kurtarılıcı sa, bu ba arı yine de doktorları tatmin etmez. l yardım hastanesine getirilip hayata geri döndürülen bir müntehiri salmak yerine imdi bir psikiyatri bölümüne yatırmak daha uygun görülmektedir. Zira vücudunu zehirleyen bir müntehirin mide yıkanmasından sonra bir de “beyninin yıkanması” gerekmektedir. Böyle yapılmazsa, çoklukla müntehir, ikinci, üçüncü te ebbüslerle “muradına ermektedir.”

Erkekler Daha Fazla

ntiharla sava ta en iyi malzemeyi istatistikler te kil etmektedir. istatistiklerden bir çok mühim hükümler çıkarılmaktadır. Mesela istatistiklere göre bir kadına kar ılık üç erkek kendi elleriyle hayatına son vermektedir. Son elli yılda kadınların nispeti de hissedilir ölçüde artmı tır. Mamafih yine de ölçüler nispeti aynıdır. Kadınlar intiharı becerememektedirler. Erkekler daha emin usuller kullanmaktadırlar. Kur un veya ipe

kadınlar ra bet etmemektedirler. Bunu hemen kadınların korkaklığına ya da isteklerindeki samimiyetsizliğe atfetmemelidir. Canından bezen ona kasteden kadın bile süsüne önem vermektedir. Bır parçalanmış veya boynu kesilmiş, dili fırlamış bir durumda ölümden bile görünmek onlar için pek zor gelmektedir. ntihar vakaları, köylerde ehirlere çok daha azdır. Bunun başlıca sebebi, ehir hayatının sınırları daha fazla yıpratıp, “sürmenaj” denen hali yaratıp ruhta “çöküntüler” (depresyon) hasıl etmesidir. Ancak ruhi depresyonların tek sebebi zihni yorgunluk veya sınırların yıpranması değildir. Birçok içinden çıkılmaz “iç çatı maları” da ruhi depresyon doğurur

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 12 Ocak 1962; yıl:1, sayı:94, sayfa:2

1.7.6. Soru – Cevapla Güncel Konular

7 Sual 7 Cevap

İmzasız Mektup Yazanlar Sinir Hastası mıdır?

Cevap: Birçoklarının gerçekten sinir hastası oldukları üphe edilemez. İmzasız mektupların çoğunu bazılarının sıkıntı vermek ve korku vermek için yazılır bu çeşit mektupları yazan kişiler bazılarının korkutmak, endişeye sürüklemekten zevk duydukları için birer sinir hastasıdır. Ama bazı imzasız mektupların herhangi bir esrarlı katil hadisesini aydınlatmakta rol oynadıklarını unutmamalıyız.

Bilim istidatını Önceden Kestirmek Mümkün müdür?

Cevap: Bilime istidatlı olan kimselerin kendileri hakkında iyi bir bilgi sahibi olmadıkları için, mesleklerini yanlış seçmiş olduklarını söyleyip yakındıklarını sık sık görürüz. Aynı şeyi mesleklerini yanlış seçmiş olan bazı insanlarda da görüyoruz. Bugün örneğin çağımızda olan çocuklara uygulanan testler sayesinde onların bilim kabiliyetine sahip olmadıkları anlaşılmakta ve böylece kendilerine uygun bir meslek seçmeleri sağlanmaktadır.

Çocuklar Her Zaman Baş Ağrısından İyabet Ederler mi?

Cevap: Son yapılan araştırmalar, baş ağrılarının içki ya da toksinlerden ileri gelmeyip ruhsal hallerimizden doğduğunu göstermiştir. Çünkü bu ruhsal hali daha gerginleştirici için baş ağrısını artırabilir. Baş ağrısının asıl sebebinin dengeli bir duygusal hayatı

kuramamı olmamızda aramalıyız. çki için kimse bu hareketi yüzünden pi manlık duydu u için ba a rısına tutulur.

Bazı Kimseler E lenceden Ho lanmazlar mı?

Cevap: Evet, e lenceden ho lanmayan kimseler vardır. Ama bu insanları yakından tanıyacak olursak onların bu davranı nı ho görebiliriz.

Çocu unuza Müzik Dersi Aldırmalı mısınız?

Cevap: Bir ana-babanın çocu una müzik dersi aldırması ve onun bir alet çalmasını istemesi güzel bir eydir. Yalnız çocukların bu i ten pek ho lanmadıklarını da gözden kaçırmamalıdır. Gerçekten müzi i seven çocuklar bu dersten zevk alırlar ama sevmeyenler zorlandıkları için ana- babalarına kar ı kızgınlık ve kayıtsızlık gibi kötü duygulara kapılırlar. Bu konuda çocu unuzu zorlamamalı ama ikna etmelisiniz.

Ba kalarından Farklı Olmak mı steriz?

Cevap: nsanlar kendi benliklerini ve vasıflarını ortaya koymak isterler ama ba kalarından ille da farklı olmaya çalı mazlar. Ba kalarından farklı olamaya uurlu bir ekilde kalkı anlar, orijinal bir kimse olmadıkları hususunda korkuya dü en ve herhangi bir kimse gibi ya ayıp gitmekten korkanlardır. Oysa asıl farklılı n dı görünü te de il insanın kendisinde oldu unu biliyoruz.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 15 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1774, sayfa:4

7 Sual 7 Cevap

Yeni Yeti enler Müsrif mi Olurlar?

Cevap: Yeni yeti en delikanlı ve kızların müsrif gibi görünmelerinin sebebi, onların gerçekten müsrif olmalarından çok, paranın ne kadar zor kazanıldı nı bilmemelerinden ve her istedikleri zaman para bulabileceklerini sanarak aldanmalarıdır. Ya ları daha ilerleyip hayata atıldıkları zaman, en müsrif gençlerin bile makul bir ekilde para harcama a ba ladıkları görülmektedir.

Kadınlar Heyecanlarını Kontrol Ederler mi?

Cevap: Kadınların erkekler gibi birden bire kızgınlığa kapılarak, parlamadıkları gözden kaçmamıdır. Bunun sebebi, bir yandan, erkeklerin kızgınlık ve öfke durumlarıyla daha sık karşılaşmaları, bir yandan da kadınların toplumsal duyguya erkeklerden daha fazla sahip olmalarıdır. Toplumsal sorumluluğu az olan kimseler, kızgınlıklarını ortaya koymaktan kaçınmazlar. Bu bakımdan kadınların avantajlı olduğunu kabul etmeliyiz.

Çocuklar Ana- Babalarından Korkmalı mı?

Cevap: Çocuklar çoğu zaman ana-babalarından korkarlar. Bunun sebebi ana-babalarının kendilerinden daha güçlü kuvvetli olmaları ve onlara baskı yapabilmek imkanını ellerinde tutmalarıdır. Ana-babaların çocuklarını korkutmaya çalışmaları doğrudur. Bunun önüne geçmeye çalışmaları daha doğru olur. Çağımızda çocuk ve ana-baba münasebetlerinin anlayışla çözülebileceği açıkça görülmüştür.

Ahşiyetle İriyarlılık Arasında Bağlantı Var mıdır?

Cevap: Son yapılan ruhsal araştırmaları bir insanın iriyarlılığının, bağlarının kendisine karşı takındıkları tavırları tayin ettiğini ve böylece onun ahşiyetinin gelişmesine tesir ettiğini açıkça göstermiştir. Bununla beraber boy ve irilik bakımından birbirine benzeyen kişilerin aynı kişiliğe sahip olduklarını sanmak da doğru olmaz. İnsanların her birerine ayrı ayrı olduklarını unutmamalıyız.

Normal Kimselerde Anormallik Bulunur mu?

Cevap: Normal kimselerle anormalleri ayıran kesin bir çizgi yoktur. Normal bir kimse ruhi kuvvetleri tabii bir şekilde inkişaf etmiş olan ve duygu hayatı bakımından dengeye ulaşmış bulunan bir insandır. Sıhhat ve hastalık arasındaki fark nasıl bir derece farklıysa ruhi bakımdan normallik ve anormallik arasındaki fark da böyledir. Normal bir kimsenin ruhi dengesi kolaylıkla bozulabilir.

Korku Risi midir, Örenilmi midir?

Cevap: Bazı korku temayüllerini tedavimizden yararlanmış imiz doğrudur. ama korkularımızın çoğu ya da bizim tecrübeler tarafından artırılmışlardır. Yani bazı durumlarda korkmamız gerektiğini bağlarından öğrendiğimiz için bu duyguya

kapılırız. Bu yüzden tecrübe yoluyla gelen korkuları mantık ve açıklamalarla ortadan kaldırmak mümkündür. Mesela im ekten korkmamamızı bu eklede sa layabiliriz.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 29 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1788, sayfa:4

7 Soru 7 Cevap

Çalı an Kadınlar Erkek Tavırlı mı Olurlar?

Cevap: Bu fikrin umumiyetle do ru olmadı ı a ikardır. Mamafih birçok kadın ve erkekler, nüfuzlu mevkilere geçtikleri vakit, tavırlarında bir tahakküm edası sezilir. Bu hal, kadınlarda kendini daha ziyade belli eder., zira kadınların normal hal ve tavırları, erkeklere nazaran daha yumu ak ve munistir. Cemiyette salahiyet ve nüfuz sahibi olan kadınlar, kadınlık zerafet ve yumu aklı ı ile mesleklerinin icap ettirdi i ciddiyeti meczetmesini bilmelidirler.meslek sahibi bir kadın, ne de olsa kadınlı ndan tamamen sıyrılamaz, mütehakkim tavırlı, sert görünü lü bir i kadınının ruhunda bile kadınlı ın o munis tabiatı vardır.

Kendi Kendimize Gülebilmemiz Lazım mıdır?

Cevap: Kendisine yapılan bir akaya gülebile bir insan, sıhhatli bir ahsiyete sahip demektir. Böyle bir kimse aczini, güç ve kabiliyetlerini kabul etmi tir. Ba kalarına kahkahalarla gülen fakat aka kendisine tevcih edildi i vakit suratını asan bir insanın kendisine hürmeti yok demektir ve bu aczinin te hir olunmasını arzu etmez, akacı biri onun zayıf noktasına temas edince, ilk reaksiyonu korku olur.

Çocu un Ayrılımlı Ana-Babası Arasında Tercih Yapması stenmeli mi?

Cevap: Sadece pek güç artlar altında bu karar çocu a bırakılmalıdır. Ana- babası ayrılan çocuk, zaten ruhen a kın haldedir. kisi arasında tercih yapmasını istemek ıstırabımı daha fazla artırır. Sevginin ikiye bölünmesinden ba ka, onun nazarında hiç ayrılmamaları gereken iki insan arasında bir tercih yapmak çocu u peri an eder ve ömrü boyunca, tercih etmedi i taraf için endi e ve suçluluk hissi içinde ya ar.

Ayya lık ve Alkolizm Aynı ey midir?

Cevap: Her ikisi de sarho haldeyken ele alınırsa bir alkolik ile bir ayya ı ayırt etmek güçtür. Aslında her iki tip arasında belirli bir fark mevcuttur. çki müptelası bir kimse

sırf canı istedi i için içer, içki içip sarho olmak ho una gider. Bir alkolik için içki içmek daha apra ık bir meseledir.

Kendine Güveni Olan Kimseler Kibirli midirler?

Cevap: Katiyen, kibir ve azamet, bir kimsenin kendi meziyetlerini, oldu undan fazla tahayyül etmesinden do ar. Halbuki, kendine güven, kabiliyet ve istidatlara realist bir görü le itimat etmekten do ar, kendine güveni olan bir insan, kendinden istenilene yapabilece ine inancı olan insandır. Oysa kibirli ve ukala bir kimse, acz ve kifayetsizli ini örtmek korkusu ile kendine güveni varmı gibi hareket eder.

Tenkrit Edilmek Herkesin Ho una Gitmeyen Bir ey midir?

Cevap: Birçok kimseler tenkide kar ı otomatik olarak ho nutsuzluk duyarlar. Bu reaksiyonun dayandı ı realist bir temel yoktur, zira fazla hassas kimseler, yersiz ve sebepsiz tenkrit kadar, haklı tenkrit kar ısında da aynı tepkiyi gösterirler. Tenkrit kar ısında, tenkritin de erini ölüp, biçmeden hiddete kapılmamız ise; ani feveran huyumuzu pekl yenebilir.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 17 Temmuz 1960; yıl:6, sayı:1834, sayfa:4

7 Soru 7 Cevap

Fazla Sevgi çocukları imartır mı?

Cevap: Grn te böyledir. Fakat aslında imarık ocuk hakiki sevgiden mahrum olan çocuktur. Amerikalı doktor Peter Brown “ocukların Hissi ihtiyaçları” adlı kitabında bu iddiayı misallerle izah etmektedir. Birçok medeni anne ve babalar çocuklarının her türlü maddi ihtiyaçlarını yerine getirmekte fakat onların ihtiyaç duydu u yakın sevgiyi göstermemektedirler. Böylece bir güvensizlik havası içinde yeti en çocuklar hırn, utangaç ve a a ılık duygusuna sahip olmaktadırlar. Her eyi elde etmi olmanın fakat kendilerinden bir ey verememenin bo lu u içindedirler.

Sebepsiz Korkuyu Yenebilir misiniz?

Cevap: Sebepsiz korkular uur altıyla ilgili oldu u için, tamamen yenmek imkansızdır. Fakat bazı usullerle hafifletilebilir veya korkuyu yaratan sebep ortadan kaldırılabılır. Korkuyu do uran sebebin üstüne gitmek ve kendi kendine kuvvetli telkinlerde

bulunmak en iyi usullerdir. Umumiyetle kuvvetli bir irade sebepsiz bir korkuyu yenmede en iyi rolü oynar.

Polisle Münaka a Eder misiniz?

Cevap: Polislerin ihtarları umumiyetle insanı sinirlendirir. Fakat makul bir ekilde dü ünmeden itiraz yoluna gitmek hatalıdır. Bununla beraber haksız tenkitlere itiraz etmek insanı rahatlatır ve asabi rahatsızlıkların ba göstermesine mani olur.

Heyecanlar itme Duyusuna Tesir Eder mi?

Cevap: Hissi bakımdan huzursuzluk ve ahenksizlik içinde bulunanların i itme kabiliyetlerinin zayıflıkları görülmektedir. Güvensiz ve kararsız bir hayat süren insanların da yava yava duyma hislerinin azaldı ı tespit edilmiştir. Bu mutlaka sa ırlı ı meydana getiren sebep de ildir, fakat geçici olarak i itme hissini zayıflatmaktadır.

Suçlu Çocuklar Islah Usullerine Kar ı mı Koyarlar?

Cevap: Bir çok suçlu çocuk ıslahhanelere konuldu u zaman zeka ve kabiliyetleri hakkında üphe yaratacak kadar güçlük çıkartırlar. Her eyden önce böyle çocukların geldikleri aileleri hayatta u radıkları güçlükleri ve ahsi kabiliyetlerini tatbik etmeli ve neticeye göre ıslah sistemi tatbik etmelidir. Yanlı terbiye ekli telafisi imkansız sonuçlar verir.

Gençler Nasihat Dinlemekten Ho lanmazlar mı?

Cevap: Gençler kendi ahsi kabiliyetlerinin tenkit edilmesinden ho lanmazlar ve hareketlerinden emin olmak isterler. Fakat gençlerin üpheli oldukları konularda nadiren tenkit dinlemekten ho landıkları da görülmektedir. Hissi olgunlu a ermi bulunan ya lı insanların tenkitleri gençler üzerinde yapıcı rol oynamaktadır.

Gençlerin Ço u Birbirini Taklit Eder mi?

Cevap: nsanların ço unda, bilhassa gençlerde birbirini taklit etme hissi vardır. Hareketleri, dü ünü ü, giyini i ile etrafındakilerden ayrılanlar cemiyette dikkati çekerler. Bu sebeple cemiyete kabul edilmek ihtiyacında olan gençler, gruplar te kil ederler ve hareket tarzını hep beraber kararlar tırırlar. Anlayı lı bir muhitte böyle hareket

tarzı müspet neticeler do urur, fakat bazen taklit ve grupla ma neticesinde zararlı bir durum da meydana gelebilir.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 18 Eylül 1960; yıl:6, sayı:1896, sayfa:4

7 Soru 7 Cevap

Yeni Bir Muhite Girmek A a ılık Duygusu Yaratır mı?

Cevap: Hayır. Fakat ki isel kabiliyetlerinden daha üstün gördükleri bir muhite girenlerde a a ılık duygusu uyanabilir. Mesela orta okuldan liseye geçen bir ö renci veya küçük bir ehirden büyük bir ehre tayin olunan bir memur kendisini daha iyi bir muhitte bulunca ki isel yetersizliklerinden endi e edebilir.kendi ki iselli inden tamamen emin insanlar için böyle bir ey bahis konusu de ildir.

Sinir Bozuklu u Do uma Tesir Eder mi?

Cevap: Do um yapmadan çocuklarını dü ürmü 100 kadın üzerinde yapılan tetkikler neticesinde bunların hepsinin asabi kimseler oldukları anla ılmış tır. Bunların ekseriyesi hamilelik devrelerini üzücü hadiseler üzerinde geçirmi lerdir. Aynı zamanda rahat bir çocukluk genç kızlık devresi geçirmemi olan kadınların uur altında kalan asap bozuklukları da do umdan önce sıhhi duruma tesir etmektedir.

stikbal için Duydu unuz Endi e Sizi Hasta Eder mi?

Cevap: stikbal hakkında duyulan endi e had safhaya geldi i takdirde fiziki bünyeye tesir etti i ve bazı hastalıklara sebep oldu u görülmektedir. *nsanlar Kazaları Do ru*

Olarak Anlatırlar mı?

Cevap: nsanların ço u ba larından geçen kazaları oldu u gibi anlatmaya çalı ırlar. Fakat hadise anında korku ve endi e içinde olduklarından bazı noktaları do ru olarak nakledemezler. Kazada kendi suçları da varsa umumiyetle bunu gizlemeye çalı arak hadiseyi anlatmaya çalı ırlar, kar ı tarafın suçunu mübala alı bir ekilde belirtirler.

Kayıtsız artsız Hürriyet Elde Edilebilir mi?

Cevap: Hürriyet iste i insanın ruhunu tazyik eden bir kuvvettir. Fakat medeni bir cemiyette ferdi hürriyet ba kalarının ferdi hürriyeti ile sınırlandırılmış tır. nsan ancak

ba kalarına zarar vermedi i nispette hür olabilir, ve ba kalarını rahatsız etmedi i nispette kendini rahat hissedebilir.

Herkes Mübala a Eder mi?

Cevap: Hemen hemen herkesin ilaveler yaparak mübala aya kaçtı ı zamanlar olur. Mübala anın sebebi ruhi olgunlu a eri memi olmak ve ba kalari tarafından be enilmek iste idir. Mübala alı konu an kimseyi tanıyorsak sözleri arasında neleri farklı anlattı ını tahlil etmemiz mümkündür.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 2 Ekim 1960; yıl:6, sayı:1916, sayfa:4

7 Soru 7 Cevap

E ler Arasındaki Asabi Gerginlik ve Anla mazlıklar Kısırlık Yaratır mı?

Cevap: Bazı evlilikler, uur altında kalmı anla mazlıklar ve söze dökülmeyen gerginlikler yüzünden kısır kalabilir. Washington Üniversitesi doktorlarından Robert N. Rutherford bunu uzun tecrübeler neticesi ispat etmi bulunmaktadır. Doktor Rutherford'a göre, bu gibi kısırlıkların çaresi bir Jinekologun de il, oradaki anla mazlıkları giderecek bir ruh doktorunun elindedir.

Ne eli arkılar Çocukların Daha Çabuk Ö renmelerine Yardım Eder mi?

Cevap: Evet, hata birçok büyükler için bile faydalıdır. İlkokul sıralarındaki çocuklar arkılarla ö rendikleri bilgileri uzun zaman unutmamaktadırlar. Bugün Amerika'da ilkö retimde uzun ve ö renilmesi güç co rafya ve tarih isimleri ne eli melodiler eklinde ö renciye sunulmaktadır. arkıların güfteleri meyânında ö renilen bu isimler bir daha hafızadan çıkmamaktadır.

Heyecan Kalbe Zararlı mıdır?

Cevap: Her zaman de il, yalnız kalp hastalarında, ani heyecanlar ço u zaman tehlikelidir. Doktorlar bu gibi hastaların otomobil ve at yarışlarına gitmelerini yasak etmektedirler. New Carseyli Doktor Wilkins her yıl yarış mevsiminde vasati dört kiinin kalp sektesinden öldü ünü ispat etmi tir. Kalbinde rahatsızlık hissetti i halde doktora görünmeyi ihmal eden kimselerin de, bezen ani bir heyecan neticesinde, kalp sektesinden öldükleri çok defa vakidir.

lenen Hatalar A a ılık Duygusu Yaratır mı?

Cevap: Bazı hallerde, tek bir hata bile, insanda tedavisi güç bir a a ılık duygusu uyandırır. ahıs kendisini affedilmez bir kusur i lemi farz ederek devamlı bir suçluluk hissine kapılır. Hiçbir surette bu histen kurtulamaz. Uzun zaman süren bu kuruntu ve pi manlık yava yava a a ılık duygusu haline döner.

Sert Babalar çocuklar Üzerinde yi Tesir cra Ederler mi?

Cevap: Sert bir disiplin, ayet yanı sıra anlayı ve ahsiyete de yer veriyorsa, iyi bir aile terbiyesi tesis etmekte faydalıdır. Ancak baba, çocuklarına ahsiyet tanımaksızın emirlerini harfiyen yerine getirtmek isterse, bu hareket, onların öz ruhlarında isyan ve nefretin uyanmasına yol açabilir. Küçük ya larda a ır suçlar i leyen çocukların ço u, son derece sert babaların ellerinde yeti mi lerdir.

Ço u Kimseler Dertlerini zam Ederler mi?

Cevap: Olgun ve realist insanlar böyle bir eye lüzum görmezler. Fakat a a ılık duygusu ile ruhen hasta olanlar, en küçük dertlerini büyütür, normal insanların üzerinde durmadıkları hadiseleri kendilerine günlerce, aylarca dert edinirler. Böylece kendilerine etrafındakileri acındıracak bir nevi tatmin hissi elde ederler.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 16 Ekim 1960; yıl:6, sayı:1924, sayfa:4

7 Sual 7 Cevap

ste inize Uygun Bir nsanla Evlendi inizden Emin Olabilir misiniz?

Cevap: Çok az insan kar ısındakinin ahsiyetinden tamamıyla emin olarak izdivaç yapabilir. Evlili e yeni ba layan her insan bir takım üphelerin tesiri altındadır. Ba langıçta üphe etmek normal sayılabilir. Çünkü insanlar birbirlerini ne kadar iyi tanırlarsa tanışınlar gene de anla ılmayan bir tarafları olabilir. Bu dü ünceler zamanla sona erer. Evlilik müessesesine kar ı duyulan korku da böyle yersiz üphelerin do masına sebep olabilir.

Gözleriniz Sizi Ele Verir mi?

Cevap: Evet. Umumiyetle bakı lar insanın dü üncesini belirtir ve insanı kolayca ele verir. Colgate Üniversitesi Psikoloji Enstitüsünde yapılan bir tecrübe neticesinde

bakı ların insanın his dünyasını tamamen aksettirdi i mü ahede edilmi tir. nsanlar ne kadar kabiliyetli aktör olurlarsa olsunlar ço u zaman gizlemek istedikleri his ve dü üncelerini bakı larıyla aç ı a vurmaktadır.

Her eye Razi Olmak yi Bir Karaktere Delil Sayılır mı?

Cevap: Hayır. Böyle hareket belki zayıf bir karaktere delil olabilir. Her eye evet diyen insanlar kendi ahsiyetlerine güvenleri olmayan insanlardır. Hadiseleri de erlendirmesini ve hislerini kontrol etmesini bilenler zamanında evet veya hayır demesini de bilirler.

Uykuda Konu an nsanlar Rüyaların Tesirinde midirler?

Cevap: Heyecan verici bazı rüyalar uykuda konu maya sebep olurlar. Fakat bazen insanların rüya görmedikleri zaman dahi uykuda konu tukları tespit edilmi tir. Chicago Üniversitesi profesörlerinden Joe Kamiya uykudaki konu malara uur altında kalan dü üncelerin de tesir etti i ve uykuda da zihnin çalı tı nı tespit etmi tir. Rüya görülme dahi uuraltı reaksiyonlar uykuda konu maya sebep olabilir.

Kendinden Emin Olmayan nsanlar Dedikoducu mu Olurlar?

Cevap: Evet, bu tip kimseler ba kalarıyla me gul olmaktan ve etrafı tenkit etmekten ho lanırlar. Umumiyetle kendi ahsi dü üncelerini ba kalarına aitmi gibi açıklarlar. Bu sebeple bu kabil söylentilerin ço u hakikate hiç uymaz. ahsi i leri önemli ve fazla olanlar ba kaları ile me gul olamazlar ve kendi ahsiyetlerini gizlemek için ba kalarını tenkit etmeye lüzum görmezler.

Teknik Bilgi nsanı Daha Pratik Yapar mı?

Cevap: Teknik bilgi insanın günlük ya amını daha pratikle tirdi i gibi ruhi bakımdan da insanı daha rahat ve kendinden emin yapar. Modern araçlarla ev i i gören bir ev kadını zamandan, enerjiden geni ölçüde istifade ederek bo vakte sahip olacak ve büyük annesine nazaran çok farklı bir hayat sürecektir.

Çocuklar Yatakta Kitap Okumalı mı?

Cevap: Küçüklerde veya büyüklerde yatakta kitap okuma alı kanlı ı fena bir hareket de ildir. Fakat çocukların büyük bir kısmı okumayı bırakacakları zamanı anlayamazlar

ve okurken uykuya dalarlar. Umumiyetle uyumadan önce kitap okumak rahat bir uyku temin eder ve küçük ya ta buna alı mak iyi neticeler verir. Bilhassa ne eli kitaplar küçükler üzerinde gündüzkü oyun hayatının devam etti i hissini bırakır ayrıca ö retici rol oynar.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 30 Ekim 1960; yıl:6, sayı:1938, sayfa:4

7 Sual 7 Cevap

Kadınlar Erkeklerden Daha Müsrif mi Olurlar?

Cevap: Hayır. Fakat onlar daha çe itli eylere para sarf ederler. Ve daha müsrifmi kanaati uyandırır. Evli erkeklerde umumiyetle israfın yekdi eri tarafından yapıldı ı kanaati vardır. Umumiyetle masraf her iki e tarafından aynı nispette yapılır. Lüzumsuz israf iki tarafın gösterece i anlayı la daha makul bir hadde indirilebilir.

Kendi Kendini Yeti tiren nşanlara Hayatta Daha Fazla Ba arı Sa larlar mı?

Cevap: Ekseriya böyledir. Çünkü bunlar mevkilerini büyük güçlüklerle elde etmi lerdir ve ondan vazgeçmek istemezler. New York Tıbbi Ara tırmalar Merkezinin bir raporunda Dr. W. Christeson kendi kendini yeti tiren gençlerin di erlerine nazaran hayatta daha muvaffak oldu unu açıklamaktadır.

Jokeyler Atlelere Nazaran Daha Fazla Dikkat Sarf Ederler mi?

Cevap: Evet, çünkü at yarısı ve binicilik çok dikkati gerektiren bir i tir. Atlar kendi kendilerini idare demezler ve iyi bir idareye muhtaçtırlar. Yapılan testlere göre atletlerin yarısı sırasında zihnen ba ka meselelerle me gul olabildikleri fakat binicilerin yalnız atı idare etmeyi dü ündükleri tespit edilmi tir.

Koku Alma Yemek Pi irmede Önemli Rol Oynar mı?

Cevap: Evet, iyi koku alma yalnız yemek pi irmede de il yemekten tat almada da önemli rol oynar. Koku alma duygusu di er duygularımızla e it derecede bizim için önemlidir. Bilhassa yiyece in mahiyetini ve kalitesini tayin bakımından bizim için en iyi kıstastır.

yi Bir Aile Hayatının Ruh Üzerine Tesiri Olur mu?

Cevap: Mazbut bir aile hayatı insan ruhu üzerine son derece iyi tesirler yapan bir unsurdur. Maryland Enstitüsünde yapılan bir ara tırma sonunda iyi bir aile muhiti içinde yeti mi olan çocukların daha normal oldukları ve ruhi hastalıklara daha az yakalandıkları tespit edilmiştir.

WH TNEY, Joseph, Hadiselere Tercüman, 15 Mayıs 1960; yıl:6, sayı:1916, sayfa:4

1.7.7. Halk Sporu

Deve Güre i Egede En Fazla Hasılat Getiren Spordur.

Kı mevsiminde gelip gideceklerin çekecekleri var. Bu sıkıcı yolların bitiminde geni ve ferah bir osenin Afyon'a do ru açıldı ı görülüyor. Sivrihisar-Eski ehir-Bursa üzerinden de il de zmir'e kestirmeden gitmek isteyenlerin, bu güzergâhı bahardan sonra tavsiye etmeli. n aatı tamamlanmadı ndan, ya birkaç saat gidip geri dönmeye, yahut takriben Ümraniye civarında sola sapma a mecbursunuz. Bu güzergâhta, akaryakıt istasyonu da yok. Arıza yapanlarla, ihtiyatsız vasıtalar saatlerce yolda kalabilir. Sola sapınca, eski asfalt bizi rahatça Emirda 'a ula tırdı.

Emirda ile, az ilerisinde Bolvadin'in sevimli sevimli bir merkez oldu u bilinir. Hayvancılı a da müsait arazide bol hayvan yeti ti inden Bolvadin civarında eskiden dericilikte hayli ileri idi. Güneydeki ovanın mühim kısmını Fber gölü örter. Bu havalide pek çok eski eserler bulunmaktadır.

Emirda ile Bolvadin arasında yeni bir köyün kurulu unu da gördük. Bo buldukları topraklarda kaya parçalarını ayıklayıp tarla yapmaya çalı anlar vardı. 1015 rakımlı Bolvadin 16 bin nüfusludur. Afyon'un 30 kilometre kadar berisinde, yolun sa nda, a açıklıklar arasında Bolvadin'in ifalı kaplıcaları görülür. Ancak... Bu sevimli bölgenin iki kasabasından transit geçmek zorunda olanlar, daha iyi intibalar edinemezler, ehirlerarası yollara giri -çıkı için ayrılan sokaklar i ri bü rü tümsekler, çukurlarla dolu, hele Bolvadin'de birer çamur deryası halindeydi. Hemen bütün kümes hayvanlarının, bu sokaklarda salına salına dola mak serbestli i verilmi ti. Daha iri mahluklarında ahırlarını bırakıp bu geni hürriyetten faydalanmaya çalı acaklarından korkulur, "Mecburi istikamet" olarak ilan edilen bu dar dolambaçlı, bozuk sokaklarda, bunların öncülerine sık sık tesadüf ederek yol vermek zorunda kaldık.

Bolvadin'in az ilerisindeki çay 7300 nüfuslu, ba lık, bahçelik, sulak bir kasaba. ay, Bolvadin'in en yakın istasyonu olarak ta mhimdi. Geli en karayolları bu önemi azaltmı tır. Otobüslerle kamyonlar, yolcularıyla e yayı kasabalarından alıp götürüyor. Tren istasyonu ehemmiyetten d se bile çay daha fazla vasıtaların u ra ı olmu tur.

Karayolu, ay'da ikiye ayrılır. Biri Sultanda ı, Ak ehir, Kadınhanı zerinden Konya'ya ula maktadır. Biride "Cumhuriyet" köyünden geçerek Afyon'a ve ötesine uzanır.

Karayolu, Afyon'dan sonra daha düzgün, trafik de birdenbire artıyor. Sa lı sollu akaryakıt istasyonlarında lokantalar açılmı . Sandıklı'da aılanı gibi ma allah hepsi de turistik. Dinar'a giderken ilk deve kervanına rastladık, herhalde bunlar da turistik develer olacak! Develer, bazı bölgelerde hala vazgeçilmez nakil vasıtalarıdır. Sabırlı, mütevekkil, kanaatkar hayvanlardır, a da kalsalar hrglerindeki ihtiyat gıda ile beslenirler. Deve kervanları için "l gemileri" denilir. Akaryakıtları sudan ibarettir.

Etinden, derisine kadar faydalanılan bu munis hayvan, spor sahalarında politik hizmetlere de sokulmu tur. Bu havalideki particilik masrafları da çok defa develerin sırtından çıkarılmı tır. Futbol maçları, müsabakalar, sünnet d nleri tertip edilmi , ünlü arkıcılara konserler verdirilmi , fakat, ne top, ne arkı, ne d n dernek, deve göre lerinden alınan hasılatı getirmemi tir.

Deve göre leri Ocak ve ubat aylarında yapılır. En namlı pehlivan develer Aydın Nazilli, Germencik'te meydanda kar ıla tırılır. demi 'te deve göre lerine, futbol sahası tahsis edilmektedir. Develerin hikayesiyle Dinar'a kadar geldik.

Halka ve olaylara Tercüman, 28 Aralık 1962; yıl:2, sayı:439, sayfa:5

1.8. Bayramlar-Kutlamalar; Ayın ve Törenler

1.8.1. Bayramlar

ocuklu umun Bayramlarında

ocuklu umun bayramlarında öptü m elerin hepsi bugün toprak altındadır. Hepsi toprak oldu. Shakespear'in tahmin etti i kimi, belki bir kuzey rüzgarına kar ı bir duvarın deli ini tıkıyor. Hayyam'ın hayal etti i gibi de belki bir testiye yapının elinde

bir çamur külçesidir. Bu korkunç macerayı sonuna kadar tasavvur etmek mümkün de il.

Sa oldukları müddetçe bana uzanan, beni korumak, beni hastalıktan, yorgunluktan, kuruntudan, üzüntüden kurtulmak için uzanan o ellerin yoklu u, her bayram içime daha fazla çöken bir acıdır. Fakat hatıraların sıcak halvetlerine girdikçe, çocuklu umdan beri o ellerin içimde bir eyler örmeye devam eden sıcaklı ını duyuyorum. Beni ben yapan kuma ı dokuyorum. Dünyanın ve memleketin büyükleri arasında onlar da bütün anlayı , bilgi, mücadele, mukavemet kaynaklarının enerji ebekesini kuruyorlar. O kadar ki, benli imin son tahlilinde benden ne kalır? Bilmiyorum. Olsa olsa ben onların belki orijinal bir terkiyiyim. Dikkat ederse her insan, kendisinin bir Ben'den Biz oldu unu anlar.

Böyle büyük hatıra günlerinde Ben, Sen, O, her zamankinden Biziz. Bütün millet ve aile tarihimize, bütün ölülerimiz ve dirilerimizle beraberiz. Onlar ve sizler, hepimiz içimdesiniz, içimsiniz. Her Türk ve Müslüman'a tebriklerimi, her tebrikeye ekkürlerimi sunarım. En seçme dileklerim, hastanelerde, hapishanelerde, mahrumlu un çe itli i kenceleri içinde bulunan meslekta ve vatanda larımadır.

N.B. :

- Benim mebus olmak için kapı kapı dola tı ım yalanını kıvırdıktan sonra, açık ve kesin tezkibim üzerine bir eyler karalayan Do an Nadi, ne iftirasında ısrar, ne de itiraz ediyor. Cevabımdaki satırların manasını ters yüzü çevirerek yine bir yı ın küfür sıralıyor. Bundan biri de bana döneklik isnadıdır.

Halk Partisi safından ayrılıp Demokrat Partiye katılanlar pek çoktur. Bu katılmalar devam ediyor. 1946 ya kadar CHP avukatı iken DP kurulunca onun müdafaasını yapmaya ba layan ve Nadir Nadi'yi DP listesinden mebus çıkartan Cumhuriyet gazetesi bu gün tekrar muhalefet safındadır. Bense, DP'ye mensup olmadı ı gibi, hiç kimseden hiçbir ekilde mebusluk istemi de ilim. Her Allah'ın günü tezkibe u rayan ve ba kalarının haysiyetini döner sermaye haline getirip yalan, küfür ve iftira pazarı kuranlar yatsı ezanı okununca i portalarını kapayacaklardır. Ço u gitti azı kaldı.

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, 29 Mart 1960; yıl:5, sayı:1728, sayfa:2

Nice Bayramlara

slamlıkta zor yoktur. Onun için sert riyazet ve nefis imtihanı ile geçen bir aydan sonra, sınırları gevretici bir “Bayram” emir olunmu tur. Bayramda çokça sevinecek, ne elenece iz. Temiz esbaplar giyip din karde lerimize tebessüm edece iz. Bayramlar, kavgaları durdurmak, sertleri yumu atmak ve u yalan dünyayı, pek fazla ciddiye alıp bozulmamak için buyurulmu tur. Ba tan geçenlerin, kin ve dü manlıkları unutup ho nut olmaya bakaca iz. Sıkıntıda olsak bile: “Mihneti kendine zevk etmedir alemde hüner.” deyip geçece iz. Öyle ise Bekta i’nin bir akası ile açalım bu bayramı:

Baba erenler, bir dostunun iftarında bulunmu . Yemekten sonra ho be olmu . Laf lafı açarken ev sahibi:

- Erenler, demi , Ramazandan ho nut musunuz?
- Elbette. Ya siz?
- Oda laf mı a efendi! Mübare in ayrılı na nasıl dayanaca m bilmiyorum.

Bekta i, eytan eytan gülerek:

- Eh, o kadar sevdi inize de inanmam do rusu! Demi .
- Neden inanmıyorsunuz?
- Çünkü efendim, o kadar çok sevseydiniz, mübarek gider gitmez üç gün bayram yapar mıydınız?

“Bayram” sözünün nereden çıktığını bilmiyoruz. Kökünün “Bay” yani “Zengin” olması akla yakındır. Ama Ka garlı Mahmut, ünlü lügatinde bunun “Bazran” kelimesi ile denk anlama geldi ini söyler. Kökü ne olursa olsun, Türkler arasında bin yıldan beri kullanıldı ı bellidir

Ka garlı sözlü ünde “Bayram yeri” bile vardır. “Çiçekler ve ı ıklar i e bezenen yere “bazram yir” yani “gönül açan yer” denildi ini yazar.

slam olmazdan önce Türklerden yalnız “demircilik” bayramının hatırası kalmı tır. Bilindi i gibi, Ergenekon’da kalan soyumuz demircilik zanaatını bulup da ları eritmek suretiyle kurtulmu lardı. te o çıkı ın yıl dönümlerinde, ba ta hakanları oldu u halde, bir demiri örs üzerine koyup dövmek suretiyle törene ba lar, bayram ederlerdi. Bizim slamlı ı ilk benimsedi imiz ça ların destanı olan “Dede Korkut Kitabı” nda da, birçok

“toy” ların, “ ölen” ve “ adlık” ların sözü edilmektedir. O eski bayramlardan, imdiki dini bayramlarımıza neler kaldı ı bilinmez. Ama ara tırılırsa, çok güzel bir kitap olurdu. Çünkü, bizim, Ramazan ve Kurban Bayramlarına çok milli ve özel bir biçim verdi imiz üphesizdir.

Müslüman Türklere özgü olan tören, enlik ve e lenceler, Fatih Sultan Mehmet Hanın “Kanunname-i Ali Osman” ın da bazı kurallara ba lanmı tır. Koca sultan, divan meydanına taht kurdurup çıkar, bilginlerin, vezirlerin ve ordu erkanının tebriklerini kabul ederdi. Eskiden “küçük bayram” denilen Ramazan Bayramlarında, stanbul’a mahsus olan eker da ıtma adet imdi bütün yurda yayılmı tır. Bu yüzden “ eker Bayramı” diye de anılmaktadır.

Bayramla ma, namazdan sonra, küçüklerin büyükleri ziyareti suretiyle yapılır. Bayram sofrasında bir “garip” bulundurmak, gelen çocu u ve yoksulu bo döndürmemek, o lan ve kız çocuklara, mendil içinde hediyeler da ıtmak soylu geleneklerimiz arasındadır.

Çoktandır, gülmeyi ve sevmeyi unutmu uz. Siyasetin en beteri bizim ba ımıza örülmü . Korku, da ı ta ı bekleme . Karde karde e dü man olmu . Yoksulluktan belimiz bükülmü ... Ama bir çıkar yol bulunur elbet. Kara bayramımız de il, ak bayramlarımız olsun aziz okurlarım. Nice nice bayramlar göresiniz.

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 8 Mart 1962; yıl:1, sayı:149, sayfa:2

1.8.2. Kutlamalar

1.8.2.1. Kutsal Aylar

Hekim ve Filozof Gözüyle Ramazan

Hekim gözü ile Ramazan perhiz ayıdır. Birçok hastalıklara kar ı tıbbın tavsiye etti i imsak rejimi de bir nevi oruçtur. ftardan iftara gitmemek ve hadis-i erifin her zaman tavsiye etti i sofranın itidalinden ayrılmamak artı ile oruç damar sertle mesine, kolesterol artı na, tansiyon yükselmesine, i manlı a, infaktüs ve angına pektoris tehlikelerine, mide ülserine, çe itli mide-barsak te evvü lerine, diyabete, üremeye, karaci er, safra kesesi, böbrek hastalıklarına kar ı faydalı bir itidal ve muvazene rejimidir.

Yalnız hekim gözü ile değil, hakim gözü ile (Frenklerin SAGE dedikleri, kamil insan ve filozof) gözü ile de Ramazanın insan nefsinin maddi ve manevi bütün arsız isteklerine ve ta kın ihtiraslarına karşı feragatle alı tırılması bakımından yüksek bir ahlaki derecesi, manası vardır. Bu bakıma Ramazan gündüz birkaç saatli i ne açlı a dayanıp, ak ama alabildi i ne tıknama ayı değildir. Her bakımdan feragat emreder. Mide ile birlikte ruhunda, her türlü ifrata ve ta kın ihtirasa karşı perhize girmesi lazımdır ve bu ikincisi iftar topundan, hala Ramazan ayından sonra da devam etmelidir.

Din gözü ile Ramazan'ın gufran ayı olması, insanı günaha sevk eden arsız isteklerinden ve ruh abur cuburundan temizleyip, Allah'a saf ve berrak bir vicdanla yönelmeye hazırlanmasıdır. Nefsinden uzaklaşarak Allah'a yaklaşırlar. Tasavvufta "Fenafillah" olmak da budur. Yahut vasıl-ı kurbullah olmak (Allah'ın yanına varmak).

Ramazan, yılda bir ayın değil, her ayın itidal ve feragat içinde yaşanmasına hazırlar. Hakiki bir Zahid'in her ayı Ramazan'dır. Bedeni perhizin ekli değildir fakat ruhi perhiz aynı kalır. Çok yemek istemeyi (bedeni oburluk)ve çok kazanmak, kolay kazanmak, yalnız kendisi için kazanmak, gösterişli, saltanatlı, keyfi peyinde yaşama, bakalarına tahakküm etmek, ihtirasları (ruhi oburluk) bugün sona ermeye başlaması gereken beden ve ruh sapıklıklarıdır. İnsan insanlıktan uzaklaşmayı için Allah'tan da uzaklaşır.

Ramazan insanlılığını tamamlayan feragatler ayıdır. Ancak bu artla gufrana Allah'ın affına müsahabasına, rahmetine ve merhametine layık olabiliriz. Mide perhizi kafi değildir

Hadiselere Tercüman, 28ubat 1960; yıl:5, sayı:1698, sayfa:2

Türkiye'de Ramazan ve Din Hayatı

İngiltere'nin ünlü gazetesi Times geçenlerde, Türkiye'de din hayatının kuvvetlendiğini ve Türk devletinin bir İslam devleti olmaya doğru gittiğini yazdı.

Okuyucu soruyor;

Ne demek, biz oldum olası İslam devleti değil miyiz?

Bu soru laikliği hâlâ tamamıyla anlamaktan uzak olduğu umuzun belirtilerinden biridir. Laik devlet din karşısında tarafsızdır, ne Müslüman'dır, ne Hıristiyan'dır, ne de Musevi

hiçbirini ötekine karşı tercih ve müdafaa etmez. Din dümanı da de ildir. Bütün dini tezahür, adet, görenek ve geleneklere hizmet eder.

statistiklere göre Türk milletinin % 98 küsuru Müslüman'dır, fakat Türk devleti laikdir. Son yıllarda Türkiye'de din hayatının kuvvetlenmesi 1950'den sonra milli vicdanın hürriyete kavuşmasındandır. O tarihlerden evvel laikliğin yanlış tefsir ve tatbiki yüzünden dini vicdan üzerine yapılan çeşitli baskıların kalkması bu tabii ve zaruri tepkiyi hazırladı. Çine girdiğimiz mübarek ayın eskisinden daha kuvvetli ve derin bir hassasiyetle yaşıyoruz. Avrupa ve Amerika'da dini bayram ve yortularda kilise çanlarının ufkuları nasıl çınlattığını, mabetlerin nasıl dolup taştığını ve dini vecit havasının her yeri nasıl sardığini bilenler, bizdeki bu din bağılılığının normal medeni seviyeyi aşan bir irtica ahlakını değil, yüksek manevi ve ahlakî değerlere samimi bir bağlılık olduğunu da bilirler. XX.asırda Ruslar ve peykleri de dahil, mabetleri olmayan ve din hayatını yaşamayan bir tek millet yoktur. Türkiye'nin din yüzünden geri kaldığı propagandası da iftiradır. Türk tarihinin yükseliş devirlerinde dinimize bağlılığımız da zirveye ulaşmıştı. Din yüzünden gerilemedik, gerilediğimiz için din balarımız gevşedi. İslamiyeti hakiki ile bilmeyen din dümanları ile din softaları bu geriliğin yeti meleridir. Kisi de gerilik örneğidir ve felaketlerimizin sebebidir. Din ve devrim yobazlarıyla mücadele etmemiz lazımdır. Birinin irtica ötekini de Komünizm'e kadar yolu vardır.

Türkiye bir İslam devleti olmaya gitmiyor, Türk milleti bir İslam milleti olduğunu bugün daha iyi biliyor. Çünkü bugünkü dünyada laik devletler vardır,fakat laik millet yoktur. Colombiya Üniversitesi'nde laiklik üzerine araştırmalar yapan bir İngiliz'in bana dediği gibi "Ancak devletler laik olabilirler, milletler laik olamazlar."

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, 1Mart 1960; yıl:5, sayı:1700, sayfa:2

1.8.2.2. Önemli Günler

Anneler Günü

Her yıl 2 Mayıs'ta kutlanan "Anneler Günü", ifade ettiği mana ve gayesi itibariyle ehemmiyetle üzerinde durulması gereken bir cemiyet hadisesidir. ifade ettiği mana; ana sevgisinin kudsiyetidir; gayesi ise bu sevginin layık vechile değerlendirilmesini sağlamaktır.

“Anaya saygı ve sevgi” gibi, insan ruhunun en asil hareketlerinden birinin kütlice tezahürüne vesile te kil eden “Anneler Günü” esnasında çocuklar, annelerine çe itli hediyeler sunarlar. Anne sevgisini dile getiren sözler söylenir, iirler okunur; gökyüzüne yükselen ilahi na meleriyle müzik, bu kutsal sevginin ifadesinde en derin manasını bulur.

Cemiyetin, yapısında, ya amasında ve geli mesinde annelere dü en vazifenin büyüklü ünü uzun uzun anlatmaya lüzum yoktur; iddetli ıstıraplar bahasına dünyaya getirdi i çocu unu derin efkat ve hassasiyetle ba rına basan; gece, uykularını, rahatını her eyini feda ederek yavrusunu büyütüp yeti tiren bir ananın bu fedakarlıklarını ödemenin asla mümkün olamayaca mını, kadirbilir her evlat takdir eder. Yeti tirilmesi çok güç insan yavrusunun kaderi üzerinde analık ahsiyetinin tesiri çok büyüktür. İlk terbiye onun eseridir. O ilk terbiye ki, insan hayatında e yayı tanımak merak ve ihtirasının, taklit kabiliyetinin en fazla oldu u bir zamana rastlaması dolayısıyla, karakterin te ekkülünde birinci derecede müessir bir faktördür.

u halde, cemiyetlerin istikbalini tayinde annelerin büyük rol oynadıklarını söylemek hiç de mübala alı sayılamaz. Bu sebeptendir ki “A aç ya ken bükülür.” Atasözümüzün de teyit etti i gibi, “ilk terbiye” nin insan yeti tirmekteki büyük tesiri göz önünde bulundurularak, “annelik” gibi cemiyet çapında sorumlulu u olan bir sıfatı er geç ve iftiharla ahıslarında toplayacak olan genç kızlarımızın, bu çok güç ve büyük vazifeyi hakkıyla ba arabilecek bir ekilde yeti tirilmelerini sa lamak ba lıca içtimai gayelerimizden biri olmalıdır.

Cemiyetlerin geli me imkanlarının bu ilk terbiyenin seviye ve müessiriyet derecesiyle sıkı bir alaka ve rabıtası bulundu u gerçe inin daima göz önünde tutulması milli menfaatlerimiz icabındandır.

ERG NER, H. Suat, Hadiselere Tercüman, 16 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1775, sayfa:3

Tufan ve A ure

Zonguldak’tan bir hanım okuyucumuz soruyor:

“Rivayet ederler ki a ure, Nuh tufanından kalmı tır; güya yiyecek tükenince gemide bulunanların aç kalmamaları için mevcut yiyeceklerin hepsini karı tırarak pi irmi ler.

Ne dersiniz? “Nuh ve tufan” isimli tefrikanızda bu noktaya temas etmedi inize göre herhalde uydurma bir ey olsa gerek.”

A urenin Nuh zamanından kaldı na dair bir kayda tesadüf edemedim. Ancak Nuh’un gemisi Muharrem ayının onuncu günü Cûdi Da na oturmu tur; o günü yıl dönümü slam’dan önce de kutlanırdı. O zaman böyle bir kutlama yapıldı na göre, a ure denen tatlının da o zamandan kalmı olma ihtimali kuvvetlidir. Bazılarına göre ise Peygamberimizin torun Hazret-i Hüseyin aynı gün Kerbela’da ehit edildi inden onun ruhu için a ure yapılması ve bunun konu kom uya da ıtılması adet olmu tur.

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 8 Temmuz 1960; yıl:5, sayı:1825, sayfa:3

Yılba ı, Noel ve Hızır

Bizde yılba ı e lencesi ile Noel yortusu birbirine karı tırılıyor. Yüzde doksan be halkı Müslüman olan yurdumuzda, çamlı, hindili ve sabaha kadar naralı, rezaletli, kusmuklu yılba ı geceleri bu yüzden hayli gülünç ve manasız oluyor. Oysa Noel, Hazret-i sa’nın do um günü olan 24 Aralı a rastlar ve Hıristiyanlarca kutsal bir gündür. Hindiler, çamlar, sabaha kadar ayin yapmalar da o günün teferruatıdır.

Yılba ı ise, ta Romalılar takvimine dayanan dinle ilgisiz, itibari bir zaman ba langıcıdır. Onu e lenceli geçirmek, bütün insanlar gibi bizim de hakkımızdır. Öyledir ama, ne bu e lenceler içinde ne de bizim gelene imizde, çam, hindi, Noel Baba gibi figürlerin hiçbir yeri yoktur.

Korkunç bir ahsiyet buhranı geçiriyoruz. Ne yas tutu umuzda, ne e lencemizde, ne oturu ne de kalkı mızda bir Türklük ve Müslümanlık izi kalmı tur. Batılı olalım derken, tüm geleneklerimiz güme gitmi . Sı , arık, ilgi çekmez taklitçi bir millet olmu uz. Oysa, dini ne olursa olsun, her millet, yılba ını kendine göre ve ba ka türlü kutlamaktadır. Geçenlerde Le Figaro gazetesi her milletin yılba ında neler yaptı ını bir sayfa dolusu sayıp dökmü tü. çlerinde Kore, Virmanya, ran, Mo olistan... gibi uzak ülkelerin adı da bulunan bu ahsiyetler listesinde ne yazık ki, Türkiye’yi göremedim. Gerçekten biz nasıl e lenirdik yılba ında? Dü ündüm, dü ündüm çıkaramadım. Yılba ina mahsus törenler arasında en ho uma giden Japonların ki oldu:

Bakın, Japonya’da halk, yılba ı gecesi hiç e lenmezmi . Her ak amki kadar erken uyurlar, yalnız yılın ilk sabahı do an güne i selamlamak için a afak zamanı kalkarlarını . Yerler ı ıdıktan sonra içten kucakla malar ve hediye alıp vermeler ba larmı .

O sabah, her Japon’un elinde bir bambu kamı ı bulunurmu . Kamı ların ucundan, üstünde erik taneleri bulunan çam dalları sarkarmı . Halkın inançlarına göre: bambu kamı ı: ince bir zekayı, çam dalı: uzun ömrü, erik taneleri ise: olgunlu u getirir ve temsil edermi .

Bakın siz u milletin olgunlu una, teknikte, ilimde ve kudrette Avrupa’nın çok üstüne çıkmı tır. Buna ra men ana ata geleneklerine toz bile kondurmazlar. Bizdeki ukalâlar ise, biraz kendimize dönmek istesek “inkılap eden gidiyor” diye irretlik ederler. Bu nasıl Batılılık ki. Kongo ve Katanga bile bizden ileri gitmi tır. Kendimize mahsus bütün manevi süsler ya ma ve talan olmu tur. Bu hale “Batıcılık” de il düpedüz köksüzlük, ahsiyetsizlik derler. Milletimizin adını koymak lazımdır.

Halbuki biraz aramasını bilsek neler bulunmaz. Noel Baba de il ama, bizim de bir Hızır Babamız vardır. Hem bu “Boz atlı Hızır” öyle zengin konakların bacasından inip, karnı tok sırtı pek çocuklara hediyeler bırakan bir dalkavuk vardır. Bilakis yoksul kulübelerini, hastaları, darda ve yolda kalan biçareleri arar bulur. Girdi i yere bolluk, bereket getirir. Adı bile “Ye illik ve Feyz” anlamına gelir. Bunu senelerdir yazarım. Bir okuyup dinleyen, bu e lenceler milli bir süs vermek isteyen olmaz.

Çok eskiden de il, bir nesil önce analar, çocuklarını “Hızır gelecek yavrum, a ırmayasın. Ne dilersen dileyessin!” diye avuturlardı. Belki Anadolu’da hala vardır. Hala yoksul çocuklar yüzlerinde bir melek tebessümüyle onu beklerken uyumaktadır. Mamafih bırakalım bu köhneleri, yeni köye eski adet getirmeyelim. Okuyucu dostlarıma, in allah mesut yıllar dileyelim. Bari bir gün olsun dert kitabımız kapalı dursun.

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 1 Ocak 1962; yıl:1, sayı:83, sayfa:2

1.8.3. Ayin ve Törenler

Dünya Tarihinin En Büyük Faciası

Böylesine dövünen, ıstırabını böylesine belli eden bu halk yı nları kar ısında o kocaman resimler sanki canlanıyor, kollarını az ötede bırakmı Hazret-i Abbas, gözüne saplanan bir Yezit okunu çıkarmak ve do rulmak ister gibi görünüyor. Hazret-i Ali'nin dudakları sanki bu vefalı ümmeti için dua ediyor gibi kıpırıyor.

O da büyük bir din ehidi... Kerbela'nın hiç de uzak olmayan Küfe 'de halifelik ederken bn-i Mülcem adında bir melun tarafından namaz kılarken ehit edilmide il mi?Onun da Becef denilen yerde muazzam bir camii ve bunun içinde Hazret-i Nuh ve Hazret-i Adem 'e nispet edilen iki mezarın yanı ba ında bir ziyaretgah olan türbesi yok mu?Halk aynı zamanda onun için de matem tutmuyor mu?Tutuyor, onun içinde a lıyor. slam peygamberinin amca çocu u ve en yakını olan insanların en kahramanı ve cesuru, en iyisi, velilerin velisi olan bu büyük adam için de göz ya ı dökülmüyor mu? Dökülüyor.

Fakat onun küçük o lu olan Hazret-i Hüseyin için dökülen gözya ı, tutulan matem çok daha fazla. Bunun sebebini rehberimize sordu um zaman u cevabı verdi:

- Çünkü o ölürken çok daha fazla ıstırap çekti. Bütün yakınlarının ehit olu larını gözleri ile gördü.Yezid 'in askerleri ne onu, ne de yanındakileri az ötede bulunan nehre yakla tırmadılar.Onlara bir yudum su olsun vermediler.Onlar o kadar çok ıstırap çektiler ki, dereceleri çok yükseldi.Ölürken en çok Hazret-i Hüseyin ıstırap çekti.Onun için de en çok onun için a lanıyor, onun için göz ya ı dökülüyor.

te meselenin sırrı burada. On üç asırdan beri bunca insanın Hazret-i Hüseyin 'in ehit edildi i Muharrem ayının onuncu günü onun mamasının, ardından böylesine kendisini helak edercesine dövünmesinin sırrı burada.

Hıçkırıklar, feryatlar, inlemeler arasında mam Hüseyin cami 'inin kapısına biraz daha yakla abiliyoruz. Orada bizi daha kesif bir kalabalık çeviriyor. Birden bire göklere do ru bir beyaz bayrak yükseliyor ve daire ekinde dönmeye ba lıyor.

Fakat bu beyaz bayrak yer yer kan içindedir. Yarısından ço u kıpkırmızı kana bulanmı tır. Sonra yanık ilahiler ortalı ı kaplıyor. Halk geri geri çekiliyor. Ve birden

orta yerde, tam kapının kar ısında meydana getirilen ufak meydancıkta bo azlarından topuklarına kadar beyaz entariler giymi bir takım insanlar görünüyor.

Bunların ellerinde dar ve geni a ızlı kılıçlar var. Ba larını, bazıları da tam tepelerini tıra ettirmi ler.Kılıçları hiç çekinmeden: “Ya Hüseyin! Ya Abbas! Ya Ali” diye haykırarak ba larını vuruyorlar. Sızan kanlar yüzlerinden akıyor, beyaz entarilerini kana buluyor. Hele bazıları çok uzun zamandan beri kendisine kılıçla vurmakta, yaralamakta oldu u için duracak halde de il. Bunlardan birini ata bindirmi lerdı.Atın üstündeki beyaz örtü de kandan tamamıyla kıpkırmızı olmu tu.Artık kendisini daha fazla vurma a mecali kalmadı ından kılıcını ba ma geçirilen bir mi fere takmı tı.Her an için attan dü mesi beklenebilirdi. Bunlar kendilerini daha güne do madan Hazret-i Ali ve Hüseyin yolunda yaralayanlardı. Kerbela’daki büyük facia Muharrem ayının dokuzunu onuna ba layan gece, sabaha kar ı vuku bulmu tu. Hazret-i Hüseyin’e o saatlerde kıymı lar, mübarek ba mı gövdesinden ayırmı lardı. Hazret-i Ali de yine böyle bir sabaha kar ı bir Ramazan ayının on dokuzuncu gecesi ehit edilmi ti.

te bütün gün ve bütün gece büyük din ehidini anan onun müritleri, Hazret-i Hüseyin ’in can verdi i saatlerde figanlarını göklere yükselterek kılıçlarını ba larına vuruyorlar. Onun u runda ölmek istiyorlar. Ve bazıları da bu matem ayını sonunda hakikaten ölüyorlar da.Bunlar Hazret-i Ali ve Hüseyin u runda fedayı can etmi sayılıyor ve saygı ile defnediliyorlar. Elleri kanlı kılıçlar ile mam Hüseyin Cami ’inin iki büyük din ehidini ana ana ba larını yaralayanların ekserisi genç kimseler.Hatta bunların arasında çocuk denecek ya ta olanlar da var.Bunlar da ellerinde kanlı kılıçlar, dillerinde mam Hüseyin ’in adı kendi kendilerine vuruyorlar.Ba larından inen pembe renkte kanlar, beyaz elbiselerinde uzun çizgiler yaparak uzanıyor.

SERTO LU, Murat,Halka ve Olaylara Tercüman,26 Haziran 1962;yıl:1,sy:254,syf:1-3

Matem Törenlerinin Canlı Levhaları

Büyük facianın yıl dönümünde kendilerini Hazret-i Ali, Hasan ve Hüseyin için ölüme atanların kar ısında. Bu feda olu lar hep insanlık için ödenen bir kefarettir.

Hazret-i Ali, mam Hasan, mam Hüseyin, mam Abbas için kanlarını seve seve akıtanlar, ilahiler ve ortalı ı kaplayan günlük kokuları arasında, önlerinde kanlı bayra ı dalgalandırarak müritle birlikte mam Hüseyin Camii’nin avlusuna girdiler. Avlu tıka

basa halkla dolu... Bunların ço u, Muharrem'in birinci günlerinden beri burada Mekke'den maiyetiyle çıkan ve Küfe'ye gelmekte olan Peygamberin torunu, Yezid'in ordusu tarafından burada çevrilmi , insafsız sava burada ba lamı , Hazret-i Hüseyin, bir avuç kimse demek olan karde leri, o ulları ve en yakınları ile on bine yakın insafsız ve imansız bir ordu ile burada sava mak zorunda kalmı . En yakınlarını, burada birer birer kaybetmi .En sonunda da bu yerde ahadet erbetini içmi !

te imdi de on üç asır önce cereyan eden bu büyük faciyanın yıl dönümünde, onu müritleri aynı yerde kanlarını döküyorlar. Aynı yerde kendilerini yerden yere atıyorlar.Sevdikleri için, candan ba lı oldukları için, Hazret-i Ali için, Hazret-i Hüseyin için, Hazret-i Abbas için kendilerini feda etme e hazır bulunuyorlar. Bunlar caminin avlusuna girmi lerdı. Birçok kimselerde onların pe leri sıra içeri girmek istiyorlardı. Fakat matem ayinini idare edenler bunları bırakmadılar.Çünkü arkadan ikinci bir kitle ilerleme e ba ladı. te sahibi olmayan bo bir at! Üzerine matem alameti olmak üzere siyah örtüler örtülmü , e eri vurulmu . ki ki i bunu iki yanından tutuyor.

Feryatlar, figanlar yeniden yükseldi. Bo at, sahibinin ölmü bulundu una i aret!

Bu on Muharrem günü bo dönen Hazret-i Hüseyin'in atının sembolü...Onun arkasından davul sesleri geliyor. te bir sıra halinde davul çalan altı genç...Davulları geni , fakat yassı... zcilerin trampetlerini andırıyor.Boyunlarına bu ekilde asmı lar.Mehter takımının vurdu u cenk havasını andıran bir tempo ile üç adımda bir davullara tokmakları indiriyor.Bunların iki tarafında da, bu sefer siyah dar entariler giymi ba ları açık müritleri var. ki sıra halinde ilerliyorlar.Ellerinde bakır saplı zincir tomarları var.Davulların her vuru u ile bunları omuzlarından a ırıp sırtlarına indiriyorlar.Ço unun sırtları bir daire halinde çıplak tene aynı tempo ile iniyor.Zincir sesleri davul seslerine cevap veriyor:

- Ya Hüseyin!
- Ya Hasan!
- Ya Ali!
- Ya Abbas!

Bunların ço u genç adamlar. Sırtları acık, siyah matem elbiseleri ta topuklarına kadar inmi .Aralarında on, on iki ya larında çocuklar da var.Hepsi de aynı vecd

içinde.Hepside aynı cazibeye kapılmı ! Ye il bir bayrak göklerde dola ıyor. Yanık ilahiler ve yine günlük kokuları ortalı ı kaplıyor. Bunları seyreden halk ve bilhassa kadınlar acı çı lıklar koparıyorlar.

te bir ihtiyar... Ya ı belki seksen var... Saçı sakalı bembeyaz, güçlkle yürüyor.A ır zincirlerin ba lı bulundu u bakır ba lı ı tutan kuru elindeki tek mil damarları teker teker saymak kabil...Bütün bu bitkin haline ra men davulların ahengine uymaktan geri kalmıyor.Tokmaklar indikçe o da kaburga kemikleri çıkmı sırtına bu zincir kümesini indiriyor.Teni imdiden kıpkırmızı kesilmi .Yer yer ince kan kabarcıkları görmek de mümkün... Genç, ihtiyar, kadın, erkek hep aynı hissin, aynı duygunun tesiri altında... Ye il bayra ı ta ıyanın arkasında siyah sarıklı, siyah sakallı bir eyh var.Hepsini o idare ediyor. Dünya misli olmayan ve asırlardan beri devam eden bu matemin, bu ekilde tutulmasında derin bir felsefi mana gizlidir.

Bu matem, bugün sadece Kербela'da, Necef'te ve Küfe'de bu ekilde tutuluyor, evvelleri ran'da, Azerbaycan'da, Kafkasya'da, hatta İstanbul'da Muharrem'in onuncu günü Hazret-i Ali hayranları, yani iiler aynı matem törenini yaparlardı. Sonradan ço u siyasi olan çe itli sebeplerle ba ka yerlerde acık törenlerden vazgeçilmi . Sadece Kербela'da asırlardan beri aynı ekilde tutuluyor. Muharrem'in onunu Kербela'da geçirmek üzere ran'dan gelmi bulunan bir eyh, bu matemin felsefesini bana kısaca öyle anlattı:

- Hazret-i Ali, Hazret-i Hüseyin, Hazret-i Abbas ehli beyttendir. Peygamberin en yakınlarıdır. En çok sevilen, en faziletli kimselerdir.Ne yazık ki bunlar buralarda yine insanlar tarafından feci bir ekilde katledilmi lerdir.Bilhassa Hazret-i Muhammed'in en sevgili torunu Hazret-i Hüseyin en fazla ızdırap çekerek, burada Hakkın Rahmet'ine kavu mu tur.Dünyada misli olmayan bu cinayeti i leyen yine insanlardır;Beni Adem'dir.Bunlar en vah i canavarların yapamayacakları cinayeti i lemi lerdir. te burada o büyük adamı anarak böyle dövünenler, Allah'ın huzurunda, bu cinayeti i lemi bulunan hemcinslerinin bir çe it kefarecini de ödemek istiyorlar.Asırlardan beri bu i e çalı ıyorlar.Canlarını feda ediyorlar.Fakat bu kefareti ödeyebilmek mümkün mü?

SERTO LU,Murat,Halka ve Olaylara Tercüman,27 Haziran 1962;yıl:1,sy:255, sya:3

Canlandırılan Acıklı Sahneler

Yezid' in ordusu nasıl temsil ediliyor? ..Ehl-i Beyti canlandıran kadın ve çocuklar...

Çıkan kısımların hulasası:

Muharrem'in onuncu günü. Gün doğmadan bazı müritler balarını yarımlar. Hazreti Ali için, Hasan için, Hüseyin için, Abbas için kabileler halinde mim Hüseyin Camii'nin önünde biriken müritler balarını yarıyorlar, sırtlarını zincirlerle dövüyorlar. Bu dövmeler, bu vurulmalar, bundan on üç asır önce Kербela'da feci bir eilde ehit edilen Ehl-i Beyt için bir çe it kefarete sayılıyor. Muharrir orada gördüklerini anlatmaya devam ediyor:

İmdi kalabalığı yararak mam Hüseyin Camii'nden ayrılıyor, yüz metre kadar ötede bulunan mam Abbas Camii'ne ilerlemeye gayret ediyoruz. ki caminin tam orta yerinde bir meydanlık var. Burada da bayraklar sallanıyor. Ve davul sesleri ile beraber boru sesleri de aksediyor.

Birden sarı elbiseli ve kırmızı balıklı bir alay süvari görüldü. Bu kırmızı balıklar yüzlerini tamamıyla örtüyor. Sadece gözler meydanda... Bálıklarda boynuzu andıran çıkıntılar var. Ellerinde yine sarı kırmızı renklerde uzun mızraklar. Hepsinin de omuzlarında yaylar, oklar... Bir halka halinde dönüyorlar... Ortalarında ise, atlara ve develere bindirilmiş, siyah elbiseli kadınlar ve çocuklar... Feryat ediyorlar...

Bu sarı kırmızı elbiseli adamlar, esasında Yezid' in askerlerini temsil ediyorlar. Ortalarındakiler ise, Kербela'da esir edilip am'a götürülen Ehl-i Beyt' i... Kербela'daki erkekler birer birer ehit edildikten sonra geri kalan kadın ve çocuklar esir edilmiş, bin bir hakaret içinde am'a götürülmüşlerdi.

Halk Yezid' in askerlerini temsil edenlere lanetler ediyor ve Ehl-i Beyt' e karşı bálılığını gösteriyordu. Ya lı bir kadın bu Ehl-i Beyt' e ekerler attı.

Delilimiz bize bunları anlattıktan sonra öyle devam etti:

- Yezid' in askerlerini temsil edenlerin yüzlerini sıkı sıkı gizlediklerini görüyorsunuz değil mi? Bunun sebebi budur. Burada Hz. Ali' ye, Hz. Hasan ve Hüseyin'e, Hz. Abbas' a, Ali Ekber ve Ali Asgar'a öylesine yürekten bálılı kimseler vardır ki, onlar dayanamazlar. Eğer Yezid' in askerlerini temsil edenleri tanıyacak olurlarsa, törenden sonra kendilerine bir kötülük yapabilirler.

- Mesela ?
- Mesela öldürülebilirler de... Her şey olur. Kербela' da bunun emsali çok görülmüştür. Onun için bunlar, hüviyetlerini büyük bir dikkatle gizlemek zorundadırlar.

Bu kabile bütün ehri dolaıyor. Askerleri temsil edenler umumi lanet ve nefrete hedef olurken, Ehl-i Beyt'i temsil edenlerde en büyük sevgiye muhatap oluyorlar.

Bu kabilede Hz. Abbas Camii'ne doğru aır aır uzaklaşıp kayboldu. Feryatlar ve figanlar, lanetler öylesine yükseliyordu ki, bazen boru ve davul sesleri bile duyulmaz oluyordu. Kadınlar ne kadar olsa hislerine daha çabuk malup oluyorlar. Hislerini daha çabuk belli ediyorlar. Göüslerini yumruklayarak öyle bir alayları, çırpınları, kendilerini yerden yere atmaları var ki...

Şu anda muhakkak ki on üç asır önce büyük faciyanın havasını aynen yaşıyorlar. Bunu bütün ruhları, bütün varlıkları ile aynen hissediyorlar. Tam kırk gün süren bu matem müddetince ve bilhassa ilk on güne kadar, aileler tam bir mateme giriyorlar. Bu müddet zarfında karı-koca münasebetleri de kesiliyor. Matem her şeye galip geliyor. İnsanlık namına ödenecek ödenmez bir kefarete var ortada... Bu müddet içinde yalnız onlar düünecek... Yalnız Hz. Ali, yalnız Hz. Hasan ve bilhassa yalnız İmam Hüseyin düünülecek... Yalnız Kербela şehitlerinin ıstırapları anılacak. Başka hiç bir şey ile meşgul olunmayacak. Onlar için dua edilecek. Onlar için Mevlid'i andıran Hüseyinler okutulacak. Onlar için gözyaşı dökülecek... Şehvet gibi fani, aldatıcı dünya hislerinden, nefisler tamamıyla çekilecek. Dünya nimetlerine sırt çekilecek... Şunu da hemen belirtmek isterim ki, bu mateme yalnız İbiler, aleviler de il, fakat tek milatlam camiası katılır. Sünniler de Muharrem ayını bir hüzün ayı olarak kabul ederler.

SERTO LU, Murat, Halka ve Olaylara Tercüman, 28 Haziran 1962; yıl:1, sy:256, syf:3

Necef'te Dövünen Musul ve Kerküklü Aleviler

Yezd'den gelme dört köşeli mermerlerle kaplı bulunan döşemelerden yürüterek bir pencerenin kenarına kadar geldik. Bu geniş pencerelerden birinin içinde mermer mezar taşları gördük. Bunlar İran'ın eski şah sülalesi olan Kaçar ailesinden gelen hükümdarların mezarları imi. Vasiyetleri üzerine Hazret-i Ali'nin merkadinin yakınına defnedilmişler. Camiden çıktığımız zaman rehberimiz son olarak şu izahatı verdi:

- Hazret-i Ali, gördü ünüz gibi çok zengindir. Ayrıca camiinin bu geni duvarlarının içlerinde de nice nice hazineler gizlidir. Onun müritleri asırlardan beri kendisinin manevi varlığına hazineler taşıdı. Bu gün de taımakta devam ediyorlar.

Camiden aynı ekilde çıktı ımız anda, tam kapının önünde yeni bir müritler kafilesi ile karıla acaktık. Bunlar, içerde iken buraya yeni gelmi olacaktı. Uzun beyaz entariler içinde yirmi kadar mürit, temiz balarını Hazret-i Ali, Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyin için, yarıyorlardı. Kula ımıza birden Azeri lehçesiyle, fakat Türkçe olarak okunan bir ilahi geldi.

Merak ettik. Me er bu kafiye Musul ve Kerkük 'ten gelmi imi . Irak Türk'lerinin hemen yüzde doksanı Alevi... Her yıl Muharrem ayında büyük kafiyeleler halinde muhakkak gelirler, büyük din ehitlerinin matemini tutarlarını . Bu mateme en büyük bir vecd içinde katılanlar arasında bilhassa ranlılar göze çarpıyor. ran hükümeti Muharrem ayını törenlerini yasak etmi oldu u tarihten donra Muharrem ayında Kerbela 'ya gelen ranlıların sayısı daha da arttı . Bunlar burada serbestçe dövünebiliyorlar. Matemlerini istedikleri gibi tutabiliyorlar.

Necef sokakları, Muharrem ayında Kerbela sokaklarından farksız. Orada yapılan matem ayinleri aynen burada da yapılıyor. Sonra buradakiler Kerbela 'ya gidiyorlar, oradakiler buraya geliyorlarını . Zaten Kerbela ziyaretinin tamamlanabilmesi için Kerbela'dan ba ka, Necef ve küfe 'nin de ziyaret edilmesi art...

Necef 'te iken dikkati çeken bir ey de me hur Necef mezarlı ı oldu. Büyük bir duvar içine alınmış bulunan bu mezarlık, Medine-i Münevvere 'deki me hur Cennet-ül Baki mezarlı ından sonra dünyanın en dikkate de er bir slam mezarlı ıdır. Vehhabi 'ler Hicaz 'a hakim olduktan sonra Medine-i Münevvere 'nin, içinde bir çok slam büyüklerinin medfun bulundu u bu mezarlı ı yerle bir ettikten, tek mil türbeleri yıktıktan sonra Necef mezarlı ı rakipsiz ve e siz kalmı tır. Hazret-i Ali 'ye yakın bir yerde gömülmek isteyen onun tilmizi ve hayranları, asırlardan beri çok uzak yerlerde vefat etmi olsalar bile büyük masraflar karılı ında naa larını buraya kadar getirtmekte ve buraya gömülmelerini temin etmektedirler. Biz orada iken birçok cenazenin gömülmek üzere buraya getirildi ini gördü ümüz gibi Necef 'e gelirken ve Necef 'ten giderken de, gömülmek üzere otobüslerin veya otomobillerin üzerlerine ba lanmış

oraya götürülmekte olan bir çok tabutlara rastladık. Bunlar hep ebedi uyukularını büyük slam halifesinin yanı ba ında uyumak isteyen kimselerdi. Necef mezarlı ında çok sayıda türbe de var. Mezarlı ın bekçisi ile görü tük. Kayıtlara göre burada Türk aslından en az be ki inin yatmakta oldu unu söyledi.

Necef 'e getirilen cenazelerin cenaze namazları mam Ali Cami 'inde kılınıyor. Ondan sonra topra a, daha do rusu toprakla karı ık kuma tevdi edilmek üzere buraya getiriliyor. Necef 'teki ziyaretimizi de tamamladıktan sonra bu sefer Küfe 'ye hareket ettik. Necef ile Küfe'nin arası on kilometre kadar. Küfe'nin slam tarihinde pek büyük bir de eri var.Hazret-i Ali halife olduktan sonra buraya gelmi .Küfe Medine-i Münevvere 'den sonra slamiyet'in ikinci merkez ehri...Hazret-i Hasan da, babası ehir edildikten sonra burada halife olmu . Kendisine burada biat edilmi .

SERTO LU, Murat, Halka ve Olaylara Tercüman,4 Temmuz 1962; yıl:1, sı:262, syf:4

1.9. namı lar

1.9.1. Tabiatla İlgili namı lar

Radyestezi

Hususi bir kabiliyetle yer altında bulunan su membaları, madenleri ke fetme sanatıdır. Radyestezi hususi bir kabiliyetle, yer altındaki su membaları ve madenleri ke fetme sanatıdır.Bir cismin ucuna ba lı bir sarkaçtan ibaret olan Radyestezi aleti, bazı özel hassasiyeti olan ki ilerin elinde iyi bir ara turma vasıtası te kil etmektedir.

imdi Radyestezi daha orijinal sahalarda faydalanmak istenilmektedir.Bu ilmi inceleyen merkezlerde, bilginler çe itli denemeler yapmaktadırlar.Do acak çocu un cinsiyetini tayin bile bu ara tırıcıların programlarına dahildir.

Av Köpe inin Yerine Geçiyor

Radyestezi sarkacı (pandül) av köpe inin koku alma hassasından daha kuvvetli ekilde avın mevcudiyetini haber vermektedir.E er pandülü kullanan avcı fazla hassassa, dönü sayısına göre avın cinsini tayin etmektedir.Mesela dönü sayısı 35'se bu bir geyik, 30'sa yabandomuzu, 15'se bir tilkidir.Pandül sa dan sola dönerse, hayvan erkek, soldan sa a dönerse di idir.Gebe bir hayvan kendi sayısından yarım tur fazla pandülü döndürür. Çok

hassas radyestezciler, bir orman içinde saklı yabani hayvanların takribi sayısını ve uzaklı mını tayin edebilmi lerdir. Bunların içinden biri, yakınındaki iki geyik, bir tav an oldu unu ve geyi in birisinin a ırlı mını do ru olarak bilmi tir.

Sahtekârlara Kar ı

Radyestezi pandülü, arabın eskili ine göre dönü ve salınım yapmaktadır.Ayrıca kalitesini de, de i ik anlamlarla belli etmektedir.

Daha a ırtıcı Neticeler

Herhangi bir e yayı son defa tutan insan bir kadın ya da erkek midir?E yaya yakla tırılan pandül e er erkekse salınır kadınsa döner. Hasta bir insanın boy resmi (foto raf) üzerinde gezdirilen pandülün hasta organ üzerine gelince hareket de i tirdi i mü ahede edilmı tir.Hit'lerin me hur gamalı haçı üzerinde gezdirilen pandül haçın durumuna göre soldan sa a ya da sa dan sola devretmektedir.E er iki haç ters ekilde yan yana getirilirse pandül tam ikisi ortasının üstüne tutulursa hareketsiz kalır. Süleyman mührü denilen 6 kö eli sraıl yıldızı üstünde gezdirilen pandül kesi me noktaları üstünde durur ve uçlarda sa dan sola döner. Büyük boy bir erkek foto rafı üzerinde, pandül salınım yapar.Resim bir kadınsa o zaman döner.E er her iki halde resim sahibi ölmü se , kalp nahiyesi üstünde pandül birdenbire durur. Kudret kimden çıkıyor.Bu tecrübelerden çıkan bazı pratik neticeler hariç, izah yolunda henüz bir ba arı sa lanamamı tır.Yalnız u kadarı biliniyor ki, marifet asla pandül de de ildir.O sadece bir aracıdır.Bütün durumlarda ona hareket ve mana veren insanın ne retti i ve belki de uzun zaman kudretini kaybetmeyen esrarengiz ualardır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 14 Aralık 1961; yıl:1, sayı:65, sayfa:4

Radyestezi Denilen a ırtıcı Bir Kuvvet

Elindeki pandülle, su veya maden bulan radyestezci bir bilgin de ildir.O, kendisinin de anlayamadı ı bir kuvvetten faydalanır.Çocuklu undan beri malik oldu u bu kuvveti sadece geli tirir. Esasen bu radyestezci isminden, onun bazı radyasyonları (dalgalara) kar ı hassas oldu u anla ılır.Normal insanların bir cismin kokusunu almaları gibi o da bir su yada maden civarında bulundu mu adeta onu hisseder.O bu kabiliyete do u tan maliktir. E er bir marifeti varsa, bu kabiliyetini köreltmeyip, geli tirmi olmasındır.

Nasıl ki, ressam, air, müzisyen olarak do ulursa, onlar gibi radyestezci de do ulur. üphesiz ki bir çok do u tan radyestezci kendisindeki bu sihirli kuvveti bilmez.Buna kar ılık hemen i aret edelim, zorla da radyestezci olunmaz.

Nasıl Buluyorlar

Su bulucu (radyestezici) arama yapılan arazide içinde tuttu u iki balina kemi inin birle tirilmesiyle meydana gelen aletini gezdirir.Su üstüne gelince alet <<burulur>>.Bu safhadan ötesi onun sezgi kuvvetine ba lıdır.Öyle su bulucular vardır ki, suyun ne tarafa do ru aktı mı, geni li ini, verim miktarını derinli ini bir jeolog veya mühendisten daha kati bildirebilir.

Fransa'da ün salmış bir radyestezci, Papaz Sambert tahminlerince sadece yüzde iki nispetinde yanılmaktadır.Sanatına o kadar güvenci vardır ki, su isteyen mü terilerinden parayı su bulunduktan sonra alınmakta ayrıca su çıkmazsa kuyu açma masrafını tazmin etmektedir. Cezayir'de ve Büyük Sahra'da Papaz Lambert'in buldu u sular o yerleri birer vaha haline getirmi tir.

Yeni Bir Sanat De il

Bir sopa parçasıyla yer altının zenginliklerini ke fetmek yeni bir sanat veya ilim de ildir. Bütün tarih kitaplarında su arayıcılarının a ırtıcı marifetlerinden bahsolunur. Hazret-i Musa'nın, susuz kalan ümmetine asasıyla yerin sinesinden su fı kırtmasından ba layarak daha nice peygamberlik vasfını haiz olmayan basit ki iler toprak altında yatan membarları hemcinslerinin istifadesine sunmu lardır.

Su arayıcılarının basit aleti ya iki korse balinasından, o da bulunmazsa, iki ucundan birle tirilmiş iki emsiye telinden veya adi iki çelik telden de yapılır.Fakat yine tekrar edelim, madenin rolü pek azdır, bütün sır insandadır.

Pandül Daha yi

Pandülün dört türlü hareketi vardır. Düz hat ekinde soldan sa a, sa dan sola yada yanlamasına gidip gelir. Ayrıca saat yelkovanının düz veya ters istikametinde dönü yapar. Bu hareketlerin her biri ayrı ayrı tefsir edilir.Ve her pandül kullananın kendisine has bir tefsir metodu vardır. in esasına bakılırsa, pandül bugünkü elektronik ilminin

bir tabiriyle sadece bir “amplifikatör” dür.O sahibinin farkında olmadan yaptığı belli belirsiz el hareketlerini genişletir, çoğaltır.

Alete de Lüzum Yok

Su buluculuk, öyle esrarlı bir kudrettir ki, buna fazlasıyla malik olanlar, çok kere bagetten de pandülden de vazgeçip kendilerini kendileri görürler. Çözümlerine doyan bir acayıp hisle urada veya burada altın var derler ve çok zaman da do ru çıkar.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,18 Aralık 1961; yıl:1,sayı:69, sayfa:4

“Yerle Gök Arasında Alimin Çözemedi i Sırlar Vardır”

Buna karılıklı vaktiyle bilgin olmayan kimselerin sezdikleri hakikatleri imdi ilim kabullenmektedir. Shakespeare'nin Hamlet'inde söylenen bu sözler günümüzde de canlılığını muhafaza etmektedirBuna karılıklı, vaktiyle bilgin olmayan insanların sezdikleri realiteleri imdi de ilim kabul etmektedir.

Sempati denen kuvvet

Çalgı aletleri satılan bir mağazaya girelim. Burada on, on beş piyano bulunsun. Bir tanesinin “la” tuşuna basalım. Bu piyanoyla birlikte diğer bütün piyanoların da aynı la sesini verdiğini müdahede ederiz. Akortlanmamış başka çalgı müzik aletleri de varsa, bunlar da koroya katılarak ederler. Bu olaya rezonans adı verilir. Rezonans, birçok hadisede kendisini hissettirir, hatta insanlar arasındaki görünmez bağlarda bile. Aynı anlamı iki arkadaşın ele alalım.Konuşurken, çok zaman birinin başladığı bir cümleyi öteki bitirir.Bazen ikisi birden aynı sözleri söylemeye başlarlar.Sanki beyinleri iki akortlu alet gibi ayarlanmıştır. İlk defa tanışan iki insan birdenbire anlaşır. Çözümlerinde bir his, onlara sanki yıllardan beri arkadaş oldukları intibasını verir.

Bazı ahvalde de bir insan diğerinin kafasındaki fikirleri okur. Bütün bu olaylar adeta bir nevi telsiz telgraf vasıtasıyla mümkün olur. Birinci insanın ne dediği dalgalar ikincisi tarafından zapt edilir ve aynı akortlu bir piyano gibi beyni rezonans yapar.

Sempati ve madde

Sempati sadece insanla insan arasında olmaz. Bir maddeyle insan arasında da olur. Eski insanlar bu olayı iyi bilir, tatbik ederlerdi. Mesela kırmızı bir e yayı ele alalım. Bu bir kuma , ya da mücevher olabilir. Eski sihirbazlar böyle bir e yayı birisinin üzerinde bulundurarak onu iyile tirir veya iyili e do ru sevk ederlerdi.

Kansız bir insana, kırmızı bir e yanın rengi sebebiyle tesir yaparak, kanının kırmızı yuvarlarını ço alttı na inanırlardı. Onlara göre; kırmızı e yanın rengiyle kan yuvarlarının rengi rezonans haline geçirdi. Kızılı bir hastaya giydirilen al bir elbise, yine onlara göre hastanın kızılı ını kendi üzerine çekti.

Ültraviyole ve enfraruj ı nları

imdi birçok hastalık mor ötesi veya kızıl ötesi ı nlarla tedavi edilmektedir. Bu ı nların termik veya elektrik tesirlerinden faydalanıldı ı bilinmektedir. Fakat daha ba ka bilinmeyen tesirleri de yok mudur? Henüz bu tesirlerin tam listesi çıkarılmamı tır. Bazı bilginler, mor ve kızıl ötesi ı nların iyile tirici tesirlerinde eski insanların sempati adını verdikleri rezonans olayının da payı oldu u fikrindedirler. Böylece ilmin bugün ke fettiklerinin daha önce sihir tarafından sezilmi oldu u anla ılmaktadır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,19 Aralık 1961; yıl:1, sayı:70, sayfa:4

“Astroloji” Tekrar İgi Çeken İlim Oldu

Hayata gözlerini açan her yeni varlık di er varlıkların tesiri altında kalır.

Eski insanlar nezdinde pek revaçta olan astroloji, son yıllarda yine ilgi çeken bir ilim haline geldi.Yıldızlar falı, astroloji kainatın bir bütün ve tekmil varlıklarında birbirine ba lı oldukları tezine dayanır.Bu teze göre her parça di er parçaya tesir eder.O sebeptendir ki, hayata gözlerini açan her yeni varlık, o andaki di er varlıkların tesiri altında kalır.

Bir çocuk dünyaya gelir.Bu olaya bütün kainat i tirak eder.Çocu un karakteri, ilerdeki davranı ları, hisleri, hareketleri kısaca bütün kaderi o andaki hadiselerin konjonktürüne ba lıdır. Bir çocu un u bölgede, u iklimde u havada veya bugün ve saatte do mu olması basit bir tesadüf de ildir.Bütün bu saydı ımız amiller bir araya gelerek yeni varlı ın karakterini tayin ederler.

Do umun Zaman ve Bölgesi

Güne in etrafına çizilen büyük dairenin bölgeleri do um bölgelerini te kil eder.Bu daire 360 dereceye bölünür, 360 derece 12 bölgeye ayrılır.Her bölge gök kubbenin aylarını bildi imiz aylardan ayırt etmek gerekir. simleri de ba kadır.Burç denilen gök kubbe ayları :O lak, Kova, Balık, Koç, Bo a, kizler, Yengeç, Aslan, Ba ak, Terazi, Akrep, Yay burçları isimlerini ta ır.

Gezegenler ve nsanın Karakteri

Her seyyare, hadise ve insanlar üzerinde özel tesirler bırakır.Astrolojide bu tesirler seyyarelere göre öyledir:

Jüpiter ve Venüs iyi tesirlidir.Satürn ve Mars kötü tesirlidir.Güne , Ay, Merkür hem iyilik hem de kötülük saçarlar.

di eri de gündüze mahsustur. Satürn; Kova ve O lak burçlarının ev sahibidir.Jüpiter; Balık ve Yay, Mars; Koç ve Yengeç, Venüs; Bo a ve Terazi, Merkür; kizler ve ba ak burçlarında oturur. Güne esasında bir gündüz yıldızı oldu u için onun bir tek evi vardır o da Aslan burcudur.Ayın da bir evi vardır; Yengeç burcu.Bir seyyare esas evinde bulunursa tam tesirini gösterir.E er tam kar ısındaki evde bulunuyorsa adeta gurbette sayılır ve fena tesirler saçır.

Nihayet, seyyareler birbirini takviye ederler, kuvvetlerini ifna ederler veya zayıflatırlar.Bu tesirler kar ılıklı durumları, yada toplu vazifeleri dolayısıyla durmadan de i ir. ki seyyare kar ılı tıkları veya 60 derece aralıkta buldukları zaman tesirleri “iyi” dir. E er yüz yüze veya 90 derece aralıkta bulunuyorsa, tesiri “kötü”dür. te “horoskop” denilen do um falı bu esaslara göre tertiplenir.Ancak bu astroloji ilmi birkaç satırla anlatılacak bir konu de ildir.Yüzlerce cilt bilgisi havidir.Bir horoskop tertipleme veya burçların falına bakmak sadece bilgi i i de de ildir.Mühim olan “tefsir”dir.

Tefsir kabiliyeti de, sezgi, zeka ve muhayyile gibi meziyetler ister. Onun içindir ki iyi astrologlar nadirdir.Asırların yeti tirmi oldu u müstesna kabiliyetleri de isim bırakmı lar,

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,2 Ocak 1962; yıl:1,sayı:84, sayfa:4

1.9.2. Dini namı lar

Softalık Buna Derler

Bir okuyucumuz telefonla sordu:

Sinemaya gitmek ve radyoda temsil dinlemek günah mıdır? Müslümanlı a aykırı mıdır? Arkada larla aramızda münaka a var da size danı mak istedik.

Hayır dedim ne sinema ve tiyatro seyretmek ne de radyo da temsil dinlemek günahdır. Bunu iddia edenler softadırlar. Çünkü slam dininin esaslarını ve tatbikat ekilerini bilmiyorlar. slamiyet'in zuhuru devrinde ne sinema vardı, ne radyo, ne de tiyatro Kuran'da bunlara ait ima ve karine yoluyla da hiçbir hüküm yoktur. Ancak, bir filmin veya bir piyesin mevzu ahlak bozucu ise, onu seyretmek bir Müslüman'a eza verir. Esasen bunlara da sansürün müsaade etmemesi gerekir. Bu münaka anın nereden çıktı nı tahmin ettim. Gazeteler bir müftünün sinema seyretmeyi ve radyoda temsil dinlemeyi günah saydı nı yazmı lardı.Fakat müftü efendinin istisnasız bütün sinema ve radyoları mı kastetti i, yoksa tekfirini sadece ahlaka aykırı film ve piyeslere mi inhisar ettirdi i anla ılmı de ildir.Hüküm umumi ise, halis yobazlıktır. arta muallaksa isabetlidir.

Ahlak bozucu film, piyes ve romanlara bütün dünyada muarız olanlar yalnız din adamları de ildir. Pedagoglar,(Terbiye- E itim ilmiyle u ra anlar) Moralistler (Ahlak ilim ve felsefe ile me gul olanlar) ve birçok fikir adamları da bu çe it yayınların ahlak üzerindeki yıkıcı tesirlerini kabul ederler.Son zamanlarda dünyayı saran çocuk suçlarından sinemayı, macera romanlarını ve bunları yayınlayan radyoyu ve televizyonu sorumlu bulan mütehasıslar ittifak halindedirler.Bizim müftü efendinin de top yekun sinema ve radyo temsillerini tekfire kalktı nı zannetmiyorum.E er böyle ise Muhterem Diyanet leri Reisinin dikkatini çekeriz.

Müslümanlık medeniyet dü manı de ildir. slam medeniyeti en büyük ahittir.Medinetüz-Zehra sarayının kapısında Zehra'nın heykeli vardır.Elhamra, Elbeyza sarayının kapı ve duvarlarında çe itli resimler, sa da solda hayvan, insan ve aslan heykelleri vardır.Fatih talyan ressam Bellin'yle kendi resmini yaptırmı .Kanuni Sultan Süleyman'ın Budin'den i tinam edip stanbul'a getirtti i Apollon heykeli sonraları Damat brahim Pa a'nın Sultan Ahmet'teki evinin önüne dikilmi tir. skenderiye'ye

Mehmet Ali'nin heykeli ,Elezher alimlerinin itirazına u ramadan dikilmi tir. slam dininde resmin ve heykelin yasak oldu u iddiası da softa uydurmasıdır.Çünkü yobaz tarihi bilmez, slam dinini bilmez, medeniyet bilmez.Onun Müslümanlıkla alakası yoktur ve onun ahsında slam dinini baltalamak da yobazlı ın bir ba ka çe ididir.

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman,6 Mart1960; yıl:5,sayı:1705, sayfa:2

Efsane De ildir

Ankara'dan bir okuyucumuz Tufan gibi Kuran da anlatılan bazı olaylara efsane denilmesine kızıyor. slam dini hakkında bazı üphelere dü üyor ve bocalıyormu .Bu konuda diyor ki: “Bu sene gazetelerde Nuh Peygamber zamanındaki Sodom ve Gomore facialarına dair haberler çıktı. Bunlara niçin efsane deniliyor? Hatta okullarda tarih kitapları Tufan'ı efsane olarak tanıtıyor. Halbuki gerek tufan gerek Sodom ve Gomore ehirlerinin ahlaksızlık veya Allah'a isyan yüzünden yere battıkları Kuran'da yazılıdır. Gözlerimiz görmedi i aklımız ermedi i için mi efsane diyoruz? Gerek Tufan olayı gerek Sodom ve Gomore faciaları efsane de ildir. ngiliz bilginlerinden George Smith geçen asrın sonlarında Mezopotamya'da Koyunculuk denen yerde üç bin satırlık on iki kasideden ibaret on iki levha buldu. ngiliz müzesinde olan bu levhalarda Tufan olayı da anlatılmaktadır. Ancak isimler de i iktir. simlerin de i ik olması, olayın inkarı için sebep sayılamaz. simler milletlere göre bazı farklar gösterir. Bahis konusu levhalarda anlatılan Tufan olayı bizim bildi imiz Tufan olayına tamamen uymaktadır.Yalnız altı ay de il altı gün ve yedi gece sürdü ü yazılıdır.Tufan olayının bütün dünyaya mı amil oldu u yoksa belli bir bölgede mi oldu u hakkında münaka alar yapılmı tır.Her iki ekilde de olması pek mümkündür.Bazı kimseler arasında Kuran'da yazılı eylerin toptan inkarı hastalık halindedir.Bu hastalık slam dinini de erden dü ürmek isteyen bazı Avrupalı mutaassıp Hıristiyan'lardan bize kadar bula mı tır. Sodom ve Gomore faciası da pek mümkündür. ncecik bir kabukla kaplanmı olan bir ate parçasının kabu unda çökmeler ve patlamalar gayet tabidir.Kaldı ki Tevrat bir tarih kitabıdır, srail milletinin tarihidir.Bahis konusu hadiseler yalnız Kuran'da zikredilmi de ildir.Zaten Kuran bir tarih kitabı de ildir.Bazı olaylar ancak ihtarlar ve nasihatler arasında onların tesirini artırmak için hatırlatılmı tır.

Okuyucumuz Fatiha suresini ele alarak ilk kısımda ba ka bir Tanrı'dan bahsedildi i zannına kapılıyormu . Namazda Kuran'dan mesela “Züleyha Yusuf'un ete inden tutu”

manasına gelen ayeti okuduktan sonra “Allah-u Ekber” demeyi münasip görmüyormu . Bazı kimseler bu nokta üzerine dikkat çekince o da hak vermek zorunda kalıyormu . Fatihanın sure olmadı mı iddia edenler bile olmu tur. Fakat sure oldu u vesikalarla ve ahitlerle ispat edilmi ti. Bu sure bir duadır. Bu sebeple “Dua suresi” denilir. Allah’ın Peygamberlere vahiy göndermek suretiyle insanlara duayı da ö retmesi kadar tabi ne olabilir? Fatiha suresi bütün Kuran’ın özüdür. Buna dair bir hadis vardır. Bu sureye Hamd suresi, İfa suresi, Temel sure diyenlerde vardır. Fatiha suresinde Allah’tan ba ka bir mabut hatırlanmak öyle dursun bir ve büyük olan Allah’ı takdis göze çarpar. Namazda Kuran’dan herhangi bir ayetin okunması caizdir. Ama nasihat, ihtar, iyili e te vik, adalet mahiyetinde olan ayetlerin okunması tercih olunur. Hatta mesela Kurban Bayramında kurbanla ilgili ayetler okunur. Kaldı ki Kuran’da Züleyha adı geçmez. Herhangi bir hadiseye dair bir veya birkaç ayetin okunması o hadiseden ibret alınmasını ihtar içindir. Bu sebeple “Namazda imam hikâyeden bir cümle okudu” demek yersizdir. Hac ile yardımı birbirine karı tırmak caiz de ildir. Fakirlere yardım edece im diye Hac farzını yerine getirmemek olmaz. Böyle bir tavsiye “Namaz kılaca ına hasta kom una su ta ı” demek gibidir. kisi de vazifedir. kisini de yapmak gerekir; farzı tercih ise arttır. Ho ça kalınız!

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 12 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1771, sayfa:3

İilik

istanbul’dan bir okuyucumuz Sünni olan dört mezhebe dair bir yazımı okuduktan sonra ia yani İilik mezhebi hakkında bilgi istiyor. Bu mezhebin kurucusu olan Abdullah Bin Sebe gösterilir. Dini olmaktan ziyade siyasi bir temele dayanır. Onların iddiasına göre Hazret-i Muhammed’den sonra Ebu Bekir’in de il Ali’nin halife olması lazımmı . Fakat bilhassa Ebu Bekir ve Ömer’le peygamberin bir kısım arkada ları birle erek Ali’nin hakkını yemi ler, onu halifelikten mahrum etmi lerdir.

Bu mezhebe Alevilik denilir. Bir kısım inançlar Hindistan’daki Brahma dinini, Türk’lerin slam’dan önceki dinlerini, Hıristiyanlı ın temel inancını hatırlatır. Emevîlerin kuvvetlendirildikleri Arap milliyetçili ine kar ı Arap olmayanların savunma vasıtası olarak da kullanılmı tır. Abdullah Bin Sebe’nin aslı Yahudi’dır. Yemende do mu tur. Sonra Medine’ye gelmi , Müslüman olmu , Peygamberimizin yakın arkadaş larının nüfusunu kırmak için Hazret-i Ali’yi övmü hatta onun Allah oldu u

iddiasını ortaya atmı tır. Hazret-i Ali buna pek kızımı , rivayete göre bazı müritlerini diri diri yaktırmı , Abdullah'ı da sürgüne mahkum etmi tır. Bu mezhep mensupları daha sonra inançlarını biraz hafifletmi ler, bununla beraber Hristiyanlıktaki “Üçlemeyi” “slam” dinine sokmu lardır. Bu üçlemeye göre “Allah, Muhammed ve Ali” hem birdirler hem ayrı ayrıdır. Allah dünyada önce Muhammed sonra Ali ekinde görünmü tür. Ali'nin yerine de imam olarak ancak onun sülalesinden olanlar geçebilir.

İilikte üçlemeyi belirten manzumelerin en mehurunu aslı Türk olan İranlı mehur şair İsmail Safevi, Hatâyî imzasıyla yazmış tır. İki kıtası şöyledir:

“Ben dahi nesne bilmezem
Allah bir Muhammed Ali
Özüm gurbete salmazam
Allah bir Muhammed Ali
Anlar birdür, bir oluptur,
Birliğine nur oluptur.
Cehar köşeli oluptur
Allah bir Muhammed Ali...”

İilik bizde Alevilik diye yaygındır. Bektaşilik, Kızılbaşlık da aynı şeydir. Caferiye Şii'liğine gibi kolları ayrılır. Türlü gurupları vardır ve aralarında adet, inanç ve ayin farkları göze çarpar. Osmanlı devrinin siyasi tarihinde Alevilik mühim tesirler yapmış tır. Bu yüzden uzun ve kanlı ihtilaller olmuş tır. Aleviler halife unvanı yerine imam yani reis unvanını kullanırlar onlara göre hak olan on iki imam vardır. Bunlar sırasıyla Ali, Hasan, Hüseyin, Zeynel Abidin, Muhammed Bakır, Cafer Sadık, Musa Kasım, Ali Rıza, Taki, Naki, Hasan Askeri ve Mehdi'dir. Çoğunun Emevi ve Abbasi halifeleri tarafından zehirlettiler ve şehit edildiklerini rivayet ederler.

İmam Hasan Askeri'nin olduğu olan İmam Mehdi'nin ne zaman öldüğü bilinmiyor: Alevilere göre ölmemiştir kaybolmuştur. Kıyamet yaklaınca yeniden görünecek kötülükleri yok edecek dünyayı adaletle idare edecektir. Bazı eserleri İmam Hasan Askeri'nin olduğu bırakmaksızın öldüğünü, İmam Mehdi'nin onunla ilgisi bulunmadığını yazarlar. İilik veya Alevilik halk arasından her biri birbirini tutmayan türlü rivayetler ve ağız ithamları dolaşır, bunların çoğu uydurmadır. Bir gerçek vardır ki Hazret-i Ali sülalesine Emeviler ve Abbasiler çok haksızlık etmişlerdir. Hele Hazret-i Hüseyin'le

çocukları ve yakınlarının şehit edilmeleriyle biten Kербela Vakası İslam tarihi için ebedi bir kara lekedir.

Bugün Türkiye’de devlet ve din ayrılması oldu undan halk arasında Alevilik ve Sünnilik davası resmen kalmamıştır. Kaldı ki müslümanlar bu mezhebin doğuşu sıralarında Sünnet’de yer vermişler, hatta bu mezhep mensupları Ehl-i Sünnet diye anılmışlardır. İftiraların siyasi baskı yüzünden artmıştır. Siyasi baskı kalkınca iftiraların yumuşayacağı ümitsizdir. Bu konuda daha geniş bilgi edinmek isteyenlere Hasan Basri Erkin’in “Alevilik” isimli eserini tavsiye ederim Satış yeri: Adana posta kutusu 244.

Hoşça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 23 Mayıs 1960; yıl:5, sayı:1782, sayfa:3

Hem Do ru Hem Yanlı

Sivas’ta bir okuyucumuzdan bir kitap ve bir mektup aldım. Kitabın adı “Kuran’da Hikmetencil’de Hakikat”dır. Halil Öztoprak tarafından yazılmıştır. 112 sahifedir. Bu muharrire göre “İngiliz ve Amerikan Profesörleri tarafından yazılıp, Türkiye’de yayımlanan “Mizanı Hak” adındaki kitaba cevaptır.” Bu zat daha evvel iki kitap daha yazmış mahkemeye verilmiş, sonra kitaplar serbest bırakılmış. Bana kitabı gönderen okuyucumuz diyor ki

“Bizler bu kitabı okuduktan sonra aklı bir hale geldik. Daha önce okuduğumuz kitaplara ve camilerde dinlediğimiz vaazlara benzemiyor. Bu kitaptan binlerce vatandaş satın almakta ve okumaktadır. Bilhassa Sivas çevresindeki halk, Demiryolu ve ceratölyesi işçisi okuyup hayretler içinde kalmaktadırlar. Bu kitap bizce zararlıdır. Çünkü, tarihe aykırı iddiaları vardır. Örf ve adetlerimize ve inançlarımıza uymayan telkinlerde bulunmaktadır. Bu hususta aydınlatıcı yazılarınızı dört gözle beklemekteyiz. Kitabı daha önce gözden geçirmiştim, bir defa daha inceledim. Asıl konu ve maksat şudur:

“Ey Hıristiyanlar siz Hazret-i Muhammed’in Peygamberliğini inanmıyorsunuz ve Hazret-i İsa’dan sonra Peygamber gelmeyeceğini iddia ediyorsunuz. Bu iddia inanılmaz kitaplara aykırıdır. Çünkü gerek Tevrat’ta gerek İncil’de bir son peygamber, geleceği apaçık yazılıdır. Bu peygamberin vasıfları bile bildirilmiştir. Siz Hazret-i Muhammed’in peygamberliğini inanmamakla kendi mukaddes kitabınızı inkar etmiş

oluyorsunuz. Muharrir eski ve yeni din kitaplarından parçalar alarak ve karı tırarak iddiasını ispat ediyor.

Bu konu birçok ba ka eserlerde vardır ki, fakat kısa yazılı mı tır, bu derece geni tutulmamı tır. Halil Öztoprak meseleyi iyice incelemi , bu arada ba ka konulara da temas etmi tır.Fakat kitabın sonlarında, asıl konu ile hiç münasebeti olmayan bir takım tarihi olaylar üzerinde durmu , yanlı bilgi vermi , Hazret-i Ali'yi övmü Hazret-i Ebu Bekir, Ömer ve Osman'ı yermi , hatta slam'ın üç halifesinin Hazret-i Muhammed'e dü man olduklarını iddia edecek kadar mezhep taassubu göstermi tır. slam'dan evvelki Araplar, dü man bildikleri kimsenin ufak tefek i lerini yaparlarmı da ölünce cenazesine gitmezlermi . Hazret-i Ali'den ba kası da Hazret-i Muhammed'din cenazesine gitmemi mi . Halbuki Hazret-i Muhammed'din vefatını duyunca Hazret-i Ömer deliye dönmü , Hazret-i Ebû Bekir de ko up gelmi ve “Öldü ün zaman da hayatta oldu un gibi temiz ve güzelsin” demi ti. Fakat Ensar 'ın bir evde toplanarak kendi aralarında halife seçmek üzere oldukları haber verilince slam'ın parçalanmaması için Hazret-i Ömer'le beraber hemen oraya gitmi , felaketi önlemi , ancak sonra Hazret-i Muhammed'in cenazesine me gul olmu tu.

Hazret-i Ali elbet çok yüksek, faziletli, çok cesur ve slam'a büyük hizmetleri geçmi bir insandır; fakat onun yüksekli ini belirtmek için Hazret-i Ebu Bekir ve Ömer'e iftira gerekmez. Zaten on üç asır önce olmu hadiseleri slam arasında ayrılıklara sebep olacak ekilde yapmak nasıl caiz olabilir? Ne olmu sa onların hesabı kıyamet günü Allah huzurunda görülecektir. imdi bizim vazifemiz Kuran'ın emretti i üzere birbirimizi sevmek, birbirimize saygı göstermek, inanç farklılıklarına bakmaksızın tam bir karde lik içinde ya amaktır. Ho ça halınız!

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 19 Haziran 1960; yıl:5, sayı:1806, sayfa:3

Modern Hayat ve slam Dini

Geçenlerde Pakistan Devlet Ba kanı Eyüp Han: “Modern hayatla slam dinini ba da tıramazsak Müslümanlar dinlerinden uzaklaacaklar” demi , bu hususun incelenmesini emretmi bu münasebetle kurulan bir enstitünün vazifesini de Pakistan E itim Hakanı öyle belirtmi ; “Enstitünün en önemli vazifesi slam dinini tek bir ayrılmaz bir varlık halinde modern sosyete icaplarıyla ba da tırmak olmalıdır.”

Adapazarlı bir okuyucumuz bu sözlere a mı , çünkü “sosyete” kelimesini bir takım terreddi etmi zengin aileler toplulu u manasına almı . “ slam dini rezaletlerle dolu toplulukların ahlaki ile mi ba da tırılacak? slam dini kıyamete kadar devam etmek üzere kuruldu una göre zaten modern de il midir?” diyor. Sosyete demek içtimai topluluk demektir, millet demektir, öteki manası dardır. Eyüp Han dindar bir Müslüman’dır. Maksadı dinle ilgili olmayan batıl inançların ve adetlerin terk edilmesi lüzumunu belirtmekten ibarettir. Bu ise gerçekten lazımdır. Asırlar boyunca slam dünyasında eski batıl dinlerden birçok eyler benimsenmi ti, omları bırakmak, mesela sıtmayı tedavi için türbeye çaput ba lamak de il kinin veya ba ka ilaç lazımdır. Yoksa slam’ın gerçek esaslarını ve emirlerini de i tirmek Eyüp Han’ın aklına bile gelmez.

Arapça ve Eski Yazımız

Birçok okuyucularımız geçenlerde bir hocanın Arapça’yı ve Arap harfleriyle Türkçe yazmayı ö retti i için mahkemeye verilmesi olayı üzerinde duruyorlar: “ ngilizce ö renmek sevap da Arapça ö renmek günah mıdır? Arap harfleriyle Türkçe okuyup yazmak niçin yobazlık oluyor? Atalarımızın eserlerini aslından ö renmek niçin gerilik sayılıyor.” diyorlar.

Arapça çok zengin bir dildir. Herhangi bir Avrupa dilini ö renmek kadar faydalıdır. Nitekim mam Hatip Okullarında lahiyat Fakültelerinde Arapça ö retilir. Arap harfleriyle yazıp okumak da faydalıdır. Nitekim Edebiyat Fakültesinde böyle bir ders vardır. Bunları yobazlık sayanlar cahil veya ba ka maksat güden insanlardır. Arapça’yı veya eski Türk yazısını ö renmek suç de ildir. Fakat her türlü ö retim devletin kontrolü altındadır. zin almaya ba ldır. Bahis konusu hocanın suçu ancak hükümetten izinsiz ö retim yapmasıdır. Ö retimi yapanın ise yetkili olması icap eder. Ders vermek i i ba ibo bırakılırsa maruzatları vardır. Yobaz kelimesi bizde yanlı kullanılıyor.Bunun asıl manası “iri, kaba, kuvvetli, zıprır” dır. Basmakalıp dü üncelere körü körüne saplanmı manasına da gelir. Bu itibarla yalnız kaba sofulara de il yenilik diye bir takım zıprırlıklara ba lı sapıklara da yobaz denir. Atatürk’ü ve inkılapları ruh ve ahlakla ilgisiz kabalık ekinde anlayanlar yobazdırlar.

Dil Kurultayı ve Ezan

Ankaralı bir okuyucumuz “Dil Kurultayı”nın Türkçe ezan meselesi üzerinde durmasına a ırıyor. Bu ne biçim i tir? Dil Kurultayının ezanla ne ilgisi olabilir?” diyor. Dil Kurumu acayip bir te ekküldür. Üyeleri arasında dille hiç ilgileri olmayanlar var. O gibilerin çizmeden yukarı çıkmalarına a mamak gerek. te bu da bir nevi yobazlıktır. Ezanın Türkçe okunması veya okunmaması i ine ancak Diyanet leri Reisli i karar verebilir: O “Türkçe okunsun” derse itiraz etmeyiz. Dilin kemi i yoktur. Söylerler, biz de güler geçeriz. Gülmek gülünç olmaktan iyidir. Galiba Dil Kurultayına giderlerden bazıları kendilerini din kurultayında sanmı lar bu da gafletin ve cehaletin bir ba ka türüsü.

lim ve Din

Mudurnu’dan okuyucumuz soruyor: “Türkiye’de bütün insanların lisanlarını ö renmeleri serbest olup, Arapçanın ö renilmesi yasaktır. Deniliyor. Bunun sebebi nedir? lim ve din arasında ne gibi farklar vardır?” Arapça ö renmeyi yasak eden bir kanun yoktur. Bazı resmi okullarda ve fakültelerde Arapça okutulmaktadır. Din de bir ilimdir. Hele slam dini ilimle asla tezat halinde de ildir. Aradaki fark bazı inançların fenle ba da amamasıdır. Bu ise, müspet ilimlerin ve fennin henüz bir çok meçhulleri aydınlatmak kudretinden aciz kalmasından ibarettir. Kaldı ki ilim ve fen ilerledikçe Kuran’ın de eri daha iyi anla ılıyor. Ho ça kalınız!

KAFILI, Kadircan, Hadiselere Tercüman,24 Temmuz 1960; yıl:6,sayı:1841, sayfa:2

İmin lerlemesi Batıl nançları Silemiyor

Büyü ve sihre orta ça da önem verilmesi az-çok kabul edilebilir bir i tir.Ama atom devrinde halen yaygın olması affedilmez. Sihirbazlık dünya kadar eskidir. Bütün ça lar da, insanlar tabiat kanunlarının esaretini üzerinde bir a ırlık olarak hissetmi ler ve bunlardan kurtulma çarelerini aramı lardır.

Allah’ın bu zorunluluklardan sıyrılmalarına yardım etmedi ini görünce, bir takım gülünç formüller icat edip netice alma a çalı mı lar. Allah’tan ba ka, daha küçük kuvvetlere ba vurup onların yardımını sa lamak istemi lerdir. Kaderlerini de i tirmek arzu eden insanlardan ba ka bir kısım insanlar da haset ve kıskançlık tesiriyle hareket edip büyüye ba vurma lardır.

Toplu Çılgınlık

Sihirbazlık eytan i i sayıldı ndan, sihirle u ra anlar ondan yardım dilerler, hatta onunla bulu urlardı. Davetiye olarak, bazı kitaplarda yazılı gizli formülleri okumak kafi gelirdi. eytan, kuzu gibi itaatkar bir tavırlı görünürdü ya da göründü ü sanılırdı.

in tuhaf tarafı, büyük halk yı nları, mü terek bir co kunluk içinde bu eytan ça ırma toplantılarına katılır ve bir serap görür gibi eytanı seyrederdiler. eytanla bulu ma mitinglerine “Saba” (sabbat) derlerdi.15.000 ki ilik eytanlı mitingler ola an eylerdendi.

Bugün Ba ka Türüsü

Sabbat toplantıları zamanından günümüze kadar asırlar gelip geçmi tir. Bu süre içinde ilimler ba döndürücü hızla geli mi ler dünyanın çehresini de i tirmi lerdir. lmin insan kafalarına getirdi i ı ı n tesiriyle, sanılır ki artık gülünç inançlara, sapık çarelere müracaat etmenin de sonu gelmi tir. Ne gezer! Bu i leri yapanların sadece isimleri de i mi , kar ımız bu sefer medyum, klervuayant, manyetizör vs. gibi modern sıfatlarla çıkmasını becermi lerdir.

eytan ça ırmak büyü yapmak, bu yollarda yeniden bütün çıplaklı ıyla insanlı ın bir yüz karası olarak ortaya çıkmı tir. Bunun ba lıca iki sebebi vardır. Birincisi, sömürgelikten kurtulan çe itli Afrika milletlerinin bütün geri kalmı , içler acısı durumlarıyla dünyanın gözleri önüne iç yüzlerini sergilemi olmalarıdır. Bu suretle koca bir kıtanın yarısından fazlasının hala, on binlerce yıl önceki sosyal düzenler içinde bulundu u anla ılmı tir. kinci sebepte, parapsikoloji ismi altında, maddi alemin kontrolünden kaçan bütün olayların yeniden ele alınmasıdır. Bu alanda yapılan ara tırmalar derinle tikçe insanlı ın batıl inançlar bakımından 40.000 yıl öncesine göre hiçbir ilerleme kaydetmedi i meydana çıkmı tir. Londra’da ça rılan eytan Sputnik ve Megaton devrinde Sabbat alemleri de pekala tertiplenebilmektedir. te Londra’da son günlerde yapılan bu gizli ayınlerin bir tanesi u ekilde anlatılmaktadır. Toplantı yeri bir apartman dairesiydi. Tam konforlu bir daire. Salonun ortasında serili büyük halı üzerine tebe ir tozuyla geni bir daire çizilmi ti. Bu daire on binlerce yıl önceden bugüne kadar çizile gelen ünlü “ eytan ya da peri dairesi”dir. Dairenin ortasında mabet vardı. Bu

üzerine beyaz bir örtü konmuş küçük bir masaydı. Masada, ayın e yaları (iki amdan, birkaç kılıç, sürahiler, günlük çana ı vs.) bulunuyordu.

Mabet etrafında dört sihirbaz oturmuştu. Kıyafetlere gelince, kadın, erkek en modern biçimde süslenmişti. Merasim bitince, her halde doğruca Hyde Park veya Downing Street'e gidip sosyete hayatına katılacaklardı. Fakat saçlar ve yüz makyajı hariç hepsi çıplaktı. Anadan doğma çırılçıplaktı. Elllerinde ne oldu u bilinmeyen bir içkiyle dolu kadehler vardı. Hikaye daha devam ediyor. Yalnız u kadarını ilave ederek bitirelim ki, salonun bir köşesinde karyolalar vardı...

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 24 Aralık 1961; yıl:1, sayı:76, sayfa:4

1.9.3. Yatırlar, Ziyaret Yerleri

Meryem Ana Suyu

Efes'te Hazret-i sa'nın annesi Meryem 'in evi oldu u ve hayatının sonuna kadar ya adı ı rivayet edilen bina senelerden beri söz ve yazı konusu oluyor. Bu bina civarında bir kaynak varmış ve ona Meryem Ana Suyu diyorlar.

Meryem Ana'nı Kudüs 'ten Efes 'e geldi i iddia olundu u gibi bu iddiayı kabul etmeyenler de vardır. Zira Hazret-i sa yeryüzünden çekildikten sonra annesinin nereye gitti i, nerede ya adı ı, ne zaman vefat etti i ve nereye gömüldü ü hakkında besbelli bir kayıt ve vesika yoktur. Efes'te ya adı ı ve öldü ü hakkındaki iddia bir kadının gördü ü rüyaya ve bazı tahminlere dayanıyor. Doğru ilimleriyle meşgul bir Fransız da Efes 'deki eserlerin Meryem Ana ile ilgisi bulunmadı mını yazmıştı. Geçenlerde İzmir 'den verilen bir habere göre Hıristiyan dünyası tarafından kutlu bir yer olarak kabul edilen Meryem Ana evinin bulundu u Efes 'te Türk- talyan mütekerrem sermayesiyle turistik bir otelin inşasına karar verilmiş : her türlü konforu bulunacak olan bu otel Efes 'e giden turistlerin büyük bir ihtiyacını karşılayacakmış . Buna diyecek yok. Biz haberin asıl bundan sonraki kısmı üzerinde duracağız: “Otelin ayrıca bir çar ısı olacak ve burada ifalı su satı a arz edilecektir. Hazret-i Meryem'in büstü eklindeki i elere doldurulacak ifalı suyun İzmir'de de (İzmir'de) satılması için tebbüse geçilmiştir. Bu su ilk olarak Vatikan'a (Papa'nın hükümet merkezi) gönderilecektir.”

Efes 'e gidenlerin ifalı oldu u iddia edilen sudan içmelerine kimse mani olamaz. Yeter ki bu su mikroplu olmasın. Mikroplu ise yani içilmesi halinde hastalık veya ba ka bir zarar verecekse kapatılmasını kanun ve nizamlarımız emreder. ifalı su ne demektir? Bugünün manasıyla udur ki, suyun içinde bazı maddeler bulunur, hastalı a sebep olan halleri giderir. Mesela Karahisar maden suyu, bazı kaplıcalardaki sular, stanbul civarındaki bazı sular böyledir: Bunların ifalı oldukları da rivayetler veya din adamlarının iddialarıyla de il kimyevi tahlillerle tespit olunmu tur. Efes 'teki su tahlil edilmi midir? Edilmi se içindeki maddeler nelerdir? Bu maddelerden hangileri hangi hastalıklar üzerinde ilaç tesiri yapar?

Meryem Ana suyunun tahlil edildi ine dair hiçbir haber yoktur. Demek ki, Hıristiyan din adamlarının zanlarına dayanıyor. Zan ile hüküm vermek bu ilim ve fen asrında caiz olur mu?

Meryem Ana suyu herhangi bir pınar, kuyu yahut ayazma suyundan farklı de ilse fenni olarak “ ifalı” sıfatının verilmesine imkan yoktur. Kaldı ki bu suyu Hıristiyanlardan ziyade Müslüman'ların içmeleri ihtimali daha kuvvetlidir. Nitekim stanbul'daki bazı ayazmalara bir takım cahil ve zavallı Müslüman'lar gidiyorlar. Cahil ve zavallı bir takım Hıristiyan'larla beraber içiyorlar. Bir zamanlar stanbul'un sularını incelemek gerekti i için ben de bu ayazmalara gitmi , görmü tüm. Hatta Salkımsö üt'teki ayazmanın suyundan da ancak bir iki yudum içebilmi tim. Zira bu su a ırdı. Acayip ve ho olmayan bir tadı vardı. Hıristiyan'lar bu ayazmaya Aya Terapon ayazması derler. Aya Terapon Hıristiyan azizlerinden sayılır. Kıbrıslıdır, orada gömülü iken bir gün bir adama görünmü :

- Burayı Araplar istila edecekler, beni stanbul 'a götürünüz!

Demi . Getirmi ler, yeniden gömülece i yerden su çıkmı . Bu ayazma Sultan kinci Hamit zamanında bir Müslüman malı imi , padi ah ondan satın alarak Rum Patrikhanesi 'ne hediye etmi . Belli bir gün ve saatlerde bir papaz orada bulunur. Kimyevi tahlili yapılarak bazı hastalıklara faydalı oldu u tespit edilemeyen bir suyun “ ifalı” diye satılması ne laikli e ne ticaret ahlakına, ne de kanun ve nizama uyar. Böyle bir satı Terkos suyunu Hünkar ve Ta delen suyu diye satmaktan daha a ır bir suç olmaz mı? Ho ça kalınız!

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 12 Mayıs 1960; yıl:5,sayı:1771, sayfa:3

Hurafeler

Ankara 'da sekiz aydan beri "Asrın dini Müslümanlık" isimli bir dergi çıkıyor. İlk sayıları biraz dü üncesizdi, son sayıları her bakımdan geli ti ve de erlendi. slam dinini ça da anlayı la ve aslına uygun olarak tanıtan bir dergi. İlk sayfasının sa ba kö esine Kuran'dan bir ayet konmu : "Dinde zorlama yoktur. E ri yol do ru yoldan ayrılmı tır."

"Niçin Asrın Dini?" Bu da açıklanmı : "Müslümanlık kıyamete kadar her asrın dini olacaktır." Son din oldu una göre son geli me devresini temsil ediyor; yeni bir din gelmeyece ine ve insanlar dinsiz olmayacaklarına göre slam dininin "her asrın dini" olması pek tabi de il midir? "Asrın Dini Müslümanlık" dergisinin son iki sayısını zevkle okudum ve faydalandım.

slam'ı bilmeyenler yahut slam dinini kasten kötülemeye kalkı anlar asıl dini bırakıp hurafeleri ileri sürerler. Bahis konusu derginin Kasım 1961 nüshasında Ankara vaizi Halil Aslangil bunun üzerinde duruyor. slam dini akıl dinidir, insan yaratılı na uygun dindir, bu itibarla hurafelere inanılmamasını emreder. Hurafeler nedir? Muharrir bahis konusu "Din ve Hurafe" ba lıklı makalesinde bunlardan bazılarını hatırlatıyor:

Geçen sene Eski ehir'de "Bal Tasviri" isimli bir bro ür basılmı tır. Bu bro ürü üzerinde ta ıyan alınıp satılmasına yardım eden, u kadar sevap kazanırmı . Belli ki maksat vurgundur, din ahsi menfaate alet edilmi tir, anlatılan olay da uydurmadır. Halk arasında yaygın olan falcılık kitapları, Yıldızname, Vasiyetname, U ruabbas, Karınca duası, Kan Kalesi gibi yayınlar hep hurafedir.

"Kırk Hadis"i yazan kimsenin büyük sevaba erece i söylenir. Gerçek olanlarını yapmak elbet sevaptır, fakat mesela "Asfur Kadisi" diye bir kitap vardır ki içinde yazılı kırk hadisten otuz yedisi uydurma, ikisi üpheli, ancak biri gerçektir. Bu kitabı yazan cehennem azabına hazır olsun.

Dünyanın bir öküzün boynuzu üzerinde bulundu u iddiası hurafedir. Dünyayı boynuzu üzerinde ta ıyan öküzün kımıldamasıyla zelzele iddiası hurafedir. Kaf da ının ardında cin, eytan ve ejderha bulundu u iddiası hurafedir. Ayın önceleri güne gibi parlak

oldu u, Cebrail 'in kanadıyla sı ayarak donukla tırdı ı iddiası hurafedir. Ayın veya güne in tutulmasından, köpek ulumasından, bayku ötmesinden, kulak çınlamasından, göz se irmesinden, avuç ka nmasından mana çıkarılması hurafedir.

A açlara ve türbelere bez ba lamak, türbelere kurban kesmek ve mum dikmek, bazı hastalara tekke ve türbeleri gezdirmek, efsunculuk, nazarlık takmak hurafedir. Salı gününü u ursuz saymak, iki bayram arası nikah kıyılmasını u urlu saymamak hurafedir. Fakirli i övmek, dünyayı kötölemek, müminin artı mının mümine ifa oldu una inanmak hurafedir. Abdest suyunu ifa diye içmek, ya mur ya masın diye bir e e i canlı canlı kuyuya atmak hurafedir. Muharrir makalesini öyle bitiriyor:

“Bu gibi hurafelerden ayrılmadıkça ça da medeniyet seviyesine ula mamız kolay de ildir.” Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman,24 Ocak 1962; yıl:1,sayı:105, sayfa:3

Hazreti Hızır'ın Makamı Turistik Bir Yer Oldu

Senede asgari 300 bin ki i tarafından bu makam ziyaret edilir.Bu yerin EFES kadar kıymet kazanaca ı sanılmaktadır.

Yeryüzündeki bütün insanlar, çe itli dinlere mensup olmalarına ra men bugün Allah'ın yegane yaratıcı kuvvet ve kudret oldu una inanmı onun Tek'li ini - üphesiz- kabul etmi bulunuyorlar. Çe itli merhaleler geçirmi olan bu insan, slamiyet'in do u u ile daha da kuvvetlenmi , en mütekamil eklini almı tır.

Bütün tabiatın yaratıcısı, koruyucusu, her eye kadir Ulu Tanrı'nın sıkı an, maddi, manevi dara dü en kullarını içine dü tükleri güç durumdan kurtarı nı, onları feraha çıkararak vesilelerini, insanlar Hızır 'a atfetmi ler, bunların Hızır tarafından yapıldı na inanmı lardır. Sıkıntıya dü en herkes Hızır'dan yardım talep eder. Öyle ki, dilimize giren bazı darbı meseller bunu açıkça ispat etmektedir.

Sıkıntılı bir insan kendini bu zor durumdan kurtarana <<Hızır gibi yeti tin>> demez mi? te Tanrı bu kulunu di er kuluna yardıma ko turmu , halk arasındaki inanca göre de Hızır vazifesini yapmı tır. nstanların Hızır 'a olan inançlarını kuvvetlendiren sözlerden biri de, “Kul sıkı mayınca Hızır yeti mez.”meselidir.

te böylece dinimize ve dilimize giren Hızır Aleyhisselam'ın varlığı benli i, Müslümanların kalplerinde ve imanlarında ya amaktadır. Bu gün Hazret-i Hızır Müslümanlar için Ulu Tanrı'nın varlığından kopmuş gibi her yerde hazır ve nazırdır. Anadolu 'da seyahat edenler çok iyi bilirler. Bir yayladan veya bozkırdan geçerken yanımızdaki köylü eliyle size uzakları gösterir ve bir tepenin yamacında inşa edilen küçük türbeyi işaret ederek “ Hazret-i Hızır'ın yattığı türbe” der. Bugün denilebilir ki Anadolu'nun her tarafında “Hazret-i Hızır”a ait bu gibi türbeler mevcuttur. Halbuki hakikatte bu türbelerin Hazret-i Hızır ile hiçbir ilgileri bulunmadığı muhakkak. Çünkü İslam dinimizde Hazret-i Hızır'ın ölmediği kabul edilmekte ve Kuran-ı Kerim'de Hazret-i Hızır'a ait olan ayetlerde O'nun hiçbir zaman ölmeyeceği zikredilmektedir.

Ancak bu tarihi ve dini vesikalara dayanan bir takım efsanelere göre Hazret-i Hızır'ın memleketimizde Hazret-i Musa ile buluşup uzun uzun mülakat yaptığı bir yer tespit edilmiştir. Hazret-i Hızır'ın makamı diye isimlendirilen bu yer şimdi binlerce yerli ve yabancı turistin alakasını kendi üzerine çekmiş bulunmaktadır. Akdeniz'in güneydoğu sahillerimizde alabildiğine geniş bir kumsallığın ortasında kurulmuş bulunan Hazret-i Hızır'ın makamı senede asgari olarak 300 bin kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Bugün cenup vilayetlerimizde ya ayan binlerce vatandaş her sene mutlaka bir defa olsun Hazret-i Hızır'ın bu mukaddes makamını ziyaret ederler.

Anadolu'nun en ücra köşelerinden, hastalar, körler, çocuğu olmayan kısır kadınlar Hazret-i Hızır'ın makamını ziyaret eder ve ondan dileklerde bulunur adaklar adarlar ve dini merasimler yapılır. Hatay'a bağlı Samandağ kazasında bulunan Hazret-i Hızır'ın makamı, Arap ve Yahudi efsaneleriyle bazı muhaddis ve müverrihlerin tefsirlerine göre şöyle izah edilmektedir.

AKDOĞAN, Lütfü, Halka ve Olaylara Tercüman,1 Haziran 1962; yıl:1,sayı:229, sayfa:3

1.9.4. Rüya

Rüya Üzerine

Adıyaman 'dan bir okuyucumuz A ustos 'un 11 Şubat Perşembe akşamı şöyle bir rüya görmü :

“Yüksek ve kale gibi bir yerdeyim. Yanımda sakallı ve sarıklı bir hoca var; sarı ın üzerinde “Lailaheillallah” yazılı. O sırada gökten bir uçak indi, içinden birkaç ki i çıktılar. Önde olanın sol elinde bir yılan, sa elinde bir beyaz kâ it var. Bizim bulundu umuz tarafa geldiler. Önde olan adam kâ ıdı hocaya imzalatmak istedi, hoca imzalamadı. Hocanın elini öpmek istedi, hoca elini vermedi. Bunun üzerine hepsi döndüler, geldikleri tarafa do ru gittiler. Hocaya, bu adam kimdir, bu yılan necidir? Dedi im de, o lum, bu gördü ün adam filandır, o yılanı bırakmaz, dedi.” Okuyucumuz bu rüyayı pek merak etmi , benim tabir ederek bu sütunda bildirmemi arzu ediyor.

Vakit vakit daha ba kaları da bu türlü dileklerde bulunuyorlar. Halbuki rüya tabiriyle hiç me gul olmadım. Kahve falı gibi i lerde oldu u gibi bunda da kabiliyetim olmadı ını sanıyorum. Zaten rüya tabiri özel bir kabiliyet meselesidir. Aklım erseydi kendi rüyamı manalandırmak mümkün olurdu. Bazen öyle hadiselerle kar ıla ırım ki ikinci defa oluyor sanırım, biraz dü ününce o hadiseyi bir müddet önce rüyada gördü ümü hatırlıyorum. nsan uyur ama beyin uyumaz, durmaksızın çalı ır. Rüyalar o çalı maların eseridir. Bazı ilim adamları rüyaların biz uyanırken dü ündüklerimizin devamı oldu unu söylerler, halbûki hiç dü ünmedi imiz hatta tasavvur etmedi imiz olayları da rüyada görüyoruz. Rüya tabirini bazı esaslara ba layan alimler de vardır, Muhittin Arabi o gibilerin en me hurlarındandır bir de kitabı vardır, fakat rüya tabiri meselesi henüz tam olarak çözülmü de ildir. Bazı tabirler isabetli oluyor, ço una verilen mana ise yanlı çıkıyor. Olayları önceden rüyada görsek rüyalarımızı tabir etmeyi de i lerimiz epeyce kolayla ırdı. Rüyaları eytani ve Rahmani ikiye ayırırlar. Maddeci olanlar mesela mideleri bo olanların güzel rüya, dolu olanların da kötü ve sıkıntılı rüya gördüklerini iddia ederlerse de do ru de ildir. Rüyaları henüz insanlar tarafından ke fedilmeyen ve belki de ke fedilmesi mümkün olmayan bir alemin, ruhlar aleminin akisleri saymak daha do rudur. Mesela Hazret-i Muhammed’in Peygamberli i “gerçek rüya”larla ba lamı , sonra vahiy gelmeye ba lamı tır. Temiz kalbi, imanlı insanların olayları önceden rüyada gördükleri olmu tur. Bir adam bilirim ki hangi gün ve saatte ölece ini bir hafta önce rüyasında kendisine bildirilmi o da bize söylemi ve sözleri tamamıyla do ru çıkmı tır. Birkaç ay önce bir genç kadın da, hiçbir hastalı ı olmadı ı halde rüyasında merhum annesi tarafından yanına ça rılmı , genç kadın o sırada do uraca ı çocu u vermek istemi , razı edememi , çocuk sa kalmı , genç kadın sükunetle gözlerini kapayarak son nefesini vermi tir.

Rüya tabiri, hele siyasetle ilgili olursa tehlikeli olabilir. Me hur hikayedir: Pek sert bir Hint hükümdarı rüyasında bütün di lerinin döküldü ünü görmü , memleketin en büyük alimine sormu , adamca ız “Çok fena rüya. Bütün çolu unuzun çocu unuzun ölümlelerini göreceksiniz” demi . Hükümdar kızımı , adamca ızı zindana attırmı . Ba ka birkaç alimde aynı ekilde tabir etmi ler, çünkü ba ka tabiri yoktur. Hükümdar onları da birincinin yanına göndermi , rüyayı artık kimse tabir edemez olmu , çünkü hepsi korkuyorlarmı . En sonra kenarda kalan bir alim gelmi : ”Padi ahım, çok hayırlı bir rüyadır. Allah size bütün yakınlarınızdan daha uzun ömürlü olaca ınızı müjdeliyor.” demi . Hükümdar pek memnun olmu öteki alimleri getirmi : “Rüya tabiri i te böyle olur.” demi . Halbuki iki tabir de aynı manaya çıkar. Bütün yakınlarının hükümdardan önce ölmeleriyle hükümdarın hepsinden fazla ya aması arasında fark yoktur. Zalimler ahmak olurlar, son alim i te bunu anlamı da ona göre konu mu . Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman,24 Ocak 1962; yıl:1,sayı:105, sayfa:3

Rüya Nedir? Niçin Rüya Görürüz?

Bugüne kadar hiç kimse rüya denilen meçhulün sırlarını kesin olarak aydınlatamamı tır. Zaten insanın iç varlı ına ait hiç bir konuya tam olarak hali hazır ilim vakıf de ildir. Atom ve füze ça ında hala deruni ilimlerde tam karanlık içerisindeyiz.

Bununla beraber bu türlü konularda yine yüzyıllardan beri üzerinde en çok durulup çe itli nazariyeler yapılan, rüyalardır.

Çünkü rüya gelece imizi dolayısıyla kaderimizi ilgilendirir. Asırlar boyunca nice rüyaların, ya kıyas yoluyla ya da aynıyla gerçekte i görülmü tür. Bu da insanda rüyaya kar ı faydacı bir ilgi belirmesine sebep olmu tur. Onun içindir ki matbaanın icadından beri en fazla satılan (best-seller) vafını ncil ile birlikte rüya tabirnameleri muhafaza ede gelmi tir. Avrupa ve Amerika 'da Latince asıllarından, tadilli en son ekillere kadar, milyonlarca rüya kitabı basılmakta ve satılmaktadır. Di er kıtalarda da durum aynıdır.

stikbal Endi esi

Rüya tabirnamelerinin bu kadar ra bet görmesi ilk bakı ta zamanımız için geri bir zihniyet gibi görülür. Müspet bilimlerin hakim oldu u bir ça da rüyalardan medet

ummak gerçekten de a ilacak bir davranı tır. Fakat günümüzün insanı her devirdekinden daha huzursuzdur. Geçim, istikbal endi esi her an içini kemirmektedir. O da; batlı inançlara, yıldız fallarına, rüya anahtarlarına bel ba lamaktadır.

Çe idi Var

Pozitif ilmin en iddetli hüküm sürüp bütün olayların maddeye ba landı ı geçen yüzyılda, rüyaların da mistik mahiyeti toptan reddedilmi , onlarda di er fizyolojik fonksiyonlar gibi maddi sebep ve tesirlere ba lanmı tı. Fakat her türlü bir izah tarzı alimler de dahil hiç kimseyi tatmin etmemi ti. Pozitifçiler, rüyaları; kısmen uyurken aldı ımız dı tesirlere (duyular), kısmen uyanıkken zihnimizi i gal eden fikirlere ve kısmen de organ bozuklukların ve (fazla yemek, kalp üstüne yatmak vs.) rahatsızlıklarına atfediyorlardı.

Sonradan Sigmund Freud, rüyalar ile uur altımız ve seksüel hayatımız arasında ba lantılar kurmu ve büyük hücumu u rayan iddialarını geni ölçüde kabul ettirebilmi ti. imdi ise pozitif bilimlerin manevi ilim ve olaylara kar ı bir nevi “a a ılık duygusu” artık kalmadı ından, müspet ilim rahatça manevi ve mistik olaylara bu alemdeki yerini vermekte ve bu onlara nüfuz etmeye çalı maktadır.

Rüya bahsinde bizim de yapaca ımız, bu esrarlı olay hakkında çe itli dü ünü ve açıklay ların özetli bir panoramasını çizmekten ibaret kalacaktır.

Halka ve Olaylara Tercüman,30 Kasım 1961; yıl:1, sayı:50, sayfa:4

Her Gerçekle en Rüya Asla Bir Mucize De ildir

Ruhumuzun bilinmeyen derin bir kö esi ço u zaman gelece imizden haberdardır. A... arkada ına gece gördü ü bir rüyayı anlatıyordu. Onu dikkatle dinleyen arkada ının birdenbire yüz ifadesi de i ti. Bununla beraber bir eyler de söylemedi. A... nın merakı büsbütün artmı tı.

Fakat ne kadar ısrar ettiyse de yine bir ey ö renemedi. Soka a çıkınca ilk i i bir rüya tabirnamesi almak oldu. Hemen sayfaları kar ı tran A... arkada ının niçin bu kadar ketum davrandı ını anlamakta gecikmedi. Gördü ü rüyada di leri çekiliyordu ve bunun tabiri de aileden birisinin ölmesi demekti. Sonra bunu arkada ına anlatınca, o da, “nasıl söylerim birader, vaktiyle bende böyle bir rüya görmü tüm. Akabinde de anneannem

öldü.” diye cevap verdi. Gerçekten de “Rüya Anahtarı” denilen tabir kitaplarda di lerin çekilmesi aile fertlerinden birinin kaybı, güzel ve sa lam di li görünmek de saadet ve refah alametidir. E er di leriniz sallanıyorsa bu da dostluklarınızdan birinin sarsılaca ma i arettir.

Bu tabirlerin de eri nedir? Pe in hükümle bunları hemen ret mi etmeli, yoksa azda olsa gerçekleri ifade ettiklerini kabul etmeli mi? Bu konuda önce unu göz önünde tutmak gerekir: Rüya tabirnameleri ço unlukla lügat kitaplarına benzerler. Rüya konuları, alfabetik bir ekilde sıralanmı tır. Ya acık, ya da sembolik olarak kar ıllarında izahları bulunur.

Burada eksik olan, olayların soyut olarak ele alınmasıdır. Rüya kadar rüyayı görenin ahsı durumu da önemlidir. ahsın içinde ya adı ı manevi iklim, hikayesi, dü ünçe durumu bilinmeden yapılacak tefsirler ço unlukla gerçekle memeye mahkumdurlar.

Yine gerçekle mi olan her rüya da mucizevi bir mahiyet atfetmek yersizdir. Mesela Ay e `yi kocası terk etmi tir.8 gün önce de onu rüyasında görmü tür. Arkada larına o zaman hiç bahsetmedi i rüyasını imdi yanıp tıklılırken anlatmakta ve kendisi dahil hepsi bu mucizeye a maktadırlar.

üphesiz ki böyle trajik bir durumda olan kadın durup dururken kendisine hakim, yada mehdi süsü vererek hayali rüyalar icat edecek de ildir. Günlük hayatında Ay e`nin topladı ı intihalar kocasının ilk nazarda tefsir edemedi i söz ve jestleri uur altında yer edip biriktirmi ti. Bütün bu detaylar birle erek uur altında manala ması ve bir formül halinde neticeyi ihbar etmi lerci. Kısacası ruhunun bilinmeyen derin bir kö esi zaten çoktan beridir onu kocasının terk edece ini biliyordu

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,1 Aralık 1961; yıl:1,sayı:52, sayfa:4

Rüyalarımız ç Çatı malarımızı Uzla tıran Birer Barı tırcıdır

Devirlerle beraber rüyanın tefsiri de de i ir. Klasik tabirlere göre “koyun görmek: servet, at ise a k ifade eder.” Yine rüya anahtarlarında, araba görmek kıskançlık ifade eder. Modern ruh doktorlu unda ise, rüyada kuvvet ço unlukla araba (oto vs.) vasıtasıyla sembolize edilir. Mesela arabayla son hızla giden ve bütün gücüyle direksiyona sarılan bir kadın bir villa önünde durursa, bunun manası kadının evlenmek

istedi idir. Rüyaların sembolizminde “kuvvet olan” arabayı, hayat arkadaşı olan “ev” ile birle tirmektedir. Görüldü ü gibi burada da klasik tabirnameler i e yaramamaktadır.

Faydalı Rüyalar

Kocasından uzun bir müddet önce ayrılmış olan bir kadın ondan nefret etti ini sanmaktadır. Hayatını mahvetmiş olan bu i renç, ahsı bir fırsatta kötölemek, ona içinden dı ndan küfür ve beddua etmekten adeta zevk duymaktadır.Gecenin birinde, rüyasında onunla birlikte bir hamakta sallandıklarını görür. Hafif salıntıyla sa a sola gidip gelen salıncakta, iki mesut bir ekilde sarma dola yatmaktadırlar. Uzandı ı zaman a kın a kın bu tatlı rüyayı hatırlamı fakat hiçbir mana verememi tir. Nereden bilsin ki isteyerek bo andı ı kocası için hala kalbinin daha do rusu uur altının gizli bir kö esinde mutena bir yer mevcuttur. uur altındaki bu sevgi ve nedamet hissi, ona rüyada eski balayı günlerinin tatlı bir tekrarı halinde sembolize olup meydana vurulmu tur. te eski tabircilerin çözemeyecekleri bir bilmece budur.

Hücum muharebe, kaçı , kovalayı rüyaları da sık görülenlerdendir. Rüyada bilmedikleri insanları yaralayan, ve bu i i ço unlukla korkulu bir dekor, (volkan, deprem gibi) yapan çoktur. Hatta sanki sahne daha dramatize olsun diye uçaklar bomba salar. Modası geçmiş tabirleri bırakıp modern ruh doktorlu una sorarsak böyle bir vaka için unları söyler: “Bu bombalar, bu infilaklar, çocuklukta ruhumuzda sanki, pompa ile sıkı tırılmış ya da bir yay gibi kurulmuş ver tıkanmış isyanlarımızın nefretlerimizin uur altı supabından zararsız ekilde dı arıya do ru feveran edi idir.” Ahlak ilkeleri, aile korkusunun bizlere küçük ya larda empoze etti i disiplin kuralları o vakitler isyan duygularımızı harekete geçirmi ne yazık ki gücümüz yetip de bu hissimizi belirtememi izdir. Mesela en basiti olarak, terbiye edenler, bizleri belli saatlerde yatıp kalkmaya, yemeye, oynamaya mecbur kılmışlardır. Halbuki biz dahi o ya tan kendi hayatımızı ya amak istiyorduk. Ne var ki.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,3 Aralık 1961; yıl:1,sayı:54, sayfa:4

Acayip Rüyalar

Rüyalarımız bazen bizlere öyle acayip ekilde görünürler ki, onlar hakkında en yetkili ki ilerin açıklamaları bile bizleri tatmin edemez. Mesela bir lisana ait fonetik kelime

benzerlikleri rüyada bir obje yerine bir ba kasını ikame eder. Misal olarak Fransızca'yı alalım. Bu dilde okunu ve söyleni te aynı sedayı veren fakat yazılı ı ve manası bamba ka olan kelimeler vardır. Fransız'lar bunlara homonim derler. Fransızçada mer sedası veren üç ayrı kelime vardır. imdi buna göre bir Fransız kızının görüp de bir türlü tefsir edemedi i bir rüyayı biz açıklayalım.

Janette 25 ya ında ve evde kalmı bir kızdır. Çok güzel ve kültürlüdür, ama ne yazık ki ansı pek parlak de ildir. Her genç kız gibi en büyük emeli iyi bir izdivaç yapmaktır. Ancak kendisini çok seven ve bir arkada gibi geçindi i annesi onu bir türlü bırakmaz istemez. Önüne çıkan kısmetlere türlü bahaneler bulup adeta istemeyerek kızının istikbalini körletir.

Bir gece Janette dalgaların dövdü ü bir kıyıda dola ır. Dalgalar gittikçe azarlar ve sahile hücum ederler. Kız sular altında kalmaktan kendini zor kurtarır. Uyandı ı zaman ter içerisindedir. Bu rüyayı nasıl çözmeli?E er rüyaların bir obje yerine di erini ikame etme özelli ini ve dil bilgimiz varsa bu nispeten kolaydır:Kendisine benzeyen, neredeyse onun kadar genç ve güzel görünen annesi onu o derece sevmekte ve efkate bo maktadır ki..

Kız hakikaten bu fazla efkat altında manen bo ulmaktadır. te rüyasında manevi bo ulmak tehlikesi maddi bir ekilde tecelli etmi , anne olan “Mere” kelimesi yerine de aynı ekilde ses veren “mer” yani deniz ikame olmu tur. Bazı kerede de yapmasını arzu edipte sorumlulu unu yüklenemedi imiz bir i i rüyada ba kasına yaptırırız. Ali babasıyla zıt geçinmekte ve içinde ona kar ı kendini itiraftan bile çekindi i bir kin beslemektedir.

Rüyasında kendisini bir ormanda bulur.Orada büyük bir çınarı oduncular kökünden baltalamakla me guldür.Ali her nedense korkar, buna ra men, yine de a aca yakla ır, Ali ezilmekten zor kurtulur ama, çalılar arasında ko arken de hafifçe bacaklarının urası burası zedelenir.

Ali aradan günler geçti i halde bu korkulu rüyanın tesirinden kendini kurtaramamı tır. Ruhundaki sıkıntıyı bir ruh doktoruna anlatınca, doktor: Rüyadaki çınar a acı babanızı temsil etmekteydi. Siz onu devirmek istiyor fakat ceraset edemedi iniz için i i ba kasına yaptırıyorsunuz, zedelenmenizde kendi kendinizi cezalandırmanızdır der.

Tabi Ali sözlere hak vermez ama doktor da ona modern ilmin son görüşlerini söylemeye mecburdur.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 5 Aralık 1961; yıl:1, sayı:56, sayfa:4

yi nşanlar Kötülerin Gerçekte Yaptıklarını Rüyada Yaparlar

Rüyalar bir bakıma bizleri fena neticeli i lerden çeken koruyucu meleklerimizdir. Ali fena bir insan olsaydı, belki de babasıyla kavga edip ona bir fenalık yapabilirdi. Fakat o iyi bir genç oldu undan, her ne kadar babasına içinden kızıyor, bazı söz ve hareketlerine sinirleniyorsa da bu hissini de il açt a vurmak hatta kendi kendisine itiraftan bile çekinmektedir. Nitekim doktor ona rüyasını açıkladı ı zaman, “hayır hayır o adam ben olamam, a acı ba kaları baltalıyordu” diye itiraz etmi tir. Rüyalar bir bakıma, bizleri kötü neticeli hareketlerden koruyan koruyucu meleklerimizdir.

Bu benzeti 45 yıl önce Dr. Sigmund Freud tarafından yapılmı tır. O zamanlar pek ra bet görmeyen bu görüş bugün bir çok psikolog tarafından kabul edilmektedir.

Freud rüyaların aynı zamanda uykumuzu da korudu unu iddia etmi ti. Yine imdi kabul edilen bu fikre göre uyurken beynimizin hücreleri ertesi gün için enerji biriktirir. E er uyumuz uyumazsa, bu biriktirme i i kolay kolay olamaz. Fakat uur yanında bir de uur altımız vardır.. uur altımızda bütün hayatımızın unutulmu olayları mevcuttur. Rüya vasıtasıyla bütün bu unutulmu olaylar dı arı vurularak uyumuzu rahatsız edilmekten kurtarılır. Öyle olmasaydı uykumuz kaçacak ertesi gün yine yorgun kalkacaktık. Psikologlara göre uykumuzu bozan üç çe it tesir vardır. Bunların birincisi uyardımlardır. Oradaki bir gürültü yada vücudumuzun bir tarafının sıkı ması, ü ümek gibi. kincisi cins tesirler günün birikmi hadiseleridir. Üçüncüler de uur altımıza itilmi olan eski istek ve hatıralardır. Dı tesirlerle hasıl olan rüyaların tetkiki, bunların hakikaten uykumuzun koruyucusu olduklarını ispat eder. Sıcak memleketlerde seyahat eden insanlar sık sık susadıklarını rüyalarında görürler. Bizler de, e er ak am yeme inde tuzlu yemekler yiyip kafi miktarda su içmemi sek, rüyamızda susar ve kana kana su içeriz. E er rüya görmezsek uyanırız. O zamanda uykumuz berbat olur.

kinici kategoriye giren rüyalar günü aksi sedalarıdır. Geçen günümüzde yapamadı ımız i ler, bu çe it rüyalarda yerine getirilir. Ak am oldu u için oyununa mani olunan çocuk gece rüyasında buna devam eder. Böylece de mı il mı il uyur. Hesaplarını

tamamlayamayan bir muhasebeci, gece rüyada defterlerini gayet mükemmel tutar. Bu rüyayı görmeseydi belki de üzüntüden uyuyamayacaktı. uur altının hasıl etti i üçüncü tip uyku koruyucu rüyalara gelince: mesela rüyada uçuyorsunuz. Halkın evlerin üzerinden kazasız belasız süzülüp gidiyorsunuz. Bu rüyanın manası birçok güçlüklerle kar ı kar ıya bulundu unuzdur. Uçar gibi bunların üstünden geçip hakkında geldi inizi görerek hiç olmazsa uykunuzda teselli olmaktadır. Bu suretle aynı zamanda uur altının uykunuzu kaçırmayı bertaraf olmaktadır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,6 Aralık 1961; yıl:1,sayı:57, sayfa:4

Bazı Rüyalar Gelece e Ait puçları Verirler

Rüyada gördü ümüz hayaller ve e yaların ço u birer semboldür. Bütün rüyalar oldu u gibi görünmez ve çıkmaz. Mesela bundan önceki gibi, kocasından ayrılaca ını muhakkak oldu u gibi rüyasında görmez. Bamba ka görüntüler ona akıbetini bildirir. Rüyalarımızın ço u da böyledir. Ço unlukla gelece imizi haber verecek ipuçlarına uykumuzda sahip oluruz da bunların manasını anlayamayız.

Rüyada gördü ümüz hayal ve e yaların ço u birer semboldür. Mesela bayrak vatani, güne kudreti, zeytin dalı ve güvercin sulhu temsil ederler. Fakat tek olarak görünmezler. Ekseriye ba ka hayaller, e yalar, yatmadan öncekine veya çocukluk ça ına ait bir takım anılarla karı mı halde uur altından bilincimize çıkarlar. Bu görüntüler kamufle edilmi bir lisan te kil ederler. Adeta birer kelime oyunu, bilmecedir. Sadece belirli semboller ihtiva eden rüyaları çözmek pek o kadar mü kül de ildir. Ancak her sembolde aynı derecede basit de ildir. Çok daha karı ıkları vardır. Bu durumda da sokakta i portacılar da satılan rüya tabiri kitapları ilkel bir kar ılık anahtarları olabilmekten ileri geçemezler.

Namlı Semboller

Rüya sembollerinin en önemli ve tanınmı ı “yılan” semboldür. Birisi rüyasında yılan görmü se, rüya tabirnamesi onun yakında bir tehlikeye maruz kalaca ını bildirir. Yılanı öldürebilirsek yine aynı tabirnameye göre tehlike bertaraf edilmi sayılır. Namlı yılan sembolü en çok kadın rüyalarında görülür. Hazret-i Musa'nın asası, “Asayı Musa” yılan ekline girer ki gerçekte yine aslına rücu eder, sopayı, dolayısıyla erkekli i temsil eder. Havva anamızı i fal eden yılanın manasını burada aramak gerekir.

Rüya tabirnamesinde saç dökülmesi, kesilmesi, çekilmesi, tıpkı di lerde oldu u gibi zarar ve felaket ifade eder. in enteresan tarafı, udur ki, bütün ilmi ara tırmalar da bu türlü rüyalar için a a ı yukarı aynı açıklamayı verirler. İlmi ara tırmaların belirtti i, tehlikeler, iktidarsızlık, erkekli in zayıflaması gibi bir felaketi haber verir ki bu da rüyamızın cinsi hayatımızla ilgisini gösterir. Her ne olursa olsun, bunların hepsi birer felaket olaca ına göre rüya anahtarı bu konuda ilmi görü le mutabıktır.

Buna kar ılık, rüya tabirlerinde “kasa, valiz, ev” u manaları ifade etmektedir: Kasa, valiz doluyrsa, i lerde ba arı, bo sa aksi. Bir ev in a etmek ticarete kar, evin yanması ise servet kaybı ifade eder. Fakat bütün bunlar geli igüzel söylenmi takı tırmalardan ba ka bir ey de ildir. Rüyaların gerçek ilmi tefsiri bu çe it rüyalardan bamba ka bir anlam çıkarır. Kasa, valiz, ev içine bir eyler konabilen, birçok sırlar ihtiva eden muhafazalardır. Uzman doktorlara göre insanın e ini (kadın) temsil ederler. Binlerce insanın gördükleri rüyaların ciddi etüdü, bu adamların böyle bir manadan haberdar olmadıkları halde bilmeyerek kadına ait rüyalar gördüklerini ispat etmi tir...

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,15 Ocak 1962; yıl:1, sayı:97, sayfa:4

1.9.5. Fal

Falcılar Alihan'ın Uzun Ömürlü Olaca ını Söylemi lerd i

Birkaç yıldan beri Ali Han'ın artık “Son Mutlulu u” buldu u Bettina ile neden evlenmedi i sorulup duruyordu. Bu soruyu dostları Ali Han'a sordukları zaman “Daha vaktim var” diye cevap veriyordu.”Bütün falcılar, kahinler, astrologlar uzun ömürlü olaca ını söylüyorlar bana. Canımız sıkıldı ı ve yapacak ba ka bir i imiz kalmadı ı zaman, evlenece iz.”

Rita Hayworth 'la Evlenmesi Kötü Alamet

Kendisi Rita Hayworth'la evlendi i zaman birçok Avrupa ve Amerikan gazetesi genç evlilerin yıldız falına bakmı lardı. Hepsi de Ali'nin babasından da çok ya ayaca ı hususunda müttefiktiler. Hatta ünlü bir Amerikan mecmuasının kadın yazı i leri müdürü bir makalesinde aynen öyle demi ti: “Hissi bakımdan son derece iktidarsız bir adamın uzun ömürlü olaca ını, fakat enlili inin sa lam temellere dayanamayaca ını söylemek isteriz.”

Do rusu evlili i gerçekten sa lam temellere dayanmadı ı için süreli olmamı tı, ama ömrü de...

“Çok Fazla Kaza Geçecek Ba ından;Fakat Hepsini Atlatacaksın...”

Rita’dan sonra Bettina’dan önce, Gene Tierney’le bir a k hayatı ya arken, bir gün güzel yıldızla beraber Meksika ’ya gitmi lerci. Orada kendilerini gazeteciler ve çingeneler muhasara altına alıvermi lerci hemen. Falcılar Gene’e “Ba ından çok duman var güzel hatun, diyorlardı: Ama hepsi da ılacak zamanla.” Gerçekten de Ali’den ayrıldıktan sonra Gene Tierney çe itli krizler geçirmi , hatta tımarhaneye bile yatmı , fakat falcıların dedi i gibi en sonunda dertleri sona ermi ti. Ali’ye de “Senin ba ından çok kaza geçecek aslanım, demi lerci: ama hepsinden yakayı sıyracaksın.

Elindeki Hayat Çizgisi

Sadece bir ngiliz falcısı birkaç yıl önce Ali ’ye “Avucunuzdaki hayat çizgisini bir kadın kesecek” demi ti. Yani bu demektir ki, Ali bir kadın tarafından öldürülecekti. Fakat bu kehanet de do ru çıkmamı tır. Feci kazaya sebep olan Lancia’da Bettine Ali’nin yanında uslu uslu oturuyordu. Ve kazada hiçbir rolü yoktu. Di er arabayı kullanan ve kazanın mesulü oldu u sanılan oförde bir erkekti. Falcıların bu iyimser görü lerine ra men durumu önceden tek sezen A a Han olmu olabilir. Çünkü kendi yerine o lunu de il torununu bırakmı tır. Gerçekten de o lu Ali, kendisinden üç yıl sonra hayata gözlerini yummu tur. Do rusu A a Han torunu Kerim ’i seçmekle ihtiyar reis gerek sülalesine gerekse 70 milyon smailiye mezhebi mensubuna son bir iyilik daha yapmı tır.

Hadiselere Tercüman,10 Temmuz 1960; yıl:6 ,sayı:1827, sayfa:4

Falcılık Birçok Açıkğözün Halen Geçim Vasıtasıdır

Gelece i haber vermek elan birçok insanların iddia etti i bir kuvvettir. Bu iddiaları toptan reddetmek ne kadar yanlış ise hepsine inanmak da o nispette büyük bir saflıktır. “ stikbal, istikbal bu çözülmaz sır.” Victor Hugo’nun bu sözlerine ra men, gelecek, tamamen sır de ildir. Bazı insanlar için ayna gibi a ikardır. Bunun tek bir izahı vardır ki, o da udur; Her hayatın romanı en küçük teferruatına gelinceye kadar önceden yazılı bulunmaktadır. Bu yazıyı ruhumuzun bilinmeyen bir tarafında ta ırız.

Bir aktörün oynayacağı rolün yazısını daha okumadan cebinde taşıması gibi, bizlerde, alın yazımızı okuyamadan benli imizde taşıyoruz. Bazen tesadüf eseri anormal derecede hassas bir insana rastlarız. Bizim okuyamadığımız bu hayat romanından ya bir pasaj, ya çok önemli ya da pek mana ifade etmeyen bir olayı bize okur.

Kimler Biliyor

Hayat romanımızı okuyabilen bu üstün kudretli insanlar kimlerdir? Her türlü sosyal tabakadan, alim veya cahil, akıllı veya akılsız erkek ve kadınlar. Bir kısmı daha çocukluklarında bu kabiliyetlerinin farkına varmışlar, bazıları ise ya ilk krizlerine intikal devresinde, ya da bir hastalığın sarsıntısı bir ruhi ok neticesinde falcı olduklarını keşfetmişlerdir. Bazılarının falcılığı vasıtasız olur. Kaderini veya geçmişi okuyacağı insanı görmesi, bir an için kendi içine kapanması kafi gelir. Biraz daha kuvvet almak için onun elini tutar, olmazsa da bir e yasını. Dişleri içinse çeşitli aletler aracı maddeler lazımdır. Mesela; ayna, sürahi, kahve telvesi, yumurta akı, mürekkep lekesi, iskambil kağıdı gibi. Aracı e yalar falcının hassaslığını sadece artırır, yoksa yaratamazlar. “kinci hal” denilen özel ruh haletinin çabuk ve kolay meydana gelmesine yararlar.

Emniyet Etmeyiniz

Tabiatın bazı insanlara verdiği falcılık kudreti de her işi gibi suiistimal edilmiştir. Böyle bir kudrete uzaktan yakından alakası olmayan nice açığözler, safdilleri kandırarak rahat ve müreffeh bir geçim salamanın yolunu her devirde bulmuşlardır. Bunlar hakikatte pratik halk psikologlarıdır. Karşılarındaki müşterinin giyiminden davranışlarına, yüzünün ifadesinden fizik yapısına kadar her hususiyeti inceleyip ona göre konuşturlar. Nabza göre erbet sundukları gibi menfaatleri öyle icap ediyorsa korkuturlar, dehşete düürürler. Saf insanı yiyim konusu yaparlar. Buradaki zarar sadece ödenen vizite ücreti değildir. Asıl kötü olan korkutucu telkinlerin zayıf ruhlarda sebep olacağı sarsıntılardır.

Bir Etüd Mevzuu

Falcıların gerçek kudretlileri de hiçbir zaman pratik ve maddi fayda salayan ipuçları veremezler. Böyle bir şey tabiatın nizamına aykırıdır. Fal ile dünya işleri bilinip görülseydi çalışmak neye yarardı? En kuvvetli bir falcı bile kendisine u veya bu sual

tevcih edilip cevabı istendi i zaman ba arısızlı a u rar. Zira onun gördü ü kendi iradesiyle de ildir ki yi bir falcıyı, sırf bir merak, ya da insan yarattı ının bilinmeyen taraflarını incelemek için dinler, mü ahede edersek, bu da kültür bakımından bir görgü, bir kazançtır. te o kadar. Yoksa fal ile büyü ile dünya i lerini yürütmeye kalkı mak her eyden önce büyük akılsızlıktır.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman,27 Aralık 1961; yıl:1, sayı:78, sayfa:4

1.9.6. Büyü ve Üfürükçülük

Üfürükçülük ve Psikoterapi

Evvelki gün burada Fransa'nın Lourdes kasabasından, dua yolu ile ifalandım, dini tören ve ayinlerden bahsettim.”Türkiye’de böyle bir kasaba olsa, devrim baz gazeteler kıyameti koparırlar.” Dedim Nadir Nadi bu yazımı özetledikten sonra “Do rudur, diyor, feryadı basarlar ve basmalıdır.” Çünkü Nadir Nadi’ye göre bütün ruh yolu ile tedaviler, üfürükçülük, büyücülük, arlatanlıktır. Ba ka memleketlerde ve Fransa’da bunlara müsamaha edilmesi, hatta diplomasız ve Guerisseur (ifa verici) denen mütetabbilere, reçete yazmamaları ve ameliyat yapmamaları artıyla müsaade edilmesi, artık Batı ’da bu inançların toplum için tehlikeli ve zararlı sayılmayacak bir yüksek kültür seviyesi mevcut olmasındandır. Biz bu seviyede olmadı ımız için Türkiye’de bu inançları destekleyenler, benim gibi memleketi geriye götürmek isteyenlerdir. Nadir Nadi burada kendisine verece imi tahmin etti i cevapları “Cumhuriyet” okuyucusunun görmesinden korktu u için olacak, ismimi yazmamı sadece yazımdan bahsetmi . Onun bana verece i cevaptan zerre kadar endi em olmadı ı için be ismimi açıkladım. Nadir Nadi’nin yazısını da laikli e dair de garip hükümler var. Bunlara yarınki yazımda i aret etmek üzere, bugünlük üç noktaya cevap verece im:

1- Üfürükçülük, büyücülük, falcılık ba ka, dua, telkin, hipnotizma, ruh yolu ile tedavi ba ka eydir. Hekimlik dilinde buna Psikoterapi derler. Modern ilmi sınırları içine girmeye ba lamı tır. Pierre Jannet’nin “Ruhi Mucizeler” adlı me hur eseri, A.Carrel’in en ifasız hastalıkların dua ile geçebilece ini izah eder. “Dua”, “Lourdes Seyahati” ve “nsan Denilen Meçhul” adındaki eserleri klasik olmu tur. Stephan Zweig’in “Ruh Yoluyla ifa” kitabı da birçok dillere çevrilmi tir. Fakat bu konunun literatürü çok zengindir. Bu sütuna da, bu sayfaya da sı maz. Lourdes mucizeleri gibi, dua telkin,

hipnotizma yoluyla tedaviler üfürükçülük, büyücülük, falcılık de ildir. Modern hekimlik metotlarına girmektedir stanbul'a gelen bir hipnotizörün üniversite kliniklerinden birinde hastayı nasıl uyuttu unu ve narkozsuz ameliyat yapıldı nı bütün gazetelerimiz yazdılar. Lourdes kasabasında da mucizeli ifaları tespit eden bir tıbbi servis vardır.

2- Batı'da, artık topluma zararlı olmadığı için göz yumuldu u da do ru de ildir. Bilakis Guerisseur'lerin (ifa vericilerin) bir arlatan olup olmadıkları mahkemelerde, gazetelerde, magazin ve gergilerde münaka a, anket, inceleme konusu olmu , Guerisseur'ler mahkeme huzurunda, resmi kliniklerde ifasız hastaları tedavi etmi ler, mesele Millet Meclisleri'ne aksetmi . Hekimlin aciz kaldı ı hastalıklarsa ifa vericilerin tedavilerine izin verilmi tir. Son Fransa seyahatimde, me hur bir Guerisseur'ü aradı m zaman, bizi davet eden bir belediye reisinin zevcesi, babasının bu Guerisseur'ün ifasız bir hastalıktan kurtardı mı söylemi ve Paris'teki muayenehanesinin adresini bana vermi ti.

3- Gerilik bunlara inanmak de il, göz önündeki gerçeklere inanmamaktır. lim ilerledikçe birçok devrimbazların bilgisizlikleri yüzünden bir türlü inanmadıkları meçhul sahalar aydınlanıyor. "Cumhuriyet" gazetesi arada bir bu haberleri verir. N. Nadi bunları okusa. Mesela Amerika 'da altı ya nda bir çocu un bir el dokunu u ile en inatçı ba a rılarını bir anda geçirdi i haberini ve foto rafını ben "Cumhuriyet"te görmü tüm.

Nadir Nadi, birkaç gün evvelki Cumhuriyet'e bir göz atarsa, orada u haberi okur: ngiltere 'de resmi hastanelerde hekimlerden ayrı olarak Guerisseur 'ler de kendi ifa usullerini tatbike ba lamı tır. Bu , bir müsamaha de il, tıp te ekküllerinin de kabul ettikleri bir Devlet kararıdır. Her mesle in arlatanları vardır. Doktorlar arasında az olmadığı gibi ifa vericiler arasında da çoktur. Piyasada kalp para vardır diye bütün paraları ortadan kaldırmak neden do ru de ilse, dini kötüye kullananlar var diye dini inançlara hücum etmek, ruh yoluyla tedavinin arlatanları var diye bu tedavi ekillerine üfürükçülük demek, e er kötü niyet delili i de ilse, sa lam bir bilgi ve dü ünçe eseri hiç de ildir.

SAFA, Peyami, Hadiselere Tercüman, Ocak 1960; yıl:5, sayı:1656, sayfa:2

Ümitsiz A ıkların Tek Dayanak Noktası: Büyü

Bütün büyücüler inanıyorlardı ve inanmaktadırlar ki, bazı merasimlerle bir resme ne yapılırsa, ait oldu u ahsın aynı eyleri hisseder ve bazen de ölür.

Tarih boyunca, büyücüler seçtikleri kurbanlarına benzeyen, balmumundan heykeller yaparlardı. Bu heykelciklere “Volt” denilirdi. Benzerli i artırmak yada “sempatiyi” sa lamak için; ayrıca o ahsa ait e yalardan birde parça edinirler, onları da heykelci in üzerine korlardı. Mesela, saçlar, kah kesilmi tırnaklar, di ler, ayakkabıların tozu, elbise parçaları. Bütün bunlar yapma bebe in ilgili yerlerine takılırdı. ahsın manevi özellikleri de ihmal edilmezdi. Bir krala büyü yapılıyorsa, heykelci in eline küçük bir asa verilir, ba ina da oyuncak bir taç yerle tirilirdi. Ruhi hususiyetlere de ayrı bir önem verilirdi. Büyü heykelci i dokuz ay bir kadının sinesinde muhafaza edilir ve merasimde vaftiz adı takılırdı. Bu ad seçilen kurbanın adı olurdu. Onun içindir ki, Hıristiyan'larda vaftiz adı gizli tutulurdu. Di er dinlerde bu ad ana adı veya göbek adıdır. Bütün bu hazırlıklardan sonradır ki; büyü vazifesini ifaya hazır sayılırdı.

ntikam Büyüsü

Heykelcik küfre ve bedduaya bo ulurdu. ne batırılır, parmaklar arasında ezilirdi. Ate te eritilir, kolu baca ı koparılır, topra a gömülür, suda bo ulurdu. Aynı anda ait oldu u ahsın ıstırap çekti i, hastalandı ı, zayıfladı ı, hatta öldü ü sanılırdı. Bazı devirlerde, büyücülük cinayetin bir ba ka ekli olarak kullanıldı. Bir çok büyücü bu yüzden idama mahkum edilmi tir. Bir kısmı da diri diri yakılmı tır. Fransa'nın Troyes ehrinde papaz Guichard da Kral Philippe ile Bel 'in karısının büyüyle ölümüne sebep olmakla itham edilmi , diri diri yakılmı tı. ahitler, Kraliçenin benzeri bir balmumu heykelci in papaz tarafından ata e atıldı nı kraliçenin de o gün öldü ünü söylemi lerdı. Komünist Çin 'de de birkaç yıl önce büyücü bir kadın idam edilmi ti. Binlerce mil ötedeki insanlara kötü tesirler icra edebilen bu kadının, o kadar uzak mesafelerden bir insanın kemiklerini kırdı ı tespit edilmi ti. Harplere sebebiyet veren me hur büyücüler de vardır. Hem de yüzyıl harpleri gibi büyük harplere.

A k Büyüsü

Büyüden sadece uzaktakileri öldürmekte faydalanılmaz. Ondan aynı zamanda; kendini sevdirmek, hissiz kalpleri heyecana getirmek, hıyanet etmi sevgilileri yola getirmekte

de faydalanılır. Büyünün günümüzde bile hala her memlekette bu kadar revaçta ve yaygın olmasının belki de tek sebebi budur. Büyünün ba ardı ı ya da ba ardı ını iddia etti i neticeler imdi fen ve teknik tarafından da sa lanmaktadır. Ama gönül problemlerini henüz ne fizik ne de kimya çözememi tir. te bu sebeptendir ki büyü hala ra bettedir.

Aynı Teknik

A k büyü tekni i di er büyülerin tekni inin aynıdır. “Volt” daha önce tarif etti imiz ekilde hazırlanır. Yalnız, heykelci e yapılan eza, cefalar ait oldu u ahısta bunların manevi, hissi kar ılıklarını yaratır. E er bebek i nelenirse sevgili de istek i nelenmeleri tevlit edilir. Aleve tutulursa, onun ilgisizli i eritilir. A k büyüünde bebek yerine bazen de toprak halinde sarılmı bir dana yüre i kullanılır. Yüre e batırılan i nelerin, elde edilmek arzulanan ahsın kalbine oklar gibi saplandı ı farz edilir.

AKBIYIK, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 26 Aralık 1961; yıl:1, sayı:77, sayfa:4

2.9.7. U ur Getiren E yalar

Uygar memleketlerde özellikle Avrupa'nın birçok yerlerinde bazı insanlar u ur getirsinler diye üzerlerinde tav an aya ı, dört yapraklı yonca ya da madalya gibi eyler ta ırlar bunların getirece i u ura gerçekten inanırlar. Pilotların, askerlerin, denizcilerin, kolektif ya da ki sel olarak çe itli feti leri vardır. Kimi bunları ta ımaktan utanır ya da itiraf etmek istemez, kimi de aksine bunlarla övünür. İkel topluluklara ba lı insanlarsa u ur getiren bu eyler hem son derece bir güven beslerler ve hem de böyle bir eyi üzerlerinde ta ıdıklarını açıklamaktan çekinmezler. İkel bir insan çok zaman kullanılmayan alela de bir eyin çekicili ine kapılır. Bir ta ı, bir sopayı, bir bitkiyi çok büyük de eri olan bir muskaymı gibi saklar.

Amerika'nın kuzeyindeki Düz Ova Kızılderilileri babalarından kalma çakmak ta ından yapılmı silahları oldukları gibi kabul ederler ama buna kar ılık yumu akça fosillerden ba ka bir ey olmayan “Buffalo ta ları”na büyük güven beslerler. Bunların, av esnasında yaban mandalarını kendilerine do ru çektiklerine inanırlar. Pek tabiidir ki okullarda yeti en bugünkü Kızılderilileri bu fosillerin aslını ve ne olduklarını çok iyi bilmektedir. Birçok Güney Amerika kabilesine ba lı ilkel insanlar bazı ku ların siyah tüylerinden yapılan apkalar ve mantolar giyilince insanın artık görünmez bir hale

gelece ine inanrlar. E er birisi böyle bir ey giyer ve gene de görünmezli e kavu mazsa inancından hiçbir ey kaybetmez. Sadece, kendisini görenin görünmez eyleri görmek kudretine sahip kanısına varır. Amazon ve Rio Negro'nun etrafındaki ormanlarda ya ayan topluluklarda “Beena” denilen muskalar Kızılderililerin hayatında büyük rol oynar.

MORAN, Adli, Hadiselere Tercüman,7 Eylül 1960; yıl:6, sayı:1885, sayfa:4

1.10. Halk Ya amı

1.10.1. ehir ve ehirli

1.10.1.1. stanbul Sokaklarından

Seçim, Geçim ve E lence Derdi

Reylerini vermeden ekme e ko anlar, Hasibe Hanım'ın ba ina gelenler, Vali Pa a'nın askerleri ve e lencenin yasak edilmesine kızan sosyete hanımları.

- Hey ahbap! Yani bu kuyrukta bekleyenler nüfusta kayıtlı de il mi? Reyimizi vermeden ekme e ko tuk, sıraya gir bakalım.
- Haklısın karde im ama, ben ekme de il sabahleyin fırına verdi im böre i alaca ım, müsaade var mı?

Bu ve buna benzer muhavereler seçim günü stanbul'un yüzlerce fırını önünde cereyan etti. Hatta iti meler, kakı malar oldu. Sebep mi? Ekmek neye mi yok? Ekmek de var, un da, fırın da, i çi de. Ama biz de bir yarın endi esi, ya bulamazsam, korkusu, adam sende kim bir daha çıkacak bu so uk havada, dü üncesi, hakkından çok ekme almak hevesi bol bol var. Haydi hep beraber buna bir de çare bulalım. Aklınıza bir çare geliyor mu?

O lunun, gelininin, hatta ortaokulda okuyan torununun ısrarına dayanamayan Hasibe Hanım reyini kullanacaktı. Seçim günü ahlaya oflaya romatizmalı bacaklarındaki bütün kuvveti harcayarak, sandık ba ina gitti, ama ne çare ki reyini istedi i gibi kullanamadı. Daha do rusu kullanamadı da kime rey verdi ini, nasıl verdi ini Hasibe Hanım'ın kendisi de anlayamadı. Çünkü o lu “Anne istersen listede zarp i aretleri koyabilirsin istediklerine. Ye il renkli listeyi ise oldu u gibi at.” Demi ti. Bir defa Hasibe Hanım ye il renkli listeyi bulamadı. Sona do ru gitti inden, artık hangi dü üncenin tesirinden

bir vatanda ye il listelerin hepsini almı tı. Di er listeleri ise tamamen karı tırdı. Renkli zarflara bazı listeleri koyarak sandı a attı ve çıktı.

Nisbi seçim usulündeki yabancılı ımız sebebiyle herhalde Hasibe Hanım'ın ba ına gelenler yüzlerce vatanda ın ba ından geçti. n allah bir dahaki seçime...

“Vali'nin Askerleri” nden ikisi tabii anladınız stanbul'un eski sevimli kısa boylu valisinden kinaye olarak kalan bir tabirle iki çöp amelesi, sarı ya murluklarının korudu u nispette ya murdan sakınmaya çalı arak konu uyordu:

- Ula bizim halimiz nolaca ? Memlekete heç para göndermedük. Bizim E e (Ay e) evleni. Babom (abdo ço para alimi sin. Bi kaç guru yolla) deyi mektubunda.
- Get yahut seninki de dert mi Abdo. Bizim dayımın öküzünün birinin aya ı gırlımı kesmi ler. Köyde bahan birkaç guru vermi ti dayım. imdi isti. Öküz alaca mı . Ya ben nedecem?

Bu esnada biri genç di eri orta ya lı iki kadın çöpçülere yakla tı.

- 117 numaralı senatör ve mebus sandı ı nerede acaba?
- Abdo:
- ne ne ne? Anlamim ki...

Di er çöpçü:

- Abla bu dedüklerün nedür? Mebusu anladı ama o biri ne? Bizim reyden haberimiz yo . Ben nemlem bilmem ne sandı ı nerde. Aha o giden bege sor...

Lüks bir dairenin öminesi yanan oturma odasında Pazar gününün verdi i sıkıntıyı çene ve dedikodu ile gidermek isteyen iki samimi kom u hanımın konu malarına kulak verelim:

- Uf paatlıyaca ım, aman ne sıkıcı gün. Sinema yok, tiyatro yok. nat i te bende reyimi kullanmayaca ım. Sanki ne hakları var bizi e lencemizden mahrum etmeye?
- Çok haklısın tatlım. Bugün sabahtan beri vakit geçirmek için neler yaptım sorma. Tam avazım çıktı ı kadar ba ıracaktım ki sen geldin. Bırakalım seçimi de sahi kuzum Allah a kına C.C.B.B.'nin yerini doldurabilecek mi?

- Canikom neye olmasın? talyanlar daima Fransızlardan daha güzel ihraç ederler. Hem Claudia Cardinale'nin boyu B.B.'den uzun. Sonra bizler gibi Akdeniz ikliminin tesiri altında büyümü , pekala hem ehri sayılırız.

LTER, Aydo du, Halka ve Olaylara Tercüman,17 Ekim 1961; yıl:1,sayı:7, sayfa:3

Bir Amele Kahvesi

“O ne dölü bozuk bilirim ben ...” Kirecin yaktı ı elle... On gündür aylak... Nakı lı kese... A açları sel götürünce... 92'lik ana...

Sabahın saat altısı. Fatih Camiinin malta ta ları dö eli avlusunun bitiminde bir kahve. Bir amele kahvesi. Üzeri kalp resmi oyulu masaların sa ını solunu günün kaderine kısmetine olta atmı ki iler doldurmu . Çaylarını yudumluyorlar. Yüzleri kapıdan yana çevrili. Kahvenin önüne dilimi on be kuru tan börek satan bir sürü börekçi gelmi . Börekçiler günün ilk ı klarına kar ı ba ıra ça ıra börek satıyorlar. Masaların diplerine duvarcı düzeçleri, malalar, kahvenin önünde kazmalar, kürekler kümelenmi . Kahve a zına dek dolu. Kimse konu muyor. Sessizli i yırtan alt caddeden geçen otomobillerin kornaları oluyor. Masalardan birine ili mi çayımı içiyorum.

Deliceli

Amele kahvesinin masalarını dolduran ki iler sabahın alaca karanlı nda ekmekleri adına bekle iyolarlar. Yan masada üç memleketli kendi adına konu uyor. Ya lı olanı gencini azarlıyor. “ smail Kalfayı elli kuru için darılttın. Böyle pinekliyoruz. Varsın elli kuru eksik olsun be, kaçık. smail Kalfa darıltılır mı hiç. Ben smail Kalfayı görsem kendisine “Kusurunu ba ı la a a. Köyden geldik senin yanında sen tok biz tok. Sen aç biz aç geçindik. Delice'den Durmu 'a kızdın bizi de i e almıyorsun, a a bu senin a alı na yara ır mı hiç. Durmu elini öpsün ba ı la bizi” diyece im. Durmu el öpme lafına setle e dikle e “ Yok Hacı Kerim. Yok. Çakıcı'nın köyünden Deliceli Durmu el mi öper. Böyle bir ey yapayım deme sakın. Allah büyük be dur bakalım. Dün gece Sındırgılıların kahveye vardım. Demyanlı Yavuz Kalfa bir yavuz bina i i almı iskele çatıyorlarmı . Bu sabah olmasa yarın sabah varıp bizi ça ıracak. Hem gündelik de altı kâ it. Hacı Kerim kendi kendine bir ya sabır çektikten sonra “ulan deliceli Durmu burnun Kaf da nda be. Kaç gündür ayıla ız. Sen daha olsayla Bursa'dasın. Bak bu sabah börek de yemedin. Hazıra da mı dayanır. Meteliksiz, sen daha el öpmem

diyorsun. smail Kalfa sana ne etti. Durmu ; “Hacı Kerim bilip bilmeden söylemebee. Kahveden çıkarken i e gitmezden evvel elli kere sordum. Gündelik 550 kuru dedi. Sekiz gün tu la çektim, kireç çektim. Kireç ellerimi kavurdu. Sıva i ini bitirdik. Oturdu mal sahibi ile yanımda yedi liradan gündelik hesapladı. Sonra bana mal sahibi kesinti yaptı. Be er liradan hesap görece iz, ba ka sefer acısını çıkarırız.” Dedi. “ O ne dölü bozuk ben bilirim.” Bu sırada kapıda uzun boylu i çi tulumu giymi elinde ufak bir çıkınla bir adam belirdi. Bütün kahvede bir anda bir kıpırdanma oldu. Kahvenin tüm ki ilerinin ba ları kapıdan yana döndü. Gelen adam kapının e i inde durdu. çi tulumu giymi adam bir süre masalara göz attı. Sonra Mestan Kalfa’ya seslendi. Mestan Kalfa yay gibi yerinden fırladı. Kapıdaki adam Mestan Kalfa’ya “Be erlik üç takım yap, al, gel. Ben yanda çay içiyorum.” Dedi. Mestan usta saygılı bir “ba üstüne usta” çekti. Kahvenin masalarında kıpırdanma büyüdü. Sa dan soldan Mestan Kalfa’ya “Kalfa üç Bayburtlu var.” , “kalfa beni de al.” Gibisinden sesler yükseldi. Mestan Usta yüksek sesle “dagacılık yok. Gündelik helalinden be ka ıt. Yedide i ba ı ak am altıya kadar.” Diye seslendi. Sonra isimlerini söyleye söyleye adamları toparlamaya koyuldu. Yan masadaki Hacı Kerim de ça ırdı. Hacı Kerim yerinden kalktı. Mestan Kalfa’nın yanına gelince “Kalfa bizim Deliceli Durmu u da alalım.” Dedi. Mestan Usta “Deliceli, smail Kalfayla atı mı . smail Kalfa inek çobanlarından posta yapma, diyor. “Alamam” dedi. Deliceli oturdu u yerde kızardı, bozardı, gözleri mermer masanın damarlarında gezindi, sonra birden aya a fırladı. Mestan Kalfa’nın kar ısına dikilip “ smail’den i isteyen yok. nek çobanlı ı fakir fukaranın elli kuru una tenezzül etmekten ye dir. “Hacı Kerim tepesi atmı Deliceli ile Mestan Kalfa’nın arasına girdi. Bu sırada kahveci ocaktan ba ırdı. “Patırtı etmeyin ulan. Edecekseniz varın çıkın dı arı.” Hacı Kerim kahvecinin ba ırmasından kuvvet alarak Deliceliyi yerine oturttu. Mestan Kalfa topladı ı adamları saydı. 14 ki i toplamı tı. Bir ki i daha gerekiyordu. Bu sırada dip masaların birinden kavruk, zayıf, çelimsiz bir köy delikanlısı çıktı. Mestan Kalfa’nın yanına geldi. “Beni al be Mestan Kalfa. On gündür ayla ım. Dört liraya da çalı ırım. Dört liraya.”dedi. Mestan Kalfa durdu dü ündü “Gel bakalım deli o lan.”dedi. “Gel.”

Ameleler kapıdan dı arı çıktılar. Hacı Kerim Delicelinin yanına geldi. Koynundan nakı lı bir kese çıkardı. Açtı. tina ile yerle tirilmi bir iki buçuklu u Deliceliye uzattı. “Al Deliceli, lüzum olur.” Deliceli ba ını bile kaldırmadan “Koy Hacı Kerim, paranı koynuna koy.”dedi. hacı Kerim Delicelinin üzerine varmaktan korkarak, parayı çay

taba mın yanına ili tirdi. Sonra bir solukta dı arı çıktı. Güne gökyüzünde yava yava yükseliyordu. Kahvenin önündeki a acın yaprakları arasından süzülen ı ıklar kahvenin içine dolu uyordu. Mestan Klafa'dan sonra bir kadın dam aktarmak için, bir adam duvar ördürmek, bir kamyoncu toprak yükletmek için kahveden amele aldılar. Kahve iyiden iyiye bo aldı. Deliceli avucunun içinde Hacı Kerim'in iki buçu u, kahırlara, acılara, tedirginliğe dalıp dalıp gidiyordu. Delicelinin masaya oturdum. “merhaba” dedim. “merhaba” dedi. Derden tepeden konu tuk. Bir ara Deliceliye “Niçin köyden bu kente gelirsiniz?” diye sordum. Deliceli yüzüme baktı, baktı, birden de ilmi çesine “Ben Balıkesir'in Delice köyündenim. Delice ile Demyan köyü arasında kırk a aç fındıklı ımız vardı. Bir de fındıklı ın arkasında birkaç evlik bir tarla. Geçinir giderdik. Gel gör ki bir gün sel aldı fındık a açlarını. Söktü götürdü. Yeniden fındık diktik. Ancak on yıl sonra mahsul alırsınız. Mahsul alana dek geçinmek gerek. Yarıcılık ettik olmadı. Kasabaya amelelik ettik olmadı. Bir anam var 92 ya ında. ki kız karde im var. Birinin kocasını öldürdüler. Buralara geldik ki amelelik edeli de üç be köye yollayayım, üç be kuru da arttırsak birkaç evlik tarla alalım diye. Gel gör ki dünya kahpe inci i ile dolu. Susarsan iyi konu ursan kötüsün. Hak mak aramayacaksın. Hani bir tabir var, hak de irmende bulunur, diye. Hak de irmende de kalmadı gayri.” Delicelinin gözleri dolu dolu oldu, bo um bo um yutkundu. Sonra ceketini iskemlenin arkasından sırtına vurup kahveden a ır a ır dı arı çıktı. Radyoda spiker hava raporunu okudu. Güne ı ıkları ye il yaprakların arasından dikine dikine kahveden içeriye do ru süzülüyordu. Kahvenin masalarında i siz kalmı be on amele ekmekleri adına kahırlıydılar. Acılıydılar. Yıkık yıkık çaylarını yudumluyorlar ya da özlemlerden, sıladan yana bu ulu gözlerle dı arıyı gözlüyorlardı.

CILIZO LU, Tanju,Halka ve Olaylara Tercüman,21 Aralık 1961; yıl:1,sayı:72, syf:3,5

Ye ilçam Soka 1 -1

stanbul'un esrarengiz bir soka ıdır burası ...

Ye ilçam Soka 1'nın sakinlerini size anlatmak biraz güç olacak. Ye ilçam Soka 1'nın felaketleri ve saadetleri saymakla bitmez. Ye ilçam Soka 1'nda kaybedilmi iffet ve erefleri birbiri üzerine yı sanız yanı ba ındaki apartmanlar yüksekli inde tepe ile kar ıla ırsınız.

Ye ilçam soka nda kızlar satılır.
Ye ilçam soka nda aç yatılır.
Ye ilçam soka nda esrar içilir.
Ye ilçam soka nda barlara geçilir
Ne taze ümitler gömülüdür bu sokakta.
Ne taze kızlar peri andır.

Orada 7,5 liraya bir filmde hamallık rolüne razı olan insanlar gördüm.

Orada kızını satan analar gördüm ve birsi:.

“- tam kırk senedir kızım bu soka ın esiriyim. Genç yıllarım bir taze ümidin pe inden büzülüp gitti. Bak saçlarıma, bunlar beyhude a armadı. Ne kazanmı ım? te cebimdeki para... hepsi 4 lira 80 kuru . Ne içeceksin, ne yiyeceksin?”

Ye ilçam Soka ı hakkında bir röportaj vazifesi verildi i zaman, öyle bir dü ünümü kendi kendime “kolay” demi tim. Sonradan bir heyecan dalgası beni sarma a ba ladı. Benim bildi im Ye ilçam Soka ı sinema irketlerinin bulundu u semtti. Hevesliler bu sokaktaki sinemalara gidiyor isimlerini yazdırıyor, resim ve adreslerini bırakıyorlar. Herhangi bir filmin rejisörü veya prodüktörü bu bürolarla temastadır. Resimlere bakar, be enirse filme uygun bulursa ve küçük bir istidat sezerse, ucuz fiyata bir rol veriyor. Kim bilir belki bir gün Ye ilçam Soka ı’na adres veren bir genç kız, bir yıldız olup çıkacaktır. Belki de bir felakete u rayıp mahvolacaktır. Fatma Girikler, Muhterem Nurlar, Fikret Hakanlar, Ayhan I ıklar, Suphi Kanerler, hatta Ye ilçam Soka ının kenarından geçen Kenan Pars dahi bu soka ın türlü me akkatlerine katlanmı yıldızlar de iller mi? Beyaz perdedeki öhret, para hatta a k hep bu sokakta ba lar. Beyo lu’ndaki felaketlerin bile ba langıç noktası bu sokaktadır.

Gençlik yılları insanı nerelere sürüklemey ki... hayatı gül pembe rengi, o yıllarda öylesine tatlı bir rüya, öylesine doyulmaz bir alemdir ki tatlı bir uursuzluk içinde farkına varmadan hislerimizin pe ine takılır ve en korkunç tehlikelere bile isteyerek ko arız.böyle yıllarda bilmem kim bir filmde 100 bin lira kazanıyor, falanca 150 bin liraya anla ma yaptı, diye duyunca ben de “ben de böyle olmak isterim” demekten kolay ne var? Henüz 16’sını bitirmi bir genç kızdaki bu arzuyu nasıl söküp atabilirsiniz? Hele

ba ında büyü ü yoksa, hele çocukluk terbiyesini köklü almamı sa ne annenin, ne babanın o kız üzerinde zerrece tesiri olamaz.

Röportaj vazifesini aldıktan sonra dü ündü üm bu eyle, sonradan anladım ki pek toy ve tecrübesizce imi . Ye ilçam Soka ının insanı ba ka yollara götüren dehlizleri de varmı . Bir ucu barlara çıkıyor. Bir ucu randevu evlerine ula ıyor. Bir ucu muhabbet tellallarında bitiyor. Bir ucu zengin bir ihtiyarın garsoniyerinde. Ye ilçam soka ı, bütün bu haliyle stanbul'un en esrarlı semti.

Çok evvelden “Büyük ehir” adlı bir film görmü tüm. İlk sahnelerinde bir ilkokul da ılıyor. Cuvıl cıvıl ö renciler sokaklara dökülüyor. Kimi çantasını bir tarafa fırlatıp kavga ediyor, kimi civardaki kırtasiyecı vitrininde heykelleri seyrediyor, kimi moda ma azalarının mankenlerine hayran hayran bakıyor, kimi de büyük bir adam ciddiyetiyle eve gidiyor.

Sahneler de i tikçe o küçük insanların hayatları da de i ti. Kırmızı, dik saçlı yüzü çilli çocuk, 18'inde bir boksör oldu. Bu. Okuldan çıktıktan sonra çantasını bir tarafa fırlatıp bir zayıf o lana yumrukla hücum eden yaramazdı. Moda ma azasının önünde mankenlere hayran hayran bakan o cılız kız, ehri en büyük terzihanesini kurdu.heykellere bakan toparlak çocuk akademiyi bitirdi. Dimdik evine giden, bacaklı kız bir bankacıyla evlendi ve be çocu u oldu.

Kim bilir belki kader insanlarla beraber do uyordu. Alınyazısı diye asırlardır tekrarlanan söz pek bo una söylenmemi olsa gerek. 14 ya ında ayna kar ısında yuvarlak omuzlarını seyreden kız saçlarını dalga dalga döküp yeni bir hayatı arzulayınca onun alınyazısında birçok grafikler bulundu unu anlamak güç olmaz. Gençli i ve güzelli i iki oda içinde hapis olmu diye hayıflanan bir kadın yeni ufuklara bayrak açmak istidadındadır. Bunu ne telkin, ne otorite, ne de tehdit önleyemez.

SAVUT, Güne , Halka ve Olaylara Tercüman, 3 Temmuz 1962; yıl:1,sayı:261, sayfa:3

Ye ilçam Soka ı - 2

te Ye ilçam Soka ı'nın mü terileri, kaderin kurdu u bu tuzaklara do ru su bulmak arzusu ile giden bahtsızlardan ba ka kimseler de ildir. Ataklarını bir kere sıkı tırınca bir daha kurtaramıyorlar ve kader akıntısı onları hep tuza a do ru sürüklüyor, itiyor.

Zaruretin ve fakirli inde hayat çizgileri üzerinde büyük rolü oldu u muhakkak. Memleketimizde, kadınlık gibi, bir tabii sermaye telakki edilen di i mahlukları bu kötü ümide götüren cesaret, ahlak durumumuzda geri tepen bir silahtır. Buhran geçiren cemiyetlerde bir de il, belki 1000 Ye ilçam Soka ı ye erecektir. Çünkü normal kazanç yok. Arzu ve ihtiras dejenere. darciler halka a ır bir hayat yükü bırakmı lar. Mukaddes mevhumlar kıymetini kaybetmi . eref,haysiyet, namus gibi ahlak kuralları zayıflamı . Erkeksiz soka a çıkmayan kadın devrinden, sabahlara kadar meyhanelere serbest girip çıkan kadın devrine gelmi iz. Lükse olan dü künlü ümüz, giyime olan zaafımız temel ta larımızı kemirmi . Hatta öyle ki iffetsiz bir kadını ta layan mahalle halkı yerine affeden veya ho gören bir anlayı sarmı bizi. Kim bilir bu duygular belki daha çok açılacak daha veya çok kapanacak. Yani Türk'e ve Müslümanlı a has kadın anlayı ı ve onun cemiyetteki vazifesi bir gün tamamıyla belli olacak. Ben una inanıyorum ki kadın evde kaldıkça, erkekten bucak bucak saklandıkça, her gün yeni bir yüz karası, yeni bir facia, yeni bir cinayet, yeni bir fahi e meydana çıkacaktır. nsano lundaki gizli ve kapalıya olan tecessüs merakı yok etmek, yan yana, açık açık konu makla olur. Ye ilçam Soka ı'nda olup bitenleri anlamak benim için kolay olmayacaktı. Bu sokak hakkında yaptım ilk sondaj içime bir ürperti getirmi ti. Bir kız olarak buralara girip çıkmak, birtakım ki ilerle konu mak belki aleyhime olabilirdi. Fakat tek teslim, Allah'a ükür, bu sokaktan ümit beklemeyi im, sırf sinema delisi genç kızlara yardımcı olmaktan ibaretti. Derli toplu bir ev hanımı olmak dururken, bo emellerin pe ine en kıymetli hülyalarını ba layan ve bir gün fazla koklanmaktan pörsümü çiçekler gibi bir tarafa atılmı olmaktan onları kurtarmak da istedim.

O gün kıyafetimi de i tirdim ve stiklal Caddesi'nden Ar Sineması'na inen sokaktan kıvrılarak Ye ilçam'ın üst kö esine geldim. lerdeki kaldırımında 7-8 delikanlı toplanmı lardı. Beni tepeden turna a süzdüler. Kendi kendime "çattık" diye dü ündüm. Hakikaten de çatmı tım. Birisinin duda ında peydah olan ıslık daha bitmeden yanlarına yakla tım.

- Sinema irketleri nerede acaba karde im?

Diye sordum. Hepsi birden yeni bir yolcuya kavu mak sevinci içinde kaldılar.

Birisi:

- te tam kar ında var bir tane. Figüran mı olacaksın abla?

- Evet dedim ve ilave ettim: artları nelerdir, biliyor musunuz?

- Senin için art mart istemez abla. Sen hele gir u kapıdan içeri. Patronun kar ısına dikil ama sümsükle me, gül biraz kırit i in tamamdır. Yalnız figüranlık mı istiyorsun?

SAVUT, Güne , Halka ve Olaylara Tercüman, 4 Temmuz 1962; yıl:1,sayı:262, sayfa:3

Ye ilçam Soka 1 - 3

Dört aya ından biri kırılmak üzere bulunan çarpık bir sandalyenin ucuna ili tim. Bu odadaki tek bo sandalye idi. Di er be sandalyede be kadın oturuyordu. Ve brahim A abey de bunlarla konu uyordu. Bu konu mayı hayli enteresan bulmu tum. Fakat ne yazık ki u anda bunları ka ıt üzerinde tespit etmeme imkan yoktu. Unutmamak için bütün konu maları sualli, cevaplı içimden tekrarlamaya ba ladım. Hiç belli etmemeye çalı arak büyük bir faaliyet gösteriyordum.bir taraftan yeni tanıdı ım bu kadınların tiplerini tetkik ediyor, yazı masası diye kullanılan kırık dökük masanın çatlak camı altındaki çıplak ya da yarı çıplak kadın resimlerine göz ucuyla bakıyor, yukarıda da söyledi im gibi konu ları içimden tekrarlıyordum. 10 dakika kadar süren bu yeni merakı brahim A abey'in sesiyle kesildi.

- Güzelim sigara buyurmaz mısın?
- Te ekkür ederim, kullanmıyorum.

De il sigara kullanmak tiryakisi bile olsam ikram edilen u sigarayı almama imkan yoktu. Çünkü buraya gelirken yaptı ım bazı sondajlardan, kızlara esrarlı sigara verip, daha ilk adımda onları buraya alı tırdıklarını duymu tum. Belki bu sigaranın da öyle marifeti vardı. Ne malum? Onun için tetikte olmam lazımdı.

Ben bu hesapları yaparken telefon çaldı. brahim A abey açtı:

- Merhaba patron
-
- Var birkaç tane.
-
- Gel de sen kendin seç.
-
- Kolay be abi. Bir film dalgası yapar getiririz. Adersleri var nasıl olsa.
-
- Ayıp ettin be patron, senin yüzünü hiç kara ettik mi yani?

-
- Peki, peki, eyvallah hadi.

Ve gene odadaki kadınlarla konu maya devam. Kadınlardan biri:

- Abi iki yetimim var biliyorsun. bulamazsam ne olur bunların hali? 10 gündür açıktayım. Kuzum yap bir şey bul bir yer.
- Ne kadar istiyorsun?
- Ne söylesem vallahi. 80 liradan a a ı idare etmez be abi. Daha bunun içinden seni de görece iz.

Bu söz üzerine patron masanın gözünden bir kart çıkarıp, üzerine bir şeyler yazdı ve i man tatar suratlı kadına verdi:

- Al bunu akşam git de i e ba la.
- Bir aksilik çıkarmasınlar?
- Aksili i maksili i kaldı mı bu i in? Sen benimle anla tıktan sonra onları ben nasıl olsa kandırırım. Haydi hayırlı olsun!

Anla ılan bu kadınların hepsi burada çalışıyorlardı. Figüranlıkla falan alakaları yoktu.

Ama durun bakın patron kadınlardan birine ne soruyor:

- Pazartesi sabahı 1,5 saat seni bekledik. Nerede idin? Sete (Filmin dış sahnelerinin çekildi i yer) geç kaldık senin yüzünden.
- Abi biliyorsun gece çalışıyoruz. Pazar akşamı da iyi i oldu. çkiyi de fazla kaçırmı ım sabah kalkamadım tabii.
- Bak böyle dalgalara gelemem. Sarho uykusuz falan da olsan geleceksin. Anladın mı?

Dü ümlerden birisi çözülmü tü demek ki bu kadınlar gece barlarda çalışıyorlar, gündüz de filmlerde figüranlık yapıyorlardı. Belki bunlar bir zamanlar buraya artist olmak, tanınmak, me hurlar arasına girmek için gelmişlerdi. Ama bu sokak onlara beklediklerini vermemi , öhretin de il sadece barların kapılarını açmıştı.

Kadınların dertleri halledildikten sonra sıra bana geldi:

- Kızım sen ne istiyorsun söyle bakayım?
- Filmlerde rol almak istiyorum
- Vereli yavrum, verelim. Sana vermeyece iz de kime verece iz? Elimizde 3 tane film var. Bunlardan birinde hemen oynatalım seni. Yanında resmin var mı?
- Yok!

- Bir resim getir adresini de bırak.

SAVUT, Güne , Halka ve Olaylara Tercüman, 5 Temmuz 1962; yıl:1,sayı:263, sayfa:3

Ye ilçam Soka 1 - 4

Bu dü ünçe ile giderken kö elerden birini dönünce iki tezatla kar ıla tım. Biri çar af giymi ya lı bir kadın, di eri de açılabilirdi ince açılmı , altın renkli saçlarını beline kadar dökmü , 14-15 ya ın bütün canlılı mını üzerinde ta ıyan hayat dolu bir kız. Yanlarına bir dam sokulmu bir eyler konu uyorlar. Konu malarını duyacak kadar yanlarına yakla amadı ım için kar ılarındaki kaldırıma geçip seyretmeye ba ladım. Hareketlerinden anladı ıma göre ya lı kadınla adam, bir pazarlı a giri mi lerdi. Birkaç dakika bir eyler konu tular, adam cebinden bir miktar para çıkarıp, saydı ve arada sırada kızın “anne” diye hitap etti i kadına verdi. Kadın da tekrar saydı ve koynundan bir mendil çıkarıp, paraları içine sardı ve tekrar koynuna yerle tirdi. O canım kızı da her halinden ne çe it i elr yaptı ı belli olan adama bırakıp yanlarından ayrıldı.

a kınlı ımdan donup kalmı tım. u anda ahit oldu um sahne maalesef bir ananın kızın satmasından ba ka bir ey de ildi ve bu olay Anadolu'nun ücra bir köyünde de il, stanbul gibi modern bir ehrin göbe i olan Beyo lu'nun stiklal Caddesi'nden 100 metre kadar mesafede geçiyordu. Ve buna kimse meni olamıyordu. Gözümlle gördü üm bu felaketin üzüntüsünü üzerimden atamadan figürasyon bürolarından birinin kapısından içeri girdim. 3-4 kız oturma patronaları bekliyorlardı. Bunlarla ancak patron gelmeden konu abilirdim. Aksi halde patron gelirse, foyalarını ortaya çıkaraca ım için, ben, kapı dı arı edebilirlerdi. Onun için elimi çabuk tutmam gerekiyordu. Burada sözü gene arkada ları tarafından “fındık” namı ile tanınan bir artist namzedine bırakıyorum:

“16 ya ındayım. stanbulluyum. Geçen sene idi... orta birden yeni ayrılmı tım. Bir arkada ım artist olmam artist olmam için ısrar etti. Kendisi bir barda çalı ıyor imdi. Arkada ımın teklifi parlak geldi. Herkes beni tanıyacak, sevecek, bir yıldız olaca ım zannettim. Bu hülya ile arkada ımın tanıdı ı bu büroya müracaat ettim. Resim istediler benden. Normal çekilmi bir resmimi verdim. Bu, onlara gelmezmi .

“Bize artistik resim getir ki kolay i bulasın” dediler ve bana bir foto rafhane adresi verdiler. Burada istedikleri gibi birkaç poz resmimi çektiler. Bunları ve arkada ımın

adresini figürasyon bürosuna bıraktım. Üç gün sonra ça ırdılar gittim. Bir filmde gözükecektim birkaç dakika için. Ve bu i için de kırk lira alacaktım. Ba langıç iyi idi. Haftada iki üç i çıkırsa ayda 450-480 lira elime geçecekti. Bereket versin dedik ve ba ladık. Ba ladık ama i ler benim tahmin etti im gibi çıkmadı. kinci bir film için öyle 1-1,5 ay bekledim. Elde para yok. Nasıl olsa her gün bu sokaktayız, bir i çıkar diye bekleriz. çıktı çıkmasına ama filmde de il, bunlar ba ka filmler ... Ne sen sor, ne ben söyleyeyim. nsan bir kere buralara gelmesin. Arkada u runa yandık i te... imdi de çalı ıp gidiyoruz. Geçim dünyası ne yaparsın. Ya ım küçük ama bir senede çok eyler gördüm, ö rendim... Henüz cesaretim kırılmı de il!

Evet, M.A abey o güzel kıza söz vermi ti ki onu büyük artist yapacaktı, fakat aylar seneler geçti i halde, genç kız hayallerinin bo a oldu unu gördü. Son ümit anına kadar acaba “findık” neler neler tahayyül etmiyordu ki!... imdi artık her ey bitmi , güzel kız uçuruma yuvarlanmı , uursuz bir ekilde gidiyor. Artık “findık” ya adı ı müddetçe “para, para” diyor. Ve ondan zevk alıyor. Ona paradan ba ka her ey vız geliyor. Çünkü sermaye az, kazanç fazla amma tutulan yol me ru olmaktan hayli uzak. Genç kızlar ve erkekler sizlere dikkat’

SAVUT, Güne , Halka ve Olaylara Tercüman, 6 Temmuz 1962; yıl:1,sayı:264, sayfa:3

en Sokak

“Çengiler Oynar, Çeriba ı Mangiz Toplar.”

Surların 5 km. ötesinde “7 renkli bir mahalle” var. 100 bin ki inin ya adı ı bu mahallede bir “ en Sokak” bulunuyor. Bu sokaktaki sazlı – sözlü alemlerin hikayesini sizlere sunuyoruz.

imdi sizlere “7 renkli mahalle” nin pembe kapısını açıyoruz. Bu kapının ardında bir spanyol “çıplak kadın” ressamının kırmızıya çalan pembeleri geli i güzel serpi tire verilmi tir. Burada “pembeler” kimi duruyor kimi yürüyor. Evlerin kapıları filiz ye iline boyansa, kırık pencere camları mavilerle perdelense, bile odaların hiç de ilse birinde, “pembe” renge rastlanır. Birkaç santimlik pembe süs olmasa da, evin kızına “pembe” adı verilmi tir.

Bu kapı sabaha “pembe” arkılarla açılır. Ço u arkılarda pembe, ka ın gözüün karasına inat olsun diye geçer. “Kar ka lım, kara gözlüm, pembelim” gibi... burada arkılar, plak irketlerinin gazete ilanları çıktı ı gün de i iverir. Ama yenisi çıkıncaya dek, bıkıncaya dek eski arkılar söylenir. Örne in geçen yıl “Kızım seni ,, vereyim mi?” arkısı modaydı. Her evin “erkek dü leri” gören kızı, arkının noktalı yerlerini gönlündeki erke in adıyla doldururdu. “Kızım seni Ali’ye vereyim mi?” gibi. arkıda yavuklu Ali vali olur sevgisinden deli olur.

Bu pembe kapıdan bir soka a girilir. Ta lıtarla’dan Dörtüyl’a uzanan geni caddenin solundaki, geçen yılki adıyla “ en”, yeni adıyla “Kanarya” soka ına ... Yedi renkli mahallenin en en insanları bu sokakta oturur.dillerinden alaturka arkıların en kıvrak, en curcuna ezgileri dü meyen insanları. Ama alaturkanın en hareketli köçekçesinde bile bir hüznün gizlidir. Bu yüzden “ ”en insanlar” soka ın adına ısınamamı lar ... Sevgililerine “ku dili” nin en güzel sesiyle “makaralar” çeken “Kanarya” yı benimsemi lerdir. Bilmem duyduunuz mu? Erkek kanaryanın kafesine bir armut parçası atınız, sevgilisini unutuverirmi . Oysa di isi, “kara sevda” dan ölene dek en içli arkılarını söylermi . “ en Sokak” ta da yalnız kadınlar arkı söylüyor. Erkekler ancak nakaratlara katılıyorlar.

Biz bu kaldırımlara bel vermi soka ın, yine “ilk göz a rısı” adı ile söz edelim. “ en” diyelim. 1950 yılında, sur dibinde, Sulukule adı verilen yerde ya ayan insanlar “ arkı” dan kavgadan ayırabildikleri saatleri, “dilek tutmak” la geçirirlermi . Mahallelerindeki türbede yatan Ethem Babaya, göbek adayarak dilek tutarlarmı . Bir gün mahallenin istimlak edilece ini gazeteler yazmı ... bir hafta sonra da, mühendisler gelmi , ölçmü , biçmi ler.... Sulukuleliler bu kez etem babaya binlerce göbek adamı lar. Gençleri, ya lıları türbenin kar ısında sünnet dü ünündeymi gibi, göbek çalkalayarak:

“Etem Baba Etem Baba

Sakalcı ı keten Baba

E er ki i im olursa

Sana göbek tam Baba.”

Diye arkılı dualar etmi ler.ama Sulukule efsanesine göre “Hızır Aleyhisselamla Kaf Da ından gelmi , sultan Halil brahim hazretlerinin o lu Ethem Baba’nın ortada binlerce göbek hatırı da olsa, istimlake gücü yetmemi . Evleri yıkılan Sulukuleliler,

surların dı na, eski mahallerin sınır ta ları gibi ayıran mezarlıkların ötesine ta nımı lar. Birkaç aylarını çadırda geçirmi ler. Yeni mahallelerinin yanında co rafya kitaplarına geçmeyen bir göl varmış . Ona da “Sarı Göl” adını takıvermi ler. Sonra buraya göçmen evleri, gecekondular yapılmı , koca bir ehir oluvermi kısa zamanda ad da takılmı “Ta lıtarla” diye. ... Sulukuleliler de güçleri yetti ince kulübeler kurmu lar. Anadolu’nun 7 kö esinden, Balkanlar’ın 7 ilinden gelen insanların ya adı ı “7 renkli mahalle” ye açılan sokaklarına en Sokak” adını vermi ler. Belki de bu adı koymakla, sokaklarının enlenece ini ummu lar. Oysa aylar, yıllar geçmi “ en” lik sadece arkılarda kalmı . Sokaktan geçen la ımla, kaldırımlarla, “ı ıksız” gecelerle belediye ilgilenmemi bile.

en Sokak’ın insanları atalarının “Babil’den önceki” mutlulu u ile “Babil’den sonraki” mutsuz günlerini ya amaya ba lamı lar. ... 7 renkli mahallenin 72 çe it milletinin arasında kaderlerini çizmeye u ra mı lar. ... babil’in din kitaplarına geçmi bir hikayesi vardır. Hükümdar Nemrut, saltanatının son yıllarına do ru Tanrılı a özenmi . Bulutlara de en bir saray yaptırmı . Bu, Tanrının gücüne gitmi bir yel vermi . Saray yerle bir olmu . Babil kavmi da ılmı . O güne kadar tek dil konu an, tek dine ba lanan Babilliler, 72 bölü e ayrılmı . Her bölüm ayrı dil konu ma a ba lamı ... bir de küçük bölüm varmı ki, çingene, denilen bu kavim “yarım millet” sayılmı . Ama onlar “buçuk millet” de olsalar, avunmanın, sevinmenin yolunu “fal” da, “lavanta çiçekleri” inde, biraz kapları biraz da talihlerini “kalaylamak” ta ve arkılarda buldular. Ta lıtarla, her soka mın diliyle, töresiyle bir “Babil Kulesi” görünü ünde. Ancak en Sokak’ın özellikleri 72 soka a bedel.

Gerçekten de ansiklopediler “çingene” maddesinde, bu milletin ya adıkları ortama uyuveri lerini anlata anlata bitiremezler... onların nüfuslarına kayıtlı oldukları ulusun, diline, dinine nasıl ba landıklarını belirtirler.ancak alı ılmı “çingene adetleri” ni gizli de olsa sürdürürler. Erkek “içgüveyi” gider, üsteli bir çe it “drahoma” da alır. Yerine, gününe göre bir “araba”, bir “çadır”, bir “keman”, bir “körük”, bir “cümbü ”...

Evliya Çelebi me hur Seyahatname’sinin bir bölümünde, “Çingeneler, kafirlerle kırmızı yumurta yer, Müslümanlarla kurban keser, Yahudilerle kamı bayramı yaparlar.” Der. Sonra bu kavmi, ma acılar, falcılar, ayı oynatıcılar, ot satıcılar, sepetçiler, tarakçılar,

çalgıcılar diye yediye ayırır. Ama “ille de çalgıcılar” onlar en iyileri, en enleridir.” Demeyi unutmaz. Gel gör, dünyanın hiçbir yerinde, çalgıcılar, çingeneli i benimsemez.

Ta lıtarla’da da durum böyle. Birkaç sokak ötede falcılar, kalaycılar “çingene” denmesine kızmazlar. Oysa en Sokak’ta oturan birine yanılıp da “çingene” deyin alınıverir. Onlar evlerinin en güzel süsü, “pembe”yi bile, “çingene” pembesi saymazlar. Pembe renge dü künlüklerini, dünyayı “toz pembe” görme dile iyle yorumlarlar.

TAHS N,Orhan, Halka ve Olaylara Tercüman, 1 A ustos 1962; yıl:1,sayı:290, syf:3

Sulukule Alemleri en Sokak’a Ta ındı -1

“Aman aman aman Gülpembe

Kız ne i veler var sende”

Bu mahallenin evlerinden sokaklere erkıların en oynakları, en sazlı ve nazlıları, en pembeleri dökülür.

“ en Sokak” ın giri i, “ en Kahve” ye bakar. Kahvenin duvarları soluk pembe tıfdruck baskılı dergilerin “kahve i i” tablallrı ile süslenmi . Bir pehlivan, bir kahtane alemi, elma, armut, karpuz resimleri. “ en Kahve” ye u ramaz, dem sonundan pembele mi çayı içmezseniz, soka ın “sır” rını çözemezsiniz. Sizi evlerin “avuç içi gibi” odalarına sokacak anahtar, kahvenin ba kö esinde oturan Çeriba ının elindedir. O anahtarı ortaya çıkardı mı, en Sokak’ın kapıları ardına dek açılır. Kahvede, Çeriba ıya yakın bir masaya ili iyoruz. Renklerimizde, ortaya “merhaba” deyi imizde bir ayrılık, bir yabancılık var. Çeriba ı do ruluyor “Safalar getirmi siniz.”diyor. sonra meydancıya sesleniyor: “Beylere iki çay süle... benden...” Çaylar geliyor. Kırmızıdan çok pembeye çalan çaylar... sonuna dek açılmı radyoda Hicaz faslı çalıyor. “Esmer tenli, karaka lı, karagözlü, insanlar kahvehaneye girip, çıkıyor. Kimi, bir çay içimi oturuyor, kimi, bir fasıl boyu...

Çeriba ı merakını yenemiyor: “Abe ne ararsınız burada” diyor. “Sünnet için takım tutmak mı istersiniz?” çaresiz “evet” diyoruz. O anlatıyor: “Benden sorulur çengilerin hesabı. Bir kemeçe, bir cümbü , bir kanun, bir darbuka, iki de kız görür mü i inizi?” Sonra parmaklarıyla hesaplar yapıyor. Kahveye, bacak kadar iki çocuk giriyor. Birinin elinde keman var, ötekinin elinde darbuka, o sırada fasıl bir hicaz longa ile bitiyor.

Çocuklar, kahvede oturan “esmer, kara ka lı, kara gözlü “ 18x24 insanların vesikalık kopyası gibi... Birer sandalyeye ili yorlar. Çeribea ı “Çalın be çoparlar!” diyor. “Amcaların sünnetleri var. Kulaklarının pasca ızları silinsin.” Bir yay gıcirtısını,bir takırtı perdeliyor. Pası henüz silinmemi iki ses arkıya ba lıyor:

Baba hindi kızarır mı?
Suyu çorba yapılır mı?
Çeriba ı’ya mangiz versen,
Kızlarını oynatır mı?
Aman aman pembe pembe
Gönül sende sende

Bütün kahve halkı arkıya katılıyor. arkı sesini duyan evlerin perdeleri aralanıyor. Mavi, ye il, pembe boyalı kapılar açılıyor.Kahveye bakan evlerin pembe çiçekli perdeleri aralanıyor. Gök mavisine, filiz ye iline, l,mon sarısına, çingene pembesine boyanmı kapılar açılıyor. Darbuka çalan çocuk bir “gırtlak namesi” ile, ayrı bir “pembeli” arkıya geçiyor:

“Aman aman aman Gülpembe
Ne i ler varmı kız sende!...”

Darbukacı çocuk bir “bateri atraksiyonu” yaparcasına, parmaklarını keçi derisi üzerinde gezdiriyor. Sokaklardaki ı ıklar kö eye do ru adım adım siliniyor. Kapanan kapılar, örtülen perdeler, ı ıksız bırakıyor “ en Sokak”ı...

Çeriba ı kemanına son yayı, darbukasına son fiskeyi vuran çocuklara dönüyor:

- inci öpüverin amcalarınızın elce izlerini. Zere onlar yapacaklar (kakarozlu dü ün).

Çocuklar el öpmek istiyor. Biri el öptükten sonra darbukasını uzatıyor.. para istedi i belli.. Bir “2,5 luk” koyuyoruz. Çeriba ı kemancıya:

- Alasın o paracıklar. O dediklerimi, diyor

Kahveci radyonun dü mesini çeviriyor. Bu “cümbü ” e “ney gibi bir kadın sesi” pembe bir tesadüfle kjatılıyor.:

“Pembeler yara mı fidan boyuna.”

Çeriba ı yanımıza çekiyor iskemlesini:

- bu i e ba lamalıyım arpa ekip, darı çıkartmakla diyor. Bizim fiyatlar, sizin güzel hatırlığınız için oynatırız üç a a 1, be yukarı. Alırız pey, yollarımız, sazcıları, oyuncularını.

Dile imiz bu de il. Bunu siyah saçlı, kara gözlü, erkek irisi Çeriba ı’ya açamıyoruz. “Bir çingene alemini yapmak istiyoruz.” Sözü dilimizin ucunda dola ıyor. ste imizin “kalıpla mı cümlesi” ni dilimizde evirip çevirip:

- “Bu gece bir denesek, diyoruz., paramızla tabii. Sünnet peyi de ayrı...”

Çeriba ı gülümsüyor:

“Olur” diyor. O güzel hatırlığınız için olur!. Ama masarılı var. Rakısı, birası, eti, so uklu u... Bir yüz ka ıt atıverin. Av ama da u kö edeki be numaralı eve te rif buyurun. Aklına sonradan gelmi gibi:

- “ ki kız yeter mi?” diye sözünü bir virgül süresi duraklamakla noktılıyor.

“Olur” deme sırası bizde... Bir yüz ka ıt sıkı tırıyoruz eline... “Be numaralı ev” i alaca karanlıkta seçmek, gece yolu a ırmamak dile iyle kahveden çıkıyoruz. Evlerden soka ın karanlı ına, def zillerinin çakırtıları, en hafif alaturka arkılar dökülüyor.

“Pembe kapı” dan bir saatli ine dı arıya çıkıyoruz. Dört yola uzanan ana cadde, eski adıyla “ en Sokak” ı bir bıçak gibi kesiyor. Ba ka bir mahalle ba lıyor kar ıda. İlk adımımızı attı ımız bu sokaktaki “çalgılı lokanta”da cızırtılı bir plak çalıyor:

“Ah bu çingeneler ma a yapıp satarlar

On be ki i bir yatakta yatarlar.

Ah bu çingeneler bir ey için

Be on para vermezler.”

Bir mahalle çocu unun, komusunun o luna “nanik” yapı ının havası var bu plakta. Kar ı mahalleye “i”nat olsun” diye çalmıyor sanki.

“Kadınları erkeklerle dans eder

Dans eder ah bu çingeneler.”

TAHS N, Orhan, Halka ve Olaylara Tercüman, 2 A ustos 1962; yıl:1,sayı:291, sayfa:3

Sulukule Alemleri en Sokak’a Ta ındı -2

Birinci kadehler bo alınca fasılların en ünlüsü ba lıyor:

“Ehl-i a kım ne vegâhı gû e-i meyhenedir” Kadınlı erkekli bir curcunadır gidiyor... odadaki lüks lambasının ı ı ı perde perde yükselen seslere “makam” uydurarak titriyor... Ara Güler, kızlardan birine üzerinden bir parmak yudumladı ı kadehi uzatıyor. Kız alıyor, bir yudumda dipliıyor. Çeriba ı yine “sünnet” konusunu açıyor. “Onu sonra konu uruz. Vakit torbaya girmede ya!” diyorum. Ara’ya göz kırpyorum. Parolamız “göz kırpma”. Ara sözü “i ” e getiriyor. “ ip akçyım” diyor. “makinem de var”. Koltu unun altından foto raf makinesini çıkartıyor. Çalgıcılar arkılarını bir an önce bitirebilmek dile iyle hızlanıyorlar. “meyan” bir kelimedede, nakarat bir hecede bitiyor.

Çalgıcılar, çengi kızlar Ara Güler’in daha do rusu foto raf makinesinin etrafına toplanıyorlar. .. “Bir foto raf çektirelim.” Diyorlar. “ en Sokak hatırası”. Kerevetin üzerine diziliyorlar. Lüks lambasının ı ı ı titriyor. Çeriba ı, gömle i bir dü üm üste çekiyor. Foto rafa ı ık vermek dile inde. Oda birden karanlı a gömülüyor. “Gömlek yandı.” Sesleri karanlı ın içinde “a lamaklı” bir arkı gibi dola ıyor. Cacala perdenin gerisinde sönük bir ı ık yanıyor. Odaya bir idare lambası giriyor. “ en Sokak” alemi daha az aydınlık olacak. Çeriba ı yakınıyor: “Mahallenin tek lüksüydü.” Diyor. “yede i de yok” aldırmyorumuz. Ara Güler “ en Sokak” hatırasını, foto rafçılık kitabının ı ık hesaplarını yapanların bilgisini yıkacak bir ölçüde çekiyor.

arkılar yine ba lıyor. “makam” filan hak getire.. curcunalar, köçekçeler, çiftetelliler odayı enlendiriveriyor. Semer güzeli kız, göbe ini istek dolu bir kıvraklıkla de irmen ta ı gibi döndürüyor. arkıda adı geçtikçe “çeriba ı” ya yaslanıyor:

“Baba hindi kızar mı
Suyu çorba yapılır mı?
Çeriba ıya mangiz versen
Kızlarını oynatır mı?”

Klarnet” havada daireler çiziyor, keman yayı tavana bir uzanıyor, bir iniyor. Esmer güzelinin parmakları akır akır...

Aman aman pembe pembe
Gönlüm sende sende..
Pembelim çalıyor zilleri

De irmene benziyor göbe i

Ve göbekteki de irmen, en hızlı “devirle” dönüyor. Foto raflar çekiliyor. Çalgıcılar “Çeriba 1” yı dillerine, mızraplarına nefeslerine dolamı lar bir kez. “Taksim” siz makam de i tiriyorlar:

“Çeriba 1, Çeriba 1..
Ne güzeldir gözü ka 1
Bayramları gelince
Çevirirler kuzu ba 1,
Naciyem, Naciyem
Cilveli Naciyem...”

Esmer güzeli çingenede cilve bin be yüz.. Her gülü ü, her kıvrını 1, har titreyi i “be er” lira. Esmer alına yapı an be likler, daha tükürü ü kurumadan çeriba mın cebine iniyor.

“Çeriba mın kızları
Çekilmiyor nazları
Ak amları olunca
Çalıverin sazları
Göbek atan kızları...!”

Rakı kadehleri doluyor, bo alıyor.tabaklardaki mezelerin son kalıntıları çatala bile gelmiyor. dare lambasının ı ı 1, gölgeleri bir “sarho gözü” gibi, çiftter çiftter da ılıyor. Sazlar “bahriye çiftetellisi” ni çalıyor. Millet, “cacala” perdeye uzanan, ayrılı hızı içinde.. Çeriba 1 “sünnet pazarlı ı” nı unutuyor. Kalkıyoruz. Uykulu gözler bizi u urluyor. Çalgıcılar, “cacala” perde üstümüze kapanırken, bir “u urlama” havası çalmadan edemiyorlar.

“Aman Sulukule
Canım Sulukul
E lenirler güle güle!..”

“7 renkli mahalle” ye açılan “pembe” kapıdan üç gölge çıkıyor.

TAHS N, Orhan, Halka ve Olaylara Tercüman, 3 A ustos 1962; yıl:1,sayı:292, syf:3

1.10.1.2. Di er ehirllerimizden

Erdek Denemesi

1958 Temmuz'unda yirmi kadar kızlı erkekli, ölkücü üniversiteli, ellerinde kazmaları, kürekleri, o zamana kadar hiç bilmedikleri bir Marmara kasabasına geldiler.Bo sandıkları Habibullah Hamarat'ın arsasında çadırlarını kurdular.

Sarı kamı lardan bir arka çizgi fon yaparak en kö eye sahneyi oturttular. Sonra türlü idari ve kırtasi engellerle pençele erek topladıkları iskemleleri sıraladılar. Orası salon oldu. Bir duvar kö esi fuaye bir fırçanın üzerine dizdikleri gazoz i eleri de fuayenin büfesi oldu.

Kapıda elli kuru luk giri biletini kolejli kızlar satıyor,bilet alan kasabalılara yerlerini teknik üniversiteliler gösteriyordu. O kamı duvarlı sevimli sahnenin üzerinde bu yirmi genç Shakspeare'den Ayyar Hamza'ya, Emler Rice'den Leonesco'nun iskemlelerine kadar en olgun ve çe itli bir repertuar sundular.

Oyun bittikten sonra genç oyuncular seyircileri bir konu maya davet ediyor piyes hakkındaki fikirlerini açıklamalarını istiyorlardı. Bakıyordunuz bir ilkokul ö retmeninin arkasından ba örtülü bir ev kadını, bir jandarma te meninden sonra bir korucu, bir tapu memurundan sonra bir mahalle müezzini ömürlerinde ilk olarak bir edebiyat ve tiyatro tartı masının içine girivermi ler. Gece, Erdek'in emektar duvarları, Rönesans devri ressamlarının renkli projeksiyonlarına ekranilk vazifesi görüyordu. Genç oyuncular sanat tarihinin ana akımlarını halkın anlayaca ı bir sadelik ve aydınlıkla kasabalı seyircilere izah ediyorlardı. O güne kadar Zeki Müren'in, Ayhan I ık'ın yerli melodramlarını gösteren bir ahır avlusundaki açık sinema o hafta (Kırmızı Balon) , Beyaz Tele) ve benzerleri çapında en ileri sanat filmlerinin gösterildi i, açıklandı ı tartı ıldı ı yer olmu tu. Sahildeki bütün sıra kahveler bu bir hafta boyunca dört yana zevksizlik ve seviyesizlik ne reden radyo yayınlarını kısmak zorunda kaldılar.

Çünkü çar ının ortasına hükümet meydanına yerle tirilen hoparlörleri ile gençler kasabaya zorla Chopin, Bethowen, Brahms dinletiyorlardı. Oratokuldaki resim sergilerini, foto raf ve karikatür sergileri ve bütün bunları ak am üstleri edebiyat matinelere çocuk temsilleri takip ediyordu. Sanatı halkın aya ına götürmeyi ölkü edinen genç oyuncular ilk ba ta birçok kimseye aykırı gelen bu hareketleriyle bir

alı tırmanın öncüsü oluyorlardı. Ama bu arada belki farkına vararak belki de varmayarak u tezi de ispat etmi oldular ki, kasabanın saf ve bakir seyircileri bütün bu eserleri ehrin birçok ukala ve snop seyircilerinden çok daha iyi anlamakta ve algılamaktadırlar. 1959’da Erdek enlikleri Ankara Oda Orkestrası’nın da katılımıyla büsbütün geni ledi. Erdek bu festival dolayısıyla yazın yurdun bütün seçme sanatçısını toplayan bir sanat ba kenti haline geldi.

Bu yıl Erdek enli inin oyuncusu genç oyuncular, baskı ve sava tan festival hazırlamaya vakit bulamadıkları için bütün organizasyon geçen yıllardan hayli sönük ve da mık geçti. Tiyatro, resim, film faaliyetlerinin hemen hemen mevcut olmamasına kar ılık gerek orkestra, gerek an olarak müzik geçen yıllardan daha yo un bir ekilde temsil edilmede idi.

Gelecek yıllar, bu yıl çok esiklerini duydu umuz genç oyuncuların da festivale tam kadro katılmalarını ve en küçük ayrıntıları bile özenle düzenleyen o organizasyon kabiliyetleri ile Erdek enliklerini imdiye kadar yapılanların hepsinden üstün bir seviyeye çıkarmalarını bekliyoruz. Bu sene festivalin daha az parlak olmasına ra men Erdek’teki turizm faaliyetinin büsbütün geli ti i göze çarpıyordu. Bu geli me ister istemez bir takım problemleri de getirmi ti. Genç oyuncuların te ebbüsü ile üç yılda birden bire kalkınan sevimli Erdek, devletin, Erdek enlikleri komitesinin, Erdek’in çalı kan turizm kurumunun, mahalli makamların ve basının elbirli i ile pek yakında iç turizmin en canlı merkezlerinden biri haline getirilebilir.

TANER, Haldun, Hadiselere Tercüman, 9 A ustos 1960; yıl:6,sayı:1857, sayfa:2

Turist Cehennemi: Erdek

Üç yıldan beri gördü üme söyledim, görmedi ime haber saldım. Erdek’te bulu alım diye. Kapıda ı yarımadasının bu minimini kasabası , tabiat güzelli i, insanın cana yakınlı ı ve bilhassa esnafının insafı ile görülme e, ya anma a de er bir yerdı.

Bu yıla kadar Erdek’e giden her yabancınn gözüne Turizm Kurumu’nun üzerindeki u ibare göze çarpardı: “Memnuniyetinizi ba kalarına, ikayetinizi bize bildirin.” Bu sefer Erdek’te yine aynı yazıyla kar ıla aca ımı sanıyordum. Heyhat! Yazı yerinde yoktu. Görünü ü hayra yorma a çalı tım. Caddede rastladı ım eski otelci kula ıma fısıldadı: “bu yıl vaziyet malum! Yatak ba ına belediye narhından iki lira fazla verirseniz size yer

bulurum.” Arkasından ilave etti: “siz eski mü terimizsiniz. Sizden daha fazla isteyemem.” Demek bizim otelci günde on dakika bile akmayan suları ile nasılsa eline geçirdi i “Birinci sınıf, banyolu otel” tarifesine de kanaat etmiyor, benden “ tabii eski mü teri oldu um için” sadece yatak ba ına iki lira fazla istiyordu. Sonradan ö rendim ki gerçekten benim otelcim insaflıymı .

Belediye bir lokanta ve otel tarifesi yapmı ve kasabanın meydanına asmı . Böylece vazifesini yaptı ına kani, belediyenin tarifesi “anayasamız” gibi bir ey. Maddeler halinde yazdıktan sonra tatbik ediliyor mu, edilmiyor mu, kimsenin umurunda de il. Buz dolabından pilav çıkarılıp mü teriye verilir mi? Erdek’te verilir. imdi sayın okurlarım “ Öylesine adi lokantaya gidilir mi* diyecekler. Fakat adi dedikleri lokanta birinci sınıf tarife almı tır. Ho , Erdek’te ikinci sınıf lokanta yok gibidir. Belediye bol keseden herkese birinci sınıf tarifesi vermi tır.

Plajlar pis ve bakımsız. Plajlarda sopalar ve çalılarla kurulmu stanbul’un seyyar köftecilerini andırır barakalarda bile birinci sınıf tarife üzerinden para ödemek mecburiyetinde kalırız. stanbul’da kilosu 75 kuru tan olan eftaliyi Erdek’te iki liradan a a ıya yiyemezsiniz. stanbul’da bir i e memba suyu 15 kuru tur. Erdek’in bir i e açık ehir suyu 25 kuru a satılır. Erdek’in üç büyük otelinin kar ısına dizilmi olan gazinolarda ajans sonuna kadar alabildi ine radyo gürültüsü kafanızda u uldayıp durur. Radyo programlarının sona ermesiyle gazinoları dolduran halkın tavla ve çe itli gürültüleri gece saat ikiye keder sürer. kiden sonra Erdek2in yerlileri olan balıkçıların gürültüleri ba lar ve sabah sekize kadar devam eder. Erdek’in yedi bin nüfusundan % 80 - uyunmadı ı hakkında bir kanaate varılabilir. Bir yılda bir kasaba böylesine nasıl mahvedildi? Bu i in sorumlusu kimdir?Her yıl Erdek’ten tatlı hatıralarla ayrılan misafirler bu yıl bir daha Erdek’e dönmek azmi ile geri dönüyorlar.

E er paranız bolsa, bir kasabanın ne hale getirildi ini görmek için Erdek’e u rayabilirsiniz. Fakat sınırlerinizin, midenizin sa lam oldu u bir zamanı seçin. Kabahat Erdek’te de il... Erdek gene yemye il, gene masmavi. Tabiat gene eski tabiat,fakat, te kilatsızlık ve çok kazanç hırsı Erdek’i cehennemine çevirmi ... Zavallı Erdek!...

ALP, Ali Rıza, Hadiselere Tercüman, 23 Ekim 1960; yıl:6, sayı:1938, sayfa:2

Sö üt

Ba lık, bahçelik bir Anadolu kasabası. Ertu rul Gazi oraya yerle ti. O lu Osman Bey orada Osmanlı devletinin temellerini attı, bu temel üzerinde üç kıtaya yayılan büyük bir imparatorluk meydana geldi.Bugün Bilecik vilayetinin kaza merkezlerinden biri olan Sö üt'ten bahsediyoruz. Karakeçeli Türkmen a ireti Ertu rul Gazi ile beraber Sö üt'e yerle mi ti, Sö üt halkı onlara, onlar Sö üt halkına karı mı lar, birbirlerinin meziyetlerini artırmı lardı. 6 asır önce Sö üt'ün nüfusunun ne kadar oldu unu bilmiyoruz, fakat 3 binden az olmadı ı iddia edilebilir, çünkü bir bayl in merkezi idi. 1960 sayımına göre ise 2854'tür, demek ki 6 asırda hiç büyümemi .

Sö üt küçük bir kasaba ise de anı büyük ve tarihi zengindir. Atalarımız Sö üt'te eserler bırakmı tır, bizim daha fazlasını bilhassa kasabanın iktisadi hayatını canlandıracak eserler meydana getirmemiz icap ediyor; zira Sö üt büyümüyorsa orada i hayatının kısır olması yüzündendir.

Sö üt, stiklal Sava mın öncülerindedir. zmir'in 15 Mayıs 1919'da Yunanlılar tarafından i gal edilmesi bu vatansever ve cesur Türk kasabasında heyecan ve ıstırapla kar ıldı. Kasabanın ileri gelenleri bir kahvehanenin hasır örtülü peykesinde bir beyanname kaleme aldılar, civar vilayetlere ve kazalara gönderdiler. Beyannamenin özü öyledir:

“Vatan müdafaasında gayretsizlik ve gev eklik gösteriliyor. Bu yüzden Yunan gibi sefil bir dü man zmir'den Bursa'ya kadar adeta kollarını sallayarak yürüdü. Kaçanlar buralara kadar geldiler. Biz de kaçarsak buralara kadar gelen dü man gidece imiz yerlere de gelemeyecek mi? Ataların lanetine u ramayı Sö üt halkı asla kabul etmeyecektir. Ayrılıkları bırakıp Allah ve Peygamber yolunda vatan u runa sava mak için toplanınız.” Yunanlılar Sö üt'ü yaktılar, Sö üt halkından elleri silah tutanlar cepheye ko tular, çoluk çocuk da ıldı, zaferden sonra yurtlarına döndükleri zaman ortayı tamamıyla harap buldular, yeniden imara koyuldular; Altı yedi asırlık kasabayı yeniden kurdular, canlandırdılar. Sö üt'ün bugünkü devlet ba kanı Cemal Gürsel'e ait bir de hatırası vardır.Sayın Cemal Gürsel 1956 yılında Sö üt'ü ziyaret etmi , Ertu rul Gazi Türbesi'nin eref defterine u yazıları yazmı tı:

“Büyük ceddimi çok büyük bir heyecan içinde ziyaret ettim. Türbesine girince ve huzurunda bulundu um müddetçe o kadar büyük bir huzur duydum ki bu hal hayatımda ender olan bir olaydır. Ertu rul Gazi’yi derin ve sonsuz tazim hissiyle ve büyük bir hu u ile terkim ederim. Bu türbenin ve etrafının dünyanın en güzel bir kö esi olmasını yürekten temenni ederim.” Bu ziyaret 5 A ustos günü olmu tu, sayın Cemal Gürsel o zaman “Korgeneral”di. On be kadar imza ile bana yazılan mektupta deniyor ki ;

“Sayın Cemal Gürsel’in temennilerini gerçekle tirmeyi çok istedik, fakat kasabadaki i sizlik, halkın büyük ehirlere göç etmesi mani olmu tur. Ba rı yanık, bakımsız, sönük, adeta unutulmu olan Sö üt devletimizin ve milletimizin himmetine gerçekten muhtaç bir vatan parçasıdır.” Ho ça kalınız!

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 29 Mart 1961; yıl:6, sayı:2079, sayfa:3

Serhad ehri Edirne

Do u Trakya bizde, Batı Trakya Yunanlılarda. Niçin? Trakya bir bütündür. Kırk asırlık Türk ülkesidir. Adını bile “Trak” lardan almı . Asılları Kırım’dan ve Güney Rusya’dandır. skit Türk’leriydi. Kadınları bile sava çıydı, bir aralık kasırğa gibi Anadolu’ya geçmi lerdı.

- Niçin Trakya parçalandı? Çünkü Lozan Antla masının imzalanmasında acele edilmi ti. Avrupa’daki hududumuzun mestakarası olması lazımdır. Halbuki bizim Edirne’ye giden trenlerimiz bile Yunan topraklarından geçmek zorundadır. Bu yüzden Yunanlılara geçi parası olarak her yıl milyonlar ödemekteyiz.

Edirne’ye ö leden sonra ula tık. Büyük bir yazlık sinemada halkla görü tük. Edirne pek uslu vatanda lar ehridir. Osmanlı devrinin efendilerini, çelebilerini hatırlattı. Uzun zaman Osmanlı devletinin merkezi olmu . stanbul’un fethinden sonra da ikinci devlet merkezi olmaya devam etmi . Üç nehrin bulu tu u ye il bir düzlükte, sevimli fakat durgun bir ehir. Adeta tasalı, elli seneden beri burası serhat ehrimizdir, birkaç istila görmü her defasında kurtarılmı . En az üç bin senelik bir tarihi olan bu mübarek ehir, Osmanlı devletinin yükselme devrinde üç yüz bin nüfuslu imi . Me hur Fransız airi ve devlet adamı Lamertine bile on dokuzuncu asır ortalarında buranın nüfusunu iki yüz bin olarak yazar. Bugünse ancak otuz bin kadar vatanda ımızın yuvasıdır. Evliya Çelebi

Edirne'ye IV. Murat zamanında gitmi . Üç yüz on dört cami oldu unu yazıyor. Çar ılarını, dükkanlarını, sanat yerlerini, kültür yuvalarını buna kıyasla tahmin mümkündür. Tevekkeli air demi :

“Edirne ehri mi bu, ya Gül en-i me’va mıdır?

Anda kasr-ı padi ahı

Cennet-i Âlâ mıdır?”

Gül enin ve cennetin kalıntısı imdi birkaç duvar parçasından ibarettir, yerinde yeller esiyor.Elli sene önce bütün Do u ve Batı Trakya “Edirne” vilayeti idi, imdi ufalmı , ufalmı ve altıda birine inmi . Meriç boyunca kuzeyden güneye, geni çe bir kordela gibi uzuyor. Hinterlandı kalmayan ehir ne olur? Hele bakımdan ve ilgiden de mahrum edilirse:

Serhat ehri Edirne! Ne acı! Vaktiyle serhat ehrimiz Orta Avrupa'da bugün Macaristan'ın merkezi olan Budin ehri idi. Ordularımız Edirne'de bir müddet kalır, Tuna boylarına giderler orayı a arlar, Orta Avrupa'da an salarlar, eref kazanırlardı. Sebebi belli:

Ahlak zayıflamı , çünkü ahlakın temeli olan slam inançlarını büyük ölçüde kaybetmi iz. Müslüman'ca fedakarlıkları yapamaz olmu uz, birbirimize dü mü üz, hele 1908 inkılabından sonra aramıza giren partizanlık yüzünden Balkan faciası ile kar ıla mı iz. Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Devleti'nin devamıdır. I. Murat 1362'de Edirne'yi fethetti, demek ki Edirne'nin fethinin altı yüzüncü yıl dönümündeyiz.

Her caddesinde, her soka nda ataların büyük ve aziz eserleri bulunan sevgili Edirne... Fakat bu eserlerin ço u harap, içi ve dı ı otuz bin Müslüman'ın aynı zamanda namaz kılmasına yeten o muhte em Selimiye Cami'nin bile adırvanı kurumu , muslukları akıyor, be on ki i fiçılar ba nda abdest alıyor. Kapalı çar ısı pek güzel tamir edilmi ama bombo duruyor. Evkaf idaresi birkaç milyon lira tahsis etmi . Lakin çok milyonlar ister.

çinde Allah'a daha çok yakla ılan “Selimiye” siyle, asırlara meydan okuyan köprüleri ve di er anıtlarıyla Edirne Türk medeniyetinin ve azminin en mühim merkezlerindedir.

Ho ça kalınız!

Çorlu İçesi

Her yerde oldu u gibi Çorluda da Tercüman'ın bütün gazetelerin toplamına satı ı var. Bu yüzden pek candan kar ılandık. Sevgili okuyucular' daha iner inmez çevremizi ku attılar. Dert döktüler, izahat aldılar bizden. Toplantı yaptı ımız sinema salonu, buram buram sıca a ra men hınca hınç doluydu. Civar köylerden gelenler olmu , içeriye giremeyenler kapıları ve sokakları tutmu tu. Sinema salonunu bilhassa kadınlar ve çocuklar i gal ediyordu.bütün arkada larımız gibi naçiz ahsıma da gösterilen iltifat ve yakınlıklar, bizim, bu yurтта yazar ve gazete olarak bir ihtiyaca cevap verdi imizi gösteriyor, gönlümüze ferah veriyordu.

Çorlu, bütün Trakya içinde güzel onarılmı ve en bakımlı ilçelerimizden biridir. Geni asfalt ve cadde etrafında, gösteri li yapılar, parkla, ma azalar, pastaneler sıralanmı tır. Bilhassa orduevi yazlık kı lık tesisleri ile ehriñ can damarı gibidir. 15 bin nüfusu olan bu güzel ehir, birçok illerimize imrenme verecek ölçüdedir.

u var ki, “seyyah-ı alem” Evliya Çelebi'nin yazdı ına göre Çorlu 17. yüzyılda, bugünkünden çok daha güzel ve zenginmi . “Cümle üç bin kadar kiremit örtülü tahtani fevkani kargır bina hanesi vardır. On be mahalle Müslim ve on be mahalle kefere sayılmı .” Diye genel tavsiye yapılan ehriñ çar ısı da öyle anlatılıyor:

“Altı yüz dükkanı vardır. Amma çar ısının güzel kısmı bir büyük caddenin kenarına dü üp üstü örtülü beyaz ta larla dö enmi tir.” Evliya Çelebi, Çorlu'nun bugün adı sanı kalmayan me hur peynirlerini de öyle tarif ediyor:

“Peyniri, Anadolu, Arap ve Acem ülkelerinde me hurdur. Hatta hurdece Çorlu peyniri, dil peyniri, ka gaval peyniri, ne Kemah katık peynirine benzer, ne de Midlli peynirine. Padi ahlara ve cümle diyarlara hediye gider ki, Mısır'ın “Cübnü Halum” u onun yanında güya Varna peyniridir. Zira, Çorlu sahralarında nice kere yüz bin koyunlar vardır. Cümlesi ol vadi ve çimenzârın nice bin türlü çiçeklerinden otlayıp süt hasıl ederler.” Çorlu'da tanı tı ımız bir eczacı dostumuz Türkiye'de çıkan hemen her dergi ve gazetenin ve yazarların “sa cı, solcu, gerici, komünist” gibi damgalarla damgalanarak, halkın yanlı yola sürülmesinden ikayet etti:

- Bizim talebeli imizden beri bu böyledir, diyordu. Be enilmeyen ve fikrine dü man olunan kimselerin böyle çirkin ekilde tesirsiz ve donuk bırakılması, yurda faydadan çok zarar vermi tir.

Kendisine hak verdim ve bu aydın uurundan dolayı tebrik ettim. Çünkü, fikir hürriyetinin yerle mesi için bu a a ılık damgacılıktan sıyrılmamız lazımdı.

Yine memur bir okuyucum:

Çorlu'ya Diyanet leri'nin bir çok Kuran kursu açması ve yetkili hocalar göndermesi lüzumunu belirtti. Çünkü halk buna ihtiyaç duyuyor ama, çocukları okutacak esaslı kimseler bulunmuyormu . Ben de sayın Çorlu halkının, milli duygulara, milli ruha ve mukaddesata iyice sarılmamız gerekti ini ifade ettim ve onlara Liday kralı Krezüs'nün u me hur dersini hatırlattım: Pers Kralı Kurus, flozof Kral Krezüs'ü esir etmi tir, fakat Lidyalılar Prs Kralına isyana hazırlanmaktadır. Kurus'un bu isyanı kan ve iddetle önleyece ini anlayan Krezüs, halkını katliamdan kurtarmak için dü man kralına u ö üdü verir: Ey Kral, Lidyalıları ba ı la. Bundan böyle seni üzecek bir ey yapmamalarını istiyorsan, birini yollayıp yanlarında sava silahları bulundurmalarını yasak et. Elbiselerinin altına uzun gömlek, yüksek konçlu ayakkabı giymelerini buyur. Ey kral, çok geçmeden erkeklerin de i ip kadınlı tı mı görecek ve sana kar ı ayaklanmalarından korkmayacaksın.

te, dedim... Elinden dili, dini, tarihi, mukaddesatı, milli ahlakı, aile sevgisi, dost ba lılı ı ve yardım duygusu alınan milletler, tıpkı Lidyalılar gibi olur. Onların artık kalkınmasına, müspet bir i yapmasına ve dü mana kar ı koymasına imkan yoktur.

KABAKLI,Ahmet,Halka ve Olaylara Tercüman,23 A ustos 1962;yıl:1, sayı:312, syf:2

Tekirda

Tekirda 'da genç milliyetçilerin iyi çalı tıkları zaman nelere gücü yetti ini gözlerimle gördüm. ehri kalbi "Türk Oca ı" nda vuruyordu. Nice seçkin hakimler, avukatlar, esnaf ve i çi vatandaşlar, üniversite gençleri o derne e ba lı idi. Türk Oca ı Ba kanı Sayın Mehmet Serez, kültürü, gayreti ve o asil Türklere yakı an efendili i ile Tekirda 'ın kalbini kazanmı bir esnaf dostumuzdu.

Tekirda , Türk tarihinin duygu noktalarından biri oldu u gibi, milliyetçilik ve hürriyetçilik fikirlerinin de biraz be i i sayılırdı. Çünkü büyük vatan airimiz Namık Kemal 1840'ta bu ehirde do mu tu. Cevherini ondan alan Tekirda 'ın bize yakınlık duyaca ı a ikardı.

Mademki sözü Namık Kemal'den açtık, size onun heykelinden bahsedelim. Büyük airin do du u ev, ne yazık ki kaybolmu , arayan soran da bulunmamı tır. Yalnız ttihatçılar zamanında onun büyük hatırası için küçük bir anıt dikilmi tir. 1949'dan beri ise Sinan yapısı, Rüstem Pa a Camii ile, hükümet kona ının çevreledi i meydanda, Namık Kemal'in boy heykeli durmaktadır. üphesiz büyük evladının heykelini dikmesi Tekirda 'ı övmemiz için bir sebeptir. Bu örnek kar ısında henüz bir Fatih heykeli bile dikemeyen stanbul, hicabından elini yüzüne kapamalı ve Diyarbakır bir Ziya Gökalp, Eski ehir bir Yunus Emre, Erzurum bir Nefi heykeli dikmek için harekete geçmelidir. Ama unu da söyleyelim ki biz, bu Namık Kemal heykelini hiç mi hiç be enmedik. Erkek güzelli i ile tanınan vatan airi burada çirkinle tirilmi , biraz da yabancı din adamlarına benzetilmi ti. Bu heykelin yerine daha güzelinin konulması için, Tekirda lı dostlarıma sonsuz sevgi ve himmetlerimi dilerim.

Tekirda 'ı yoksul ve bakımsız bulduk. Kaldırımlar ve sokaklar bozuk, evler viran, yeni binalar azdı. Sonsuz turizm imkanları ve tabiat cömertli i arasında, bu yoksulluk, çaresizlik ve i sizlik elem vericidir. Türkiye2ye 1718'de sı nımı olan Macar Kralı Rakeçi'nin maiyetinde bulunanlardan me hur Mikes "Türkiye Mektupları" nda , Tekirda 'da geçen hayatlarını içten bir iirle anlatmı :

"Deniz kıyısında böyle
Ömrümüzü geçiririz.
Onun köpürü üne bakar
niltisini dinleriz.
çinde balıklar oyna ır.
Ne e ile sıçra ırlar
Bizse kıyıda hep böyle,
Mahzun mahzun ah ederiz."

Bu iirdeki çaresiz ve bezgin hal, bugünkü Tekirda lılarda aynen mevcuttur. Ama bir kere dertler belli olup acı acı söylenmeye ba lanınca bir çözüm yolu bulunacak ve

Tekirda tarihteki refahına kavu acak demektir. Esnafta, gençlikte, basında, aydında ve idarecilerde hep Tekirda 'ın yükselmesi için fikirler ve hamleler gördüm. Pek çalı kan ve muhterem vai beyle yaptı ımız sohbette olsun, oförler Cemiyetinde, muhtelif meslek adamları ile hasbıhalimizde olsun, hep bu konu ve umumi memleket davaları konu uldu. Tekirda , henüz kalkınmamı ama, kalkınmaya hazırlanan bir ilimizdir. Londra Asfaltının buradan geçmesi de, ehre yeni bir hayat ba ı layacaktır sanıyorum. Eski adı Rodoste iken sonradan Tekfurda ı ve nihayet Tekirda olanve tarihimizin en güzel hatıralarını koynunda saklayan bu güzel ehrimize, gördü ümüz yakınlıklardan, dostluklardan ötürü sonsuz ükranlar arz ederiz.

KABAKLI,Ahmet,Halka ve Olaylara Tercüman,28 A ustos 1962;yıl:1, sayı:317, syf:2

Ke an

kinici Trakya yolculu umuzun en güzel duraklarından biri de Ke an'dır. Ben do rusu, bu kadar muntazam ve güzel bir ehirle kar ıla aca ımı ummuyordum.çünkü bir zamanlar burası bir sürgün diyarı idi. Ke an'a u rayan bir edebiyatçının aklına 19. yüzyılda yeti mi son büyük Divan airimiz zzet Molla'nın "Mihnet- Ke an" veya "Miknet-i Ke an" adlı eseri gelmesin olur mu? Ünlü airi bir gün sorgusuz sualsiz Ke an'a göndermi ler. ehri ileri gelenleri memleketlerine bir air sürüldü ünü i itince, onu alı ıp gördükleri bir saz airi sanmı lar. O ak am toplanıp yeni misafirlerini de araya alıp biraz ho be ten sonra:

"- Haydi a ık demi ler. Bize bir iki parça çalıp söylemez misin?" aynı zamanda tarihimizin en büyük nüktecilerinden olan (Sadrazam Keçecizade Fuat Pa a'nın da babası bulunan) zzet Molla, Ke an Belediyesi e rafının, bir divan airi ile saz airini birbirine karı tırdıklarını görmü ve u sevimli beyti söyleyerek i in içinden sıyrılmı :

" Biraz bedce çıkmı tı avazımız
stanbul'da terk eyledik sazımız."

te, zihnimde bu sürgün hayallerine dola ık olan Ke an, beni tertemiz asfaltı, içinde dola an ortlu turist kızları, mükemmel lokanta, gazino, park ve sinemalarıyla kar ılayınca biraz hayret etti imi saklayamayaca ım.

Edirne'ye ba lı olan 16000'i a kın nüfus barındıran bu kazanın bir çok dertleri arasında ne önemlisi mezarlık "mezarlık derdi" dir. Ke anlı bir çok sayın tüccarlar, muhtarlar, katipler ve hem ehriler tarafından bana bildirilen bu derdin esas ı udur:

"Kazamız gittikçe büyüüp, serpilmekte, diriler geni geni yatmakta fakat ne yazık, merhumlarımızı huzur içinde yatıracak bir yerimiz bulunmamaktadır. Halen Ke an'ın tâ bidayeti ekinde te ekkülünde tesis edilmi Tepe Mezarlı ı diye anılan bir yer vardır. Maalesef bu dar toprakta yüzlerce ki inin birbiri üzerine gömüldü ü acı bir gerçektir. Bu duruma memnun olmu iken, Ke an Belediyesi Anafartalar Caddesi üstünde bir asri mezarlık yaptırdı. Bu yüz dekarlık arazinin etrafı da geni lemeye müsaitti. Belediye masraf yaparak bu sahanın etrafını da güzel bir çit ile çevirmi idi.

Bu duruma memnun olmu iken, belediyenin 1962 yılı ba larında almı oldu u bir karar tekrar keyfimizi kaçırdı. Çünkü asri mezarlı a gömülme müsaadesi kaldırılmı tı. Bunun sebebini ara tırdık. Neymi neymi : Haa, efendim, Ke an spor kulübünün Edirne spor kulübüne 40 bin lira borcu varmı da e er asri mezarlık spor sahası yapılırsa kulübümüz bu borçtan kurtulacakmı .

Biz genç çocuklarımızın spor yapmasını istemeyen insanlar de iliz. Her alanda çevremizde cıvıl cıvıl hayat aksın isteriz. Fakat, unutmayalım ki bu hayatın bir de sonu vardır ve ölülerine hürmet etmesini bilmeyen milletler acı bir talihe müstehaktır. Bu durumu B.M.M. Ba kanlı na ve Edirne Valili ine defalarca yazdık. Cevap bile vermediler. te, çareler gösteriyoruz.: Ke an spor kulübünün borcunu seve seve ödemeye hazırız. Hemen bunu bize teklif etsinler. Sonra asri mezarlık sahası geni lemeye çok müsait oldu u için pek âlâ bir kısmı spor sahası olarak kullanılabilir. Bu hususu bütün bir ilçe halkının dile i ve üzüntüsü olarak arz ederiz.Bir yurt e er vatan haysiyeti kazanmı sa, yalnız dirilerin de il, ölülerin de yurdudur. Bizi ya atmak için can vermi alın teri ve göz nuru dökmü olan ecdadımıza hürmet ettikçe, gelecek nesillere daha iyi bir örnek verece imizden üphe olunmasın. Ölüm so uktur ama gerçektir. Sizi üzsem bile bu konuya dokunmaktan kendimi alamadım.

KABAKLI,Ahmet,Halka ve Olaylara Tercüman,31 A ustos 1962;yıl:1, sayı:320, syf:2

Güzel Fakat Dertli ile

ile'yi bazı dostlarım hayranlıkla anıyorlardı, çok güzel yermi , havası da güzelmi , hele denizi ve kumsalları pek hoş mu . Fakat bütün bunlara rağmen ile'ye gitmeyi ve denizini görmeyi pek arzu etmiyorum, çünkü bir faciaya sahne olmu tu. Bu facia benim baba ımdan geçmi de ildi, fakat baba ımdan geçmi kadar ıstırap duymu tum.

Bir hanım meslekta mızla aynı yerde vazife görüyorduk, yüksek tahsilli ve faziletli bir hanım. Efendisi stanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde doçentti, gençti, yakı ıklıydı, iyi ahlaklıydı, Türk diline dair makaleler yazıyordu, ufak çapta fakat faydalı eserleri de vardı. Be altı sene önce, bir yaz günü, bu genç ilim adamı yedi sekiz ya ındaki o luyla birlikte ile'ye gitmi ti. Oraya denize girmiler, bir aralık çocuk birdenbire baba ırmaya baba lamı , bo ulma alametleri göstermi . Sporcu ve bilhassa iyi yüzücü olan babası hemen ko mu , o lunu kurtarmı fakat kendisi bo ulmu .

a ılacak bir hadise; iyi yüzme bilen bir genç adam nasıl olur da bo ulur? Kramp mı geldi, kalbi mi durdu? Anla ılamadı. Zavallı e i o kadar ıstırap duydu ki, saçları döküldü ve ancak uzun bir tedavi ile yeniden saldı. ile anılınca her defasında o facia gözlerimin önünde canlanır ve görmek istemezdim. Geçenlerde orada bir vazife görmek icap etti, ister istemez gittim ve gitti ime pek iyi etti imi pek çabuk anladım.Yetmi kilometrelik, kıvrım kıvrım asfalt bir yol. Kısa a açların örttü ü yemye il tepeler arasındaki bu seyahat zevkli oluyor.

ile pek sevimli ve güzel manzaralı bir kasabadır, binaları da insanları da cana yakın. Lokantaları var ki denize en az iki yüz metre yukarıdan bakar, yaz günü Karadeniz'in mavi enginlerine kar ı oradan gelen tertemiz ve serin havayı teneffüs ederek açlı ımızı gidermek iki kat hoş oluyor. Etrafları denizle çevrili ve kıyıya yakın birkaç büyük kaya bu sevimli çevreye vah i bir güzellik veriyor, tabiat güzelli ini basitlikten kurtarıyor, o kayalar ve o kayalardaki oyuklar bana eski devirlerin korsan hikayelerini hatırlattı; fakat ile'yi korsanların barınak yaptıkları hakkında tarihlerde hiçbir kayda tesadüf edemedik.

ile'yi sevenler çok. stanbul'un zenginlerinden biri kayalara kar ı ah ap bir ev yapmı ki seyrine doyamadık. Batıda ve ta uzakta Kum Baba denilen yerde romancı Turan Aziz Beler bir motel i letiyor. Mü terileri hep Alman. Bu zat kı ın Almanya'ya gider. Bir iki

fabrika ile anla ırımı , fabrika i çileri veya mensupları grup grup gelirler on veya on be gün kalırlarmı . Dinlenmek için üç bin kilometre mesafeyi a arak ile'ye gelmelerinin büyük manası olmak gerek. stanbul'dan da hele Pazar günleri bin be yüz kadar yerli ve yabancı turist gelirmi . ile kazasında bataklık orman çoktur; orman idaresi kesim veriyor. Dert yananlar oldu: kestikleri odundan kömür yapanların elde ettikleri kömür miktarı memurun tahminine uymazsa bir kısmına nakliye ruhsatı verilmiyor ve kömürler da da kalıyormu , kaçak muamelesi de yapıldı ı oluyormu . Kömür, kesim yerinde yakıldı ma göre memurun neticeyi yerinde görerek muamele yapması rica edildi. Kaymakam stanbul'da oldu undan tahrirat katibine söyledik, uygun buldu ve söz verdi.

ile'nin suyu yok. Bu bir facia. stanbul vilayeti iki yüz bin lira vermi , fakat yetmez. Suyun nereden getirilece i de belli de il. Bir kaynak var mı . On be kilometre uzak mı , hem de yetersizmi . Yer altı sularından faydalanılmak isteniyor, fakat Türkiye'nin yer altı sularının haritasına göre ile bu kaynaktan da mahrummu . Yeniden ara tırma yapacaklarmı ! Amerika'da deniz suyundan içme suyu çıkarılıyor, fakat i henüz ba langıçta, bu usulün geli mesini mi bekliyoruz aceba? Ho ça kalınız!

KAFLI,Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 14 Eylül 1962; yıl:1, sayı:334, syf:2

Bursa Festivali

Bursalılar tarihlerini festivalle dile getirdiler. Emsalsiz güzellikler – Ye ilin 40 çe idi – Ucuzluk – Gayretli bir dernek ba kanı – er kuvvetlerinin marifeti – Ba arılı bir belediye ve zabıta

Hani masallarda bir ihtiyar çıkar ve:

Dile benden ne dilersen? Der. Bursa, bir bakıma misallerdeki ihtiyarı andırıyor. Tam 650 yıllık ihtiyar Bursa. stanbul'un hemen yanı ba nda bütün dünyaya sesleniyor: Dile benden ne dilersen?

Çünkü da ların en güzeli Uluda Bursa'dadır.yılın dört mevsiminde Uluda 'da gönlünüzce e lenebilirsiniz. Ça la ye ilinden türbe ye iline kadar 40 çe it ye ile, yaprak olmu , dal olmu , göz alabildi ine geni leyen ve ufuk çizgisi ile sarma dola olan Bursa Ovası'nda hayat ota kurmu . Bu ye il cümbü ün içinde her cins meyvenin

en olgunu Bursa'ya a ız tadı olmu . Deniz mi aradınız? Mudanya ve E kel'e kadar uzanmanız yeter. stanbul'un Florya'sından Altinkum'undan, Pendik'inden daha uzak de ildir. Marmara'nın suyu Mudanya'da daha güzel daha berraktır.denize girmek ho unuza gitmiyorsa, herhalde bir göl kenarında dinlenmek istersiniz. Bursa'da Ulubat ve znik gölleri sizi her bakımdan tatmin edebilir. Vücudunuz deniz suyunda ü ür, göl suyunda ürperirse yorgunlu unuzu Bursa'nın dillere destan kaplıcalarının sıcak sularında giderebilirsiniz. Hele tarih meraklısı iseniz Namık Kemal'in

Cihangirâne bir devlet çıkardık bir a ıretten.

Mısrasındaki sırrı ancak Bursa'da çözebilirsiniz. Sö üt beylerinin imparator olmak için attıkları ilk adımın mübarek eserleri Bursa'da Ulucami, Ye il Türbe, Emir Sultan, Tophane Türbesi,Yıldırım ve Muradiye Camileri olmu , çe me, sebil ve adırvan haline girmi tir. Bursa muazzam ku un kubbeler, gökyüzüne tırmanmı beyaz minareler ve ufuklar doldurmu ye iller, ye iller ehridir. Gelmi geçmi bütün hükümetlerimizin arayıp bulamadı ı bir ey daha vardır Bursa'da; ucuzluk!..

Bursalılar Tanrı'nın kendilerine bol bol ihsan etti i güzelli i dünyaya tanıtmak için seferber olmu lar. Bir dernek kurmu lar, bir festival tertip etmi ler. Festival komitesi ba kanı sayın Haluk Aksu, Bursa kadar aydın yüzlü, ho sohbet, hatır bilir bir genç i adamı. Ulucami yanında kurulmu olan Festival Merkezinde insan üstü bir gayretle misafiri a ırılıyor. Günün her saatinde yüzlerce de il, binlerce ki iyi memnun etmek ancak Haluk Uslu kadar memleket sevenlerin harcıdır. Yetmi bin misafiri a ırlamak dile kolay. Festival komitesi ba kanı müracaat eden turistleri evvela otellere, okullara, evlere ve çadırlara yerle tirmi . Sonra bu yetmi bin ki iden parası olanlara para ile Kültürparkta ve Stadyumda parası olmayanlara Çekirgede Muradiye'de, Ye ilde, Cumhuriyet alanında, Tophanede ve Hastanelerde hatta caddeler boyunca bedava festival gösterileri tertiplenmi . Festivalde Bursa'ya giden hiçbir fert gösterilerden mahrum kalmadı.

Fesat kumkuması

Bursa'ya ayak bastı ım gün 32 yıllık ö retmen Fevziye Sarı dert yandı:

Bursa'da festival tertiplenece i haberi duyulur duyulmaz, er kuvvetleri seferber oldu.

“Festival gavur icadı imi . Festivalde herkes gönlünün diledi i gibi e lenirmi . Hatta festivalde kadınlara sata manın da cezası yokmu .” Din ve geleneklerine dü kün Bursalılar bu dedikoduya inandılar ve festivalin ilk günü ço u soka a çıkmaya cesaret edemedi.

Festival komitesi ba kamı Haluk Aksu ile temas etti imiz zaman ba kan üzüntülü fakat iradeli bir tavırla: Evet, dedi. Festivali sabote etmek istediler. Festival hakkında çok menfi eyler söylediler. Fakat gördü ünüz ekilde festivalimiz ilk festival olmanın bazı kusurlarına ra men, olgun bir hava içinde devam eder. Festivalde mahalli ekipleri takdim eden Tarih Ö retmeni Nedim Bey, nükte ve mizah dolu takdiminde “izm” lerden iki tanesini sevdi ini bunlardan birincisinin “Kemalizm” , ikincisinin “turizm” oldu unu belirttikten sonra birdenbire sahnede airle ti ve:

Kötü edenlerin boynunadır vebal

Olgunlukla sürüyor Bursa'nın festivali

dedi. Bu sözlerden de belli oluyor ki, Bursa'nın “altın yumurtlayan tavu u festival” bıçaklanmak istenmi tir. Fakat slam'ın bu aziz beldesinde er kuvvetleri bir defa daha Osmangazi'nin sillesini yemi ler ve festival, ziyaretçiler için e ine rastlanmayan bir e lence me heri olmu tur. Her turistin asgari bir hesapla günde 30 lira bıraktı ı dü ünülürse altı gün içinde 70 bin ki i Bursa'ya 12,5 milyon lira bırakmı demektir. Bu rakam Bursa için iktisadi bir imkandır. Festivali baltalamak isteyenler milyonların Bursa'ya akmasını önleme e çalı mı lardır. Tanrı böyle ki ileri affetmeyecektir ve affetmedi ini Bursa'da, o tarih ve evliyalahrinde bir defa daha göstermi tir.

Festival müddetince Bursa2da kayda de er hiçbir adli vakanın cereyan etmemesi, ta kınıkların ba layaca ı yerde, ba lamadan evvel yok edilmesiyle kabil olmu tur. Bursa'da vazifesini müdrük bir polis te kilatı, ba larında emniyet müdürleri Adnan Çakmak oldu u halde çetin bir imtihanı ba arıyla sonuçlandırmı lardır. Belediye vazifesini bilerek ve isteyerek yapmı tir ve Bursalılar turistlere kar ı tam bir misafirperverlikte bulunmu lardır. er kuvvetleri sinmi ve mahvolmu lardır. Bursa ulular ehri oldu unu bir defa daha göstermi tir.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 20 Eylül 1962; yıl:1, sayı:340, sayfa:3

Bursa Tam Bir Kültür Merkezidir

Tabii bir çok güzelliklerin yanında 80 yıl önce bir tiyatroya sahip olan Hacivat, Karagöz ve Amcabey'in vatanı.

Orhan Gazi bir cami in a ettiriyordu. Bu cami yapılırken iki ki iyi idam ettirdi. Cami in aatında çalı an iki i çi kar ılıklı latifeler yapıyor ve i çiler i lerini terk ederek, bu iki akacı dostu dinliyorlardı. Cami in aatının bir türlü ilerlemedi ini gören Orhan Gazi, iki i çiyi idam ettirdi ama sonunda etti ine pi man oldu. ki insanın, ya amak için yaratılmı iki insanın ya amak hakkını ellerinden almı tı. eyh Kü teri, o iki zavallının hayallerini çizdi, ık oyunlarıyla perdeye aksettirdi. Orhan Gazi teselli buldu. eyh Kü teri' den bugüne de in o iki kafadar ya adılar. Cemiyetimizin gülünç taraflarını gözlerimizde canlandırdılar.

Saraylardan mahalle kahvelerine her yere fütursuzca girdiler. Bunlar Karagöz ile Hacivat idi. Bu iki heccav eyh Kü teri ile beraber Bursa'da gömüldüler. Süleyman Çelebi kabrinin hemen kar ısında uyurlar. Onlar uyudukları müddetçe Tanrı bu milleti güldürsün. 80 yıl evvel Bursa'ya bir vali geldi. Arabacısına emir veriyor, kasten arabasını çıkmaz sokaklara sürüyor, önüne duvar geldi i zaman "Padi ahın valisi geri dönmez. Yıkın u duvarı bir yol açın." diyordu. Dedi ini de yaptırıyordu. Böylece Bursa'da caddeler açtı, yollar yaptı. Ummanlar misali ilmi vardı. arkı ve garbı çok iyi biliyordu. Bir tiyatro kurdu. Eserleri bizzat tercüme etti. stanbul'dan sanatkarlar getirtti. Bursa böylece bir tiyatroya kavu tu ve adına Ahmet Vefik Pa a Tiyatrosu dendi. Bu isimde hayırlı evladın ecdadı hürmetle yad edi i vardır. stanbul'da bir inasi ve Namık Kemal tiyatrosu yoktur. te iki ehir arasındaki ahlak farkı. Tatlı su frengi edasında caka satan stanbul iel, Osman Gaziye layık Bursa...

Bursa'da bir Cemal Nadir yeti ti. Mizah edebiyatımıza ölmez tip kazandırdı. "Amcabey"... Bursalılar Amcabey'in gazetelere verilmi orjinallerini toplayıp bir sergi açtılar. Daha serginin kapısından girerken sizi sesli ve resimli Bursa iirleri kar ılıyor. M. Gündüz Göktürk'ün sesli iir sergisi. Resimler Bursa kadar renkli. iirlerin kâffesi Bursa üzerine, beraber dinleyelim:

Ziyaret

Mavi bir aydınlık vurmu yüzüne

Bir bahçeye çıkan merdivendesin
Ye il türbesinin altı yüz yıllık
Ah ap kapısı önündesin
Mimar vaz Pa a
Nakka Ali
Çini sanatçısı Mecnun Mehmet
Çelebi ailesi
Mermer bir sükutta toplanır durur
Pencerelerde bir tatlı ık
Duvarlarda nur
Masmavi bir çini aydınlı nda bin dört yüz yirmi birden beri
Çelebi Mehmet uyur

Sonra Cemal Nadir'im mütebessim Amcabey'leri. Galeride brahim Balaban'ın 7 parça köy hayatını canlandıran enfes tablosu. efik Özaksoy'un bir ömür vererek meydana getirdi i Türk motifleri sergisi. Bir tezhipçi kadar ustaca yapılmı cami, mihrap motifleri. Çevre nakı ları, Turgut Erdo an2ın Nonfigüratif 28 parça eseri. Genç ressamlarımızdan ve adını sık sık duyuran Kemal Yükselengil büyük boy üç tablosuyla sergiye katılmı . Koyu ve karanlık renklerdeki muvaffakiyeti bilhassa dikkati çekiyor. Ve sonra bir küçük çocuk bir büyük sanatkar; yüksel Özgür 6 ya nda sergi tertiplemi . 10 yıldan beri stanbul'da Maya Galereisi'nde, Galatasaray'da Amerikan Kültür Merkezinde, Kütahya'da açtı ı sergilerle istikbal için çok eyler vaat ediyor.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 25 Eylül 1962; yıl:1, sayı:345, sayfa:3

Yepyeni Bir ehir Adapazarı

Kız kaçırma, trafik kazası, hırsızlık gibi adli hadiselerde bu irin vilayetimiz adeta rekor kırıyor.

E er yeni açılmı olan Hürriyet Meydanı'nın sa ve solunda Yeni Hanı gibi 7-8 bina daha olsaydı, Adapazarı'na de il herhangi bir küçük Avrupa ehine geldi imizi zannederdim.

Sıcak bir gündü. Rutubetli bir sıcaklık. Sa 1 solu çiçeklerle süslü, ortası beton, uzayıp giden muntazam bir cadde. Ta ilerde bir minare, solda yeni yapılan i hanı, sa da güzel bir park. Evlerin hemen ikinci katlarında asılmı beyaz levhalar: Doktor... Avukat...

Doktor, Avukat... Neden bu kadar çok diye kafama saplanan suali bizim Adapazarı temsilcimiz Abdullah Bey öyle izah ediyor:

Adapazarı'nda adli hadiseler çoktur. Avukatlar bu yüzden fazladır. klim rutubetli, yaz sıcak, kış soğuk geçti i için de hastalık fazla olur. Mamafih son senelerde hastalık nispetinde bir azalma var. yerleri, fabrikalar müesseselerin de fazla olması doktorları muayenehanelerinden gayri maa temini fırsatını da veriyor. 700-800 lira bir müesseseden alırsa, bir o kadar da muayenehaneden çıkar, eh... Allah bin bereket versin

Adli Hadiseler

Biz Kırklareli' inde, Edirne'de adli hadiselerin pek az oldu unu dilmemi tik. Adapazarı'nda bu gibi düzen bozan hareketlerin fazla olmasındaki sebepler, me er ba ka imi . Bu hadiseler iki sebebe dayanıyor. Biri arazi, di eri kız. Türkiye'de en çok kız kaçırılan vilayetimiz Adapazarı imi . Bunlara bir de hırsızlık vakaları katarsanız Adapazarı polis ve jandarmasının ne kadar yüklü oldu u meydana çıkar. Bütün bunların dı nda Adapazarı'nın bir rekoru daha var; Trafik kazaları. Bunda da birinci. Anadolu'dan gelen büyük yolun buradan geçmesi, oförlerin uykusuzlu u, yolun tek olu u, ka nı arabaları, sürat gibi insanların dikkat etmedi i hususlar Adapazarı'na hiç hak etmedi i halde bir iki dert yüklemi .

Kazaların böyle çok oldu u bir ehirde kaç trafik polisi var biliyor musunuz? Sadece 13. bunların hafta tatilleri yok. Senelik izinlerde dü ülürse 10-11 memurla bu i in içinden çıkılmak isteniyor. Olur ey de il. Üstelik de bu ekip bütün fenni cihazlardan mahrum.

Hükümet Daireleri

Adapazarılıların son derece zahmet çektikleri bir husus daha var. Hükümet daireleri öylesine serpilmi ve da ılmı ki, evrak götürüp getirmek, imzalatmak, mühürletmek, neticelendirmek için vatanda ın iki- üç günü heba oluyor. Tapu dairesi bir tarafta, sıhhat müdürlü ü bir küçük evin ikinci katında. Maarif müdürlü ü küçük odalara sı ınmı . Bir

masa bir de iskemle koymu lar kıpırdayacak yer kalmamı . Masalar eski ve camlar kırık. Dairelerin aynı alanda olmaması nedeniyle bir sürü yanlışlıklarda oluyor. Kendisini ziyaret etti imiz maarif müdür muavini Mahir Bey bir vatanda a nüfus dairesini tarif etmek için akla karayı seçti. Vatanda nüfus dairesi diye maarif müdürlü üne gelmi .elindeki istidayı uzattı. Mahir Bey okudu bir ey anlamadı. Ka ıdı uzatarak:

- Yanlı geldiniz karde im, burası Maarif Müdürlü ü, dedi.
- Nüfus dairesi nerede?
- urada, buradan çıkın, sa a dönün, 100 metre kadar yürüyün kapısında yazar.
- Sa a mı döneyim beyim?
- Evet, evet, sa a dönün, yürüyün.

Vatanda bir ey anlamıyordu. Mahir Bey de elinden tutup onu nüfus dairesine götüremezdi. Adamca ız çıktı ama nüfus müdürlü ünü buldu mu bulamadı mı bilmem.

Adapazarı'nı su bakımından zengin gördük. Hatta bize izahat veren Merkez Jandarma Bölük Kumandanı Ya ar Herdel:

- Kı ın cenaze gömmek bile mesele oluyor. Mezarı kazıyorsunuz 15 dakika sonra su doluyor.

Anla ılan bu bol su yalnız toprak için. Çünkü Adapazarılıların % 80'i içme suyu olarak zmit'im Çene suyunu kullanıyor.

Kütüphane

Biz talebe iken Fransızca hocamız “Bir milletin kültürü kütüphanelerinden belli olur.” Derdi. Kütüphaneler ve kütüphaneciler hakikaten bir neslin yeti mesinde mühim tesirleri olan tesis ve kimselerdir. Hürriyet Meydanı' nın hemen sa ında caddeye saparken kö ede bahçe içinde bir küçük kütüphane var. Temsilcimiz Abdullah Bey'in ikazı üzerine içeri girdik. Beyaz saçlı i manca bir zat. Adı Talat Tarka. Babacan bir adam. ismimiz Adapazarı l Halk Kütüphanesi oldu. Diyor ve devam ediyor. 958'de kurduk burasını. O zaman sadece 3100 adet kitap vardı, imdi 14000 oldu. Her kitabı seven insan gibi bende de kitaba kar ı bir zaaf vardır. Nerede görsem hemen

âlâkalanırım. Çalmam ama ısrarla isterim. stanbul'a her gidi imde bütün dostları dola ır. 50, 60, 100 ne buldumsa yuvacı a ta ırım.

EROL, Tevfik, Halka ve Olaylara Tercüman, 26 Eylül 1962; yıl:1, sayı:346, sayfa:3

Adapazarı Gezisinden Notlar

340 mahkumun 300 küsuru kız kaçırmaktan suçlu

Adapazarı'nda adalık hali olmadı ı halde buraya neden Adapazarı denildi ini bir türlü bulamadım.bir tarihçi arkada bunun “ada” de il “ata”pazarı olabilece ini söylemi ti. Vaktiyle Mısır, Suriye, Diyar-ı Acem, Kafkasya üzerine yapılan seferlerde Tür k ordusu a a ı yukarı bugün Ankara Asfaltı dedi imiz yolu takip edermi . Yani ose az farklarla burası imi ve ordu stanbul'dan sonra büyük molasını burada yaparmı . Bu toprakların meyve ve sebze yeti tirmesi, et ve yumurta gibi yiyecek maddelerinin bol olması, yüzünden ordunun mola verdi i zamanlarda civardaki bütün köylerden buraya yiyecek ve meyve ta ınır satılırmı . kinci Sultan Mahmut zamanında (1837) kaza olmu . Nihayet 1954 Haziran'ında kendisine 6 ilçeyi de ba layarak 362457 nüfuslu bir Sakarya vilayeti meydana gelmi . Nedense Sakarya adı pek kullanılmıyor. Halbuki Sakrya daha güzel bir isim ve söyleni i Adapazarı'ndan daha kolay. Sakarya vilayetinde bugün 25 otel, 90 lokanta. 115 erkek 8 kadın berberi var. 35 fırın, 35 kasap, 25 sütçü, 10 gazozcu, 45 ekerci dükkani, 7 pastane, 4 hamam bulunuyor. Fakat bunlara mukabil 120 tane kahve hanesi var. Kahvehane bollu u sadece Adapazarı'na mahsus bir ey de il. Türkiye'nin herhangi vilayetine giderseniz gidiniz, kahvehanelerin çok olu u mutlaka dikkatinizi çekecektir.

EROL, Tevfik, Halka ve Olaylara Tercüman, 27 Eylül 1962; yıl:1, sayı:347, sayfa:3

1.10.2. Köy ve Köylü

Köyü ve Köylüyü Hiç Tanımıyoruz

Tanzimat'la ba layan Garba Do ru hareketinin bugüne kadar devam eden genel seyri dikkatle incelendi i vakit, Türk cemiyetinin muhtelif hayat alanlarındaki ilerleme temposu oldukça iyi görünür. Fakat geçirdi imiz zaman ve harcadı ımız emeklerle sosyal ve iktisadi yapımız dikkate alınırsa Köy cephesindeki beklenen sonuçların henüz elde edilemedi i de açıkça görülebilir. 1839 ile 1930 yılları arasında geçen yüz yıllık

bir zaman zarfında devletin arka plana aldığı konuların başında (köy ve ziraat) gelir. Hükümet tekilatı arasında Ziraat Vekaleti kadar kararsız ve programsız bir tekkül yoktur. İslahatçı devlet adamları sık sık (çiftçinin kalkındırılması) ndan bahsettikleri halde çiftçi için yapılan i ler hiçbir zaman onun önemi ile orantılı olamamı tır.

1908 i bir yana bırakalım, 1923 ten sonra dahi Ziraat Vekaleti birkaç defa kaldırılmış veya ba ka vekaletle ba lanmış tır. 1939 da ba layan buhranlı devrede de hükümetlerin ziraat ve köy siyasetlerinde gördü ümüz bazı (kıvılcıklar) dan da beklenen sonuçlar alınamamı tır.

Her eyden önce unu söyleyelim ki, köy davası sosyolojik bir problemdir. Yani bütün cemiyetin her hadisesiyle, her meselesiyle, her konusu ile yakından ilgilidir. Ve hatta bu yakınlık ve ilgililik, onun bütün cemiyet hayatına etki yapıcı bir kuvvet olarak var olmasının sebebidir. Ne yazık ki bu dava ne Türk sosyolojisinin ne üniversitelerin ve ne de di er siyasi tekküllerin (malı) olamamı tır.

Bu halin sebepleri üzerinde durmak konuyu pek fazla uzatır. u kadarını söyleyelim ki, Türk münevverli inin kafa yapısı, kültür ve medeniyet anlayı ı, i ve köy telakkisi, tabiat-insan münasebetlerinin sosyal, tarihi rollerine önem verdirecek derecede aktif ve akıcı de ildir. Sonra köy konusu her zaman tek taraflı ve dar görüşlerin kurbanı olagelmi tir. Onun Türk medeniyeti ile ve garplıla ma hareketi ile, olan sıkı ilgisi kavranamamı tır. Bugün dahi bu davanın tarihi, sosyal, iktisadi ve hatta ahlaki problemleri ta ıdı ı pek de anla ılamamı tır. Türkiye’de i çi sayısı bütün nüfusun yüzde on veya on be i oldu u halde elimizde bir Hukuku vardır. Halbuki nüfusumuzun yüzde sekseni köylü oldu u halde ortada bir (Ziraat Hukuku) yoktur. Türkiye’de insan-tabiat münasebetlerinin ekline, vasıtalarına, hedeflerine dair neler biliyoruz? Topraksız nüfus ne kadardır, cüce, küçük, orta ziraat i letmelerinin sahaları ne kadardır? Gibi sorulara verilen cevaplar hep (toparlık) veya (ortalama) dır. Kaç tane köy monografisi yapılmı tır? Üniversitelerimiz, statistik Genel Müdürlü ü, çitimaayat Enstitüleri ve ilgili resmi kurumlardan bu konularda neler ö renmi izdir?

Evet, dava hem bir ilmi, hem bir siyaset, hem de bir milli ahlak problemidir, tek deyimle sosyolojik bir problemdir. Fakat Türk sosyolojisi bugüne kadar hep spekülatif, nazariyeci ve taklitçi kalmı ; tecrübeci, arayıcı, yapıcı, ö retici olamamı tır. Bu arada güya köyün iç yüzünü oldu u gibi gösteren bir edebiyat alıp yürümü tür. Ve buna da

münevverlik yakın ilgi göstermi tir. Halbuki köyün iç yüzü denen tasvir ve tavsifler asıl realitenin kendisi de il, onun dı arıya akseden gölgeleridir. Asıl köy hayatı tasvirlerle, tavsiflerle de il, izahlarla yani ilmi metotla yapılan derin ara tırmalarla ancak (tanınabilir) yahut (izah) olunabilir. (Çoban kaval çalar, bu bir hazin teranedir) diyen altmı sene önceki bir airin, bugün (köylü bitlidir) diyen romancı arasında fark yoktur, her ikisi de hayatın dı görünü lerine aldanmı tır, veyahut aralarında realite anlayı ndan gelen az bir ayrılık vardır. Sözü uzatmayalım. Bilmem kaçmı yüzyılımı kutladı mız üniversitemize u noktayı hatırlatalım: Memleketi tanımıyoruz, köyü ve köylüyü hiç tanımıyoruz. Daha stanbul Üniversitesini bile garplı anlamı ile ilmile tiremedi imiz halde birkaç yenisini açmak istiyoruz. Garp medeniyetinin esas prensiplerinden biri olan (kemiyet) i bir yana bırakıp (kemiyet) lerle u ra ıyoruz.

Yazık oluyor Süleyman Efendiye...

DEM RKAN, Selahattin, Hadiselere Tercüman, 15 Kasım 1960; yıl:6, sayı:1953, syf:3

Köylü ve Hekim

“Sıladan Mektuplar” isimli kitabın muharriri Dr. Ali hsan Balım anlatıyor:“O zamandan henüz Tıp Fakültesinden mezun olmamı tım. Sılaya geldi imde hekim arkadaş ların muayenehanelerine u rayıp poliklinik yapmalarını seyreder, bir eyler kapmaya çalı ırdım. O zamanlar sıtma salgın halindeydi, hekimlerin ba lıca i i ve Kazancı kinin zerkleri yapmaktı. Hasta o kadar çok vakit o kadar dardı ki, ırngaları teker teker kaynatmaya imkan olmazdı. Ço u kere i nenin bir hastadan çıkarılıp ötekine sapladı ma ahit olmu umdur. Böyle kirli enjeksiyonlardan apselere ve cerahlere sebep olanlar hiçte az de ildi.

Bir gün hasta bir köylü hekime yalvarırcasına öyle diyordu:

Aman Dr. bey, aya mın altını öpeyim, u geçen sene yapıverdi in inneden yap! O ne zorlu inneydi. Aha bu cenedim (kalça) kızarıp i ti. Günlerce zarbindan (kuvvetinden) zonkladı, sonra da delindi, aylarca pis sular deli ti, aktı, aktı. O pis sularla bedenimde ne kadar hastalık varsa dı arı döküldü! Aha bugüne de in bir daha hasta olmadım. Gözünü seveyim, o zarplı bir inne daha yapıver, pahası ne ise paraya sı ar gözün!

Zavallı hasta bir hekim için yüz karası olan, enjeksiyondan sonra apse ihtilatını ballandıra ballandıra anlatıyor, kötülü ü iyilik diye yorumluyordu. Güler misin a lar mısın? Halbuki mesela ben i neden hiç ho lanmam, ilacı bile mecbur olmadıkça almam, i neyi ancak ba ka çare kalmayınca yaptırırım. laçla geçecek bir hastalık için ameliyat olur mu insan? ne de öyledir. Dr. bir i ne yazacak olursa:

nesiz tedavisi yok mu? Derim, çünkü usulsüz ve tedbirsiz yapılan i nelerden kanın zehirlenmesi ve insanın ölmesi ihtimali bile vardır.” Dr. devam ediyor:

“Yalvaç’ta çalı makta iken bir gün bir hastaya ça ırıldım. Hastayı gördükten sonra etrafımı saran di er hastalara da bakmak icap etti. Her hastayı muayene edip reçetesini yazıyordum. Fakat her seferinde de :

Aman, beyim, bir inne, benim derdim o innenin içinde!”

ste i ile kar ıla ıyordum. Ben bildi imden a madım, muayeneleri yaptım, reçeteleri yazdım, bırakıp çıktım. Ertesi gün hasta sahibi beni ilçe merkezinde ziyarete geldi ve dert yandı:

- Beyim, dün bütün köyü mahzun ettin. Sana muayene olanların hiç biri kederinden uyuyamadı. Ço u da bugün ehire ba ka tokturlara muayeneye geldi. Hepsi der ki: “ Bizim hastalık bu kadar a ır mıydı ki, Dr. hiçbirimize inne yapmadı?

ne iptidası bugün Anadolu köylerinde o kadar yaygın hal almı , enjeksiyonun sihrine cahil halk o kadar inanmı ve kapılmı tır ki bu batıl inancın sökülüp atılmasına imkan ve ihtimal yoktur. Bu hal i yapmasını (!) bilen hekimlerin ekme ine ya sürmektedir; bir damardan bir kabadan, bir koldan i ne yapıldıktan sonra hastanın kar ısına geçip:

- Sen i nelerin parasını ver, yeter, muayene için para istemez!”

Demek adet haline gelmi tir. Öyle ya “iki tık tık, bir el koymak” denilen hekim muayenesi, sermayesi olmayan, zor olmayan bir i . Bunun de erini halk nasıl anlar? Asıl mühim olanı sermayesi olan, eme i olan, hastanın canını acıtan, ona bir ey yapılmadı nı hissettiren enjeksiyon i idir! Çok kez sorarsınız:

- Adın ne?
- Benim mi?

- Ne zamandan beri öksürüyorsun?
- Küçük o lum askere gideli beri!

Yahut hiç cevap vermez, dilsiz, a ızsız otururu. Niçin sustu unu sorunca garip bir iddiada bulunur:

- Hekim de il misin? Hekimin hası isen derdimi taaa geriden ke fetmen gerek!...
- yi ama, sen hayvan ben baytar mıyım? Derdini söylemeyene derman bulunur mu?

Bu hal çar aftan, üfürükçülükten daha az mı tehlikelidir?Geri kalmı topluluklarda ça da ilimler bile hurafele iyor ve zararlı oluyor.Bunun içindir ki, milli davaların ba nda e itim ve ö retim davası var. Ho ça kalınız!

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 3 Ocak 1961; yıl:6, sayı:2001, sayfa:3

Köyün Sevgilisi

Köyün sevgilisi, bizim yedek subay ö retmen dostumuz Hayri Berkay'dır. Be ay önce gazetemizin polis muhabirli i görevini yapıyordu. Yeni evlenmi ti henüz. Maddi huzurunu kurmamı tı. Bir de (askerlik) gelip çatınca maneviyatı, sıfırı tükenmi ti. Zayıflamı tı, a zının tadı kaçmı tı, suratından dü en sinek bin parça oluyordu. Hangi köye, hangi da a atılaca mı dü ündükçe hafakanlar basıyordu. Yılgın ve bezgin hastalar gibi kendine her söylenen do ru sözü, bir teselli sanıyor, somurtuyordu.

te o havasızlık içinde ayrıldı bizden. Gitti, mektup bile yazmadı. Fakat, geçen gün izne gelmi . Gazetede görünce hayret ettim. Çünkü bu gelen Hayri Bey, o giden Hayri Beye hiç benzemiyordu. Sanki onu bamba ka bir adam yapmı lardı. Çehresi renklenmi , beli do rulmu , gözleri ferlenmi ti. Beyaz beyaz gülüyordu. Bir eyler yapmı olmanın, i üstünde bulunmanın, millet çocuklarına hizmet etmenin insanlara bah etti i o mutlu sevinç, o hareket, o kabına sı mazlık içindeydi. O yılgın insan de ildi artık. Anlatacak eyleri bir sohbeta vardık. Yapıp gördüklerini en çok bana anlatmak istiyordu. Köy okulu ve ö retmen konusu ile ilgilendi imi biliyordu.

- Aaabi, dedi. Ö retmenlik ne meslekmi yahu... Neymi o köy çocuklarındaki cevher! O zeka, o ilgi, okuyup adam olma arzusu bir harikaymı . Vallahi böyle bilmiyordum.

Bak, ne oldu biliyor musun? Beni Yozgat'ın Yerköy kazasının ekilli köyüne verdiler. Yüz yirmi ö rencim var okulda. Biz iki ö retmen arkada çalı ıyoruz. Beni müdür yaptılar üstelik. Mesuliyet alınca paçaları sıvadık tabi. Önce okulu öyle bir temizledik. Berbattı aabi. Milli büyüklerin resimlerini toz çamur içinden kurtarıp sildik, camlattık, layık oldu u kö elere astık. stanbul'dan ya lı boya getirttim. Gece gündüz demeyip boyadım her tarafı. Be yüz kitap götürüp güzel bir kitaplık kurdum. ki er kitap ta çocuklara hediye ettim. Köy okuluna daktilo bile soktum aabi...

Ya idarecilerin, aydınların, halkın ilgisi... Görsen gözlerin ya arır. Okul için bir dedi imiz iki olmuyor. Beni öyle sevdiler ki, okulumuzu "örnek okul" yaptılar. Maarif Müdürü Abdülkadir Ariç ile, valimiz Kemal Pa ao lu'na gittik. Adeta "dile benden ne dilerse!" dediler. Üç yüz küsur metre galvanize su borusu istedik. Elektrik boruları istedik. Okulun ihata duvarları için 2000 lira istedik. Hepsini verdiler. Allah razı olsun. Sonra kaymakam beyden ve ilkö retim müdürü sayın Ne et ahingöz'den gördü ümüz yakınlı ı anlatamam.

Kaza aydınları okula yardım için sanki yarışıyorlar. Ziraat müdürü bütün kitaplarını bize ba ıladı. Okula 50 dönüm toprak bıraktılar. Fideler getirdik. Onlar bir ye erirse. Halk ta çok seviyor ö retmeni. Her i imize ko uyorlar. Devamsızlık konusunu hallettik. Hatta, ba ka yerde okuyan çocukları bile, sırf biz okutalım diye köye ça ırıyorlar. Valla a abey, bu iyi insanlara hizmet etmek, bu zeki çocukları okutmak büyük bir zevk. Beni görsen, yedek subay oldu uma kimse inanmıyor. Sahici ö retmenle de i meyecekler, nasıl aabi, be endin mi beni...

Hiç be enmez olur muydum. O köye ve bütün yoksul köylerimize Hayri Berkay gibi emek veren sevgili dostlarımı, onunla birlikte öpmek istedim. Bir yurt kalkınacaktı. Bu himmetler, yardımlar, sevinçler onu gösteriyordu. Anadolu'nun sert fakat sevimli gerçe i ile yüz yüze gelen aydınlar, artık kaygısız olamıyordu. Onları ö retmen yapan M.B.K kararını bir daha alkı ladım. Bence ihtilalin en müspet kararı i te bu, yedek subay gençleri ö retmen yapı ıydı. Bunun sürüp gitmesi herhalde çok iyi olacaktır.

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 8 ubat 1962; yıl:1, sayı:121, syf:2

1.10.3. Yurt Dı ındaki Halk

Türk i çiler Kızların Alman veya Di er Milletlere Mensup Erkeklerle

E lenmelerine Tahammül Edemiyor

Almanya'daki i ç i kızlar Türk arkada larına isim takmı lar: Veba

imdi Reha ren Almanya'da muvaffak olmu , olmu ama, bu emeklerini elbette ki Almanya yerine Türkiye'de harcamayı çok arzu ederdi. Reha ren'in Türkiye'den getirdi i i çiler Almanya'da adeta bir Türk kolonisi kurmu lar. Çünkü Almanya'da yalnız Türk i çilerinin çalı tı ı yegane yer Reha ren'in in aat irketidir. Burada Türk'lerden ba ka kimse yok. Türk'lerin mü terek bir yatakhanesi, ayrı özel bir a çıları vardı. A çı da Türkiye'den gelmi . Diyebilirim ki en rahat çalı an grup da bu gruptur.

i çilerin hepsi de Reha ren'den memnun. Esasen Reha ren de Almanya'ya getirdi i bütün i çilerle evvelce Türkiye'de muhtelif in aatlarda onlarla çalı mı , onları yakından tanıyor, i çiler de ona bir baba gibi sarılıyor. Haklarının onun tarafından tamamen korunaca ına inanıyorlar.

Almanya'ya bir yabancı geldi mi adeta buraya u rar burada misafir edilir. Kendisine Türk yemekleri yedirilir. Ondan sonra da nereye gidecekse oraya gönderilirler. Parası olmayana da para verirler. Konsoloslu un yapamadı ı i i bu mert Karadeniz i çileri yapıyorlar.

Ço u imdi otomobil de almı . Bazıları da ailelerini Almanya'ya götürmü ler. Mesela bunlardan biri Fevzi Kale'dir. Fevzi Kale uzun müddet Reha ren'le çalı mı . ren onu da Almanya'ya alıp götürmü . Kale evvelce Amerika'ya da staja gitmi Teknik Okul mezunu. Almanya'da karısı ve iki çocu u var. kisi de okula gidiyor. Kısa zamanda çocukları Almancayı ö renmi ler. Hanım ve misafirperver bir karısı var. Karısının sabahtan ak ama kadar i i gücü, Almanya'ya gelen Türkleri gezdirmek onların alı veri ine yardım etmektir. "Almanya'da tanımadı ım ma aza kalmadı artık." Diyor.

Kar ıla tıkları Güçlükler Ve Ya ayı ları

Almanya'da i çilerimiz çe itli güçlüklerle kar ıla maktadırlar. Güçlüklerin ba ında lisan meselesi gelmektedir. Lisan bilmeyen i çilerimiz dertlerini anlatamamakta ve haklarını koruyacak yolları bulmakta zorluk çekmektedirler. kinci güçlük de bizzat Alman'ların

kuru, ruhsuz ve egoist olmalarından ileri gelmektedir. Bizim misafirperver, cana yakın samimi i çilerimizin yanında Alman'lar o kadar maddi oluyor ki, bu yüzden i çiler adeta üzüntüye kapılmakta ve Almanya'ya geldiklerine bin kere pi man olmaktadırlar.

Para Meselesi

Hükümetin manasız ve tabî ki imkansız kararları yüzünden bizim için bulunmaz bir döviz kayna ı olan i çilerimizden maalesef hiçbir ekilde istifade edememekteyiz. ç i kazandı ını banka yolu ile gönderememektedir. Zira serbest piyasada 300 , 350 kuru a sattı ı Markı banka yoluyla Türkiye'ye gönderip onu 2,25 kuru üzerinden bozdurma a razı olmuyor. Bin bir emekle kazandı ı paraların Türkiye'ye intikali ile bir hayli zarara girece ini anlayan i ç i elbette çe itli hileli yollara ba vuracak ve ailesine parayı o yolla gönderecektir. Nitekim bugün milyonlarca lira hükümetin i çilere bazı haklar tanımaması yüzünden heder olmaktadır.

Veba Nedir?

ç i kızlarımız, erkek i çilerimizin adeta ba belasıdır. Erkek i çilerimiz onların talyan, Yunan, Alman ve muhtelif yabancı erkeklerle gezmelerine, e lenmelerine tahammül edememektedirler. E lence yerlerinde gördükleri kızlara hemen bıçaklarını göstermekte ve hatta bazen de dövmektedirler. Çünkü bazı kızlarımız o kadar ieri gitmektedirler ki oraya adeta i e de il de sabahlara kadar dans salonlarında e lenmeye gitmi lerdir. Henüz ya ları 18'i bulmayan küçük küçük kızlarımız, her gece dans salonlarında Alman ve talyan erkeklerin kollarında boy göstermektedirler. Bu durum elbette ki erkek i çilerimizi üzmektedir. Kız i çilerimiz erkek i çilerimize "veba" ismini takmaktadırlar. Bir e lence yerine erkek bir i ç i geldi mi kızlarımız hemen "veba, veba" deyip oaradan kaçmaktadırlar. Bu durum çok üzücü olmaktadır. ç ilerimiz bene darılması aileleri üzülsün, hele ilgililer tela a hiç dü mesin, ben gerçekleri yazmak zorundayım,

AKDO AN, Lütfü,Halka ve Olaylara Tercüman, 7Kasım 1962; yıl:2, sayı:388, syf:3

1.11. Tiyatro ve Halk

Eski ehzadeba ndaki Me hur Tiyatrolar

O zamanlar bu tiyatrolar gündüz kadınlara gece erkeklere açık bulunurdu.

A... Karde do rusu gidemem. Davetsiz yere helvacı ile dolmacı gider.

Bu biraz da haset ve hasretin ifadesiydi. Öyle gecelerde hava müsait ise civar evlerin pencereleri açılır, uzaktan olsun güzel bir eser dinlemek ihtiyacı kısmen olsun giderilirdi. te kadınların bütün görüp görecekleri e lence, ya arada bir mahalleye gelen saz heyetleri, yahut ehzadeba ındaki tiyatrolarda haftada, on be günde bir verilen gündüz temsilleri idi.

Gece o da yasaktı. Erkeklerin de kadınlardan farklı olarak bir kahveleri vardı. Oralarda oyunla, sohbetle vakit geçirirlerdi. te bu mahrumiyetler yüzünden Müslüman stanbul Ramazanı on bir ayın dinmeyen hasreti ile beklerlerdi.

Bu bir ay, kendilerinin, mahyaların nurlandırdı ı stanbul'da hayat ve hareketin kayna tı ı günlerdi. Kadın, erkek, çoluk çocuk oruçla geçen bir günün ak amında yeni bir ruha, yeni bir hayata kavu mu gibi ne elenir, serpilirdi. Ne yazık ki bütün bu hayat ve hareket sahası çok dar ve mahduttu, Ramazan da e lence yerlerinin toplandı ı yer. Saraçhane ba ından itibaren Direklerarası, ehzadeba ı, Veznecilerden. Bir de kahveleri bol olan Fatih Camiinin etrafı vardı. Eski Ramazanlarda aleni oruç yemek suçtu. Hatta hapis cezası bile vardı. Bu yüzden gündüzleri lokantalar ve kahveler kapalı olurdu.

kindi namazından sonra buralarda büyük bir faaliyet ba lardı. Lokantalar açılır, vitrinlere bir sürü ve nefis yemekler sıralanırdı. Kahvelerin önleri de temizlenir, iskemleler dizilirdi. Ak am ezanına yakın evlerine dönerler, ellerinde Hasan Pa a fırının henüz çıkmı buram buram çörek otu kokan yumurtalı pideleri, simitleri ile bu kahvelerin önünden geçerken oruç keyfi ile bir fincan kahvenin hasretini duyarlardı. Ak am ezanına on be dakika kala ehzadeba ı Caddesi bombo kalırdı.

Yine bu sıralarda ehzadeba ı tiyatrolarının kapıları açılır, halılar, bayraklar, adam boyu ilanlarla süslenirdi. Ramazan e lenceleri arasında tiyatrolardan sonra ortaoyunu karagöz ve kukla idi. Bunlar da tiyatrolar kadar ra bet görürdü. Karagöz ve ortaoyunu büyük kahvelerde oynatılırdı. Her birinin ayrı kahveleri vardı.

TARLAN,Muhtar, Halka ve Olaylara Tercüman,22 ubat 1962; yıl:1,sayı:134, syf:3

Tuluat Tiyatroları ve Me hur Kel Hasan Efendi

Me hur Hasan Efendi'yi esasen Allah komik olarak yaratmı tı.

Bugün yava yava tarihe karı an bu cazip, renkli, aynı zamanda da milli oyunlarımız zarif Türk mizahının birer abidesiydi. İmdi evvela tiyatrolardan ba layalım. Sonra sırasıyla Karagözün ve ortaoyununun en orijinal çe itlerini, fasıllarını kendilerine mahsus tekerlemeleri, nükteleri ile nakledece im.

Eski stanbul tiyatrosu pek az alaka gören, hatta bu yüzden pek tutunamayan, geli emeyen bir sanat kolu idi. O zamanlar bütün stanbul'da, ehzadeba ı'nda üç, Galata'da iki, Beyo lu'nda da iki tiyatro vardı. Bu tiyatrolarda mü teri bulamadıkları için devamlı temsiller veremezlerdi. Bir eser ancak bir gece oynanabilirdi. Hele taassup devirlerinde tiyatro sanatkarı cemiyetin en itibarsız, en haysiyetsiz adamı idi. Mahkemelerde ahadetini bile kabul etmezlerdi. Hele slam dininde affedilmez bir günahı. Harem, selamlık tiyatrolarda vardı. Oyunlar, gündüz hanımlara, gece erkeklere oynanırdı. ehzadeba ı'nın üç tiyatrosunda ayrı ayrı guruplar çalı ırdı.

ark Tiyatrosu: Burada Komik ehir Hasan Efendi, icrayı lebbiyat eylerdi. Burası sonra sinema oldu. Ve iki sene evvelde yıkıldı.

Ferah Tiyatrosu: stanbul'un bu en büyük ve tarihi tiyatrosu bundan birkaç sene evvel bir kaza neticesinde yanmı tı. İmdi yerine aynı yerinde ufak bir sinema vardır.

Ferah Tiyatrosunda daha ziyade ciddi guruplar dram kumpanyaları temsil verirlerdi.

Türk tiyatrosuna büyük hizmetler eden büyük sanatkar "Manakyan Efendi" bu tiyatrodaki senelerce en güzel eserlerini vermi tir. Ondan sonar operet gurupları, muhtelif temsil heyetleri, bir müddet de Darül Bedai de çalı mı tır.

Millet Tiyatrosu: Burası İmdi Turan Sinemasıdır. Eski stanbul'un en süslü, en kibar, en temiz tiyatrosu idi. Burada da belli ba lı sanatkar gurupları temsiller verirlerdi. Benim hatırladı ım zamanlarda, yani Me rutiyetten sonra cesur ve fedakar memleket gençlerinin bütün istiskallere, hakaretlere gö üs gererek kurdukları ve Donanma Cemiyetinin nam ve hesabına çalı an "Donanma Heyeti Temsiliyesi" vardı. Bu guruptaki genç sanatkarların hemen hemen hepsi, Darülbedai'yi ilk kuran sanatkarlardı. Birçokları ebedi hayata intikal eden bu kıymetlerden hayatta kalanlar,

çok genç ya ta sahneye atılıp, bin bir kahır çeken ve bugün ehir Tiyatrosunun ve tiyatro sanatının iki de erli üstadı Büyük Behzad'tır ki, imdi ona baba diyorlar. le Galip Arcan'dır. Tuluat tiyatrosunun, hala hatıralarda izi kaybolmayan sanatkarı Hasan Efendi “ bi ” denilen komik tipinin örnek ve sembolü idi.

Esasen Allah onu komik olarak yaratmı tı. Kafası, basık, yassı burnu, gür kara ka ları, bütün bunlara ra men irin yüzü ile Hasan Efendi sevilecek bir adamdı. Hususi hayatında tam bir stanbul efendisi idi. Kibar, zarif, nüktedan bir zattı. Gayet temiz giyinirdi. Geni yakalı samur kürklü paltosu pek me hurdu. Her güzelin bir kusuru vardır, derler. E er bu bir kusur ise Hasan Efendi içinde biraz fazlaca hasis derlerdi. Bunu söyleyen de yabancısı de il karde iydi. Ben de bir defa ahit oldum. Son zamanlarda sahneden çekilmi , ehzadeba ı'nda “Necmi stikbal Kıraathanesi” isminde bir kahve açmı tı. Kendisi de ekseriya orada otururdu. Etrafı tabii daima kalabalık olurdu. O; bu kalabalık dostlara sigara vermemek ve onların kendisinden sigara istemelerini önlemek için bir paket açardı... Paketi yava yava çıkarır. Avucunun içinde itina ile açar. Kendi kendine söylenir gibi.

Bir tane ak am yeme inden sonra, bir de yatsı vakti. Bunu da yatmadan evvel içerim... Eh... Sabahleyin kalkınca da bir tane lazım. Bir tanede fazla varmı , onu da imdi içeyim. der, paketi cebine yerle tirirdi.Kahvenin devamlı mü terileri buna alı mı lardı. Ondan zaten bir ey beklemezlerdi. Ancak kızdırmaktan, onu konu turmaktan ho lanırlardı.

TARLAN,Muhtar, Halka ve Olaylara Tercüman,23 ubat 1962; yıl:1,sayı:135, syf:3

ark Tiyatrosunda Bir Ramazan Temsili

Üçüncü çingıraktan sonra perde açılır, kanto ba lardı.

Biz ehzadeba ı çocukları, i in kolayını bulmu tuk. Hüseyin Efendinin avcuna bir çil kuru sıkı tırdık mı paradiyi boylardık.

Bu tiyatronun içi de ayrı bir alemdi. Çay, kahve, gazoz, e lencelik fındık, fıstık, kabak çekirde i hatta dondurma, simit, çörek satılırdı. Sucular, bir ellerinde bir su ibri i, bir ellerinde iki bardak, halkın arasında dola ırlar, bardakları akırdatarak:

Ani ya buz gibi sudan içen. Otuz iki di inde trampeta kaldırıyor, buz gibi sudan içen... diye avaz avaz ba ırır. Di er satıcılar ellerinde sepetler, tepsilerde birbirini kovalar:

- E lencelik taze fıstık, kabak çekirde i, e lencelik...
- Haydi, buz gibi gazoz, limonata...
- Çaydan, kahveden...
- Dondurma kaymak, vi neli var, kaymaklı...

Diye ses rekabeti yaparcasına cıyak cıyak haykırırlardı.

Bu hengame arasında kırmızı perdenin arasından bir çingirak sesi duyulur. ehzadeba ı'nın senelerce orkestra eflisi inhisarında tutan Kemani Yorgi Efendi, sahnenin önündeki yüksek makamını i gal eder. Di er sazlarda etrafına dizilir. Sazlarını akort etmeye ba larlardı.

İkinci çingiraktan sonra perdenin altından bir el uzanır. Nota defterini Yorgi Efendiye verirdi. Sanki bütün bu kantolar notalı, muntazam eserlermi gibi, bu adet hiç ihmal edilmezdi. Edilmezdi ama, notalar daima Yorgi Efendinin önünde kapalı dururdu. Nihayet üçüncü çingirak çalınır. Bozuk düzen orkestranın kulakları yırtan gürültüsü arasında perde açılırdı. evvela kantolar faslı...

Bu kantocuların bir adı da “ antöz” dü. Bu antöz hanımların oyunları da bir usule, bir sıraya tabi idi. Evvela, en yeni ve en acemi kantoculardan ba lanır, kıdem ve ehliyet itibariyle devam ederdi. Benim zamanımda iki son kantoları daima amran Hanım oynardı.

Sıra kantoculara iki er, üçer oyun oynayıp sıralarını savarlar. Sıra sayılı fırtınalara gelince salonda bir kayna madır ba lar. Çünkü hepsinin sayısız tutkunları vardı. Hele amran Hanımın sırası gelince; daha perde açılmadan evvel salon alkı tan yıkılırdı. Onun her seferinde tekrarladı ı “yangın var, yangın var” kantosu ba layınca kıyamet kopardı. amran Hanım bu kantonun ara yerinde sık sık:

Yangın var, yangın var, ben yanıyorum. Yeti in a dostlar tutu uyorum, dedikçe kulis arasından biri girdikçe:

Yangın vaaarrrr... Beyo lunda Asmalı Mescitte...

Diye ba ırır. Sonra elinde bir hortumla bir tulumbacı sahneye fırlar. Sözde yangını söndürdü. En sonra amran Hanım, sahnenin ortasına gelir “yangın var, yangın var” diye tir tir tepinir. Külhanbeyi pozlarıyla göz kırpar, bıyık bükür, nara atar, hatta seyircilerle akala ır. Ve böylece perde kapanırken salonda alkı lar, tepinmeler, ısıklıklar gırla giderdi. Türk tuluatçılı ına yıllarca hizmet eden bu de erli sanatkar, aynı zamanda faziletli bir hanım, meziyetli bir aile kadını idi.

amran Hanım, nevi ahsına münhasır, orijinal bir sanatkardır. Senelerce stanbul halkını pe inden sürükledi. Ben kendisini tanıdı ım zaman çok ya lı idi. Buna ra men her ya ta, her i ten bir yı ın tutkunları vardı. Bunlar, tiyatronun devamlı mü terileri idi. uracıkta ona ait bir iki hatıramı nakledivereyim. Bu suretle bugünün nesli de eski bir sanatkarı biraz daha yakından tanıma olurlar.

Hasan Efendiden sonra amran Hanım ark tiyatrosunun kar ısındaki Millet tiyatrosuna nakletmi , komiki ehir Na it beyle çalı ıyordu. Tiyatronun üst katındaki paradinin arkasında odalar vardı. Buraların o zamanın kadın sanatkarları otururlardı.

amran Hanımın da bir odası vardı. Bir yaz günü bu artistlerle oda kapısının önüne iskemle atmı oturuyorduk. Paradinin lo bir kö esinden ihtiyar, yüzü buru uk çok esmer bir kadın geçti. Tanıyamadım.

Bu kocakarı kim? diye sordum.

Eliz Hanım manalı manalı güldü:

amran Hanım, dedi.

Alay ediyor zannettim. Ne münasebet bu amran Hanım olabilir miydi... Sahnede onun yüzünde tek bir çizgi görünmezdi. i man, a ır vücuduna ra men o koca sahnede fırl fırl dönerdi. Haydi canım, alay ediyorsun, dedim.

TARLAN, Muhtar, Halka ve Olaylara Tercüman, 25 ubat 1962; yıl:1, sayı:137, syf:3

Kantoculara Vurulan Erkekler Hesapsızdı

Tuluat oyunlarında suflör bulunmaz ama sahnelerde suflör kapa ı yine de bulunurdu.

Ne münasebet efendim. amran Hanım burada paralı olarak yatıyor. Bu odanın bir günü 50 liradır. Kızı her zaman yanındadır. Bugün banyo yapmak için evine gitti. Kızı zengindir.

u halde neden annesini hastaneye vermi ?

amran Hanım bu ekzema hastalığını on seneden beri çekiyor. Göstermedikleri doktor, yapmadıkları ilaç kalmamı . Nihayet evde bakılamayacak hale gelince bir ay evvel buraya getirdiler. İnsanlar ne hale geliyor... Yıllarca bütün İstanbul'u arkasından sürükleyen koca sanatkar amran Hanımın bu hazin akıbeti beni çok üzmü tti.

Yava ça odadan çıktım. On gün sonra da öldü... Gelelim bahsimize... Yine ehzadeba ma dönelim...

Kantoculardan bahsediyorduk. Eski kantocular mesleklerine çok dü kündüler. Hepsinin ipekten, tülenden, üzerleri renk renk pırıl pırıl pullarla i lenmi kanto elbiseleri vardı. Hatta bu onlar arasında bir rekabet mevzuu dahi olurdu. Birisi yeni bir elbise yapı mı ötekiler daha iyisini, daha zenginini yapmak için hemen harekete geçerlerdi.

Tabii bu pullar bol ık altında pırıl pırıl parlar, özene bezene yapılan makyajların yardımı ile de bu kantocu hanımların en çirkini bile sahnede bir ahu, bir melek olurdu. Sonra o zamanın erkekleri kadın yüzüne hasret... Çar afının altından kazara çıkmı bir kadın eli, bir kadın bile i gören erkek keyfinden kabına sı mazdı. Böyle pırıl pırıl, dekolte kadınları kıvrır kıvrır kıvrırken görünce akılları ba larından gider, onlar oynadıkça ahlar, oflar, yandım Allahlar eksik olmazdı. Bunlara bazen satıcıların muzip sesleri cevap verir, birisi co up:

- Anam yandım be...

Diye ba ırınca tiz bir ses:

- Buz gibi limonata, hararet söndürüyor.

Diye mukabele eder, bu nükteyi kavrayanların ne eli kakhahaları salonu kavrardı.

Hey gidi günler...

Eski tiyatroları hatırlayanlar iyi bilirler. Sahnenin tam önünde orta yerde bir delik vardı. Buraya seyircilere olan tarafı yuvarlak, kapalı ve sahneye olan tarafı açık yüksekçe bir kapak konurdu. Buna "suflör kapa ı" derlerdi. Ciddi eserler temsil eden tiyatrolarda bu deli e suflör girer ve elindeki piyesle oyunu idare ederdi. Tuluat kumpanyalarında buna lüzum yoktu ama, adet yerini bulsun diye koyarlardı. Hasan Efendinin sahnesinde de bu suflör kapa ı vardı. Kantolardan varyetelerden sonra perdenin arasından yerine oturtulurdu. Burada size suflör kapa ının bir azizli ini anlatayım. Millet tiyatrosunda Na it beyin kumpanyasında çalı an Mari Fersa Hanım,

zamanının en gözde, en sevilen sanatkarlarından. Gözleri çok güzeldi. Kendi de güzel, alımlı, çalmlı bir kadındı. Sahneye fırtına gibi çıkardı. Yine bir ak am kulisin arasında perdenin açılmasını bekliyor. Perde açılıyor, müzik gayet kıvrak bir endridüksiyon çalıyor. Mari Hanım, her zamanki gibi kulisten ok gibi fırlıyor tesadüfen o gece de suflör deli inin kapa ı kapanmamı . Kadın hızını alamıyor, do ru delikten sahnenin altına uçuveriyor. Tabi hemen perde kapanıyor. Halk i in alayında... Alkı lar, ıslıklar kıyamet kopuyor. Fakat Mari Hanım sadece o gece de il, utancından bir ay sahneye çıkamıyor. Bunlarda sahnenin cilveleri... Tuluat tiyatrolarının dekorları bir acayıpti. Sahnenin iki tarafında hiç de i meyen kulisler... Bunların üzerinde kırmızı, kenarları sarı püsküllü ve bir sarı kordonla bir tarafa toplanmı perdeler resmedilirdi. Bu tuluat kumpanyalarının hepsinde aynı idi. Sahnenin geri kısmında da tavana asılı, icap ettikçe makaralarla inip çıkan perdeler vardı.

TARLAN, Muhtar, Halka ve Olaylara Tercüman, 27 ubat 1962; yıl:1, sayı:140, syf:3

ark Tiyatrosunda Kel Hasan'ın Bir Temsili

Halayık ve bi tiplerini yaratan Kel Hasan'ın yarattı ı bir oyun

Bunların üzerinde de ucuz, tabii, acemi bir ressamın elinden çıkmı salon, orman, oda, hapishane, deniz, kamara resimleri vardı. Bu perdeler yerine göre kullanılırdı. Bütün zahmeti ipini çözüp, tavandan sarkıtmaktan ibaretti.

Kamara, yani oda perdesinin ortası kesilmi , bir kapı açılmı tı. Bu kapıyı bir perde örtmektedir. Kapının iki yanında iki konsol resmi, üzerinde birer kocaman ayna, eski zamanın fanuslu lambaları ve bir saat resmi vardı. Sahnenin bütün möblesi, senelerden beri, her yayıldıkça sahneyi toz, dumana bo an kocaman, ancak iki üç ki inin sürükleyebildi i bir halı, birkaç iskemle, bir de tahta masadan ibaretti. Pek müstesna gecelerde bu masanın üzerine lütfen bir keten örtü örtülürdü. Tuluat oyunlarının aktörleri de hemen hemen aynı idi. Hala da böyle devam etmektedir. Evin ihtiyar bir efendisi vardır. Buna tuluat lisanında “moruk” derler. Bu ihtiyar, ya esnaf, ya tüccar, ekseriya da bir çiftlik sahibidir. Ve zengin bir adamdır. Evin emektar u a ı “ibi ” daima komik inhisarı altındadır. Her tuluat oyununda u ak muhakkak komik olacaktır.

U a ın, yani komi in hiç de i meyen muayyen bir kıyafeti vardır. Beyaz bezden bir pantolon, önü dü meli, kırmızı bir mintan. Belinde kocaman dü ümlü bir ku ak,

ba ında önü kesik bir fes, ayaklarında cedik pabuçtan ibaret olan bu kıyafet senelerce bir anane halinde devam etmi tir. Beyaz pantolona “komik donu” denir, halkı güldürecek bütün keramet bu dondan beklenir. Di er ahıslar ev sahibinin genç o lu ki adı da “Sirar” dır. Bir de evin kahyası vardır. Bu kahya, hemen hemen daima hain bir tip olarak canlandırılır. Efendinin genç kızına a ıktır. Onu elde etmek için envai türlü dolaplar çevirir. Fakat sahnenin kahramanı komik, onun bu melanetlerini önler ve hatta çok defalar öldürür. Sonra da komiklik olsun diye koyun i irir gibi paçasından üfler. Bu kahyaya da “Tiran” denir.

Bu dört ki i oyunun temelini te kil eder. Evin hanımı, genç kızları halayıkları, u akları kadroyu tamamlar. Bu halayık ve u akların vazifeleri de sırası geldikçe el pençe divan durmaktadır. Bunlara da “Maiyet” denir. Haydi muhterem okuyucularım, üçüncü çingirak çaldı. Suflör kapa ı yerine oturtuldu. Sahnenin ön lambaları yandı. Perde açılıyor. imdi hep beraber komiki ehir Hasan Efendinin me hur oyunlarından birini seyredelim.Dekor: bir oda, iki tarafta iki er hasır iskemle. Hepsı bu kadar.

Perde açıldı ı zaman sahne bo tur. Oradaki renkli basmadan yapılan kapıdan tuluat kumpanyalarının gedikli ihtiyarı “Asım Baba” girer.Sırtında yerleri süpüren bir cübbe, ba ında abani sarık, aya ında alvar, elleri cübbenin altından arkada ına ba lı, sara tutmu gibi ba tan aya ı sallanmaktadır. skemleye çıkar:

- Kız evladın var mı, ba ında derdin var. Bu zamanda evlat yeti tirenlerin Allah yardımcısı olsun. Kız geldi, yeti ti. Bir an evvel ba göz etmek lazım. Eh... Akça pakça güzelce kızca ız. Tabi babasına benzemi . “Rasim Efendi” gayet çirkin bir adamdı.

TARLAN, Muhtar, Halka ve Olaylara Tercüman,28 ubat 1962; yıl:1,sı:141, syf:3

1.12. Halk Oyunları ve Dans

1.12.1. Halk Oyunları

Halk Oyunları Festivali

Halk Oyunlarını Ya atma ve Yayma Tesisinin düzenledi i Halk Oyunları Festivalinin dördüncüsü yarın Açık Hava Tiyatrosunda ba lıyor. E siz zenginlikleri dünyaca ün yapmı olan halk sanatımızın en ince, en zarif bölümlerinden birini te kil eden

danslarımızı bu surette tekrar doya doya seyretmek, alkılamak imkanı bulabilece iz. Bu sene ki festivalde on dört vilayetimizden gelen ekipler yer alıyor; Ankara, Balıkesir, Konya, Bursa, Erzurum, Gaziantep, Trabzon, Nevşehir, Kırklareli, Mudurnu, Muş, Silifke, Sivas, Yozgat ve Trabzon. Bunlardan Bursa ekibi bilindi üzere geçenlerde İngiltere’de düzenlenen Uluslar arası Halk Oyunları Festivalinde birincilik olarak büyük ün saldı, bu alandaki başarılarımıza bir yenisinin katmıştı... Çeşitli çalgıları, daima deşin ve ritimlerle bezenmiş müzik; seyrine doyulmayan kostümleri, zengin geleneklere dayanan geçmişi ve anlamı halk felsefesinin derinliklerinden gelen figürleriyle halk danslarımızı görmeli ve tanımalıyız. Unutmayalım ki çağda Türk Sanatı halk kaynaklarının verimiyle gerçek deşerini bulacak bütün dünya milletleri tarafından da kabul edilip benimsenecektir.

YENER, Faruk, Hadiselere Tercüman, 21 Temmuz 1960; yıl:6, sayı:1838, sayfa:2

Kars Oyunları

Kars’ta çıkan İkinci ve Hürriyet gazetelerinden öğrendi imize göre orada “Karsı Tanıtma Derneği” varmış; bu derneğin başkanı Av. Turgut Artaç’ın imzasıyla Valiliğe verilen mektubun özü şöyledir:

“Kars’ta, İstanbul’da ve Ankara’da Kars oyunları ve müzikleri diye Ruslardan, Gürcülerden, Ermenilerden, Kazaklardan oyunlar ve müzik gösterilip dinletilmektedir. Akordeon gibi çalgılar Türk çalgısı değildir. Derneğimiz dört kız ve beş Dada tan, davulcu ve zurnacıdan ibaret gerçek Kars oyun kolunu kurmuştur. Kurtuluş yıldönümlerinde ve diğer törenlerde, hele radyolarda bu ekibin gösteri yapmaları lazımdır. Bu ekibin Ankara’ya gidiş geliş ve orada kalış masraflarını Kars Belediyesi ödemelidir. Derneğin fahri başkanı tarih öğretmeni Fahrettin Kırzıoğlu’nun “Edebiyatımızda Kars” isimli kitabından da bin tanesi özel idare tarafından satın alınıp okullara ve kitaplıklara dağıtılmalıdır.” Oynatılmaması istenen oyunlar arasında Kuzey Kafkasya’nın meşhur amil oyunu da vardır.

Hür Yurt gazetesi “Bir Kağıf Daha Çıktı” başlıklı yazısında diyor ki:

“Kars’ta oynanan ve geçmişi Göktürklere kadar inen öz Türk oyunlarının isimlerini Ermenice’ye tercüme edip “On dört” oyununun karşılığı Ermenice “Dasniçors”, “amil” oyununun karşılığı “Kazaska”, “Yallı” karşılığı “Ververi” ve “Barında” karşılığı

“Çamgernam” olarak açıklanıyor. Bu tercümeçi bu oyunların isimlerini Fransızca, Almanca, İngilizce, gibi dillere de tercüme etseydi, onların karlılığını da öğrenseydik! Çalgıya gelince Kars oyunları, insan sesiyle de, davul zurna ile de, tekamül etmiş sazlarla da çalınır. Sosyete mensupları her yerde davul zurna nasıl çalınmazsa böyle toplantılarda da Kars oyunları keman, akordeon, klarnetle oynanır. Karsın köylerinde ise davul zurna ile oynanan oyunlarda Türklüğe has bir gurur ve çeviklik vardır. Bu veya bu çalgı ile oynanması tarihi Kars oyunlarının Türklüğüne de itirmez.” Türk oyunları ve musikisi gayet zengindir; yalnız Anadolu’da en az kadar yüz kadar Türk halk oyunu bulunduğunu bilirim. Asırlar boyunca Büyük Okyanus’dan Atlas Okyanusu’na, Rus bozkırlarından Afrika çöllerine ve Hindistan’a kadar fetihler yapmış bir milletin folkloru elbet çok çeşitli ve zengin olacaktır. Türk halkı yabancı oyunları almamış, fakat yabancılar Türk oyunlarını taklit etmişlerdir. Bir müddetten beri Yunanlılar o meşhur Karagöz oyununu bile benimsemişler, kendi malları gibi Avrupa’da ve Amerika’da göstermeye başlamışlardır. Onlar böyle yaparken bizim kendi oyunlarımızı yabancılara mal etmeye çalışmamız ahlaksızdır. Hele meşhur oyununu Ruslara mal etmek büyük gaflettir. Bu oyun asırlarca evvel Avar ve Çeçen Türkleri tarafından icat edilmiştir, bir adı da Lezginka’dır, Lezgi oyunu demektir. Lezgiler ise Kuzey Kafkasya’nın bir kısım halkına denir. Kuzey Kafkasya’nın istiklal ve hürriyet kahramanı meşhur bu oyunun motiflerine göre “zikir” ederek savaş gittiği için “ meşhur” oyunu diye de anılmıştır. Ruslarla çeyrek asır savaşın ve son derece dindar bir Türk ve Müslüman olan meşhur oyunun Rus oyunu ile Allah’ın anması tasavvur edilebilir mi? Kars çok eski bir Türk ülkesidir. Dede Korkut hikayelerinde kahramanlıkları anlatılan Oğuz Türkleri oralarda yaşamışlardır ve imdiki Kars halkı onların soyundandır. Bahis konusu oyunları Ruslar, Kazaklar, Ermeniler ve Gürcüler ancak taklit etmişler, bazı değişiklikler yapmışlardır.

Diğer Türk ülkelerindeki oyunlar gibi Kars milli oyunlarının da dayandığı birer kahramanlık hikayesi vardır, kaynağı Türk olan bir oyun yabancı olabilir mi? Atalarımızın asırlarca kullanılarak güzelleştirdikleri oyunları reddetmek, ataların emanetini ve atalarımızı reddetmek de ilmidir? Rusların meşhur Kazaska oyunu bile meşhur oyunun deşifre edilmiş bir eklidir; nitekim geçen Martta Paris’te bir gazinoda Kazaska diye seyrettiğim oyunda büsbütün deşifre edilmiş, adeta Fransızlaştırılmıştı. Kars’ta oynanan meşhur oyunu ise aslı gibidir. Zaten Kars’ta Kazaska oyununu bilen

pek az Türk vardır. Çalgıya gelince o bir vasıtaadır; akordeon, adından da anlaşılacağı üzere, Rus çalgısıdır. Elli altmış ki ilik orkestraların azımsandı ı bir devirde her zaman davul zurna ile yetinmek yerimizde saymak olmaz mı? “Karsı Tanıtma Derne i” nin teebbüsü haklı olarak bu vatan kö esinde üzüntü yaratmıştır. Milli varlıklarımızı yabancılara vermek vatan vermek gibidir. Ho ça kalınız!

KAFILI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 12 A ustos 1960; yıl:6, sayı:1869, sayfa:3

Kuzey Kafkasyalılar Gecesi

Kuzey Kafkasya, doğuda Hazar Denizi, batıda Karadeniz, güneyde Kafkas da larının karlı tepeleri, kuzeyde ise Kuma ve Kuban nehirleri ile çevrilmiş olan 240 bin kilometre karelik bir ülkedir. Zengin yeraltı ve yerüstü servetleriyle, çe itli tabiat güzellikleriyle me hurredur...

Bu memleketin halkı arasında çok çe itte diller konuşulur, bu dillerden bazıları da lar arsına sı nınmış olan birkaç yüz evlik tek köye mahsus gibidir; bununla beraber Kuzey Kafkasya’da hakim dil Türkçe’dir, nitekim 11 Mayıs 1918 de Demokratik Cumhuriyet eklerinden istiklalini ilan eden Kuzey Kafkasyalılar devlet dili olarak Türkçe’yi kabul etmişlerdir. Kuzey Kafkasyalılar vatanlarını ve hürriyetlerini savunmak için asırlarca ba ka milletlerle sava mışlar, bu sava ların en çetin ve amansız olanlarını Ruslarla yapmışlardır; yalnız Ruslarla yapılan sava lar, kısa ve uzun aralarla yedi yüz sene sürmü tür. Kuzey Kafkasyalılar bu sava larda yalnız kendi vatanları de il Orta Do u ve Anadolu’yu istiladan korumuşlardır; bu sebeple bilhassa on sekizinci asır sonlarından 1864 yılına kadar devam eden sava lar pek sert olmu , bütün medeniyet dünyası bu sava lara hayranlık duymuştur.

Kuzey Kafkaslıların mühim kısmı 1846 faciasından sonra Rus baskısı yüzünden Türkiye’ye gelmişler bazı bölgelerde yerleşmişlerdir. İstanbul’daki Kuzey Kafkas Türk kültür ve yardım derne i geçen cumartesi günü Taksim Belediye Gazinosunda bir “Kuzey Kafkasyalılar Gecesi” tertip etti; bu geceye Milli Birlik Komitesini üyelerinden bazıları ve çok sayıda Amerikalı dostlarımız e ref verdi.

Gecenin mühim kısmı dünyaca me hur Kuzey Kafkas milli oyunlarının gösterilmesiyle geçti; davetliler pek memnun oldu bu arada Kuzey Kafkasya’nın medeniyet, sanat,

cesaret, hak ve hürriyetlere karşı duydukları a k belirtildi. Kuzey Kafkas Türklerinin büyük Türk birli i içindeki de erleri açıklandı.

Kuzey Kafkas oyunlarının en me hurları Kafe, Leperüf ve Lezginkadır; Lezginkanın asıl adı yani yerli adı sadece Lezgi olup amil oyunu diye de me hurdur; çünkü me hur Kuzey Kafkas kahramanı ve devlet adamı amil bu oyunun ahengine uyarak Allah'ı zikrederek sava a giderdi. Kuzey Kafkasya'da her oyunun bir hikayesi ve efsanesi vardır; mesele Leperüf denilen oyunun hikayesi öyledir: Yeni evlenmi olan bir delikanlı sava ta a ır yaralanmı , evine getirilmı , cahil fakat gayet usta bir cerrah, yardımcısı ile birlikte kur unu çıkarmak üzere ameliyata hazırlanmı . Delikanlının çekti i korkunç ıstırabı yalnız alnından sızan so uk terler anlatmaya yetiyormu . Karısı kapının aralı ndan bunu görünce hemen kemeçe ve yayı almı , tatlı tatlı gülümseyerek kocasına yakla mı , hazır olan cerrah hayretle genç kadına bakmı ve kadın ona:

Baba sen i ine ba la!

Demi . Ne ret vücuda i lerken gelin o zamana kadar i itilmedi bir oyun havası çalmaya ba lamı ; yaralının süt karde i de ona katılmı , kendilerinden geçmi ler! O sırada cerrah kur unu çıkarmı , yaraya merhem koymu , sarmı .Delikanlı, çekti i ıstırabın farkında bile olmamı ve kurtulmu . Lezgi oyunun hikayesi uzundur, a ktan, heyecandan, asaletten örülmü tür; çevik bir güvercinin bir kartaldan korunmak için yaptı ı oyunları, kartalın önce nasıl a ırdı mı fakat sonra onu bir hamle ile tuttu unu andırır. Burada kartal a ık delikanlıyı, güvercinde seven fakat nazlanan bir genç kıızı temsil eder. Hemen hepsi amatör olan oyuncuların, bu arada yedi sekiz ya ındaki milli kıyafetli çocukların ba arıları davetliler tarafından çok alkı landı. Kuzey Kafkasya! Hak ve hürriyet u runa en çok fedakarlık yapan ve en çok ıstıraba katlanan aziz vatan; yalnız senden uzakta olanlar de il, ba rında olanlar gurbet çekiyorlar. Gurbet artık yetmez mi? Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 4 Nisan 1961; yıl:6, sayı:2085, sayfa:3

Türk Milli Oyunları

26 Mayıs Cumartesi günü stanbul'daki an Sinemasında Türk Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonunun tertiplede i milli oyunlar gecesi pek ba arılı oldu. Bu

müsamereye Cumhuriyet kanı Cemal Gürsel'de şeref verdiler, sonuna kadar dikkat ve alaka ile takip ettiler.

Türk Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu milli hudutları dışındaki Türk ülkelerinden Anavatanına göç etmiş olanların kurdukları dokuz dernekten teşekkül etmiştir. Bu dernekler, kültür ve yardımlaşma dernekleridir; son yüz sene içinde Türkiye'ye gelmiş ve yerleşmiş olan göçmen ve mülteciyi yahut onlardan üretilmiş olan birkaç milyon vatandaşı temsil etmektedir. Müsamerede Başkan Dr. Naim Ökten, federasyonun gayesini ve çalışmalarını anlattı. Sonra ben bir konuşma yaptım ve Türk milli oyunlarının karakterini belirttim: "Milli oyunlar üzerinde milli duygunun ve milli ahlakın derin tesiri vardır. Denebilir ki bu oyunlar milli ruhun milli musiki ile ahenkli olarak gözlerimizi önünde canlandırmasıdır. Avrupa'nın ve Asya'nın birçok ülkelerine yayılmış olan Türk topluluklarının milli oyunlarını seyrettikten sonra onlar arasında benzerlikler bulacaksınız. Aralarında bazı farklar ise esastadır. Bu farklar coğrafyanın ve hayat şartlarının tesirinden ibarettir. Milli oyunlara çeşitlilik verir, daha renkli, daha manalı, daha alımlı ve zengin kılar. Nitekim türlü bölgelerde yerleşmiş olan Türk topluluklarının kıyafetleri, giyimleri, güzel sanatları ve yaşayışları arasında da bu farklar göze çarpar. Lakin bu farklar o toplulukların birbirine karşı olan duygu ve düşüncelerindeki birliğe asla tesir etmez. "Milli oyunlarının zenginliği bakımından dünyanın hiçbir milleti Türk milletine rekabet edemez. Bunun sebebi de Türk milletinin dünya ölçüsünde bir millet olmasıdır. On bin senelik ve en eski bir medeniyete sahip bulunmasıdır. Türk milleti tarih boyunca hiçbir zaman hürriyet ve istiklalini kaybetmemiş, bir yerde bir Türk devleti sona erince başka yerde başka bir Türk devletini kuruldu ve yaşandı görmüştür. Bir kısım Türklerin ve Türk ülkelerinin bazen yabancı devletler idaresinde kaldıkları olmuştur, fakat bir müddet sonra kurtulmuşlardır. Bugün yabancı devletler idaresinde kalan Türklerinde bir gün mutlaka hürriyet ve istiklaline kavuşacaklarına inanıyoruz. İnançlarımızı kaybetmeyen insanlar muratlarına ererler. "Bir gün büyük Türk birliğinin gerçekleşmesi en kutlu ülkelerimizden, bu ülküyü, kutlu bir emanet gibi nesilden nesle devrederek yaşatacağız. Biz birer faniyiz, fakat Türk milleti kıyamete kadar yaşayacaktır. Gönülleri hürriyet ve istiklal aşkı ile tutulan esir kardeşlerimiz bugün kendi vatanlarında gurbet çekiyorlar, kendi vatanlarında bir gece hayatı yaşıyorlar. Fakat geceler kıyamete kadar sürmez. Onlar içinde sabah olacaktır." Çin'den Vardar

boylarına kadar dokuz Türk ülkesinin oyunlarını tahlil ettikten sonra bunların aynı sahnede gösterilmesini Türk birliğinin timsali olduğunu da belirttim. Hoşça kalınız!

KAFILI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 2 Haziran 1962; yıl: 1, sayı: 230, sayfa: 2

Halk Oyunları

İlk önce Yapı-Kredi Bankasının bu köklü yurt hizmetini Türklerle anmak isterim. Nice devlet tesisleri hala formalite çarkları içinde bocalarken, bir özel teebbüsün yüzlerce olan milli kültür hareketini, kalbimle alkışlarım. Bu banka iktidarı altıncı defa olarak, Anadolu halkları arasında uyuklayan ve mutlak bir ölüme mahkum görünen böyle oyunlarımızı, takım takım getirip İstanbul'un Açık Hava Tiyatrosunda, en zevkli en temiz gösteriler düzeninde aydın bakımlara sunmuştur. Her şey bir takdim meselesidir. Belki asıl yerlerinde gördüğümüz ve ilkel köylü matahları sayıp önemsemediğimiz bu oyunlar, geniş antik bir sahnede neon ışıklar altında, göz alıcı esbaplar, levent yapıları gençler, suna boylu kızlarla özel mizansen içinde ve kaliteli seyircilerin hayran bakışları önünde bir başarıya kavuşmuşlardır.

Katar katar Anadolu, bir sanat kervanı halinde İstanbul'a gelmiştir. "İstanbul" a güzel aslına hatırlatma amaçlı bir "Köhen Bizans" olmadığını düündürmeye gelmiştir. İstanbul'un iddialı aydınlarına, eski sandıklardan çıkan atlatkuma benzeri renkler, nakıllar, aydınlıklar getirmiştir. Milli bir balenin tohumunu ya anmış eski bir medeniyetin son kalıntılarını, kah hazin, kah neşeli dolunamları ile sade halk arasında gittikçe tükenmekte olan bir musikiyi getirmiştir. Anadolu bütün yetitli, bütün ıstıraplı, tarihi ve coğrafyası ile, bütün zevki, dirayeti ve gelenekleriyle iktidarda oyunlardadır. Ama, bütün dağınıklığı, babiloluğu, maziden kopmuşluğu, zamana yerle memnuniyeti, istikbale yönelememeliği de biz oyunlarda görüyoruz. Bir bankanın altıncı kere sunduğu, bu cömert renkler, cömert güzellikler, cömert hareketler... bana mısın demiyor. Dünyalar, fezalar deşiyor da bizim kaygısızlığı, vurdum duymazlığı deşiyor. İktidarı altıncı defa olarak, tam sekiz yıldan beri, Halk Oyunları Bayramında hiçbir yenilik, bir arpa boyu ilerilik görülüyor. Ne bir bestecimiz çıkıp bu engin neşeli toplayıp bir armonizasyon yapmayı biliyor; ne bir bale sanatçımız çıkıp onu iyi niyetli yurt çocuklarına adım atmasını muntazam saf tutmasını bir sanatkar gibi bakmasını öretiyor, ne de bir rejisörümüz. Anadolu

bölgelerini bir desteye toplayıp manevi çiçekleri ile bir vatan çelengi yapmayı dü ünüyor...

u kom u Yunanistan'dan gelen "Lykion Elinidon" takımı, ezdi bitirdi beni, ne yalan söyleyeyim...Aramızda ufacık bir deniz var ama, onların Avrupalı, bizim ise çok menfi anlamda Asyalı oldu umuzu acı acı dü ündüm. Takım gençlerini boylu poslu ve en sanatkar cinsinden özene bezene seçmi ler. En usta kıyafet uzmanlarına esbaplar hazırlatmı lar. Enfes i bölümleri, enfes mizansenler, harikulade güzel bir musiki düzeni bulmu lar. Kol ba ını çeken matmazel Londra'da bale tahsil etmi Eh, bu durumda bir antik olgunluk ölçüsü çıkmı meydana. Neden çıkmasın yani! Laf etmemi , çalı mı aydınlar. Milliyeti milli kültürün ihyasını amaç edinmi ler. Billahi, sırf onları görmek için binlerce turist gelebilir Atina'ya. Geldiklerine hiç de pi man olmazlar. Bizim oyunlar daha renkli hareketli, çe itli, asaetli... ama, kurunu uleda oldu u gibi bile de il, gittikçe daha azalarak, unutulurak, kalmı tır. Hiç kimseden sanat yardımı görmeyen gençler, bunlara ancak kendi insiyakları ile ya atmı lardır. O e siz oyunları, takdim etmek gücümüz yoktur. Ata ecdat hünerlerine kar ı utanmaktan ba ka bir ilavemiz olmamı tır.

Yapı-Kredi tesisinden bir ricamız daha olsun; yabancı veya yerli birkaç uzman getirsinler bu oyunları, bu eserleri, kıyafetleri, hareketleri ça da bir düzene koysunlar. Bize yepyeni, gerçek bir bayram sunsunlar, bizde büsbütün minnettar olalım...

Gidip görmeliyiz milli oyunları Türk Halkının ne üstün bir sanat doru unda ve aydınlarımızın bu halka ne kadar az layık, ne kadar parazit olduklarını anlamak için mutlaka görmeliyiz.

KABAKLI,Ahmet,Halka ve Olaylara Tercüman10 Temmuz 1962;yıl:1,sayı:288, syf:2

1.12.2. Dans

Sonu Ölümle Biten Korkunç Samoan Dansı

Saatlerce süren ve çulgın bir ritimle uzayıp giden bu garip ve çekici dans kıskançlık üzerine kurulmu tur.

Samoan dansı çok heyecanlı ama gaddar bir danstur. Samoanların çok kıskanç oldukları ve bu dans sayesinde kadınlarını önceden korkutmak amacını güttükleri

söylenmektedir. Dans eden savaçı önce, sevdiği kızın meziyetlerini ve güzelliğini ortaya koymak için arkılar söylemektedir. Ama onun asıl amacı kızını övmek değil öldürmektir. Çünkü genç kızın kendisine karşı sadık davranmamış olduğunu düşünmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek için savaçı, yorucu ve uzun bir dansa başlar. Genç kız da onunla birlikte dans etmek zorundadır. Saatlerce süren ve çığgın bir ritimle uzayıp giden bu dansın sonunda genç kız yorulmuş başlar. Savaçı genç kızını bir kenara çekmek fırsatını bulur ve bembeyaz gerdanına mızrağını batırır.

Resmini gördüğünüz dansörün adı Tavita'dır. Hakiki bir Samoanlı olan bu delikanlı 25 yaşındadır. Kendi ülkesinin danslarını yapmaktaki ustalığı yüzünden geniş bir öhret elde etmiştir. Genç kız Carol Abney adında bir Amerikalıdır. 23 yaşında olan Carol bundan önce birçok kereler Broadway sahnelerinde görülmüş bir profesyoneldir. Tavita ve Abney samoan dansını aynen yapmakta yalnız sonunu ölümle bitirmemektedirler.

Hadiselere Tercüman, 1 Temmuz 1960; yıl:5, sayı:1818, sayfa:4

1.13. Halk Müziği

1.13.1. Halk Müziği

Musiki Kültürü: Dün ve Bugün

Geçmiş yüzyıllarda, hele on sekizincide, bir musiki kültürü vardı: artık bugün öylesi yok, derler. Yana mak güç bu görüşe. Kütleye musikiyi ulatıracak araçların olmadığı bir ça da musiki kültüründen nasıl söz edilir? Diyeyi geliyor insanın... kültürü bu açıdan, kütle kültürü, kütle etimi açısından ele alırsak, on sekizinci yüzyılı bugünle kıyaslamak, ka mıyla uça ı kıyaslayıp ka mı insanları bir yerden ötekine daha çabuk götürür sonucuna varmak gibi bir ey olur. Musiki kültürünün on sekizinci yüzyılda bugünkünden çok daha ileri olduğunu görenleri tanıtlamak istiyorsak bu asıl ça ın sanatçısına, bugünlere kıyasla çok daha sınırlı çevrelerde bile olsa, gösterilen ilgi açısından olabilir. Musiki o zaman bugünkü kadar demokrat değildi. Musikiyi yoltan asıl bir soylular sınıfıydı (Soylulukları ister kandan, ister görgüden gelsin, önemi yok). Halk musikisi dinlemiyor muydu? Dinliyordu dinlemesine ama, o zamanlar bir halk musikisi, sanat musikisi ayrılmış olmadığı için, soyluların dinlediği musiki ne ise, halkınki de oydu. Halkın elencesi o zamanlar diyelim Mozart'ın sihirli flütüydü. Bugünkü gibi My Fair Lady ya da South Pasific değil. Bugün plak var radyo var,

televizyon var, bu sadece sihirli flütü olan on sekizinci yüzyıla kıyaslanmayacak sayıda yeniden halka indirmek için insan sever ki ilerin çabası gerekiyor.

Sihirli flütü bırakın bir yana, günümüz musikisini, bugünün insanını Mozart'tan daha çok ilgilendirmesi gereken ça da musikiyi halka kabul ettirmek için canını di ine takıp u ra ması gerek insan sever ki inin... Bugünde soylu ki iler var ve bunlar, Leonardo Bernstein televizyonda Mahler'i, Gabrielli'yi ya da elektronik musikiyi, di macunu reklamcılarının yöntemlerine ba vurarak tanıtmaya kalktı nda dudak büküyorlar. Ne yapsın Bernstein! Adam halkta ilgi uyandıracak, dediklerini dinletecek ki musikisi de bu yolla duyulabilsin. Kader kapıya dört kere vurmasaydı, ya da saadet arka bahçedeki çöp tenekesinin içinde olmasaydı, bir zamanların halk ö reticileri de halkın kafasına vura vura bunlardan söz etmeseydiler, bugün Beethoven'i kaç ki i tanırdı?

Eski günlerin kültür açısınd

bugünkünün tam tersi... bir besteci yerini hemen yenisine bırakıverir, unutulur giderdi. Geçmi günlerin musikiyle kaygılanmak, onlarla u ra mak, yalnız onları dinlemek, ça ın bestecilerini hiçe saymak... On sekizinci yüzyılda böyle ey yoktu. Bach mı? Tlemann mı? Dünün konusu buydu. Kimse Phillippe de Vitry dinlemek istemezdi. Hem Bach, omofonik yazının geli ti i, polifoninin tarihe karı maya ba ladı ı bir ça da, mu lak bir polifoniyle yazdı ı eserleri iç bugün Boulez mi? Carter mi? Sorusu kapalı kapıların arkasında kalıyor. Herkes, sorunsuz olarak, Çaykovski'yi, ya da Beethoven'i dinliyor.

Hor görmeyelim televizyonu, radyoyu, pla ı ve di macunu satıcılı ı yöntemlerinin sanata uygulanı nını... Bu sayede yüz binlerce insan Amerika'da bu yıl Gustav Mahler'i tanıdı. Bu sayede, bestecinin malzemesinin ses oldu u, her türlü sesle beste yapılabilece i bilinçlere girmeye ba ladı. Bu sayede Beethoven ve Çaykovski bile birer efsane olmaktan çıkıp gerçek yüzleri ile tanınmaya ba ladılar. Ama, henüz yolun ba nda bulunuldu u da bir gerçek. On sekizinci yüzyılı ö venler henüz kolaylıkla yalanlanamaz.

M MARO LU, Ihan K., Hadiselere Tercüman, 28 Nisan 1960; yıl:5, sayı:1756, syf:2

Bir Konserin Dü ündürdükleri

Türk müzi inin lehinde veya aleyhinde çok ey söylenmi tir ve yazılıdır. Ama, bu meselenin asıl ruhuna temas eden bir yazı görmedim. Müzi imizin, ehil olmayan ellerde can çeki me haline geldi ini evvela inkar etmemek lazımdır. Sonra da bu i in çaresini aramak.

Türk müzi i, melodi bakımından Batı müzi i ile kıyas kabul etmeyecek kadar zengindir. Ancak bu müzik, ilmi bir sisteme ba lanmamı tır. Belki de zamanla dejenere olup berbat bir piyasa müzi i haline gelmesine böyle ba ıbo kalması sebep olmu tur. Bu müzik, tek sesli ve bu yüzden de iptidai olmakla itham edilmemektedir. Halbuki, melodi tarafı ele alınarak çok sesli sisteme sokulabilir. Evvela Batı müzi inde mevcut ana tonlara tekabül eden makamları seçilir. Bunun dı ında pek orijinal olan bazı mürekkep veya tali makamlar alınır. Di erleri, yalnız tarihi bir hatıra olarak muhafaza edilir. Onlarla artık me gul olmaya de mez. Bundan sonra usul dedi imiz zaman vurgusunun da aynı ekilde düzenlenmesi lazımdır. Bunda da Batı müzi indeki esaslar alınır ve di erlerinden vazgeçilir. Nihayet, Türk müzi inde kullanılan sa lar da ıslah edilmelidir. Bunun ba ında akortlarının bir düzen altına alınması gelir. Bu hususta bizde henüz bir standart bile te ekkül edememi tir. Herkes sazını keyfince akort eder. Böylece, mesela aralarında titrem farkı bulunan iki üç tane la veya sol noktası hasıl olmu tur. Bunları kaldırmak, Batı müzi indeki titremleri esas olarak almak ve bütün akortları buna göre düzenlemek lazımdır. Sonra da, çok sesli denemeler yapılır. Bunda muvaffak olunaca ına üphe yoktur. te, asıl Türk müzi i bundan do acak ve bu orijinal Macar müziklerinin birbirinden derhal ayrılan orijinalitelere sahip bulunmaları ve milli bir karakter ta ımları gibi.

Müzi imizin en zayıf en eksik tarafı saz eserleri dedi imiz insan sesinin katılmadı ı parçalarıdır. Bu alanda bir pe rev, bir saz semaisi tarzımız vardır; bir de oyun havaları! Hepsi bu kadar. Dini musikimizde bu kısım biraz zenginle mi tir. Buna kar ılık bu alanda Batı müzi ini dü ünmeli.

Bizi bu satırları yazma a, Pazar günü dinledi imiz belediye Konservatuarı Türk müzi i konseri sevk etti. Büyük üstat Münir Nureddin'in idaresinde iki saatlik bir sanat ziyafeti sonunda adeta ga yolduk. Ama, i in bununla bitmeyece ini de unutmadık. te, böyle büyük üstatlara, büyük vazifeler dü mektedir. Halk ve ehil müzi imizin zengin

melodisini, ilmi ekilde Batı müzi i sistem ve tekni ine aktarmak, müzi imizi ıslah etmek ve kurtarmak onların i idir. Onlar bütün dünyanın takdir edece i milli Türk müzi inin yaratıcısı olabilirler. Bu konuda, Sayın Adnan Saygun'un mühim denemesini hatırlamak kafidir. Milli melodimizle bezenen Yunus Emre Oratoryosu derhal dünya çapında bir öhret kazandı. te, gidilecek yol budur. Yoksa eskide ısrar etmek beyhudedir. Bugün muayyen bir yere varmak için modern ta ıtlar dururken nasıl ata binmek aklımıza geliyorsa, bu i de böyledir. Biz, birçok sahalarda Batılılardan daha cevherliyiz. Yalnız onların sistem ve metodu bizlerden üstündür. Batılı oldu umuzu iddia ediyorsak, bizde bunu anlamalı ve cevherlerimizi bu fabrikada i lemeliyiz. Elde edece imiz netice, hiç üphe edilmesin ki, onların elde etti inden daha üstün olacaktır.

SERTO LU, Mithat, Hadiselere Tercüman, 11 Nisan1961; yıl:6, sayı:2092, sayfa:2

Radyo ve Musiki

Adapazarı'ndan bir okuyucumuz radyoda Türk musikisine az yer verilmesini tenkit milletin yüzde sekseni Türk musikisi istiyor. Radyodaki musikinin de yüzde seksen Türk musikisi olması icap etmez mi?' Eder, gerçek budur. Demokraside bunu ister. Lakin yüzde otuz üç olursa sesinizi çıkarmayınız. Çünkü bazılarına kalsa hiç Türk musikisi ne riyatı yapmayacaklar. Batı musikisi ne de alı mak gerek. Tadını alırsanız Batı musikisinde de çok güzel eserler bulundu unu anlayacak ve seveceksiniz.

KAFLI, Kadircan, Halka ve Olaylara, Tercüman, 20 ubat 1962; yıl:1, sayı:132, syf:2

Musikimiz

Merhum büyük airimiz Yahya Kemal'in çok güzel bir beytini hatırlarım. Der ki:

'Çok insan anlayamaz eski musikimizden

Ve ondan anlamayan, bir ey anlamaz bizden'

Bizden yani Türklü ün engin ruhundan, büyük tarihinden, sanatından, dininden, musikimiz' de gitgide bir üvey evlat muamelesi görmektedir. Ne Batının ne de Do unun üstün de erli klasik musikisini anlamak zahmetine girmeyenler en tapon piyasa na melerine dökülmektedir. Zavallı halkımız, en baya ı soydan Arap taklidi

isini bir ey sanan yarım aydınlar ise,

sanıp göklere çıkarmaktadırlar. Her kolda oldu u gibi, kar ılıklı iki nursuz yobazlık bu

Geçenlerde, sözüm-ona bir profesörün fikir kılıklı yazısını okudum da, utancımдан kırkırmızı kesildim. Ömrü boyunca Türk musikisi a a ı kalmı olan Yahya Kemal'e dalkavukluk eden fakat yine de onun sohbet meclislerine kabul edilemeyen bu ufak -alaturka' deyimini , kendisine bir mevki edinmeye çalı an ufacık adam, demek ki, hala ne eski musikimizin tadını ne de "Hac farizesi"nin kutsallı ını anlamı tı. Acıdım.

Dede Efendi, Hafız Post, Üçüncü Selim vs. gibi üstatların besteleri ile, en köklü, en zarif, en yi it ve çok zengin na meli halk türküleridir. Bunlarla alay etme e veya bunları unutturmaya kalkmak, koca maskaralıktır. Radyolarımız artık Sulukule havalarından ve piyasa iniltilerinden kurtulmalı ama, bunları da, Türk halkına bol bol,

ileri ve hamleci olmuyormu . te bunu dolamı lar dillerine. Ama unutuyorlar ki, Yunan musikisi Balkan na me aramızda fark vardır. Onların arasına iblis karı ıp akıllarını ba larından almamı . Kendi sanatlarından utanır bir millet haline dü memi ler. Bizdeki züppelerin cüreti o dereceye varmı ki artık milli de erlerimizi savunmak bir cesaret haline gelmi .

Radyoda bir dü meyi çevirseniz, hangi milletin istasyonu oldu unu anlarsınız. Yalnız Ankara ve stanbul radyolarını açınca üphe edersiniz. Acaba Amerika mı, ngiltere mi, Fransa mıdır? Radyomuzda o kadar çok yabancı parçalar çalınmaktadır. Bunu niçin yaparlar anlamam! E er halkın zevkini de i tirmek içinse, halk derhal dü meleri kapar küfür etmeye ba lar. Yok e er cazbant meraklısı birkaç insanı tatmin içinse, onlar, bize daha güzel ses getiren yabancı radyoları açar bol bol dinlerler. Bu hususta endazeyi kaçırılmamak ve halkı, sevgili musikimizden yoksun bırakılmamak arttır.

Bir sayın okuyucum ne yazıyor? Okuyun da dü ünün:

-Yabancı radyoları dinlemeyin, diyorlar. Yabancı radyoların ço unda iki üç saat Türkçe yayınlar ve türküler çıkıyor. Bir Pazar Bükre radyosunu açmı tık. Misafirler de vardı. Radyo aynen unu söylüyordu:

-Sayın dinleyicilerim, Türk radyoları sırf yabancı müzik çaldı ndan, bizim Türk plakları çalmamızı isteyen dinleyici mektupları gün geçtikçe ço alıyor. Hepsinin arzularını yerine getirece iz. Dolabımızda olmayan Türk plaklarını da temin edece iz.’
Ve okuyucum ilave ediyor:

- Biz mi Türk’üz, Bükre mi Türk? Takdir zatı alinize aittir.

Bende bu takdiri ilgililere bırakıyorum. Bükre radyosunun propaganda yayınlarını hangi maksatla yaptı mı söylemek bile abes, rica ederim. Halkımızın kendi musikisini komünist radyolardan dinlemesine ve dinlerken de azar azar zehirlenmesine imkan vermesinler.

Ahmet KABAKLI,Halka ve Olaylara Tercüman,3 A ustos 1962; yıl: 1, sayı:292, sayfa:2

1.13.2. Çalgılar

Ecdat Yedigâridur Ama Milyon Ederse Sattım oni...

Temel Do ru kemanının (Stradivarius) kemani oldu una ve onu bir milyona sataca ina inanıyor

Kudretli para hazretlerine saygılarımı sunar. Trabzon’un skenderpa a mahallesinden Temel Do ru’yu okuyucularıma takdim ederim. Heyecanlı elleri titreyerek, pürüzlü sesiyle:

kemani nederum?’ diye konu maya çalı an Temel Do ru’yu dinliyorduk. Nice kudretlerin gerçek kayna ı, nice harplerin gizli sebebi, nice kavgaların muharriki oldu unu duymu , okumu ve anlamı tık. Para hazretlerinin. Ama yıllar yılı saklanan up

konu masını güçle tirecek bir kuvvet oldu unu görmemi tik.

Sade hayatımızın akı ı içinde, bazen isteyerek, istedi imizin dı ında, saygı

bende saygılarımı arz ederim efendim. Sade hayatımızın akı ı içinde, bazen isteyerek, istedi imizin dı ında, saygı gösterdi imiz nicelerinin deruni vecd ile saygı duydu u

Do ru'nun Kemanına ve hikayesini kendi titrek sesinden dinleyelim:

Efendum, Penum sulalem aslen Gümü hanelidir. Bahçecilik, meyvecilikle geçinir idi. 1310 da Gümü hanedeki Ermeniler çekilmi lerdir. Sonradan babamdan dinledi ime göre, Dedem Muhsin Efendi, bu çekili te Ermenilerden bir keman satın almı . Papam

babamdan yadigardur diye sakladum. Yoksa ben keman çalamam. Evde çocuklar onunla oynarken telleri koptu, kutusi eskidi Trabzonun skenderpa a mahallesindeki evimizde bütün eski e yalarla birlik onu da kodim anbara. Yıllar böyle geçip gitti. Çocuklar buyudi, kalktık Trabzon'dan geldik Angaraya. Gene koduk onu anbara. Yıllar geçti. Baktum torunlar büyüyor. Tamir ettireyim oni de birine vereyim, ö rensin çalsın dedim ve tamir ettirip yata ımın ba una astım. Bekleridum ki torunlar çalacak ya a gele. Derken efendim, birkaç gün evvel bir gazete de bir yazı okudum. Bir milyon liraya satılan kemanlardan bahseden bu yazıyı okurken kafam attı. Benim kemanın içinde varidi bir yazı. Tuttum bir taksi gittum eve... ndirdum oni duvardan, paktum gazetede ki yazı tıpa tıp uyayı. Çocuklar, dedum nihayet milyoner de olduk.'

Ben Keman Çalamam

Temel Do ru bütün bunları anlatırken kemanını eviriyor çeviriyor ve titreyen elinden ucundan o tuttu, bir ucundan biz, içindeki bant üzerinde yazılı olanları okuduk.

Antonius Stradivarius Cremonensis

Faciebat 17 13'

Temel Do ru'nun ellindeki gazete kupüründe Alman Ansiklopedisine atfen yazılanlarla kemanın bandı üzerindikiler, buraya kadar tıpa tıp uyuyordu. Bizim de yüzümüz kızarmaya, ellerimiz hafif yollu titremeye ba lamı tı. Ama Temel Do ru'nun bandında Alman Ansiklopedisine atfen yazılan yazıda olmayan eyler de vardı:

Bandın sol üst kö esinde yarım bir küre üzerine ili tirilmi bir kitap ve onun kapa ında bir keman silueti. Yarım kürenin tam altında da kelimesi. Bir taraftan kemanın yarı karanlık içinde güçlkle gördüklerimi önümdeki ka ıda kaydederken bir taraftan da bu farkı belirlemek istiyordum. Daha ben sözümü tamamlamadan Temel Do ru kesti:

r benim kemanımın daha giymetli oldu una bir i arettur'.

Dı görünü ü ile 35-40 ya ında aslında 53 ya ında oldu unu, altı çocu u ile torunları bulundu unu iftiharla söyleyen Temel Do ru'ya aynı bandın üzerinde bir de Madde in Czechoslovakia' ibaresinin bulundu unu söyleyemedim. Stradivarius Kemanlarının adını bu kemanlarla ebedile tiren ustası Stradivarius'un talyan oldu unu anlatamadım.

etti i müddetçe ya ar' dedi i memlekette ya ayan Temel Do ru'ya gözümle gördü üm bir do ruyu söyleyemedim.

bunu da kaydet ricada bulundu.

konu unca titreyen elini önümdeki ka ıttan çekerken:

, bu para sana da yeter bana da' diye konu tu.

astı 1 milyonluk kemanını daha da titreyen ellerle kutusuna hassasiyetle yerle tirerek çıkıp gitti. Arkasından baktım

Halka ve Olaylara Tercüman, 10 A ustos 1962; yıl:1, sayı:299, sayfa:3

1.14. Halk Mutfa ı

1.14.1. Ramazanda İftar ve Sahur

Ramazan'da İftar Sofrası

Ramazan akamlarının belli başlı özelliğini iftar tekil eder, diğer zamanlarda her ailenin kendine göre bir yemek vakti olduğu halde, Ramazan akamları yeryüzündeki milyonlar ve milyonlarca Müslüman iftar vakti aynı saat ve dakikada, sükun ve huzur içinde sofraları başında bulunur. Ve dillerinde beliren besmele ve dualarla Ulu Tanrı'larına hamd ü yükr ile, ilk lokmalarını alırlar. Soy sop, dost ahbap, zengin fakir, hatta garip kimseleri etrafına toplayan iftar sofraları, İslam'da müminler arasındaki eşitlik anlayışının ne derece ileri gitmiş olduğunu gösteren canlı örneklerden biridir. Derece, sınıf, mevki ve rütbe farkı gözetmeden, aynı inanışlardaki insanları bir araya getiren bu iftar sofralarının benzerleri, başka bir dinde görülmez.

Fakat iftar vaktini iyi kullanmayı da unutmamak lazımdır. “Oruçlu kimseler akşam vakti iftar etmeyi geciktirmeyip, sahur yemeklerini geciktirdikleri müddetçe hayır ile yarırlar.” Hadis-i şerif'te de bunu izah eder. İftarın geciktirilmesinden murat, iftardan birkaç dakika önce sofraya oturup dua ve isti'far ile Allah'ın rahmetini bekleyip güneşin batması ile beraber orucu bozarak, bu mübarek zamanı boşa geçirmemektir. Nitekim; Hazret-i Peygamber iftarı gayet yavaş ve sükûnetle yapardı. Akşam namazını kılmazdan evvel birkaç taze hurma yerler, tazesini bulunmadığı takdirde kurusu ile, o da bulunmadığı zamanlarda bir iki yudum su ile oruçlarını bozarlardı. Yemeği de yine pek hafif namazdan sonra yerlerdi. Ziya Paya merhum Peygamberimizin hayattaki şu beyti ile pek veciz şekilde tasvir etmiştir:

“Taba ladı “perhiz” ile batını pakine,
“Dünyaya rahat eylemedi Seeyidü'l Be'er”

Bizde de vaktiyle iftar zamanı bir tepsi üstündeki zemzem suyu, peynir, reçel, simit, pide gibi hafif şeylerle oruç bozulduktan sonra akşam namazı kılınır ve namaz müteakip sofraya geçilerek nefis yemeklerle karın doyurulurdu. Birçok yerlerde hâlâ devam eden bu usûlün Haremeyni şerifeyn adetlerinden geldiği malumdur.

Vaktiyle bizde, Medine-i Münevvere'ye nazire olarak (Eyüp Sultan)'da iftara ra bet edenler çoktu. Rahmetli Abdurrahman ref Bey, bu konuda öyle der; “Hazret-i Halid de iftar etmek, bahusus yaz Ramazan'larında pek merguptu. Hayır sahiplaeri tarafından vakfedilmi hurma ve zezem gibi iftariyeleri kayyumlar camide bulunan cemaate da ıtırlar, ezan okununca oruçlar bozulur ve ak am namazı kılınır. Ondan sonra cemaat kebabçı ve kaymakçı dükkanlarına ve bir kısmı da bostan iskelesindeki kahvelere giderek evvelce tertip ve sipari ettikleri yemekleri yerler, ço u teravih namazını Eyüp'te kıldıktan sonra semtlarine dönerlerdi.”

Hadiselere Tercüman, 26 ubat 1961; yıl:6, sayı:2051, sayfa:3

Evlerde iftar Sofraları Nasıl Hazırlanırdı?

Bazı camilerde kadınların hazırladıkları iftar sofraları

Ramazan'da stanbul2da sık sık rastlanan kadın kafileleri vardır. Bunlar bir hocanın bir hafızın pe ine takılır, cami cami gezerlerdi. Ben iyi hatırlıyorum. Laleli2de bir Kızıлта cami vardı, onun imamı “... Hafız” namıyla tanınan bir zat idi. Rivayete göre bu zat lakabını söyleyenlere beddua etmi , ne olur ne olmaz belki bedduasına u rarım diye yazmadım. Bu zat, sırtında pırlıl pırlıl cübbesi, boynundan hiç eksik olmayan al atkısı, elinde 99'luk tespihi ile arkasına bir sürü kadın cemaati takar, Kızıлта 'tan Ta teknelere oradan Kalanderhane Camiine mekik dokurlardı. Günah söyleyenlerin boynuna olsun bu hocaefendi vaaz i ini biraz da ticari bir ekle sokup kendi ilim ve irfanına hayran olan zengince hanım efendilerden epeyce de dünyalık sızdırır, hatta vaazlarında bunu alenen ifade dermi derler. Bununla beraber bu vaaz eden hocalar arasında hakikaten muhterem dürüst din adamları da çoktu. imdi bu vesile ile birkaç sene evvel vefat eden Hafız Cemal Efendiyi rahmetle anmayı bir vazife bilirim.

Ramazanın ho görülen adetlerinden biri de camilerde kurulan iftar sofraları idi. imdi hâlâ devam eder mi bilmem. Uzak semtlerden büyük camilere – bilhassa Beyazıt Camiine teravih kılmaya gelen kadınlar evvela okunan mukabeleleri ve vaazları dinledikten sonra camilerin yan taraflardaki mahfelere çekilirler. Bu hanımlar her semtten ufak birer kafile halinde geldiklerinden ak am ezanından biraz evvel öbek öbek toplanırlar, gelirken sepetlerinden çıkınlarla getirdikleri iftarlıklarını açar, mükemmel sofralar kurarlardı. Pek meraklıları sofa örtüleri, peçeteler, tabak, çatal ve ka ıklar da

getirirlerdi. Sofralar hazırlanıp da iftar topu beklenirken yalnız gelmi hanımlar varsa evvela Tanrı selamıyla tanı ırlar sonra:

- Hanımcı im buyurun. Allah ne verdiyse beraber iftar edelim. Diye bir davet vuku bulur. Evvela biraz nazlanılır.
- Te ekkür ederim. Karde im yiyece im var. Siz rahatsız olmayın.
- A! lahi rahatsızlık ne demek. Buyurun buyurun karde im. Ne olacak. Hep Müslüman'ız elhamdülillah.
- Tabii, ükür Allah'a ... Mademki arzu ettiniz öyle olsun.

Diye sofralar birle tirilir ondan sonra mazeretler sıralanır.

- Kusura bakmayın hem ire, buraya her çe it yemek gelmiyor ki ... te kuruca çerez eyler...
- A teklif mi var karde , biz de öyle geldik. Bilmem sever misiniz? Kerimem kıymalı börek yapmı tı.
- Hay ömrüne bereket bayılıırım iki gözüm, çoktandır canım da çekiyordu.

TARLAN, Muhtar, Halka ve Olaylara Tercüman, 12 ubat 1962; yıl:1, sayı:125, syf:3

Eski ftar Sofralarında Reçelin Yeri Büyüktü

En fakir iftar sofralarında bile hiç olmazsa bir çe it reçel vardı.

- Buyurun afiyet olsun...

Bunlar, derli toplu yani muhite daha saygılı olanlar. Ben bazı ailelerin çırpıcı çayırına gider gibi ispirto lambaları, çay, kahve takımlarıyla geldiklerini caminin içini kokuta kokuta pastırmalı yumurta pi irdiklerini bilirim. Ezana birkaç dakika kala bu konu malar yava yava kesilir, herkes ba ını önüne e er ve iftar duasına ba lardı.

stanbul Ramazanlarının ne mühim hususiyetlerinden biri de iftarlardı. slam dininin emretti i sehavet ve civanmertli i, ırkının temiz ve asil ananelerinden de tevarüs eden Türk va Müslüman stambul'da bu vazife bol bol yerine getirilirdi. Hatta birçok Müslüman'lar Ramazanı böyle hayırlı bir hizmet için fırsat bilirdi.

Esasen bütün evlerde Ramazanda iftar sofrası hazırlamak bu mübarek ayın vazgeçilmez bir ananesiydi. Zengin sofralarında evvela büyük bir tepsi içinde mevsimine göre birkaç türlü reçel, birkaç türlü peynir, zeytin, pastırma, sucuk, vesaire gibi eyler konur.

Etrafına da Hasn Pa a Fırınının mis gibi pideleri, simitleri dizilirdi. Oruç bunlarla bozulur, arkasından çorba çe itli et yemekleri, sebzeler, pilav, börek ve tatlılar gelirdi. Her aile kendi imkanları nispetinde bu kaideye riayet eder en fakir evlerde bile hiç olmazsa bir türlü reçel bulunurdu. Eski stanbul mahallelerinde bugün tamamen ortadan silinip giden bir dostluk, bir beraberlik, bir yardımla ma gayreti vardı. Mahallenin ileri gelenleri Ramazandan evvel kendi semtlerindeki fakir, dul, ihtiyar olanları, bilhassa kimsesizleri tespit eder, zenginlerden vakti hali yerinde olanlardan toplanan para ve erzakı onlara münasip vech ile da ıtır, onların da ramazanda sıkıntı çekmeden ibadet etmelerini temin ederlerdi. Büyük zenginlerin ekabirin konaklarında iftar, Ramazanın daha ilk gecesinde ba lar bayrama kadar aralıksız devam ederdi. E , dost, akraba, taallükattan maada fakir ve dü kün Müslümanlar bu iftarların tabi ve lüzumlu davetlileri idi. Bilhassa din damları, me ayih dedegân Bekta i fıkrası bütün Ramazan bu iftar sofralarında hazır bulunurlar, bol bol yerler, içerler. Bundan maada zengin aileler, iftarlarında bulunan fukaraya “di kirası” ismi altında bir de bah i verirlerdi.Hanedan konaklarının hususi imamları vardı. Davetlilerle beraber teravih namazı kona ın büyük salonundan seccadeler yayılarak cemaatle eda edilirdi.

Sırası gelmi ken di kirası mevzuatında bir fıkra nakledeyim; Bir Ramazan günü; böyle zengin ekabirden birinin kona ında bir iftar veriliyormu . Bu ziyafette adet oldu u üzere ulema me ayih, zamanın zarif, nüktedan adamları, Bekta i fukarası hazır bulunuyormu , sofrada çok zenginmi ... te böyle bir zengin sofrasında verilen iftar sofrasında verilen iftardan sonra selamlıkta ho be edilirken ev sahibi mecliste bulunan hocalardan birine;

TARLAN, Muhtar,Halka ve Olaylara Tercüman, 13 ubat 1962; yıl:1, sayı:126, syf:3

Sahur Yemekleri de Eskiden Pek Mühimdi

Kuru köfte, makarna, pilav ve ho afın mutlaka bulunması arttı.

- Hoca efendi içki kullanır mısınız?
- Diye sorar. Hoca tela la yerinden fırlar:
- Ha a efendim, katresini a zıma komam.
- Kumar filan oynar mısınız?
- Ne münasebet efendimiz, sümme ha a.

- Hovardalık falan?..
- Allah dainizden o günahı benden sormasın...

Bu sefer ev sahibi Bekta i dervi ine sorar:

- Erenler siz içki içer misiniz?
- Dervi elini gö süne bastırıp bir eyvallah çektikten sonra.
- Ak amdan ak ama erenler, der.
- Ya kumar?..
- Eh... Fırsat dü tükçe..

Hovardalık babında da:

- Efendim Cenab-ı Hakkın ihsan buyurdıkları böyle müstesna bir nimetten nefsinin mahrum etmek günah olmaz mı?

Diye cevap verir.

Misafirler da ılırken kahya efendi hocaya bir gümü çeyrek, Bekta i'ye de bir sarı altın di kirası verir.Bu hareketi onuruna bir türlü yediremeyen hoca efendi hemen geri dönüp kâhya efendiye:

- Aman kâhya efendi bir yanlı lık olmasın?
- Hayır ola hocam:
- O Bekta i zındı ma bir altın bah i verdiniz. Bana bir çeyrek...
- Evet, öyledir. Yanlı lık yok.
- Benim gibi mümin mütedeyyin bir adama bu revayı hak mıdır?
- Efendi Hazretleri hocayı tevafık gördüler.

Deyince hoca solu u ev sahibinin kar ısında alır. Efendi hazretleri hocayı tela içinde görünce sorar:

- Hayır ola hocam bu tela ın nedir?
- Efendim bu i te bir yanlı lık olacak. Kâhya kulunuz benim gibi namazında, niyazında bir bendenize di kirası olarak bir çeyrek, zındık Bekta i'ye de tam bir sarı altın verdi.Diye ikayette bulunur. Efendi hazretleri:
- Hayır, yanlı de il hoca efendi. Bilakis çok do ru hareket etmi . Siz rakı içmezsiniz, hovardalık etmezsiniz, kumar oynamazsınız. Hiçbir masrafınız yok. Halbuki Bekta i'nin birçok masrafları var. Bu masraflar için de onun daha çok paraya ihtiyacı vardır. Cevabı ile hocayı susturur.

Bu satırları yazarken uzun senelerin gerisinde tozlanan hatıraların birer birer canlandıklarını, beni o günlere çekip götürdüklerini seziyorum. te gözümün önünde yine bir hatıra tablosu.. Ramazan geceleri, hürriyetlerine ve gece hayatına kavu an çocuklardan biri de bendim. Fatih'te otururduk. Evimiz Fatih meydanına çok yakındı. Yaz ramazanlarında iftarı eder etmez soka a fırladım. Kafadar birkaç arkada tık. Fatih camiinin merdivenlerinde bulurduk. Elektrikten mahrum Fatih Meydanı'nın iki tarafı kahvelerin lüks lambaları ile aydınlanırdı. Minarelerin mahyaları ve kandillerin ı ı ı da katılınca, meydan pırıl pırıl olurdu.

TARLAN,Muhtar,Halka ve Olaylara Tercüman, 14 ubat 1962; yıl:1, sayı:127, syf:3

Eski Ramazanların Bir Tadı da Çaylarla Çıkardı

Her zevke göre alınıp harman edilen çaylar fokur fokur kaynayan semaverler.

İmdi bir çoklarının isimlerini, hatta yüzlerini bile hatırlayamadım bu arkadaşlarla, evlerimizden ceplerimize doldurdu umuz yemeleri yiye yiye türlü oyunlar icat eder, sahur vaktine kadar ne güzel eğlenirdik. Her akşamki programımızı elimizde bir zeytin bir lokma ekmekle Fatih Meydanı'nda iftar topu bekledik imiz zaman kararlar tırdık. Top atılınca zeytinleri a zımıza atar, ko a ko a eve gelir, iftar sofrasının başına çökerdik. Hey gidi günler... Eski Ramazanlarda iftar kadar sahur da mühim bir yer tutardı. İmdi bizim evde bile gece yarısına doğru angarya bir i görür gibi bir tepsi içerisine biraz peynir, zeytin gibi çerezler koyup çayla bir kahvaltı ettikten sonra hemen yatarlar. Halbuki eski sahurlar, oruç gibi, iftar gibi bütün teferruatıyla yerine getirilmesi icap eden lüzumlu bir i ti. Sahur sofraları pek a ır pek mükellef olurdu. Bilhassa kuru köfte, makarna, pilav ve pestil ho afı hiç ihmal edilmeyen yemeklerdendi. Bu yemekler ünilmeden her akşam taze taze pirlirilir, yenirdi. Herhalde o insanların mideleri çok sağlam ve i tahları öylesine acıkmı ki, bu a ır yemeklerden bol bol yerler, üstüne de fıkır fıkır kaynayan nefis çaydan bardak bardak içerlerdi. İmdi, o çayı da bulamıyoruz. Çe it çe it çaylar vardı. Hatırimda kaldı ma göre Talai, Akkuyruk, Papof, Seylan ve isimlerini hatırlayamadım bir sürü çay çe idi vardı. Herkes zevkine göre bu çaylardan harman yaptırırdı. Semaver kaynarken çayın kokusu evi kaplardı. Geçmiş zaman olur ki hayali cihan de er.

Yemek faslı bittikten sonra pencerelerin önüne oturulur. Civar camilerde okunan Essalatları dinlerler, sabah ezanları okuyunca, namazlarını kılar, gün ı nırken yatarlardı. O devirlerde mektepler ve daireler Ramazana hürmeten ö leden sonra ba lardı. Bu yüzden oruç tutanlar gündüz uyumak fırsatını bulurlardı. Hatta birçok esnaf ve tüccar dükkanlarını ve ma azalarını ö leden sonra açarlardı. Esasen bu bir ay zarfında herkes oruçlu ve ibadetleriyle me gul olduklarından, dairelerde fazla i , çar ıda da fazla alıveri olmazdı. Hatta ö leden sonra daireye öyle bir u rayan müdür beylerle mümeyyizler ve ileri gelen memurlar, ö leden sonra dairelerine öyle bir u rarlar, ikindiye do ru birer birer kaybolurlar. Camilerde namaz kılma a, hafız dinleme e giderlerdi.

Eski Ramazanların hususiyetlerinden biri de camilerde kurulan sergilerdi. Bu sergiler sade Ramazana mahsus de ildi. Fakat bu ayda daha bol çe itli ve daha hareketli olurdu. Bilhassa Beyazıt Camiinin avlusunda kurulan sergi en zengini idi. Ufak mikyasta Fatih Camii avlusunda da bulunurdu.

TARLAN, Muhtar, Halka ve Olaylara Tercüman, 15 ubat 1962; yıl:1, sayı:128, syf:3

Trakya'nın iftar Sofraları

Ahmet Rasim merhum elli küsur yıl önce bir Trakya gezisinde davet edildi i iftar sofralarından bahsederken öyle anlatır:

“Bunlara iftar sofrası de il, iftar merasimi demek daha do ru olur. Zira sofraya deyince akla haydi be , altı, yedi çe it yemek gelir. Buradakiler ise yedi, sekiz, hatta on yedi, on sekiz ne kelime? Saymakla bitecek ey de il... Sanki lokantada sekizde mutfakta ne var ne yok hepsi bir acayip te rifat ve merasimle tencere tencere, tepsi tepsi, tabak tabak önünüze getiriliyor.yiyebilir misin, yiyemez misin, onu dü ünen yok. Maksat kerından evvel gözü doyurmakmı . Bakın anlatayım da görün. Ama korkarı ki inanmayacaksınız.

te.. ben burada isem Trakya uracıktı. Gidip görebilirsiniz. iftar sofrasının yemek kısmı, her yerde oldu u gibi burada da çorba ile ba lıyor. Ama, bir türlü çorba de il. Be en, be endi ine ka ık çal.. (Pirinç) , (Lokum) , (Ku ba ı etli) , (Dü ün) , (nce), (Mercimek) ve (Hamur) çorbaları. Müstesna olarak Ke an havalisinde bir de (Sebze) çorbası bulunur. Bu çorbaların ne makbulü (Lokum) çorbasıdır. Et suyuyla yapılır. Terbiye vurulur. Sofraya konaca ı zaman evvelce hazırlanmı olan ya ve yumurtadan

mürekkep hamur, ku ba ı kesilir, tereya ında kızartılır, üzerine konur. Çorbalardan sonra dikkat... Sıra ile:

Dolma et veya etli pilav – kıymalı yumurta – etli sebze – kadınbudu köfte – terbiyeli köfte – muhallebi – mutlaka yo urtlu, zeytinya lı kızartma – sebze – etli sebze, tezpi ti veya kadın böre i – yine zeytinya lı sebze – hafif bir su böre i – ho af – balık veya av eti – yo urtlu paça – kabartma tatlı, a ır börek – tekrar ho af – yaprak dolamsı – kabak musakkası – baklava, yine pilav gelir bu yemeklerin çe idi yirmiye geçer.

Sonra gelen pilav yeme in hitamına i arettir. Yemekten kalkanlar, yemek havlusunu tekrar sepete atar, hazır bulundurulana en, ibriklerde ellerini a ızlarını yıkar, su dökenlerin omuzlarındaki a ır havluya silinir ve tekrar misafir odasına döner. Orada yan gelip kahvesini içtikten sonra da teravihe giderler.

Halka ve Olaylara Tercüman, 16 ubat 1962; yıl:1, sayı:129, sayfa:3

1.15. Giyim,Ku am, Süslenme

1.15.1. Giyim, Ku am

Bizdeki Sosyetenin Tarifi

Geçenlerde bir sosyete hanımı yatak odasında bir basın toplantısı yapmı , üstelik yataktaki resmi de gazetelerde çıkmı tı. Okuyucularımdan biri alaylı mektubunda benden sosyete kelimesinin tarifini istiyordu. Bizde gerçek örne i olmayan bir toplum sınıfını tarifte çekece im zorlu u dü ündüm, okuyucumu cevapsız bıraktım. Daha sonra bir hatıram canlandı.

Evvelki yaz stanbul2da Milletlerarası Tıp Kongresi toplanmı tı. Amerika'nın öhretli profesörlerinden biri evimde bir hastayı ziyaret ve muayene nezaketini göstermi ti. Karısı da beraberdi. kisi de ikago'nun sayılı zenginlerindendi. Profesörün otomobillerinden ba ka bir de hususi uça ı varmı . Bununla on be günde bir ngiltere'de Oxford Üniversitesi'nde ders vermeye gidip gelirmi . Büyük bir servet kazandıktan sonra hiçbir hastasından para almamaya karar vermi . Fakir hastalarının ilaç, tahlil, röntgen, hatta ameliyat masraflarını da kendisi ödermi .bu karı kocayı Amerika'dan tanıyan ve tercümanlıklarını yapan Türk Hanımı izahlarını öyle tamamladı:

- İikago'nun en yüksek sosyetesine mensupturlar. Kadın da ayrıca çok zengin oldu u halde vizon giymez. Gördü ünüz gibi daima çok sadedir. Mücevher takmaz. Amerika sosyetesinde gösteri ayıp sayılır. Fakirler kadar basit giyinen zenginler pek çoktur. Ücret veremediniz diye üzölmeyiniz. Amerika'da da olsaydınız bu Profesör sizden ücret almazdı.

Aynı Tıp kongresinde bulunan Amerikalı bir kadın Ordinaryus Profesör de evime gelmek ve hastamı muayene etmek zahmetinde bulunmu tu. O da çok zengindi, fakirce giyiniyordu, sevimlilik ve nezaket örne i bir Musevi kadınıydı. Bütün meslek hayatında da sayısız iyilikler yapmı olmakla da öhreti varmı ve en yüksek Amerikan sosyetesine mensupmu . Eski seyahatlerimde, Avrupada da sosyeteyle temaslarım oldu. Bizdeki gösteri hevesine hiçbirinde rastlamadım. Büyük sanatçı, ilm adamı ve yazarlara verdikleri önem hepsinde mü terekti. Chopin gibi müstesna istidatlar için Paris sosyetesinin bir fidelik oldu unu herkes bilir. Birçok bilim adamının öhreti bu sosyetelerden do mu tur.

Bizde böyle sosyete yoktur. Olmadı ı için de sosyete dedikoducuları yenen yemeklerden, giyilenlerden ve takılanlardan ba ka yazılacak ey bulamazlar. Bunlardan da usanç geldi ini anlamayan arkadaş larımız hâlâ vardır.

SAFA, Peyami , Hadiselere Tercüman, 3 Nisan 1960; yıl:5, sayı:1731, sayfa:2

Ya Kara Çar af?

İstanbul'da çıkmakta olan Cumhuriyet gazetesi 25 Haziran 1960 tarihli sayısının birinci sahifesinin birinci sütununa zmirli bir okuyucusunun mektubunu koymu. Bu mektupta öyle deniliyor:

“Hani bizim oy kaygısı ile bahsini bile açmaya cesaret edemedi imiz zirai mahsul vergisi, orman suçları ve kara çar af gibi bazı milli davalarımız vardı ya. Bunlardan ilk ikisinin Milli nkılap Hükümetimizce dikkat nazarına alınarak tetkik safhasında bulundu unu gazetelerden sevinçle ö rendik. Peki, ya kara çar af?”

“ İlerde iktidara geçecek siyasi partilerin aynı kaygı ile bu davaya dokunmak endi esini imdiden ve kati olarak bertaraf etmek lazım de il mi? Yeni Diyanet İleri Reisinin bu konuda verece i demeçlerden sonra Türk kadını dünyaya kepaze eden bu umacı

kıyafet milli komitenin çıkaracağı bir kanunla bir daha dirilmemek üzere tarihe gömülürse, kahraman ordumuz büyük Atatürk'ün ruhunu ad etme yolunda ba ardı muazzam i lerin zincirine mesut bir halka daha ilave etmi olmaz mı?"

Bu mektubun altında gazete u satırlarla kendi görüşünü belirtmi :

"Bu aydın okuyucumuz ile biz de aynı fikirdeyiz. Bu durum o kadar malum çaresi o kadar muayyen, neticesi o kadar hayırlı ki ilave edecek bir ey bulamıyoruz. Do ru de il mi?" Sadrazam Re it Pa a me hur Tanzimat Fermanını ilan edece i günün arafesinde kahyası ona yakla mı , kona ın bazı masrafları hakkında konu mak istemi . Re it Pa a demi ki:

- Ben yarın öyle bir i e giri yorum ki ak ama ne olaca ımızı tahmin mümkün de ildir. Hal böyle iken sen gelmi sin, bana bir takım adi eylerden bahsediyorsun.

Milli Birlik Komitesi ve nkılap Hükümeti de o kadar büyük i lerle me guldür k ibu sırada onlara çar aftan bahsetmek Büyük Re it Pa a'nın kahyası durumuna dü mektir. Eski zamanda silah araması yapılırken sarıklı cübbeli bir softanın belinde kocaman bir yata an bulunmu .

- Bunu niçin ta ıyorsun?

Demi ler.

- yazıların ve kitapların yazılarını kazımak için!

Demi . Çıkı mı lar:

- yazı yanlı larını kazımak için bu kadar uzun ve büyük bıça a ne lüzum var?

Softa cevap vermi :

- öyle yanlı lar oluyor ki bu bile az geliyor.

Meslekta ımızın yazısı da öyle. Ba ından sonuna kadar yanlı . Çünkü: Eski iktidarın yazılmasını yasak etti i konular ba kaydı, zirai mahsul vergisi ve ormanların korunması hakkında yalnız ben yirmi yazı yazm ımdır. Çar af hakkında meslekta ımızın yazdı ı yazı belki daha fazladır. Çar afla inkılap arasında hiçbir münasebet yoktur. nkılap kafalar ve ruhlarda olur. Çar af ise kıyafetle ilgilidir ancak ıslahatla olabilir. nkılap toplumlara yararlı ilmi, iktisadi, ebedi, siyasi ilerlemeleri hızlandırmak için yapılan hareketlerdir. Ahlaksızlıkla ilgisi yoktur. Çar af giyindi i halde ahlaksızlık eden bulundu u gibi çar af giymedikleri hatta epeyce açık giyindikleri halde iffet timsali olanlar pek çoktur.

Diyabet leri Reisli i çar af gibi eylerle me gul olmaz. Din i leriyle me gul olur ve dinin çar afla münasebeti iddia edilemez. Atatürk çar af meselesi üzerinde asla durmamı tır, onun devrinde çıkan kanun ve kararlardan hiç biri çar afı yasak etmemi tir. Çünkü çar af onu giyen kadınla kocası arasında bahis konusu olabilir. Milli Birlik Komitesi ça da bir hukuk devleti kurmak davasındadır. O zaman da bile Anayasaya kıyafet meselesine dair bir hüküm konmamı tır. Çünkü Anayasaya böyle ıvır zıvır eyleri sokarsak i in ciddiyeti kalmaz. Halbuki bu “kurucu devir” de her eyden önce ciddi olmamız icap eder. Kaldı ki köylerde asırlardan beri çar af giyilmez, kasaba ve ehirllerimizde ise çar af giyenler binde bir bile de ildir. Çar af bizce de ho bir kıyafet de ildir. Lâkin kimsenin karısının kızının kıyafetine karı mayı insan hak ve hürriyetleri prensibine uygun bulmayız. Halkımızın kültürü ve refah seviyesi yükseldikçe çar af kendili inden terk edilecektir. Nitekim otuz seneden beri çok azalmı tır. Bir vatanda ın iskemlede veya minderde oturması kabilinden olan bu i lerle yüksek makamları me gul etmeye kalkmak manasızdır. Ho ça kalınız!

KAFLLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 29 Haziran 1960; yıl:5, sayı:1816, sayfa:3

1.15.2. Moda-Süslenme

Eski zamanlarda Kadın Modası Nasıldı?

16. Louise devrinde gülye ı kullanırlardı

Zamanımızda kadınların güzelle mek hususunda gösterdikleri gayret çok defa bizi hayrete dü ürdü ü halde, tarih kitaplarını karı tırırsak eskilerin bu sahada imdikileri kat, kat bastırdıklarını görürüz. Mesela 16. Louise dercinde kadınlar yüz güzelliklerini muhafaza için, bekaret sütü veya bir cins hint bitkisi olan asilbeni ile karı tırılmı birkaç damla gülye ı kullanırlardı.

Kırı ıklıklara kar ı da, kokulu ve hafifçe ıslatılmı ni asta pudrasını yüzlerine sürerlerdi. Saçları yumu ak tutmak içinde, 10 gram parlak kurum kullanırlardı. Hiç hayret etmeyin baca kurumu ile 20 gram domuz ya ı karı tırılıp ba a sürülür. Ekseriyetle gece yatarken kullanılan bu merhem, sabahleyin ba ı yıkayarak temizlenirdi. Avusturya Kraliçesi Anne'nin maskesi ise pek me hurdu. Bu yüze sürülen ve birkaç saat yüzde bırakılan nal gibi ekerli, yapı kan bir maddeden ibaretti. Bizde bunu, eski Türk kadınları hala bilirler ve bir zamanlar kullanırlardı. Adına (A da) denilen bir nesnenin içine limon suyu,

karanfil atarak yendi i de olur, katılaınca akide ekerine benzerdi. Orta ça da bir Fransız Kraliçesinin sabah tuvaleti öyle olurdu.

Kraliçenin uyandı nı anlayan oda hizmetçisi veya nedime, sessizce yaklaarak yata nın yanındaki perdeleri gürültüsüzce açar ve yerlere kadar e ilerek yaptığı reveranslarla Kraliçesini selamlardı. Daha sonra Kraliçesine içinde arap ruhu bulunan, iki parça pamuklu tepsi uzatırdı. Kraliçe bu pamukları içinde arap ruhu bulunan kasede ıslatıp yava ça ellerinde ve yüzünde dola tırır. Sabahın ilk tuvaleti –yüz yıkanması- bundan ibarettir. Kraliçenin makyajı uzun bir istirahattan sonra yapılırdı. Eritilmi suda spanya zencefili, ile limon suyundan hasıl olan sulu bir madde yüze sürülürdü. Bu mayi yüzde kurur ve limon suyu suratı yapı yapı ederdi.

Karartılmak istenen yerlere bu arada ka kirpik ve benlere yalnız yakılmı kömür halindeki yumu ak mantar sürülürdü. Sabah makyajı bundan ibaretti. Bir zamanlar yüzü tozdan, güne ten ve so uktan korumak için maskeler kullanılırdı. Daha sonra moda olan bu maskeler süs için kullanılmaya ba landı ve ipekten üzerleri mücevherlerle süslüleri yapıldı.

Peru Kızılderililerinin kadınları bir erkek görünce apkalarını çıkarırlardı. Kamboschça da rahipler, kadınların kar ısında yüzlerini örterler.

Halka ve Olaylara Tercüman, 17 Haziran 1962; yıl:1, sayı:245, sayfa:4

Saç Tuvaleti, Yunan Kültürü le Beraber Romalılara Geçmi ti

Tarihte kadın modasını ara tırırsak, di ilerin umumiyetle saç tuvaletine önem verdiklerini görürüz. Bundan asırlarca önce Sümer ve Asur kadınları saçlarını çe itli ekilde süslediklerine dair malumatı zamanımıza kadar gelen sanat eserlerinde ö reniyoruz. Bundan ba ka Mısırlılar ile eski Yunanlıların da saç tuvaletine çok kıymet verdikleri anla ılmaktadır. Buna dair tarihin yazdı ı birçok hikâyeler vardır. Mısır kraliçesi Cleopatra saçını ördürdükten sonra ipli e dizilmi incilerle süsler ve altından yapılmı raptiyelerle bunları birbirine ba latırmı . Mesela Güzel Esterin'in saç tuvaleti o kadar tesirli imi ki, bir çok ressamlar bundan ilham alarak tablolar yapmı lardı. Dalillah ve Mari-Magdalena'nın da saç tuvaletleri çok me hurdu.

Saç tuvaleti, Yunan kültürü ile beraber Romalılara geçmiştir. Roma İmparatorluğu içinde saç süslemesi ile mehur kadınlar arasında Agrippa, Messalina ve Neron'un karısı Peperona zikredebiliriz. Fakat saç tuvaletine verilen önem, Hıristiyan dininin kuvvetli olduğu orta çağda kıymetini kaybetti. O sıralarda bu süs artık önem kazandı. Harun El-Reşid'in saray kadinesinin saç süsü de sesi kadar mehurdu. İtalya'da Rönesans devrinde ya da aydın, edebiyat ve güzel sanatlarda da iktidarın ilerlemenin yanında saç Tuvaleti de eski önemini kazandı. Zalim İmparator ile mehur Borgianlardan Papa 16. Alexandr Orgia'nın kızı Lükrecya yaptığı saç tuvaleti ile yalnız Roma değil, bütün İtalya'ya nam salmıştır. Bu sarı saçın dilber saçının güzelliğini ortaya koymak için türlü, türlü tuvaletler yapardı. Bunlardan en mehur bir kol inci bir kol saç olarak ördüğü tuvalet idi.

Fakat Fransa tarihini incelersek bir zamanlar kadınlar kadar erkeklerin de saç tuvaletine kıymet verdiğini görürüz. 16. Luis devrinde saç sanatkarları çoğalmaya başlamıştı; bu devirde saç akademileri açılıp, perukalar icat edilmiştir. Avrupa müzelerinde bu devre ait bir çok peruklar bulunmaktadır. Bu perukların şekilleri zamanımızda hayret uyandırmaktadır. Bu kaba, ağır perukları, narin prenses ve kontesler acaba nasıl taşıyorlardı? O devirde, herkes perukasını istediği şekilde yaptırırdı. Mesela yelkenli gemi, meyve tabağı ve çiçek dolu bir vazodaki perukalar vardı. O zamanın kadınları ekseriyetle, kraliçeyi taklit ederlerdi. Devrin kraliçesi Mari Antuanetin 15 perukar ve (postiche) yapan hususi hizmetçisi vardı.

Eskiden erkeklerin sakal tıraşında çok acayıptı. Mesela berber tıraş ederken, elinin büyük parmağını müterisinine ağıza sokardı. Eğer müteri kabul etmezse ağıza ceviz koyardı. Tarihte saç tuvaleti bazı efsanelere kaynak olmuştur. Mesela, Frigya Kralı Midas'ın tuvaletine dair enteresan bir hikâye anlatırlar.

Midas'ın Etiyus isimli bir berberi varmış. Kralın hususi berberi olan Etiyus'a kral sırrlarını açmakta bir mahzur görmezmiş. Günün birinde Etiyus'a kralın saç tuvaletinin neden kulaklarının altından yaptığını sormuşlar. O da bilmeden zavallı kralın bir sırrını açığa vurmuş. Çünkü demiş ki kralın kulakları eeneğine benziyor.

Makedonya kralı Filip de dahil o zamanın bütün generalleri de saçlarını ondüle yaptırıyorlarmış. Bir zamanlar Fransa'da halk arasında lüks o derece müthiş hüküm sürüyordu ki nihayet devrin kralı Güzel Filip 1294'de çıkardığı bir kanunla halk arasında kadınların hermene kürk giymek, altın kemer takmak ve ağır derecede

süslenmelerini yasak etti. Yine bu emirde yazıldı ına göre halk sınıfından olan kadınlar senede 1 elbise yaptırabilirlerdi. Ancak saray kadınları asilzade zevceleri senede iki elbise yaptırabileceklerdi. Bazı krallar bazı elbise ve renklerin yalnız krallar tarafından kullanılmasını istemi lerd. Mesela 2. Henrie kırmızı rengi krallara hasretmi ti. 14. Louise altın, gümü i lemeli elbiselerin yalnız krallar tarafından giyilmesini istemi ti. Fakat sonradan bu yasa ı ilk bozan yine kendisi oldu. Yakın dostu Mare al Vilero'ya kendi i lemeli ceketlerinden birini hediye etti. Artık bu yasa ın kalktı ını gören devrin asilzadeleri sırmalı merasim elbiseleri böylece do mu oldu.

CUMHUR, Sezen,Halka ve Olaylara Tercüman,18 Haziran 1962;yıl:1, sayı:246, syf:4

1.16. Halk Sanatları ve Zanaatları

1.16.1. Resim

ahane Bir Resim Sergisi

Türkiye yüksek ressamlar cemiyetinin sergisi bize sanata do ru hızla giden genç bir ressam hediye ediyor.

Türkiye Yüksek Ressamlar Cemiyetinin henüz son iki yıllık bir hayat hikayesi var. Üyelerinin sayısı da oldukça kabarık. Üye olmak için dört yıl Güzel Sanatlar Akademisinde okumak gerekiyormu . Nisan ayı içinde ehir Galerisindeki sergi, bu yılın sergisi, Galerinin dört salonunu tıka basa dolduran bu karma sergiye 18 yüksek ressamımız katılmı . çlerinde Ercüment Kamlık ve adan Bezemi ler gibi ünlüler de var. Bazıları sırf gelene i yerine getirmek, bazıları ise yeni tablolarını resim severlere göstermek için, bu büyük zahmete boyun e mi lere benzer.

Sergi genellikle modern, fakat nedense Avrupa'da artık eskimi ; modası geçmi bir modern Avrupalı ressam bugün her rengi seviyor. Oysaki resimler dil arayan ressam

yöneltili' oldu unu güvenle söyleyen ressam ne Picasso, ne Chagall ne Leger ve hatta

içindir' sözü ile yapıyormu .

anlamda t

çok verimli yaptı ı için yönelen Uzunlu bu karma sergide ki isel çıkı larla, son yaptı ı 5 tabloyu, galerinin bir kö esine yerle tirmi ti ki, iddiası bakımından anılma a de er.

Ba vurmamak yenilik bırakmazken, hatta çivileri, madeni telleri bir malzeme olarak kullanırken, yahut da tuvalin gerekli yerlerini keser ve dü ümlerken bile ultramodernlikten çıktı ı ça da, bu sergide gördüklerim 1900'ün ba ndan bu yana, Avrupa'da deneme olarak ortaya sürülen Abstre'nin benzerliklerini, hemen hemen, bir duvarda ba layan bir ressamın tablosunu di er duvardaki ayrı bir, Miro, Hartung ve Mondriyan'a benzeyebilmek gücü bertaraf edilmemi . Serginin genel havasından kendini sıyrabilen ressam, Selahattin Uzunlu'nun ne olursa olsun, resimlerinden insan

so ukların halledi i' de ba arılı. Bazı yerlerde daha derin bir imaj insanı zaman zaman dü ündürüyor. Uzunlu bize yepyeni bir anlayı getirecek.

DOLU, Halide, Halka ve Olaylara Tercüman, 11 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:211, sayfa:3

Dünyanın En Me hur Taklitçi Ressamı: Jean P ERRE

Fransa'nın güneyinde 2700 metre yükseklikteki bir kayak bölgesinde üstüne kalın rüzgar ceketi giymi bir adam görülmü tü. Herkesin hayretle baktı ı bu adamda bir tuhaflık vardı; karın üstünde ince ehir ayakkabıları ile dola ıyordu. Bu adam cinayet büro efi komiser Le Goffic'ti ve da a, dahi tablo taklitçisi Jean Pierre Schecroun'u tevkif için tırmanmı tı.

Jean Pierre Schecroun iki senede 80 taklit tablo yapmı . Paris, Londra, Cenevre ve Lozan'da en büyük tablo mütehasıslarını kandırarak 750.000 liraya yakın bir para kazanmı tı. Nitekim bu adam büyük ustalıkla Picasso, Piscabia, Miro gibi ça da ressamların tablolarını birkaç dakikada kopya edebiliyordu. Komiser yava ta genç adamın yanına yakla tı, artık yakalanmı oldu unu ve onu sessizce takip etmesini istedi.

Kötü Dost

Jean Pierre Schecroun komiserin ciddi oldu unu kavrayamayarak en iyi dostu ve te vikçisi Manley'in kendisini ele verdi ini aklından bile geçirmemi ti. Nitekim Manley hiç durmadan onun Paris'teki stüdyosuna gelir.

- Hadi arkadaş ne olur bir tablo daha yap. 6000 liraya mü terim var. Reddedemezsin!
Derdi.

Jean Pierre'nin at yarışlarına barbarlara ve kadınlara harcamak için paraya ihtiyacı vardı. Üstelik kendi tablosuna bir kuru vermeyen o burnu büyük zenginlere taklitleri yutturmak da ayrı bir zevkti. Bu iki sene önce Paris'te bir barda Manley ile tanıştı. Bir gün balamıydı. O zamanlar kendi dehasının takdir edilmediğinden üzgün olan Jean Pierre hayat hikayesini ve modern ressamları taklit etme kabiliyetini bu adama uzun uzun anlattı.

Balıyor

Manley onu gece dinlemi ve teselli etmişti. Fakat birkaç gün sonra onu stüdyosunda ziyaret ederek mehur bir tablonun taklidini nasıl yaptığını görmek istediğini söyledi. Jean Pierre iki dakika içinde kara kalemle bir Miro'yu ustalıkla çizince Manley ona teklifini yaptı. O sahte tabloları çizecek, kendisi de satışı ile megul olacaktı. Fakat polisler ipucu vermemek gerekiyordu. İlk önce Paris'teki stüdyo feshedildi. Tablolar otel odalarında çizilecek ve hususi surette yaptırılmı gizli cebi olan bir çantada taşınacaktı. Bundan başka gümrük memurlarının dikkatini çekmemek için svitçere ve İngiltere'de satılacaklar o memleketlerde yerlerinde yapılacaktı. Zor kuruyabilen ve kolayca tanınabilen yağlı boya tablolar yerine yalnız kara kalem ve füzen ile çizilmiş tablolar taklit edilecekti. Bu arada Manley yüksek sosyete mensup fakat kendisi gibi sahtekar üç kardele daha anlaşarak tabloların satışını kolaylaştırdı.

En Büyükten bile Büyüüm

Jean Pierre konu mayaya koyuldu. Tabloların kolaylıkla satışına kendi bile başlıyor, bu işi başkaları alıyordu. Hem de çok e leniyordu. Bir gün bir galeride kendisinin iki üç gün evvel bitirdiği bir Kıpa tablosunun üzerinde 18.000 liralık bir etiket gördü. Nereye gitse bu taklitlerin takdir edildiğini görüyor ve bütün mehur ressamların galebe çaldığını avutuyordu.

Jean Pierre yakalandığı vakit mehur bir tablo koleksiyoncusu bu cins taklitçiliğin üstünde durulmaya değer bir ciddiyette olduğunu söylemişti ve: Eski tabloları taklit etmek çok güçtür. Senelerce resim tarihini, taklit edilen ressamın kullandığı özel boya ve tuvaleri tetkik edip öğrenmesi lazım. En ufak bir hata onu ele verebilir.

Halbuki modern ressamaları taklit etmek çok kolay. Misal olarak Jean Pierre Schecroun'u alabilirsiniz; onun taklit etmek istedi i tabloya bir göz atmak kafi demi ti.

Polis "Bu Sahtekar yi Bir nshan" Dedi.

Manley'in yakalanması kolay oldu. Nitekim Evian'daki müzakereler sırasında pasaport kontrolleri sıkla tı ında hakiki ismini kullanmak zorunda kalmı tı. Kötü karakterli bir insan olan Manley yakalandı ı vakit kendi yakasını kurtarabilmek umudu ile bütün arkada larını ele verdi.Jean Pierre ise sahtekar olmakla beraber iyi bir insan ve hakiki bir centilmendi. Kendisini sorguya çeken hakime hayat hikayesini anlattı. Babası ve annesi kendisi henüz bebekken bo anmı , hayatı aile efkatinden uzak bir sürü okulda sürgün olarak geçmi ti. O esasen polisin ba ına dert olmadan bile dert olamadan bile dert bir çocuktü. İmdi kendisini hapse mahkum eden hakimi her gün ziyaretine gidiyor, ona sualler soruyor, tavsiyelerde bulunuyor ve onu kendi özel resimlerini

tertipler diyor'

SEV M, M., Halka ve Olaylara Tercüman, 12 Mayıs 1962; yıl:1, sayı:212, sayfa:4

1.16.2. Çinçilik

Tarih Boyunca Çinçilik Üç Kolda Geli mi tir

Kütahya'ya yolunuz dü erse çinçili imizin en büyük sanatkarına rastlarsınız. Fakat kendisinden kaç sanatkar yeti tirdi ini sakın sormayınız. Verece i cevap bu asil Türk sanatı hakkında gözya ı döktürür. Çünkü bu sanatkar iki ki i yeti tirmi tir.

- Daha fazla usta neden yeti tirmediniz? Diye sordu um zaman, çamura ekil veren ellerini kaldırdı Allah'ı ahit gösterdi ve devam etti.
- On be lira gündelikle çalı ırım. 4 sanatkar yeti tirseydim, gündeli imiz on lirayı bulmazdı. Onlarda aç kalırdı bende....

Türkler Anadolu'ya yerle ti i günden beri, sanatkar eller, Türk'ün ıstırabını, sevincini dal dal, yol yol renkli çinilere i lemi tir. Mabetlerimize huzur getiren renkler, saraylarımızı renk renk ı ıklarla dolduran, camide, türbede, sebilde kitabe olan ve tarihimizi bir ba tan bir ba a ekillendiren çinçili imiz 4 ustayı geçindirmeyecek hale geldi. Sanata mı a lamalı sanatkara mı?

Tarih boyunca çiniciliğimiz üç koldan gelişmiştir.

- 1- Çanak çömlekçilikleri.
- 2- Çini.
- 3- Porselen.

Çininin tarihimizdeki is

güzellik bu kasileri, Çin faydalarına benzettiği için adına çini dedi. Fatih'in İstanbul'da Saraybur

çinili kök dedi. Yapılan ilmi araştırmalara göre Anadolu'daki en eski çiniler Konya'da Kılıçarslan II sarayının köküne ait çinilerdir. (12. Asır sonları). Hencesi ekilde dizilimi ve bir yüzleri açık koyu mavi, siyah, furuze mavisi renklerde. 13. Asrın başlarında Sivas'ta yapılmı Kevkavus I. Darü ifası, Tokat'ta Ebülkasım Türbesi, Amasya'da Gökmedrese Camii, Niksar'da Kırk-kızlar Türbesi çinileri aynı renk ve özellikler taşı. 13. Asrın sonları ile 14. asrın başlarında, evvelki asırların tezyinatı yanında mozaik usulü tezyinat da görülmektedir.

Osmanlılar devrinde ilk çini Çelebi Sultan Mehmet zamanında Bursa'da yapılan Ye il Cami ve Türbede görülür. Bu çinileri daha evvelki asır çinilerden ayıran özellik renklerin zenginliği ve üstünlüğüdür. 15. Asırda tezyinata çiçek motifleri de girmiştir. Fakat arabesk ve hencesi ekiler fazladır.

Selçukluların ve Osmanlıların ilk devirlerinde yazı ekileri iptidai olduğu için zeminlerdeki dallar ve arabeskler yazıyı güzelleştirmek için kullanılmıştır. 16. Asırda yazı sanatı da büyük üstatlar yetiştirdiği için, zemin arabeskleri ve ekileri kullanmak lüzumu hissedilmemiştir. 16. Asır çinileri gerek renk, gerek tezyinat ve ekil bakımından daha evvelki çinilerden ayrılır. Sanatkarlar gül goncası, gül, lale, sümbül, karanfil, susam, tav an kulağı, çi dem, kadife çiçeği, zambak, servi, kandil, kayık, kuş, insan, üzüm, testi, saksı, bulut ve türlü hayvan ekilerini muhtelif renk ve tonlarda çiniye işlemişlerdir. Bu asrın şaheserlerini Silivrikapı Hadım brahim Paşa, Süleymaniye, Rüstem Paşa, Sokullu ve Piyale Paşa Camilerinde Selim II. Türbesinde ve İstanbul'da o asırda yapılan yüzlerce eserde seyretmek kabildir.

Kütahya ve znik'te hazırlanan bu çiniler tarihimizin bütün ha metini ta ır.Bugün ecdat yadigarı bu sanatın ne halde oldu u malum. Dört ustayı geçindiremez konuma dü mü . Koca bir tarihin ihti amını asırlardan beri mirasyedi ruhuyla harcamı ve Türk mimarisini renkli çinilerden ayırıp beton yı ınları arasında gömmü üz. Ye ilden kırmızıya kadar renk renk, boy boy çiniler, bugünkü bozkır Anadolu'muzda tarihimizin neslimizle alay edi idir. Fakat anlayan kim?...

CAN, Sabahattin,Halka ve Olaylara Tercüman,20 Haziran 1962; yıl:1, sayı:100, syf:3

1.16.3. Dokuma

Karaman Dokuma Fabrikası

Konya'nın en büyük kaza merkezlerinden Karaman, tarihte anlı asırlar ya amı tır. Bir zamanlar vilayet merkezi idi, Karaman Beylerbeyli i Osmanlı Devleti'nin mühim merkezlerindendi. Osmanlı Devleti'ne katılmadan önce ise devlet merkeziydi. Karaman beyleri iki asır Osmanlı hükümdarları ile rekabet halindeydiler, bununla beraber Osmanlı hükümdarlarının damat olmak suretiyle akrabalık da kurmuşlardır. Karaman aynı zamanda Türk milliyetçili inin kaynaklarından biridir. Karaman beyi Mehmet Bey bir milletin varlı nda dilin önemini kavramı , Selçuk hükümdarlarının devlet dili olarak kullandıkları Farsçayı bırakmı , Türkçeyi devlet dili yapmı tır.

Osmanlı devrinde ve daha evvel birinci derecede bir yer olan Karaman Cumhuriyet devrinde hemen hemen ihmal edilmi tir. Gelip geçen Cumhuriyet hükümetleri Karaman'ı adeta unutmuşlardır. Yapılan bazı i ler varsa da Karaman'ın önemi ile hiç orantılı de ildir. Karaman uyanık, çalı kan insanlar buca ıdır, bilhassa fabrika istiyor, i alanları açılmasını istiyor. Nitekim 1953'te Karaman halkı pamuklu, dokuma ve iplik fabrikası kurmak için te ebbüse geçti. Karaman'lı vatandaşlar en zaruri ihtiyaçlarından kısmak suretiyle bir buçuk milyon lira kadar, para topladılar, fabrikaya sermaye olarak yatırdılar.

Fabrika on bin i lik olarak tasarlanmı tır. Küçük olmasına ra men bu para ile asla yapılamazdı. Öteden beri taklit edilen iktisadi sistemimize göre de devletin bu i e katılması tabii idi. Nitekim yüzde elli sekiz hissesini Sümer Bank aldı, Bankası ve Vakıflar Bankası da katıldı.

Akıl sahiplerine göre önceden makinenin koyulacağı bina, sonra depolar yapılır, fabrika çalı maya ba lar, kazandıkça ilavelerin ve mesela idarecilerle i çilerin evlerinin in ası ele alınır. Halbuki tersine olarak fabrikanın binası, depoları, lojmanları, bahçesi, bahçe duvarları hatta sineması yapılmı , suyu, elektri i her eyi hazır. n aat ve letme kudreti bakımından her ey tamam. Fakat makineler yok. Makinesiz fabrika!...

uzadıkça uzamı , ba lıca sebep plansızlık. Nihayet 1958'de yani te ebbüsten be sene sonra makinelerin bir kısmı gelmi , fakat bu defa da Türk parasının de erini üçte birine dü üren 4 A ustos kararı çıkmı . Makinelerin birkaç misli artan gümrük resmi ödenememi . Makineler iki sene orada kalmı . Sonra ihtilal olmu ve bu i durdurulmu ! Halbuki hükümetler de i ir ama i ler devam eder. Evet, makineler çürümemi , parçalanmamı lakin kaldırılmı , Bergama Dokuma Fabrikası'na verilmi .

A karde im, bu hazır binalar, bu tesisler, makine i letmeye hazır bu elektrik kudreti ne olacak? Fabrika binasını bir aralık okul yapmaya kalkmı lar. Fabrikadan okul olur mu? Olsa bile yazık de il mi?

KAFLI, Kadircan, Halka ve Olaylara Tercüman, 17 Kasım 1962; yıl:2, sayı:398, syf:2

1.16.4. Mezar Ta ları

Mezar Ta larında Buldu u Rengarenk Dünyada Ya ıyor

Fazıl Ayano lu çocuklu undan beri dola tı ı stanbul mezarlıklarında insanların gizli kalmı ya ama serüvenlerini, Türk Tarihinin hiç bilinmeyen taraflarını ara tıyor... Vaktiyle ulu servilerinde kargaların yuvaladı ı uçsuz bucaksız stanbul mezarlıklarında küçücük bir çocuk dola ırdı. Buralara sessizli i sevdi i için mi, yoksa topra a girmi lerden arta kalan üzeri nakı lı, kimi kavuklu mermer sütunlar arasında birini aradı undan mı gelirdi bilinmez.

Gel zaman gir zaman mezarlıktaki sütunla mı ya antılarla öylesine dost öylesine içli dı lı oldu ki her ta ın ba nda saatlerce duruyor, kargacık burgacık yazılarda buldu u yeni dünyada kendini kaybediyordu. Zamanla bu mezar ta larının altında yatanlar genç meraklının hayalinde 3-400 yıl önceki gelenek görenek ve giyimleri ile ya amaya ba ladı. Mezar ta larında buldu u bu rengarenk dünyada yarım asırdan beri ya ayan Fazıl Ayano lu, uzun yıllar zarfında günlerini bir ta tan ötekine uça kona geçirdi..

Evlenmedi bile. Yukarıda hikayesini kısaca anlattı ımız Fazıl Ayano lu Vefa'da vakıflara ait iki odalı, sade dö eli evinde günde yedi saat çalı arak Türk Tarihinin, Türk Sanatının imdiye kadar hiç de ilmeme , kimse tarafından bilinmeyen yanlarını ara tırdı. Hayatlarının bitti i yerde buldu u Osmanlı insanının gizli kalmı ya ama serüvenini inceledi durdu ve bu konuda on kadar eser yazdı. Bu eserlerden ba lıcaları unlardır: Yeniçeri Mezar Ta ları, Saray Erkanı, Sanatkarlar, Yeniçeri Piyade Te kilatı, Kadın Sanatkarlar, Türk lüle Sanatı ve Namazgahlar...

Fazıl Ayano lu eserlerinden bazılarını daha Atatürk'ün sa lı ında Milli E itim Bakanlı na göndermi . Çok be enmi ler, hemen basılaca ını bildirmi ler, hatta 500 lirada telif hakkı ödemi ler. O günden bu yana 25 yıl geçmi , telif ücreti verildi i halde kitapların hiçbiri basılmamı . Eserlerin kitap halinde basılmaması bir yana,bu çe it doküman toplayanlara geli i güzel da ıtılmı , geri kalan kısmı da çeyrek asırdan beri Bakanlı ın bilmem hangi kö esine atılmı . Arayan bulur demi ler Fazıl Ayano lu da üzeri yosun ba lamı mermer ta larda neler neler bulmamı . Bir gün gene dola ırken 250 yıl önce ya amı bir Türk kadın hekiminin mezar ta ına rastlamı . 2,5 asır önce de il Türk tarihinde, dünya tarihinde bile kadın hekime rastlamak mümkün de il. Dünyada sadece kafeslerin ardından baktı ı sanılan Türk kadınının varlı ı hakkında imdiye kadar gösterilebilen en güzel vesikadır bu. Sadece hekim de il, ta lar arasında hattat kadınlara ve hattat çok ince bir zevk ile cam e ya imal eden kadınlara rastlamı .

Fazıl Ayano lu'nun mezar ta larından ayrı olarak ba ka bir merakı daha var. Son

Devlet veya zenginler tarafından a açlandırılan, civardan su getirilerek ye illendirilen yerlerdir. Bugün bu sosyal tesisler yok oldu u gibi, halkın do al ihtiyaçlarını gidermek için yerine yeni ve zamanımıza uygun tesislerde kurulmamı tır. Maalesef orta tabakanın masrafsızca e lenebilece i, tatil günlerini geçirebilece i yerler yok gibidir.' Diyor ve

kar ılandı ı selamlandı ı namazgahtır. Kadıköyde bir de Ayrılıkçe me vardır.

DA KILIÇ,Yarkın, Halka ve Olaylara Tercüman, 18 Ocak 1962; yıl:1, sayı:100, syf:3

1.17. Halk Mimarisi

Mabet ve Millet

En mehur Fransız edebiyat tarihlerinden biri şöyle ba lıyor: “Milli kültürümüzün temelleri kiliselerde atılmış tır.” 1907’den sonra Anadolu’da ye eren Türk kültürünün de, cami, mescit ve dergahlar çevresinde boy attı nı kimse inkar edemez. slamiyet’in Do u ve Batı’da savunucusu, iki cihanda mutlu imanlısı ve “Allah’ın Türk adlı ordusu” olan bizler, onun mabetlerini, yüksek tepeler ve yüksek gönüller üzere in a etmiş iz.

Sanat dehamızın paha biçilmez verimleri “bir kûh-u tecelli” gibi camiler olmuş tur. Çifte minarelerden Ulu Cami’ye, Süleymaniye’ye, Selimiye serhaddine kadar vatan yüzü mabetlerle donanmış tır. Türk dehası ancak slam inancına ve cami ahengine kavu tuktan sonra kıvamını bulmuş tur. stanbul’dan camileri çıkarınız... eddadi ve hantal yı nı binalar altında ezilir gibi olacaksınız. “Mabetsiz ehir” iddiasıyla kurulmuş olan sözde modern Ankara, yalnız slam gönüllerine de il, ecnebi bakı larına bile hüznü verici bir apartmanlar arsası olmaktan ancak o anlı kalesi ve tepeler üstüne in a edilen yeni mabetleri sayesinde kurtulmuş tur. Uzak ovalardaki toprak yı nı köylerimiz bile, ancak mavilikler arasında dalan beyaz minareler görünüşü ile göz ve gönül doldururlar.

Cami eski ve yeni Türk’ün hayatında çok ey demektir. Süs, nakı ve ye illik, maneviyat, huzur ve temizlik, erefler gölgesine yara ır. Kubbeler gövdesinde metanet, adırvanlar çevresinde bereket, son cemaat yerlerinde sükunet hissi vardır. Bursa gibi eski medeniyetimizi henüz yansıtmakta olan ehirlere, güzel camiler etrafına kurulmuş tur. Emir Sultan, Yıldırım, Muradiye, Çekirge ve Ye il, vaktiyle bir cami dolayısıyla geli mi olan mahallerdir.

Hayatımız, medeniyetimiz ve gelece imiz için bu kadar önemli olan mabetlere, icap eden sevgi ve saygının binde birini göstermedi imiz, artık bir gün gibi a ikardır. Sade idarenin de il, halkımızın da bu i teki günah ve laubâlilik payı, anlatılmaz ölçüdedir. En azından çocuklarımıza ve gençlerimize, mabet sevgisini ve mabet saygısını ö retmiyoruz. Allah korkusundan, ecdat ve sanat hissinden yoksun yeti en nesiller, bu e siz anıtlar kar ısında ürpermek öyle dursun ona, adi bir ta muamelesi ediyorlar. imdi, stanbul’un büyük camileri avlusunda, hatta son cemaat yerlerinde, mahalle gençleri, takım takım futbol yarı ması yapmaktalar. Kapılarında danalar dola makta ve

serseriler, i sizler, hayırsızlar sürüsü, mermer merdivenler üstünde üç kağıt oynamaktalar. Mezar taşları arasında, çit duvarlarının düzlüğü üstünde, i sizler uyku çekmekte, adırvan yalaklarında dünyanın en i renç maddeleri bulunmaktadır. İmdi bir de daha büyük bayağılık balamı ve cami avluları bulmak ve sevi mek için yer darlığı çeken genç çiftlerin meydan-ı enaati olmu tur.

te Be ikta lı Mustafa Akbelen adlı bir okuyucum, Serencebey'deki o canım Ertu rul camiinde böyle bir sahneye ahit olmu . Ye illikler arasında rahat ve bakımsız bir camidir bu. İmdi onun avlusunda lise kaçkını delikanlılar ile, ortaokul fırlaması kızlar, a k bulumaları yapmaktadır. Minare altındaki kovuk, onların en mahrem davranı larına imkan vermektedir. Geçen gün cami müezzini, ezandan sonra ini te garip kıpırdanı lar hissetmi . 18'lik bir genç ile 15'lik bir kızı iç içe yakalamı . Okuyucum onların tartışmasına yeti mi . Hızını alamamı olan küstah delikanlı, kendisini o kadar haklı buluyor ve rahatsız edildi ine o kadar kızıyor mu ki müezzine, bir dayak atmadı ı kalmı . İmdi hangi tecelliye a lasak;

tlere u rak olan camilere mi, ana baba kokusundan uzak, minare gölgesinde seks tatmini arayan 15'lik kızlara mı, “tavladı ı” masum kızı, bir ezan saatinde ve kutsal bir kö ede, zevk yapma a çalı an delikanlının, haysiyet ve erefine mi? Bizi hayvanla tırmak isteyenler, çoktan ula mı gayelerine. Bize her eyden önce bir insanlık devrimi lazımdır; mutlaka...

KABAKLI,Ahmet,Halka ve Olaylara Tercüman,27 Haziran 1962;yıl:2,sayı:255, syf:2

1.18. Kültür-Medeniyet ve Vatanserverlik

1.18.1.Vatanserverlik

1.18.1.1. Vatanserverlik Üzerine

Millet ve Milliyet

“Tanin”de bir fıkra yazarı, 10 Nisan'da çıkan “Milliyetçilik Dü manları” adlı yazım üzerinde tartışmak istemi . Olur, tartışalım önce bir iki ey sormalıyım Tanin'ciden:

O ki fikir dürüstlü ünden söz ediyor, yazısının ba ına aldı ı fıkramı niçin ayıkladı ? Bu maksatlı davranı neden? Milliyetçili i açıkladı ım kesimlere hiç dokunmadı ı

halde bazı cümleleri seçerek, beni “hücumcu” bir yazar gibi göstermekten ne zevk almı ? Fıkramı andı ı halde,adımı yazmaktan niye kaçınmı ? Yoksa me hur olmamdan mı korkuyor? E er böyle ise hiç dertlenmesin; çünkü “me hur” olmaya niyetim yok.

te “çok me hur” oldu u için ben de onun adını anmıyorum. “Milliyetçilikten ho lanmayan bir yazar” dersem anlarsınız zaten. İmdi soru ve dü üncelerine cevap veriyorum:

Ben, Tercüman ve Son Havadis gazetelerinin milliyetçilik savunmasını övmü üm de, Kasım Gülek’in kurucu meclisteki savunmasını anmamı ım... Do ru de il bu. Ben sayın Gülek’in “Milliyetçilik, anayasaya geçmelidir.” Deyi ini be enmi , hatta bunu kendisi ile konu tuktan sonra bir fıkra konusu yapmı tım. Bir yazar okumadan yazmamalı.

“Milliyetçilik” yerine “Ulusçuluk” dersek daha iyi olurmu ... Hayır, diyemeyiz. Çünkü her kavramı sulandırmaya hakkımız yoktur. Çünkü “ulus” önce Türkçe de ildir. Sonra zevksiz, hatırasız, kutsiyetsiz bir laftır. Millet için ölene biz de “ ehit” derler ya, ulus için ölmek ancak bir intihar olabilir. u “ulus sözcü ü” kırk yıldan beri atıldı ı halde tutmamı , sırf bir gazete adı olup gitmi tir.

Millet ise, laf de il bir ülküdür, hür ve ba ımsız ya amak için bir vatana yerle mi olan insan toplumunun geçmi hal ve gelece ini ihtiva eder. Atalarının kan ve alın teri ile kurdukları bir ülkede, onların bize bıraktıkları kutsal anıları, bozulmamı ve daha mükemmel olarak gelecek nesillere aktarmak dile i ise “Milliyetçilik” tir.

O yazara göre: millet, tek ba ına din, dil, ırk, tarih demekmi . Çünkü mesela, ırk birli i, din birli i, dil birli i ta ımadı ı halde millet sayılan toplumlar varmı . Bunun aksini söyleyen kim? Bir özge bulu gibi, okuyucu huzuruna çıkardı ı bu “malumat” yurt bilgisi kitaplarında bile vardır. Do ru, millet, tek ba ına ne tarih birli i, ne ırk, ne din, ne dil, ne de vatan birli idir ama, bu birliklerin hepsini içine alan bir manevi kavramdır. Mesela, sviçre’de dil ve ırk birli inin zayıf olmasına kar ılıklı, vatan, tarih ve din beraberli i büyük i görmü tür. Türki ngiliz, Fransız milletlerinin olu masında, adı geçen be unsurun da etkisi vardır. İrk, din, dil, tarih, vatan gibi unsurlara, bir milletin elle tutulur (objektif) unsurları adı verilmi tir. Mesela, Lozan anla masının gere ince yaptı ımız Türk- Rum mübadelesinde bu unsurlar esas tutulmu tur. “Kıbrıs Türkleri” derken, “Kıbrıs Rumları” derken yine bunları dü ünüyoruz.

Milletin bir de manevi(subjektif) unsuru vardır ki, geçen yüzyıl sonlarında E. Renan ortaya atmıştır. Ona göre, millet manevi bir ilke (Un principe spirituel)dir. Milleti yapan esaslar: “mü terakki bir tarihte malik olma uuru” ile “birlikte ya amak ve bu tarihi devam ettirmek arzusu” dur.

Komünistler, milletin bu manevi yapısını inkar ederek, onun yerine “halk” veya “halklar” sözünü koymaya çalışırlar. Bu yanlıştır; çünkü “Türk Halkı” derken, belli bir çağda yaayan ve teker teker sayılabilen fertlerin toplamını anlatılmı oluuz. “Türk Milleti” ise geçmi ve gelecekte, ilmi, sanatı, cesareti, hürriyet ve zenginlik istemi ile var olan ölümsüz bir kavramdır.

Milliyetçilik 1924 anayasasına, “Osmanlılık” ve “Ümmetçilik” gibi fikirlere karşı bir mücadele silahı olarak konmuştur., deniyor. Peki, tartımadın kabul edelim bunu. Aynı mantıkla hareket ettiğimiz takdirde, “milliyetçilik” umdesini yeni anayasaya hemen koymak gerekir; çünkü “Millet” ve “milliyet” kavramlarının en korkunç dümanı olan “komünizm” tepemizde bir kılıç gibi sallanmaktadır.

KABAKLI, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 17 Nisan 1961; yıl:6, sayı:2098, sayfa.2

Vatanseverlik

Vatanseverlik kolay sanat değil, kuru bir iddia değil. Söylemekle olmayacak değil, susmakla anlatılır değil... Büyük bir irfan içindedir vatanseverlik. Kendi nescinden zerrece ayrılmaktır. Kendi ihtiraslarından sıyrılmaktır. Kendini bir büyük amaç yolunda hiçe saymaktır. Bütün çalımlardan kurtulmuştur. Benlikten ayrılmıştır. Maneviyat yolunda bir tükeniş, mertebeler içre kaybolmuştur. Nefsini en olmayacak yerde bulmuştur. Dalgalar içinde bir hedefe varmıştır bu. Hayvanlığı bütün tezahürleriyle zapt etmiştir. Yunus Emre'nin:

Derviş barmı ta gerek
Gözü dolu ya gerek
Koyundan yava gerek
Sen derviş olamazsın...

Deyişindeki hikmete benzer bir sırdır. Bir bilinmez umman içinde boğulmuştur. En susulmayacak yerde bir susmuştur.; beklenmeyen lahzada bir çıkıştır. A lanmayacak

zamanda gözya ıdır.icabında sapıkların yüzüne atılmı bir tokattır. Velhasıl vatani sevmek güç sanattır.

O gösteri çi zavallı eline kalem almı yazar. O gösteri çi budala kalemin ucundan bir im ek çıktı ma inanır. O gösteri çi izansız, her yazdı ı makaleden bir ihtilal patlayaca mı sanır. Yazık ona ki, aslan postu giyinmi bir kedi oldu unu bilir. Yazık ona ki, sahnelerde kral rolüne çıkmı bir soytarı oldu unun farkındadır.

Vatanseverlik tozlu ciltler arasında kaybolmu tur. Ufukları kaplayan bir sevgidir. Bilmek iddialarının cümlesinden bir kurtulu tur. Sultan Fatih'in tahtı önünde diz çökmeden, Yavuz'un öfkesi içre boyun bükmeden, Ömer olup kendi nefesine kıyan adaleti hissetmeden, Hazret-i Muhammet üzre Kur'an dili konu madan, Sokratvari ölüm destanları kurmadan, skender gibi "abuhayat" arayıp, Süleyman gibi bir kudret diline varmadan, Yunuslayın "elhamdülillah" sırrına ermeden, Mevlana misali "ma uk" yüzün seyretmeden... Bir kuru iddiadır. Bir bo kelamdır. Bir derde dermen de il bin erre alet olmaktadır. Acırım o insanlara ki, kendi çıkarlarını vatanın faydası sanırlar. Acırım o insanlara ki, topraktan çıkan bakır misali ham olurlar. Acırım onlara ki ayak iken ba olmak sevdasına dü erler.

Gerçek hürriyet, gerçek adamlık, ahlakın sahte olmayanı ve insanın "insan" takımı ve ruhun parlayanı ve alçak gönüllülü ün saygıde er olanı hep aynı eylerdir. Kütüphaneler dolusu kitap yazsan anlatılmaz bu. Dü man süngülerine çarpsa yıkılmaz. Bin yıllar geçse yıpranmaz, a inmaz bu!Adam vardır, milleti hiçe sayar gülünçtür. Hastadır. Lokman gelse derdine çare bulamaz. İletlidir. Kangrendir. Kötüdür.

Adam vardır, hiç okumamı , hiç dü ünmemi . Ayılar misali da da gezmelidir. Milleti korkutmaktan, yıldırmaktan zevk alır. Kabahati hiç kendisinde aramaz, tutar ba kalarında bulur. Medeni olmamı tır. Bo azlamak hırsıyla tutu ur ya da öç almak hasretiyle yanar. Sokak kabadayısından daha onurlu de ildir. Adamı asan cellat olmak ona ho gelir. draki kıttır. Budalaca hayranlar pe intedir. Süfli adamların övgüsü ile yetinir.

Vatansever, kuvvetli oldu u halde kuvvete bel ba lamayandır. Elindeki silahı kullanmayandır. Kuvveti hiçe sayandır. Kuvvetli olmaktan utanandır. Bir Allah vardır, bütün kuvvetlere güler. Bizim bütün kuvvetler onun gözünde gülünçtür. Bizi

kuvvetimize güvendirin, o utanmaz, o melun, o sürüngen eytan'dır. Küçük, çok küçük bir hiç odlunu kavramadıkça. Bir gönül vardır, ona inanmadıkça, servet, ataf, an pe inden ko up nefsinden utanmadıkça, bir millet için ocaklar misali yanmadıkça, denizler gibi co up dalgalanıp yine kendi sükununa dönmedikçe, çocu un oyunca ına ba landı ı kadar kendi yurduna ba lanmadıkça, ta uçurumlar içre yok olup, yine uçurumlar içre kendine gelmedikçe. Sen vatansever olamazsın. Kendini aldatıyorsun. Beni güldürüyorsun. ç yüzünü görmüyorsun. Beni i rendiriyorsun...

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 1 Mart 1962; yıl:1, sayı:147, sayfa.2

1.18.1.2. Vatansever airler

Vatan airi ve Milli air

Vatanseverlik timsali, gençli in ideali iki air, Vatan airi Namık Kemal. Milli air Mehmet Emin Yurdakul.

Türk milletini felaketler ve ıstıraplar içinde kahramanca ilerleyerek cumhuriyet idaresine kavu turan büyüklerimizden ikisi de bunlardır.

Kitabın ilk sahifelerinden birinde Namık Kemal'le Mustafa Kemal'in resimlerini yan yana buluyoruz.: resimlerin altında Namık Kemal'in o lu Ali Ekrem Bolayır tarafından ikinci nönü Zaferi münasebetleriyle Atatürk'e çekilen telgrafa Atatürk'ün cevabı var.bu telgrafın özü öyledir: "Vatanın kurtulu u ve istiklali için ölmeyi bugünkü nesle babamız ö retti."

Namık Kemal'in büyüklü ünden üphe edilebilir mi? Onun yalnız yazıları de il hayatı da böyle bir üpheye asla yer vermeyecek kadar anlı ve ereflidir. Namık Kemal:

"Felek her türlü esbab-ı cefasın toplansın gelsin.

Dönersem kahbeyim millet yolunda bir azimetten."

Demi ti. Gerçekten dönmedi. "Vatan ve Silistre" isimli kahramanlık destanı denilerek piyes yüzünden sürüldü ü ve zindana atıldı ı halde yılmadı; Namık Kemal kadar özü sözüne, dü ünceleri ve hisleri karakterlerine uygun kimseler pek nadirdir. Bu heyecanlı ve cesur adam hürriyeti o kadar seviyor ki hürriyetin esiri olmaktan bir esef duyar gibidir.

“Ne efsûnkâr imi sin âh ey didâr-ı hürriyet
Esir-i a kın olduk gerçi kurtulduk esaretten.”

Hürriyetin de erini ve güzelli ini Namık Kemal’in “Hürriyet Kasidesi” kadar heyecanlı ve kuvvetle belirten eserler dünya edebiyatında bile pek çok az bulunur. Türk kelimesinin kendi aramızda bile kaba, görgüsüz ve anlayı sız manasına kullanıldı ı devri air Mehmet Emin Yurdakul kapadı, hem de gerçek Türk vezni olan hece vezni ile irler yazarak.. Namık Kemal “Din ve Padi ah U runa” tabiri yerine “Vatan U runa” tabirini bize ö rettiyse Mehmet Emin Yurdakul da “Osmanlı” tabirinin yerine Türk kelimesinin kullanılmasını ö retti, bu hesapla birinciye Vatan airi demek ne kadar do ru ise ikincisine de Milli air demek o kadar do rudur.

Osmanlı mparatorlu unu te kil eden unsurlar arasında milli hüviyetini devletin birli i u runa feda eden Türk milleti için artık bu fedakarlı ın manası kalmamı tı, bu ger e i ilk olarak gür sesiyle haykıran Mehmet Emin Yurdakul da Namık Kemal kadar büyük bir insandır. Nitekim stiklal Sava ı sırasında milli air stanbul’dan Ankara’ya gitmek üzere nebolu’ya geldi i zaman Atatürk ona öyle bir telgraf çekmi ti. “Türk milliyetçili inin ilanı müjdecisi olan iirleriniz bugünkü sava ımızın kahramanlık ruhuna do um ufku olmu tur. Anadolu’ya eref verdi inizden duydu um sevinci bildirir ve sizi milletimizin mübarek babası olarak selamlarım.” Milliyetçilik milli varlı ımızı tehdit eden her tehlikeye kar ı daima geli tirmeye muhtaç oldu umuz bir fikirdir. Bu sebeple Mehmet Emin Yurdakul’un 1897’de Türk-Yunan sava ı münasebetiyle yazdı ı “Cenge Giderken” ba lıklı iir daima her Türk’ün ezberinde olmak ve her Türk tarafından gaye olarak kullanılmak icap eder:

“Ben bir Türk’üm, dinim, cinsim uludur.
Sinem, özüm ate ile doludur.
nsan olan vatanımın kuludur.
Türk evladı evde durmaz giderim.”

Biri vatani, di eri milleti, her ikisi de hürriyeti haykıran bu büyük ba ları nasıl unutabiliriz? Lakin ikisi de bıyıklı ve sakallı olan bu iki büyü ümüzün hatırası Cevat Yaltrıklı’nın eserinde daha belirli olarak bir defa daha canlanıyor. Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 17 Nisan 1961; yıl:6, sayı:2098, sayfa.2

Babası ve O lu

Zayıf ve solgun bir adam, siyah bir seyrekçe sakalı, kırkılma bıyıkları, uzunca burnu, düzgün ka ları ve uzunca yüzü var; hep dü ünür gibidir, konu maya ve yazmaya ba layınca büyük eyler dü ündü ü zihninde hayatın gerçekten acı tablolarını çizdi i anla ılır, elli seneye yakın bir zaman önce ezberledi im bir manzumesinin bazı mısralarını hâlâ hatırlarım:

“Her adımda sendeler,
faciat-ı ömrüne eyler i aret mü meiz
çehresinde çizgiler..!”

ve bir sefil ihtiyar, bir bahtsız insan onun kaleminden haykırıyor:

“Ah bir yangın olsa da ısıtsam vücudumu”

air o zavallının durumunu o kadar kuvvetle tasvir etmi tir ki “Ke ke olsa da u adamca ız ısınsa!” diyece imiz gelir ve onun korkunç bencilli ini unuturuz.

Aslı Trabzonlu, babası Mekke’de mektupçu iken ölmü , on üç ya ında yetim kalmı . stanbul’a gelmi . Darü afaka Lisesi’nde okumu , memurluklarda bulunmu , Tevfik Fikret ve arkada larıyla beraber o devrin edebiyatçıları arasında parlamı .

Karde i ona öyle diyor:

“Elimde sağar isterim,
Yanımda dilber isterim,
Teraneperver isterim,
Yerim de Gül en olmalı”

O cevap veriyor:

“humarı var mey istemem,
Uzun gider ney istemem
Hulâsa bir ey istemem
Fakat gönül en olmalı.”

Vücudu, kalbi dü ünceleri, her eyi temiz olan bu ince ruhlu ince adamı 1900’da sultan Hamid’e jurnal ediyorlar; Sivas’a sürülüyor. Oranın kuru ve sert havasına ancak bir sene dayanabiliyor. Garipler mezarlı na gömülüyor.

Bu adam smail Safa’dır.

Ufak tefek, zayıf, uzunca yüzü, uzun burunlu, daima dü ünceli görünen bir adam vardı ki yazmaya ve konu maya ba ladı ında zaman onun gerçekten bir adam vardı ki yazma a konu ma a ba ladı ı zaman onun gerçekten bir “fikir dünyası” oldu u anla ılırdı. ki ya ında yetim kalmı tı, sıkıntı içinde büyümü , sıkıntı içinde okumu , yüksek ö renimini yapamamı tı. Fakat ta kın ve co kun bir ö renme hırsı ile, kutlu hırsların belki en kutlusunu ile, yüzlerce ve binlerce kitabın her sahifesini hatta her satırını didikleme , geni , derin ve pek çe itli bir kültüre sahip olmu tu. Engin bir gerçe i görü kabiliyetine ruhları ve karakterleri tahlil kudretine sahipti. Sadece muharrirdi ama ilmin ve fikrin labirentini gözleri kapalı dola abiliyor, onun her kıvrımında neler bulundu unu sezebiliyordu. O bir hikayeci, bir romancı, bir filozof, bir terbiyeciydi, çok eydi ve eserlerinde hepsinden akisler göze çarpıyordu: kendisi ufak tefekti, fakat fikirleri kocamandı; fikir alanında dö ü e çıktı ı zaman amansız saldırı larına dayanabilenler nadirdi. Ona gerici dediler, komünist dediler, bozguncu dediler; bunların hepsi iftira idi ve dediklerinin tamamıyla tersine olarak ilerici, hürriyetçi ve milliyetçiydi. Ona inkılap dü manı bile dediler, halbuki Türk inkılabının manasını açıklayan tek eser onundur. En çok sava tı ı kimseler, Türk tarihini inkar ederek, Türk geleneklerini yıkarak, Türk milletinin kutlu inançlarını bo arak vatan kapılarını yabancılara açmak isteyenlerdi.

Bu adam smail Safa'nın o lu Peyami Safa'dır.

Peyami Safa öldü, milliyetçi cephe bir önderini daha kaybetti, ona biz üzüldükten milliyetsizler sevindiler. Fakat cephe sa lamdır, milletçe o cephedeyiz. Bizler de hep ölece iz. Fakat milli bayrak elden ele emanet edilerek kıymete kadar hür ve ba ımsız dalgalanacaktır. mam onun cenazesi ba ında soracak:

- Merhumu nasıl bilirsiniz?

Hep beraber cevap verelim:

- iyi biliriz.

Onun iyi oldu unu bilememi olanlar zaten öteki dünyaya inanmayan Allahsızlardır, ahitliklerine ihtiyaç yoktur. Ho ça kalınız!

KABAKLI, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 10 Haziran 1961; yıl:7, sayı:2208, sayfa.3

Ziya Gökalp

imdi Ziya Gökalp'ten söz etmenin, tarih ve takvim yönünden hiç sırası de il, biliyorum ama üstün ve olumlu vatanseverli ini gençlere anlatmanın tam sırasındır. Gökalp vatanseverli i, gösteri e hiç tenezzül etmeyen, benlik davası gütmeyen, kimseyi suçlamayan, iddiasız, sakın bir iman vatanseverli idir. Millete ettikleri ufacak hizmetleri, fitil fitil milletin burnundan getirmek isteyenleri ise iddetle ayıplamı tır.

“Bu bedbaht ülkeye her hizmet eden
Sonunda bir zarar getirir mutlak
Çünkü her i gören der ki “varım ben.”
Benlikten mümkün mü zarar do mamak”

Bu üstün karakterini çok güzel belirten:

“Ahlak yolu pek dardır
Tetik bas önün yarıdır
Sakın hakkım var deme
Hak yok vazife vardır.”

Sözü ise, bir “devlet felsefesi” de il de bir “ahlak ö üdü” olarak alınrsa, her vatanda a nizam sevgisi ve kendi nefsinin küçümseme telkin eden altın bir hikmet de eri ta ır. Ömrü boyunca idbardan itibara, mevkiden zindana, üniversite kürsüsünden sürgün vapuruna ve fetva makamından dar a acına gidip gelmi bir adamdır. Ama onun içerden aydınlık ve içine dönük olan bakı ları bu farklı yerler arasında hiçbir fark gözetmemi tir.

“Mütareke”de onun i gal kuvvetleri tarafından tevkif edilece ini anla ılmı tı. O “darüfünûn” kürsüsünde eri ilmez bir hak ve sükunet içinde “içtimaiyat” dersleri veriyordu. Kendisini kaçırmak isteyenlere gülüyordu. Sonra tutup Bekir A a bölü üne kapattılar ziyarete gelenlere diyordu ki:

“Bizim iki benli imiz vardır: Biri eytan, biri melek benli imizdir. imdi zindanda eytan tarafımız yatıyor. Melek benli imiz ise hür duygular dü ünceler aleminde dola ıyor..”

Malta'da sürgün iken dünyanın en iyimser mektuplarını, kızını “Hürriyet”e yollamı tı. Bu mektuplarda Avrupa'nın en güzel sayfiyelerinde ya ayan bir zengin gibi bütün insanlık

için mesut dünyalar hayal ediyordu. Halbuki devrimin en yoksul Par denilen mabudu tanımamı , tapmamı tı. ttihat ve Terakki'nin umumi katibi oldu u zaman, yani bütün imparatorlu u elinde tuttu u zaman bile penceresi patiska perde bir kira evinde oturmu tu. Sürgün vapuruna bindirdikleri zaman elinde bir yemek çıkını bile yoktu. Son saniyede vapurun güvertesine, yakınları bir bohça fırlattılar. ngiliz muhafız eri, fırlatılan bohçayı açtı ve içindeki paraları, sahibinin gözü önünde aldı. Kalanları yere attı. O zaman Gökalp'in yere e ilip bohçada kalan çama ırlarla kitapları topladı ını gördüler. Bohçayı koltu una vurup hücreesine çekildi. Kendi dünyasında Kârun olan bu adamın para ne i ine yarayacaktı!

Sürgünden döndü. Bir aralık Diyarbakıra çekildi. Buldu u mavi ambalaj ka ıtları üzerine bastırđı ı “Küçük Mecmua” fikir hayatımızın en büyük merhalelerinden biridir. Sonra Ankara'ya ça ırdılar. Maarif Vekaleti tercüme bürosuna koydular. “Peki”dedi. “Mebus ol!” “Peki!” “Türkçülü ün esaslarına göre bir anayasa yap!” dediler, peki, dedi.

O kadar büyük i leri yapan adam, yüzüne bakılınca bir çocuk gibi kızardı. Ama çelik iradesi ve sessiz telkin gücü sayesinde, zamanının bütün gençlerini, fikirlerine ram etmi idi. Yukarıdan ses alan bir veliya gibi konu uyordu. Bir sohbe te oturdu u zaman, iki üç saat cezbeli, insicamlı ve düzenli konu urdu.

Ancak Sokrates'i hatırlatacak ekilde, gösteri siz fikrin ve kendini pahalıya satmak istemeyen milliyetçili in mür idi oldu. Bir Fransız hastanesinde car verirken söyledi i son söz: “Allah” olmu tur. Ama o Allah'tan dahi, yalnız muhabbet istemi tir:

“Benim dinim ne ümittir ne korku
Allah'ıma sevdi imden taparım.”

KABAKLI, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 6 Mart 1962; yıl:1, sayı:147, sayfa.2

1.18.2. Soyda larımızdan

1.18.2.1. htılalden Önce Rusya'daTürkler

Kazak Evi Herkese Açıktır

*Kazak kadını evde yalnız da olsa erkek veya kadın misafiri yuvasına kabul eder;
yedirir, içirir, yatırır...*

Kazaklar arasında misafire gereken ilgiyi göstermeyen olursa köyün beyi tarafından cezalandırılır... Misafire en makbul ikram koyunun kulak dipleridir ve sofrada ekmek yenmez...

Bu ak amda, davetli oldu umuz bir Kazak “avul” una (göçebe köyü) giderek samimi bir surette kar ılandık. Zengin ve kibar oldu u anla ılan bu avulun en güzel evinin (yurdunun) sahibi bir kadındı. Ululuk (törelilik) etmi olan kocası vefat edince saçlı sakallı o lu da di erleri gibi kendisini avulun ba ı tanımını lardı ve ona (hes bendelik) diyorlardı. u halde bu (yurt) un bütün idaresi bu kadının sorumlulu u altında idi.

Bu avul on iki evden ibaretti. Evlerin hepsi de beyaz keçeden yapılmı tı. Bizim, içinde misafir kaldı ımız ev, ötekilerinden büyükçe oldu u gibi iç ve dı ı da hayli süslü idi. Kilimlerle dö eli büyük odanın bütün duvarları ailenin en iyi cihazları ve gümü , altın kakmalı nadide e er takımları ile bezenmi ti. Ak am namazını müteakip, Kırmızı meclisi kuruldu. Yirmi kadar misafir, ev sahibesi tarafından doldurulup sunulan kaseleri bo altmaya ba ladık. Konu kom udan, bazıları da meclise katıldılar. Burada gelen gidenin tanı ması adet de il. Hatta ev sahibinin bile sofrasına gelip oturanları tanınması icap etmiyor. Göçebelik hayatının böyle gerektirdi i anla ılıyor. Kazaklar pek ziyade konuk severdiler. Bütün kapıları, tanıdık, tanımadık herkese, gece gündüz açıktır. Evde kadın tek ba ına bulunsa dahi, gelen misafiri veya yolcuju yuvasına kabul edip, yedirip içirmeye mezundur.

Yazları (konuk a ı) yani misafir yeme i olmak üzere koyun, yada kuzu kesilir. Kı ları ise sütlü yemeklerle, kurutulmu etler ve bir çe it pastırma ile sucuk ikram edilir. Bir Kazak yurdundan ayrılıp ba ka tarafa giderken, yanına yiyecek, içecek bir ey almayı hatırından bile geçirmez. Yolda tesadüf etti i avullardan birine misafir olur, orada yer içer diledi i kadar kalır. Bu ha o dereceye varmı tır ki, bir yolcu u radı ı yerde, adet olan saygı ve güler yüzlülü ü görmedi i takdirde oranın (bey) ine ikayet eder ve bu ikayeti haklı bulunursa saygı göstermi olan yuva sahibi bir at vermeye mahkum edilerek cezalandırılır. Fakat bu ekilde cezalandırılmı olanlar pek nadirdir. Zira Kazak hasisli e tenezzül etmez. O gece bizim sofraya da, selam veren gelip oturuyordu. Böylece meclisimiz, sonuna do ru bir hayli geni ledi. Bereket kırmızımızda boldu yatsıya do ru et de geldi. O da hepimize yetti. Uzaktan gelen misafir oldu umuz için bize, koyunun kulak diplerini ikram ettiler. Sofrada ekmek namına bir ey yoktu.

Etin üzerine de birer kase et suyu içiliyor. Kazaklar, civardaki nehirlerde pek bol oldu u halde balıktan pek hoşlanmıyorlar. Sofra ba ındaki sohbetlere gelince; bu birbirini tanımayan insanların her biri, bir telden çalıyor. Basit dü ünceli ve saf kalpli olan bu adamlar birbirleriyle yarı edercesine konu uyorlar.

Bu arada, Altaylarda, yaylalarda, Rus göçmenlerinin zulümlerinden ikayetle hükümet memurlarının “Artık böyle göçebeli i bırakarak, elveri li bölgelere yerle meyi” tavsiye etmelerine fena halde kızdıklarını anlata anlata bitiremiyorlar. “Dedelerimizin dedelerinden beri alı tı ımız hayatı bırakıp ta, Rusların hatırı için (tavan altına) kapanıp miskince oturamayız. Daha zorlarsa cedlerimizin türbelerini a laya a laya bırakıp, Altay Da larına çekiliriz.” diyorlar. Hele bir dereceye kadar mukaddes bildikleri baba ve cedlerinin türbelerinden uzakla manın lafına bile tahammülleri yok. Fazla zorlandıkları takdirde de, Altay Da larına çekilip hürriyet dü manı bildikleri Ruslara, di bileyerek ya amak azminde oldukları anla ılıyor.

Hadiselere Tercüman, 23 Mart 1961; yıl:6, sayı:2073, sayfa:3

Be ikte Ni anlanan Kızlar

Dünyaya gelen Kazak yavrusu, kız veya erkek olsun, daha ilk kelimeleri söyleyerek konu maya ba ladı ı günlerde ni anlanır. Ana ve babası, kendisine münasip buldukları bu ni anının adını her vesile ile tekrar ede ede, onun kula ına yerle tirmek isterler. Yavru bu adı beller. Akli fikri ba ına gelip, duyguları geli meye ba layınca da, yıllar boyunca i ite i ite benimsedi i ad'ın sahibini göstermek istedi ini duyar.

Fakat gene Kazak adetleri gere ince, bilhassa o ullar için seçilen, kızlar akrabalıkça (yedi kat) uzak kabilelerden seçildi inden, bunların birbirlerini görmeleri de ilse bile, sık sık temasları kolay olmaz. te bu sebeptendir ki, ni anlanmı olanların arasında yabancılar girer ve bu yüzden kabileler arasında da uygunsuzluklar ba gösterir. Lakin, ni anlı kız on altı, on yedi ya ına gelince, bazı milli törenlerden sonra ve bütün kabile kadınlarının gözya ları arsında do up büyüdü ü çevreden ayrılır ve en yakınları tarafından, süslenmi bir ata bindirilerek (yi it) in bulundu u kabileye götürülür.

Bu kabile, kendilerine gelin getirilen kızı, sazlar çalarak, türküler söyleyerek, bir bayram havası içinde topluca kar ılar. (Gelincek), yi it yani (Giyever) ve dostlarının yardımı ile atından indirilir. Kaynana ve kayınbabası ile kabile ak sakallılarının önünde

durur, üç defa sa dizini çökerek onları büyük bir saygıyla selamlar. Bu selamlama kızlık son ve gelinlik hayatının ilk kademesi demektir. Bundan sonra artık bütün kabile kendisine (gelin) yahut (geline) der.

Gelinlik, çoluk çocuk anası olup, orta yaşlarına gelinceye kadar devam eder. Bu zaman içinde gelinin, kaynana ve kayınbabası ile ak sakallıları her gördükçe törenle selamlaması milli adaptandır. Gelin kızlık zamanında giydi i kısa beyaz elbiseler ile, püsküllü kalpaklarının, artık giyemez. Bundan sonra uzunca gömlek giymek ve saçlarını i lemeli bir örtü ile örtmek mecburiyetindedir.

(Gıyan) denen yi it yani güvey de, uzun bir zaman (yeni evlenmi) sayılır ve bu zaman içinde karısının ana babası ile, kabilesi büyüklerine kar ı yerlere kadar eilmek suretiyle saygı gösterileri yapmaya mecbur sayılır. Gelin, artık ailesi efradından de il, hatta kabilesi mensuplarından da hiçbir erke in ismini diline almaz. smini söyleme e mecbur oldu u erkekler için, ba ka isimler uydurur. Mesela (Karabey) diyece ine (Akbay) der!! Buna mukabil kadın kızlı nda yahut daha sonraları tanıdı ı dostları ile görüşmek hususunda çok defalar kendini tamamen serbest sayıp, tereddüt göstermedi i gibi, kocası da bazı gecelerini, yabancı yataklarda geçirmeyi yi itli in anından sayar! Bu hal Kazaklar arasında pek ziyade yaygındır.

Kazak hayatına pek yakından a ina olan bazı dostlarımın incelemelerine göre; bu halin en kuvvetli sebeplerinden biri de; kız alıp vermenin, birbirine uzak kabileler arasında olu udur. Henüz kendisini bilemeyecek bir ya ta iken ni anlamı olan bir kızca ız, daha sonraları ve göçebelik hayatı gere ince; sabah ak am, evlerinde, dere boylarında, sürü yanlarında, kamı lıklar, çalılıklar arasında görü erek a inalık peyda etti i kendi veya kom u kabilesinin gençleri ile oynayıp gülmekten nefsinin alamaz. Böylece kızın iç dostları ço alır ve bu hal artık adet hükmüne girer. Gelin olduktan sonra da, duyguların itidal kesp edece i devirlere kadar önü alınmaz. Fakat, Kazaklar arasındaki bu erken ni anlamlandırıp evlendirmeler devam eder gider.

Hadiselere Tercüman, 24 Mart 1961; yıl:6, sayı:2074, sayfa:3

Baksılar Kazakların Her eyidir

Hangi Kazak bir derde, bir musibete u rasa tek çareyi “Baksılar” a ba vurmakta bulurlar.

Kazaklar; ya adıkları hudutsuz hürriyet havası içinde Allah'tan gayrı kimseden korkmadıklarını ve kimseye muhtaç olmadıklarını ileri sürerek gururlanırlarsa da, cinler ve periler gibi bir takım (baksı) dedikleri kahinlerin zebunu olmaktan kendilerini koruyamazlar. Hangi Kazak bir derde, belaya musibete u rasa, bunun sebebini ve bundan kurtulmanın çaresini bulabilmek için, cinler, periler ve nihayet (baksı) lardan gayri ba vuracak yer bilmez. Ba ka memleketlerde hekimlerin, avukatların, polislerin, hakimlerin gördükleri i leri, burada –bırakın ki zaten Kazaklar arasında böyle eyler yoktur- sade cinler, periler ve hakimler görürler.

Mesela: biri hastalanmı , kıvranıp duruyor evvela bazı kocakarı ilaçları, otlar, yapraklar, kökler filanla bir eyler yapar, dualar okur, bunlar kar etmezde ifa bulmazsa gelsin cinler, periler.

Bir di er misal: Kaza ın birisi hayvanlarını kaybetmi tir, pe ine taktı ı e ve dostları ile, gece demez gündüz demez, da bayır dört bir tarafı arar tarar, bir iz bulamadı mı, son çare gene gelsin cinler ve kahin, yani baksı... Bu baksılar çe itli silsilelere mensupturlar. Büyükleri, küçükleri, derece derece envai vardır.

Kayıptan Haber Verenlerin En me hurları

En me hurları: kotunun, bir takım kargacık burgacık yazılar yazılmı kürek kemi ine bakarak, oradaki çizgilerden manalardır. Birde –eski Türklerden kalmı oldu u zannedilen- (kobuz) çalarak, cinleri ba ına toplayarak onlar vasıtasıyla gaiplerden bilgi edinenlerdir. Bu ikinciler, yani kobuzlu baksılar, derlere derman bulmak ve bilhassa sinirlerin, delililerin tedavisi hususunda büyük ba arılar gösterirlermi ... Bunlar hastayı kar ılarına alınca, kobuzu çalarak, ara sıra bazı eyler mırıldanır “hü hü” diye nefesler verir, üfler, biraz sonra da acayip bir hareketle cezbeye gelir. Garip garip sesler çıkararak, ortalı ı velveleye vererek bangır bangır ve ba ır ı hastayı terletinceye veya kendisi bayılıp dü ünçeye kadar devam eder. Terlemek hasta için ifa alametidir.

Kobuz Nedir?

Bu i te kobuzun iyi çalınmasındadır. Fakat kobuz nedir önce onu anlatayım: Kobuz, iki üç santimetre yuvarlaklı ında ince bir demirdir. Bu yuvarlaklı ı kar ı kar ıya gelen iki ucu birle inceye kadar geldikten sonra muvazi olarak dört be santimetre kadar uzatılmı tır. Ve bu uçlardan biri, yuvarla ın kar ı tarafına bakır veya gümü ten yassı ve

ince bir telle ba lanmı tır. te bu ince ve gergin tel a za yakla tırılır ve nefesle titretilerek, kobuz çalınır. itilecek ahengin letafeti, çalanın nefesine ve i aret parma ındaki ustalı a göre de i iri. Kobuz Kazaklar arasında kullanıldı ı gibi Rusya'daki Nogay, Ba kırt, Tipter, Tatar vesair Türkleri arasında da makbuldür. Ahengi de arkıdan ziyade oyuna, dansa elveri lidir.

Kobuz, yahut koyunun kürek kemi i gibi araçlara ba vurmada n, kendilerine mahsus ba ka usullerle, gönüllerine gelen eyleri söylemek ve yapmak suretiyle (baksı)lık edenler de yok de ildir. Her çe idinin de ba ları daima kalabalıktır. Çünkü, kadın, erkek, her dertli, her ba ı sıkı an solu u bunlardan kapısının birinde alır.

Bazen pek uzaklardan gelip, sıra bekleyenler bulundu u gibi, bir geli te ayrı ayrı baksılar ba vuranlar da görülür. Çevrelerinde en fazla itibar görüp, refah içinde ya ayanlarda bunlardır.

Her Yerde Ba Sedirdedirler

çlerinde, gaipten haber vermek için, kar ılarındakileri, günlerce bekletenler de vardır. Çok söz söyleyerek kar ılarındakileri a ırtıp, bunaltmak bunların belli ba lı hassalarındandır.

Bir takım baksıların, eski Türk Ruhani artıklarından oldu u söylenmektedir. Bazı Kazaklar, bunları o kadar sevmemekle beraber, çevrelerine uyarak riayete kusur etmezler. Bunlar her gittikleri yerde ba sedire otururlar. Topluluklarda ba a geçirilirler. Misafir oldukları (yurt) ların üst katları da daima bunlara aittir. Ruslar, kendilerinden olmayanların, mümkün oldu u kadar geri kalıp hurafeler ve bidatler içinde yüzüp dünyadan habersiz kalmalarını, camı gönülden istedikleri için, Kazakların bu hallerine ses çıkarmazlar. Hatta bundan sonraki yazıda görülece i gibi, Kazakların anla mazlıklarını kendi aralarında halletmelerine de seyirci kalmayı tercih ederler.

Hadiselere Tercüman, 25 Mart 1961; yıl:6, sayı:2075, sayfa:3

Davalarına Rus'ları Karı tırmazlar

Aralarındaki anla mazlıkları ne olursa olsun babadan kalma "ALAARKAN" usulü tatbik edilir.

Türk Kazaklar, aralarında çıkan anlaşmazlıkları, hatta kan davalarını katiben Rus mahkemelerine, Rus hakimleri huzuruna götürmez, mutlaka kendi usulleri ile, kendi aralarında hallederler. Bazen taraflardan birisinin ısrarla isteği üzerine Rus mahkemelerine gidilse de bile bu mahkemelerin kararlarına kulak asmazlar. Onların gözünde dava ne olursa olsun, baba ve ecdattan beri süren usul yani, (kendi ak sakallıları ile birbirinin kararı ile davacılar anlaşmazlık kesilmedikçe) hiçbir dava halledilmi olmaz ve husumete de nihayet verilmez. İlla ve illa (alaarkan) kesilecektir.

Nedir Bu Alaarkan?

En büyük bir davayı ele alalım; kabile efradından biri, komu kabileye mensup diğeri tarafından öldürülmüştür. Bundan büyük dava olur mu? Böyle bir durum karşısında evvela maktulün mensup olduğu kabile kendisini intikam almaya borçlu sayar. Bu kabilenin ve kızları yanık yanık mersiyeler okuyarak, yiğitlerini intikam vazifesini hatırlatırlar. Bunun üzerine yiğitler, erler atlarına binerek, kabilenin tuzağına, (bayrağı) altında birleşir ve (diyet) isteği ile, karı kabile üzerine yürürler. Çarpı malar balar, kanlar dökülür. Fakat kan dökülmesini önlemek için üstüne yürünen suçlu durumdaki kabile, sulh yoluna başvurmak yani (kaman) isteyebilir. O zaman çarpı malar durur. Davacı kabile, kaman denen (ara bulucu ve hükmedici) heyeti kendi mensupları arasından seçer. Öldürülmüş olan kimse erkek ise bu heyet dört kişiden, kadın ise iki kişiden mürekkeptir.

Verilen Ceza...

Vazifelerini tarafsızca yapacaklarına yemin eden (kaman) lar eldeki töreye göre, ince uzun tahkikat yaparak, beraat yahut ceza kararı verirler. Bu gibi davalarda ceza, çok defa, suçlu görülen kabilenin, öteki taraf (on iki bilgi) vermesini icap ettirir. On iki bilgi, sırasıyla şunlardır: Bir hörgüçsüz deve, bir kara kilim, bir tepe saçı kesilmiş akçıl duru at, bir kısa kuyruklu semiz kısırak. Bu dört esas maddeden sonra, maktulun teçhiz ve teklifini ve gömülmesi için gereken kefen vesaire ile maktulun karısına matem alameti olarak kuşanacağı kuşak vesaire...

Bu on iki bilgi verildikten sonra, birde (kon) verilmesi gerekir. Kon'da, erkek için iki yüz, kadın için yüz attır. Kazaklar kadını erkeğin yarısı saydıklarından, diyetle de bu ölçüye uyarlar. Suçlu görülen kabile bu bilgilerle, konu verdikten sonra dümanlık

ortadan kalkar, barı olur ve iki kabile mensuplarından seçilen birer kişi (alaarkan) denen kara ve beyaz yünlerden örülmüş bir halatı, iki ucundan tutarak ortaya getirirler. Salih bir kimse de bu halatı, törenle keser. Böylece barı ilan edilmiş olur.

Alaarkan'ı kesen kimseye at hediye edilir. Ki taraf selamla arak ayrılırlar. Ayrıca, iki taraf istediği takdirde, yapılan bu barı Rus hükümetine haber verir. Hükümette bu kararı defteri mahsusuna kaydettirmekten başka bir işe karışmaz.

Barı tan Sonra Kısrak Ziyareti

Bu şekilde barı a varıldıktan sonra, suçlu kabileden ceza olarak alınan şeylerin yarısı ölenin varislerine, diğer yarısı da mensup olduğu kabileye ait olur. Yalnız kısa kuyruklu, semiz kısrak, kimseye verilmez. Derhal kesilir ve etiyle, başta kabilenin ak sakallıları olmak üzere diğer hatırı sayılanlarına mükellef bir ziyafet çekilir. Bu ziyafete anlaşılmazlık ilk anında, kabilenin tuşu (bayrağı) altında birleştirecek şekilde taraflara saldıran yetkililer, ve erler de katılırlar. Zira barının asıl amacı onları sayıdır. Onlar, kısa bir zamanda gösterdikleri celaditle, düman bilinen kabileyi yıldırıp barı istemeye zorlayamamış olsalardı, iki kabile kim bilir daha ne kadar çarpışacak, ve iki taraftan ne kadar kan dökülecekti. Kazakların en çok korktukları da budur. Zira süratle barı a varılmayıp tartışmalar pek uzadı takdirde, Rusların müdahale tehlikesi baş gösterir ki, bundan büyük felaket tasavvur edilemez... Lakin, bu gibi müdahaleler, pek nadir, hatta ender vukuu bulmakta imiş.

Hadiselere Tercüman, 26 Mart 1961; yıl:6, sayı:2076, sayfa:3

Örtünmek Adeti Yoktu

Kerekev ehline varışımızda, Müslüman arkadaşlarından birinden, Türkistanlıların milli yemeklerinden (mantı) ile karnımızı doyurmaya karar vermiştik. Hamurun içine kıyma konarak, buharda pişirilen bu yemek et suyu ile yeniyordu. Bir Türk-Kazak arabacı ile yüz paraya pazarlık yapıldu. Fakat bir dakika geçmeden, sokağın öbür tarafında geniş bir avluya indik. Arabacının acemiliğimizi istifade ettiğini anladık.

Mantılar ısımarlandı. Aradan yarım saat geçtiği halde, mantıya bir türlü kavuşamıyorduk. Arkadaşım, ihtiyar arkadaşının yanına giderek, çabukça hazırlanmasını

söyledi. Lakin gene olmadı. Bende yanlarına gittim. Türkistanlı veya Türkmen oldu u anla ılan bu ihtiyar hamur bükmekte olan iri ellerini bırakarak: “ Yoook. Acele etmek i ime gelmez. Ben doksan altı ya ındayım...” diyordu. O esnada, yanına gelen bir kadında, onu tasdik edince, kadına baktım: ba ı açık, örtüsüzdü. “Bacı dedim, sen bu ihtiyarın nesisin?” Me er kızımı ... Yani o da Müslüman, Türk. Ya bu ba açıklı ı? Buna hayret etti imi sezen ihtiyar bu sefer hamuru, bütün bütün bırakarak gözlerimin içine baktı:”Gerekti inde kızım gelir, bana burada yardım eder. Bizim karılarımız, kızlarımız hep böyledir. Osmanlı Türkü gibi, örtünüp kapanıp alemden kaçmazlar...” a ırdım... Dünyanın bu kö esinde bu ihtiyar bunu nereden biliyordu?

Ba mam Efendi Ne Diyor?

Yemekten sonra bu çar ıda biraz dola ırken, yerli Türk Müslümanlarla konu tum. Ma azaların, dükkanların üzerindeki levhalarda hep Türk-Kazak isimleri okunuyordu. Mendil aldı ım bir Türk-Nogay ma azasında, uzaklardan gelen bir Osmanlı Türk oldu umu anlayınca, önüme birbiri ardı sıra kırmızı kaseleri getirdiler. Onları içerek yarenlik ederken ma azaya gelen, ehrin imamı ile tanıştık. mam efendi çok memnun oldu. Bizi evine davet etti, gittik, gene kırmızı faslı ba ladı. Söz hemen stanbul’a orada olup bitenlere geldi. Ben, daha evvel, zihnimi kurcalayan, ihtiyar a ının ortaya attı ı meseleyi aydınlatmak istedi imi belirtince mam efendi: “Evet, dedi, bizde buralarda böyledir. stanbul kadınları hala örtülü mü?”

u i e bakın, mesele çatalla tı. Haydi öteki, kendi halinde ihtiyar bir a ı, bu ise koskoca bir ehrin imamı! Anla ılıyor ki, kazaklarda ve Türkmenlerde bizim anladığımız manada tesettür (örtünme) yoktur. mam efendi ile konu tukça da anlıyordum ki; bunlar eraitimizin hicap yani (utanma, sıkılma) dedi i ey, yabancılar ile yalnız kalmamak, erkekler ile yüz göz olarak, ihtilat etmemekten ibarettir. Evet, do rusu da budur ama, bizim stanbul’da bunu kime anlatmalı? mam efendi, sıkıldı ımı sezince, kendi anlayı larını izah etmek ihtiyacını duydu.

Kadınları Örtmek eraite Uymaz !

- Bakınız ben size anlatayım, diye söz ba ladı...
- Kuranı Kerim Peygamberimizin hadislerini, ve er’i erifi anlamak hususunda Osmanlı Türklerinden hatta Araplardan a a ı kalmayan bizim Kafkasya’nın Kadı

komukları (hicap) ayetlerini hiç de sizler ve bugünkü Araplar, yahut ranlı Müslümanlar gibi tefsir etmemi lerdir. Vakti geldi i halde namazını kılmayı 1, kendisi için intihar bilecek derecede dinine ba lı olan Kadı komuk kadınları, evlerinde ve dı arda yüzlerini, gözlerini peçelerle örtmeye lüzum görmüyorlar.

Fakat namus ve iffetlerini muhafaza hususunda emin olunuz, Buharanın (çapan) ına, Kaza ının (al) ına ve Türkiye'nin çar afına bürünen kadınlarından çok ileridedirler. Fikrime göre; er'i erifin kadınlar hakkında tavsiye ve emretti i ey tesettür (örtünmek) olmaktan ziyade hicap olsa gerektir. Yoksa tesettür ancak, kadınlar hakkında de il, belki erkekler hakkında lazım ve farzdır. Tesettür eran, avret olan yerlerin örtünmesi demektir. Kadınların yüzleri ittifak ile, erkeklerin ki gibi avret de ildir. bu halde, bahis konusu olan da tesettür de il, hicap olacaktır. slam kavimleri hicabın tayini hususunda çe itli yollardan inmi lerdir. ehirli Araplar, Osmanlı Türkleri, ranlılar, Buharalılar, i itti imize göre Hindistan Müslümanları hicabı er'i manasından pek ziyade ahas olan tesettür ile tefsir ediyorlar. Bunlara göre, yüz, göz, el, her taraf avret oluyor demektir. Onun için her memlekette usulüne göre feraceler, çar aflar, çapanlar, peçeler vesaire ile bütün vücut yüz göz hepsi, sımsıkı örtülüyor.

Hatta bazı yerlerde, kadınların soka a çıkmaması, evde kapanıp oturması hicaba ithal olunuyor. Sizin Türkiye ehirlerinde evlerin pencerelerine kafes koymakta adetmi . Buhara taraflarında ise kadınların evlerinin kapısından soka a adım atmaları bile günah sayılmaktadır. Biz bütün bunların yanlı oldu una ve eriat ahkamina uymadı ına kaniyiz. mam efendi yerden gö e kadar haklı idi. Lakin, dedim ya, bunu bizim stanbul'da, ne ihat makamına bile anlatmak mümkün de ildi.

Hadiselere Tercüman, 27 Mart 1961; yıl:6, sayı:2077, sayfa:3

Ba kırtlar Arasında

Bereketli topraklar üstünde ya ayan bu Türkler pamuk alı veri i ile me gul olurlar.

Uzun ve yorucu bir tren yolculu u ile Rusya'nın Avrupa kısmını geçip Asya kısmına giri noktası sayılabilecek (Orenburg) ehri ne vardı ımız zaman, bu ehir nüfusunun dörtte birini te kil eden Müslümanların, ço unlukla Tatarlarla Ba kırtlardan ibaret oldu unu görürsünüz.

Eski tarihi kaynaklara göre; Ural da ının her iki tarafında dil (Volga) ve Kama (Çolman), Tobel nehirleri ile “ Ural” ın yukarı mecraları arasındaki ülkede ya ayan Ba kırtlar yalan “Sahra” Ba kırdı birde “Orman” Ba kırdı olarak iki kısma ayrılır. Fakat hepside halis muhlis Türk’tür ve di er Türkler gibi her zaman at etini, öteki etlere tercih ederler, içki olarak da kımızdan gayri bir ey sevmeyiz... Ba kırtların birde dedelerinden yadigar kalmı Toganla avcılık merak ve marifetleri vardır. Umumiyetle, esmer, gözleri sincabı ve kestane rengi ve dar, alınları düz, kulakları büyükçe , saçları siyah, sakal ve bıyık tüyleri seyrek olan Ba kırtlar arasında sarı ın kimseye rastlanmaz. Bu genel vasıfları da onları Fin’lerden uzakla tırarak, Kazan Türklerine yakla tırır. Sayıları bir buçuk milyon kadar olan Ba kırtların en çok buldukları yer (Ufa) vilayetidir.

Ba kırt diyarı; bereketli topraklar geni ormanlarla kaplı ve çe itli madenler, bu arda demir, bakır, hatta altın gibi kıymetli ta lar yataklarıyla pek zengin Ba kırtların ba lıca i leri çiftçilik, hayvancılık ve arıcılıktır. Büyük ehirlerde yerle mi olanlar arasında ticaretle me gul olanlar da vardır. (Orenburg) ehrinde bu tüccarlardan bazıları ile görüşüm.

Türk’ün Pamu unu Türk Satar

Beni alıp, Orenburgun en güzel ve zarif binalarından biri olan camilerine götürdüler. Gerçekten pek latif bir manzara arz etmekte olan bu camide, gene Orenburgda yerle mi bulunan Hıyve ve Buharalı Müslüman tacirlerle tanıştık. Hepside hallerinden memnun idi. Bu camide içlerinden biri, daha do rusu en zenginleri olan bir imal Türkü tek ba ına in a ettirmi ti. Buradaki Ba kırt tüccarları gibi, di erleri de Orta Asya’daki Türklerden getirttikleri pamuk alı veri i ile me gul olmakta ve servetler yapmaktadırlar. En ho larına giden cihette kendi deyi leri ile :

- Türk topraklarında çıkan pamu u Türk ten alıp, gavura satmaktır. Yazık ki , becerikli, usta i çi bulunamadı ı, birde yakacak pahalılı ı ve hele makine getirtmenin güçlü ü yüzünden fabrika kuramıyoruz. mkan bulup birde fabrikacıla ba layabilsek i te o zaman, pamu umuzu dokunmu halde satarak, Rus’a bir kuru bile kaptırmayız.

diyorlar.

Buralardaki Türklerin imdiki halde yalnız pamuk tasfiye imalathaneleri var. Lakin Semerkant, Fergana taraflarındaki bazı Türkler fabrikalar kurmaya muvaffak oluyorlarmı .

Geni Yetkili slam-Türk Mahkemesi

Orenburg ehrinde Müslüman Türklerin pek ö ündükleri birde ; (Mahkeme-i er'iyeye-slamiye) var ki,geni bir slam ve Türk bölgesinin en büyük adli ve dini müessesesidir. Bu mahkemeye, müftü unvanıyla tayin olunan ulemadan bir hoca ba kanlık etmektedir. Kırım, Kafkasya, Türkistan ve Kazakistan müstesna olmak üzere –Ba kırtlar da dahil- bütün Rusya Müslümanlarının Ruhani mercii i te bu mahkemedir. Tarafların rızalarına göre cezadan gayrı bütün nikah, bo anma, miras vesaire hukuk davalarına bu mahkeme bakmaktadır.

“Peki, ya herhangidir Rus ile anla mazlı a dü erseniz ne olur? Gene bu mahkemeye gidebilir misiniz?” deyi ime kar ı u cevabı verdiler:

- Evvela Ruslarla bir ihtilafa dü memeye çok çalı ırız. Dü tü ümüz takdirde de arabulucuları vasıtasıyla anla ma çareleri ararız. Bu da bir netice vermezse, ister istemez Rus mahkemelerine gideriz. Ama, bu hal pek nadir olur. O kadar ki, içimizde ömrü boyunca bir defa dahi Rus mahkemesine gitmemi olanlar pek çoktur. Hatta bazı Ruslar, mahkemelik oldu umuz zaman, bizim er'iyeye mahkemesine de gitmeyi kabul ederler.

Her Molla mam Olamaz

Orenburg'daki mahkeme-i eriyeye, bu çe it dava i lerinden ba ka, nüfuzu dairesi içindeki vilayet, kaza ve nahiyeler Müslümanlarının seçip gönderdikleri müderris, muallim, imam, hatip ve müezzin adaylarını imtihan edip, ehliyetlerini ölçmek vazifesi ile de mükelleftir. Mahkeme reisine sorarsanız asıl en güç olan i de budur:

- Her gün bir sürü molla kılıklı insan geliyor. Ço onun, ba ındaki sarıktan, sırtındaki cübbeden ba ka, hocalıkla ilgisi, esaslı bir dini bilgisi yok. Do ru dürtüst Kuranı Kerim okumasını, herhangi bir hadisi erifi tefsir etmesini dahi beceremeyen, lakin senin, ehliyetin yok, dendi i zaman da, kıyametleri koparıyor. Böyleleri ile neyleyece imizi bilemiyoruz, diyor

Hadiselere Tercüman, 29 Mart 1961; yıl:6, sayı:2079, sayfa:3

Kazan Türkler Arasında

Tiyatro merakı ve sahneye çıkan ilk Türk kadını

Kazan Türkleri,bilinen tasnife göre, Kazaklar, Ba kırtlar, Özbekler, Çava lar gibi, Türk kavimlerinin orta (merkezi)zümresine mensupturlar. Rusya'daki 1905 inkılabından sonra Kazan dili ile matbuat teessüs edince, yazı dili de halka do ru istikametini alarak,bu yolda gittikçe geli mi tir. Fele in merhametsiz darbeleri altında pi mi olan Kazan Türkleri, umumiyetle tahammüllü, çalı kan, temiz ve çok namuslu, dürüst insanlardır. Evleri, tarif edilemeyecek kadar temiz ve bakımlıdır. Yolum ne zaman oralara dü se, Kazanlı Türklerin bu hallerine daima hayran olurum. Her gidi imde Kazanlı Türklerin kayna tı ı, bir nevi borsa yeri olan Peçan pazarına da u rarım. Burada, bu semtteki bütün ma azalar, ticarethaneler, depolar, hanlar, oteller, gazinolar... Her ey Kazanlı Türklere aittir. Burada sa a sola cenuba gidiniz, dükkanları, matbaaları, kütüphaneleri, çayhaneleri geçiniz, gene Türk ve slam mahallelerine girmi olursunuz.

Öte yanda imalde Rus mahalleleri varsa da, Kazan Türklerinin itikadımca: bundan be yüz yıl önceleri oldu u gibi, bu ehir hala da bir Türk- slam ehridir.

(Kazan) ın ilmi müesseselerinde ve medreselerinde okuyup yeti mi alimler, imamlar daima, her yerde, buranın bir bilgi merkezi fikrini yaymı lardır.

Kazan Türk Kadınları Daima Hür Ya amı lardır

Kazanlı Türk kadınlar da, Rus kadınlardan çok üstün vasıfları ile temayüz etmi lerdir. E lerine ve aile ocaklarına son derece ba lı olan bu Türk kadınları daima sevimli, güler yüzlü ve o nispette de açık fikirli ve hürdürler. Kazanlılar kız çocuklarını da erkekler gibi itina ile okuturlar. Kazanda, kadının örtünmeden kurtarılması meselesi, her yerden önce hal edilmi tir. İlk defa tiyatro sahnesine çıkan Türk kadını da, Kazanlı bir genç kız, Gülsüm hanımdır. Kısaca, Rusya'daki bütün Türkler arasında, ilmi ve medeni sahalarda en fazla varlık göstermi olan Azerbaycanlı Türlerden sonra, Kazanlılar gelir.

Bir ara Kazandaki ilmi geli me her ne kadar duraklar gibi olmu sa da bu hale sebep olanların ardından her eyi yeniden ele alıp diriltecek, idmanlı, bıkmaz, usanmaz yeni

bir ku ak, yeni bir nesil eri mek üzeredir. te bundan sonraki bütün ümitler, onlar üzerine teveccüh etmi tir. Bunu söylerken hayale kapılıyorum.

Kazan'da İlk Türk Tiyatrosu

Tiyatro sahnesine ilk çıkan Türk kadının Kazanlı bir hanım oldu unu söylemi tim. Bunun birde u tarafı vardır: Kazanda ilk (temsil) denen eylerde belki inanmazsınız ama, medreselerde ba lamı tır. Bakınız nasıl: 1906 da sanat hayatının kendini hissettirdi i günlerde, Kazanda medrese talebesi olan Hafız Abdullah isminde bir genç Ramazanlarda Kuran hatimi ile geçimini temin ederken, bayram e lenceleri olarak ta, kah u, kah bu medresede, arkadaş larına bazı taklitli oyunlarla ho ça vakitler geçirmeye ba lamı lardır.bu suretle taklit i indeki mahareti dillere destan olunca, bu genç Hafız Abdullah, kendi gibi hevesli Türklerle bir heyet kurup Kazandan sonra turneye çıkıp, küçük piyesler temsiline koyulmu lardı. Bu turneler dil kıyısı ehirlere, Kırırma, Kafkasya'ya, Türkistan'a, nerede Türk varsa, oralara kadar hep ba arı ile devam etmi tir. Bazı yerlerde bazı mollaların isyan derecesini bulan, kar ı koyu larına ra men, sanatkarlar yılmamı lar, i lerini yürütmü lerdir. Bu sırada yani gene 1905-1906 da (Ufa) ehrinde Rus mekteplerinde okuyan Türk talebelerde, me hur yazar (Ayaz Ishaki) nin telifleri olan (Üç kadınla Hayat) isimli dramı Ufa'da sahneye koyuyorlardı. Ve bu suretle, dil-Ural sahilinde, ilk defa ana dil, yani Türkçe ve Türk hayatından alınmı bir mevzuu sahneye koymu oluyordu. Fakat, cahil molla kısmı buna da iddetle itiraz etmi ti. Bu itirazlar kar ısında ehrin gençleri, silahlı olarak, tiyatro binasını ve artistleri muhafaza için nöbet tutmaya mecbur oldular.

İlk Türk Kadın Artisti

Hafız Abdullah efendi ise her u radı ı yerde hararetle alkı lanarak turnelerine devam ederken, bir ak am tam perde açılaca ı sırada, temsilde hizmetçi rolüne çıkacak olan Rus kızının hastalandı mını görerek tela a dü üyor. O tela içinde, dört dönerken seyirciler arasında Gülsüm isimdeki Türk kızını buluyor. Alelacele hazırlayarak sahneye çıkıyor. Kız ba arı gösteriyor, fakat, i i duyan kızın ailesi kıyameti koparıyor. Bunun üzerine Hafız Abdullah'ta Gülsüm'ü arkadaş larından biri ile evlendirip sahneye adamakıllı ba lıyor. Sonunda, Gülsüm Hanım, bütün o havalı Türklerinin en namlı ve sevilen sanatkarı oluyor.

Kırımlı Türkler Arasında

statistikler, göç eden Kırımlıların, Kırım'da daha fazla oldu unu göstermi tir.

Kırım'da, insan a ıyor. Karadeniz'in bu pek irin yarımadasının (Bahçesaray), (Akmescit) ve (Kırım) gibi belli ba lı ehirlerden hangisine gitseniz, öylesine birbirine benzemeyen –hele türkü hiç andırmayan- insan kalabalıkları ile kar ıla ırsınız ki, büyük bir a kınlık ve merakla: “Hani buranın Türkleri nerede?” diye soraca ınız gelir. Yüz ölçüsü Belçika'dan daha geni olan Kırım Yarımadası vaktiyle hemen ba tan ba a, Kırımlı denen Türklerle meskundu. Bu yarımada'da milyonlarca –Kendileri Hazar Türklerinin bakayasından sayan- Karayin Türkleri vardı. Hatta bu Türkler, yarımada'nın co rafi durumu dolayısıyla, Türkiye'ye en yakın oldukları gibi, tarihi kader ile de ba lı bir vaziyette bulunuyorlardı. Osmanlı Türklerinin stanbul'u fethedi leri üzerine Kırım Hanlı nı da himayeleri altına alı ları ile ba layan bu ba lılık süresince, Kırım atlıları daima, Osmanlı karde lerinin girdikleri her sava a katılarak onlarla omuz omuza cenkle ip kader birli i etmi lerdir. Her Kırımlı bunu biliyor. Kırımlı nineler bile: “Yaa, neydi o günler... Dedelerimizden dinlerdik... Hepsi masal oldu ve Kırım sonunda i te bu hale geldi.” Diye hayıflanmaktan kendilerini alamıyorlar. Bu hal, dedikleri, Kırım Türklerinin, yarımada'dan kafiye kafiye süzülüp gidi leridir.

Hicaz'a Kadar Yayılan Bir Göç...

Bu göç, Rusların yüz yirmi küsur yıl önce Kırım'da saldırı ları ile ba lamı lardı. Öte taraflardaki Türkler Rus istilalarına boyun e mekten ba ka bir ey yapmadıkları halde, Kırımlılar deniz kenarında olu larından istifade ederek Rus boyunduru u altında kalmaktansa, yerini yurdunu terki göze alarak göç yollarını tutmu lardı.

Kırım göçmenlerinin bizim taraflara gelen ilk kafiyeleleri Dobriye, Köstence, Varna, Silistre ve Edirne taraflarına sonradan gelenlerde, stanbul, Eski ehir, Konya, Ankara ehirleri ve havalisine yerle tirilmi lardı. Suriye, Filistin ve Hicaza kadar gidip yerle en Kırım göçmenleri de vardı.

Yapılan istatistiklere göre Türkiye'de 1910 yılında iki milyon kadar Kırımlı vardır. Romanya ve Bulgaristan'daki Kırımlılar da herhalde bir milyondan pek a a ı de ildir.

Bu istatistiklere bakılırsa gurbet ellerine dü en Kıdımlıların anayurtlarında kalabilenlerden daha fazla oldukları anlaşılr.ancak Kıdımlılar nereye gitseler kendi adet ve ihtiyatlarını unutmadıkları gibi, lehçelerini de asla unutmazlar. stanbul da, ehremini, Yenibahçe, Fatih semtlerinde dolaırken su katılmadık Kıdımlı lehçesinin konu uldu u i itilir. öylelikle; bir zamanlar tam manasıyla bir Türk ülkesi olan Kıdımda bugün (1911) –anlattı ımız sebeplerle- Türk unsuru bir hayli azalmı tır.

Bugün Kıdımda ya an Türkler kıyafet ve lehçe itibariyle – imalde, stepte bulunan- (çöllüler), Bahçesaray, Akmesçit ve Kıdımlı gibi merkezlerde yerle mi olan ehirliler ile da lık ve kıyılıklarda bulunan bir nevi (köylüler) üç kısma ayrılabilirler. Bunların arasında Nogay’larda vardır. Kıdımda ya ayan Türklerin lehçesi Kazan Türklerinin lehçesine hatta do rudan do ruya Kazan ve Kırgızca’ya benzer. Bu lehçede hiçbir veçhile Cenup-Türk (Azeri-Anadolu-Türkmen) lehçeleri zümresine katılama. Kıdımlı Cenup kısmında yaylalarda ve yalı boylarında ya ayan Türkler Avrupai tiptedirler ve stanbul lehçesi konu urlar. Bunların, Anadolu’dan Kıdıma geçmi olan Selçuk Türklerinden kalanlar oldu u birçok tarihi hüccetlerle ispat edilmektedir. Kıdımda bugün iki yüz binden biraz fazla Türk vardır. Buna mukabil, dı arıdaki Kıdımlılar sayısının üç dört milyonu buldu u unutulmamalıdır.

Bu suretle anayurtlarından göç edip uzakla mı olan Kıdımlılar bo bıraktıkları yerler ba ta Ruslar olmak üzere Almanlar, Bulgarlar, Çekler, stonlar, Yahudiler, Ermeniler ve Rumlar yerle mi lerdir. Aralarında büyük ölçüde servet saman sahibi bulunmamakla beraber, umumiyetle ticari ve iktisadi hayatta faal bir unsur olarak varlıklarını muhafaza etmektedirler. Her yaz mevsiminde, Kıdımlı (Yalta) sayfiyesine tebdilihavaya gelen Rusya çarını Osmanlı devleti namına vukela ve ricalden mükellef bir heyetin ziyaret etmesi adet oldu undan, bütün Rusya Türkleri arasında yalnız Kıdımlı Türkler bugünkü hallerinden memnundurlar. Hangisine sorarsanız: “Kaderin cilvesi ile da ılsaydık, çok iyi olurdu,ama neyleyelim... Olmu bir kere.buna da ükür” demekle yetinir.

Hadiselere Tercüman, 31 Mart 1961; yıl:6, sayı:2081, sayfa:3

Özbekler Diyarında

Buradaki Türk ehirleri Ruslar tarafından kasten bakımsız ve sefil halde bırakılmıştır. Ruslara ait bölge itinalıdır.

Bütün (Türkistan) yurdunda ya ayan ahalinin yüzde yetmi e yakını Özbek'tir. Bu geni Türk yurduunun merkezi olan (Ta kent) ehriine girdi imde, çar ı, Pazar ve her tarafta gözüme, Özbek'ten gayri kimse gözüme ili memi tir. Me er az miktarda Ruslarda varmı , ama ayrı mahallede bulduklarından pek görünmezlermi . Evlerine misafir oldu um Ta kentliler, bunu söylerken, Bu Rusların ba larına nasıl bela olduklarını da anlattılar.

- Kırk elli yıl önce buralarda, vazifeli bazı askerlerden gayri, hiç Rus yoktu. Derken 1870 e do ru tek tük Rus aileleri göründü ve yıldan yıla artarak bir Rus akınıdır aldı yürüdü. Türkistan'ı kendi içinde eritmek için tatbika ba ladı ı bu göç politikasını hala son derece de hesaplı ve dikkatli yürütüyorum.

Bu politikanın asıl gözle görülür (bela) faslını da ben size anlatayım imdi (Ta kent) in nüfusu iki yüz bin tahmin olunuyor. Bunun yalnız on sekiz bini, göç getirilmi olan Ruslardır. Fakat hükümet bu Rusları buraya getirince, onlara Ta kent'in yanı ba nda ayrı ve yepyeni bir ehir kurmu . Bu Rus Ta kent'i, geni caddeleri muazzam binaları, parkları, elektri i vesairesiyle bir Avrupa mamuresi iken, yanı ba ndaki Türk Ta kent'i, oldu u gibi bırakılmış . Ne bir karı kaldırım, ne elektrik, ne bu ey, çamur deryası bir harabe.

Türk'lerin Parasıyla Kurulan Rus ehirleri

Yalnız Ta kent de il, Türkistan'ın gene Özbeklerin ço unlukla meskun buldukları Semerkant, Hokant, Mergilan, Fergane, vesaire gibi ehirleri de böyle. kiye bölünmü ve Ruslar tarafı cennete, Türkler tarafı da cehenneme çevrilmi .

Asıl sinirlen ilenecek cihet de, Rusların kendileri için bu mamureleri Türklere yaptırmı olmalarıdır. Ruslar bu i i de öyle beceriyorlar. Mesela Ta kent belediye meclisinin yetmi iki azası vardır. Bu aza ehirliler tarafından seçilir. Dünyanın her medeni memleketinde cari olan usule göre seçilmi olsa, bu Ta kent belediye meclisi

azalarının onda dokuzunun Özbek,Türk, onda birinin de Rus olması gerekir. Halbuki gördü ümüz Ta kent meclisinde 48 Rus ve ancak 24 Müslüman Türk aza vardı. Bu nasıl olur? Basbaya ı oluyor, Rusların çıkardı ı bir kanun diyor ki: “Müslüman nüfusu ne kadar çok olursa olsun, azanın üçte birinden fazlasını seçemez.” Ve i te bu suretle mecliste ço unlu u sa layan Ruslar, yüz binlerce Müslüman’dan aldıkları vergileri, kendilerine yepyeni mamureler yükseltmeye harcıyorlar. Gittim, birer birer gözümle gördüm, Rus Semerkandı tertemiz, mamur, Türk Semerkandı bataklık.. Rus Hokantı pırıl pırıl ve muntazam, Türk Hokantı be yüzyıl evvel ne idiyse gene o. Ruslar gaddarlıktan bu kadarla da kalmıyorlar. Mesela dı ardan gelen yabancılara mahsus harap bıraktıkları Türk ehirlelerini göstererek: “i te Türkler böyle.. peri anlık, pislik içinde ya amaktan vazgeçmezler..” deyip kendilerini medeniyet örne i saydırmak istiyorlar.

Üzüm Yeti tirip arap Yapmazlar

Özbeklerin büyük bir kısmı çiftçilikle geçinir. Orta Asya Türkçe’sinin bütün saflı ın, temizli ini ve inceliklerini lehçelerinde muhafaza eden Özbeklerin ehirlerde yerle mi olanları da ço unlukla pamuk ticareti ile me guldür. Ta kent gibi büyük ehirlerde bu ticaret tamamen Türklerin elindedir. Pamuk temizlemek için müteaddit imalathaneleri ve fabrikaları da vardır. Çiçekçilik yapan Özbekler, yerine göre hububattan çok pirinç istihsal ederler. Pilavları da bütün dünyada me hurdur. Ayrıca sebze ve meyvelerinde envainin pek nefis üzümlerde yeti tirirlerse de, bunlarından arap gibi alkollü eyler yapmaya razı olmazlar.

Hayvancılıkla u ra an Özbekler en çok koyun ve at yeti tirirler. Steplerde yeti tirilen karakul cinsi koyunlar pek makbuldür. Bu cins koyunun ilkbaharda do an kuzusu on be günlük olunca kesilip derisi yüzülür. Pek kıvrıcık ve yünlü olan bu deri gayet kıymetlidir. Yalnız Avrupa ve Amerika’ya yılda yarım milyondan fazla satılır. Fiyatı da bizim para ile yüzden üç yüz kuru a kadar çıkar. Buralarda Ankara keçisi yeti tirmek tecrübeleri de yapılmı tır. Özbek kadınları da çalı kandırlar. Her i te erkeklerine yardım ettikten ba ka, güzel halılar, keçeler gibi dokuma i leri yaparlar. Özbek diyarından birçok kıymetli madenlerde varsa da, henüz i letilmemektedir. Eski eserlerde öyle; Orta Ça Medeniyetinden kalan sayısız ehir, han, medrese, cami, kale ve saray harabeleri, bugüne kadar ilmi ekilde incelenmemi tir.

Buhara ve Da ıstan

Buhara vaktiyle Asya Müslümanlarının bir ilim ve irfan merkezi sayılırdı. Buhara medreselerinden yeti en ulema Ayanın dört bir tarafına yayılarak yeni yeni bilgi yuvaları kurarlardı. Birde imdiki Buharaya bakıyorum; gerçi medreseler gene var, hatta eskisinden daha pek çok... Sayıları iki yüzü bulmu ... Talebe adedi de otuz bine yakın. Bu medrese bollu unun sebebi de u: hayrat yapmak isteyen her zengin, ba ka bir ey dü ünüyor, medrese binası yaptırıyormu , bina, bina, hemen her sokakta bir, bazen iki medrese var. Lakin bina ile i bitmiyor. Nitekim görü tü üm medrese hocalarının bir kısmı da bunu açıkça itiraf ettiler: “Medrese var ama ilim yok, çünkü idare bozuk, müderris denen hocaların ço u talebeden farksız. Islahatı da kimse hatırına getirmiyor...” dediler.

Buharada her ey böyle. ki milyona yakın ahalinin ba ında –hükümdar durumunda- bir Emir var. Bu Emir’in kendine mahsus altın gümü ve ufaklık parası, yani (sikkesi) de var, askeri var, ve emirli ini belirtecek daha birçok eyleri var ise de, hükmü yok. Sorsalar kendi bile “Ben gerçekten Emirim” diyecek. Zira bütün kudret ve kuvvet Buhara ehrinin dı ında, dokuz kilometre ötesinde karargahını kurmu olan Rus generalindedir. Buhara Emiri ahalden keyfine göre topladı ı vergilerin, bir kısmını Ruslara vererek bu acayip vaziyetini idame etmekten ba ka bir ey dü ünmezmi . Buharalılar Müslüman Tacik’tirler. Resmi dilleri Farsça oldu u halde, ahali Türkçe konu ur. Buhara arazisi gayet mümbittir. Halk çiftçilikle hayvancılıkla geçinir.

Türkmenler

Türkmenler, Türkün O uz ubesine mensupturlar. Dilleri de eski O uz lehçesinin pek çok mühim hassalarını muhafaza etmi tir. Rusların (Mavera-i Hazer Ülkesi) diye idare ettikleri Türkmenistan merkezi – ran hududuna yakın bulunan- (A kabat) ehridir. Türkmenistan’ın bir milyon kadar olan nüfusunun yüzde doksanının Türkmenler, geri kalanını da Özbekler te kil eder. Bu arada yüzde dört kadarda Rus vardır. Bunun dı ında; ran ve Orta Asya’ya yerle mi bir milyondan fazla Türkmen daha mevcuttur.

Umumiyetle boylu poslu, güçlü kuvvetli olan Türkmenler, çiftçilik ve hayvancılıktan ba ka bir ey bilmezler. Çiftçilik sahasında da daha çok pamukçulu a önem verirler.

Ba cılık ve ipekçilik de yaparlar. Hayvan besleyen bölgelerin, ta eski zamanlardan beri süriip gelen, eli i halıları, kilimleri ve keçeleri de hala me hurdur. Bu gibi mamulatını Rusya'ya ihraç eden Türkmenistan'da balıkçılıkta hayli ilerlemi tir. Hazar kıyılarında birçok balık merkezleri vardır.

Da ıstanlılar

Da ıstan adından da belli oldu u gibi, da lı, ta lık, ormanlık bir memlekettir. Topraklarının pek az bir kısmı ekine elverilidir. Arazisi bu durumda olan bu memleketin ahali ise öylesine cins cinstir ki, saymakla bitmez. Türklerin ço unlukta ve en medeni durumda bulunurlarına ra men Da ıstan gibi unsurların ve dillerin ço ala ço ala ufaldı ı ba ka bir memleket yeryüzünde var mıdır, bilinmez. Da ların içlerine gidildikçe ahalinin çe itleri öylesine artar ki, insan kendini bir kabileler müzesinde zanneder. Da ıstan'da esasen birbirine benzemeyen be dil ve bazıları müstakil bir dil hükmünde olan otuz be , kırk lehçe vardır. Ve öyle diller de görülür ki, da lar arasında sıkı mı , iki üç yüz aileden ba kaları için meçhuldür. Bunların konu tukları dili, kom u kabileler bile anlamaz, bilmezler. Da ıstan'da hakim olan Türk unsurlarından sonra Lezgi adı ile anılan kabileler gelir ve bunlar ayrı ayrı isimlerle on be e bölünürler.

Da ıstanlı Türkler, Hazar Denizi kıyılarına bitik düz yerlerde ovalarda ya arlar. bu yerlilerden ba ka Nogay Türkleri, Azeri Türkleri ve bir miktarda Türkmen vardır. Da ıstan da larında bulundu u bilinen kıymetli madenler henüz i letilmemektedir. çünkü Ruslar, bunlarda henüz istedikleri gibi hakim olamamı larıdır. Bu yüzden Da ıstanlıların ço u i bulmak için dı arıya, bilhassa bakır, petrol ocaklarına gitmek zorundadır.

Hadiselere Tercüman, 2 Nisan 1961; yıl:6, sayı:2083, sayfa:3

Bakü'nün Zenginli i

Yarım yuvarlak ekindeki çorak kum tepelerinin denize inen tatlı meyilleri üzerinde kurulmu (Bakü), Hazar ehirlerinden en mühimidir. Çarlık zamanında hem büyük bir askeri hareket üssü, hem de geni ve canlı limanıyla pek hareketli bir ticaret ehri idi. ehir iki parçadır; evvelkisi dı surları yıkılmı , bugün ancak – irvan Hanlarından Halil brahim'in kale harabeleri üzerine kinci ah Abbas tarafından kurulan- Balahisar

(yahut Güzelcehisar) tarafı kalmı tır ki, o kısma (içeri ehir) diyorlar. çindeki han sarayı ve mescit, Safaviler asrında ran'ı süsleyen mimarinin pek nefis bir örne idir. Bu kale içi, birçok ba ka eserlerle anane olmu ehirdir ki; bugünlere, cedlerinin dinini, kuvvetini hatırlatan bir milliyet bekçisidir. Ruslar uzun müddet orasını Müslümanların gözünden gizlediler. Yeni ehir ise, bu kalenin dı na yapılmı tır. Adı da (Bayır ehir) dir. Bu ehri do uran, üphesiz (petrol) nefttir. Gerçi bu neftin, bu topraklarda varlı ı ezelden beri bilinirdi. Hatta, neft uzun zamanlar, Mecusilerin ayinlerine ilah oldu. Bugün hala (Surahane) nin yakınında bulunan (Ate ehi) ziyarete gidebilirsiniz. Her ne kadar dört kö esinde gece gündüz eksilmeyen neft avletleri artık sönmü ise de, bugünde Azerbaycanlılar bilhassa Bakülüler, gene ona tapıyorlar. Fakat eski manevi zaman (put) kırıldı. Yerine altın veren maddi ve akar bir ilah kaim oldu.

Türk Milyonerlerinden Biri

Bugün Baküde ka aneler, büyük hanlar, ma azalar, tiyatrolar, fabrikalar, kulüpler hep nefttendir. Bu neftlerde milyoner olmu , hepsi Türk Nakiyefler, Takiyoflar, gibi Muhtaroflar, Hacenskiler, stanbul'da hatta Avrupa ehirlisinde e leri görülmeyecek saraylarda otururlar.

Azerbaycan'ın intibah tarihinde ismi üphesiz bir fazla eref verecek Hacı Zeynel Abidin Takiyofu ziyarete gittimdi. Bize, billur camlı maun kapıları açan hizmetkarlar, lo bir mermer avludan geçirip, lo bir ziya içinde heybetlenmi , geni mermer merdivenden yukarı çıkarırken, yekpare endam aynalarında kendimi ve arkadaş larımı be le mi altıla mı gördükçe bir cumhur reisi nezdine kabul edilen bir ecnebi sefaret heyetine benzettim. te Hacı Zeynel Abidin'i bu alem içinde gördüm.

Ba nda ince kıvrıkcıklı bir siyah papak, saç sakalı bembeyaz zaif, esmer, hayati gözlü ünün altında ı ıldayan gözlerine toplamı asabi ve sevimli bir adam. Benim hatırımdan ve yolculu umdan evvel, stanbul'u sordu.cevabımdan önce, stanbul'u kendi anlattı. Onun stanbul'u, bundan yarım asır evvel hicaza giderken gördü ü Sultan Aziz devrindeki stanbul'du: “ stanbul'u gördü üm gün ona a ık oldum. Kırk senedir hep gözümün önünde saklıyorum.” Dedi. Eli ile kar ı duvarda kilim örtülü büyük sedirin üzerinde gayet a ır ipek perdelerin çerçevesi içinde, en ate li renkleri seçebilen büyük tablayı gösterdi. Emri üzerine bir ufak elektrik dü mesine dokundular. Perdelerin arkasından bir ık çıktı. Ve ipeklerle ı ıklar arasından stanbul do du.

(Ayvazofski) nin üç dört metre boyunda bir stanbul'u. Din ve millet a ı ı bu ümmi adamın sözleri insanda uhrevi bir tesir bırakıyordu. Osmanlı Türkü onun gözünde öyle bir manayı haizdi: “Üzerine yüzlerce yıldır dünyanın birle ip saldırdı ı bir avuç insan... Bütün bu savletlere kar ı her gün biraz daha ezilmesine ra men, hala mertçe Avrupa'da tutunan ve arkasında koskoca bir slam Alemini, tek ba ına koruyan bir avuç kahraman.” “Bunların elbette para yapmaya vakitleri olmaz.onlara yardım etmek bizim borcumuzdur. Onlar dar günlerimizde bize nice fedakarlıklar ederek yeti tiler. Bu ne büyük ey. Bizde para var. Fakat biz bilgisiz, uyu uk, özünü kaybetmi insanlarız. Siz bize muallimler gönderin, nazik dilinizi gönderin. Bizde size paramızı gönderelim.birbirimize sarılıp birbirimizi kurtaralım.“ diyordu. Bu adam milleti u runa çok para sarf etmi ti.iki üç bin Müslüman amele çalı tırması bir yana, Müslümanlar için gayet büyük bir Darül Muallimat (Kız Ö retmen Okulu) yaratmı . Bakü ehrine mükellef bir tiyatro binası hediye etmi , hanlar kurmu , matbaalar açmı ve Azerbaycan edebiyatının mühim ve eski eserlerini, cebinden masraflara girerek bastırmı tır... i te neftin vücuda getirdi i harikalardan biri... Esasen sokaklarda gezdikçe, her mühim binanın Türklere ait oldu unu ö renirsiniz.

Hadiselere Tercüman, 4 Nisan 1961; yıl:6, sayı:2085, sayfa:3

1.18.2.2. Rusya Dı ndaki Türk'ler

Kerkük'te Bayram (!)

Bir kara günde Malatya'ya sürülmü olan Ziya Gökalp, bir yandan da, zmir'in, Bursa'nın, dü man i galine dü tü ünü i itiyor ve “Çobanla Bülbül) manzumesini yazarak kurtulu inancını haykırıyordu. O iirin mısraı söylendi:

“ skenderun, Kerkük en saf Türklerin”

Gökalp'in inancı yerine geldi. Nice yıllardan sonra skenderun'da kurtuldu. Ama Kerkük, dertli ve air Kerkük bir tutsaklıktan ötekine geçiyor. Kah dost, kah dü man ellerinde zebun oluyor. Biz Kerkük u runda “kan” dökmedik, bu, belki de imdilik faydasız olurdu “ter” de dökmedik uzun zaman; kabu umuza çekilmekte hikmet aradık. Geçen devrin kızıkları, karaları, Kerkük içre tozu dumana katarken biz, zalim ellerde kadeh vuru tuk. Kerkük'ün “ümmei merhumesi” ruhuna gazel okuttuk. Kerkük için “kan” ve “ter” den vazgeçtik, bir bulanık mürekkebe bile kıymıyoruz. Söylentiler

yirmi Türkü katlediyor; resmi a ızlar “üç” karde in öldü ünü bildiriyor; buna ra men Iraktaki bu kan kızılı ı yüzümüzü kızartmıyor.

Bizim “insaniyetçi!” yazarlar, Kerkük Türkünü “insan” saymıyorlar mı, bilmem nedendir? Bu konuda dilsiz ve kalemsiz oluyorlar. Bir Lumumba için, bir Kastro için ejderha kesilen gürültü esnafı, Türkün kanı dökülürken sus pus oluyor. Hepsi barı çı geçiniyor acep nedendir. Biz, Türk basınından yaylım ate beklemiyoruz. Yalnız bu nazik davanın millete mal edilmesini istiyoruz.

Aldılar çaya meni
Hiç bilmem neyi meni
Ne suçum ne günahım
Çekenler dara meni

Diye yanık yanık yakman Kerküklünün can derdine bir kaç kuru cümle ile olsun teselli vermelerini istiyoruz. En basit meseleleri dünya ölçüsünde bir dert haline getiren millet basınlarına imreniyor; kuzeyde ve güneyde canına kıyılan bunca Türkün vebalini boynumuzda biliyoruz. Irak içinde kalmı olabilir. Kader onu bir ba ka bayra ı selamlamaya zorlayabilir. Ama Kerkük’te bir milyon Türk ya ıyor. Bunların içindedey bir Türklük aslanı yatıyor. A zı dili yok Kerkük’ün. Yalnız ölmesini biliyor; varsa yoksa bize güveniyor. Türk ve Müslüman karde ler! Kerkük’e de bayram geldi bugün! Nermin neftçiden Allah razı olsun, bir kitapçık vermi elimize.orada eski Kerkük’ün sevinçli bayramlarını anlatıyor. Ama bu bayram olmayacak... Her evden “külçe” kokuları gelmeyecek, fırınlara “kavurgalar” sürülmeyecek. Çoluk çocuk, erkenden bayramyerlerine dökülüp “sallanguçlara” , “çarkıfeleklerle”, “dolamalara” binmeyecek... Bu bayramda kızlar;

Halay tepine toz olur.
Mavi alvar boz olur.
O lan ya lı ın kaldır
Men kaldırsam söz olur.
Diyerek, sevgilisine i mar edemeyecek.

Bu bayramda bir ölüm ü üntüsü esecek. Kerküklüler, koynunda felaket gizleyen gelece i dü ünecek. Ancak gençlerimizin yi it sesi, onları kendi kendine getirecek. Yoksa, bir yanık ezgiye bürünüp kula ımıza hep u türkü dolanacak:

Dert ekerem,
Derdim çok dert ekerem.
Ko mu am gam çiftini
Sürdükçe dert ekerem.

KABAKLI, Ahmet, Hadiselere Tercüman, 18 Mart 1961; yıl:6, sayı:2068, sayfa:2

Çerkeslerin Aslı

Söke'den Ahmet Eren diyor ki:

- Bir arkada ım beni Türk olmamakla itham ediyor. Halbuki ben bir Türk için lazım olan bütün vasıflara sahip oldu uma inanıyorum.bununa iftihar ediyorum. Benim sormak istedi im u: “Çerkezler Türk müdür?”

Anla ılıyor ki bu vatanda ın kendisi veya atalarından biri Kuzey Kafkasya'dan gelmi tir. Halk arasında Çerkez diye tanınmı tır. Türk vatanda ı olan, Türklü ü benimsemi olan herkesin Türklü ünden üphe edilmesi yersiz ve manasızdır. Kaldı ki, devrimizde milliyet meselesini kan ve soy meselesi de il, his ve kültür meselesidir. Soy bakımından Türk olsa bile Türk vatanını sevmeyen, Türklü e ba lı bulunmayan bir insan Türk sayılamaz; soy bakımından Türk olmasa bile Türk bayra mın gölgesinde ya amaktan zevk duyan Türk vatanını ve milletini seven her insan Türk'tür. Bununla beraber Çerkezlerin tarihleri ve hangi soydan oldukları üzerinde durmak büsbütün faydasız de ildir. Çerkezler Kuzey Kafkas'ta Terek ve Kuban nehirleri arasındaki bölgede Karadeniz'in Kuzey Do u kıyılarında ya amı lardır. Eski Yunanistan'ın bütün destan airi Homiros onlardan bahseder; asıl isimleri Adige'dir.

Eski Yunan airi A ilde Çerkezlerden bahseder, musiki ve iir tanrısı Orfeus'un arkılarında Çerkezlerin isimleri geçer; ilk ça ların kadın sava ıları Amazon'ların bir Çerkez kabilesi oldu unu iddia edenlere de rastlanır. Ernest antr gibi bu konuda yetkili alimler Çerkezlerin Ari ırkıdan olduklarını yazarlarsa da Kafkasyalıların

asılları hakkında geri incelemelerde bulunmakla ünlü olan Morgan, Çerkezlerin Turan asıllı oldukları kanaatindedir.

Do u kaynaklarına göre Kemir Han o lu Atik Han, O uz Han o lu Gün Han o lu Ayık Hanın kız karde i Çırgas'le evlenmi , ondan do anlara Hatay lehçesiyle Çırgast yani Cırgaslı denilmi , nispet edatı atılınca “Çırgas, Kırgas, Çerkez” olmu tur: babaları dolayısıyla de Atik Han, “Atiget, Atige, Adige” ismini almı lardır. Ayık yani Ay Han tarihte Hayo, Hai diye me hur Türk hükümdarıdır. Yunanlılar ona “Güne in o lu” diyorlar. Gün Hanın o lu olmasından kinayedir. Çırgas da çırgamak mastarından gelir, zevk verici, ne eli demektir. Yunanlıların ve Arapların “Sirse, Sirset, Sirkas, Sirakes” kelimeleri de bu asıldan gelmektedir. Bu itibarla Çerkezler Turanlıdır. “Türk Tarih Kurumu” nun “Tarih” isimli kitabındaki u satırlar dikkate layıktır:

“Peçenek Hazarları ve Hazar ülkesinin kuzeyindeki Türk boylarını ma lup ettikleri zaman bu Türk boyları ikiye ayrılmi lardı. Bir kısmı Kafkas da larına çekildiler. Derbent ve civarında ve bugün Gürcistan dedi imiz yerlerde yerle tiler. Hazar kıyılarından Kabarlar da bunla arasında bulunuyorlardı. Bugünde Kabardiya kıtasında onlara tesadüf olunmaktadır. Kabardiya kıtasının ba ka bir adı da Çerkezistan'dır. Kabardiya kıtası halkına verilen Çerkez ismi Kerkes yahut Kerkis adını ta ıyan boy “Kırgız” isimlidir. Kerkeslerin asıl yurtları Baykal gölü civarındadır. Bunlar di er Türk boyları ile birlikte batıya göç etmi ve Hazar Türklerinden Kabarlarla birle erek Kabardiya'da yerle mi lerdir. Çerkezler asırlardan beri Türkiye'ye gelmi ler, iyi vatanda olmu lar, Türk tarihine hizmet etmi ler. Ba ka yere gitmemelerinde din kadar soyunda tesiri vardır. Ho ça kalınız!

KAFLI, Kadırcan, Halka ve Olaylara Tercüman, 15 Mart 1962; yıl:1, sayı:154, sayfa:3

1.18.3. Kültür ve Medeniyet

“Su”

Yüzünün derisi kuru bir koyun derisi gibi; gözlerinin etrafı kararmı ve içi adeta bu kesilmi ; a zının kenarlarında tükürükler macun gibi olmu , dudakları morarmı, avurtları çökmü , cılız ellerini göklere uzatarak sa ır göklere haykırıyor:

- Suuuu! Suuuuuu!

Türkiye'nin köyleri kasabaları, hatta ehirlere asırlarca böyle ba ırdılar; yalnız u bildi imiz bereket vasıtası su için mi? Hayır, su kadar aziz, su kadar lüzumlu, su kadar bereket verici olan kültür için de öyle haykırdılar. Sivas'ta çıkarılma a ba lanan aylık sanat ve kültür dergisine "Su" adı verildi ini gördü üm zaman a madım. Ne güzel eydir! Kuran kurlamı tır:

"Her varlı a canlılık sudan gelir." Millete de canlılık kültürden gelir. Dergi adına bana mektup yazan meslekta ım diyor ki:

"Ya ması sevginize ve onu bozkır kokan bir Anadolu yavrusunun kunda ı olarak kuca ınızda efkatle tutmanıza ba lıdır. "Çok heyecanlıyız ve bir o kadar da ümitliyiz. Bizlerin bu heyecan ve ümitlerimizi öz dü ünceleriniz içinde yıkayıp günün dalına asaca ınızdan eminiz." Hele Sivas gibi bir yerde bir kültür dergisi çıkarma a ba lamanın heyecanını pek iyi bilirim; bununla beraber hayal kırıklı ını da hatırlarım. Bununla beraber mesela zmir'de hayal kırıklı ına u radı ımız zamanla bugün arasında dünya pek çok defa daha güne in etrafından dola mı , pek çok defa daha ak am ve sabah olmu tur. "Su" yun en büyük ümidi de erli yirmi dört sanatçıyı kadrosunda toplamı olmasındır. Dergide, tenkide dair bir makale, Mevlana'da Türkçe ve Türk Atasözleri, Halk E itimi, Diled Türkçülük Hareketlerinin Dü ündürdükleri gibi yazılar, kitap tankitleri, hikayeler ve bol bol iir var. Ekrem eri'nin aradı ı ey bakınız ne imi :

"Para dü ürmü üm

Parke ta lara

Arar

Arar

Dururum...

Para de il

Yitirmi im ömrümü

Arar

Arar

Dururum..."

Ah o ömür! Hele bo geçerse! Kırkıncıdan önce hayatın de erini bilen kaç ki i var acaba? Elliden altmı tan sonra büsbütün de er kazanıyor ama neye yarar ki, artık ço u elden gitmi tir, hepsi gitmek üzeredir. En iyisi ne geçmi i ne de gelece i dü ünmeştir.

Yitirilmii her ey tekrar bulunabilir, bulunmasa bile onun bo lu unu ba kasıyla doldurmak mümkündür; fakat geçmi bir seneyi, bir ayı, bir günü, bir saati, hatta bir dakikayı tekrar ya amak asla mümkün de il.

- Dünyaya öbür geli te bak neler yapaca ım!...

Büsbtün bo de il, inanıyorsa teselli verir, halbuki insan dünyaya bir defa gelir.

Su gibi gidiyoruz. “Su” in allah uzun ömürlü ve ba arılı olur. Ho ça kalınız!

KAFLL, Kadircan, Hadiselere Tercüman, 22 ubat 1961; yıl:6, sayı:2047, sayfa:3

Kültür ve Medeniyet

Memleketimizdeki garp hayranları ile ark tutkunları bir asırdan beri çatı makta devam ediyor. Tanzimat’tan bugüne kadar gerçek yerimizin medeniyet ve kültürdeki hakiki durumumuzun ne oldu unu kestiremedik gitti. Ziya Pa a “Harabat” adlı eseri yayınlayınca ilk haykırı ve hiciv, yakın dostu Namık Kemal’den geldi. Namık Kemal’e göre ark kültürünü ihyaya çalı mak, garba yönelmemize engel oluyordu. Gerçekte bizim garbın kültürüne ihtiyacımız yoktur. Kültür medeniyet eserleri gibi maddi bir tezahür göstermez. Kültürün tezahürleri manevidir atalardan tevarüs yoluyla gelir. Ne kadar garplı olma a özenirsek özenelim bizim arklı bir tarafımız daima mevcut kalacaktır. Bu, co rafyadan, tarihten, din ve geleneklerimizden tevarüs etti imiz de erlerdir. Bu de erleri yitirdi imiz gün garp medeniyeti bizi asla kurtaramayacaktır.

Bizi, milletler camiası içinde biz yapan taraf, kültür dedi imiz manevi tarafımızdır. Tarihi inkar etmek, tarih gerçeklerini de i tirmedii gibi, garplıyız demek de bizi arklı olmaktan kurtaramaz. hem bizim için ne garplı olu bir övünç mevzuudur, ne arklı kalı bir hicap mevzuu. Ziya Gökalp, bütün iyi niyetine ra men bu noktaya cesaretle parmak basamadı. Ondandır tarihi inkar bir tedris sitemi haline girdi i için kendimize arklı demekten utanır olduk. Güne in arktan do du u ne kadar gerçekse, biz de o rütbe arklı bir milletiz. Medeniyetler dün arkta idi. Bugün garba geçmi tir. Bu bir gerçektir. Medeniyetin seyyal olu unun sebebi maddi olu undandır. Halbuki kültür,etimiz ve kemi imiz kadar bizden ayrılmaz bir nesnedir. Bir türlü ne olmak istedi imizi anlamamamızın tek sebebi medeniyet ve kültürün izahını yapamayı ımızdır. Irki hasletlerimizi unutmu bir gidi le avare bir gidi le ba ıbo gidiyoruz. Her eyimizle taklitçi olmu uz. Garplı tarih arıyoruz. Biz tarihi inkar

ediyoruz. Terbiye sistemlerinin en mükemmeli İslam dininde kanunla mıdır. Biz İslam dininin gerçek ahlak sistemiyle, ileri sosyal sistemine küfreden oluruz. Bu topraklar üzerinde bize ait hiçbir şey bizi ilgilendirmez olur. Kabahat yalnız bugünkü neslin de ildir. Kabahat bugünkü Rokn rol neslini yeti tiren bize aittir. Mukaddesat diye neyiz varsa ya küflü raflarda unuttuk, ya mabet köşelerinde nişyana terk ettik, yahut vet, yahut küfreder olduk. Sonunda gördük ki geri kalmı milletler safında adımız okunuyor. Bir zamanlar Eflak ve Bulgaristan'ı bir malın zekatı gibi verenlerin, kapitülasyonları bir ihsan olarak ibzal edenlerin nesli Amerika'dan dolar, Almanya'dan mark, bekliyor. Bu milletimiz için yüz kızartıcı bir gerçektir.

Asırlar süren derin bir uykudayız. Tamamıyla suyla deşirmen çeviriyoruz. Çocuklarımızın aydın sabahlara hasreti var. Biz ise parti keşme keşme, siyaset bezirganları arasında yolunu bulamıyoruz, başı bozuk bir gidişle gidiyoruz. Fakat nereye dostlarımız. Bu yolun sonu yoktur. Bu yolun sonunda kendi kendimizi yitireceğiz. Kendimize, kendi kültürümüze yönelmenin zamanı geçiyor.

Ali Rıza ALP, Hadiselere Tercüman, 4 Nisan 1961; yıl:6, sayı:2085, sayfa:3

Ezansız Semtler

Büyük ve sevgili şair Yahya Kemal Beyatlı'nın üçüncü ölüm yıldönümüne geldik. Bir sanatçıyı anlamanın en güzel şekli onun yaşıyan tarafını yani eserlerini konuşmaktır

Büyük şair olarak onu hepimiz tanıyoruz sayılır.fakat bir fikir adamı, büyük nesir ustası, bir milliyet ve mukaddesat öncüsü Yahya Kemal vardır ki, onu pek az tanırız. Çocuğumuz:

“Yattık bülemlend servilerin gölgesinde âdâ
Dehrin bu hây-ı hâyuna mecbûl-ü handeyiz.”

Diyerek, ara sıra bir Divan şairi fantezisine düşen Yahya Kemal'i, öz yurdunun dert ve meseleleri ile ilgisiz sanırız Halbuki, bilhassa Kurtuluş Savaşı günlerinde, İstanbul'un yedi tepesinden yükselen en gür, en imanlı milliyetçi ses onunki olurdu. Yakın bir gelecekte onun yazdığı menzûr parçalar, kalın ciltler halinde çıkmaya başlayınca, Yahya Kemal'in bize mahsus bazı meseleleri nasıl bir derinlik ve açıklıkla düündüünü göreceğiz. O zaman şairlerinin manası daha iyi anlaşılacaktır. İmdi şairlik Yahya Kemal

Enstitüsü Mecmuası'nda bir kısmı çıkan "Ezansız Semtler" yazısından bir iki parça olarak okuyucularıma sunuyorum:

"Bugünkü Türk babaları, havası ve toprağı Müslümanlık rayihasıyla dolu topraklarda do dular. Do arken kulaklarına ezan okundu. Evlerin odalarında namaza durmuş ihtiyar nineler gördüler. Mübarek günlerin ak amlarında bir minderin kö esinde okunan Kur'anın sesini i ittiler. Bayram namazlarına babalarının yanında gittiler, camiler içinde afak sökerken tekbirleri dinlediler. Dinin böyle bir merhalesinden geçtiler, hayata girdiler, Türk oldular."

"Ah büyük cetlerimizi onlar da Galata, Beyolu gibi Frenk semtlerine yerle irlerdi. Fakat yerle tikleri mahallede Müslümanlığın nûru belirir, be vakitte ezan i itilir, asmalı minare, gölgeli mescit peyda olur, sokak kö esinde bir türbenin kandili uyanır. Hasılı o toprağın o kö esi imana gelirdi. cedlerimiz Frenk mahallelerinin toprağına böyle nüfuz ederlerdi."

"Medenile tikçe, Müslümanlıktan çıktı mızı tabi ve hoş gören eblehler, uzağa de il, Balkan devletlerinin ehirlere kadar gitsinler. Görürler ki ba tan ba a yenile en o ehirlere her tarafında çan kuleleri yükselir; Pazar ve Yortu günlerinde çan sesleri i itilir. Manzara halkın dinini milliyetini hatırlatır. O ehirlere bizim yeni semtlerimiz gibi milli ruhtan ârî de ildirler." Biz ki minareler ve açlar arasında ezan sesleri i iterek büyüdük. O mübarek muhitten çok sonra ayrıldık. Biz böyle bir sabah namazında anne millete tekrar dönebiliriz. Fakat minaresiz ve ezansız semtlerde do an, Frenk terbiyesiyle yeti en Türk çocukları, dönecekleri yeri hatırlayamayacaklar."

Okuyucularım bilirler ki, bu satırlar yazıldığı zaman Türklük, milliyetini, dinini ve hayatını kurtarmak için bütün maddi ve manevi gücü ile ayağa kalkmıştı. Ne yazık ki, bze o kurtuluşun sonra "Minaresiz ve Ezansız" bir Ankara ehri kurduk. Temiz ve halis Müslümanlığı "gericilik" sayan ne idi i belirsiz muharrirler yeti tirdik. İmdi durmadan günah i leyen, kanun çi neyen, büyük küçük, ırz namus, haram, helal tanımayan büyük kalabalıklara, nasıl söz geçireceğimizi artık bilemiyoruz. Ahlâk ve din, bir ülkede "gericilik" sayılmaya başlarsa, o ülke hayvanla makta çok ileri gitmiş sayılır. Başımızı iki el arasına alıp kara kara düşünmek zamanıdır. Devlete millete arz ederim.

KABAKLI, Ahmet, Halka ve Olaylara Tercüman, 3 Kasım 1961; yıl:1, sayı:24, sayfa:2

Milli Ahlak Buhranı

Avrupa'da asrın baından beri süregelen harpler gerçekten korkulur bir ahlak buhranı yaratmak üzeredir.. İngiliz pedagogları, Alman ve Fransız sosyologları “Asi gençlik “ adını verdikleri idealsiz nesillerin, milli bünyelerde bir yara halini almaması için olanca güçleriyle seferber oldular.

Uzun zamandan beri harp görmemi bir millet olarak üstün ahlak seviyesine ulaşmamız gerekirken, asi gençlik bizde de türemeye başladı. Dün Kadeş vapurunda ühedamın muazzez ruhları üzerinde tepinenler Avrupa Asi gençliğinin Türkiye'deki beinci koludur. Bunlar ister üniversiteli ister liseli olsun veya hiçbir okula mensup bulunmasınlar. Gerçeği, korkunç gerçeği de idare edemezler. Gençlikte bir ahlak buhranı vardır ve ahlak buhranını önleyecek ilmi bir çalımamız yoktur.

Gerici(!) köhne(!) dediğimiz slam terbiyesiyle büyüyen nesil her cephede bir mukaddes cihadın heyecanı ile çarpıttı. Ya gazi oldu, ya şehit! Milli terbiye ile yetim nesil ise şehitlerin ruhları üzerinde striptiz yapıyor. Gazileri “moruk” tabiri ile küçümsemeye çalışıyor. Milli ahlakın deşil, milli felaketlerin dönüm noktasında bulunuyoruz.

Hazret-i Ömer elini öpmek isteyen bedeviye:

- Mürâile me! Diye baktırmıttı. Ben senin ne babanı ne hocanı. Elimi öpmek neden icap etti?

Baba ve öğretmenini birbirinden ayırmayan o mübarek slam terbiyesini kaybettiğimiz gün baba ve öğretmen nazarımızda geri kafalı ve yobaz oldular. Bu iki kelimenin altında gerçekte dünkü neslin geriliği deşil, bugünkü neslin ahlak ve fazilet buhranı yatmaktadır. Hocayı dövmek, derse boykot yapmak –eski tabirle söyleyelim- mesâlli adiyeden oldu. Bizim nesil en büyük kudreti öğretmenlerde gördü. Ona sokakta rastlamaktan korkar; bir ibadet hissiyle selamlamadıkça kendimizde eksiklik hissederdik. Hâlâ bir okul talebesi hissiyle o günleri anar ve heyecanlarız.

Vapurda, otobüste büyüğüne deşil öğretmenine bile yer vermeyen, canı istediği zaman öğretmenini tokatlayan nesil bizim neslimiz deşildir. mtihan kapısına dudak boyasını, permasını, pedikür ve manikürünü yapmadan, göz altlarını mavi ve yeşil boyalarla donatmadan gitmeyen asi gençlerden ahsen ümitvar deşilim.

Korkunç bir ahlak buhranı içinde yuvarlanıp gidiyoruz. Babaya, dedeye argonun galiz tabiri ile “bo veren” nesil yarın vatan için de:

“Bo ver!”

Derse sonumuz neye varır.

Maarif Vekaleti otuz yıldan beri derin bir uykudadır. Milli gelenek ve göreneklerimiz üzerine kurulması gereken ahlak sistemini bu, her eyiyle gayri milli olan vekaletten beklemek beyhudedir. Din terbiyesi bu maarif sistemine göre geri bir metot oldu u için din okulları himayeye mazhar olamıyor. Cahil hoca dinin çökü ünü daha çabuk hazırlayaca ı için, münevver hocaya, akademili din alimine sırt çevirmeye çalı ıyoruz.

Devlet kadrosu içki aleyhine ne riyat yapar, arkasından tekelin araplarına dair ilanlara aynı saatlerde yer verir. Devlet kumara kar ıdır. Fakat piyango denilen kumara “Milli” etiketini kendisi yapı tırmı tır. Kumarı, yani çalı madan kazanmayı Spor-Toto adıyla kendisi himaye eder. Bu çorak toprak üzerinde, ahlakımızda neslimiz gibi tükenip gidecek diye endi e ediyorum. Sevgi ve hürmet yerini kin ve gareze bıraktı. Liderler partilerden, partiler öncülerden usandı. Demokrasiyi kurduk; fakat demokratik ahlakı unuttuk. Etrafımızdaki bo lu un, idealsizli in sebebi sadece budur. Bu acı gerçek hala kafamıza dank demiyor ve içimizden biri çıkıp:

- Nereye efendiler!...

Diye haykırmıyor.

Zavallı Türkiye’ m!...

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 13 Nisan 1962; yıl:1, sayı:183, syf:2

Su’dan Sohbet

Ya ımız kaç a varırsa varsın, hafızamızda zaman zaman güne e serpilmi cam kırıntıları halinde ı ıyıp sönen masal kahramanlarını görür gibi oluruz. ster Kafda ına giden cenkçi, ister altın be iklerde büyütülmü peri padi ahının kızı olsun, masalın herhangi bir yerinde muhakkak bir çe me ba ında dinlenir, sevgiliyle bulu ur... Hülasa çe me ba ından, ye ilden bahsedilmeyen masallar. Hafızamızda sadece kabustur. Halbuki i e bir Pınarba ı, bir dere kenarı kar ıverince, pembesinden beyazına, ye ilinden sarısına bir renk cümbü ü olur, bizi peri kanatları, üzerinde o eri ilmeyen ülkelere do ru uçurur.

Suyun olmadığı yerde, kirliliği bir ölüm sarısı vardır. Kıraç topraktan ruhlara sadece kasvet yayar. Baştan başta Anadolu'muzun türkülleri bu yüzden yanık yanık olur, dinleyenin yüreğini yangın yerinden geçen yalazlar gibi kavurup geçer. Yeryüzünde en hazin göç Türklerin anayurtlarını terk edileridir. Doğup büyüdüğü toprakları milletçe terk ederek, meçhul iklimlerde vatan aramanın ıstırabını, destan yazmaktan, dil, söylemekten acizdir. Bundan ötürü susuzluk üstüne yazılan her türlü türkü bir aittir. Aşıtların en çoğu en dokunaklıları kitaplar ve sineler dolusu yalnız Kerbelâ üstüne yazılmış ve söylenmiştir. Bilmem nerede, hangi çeşmenin kitabesinde bir tarih beyti okumuştum. Şair diyordu ki: “Kerbelâ'dan bir susamı ki geldi, Âb-ı Hasan çeşmesinden, Hüseyin'in ağına iç, dedi” Türkçeleştirilmesinde güzelliğini kaybeden o nefis şiirin aslını söyleyeyim:

Kerbelâdan geldi bir aştan tarihin dedi
Çeşme-i Âb-ı Hasandan iç Hüseyinin ağına

Hemen hemen her çeşmenin ve sebilin üzerinde temizliği imanının unsurlarından birisi sayılan o gerçekçi dinin en güzel hikmetlerinden biri vardır. “Her şey su'dan yaratılmıştır.” Aksini ispatlayacak hiçbir dünya yüzüne inmeyecektir. Bu açıklama günümüz kadar aydınlıktır. O, kralları ve imparatorları bir tek ferman ile bin beladan halas kılan Muhtemem Süleyman, yani Kanuni, en edit fermanını su üstüne buyurmuştu. “Olmaya ki bir gün halk susuz kala...” Fermanın ötesini hatırlamaya lüzum var mı? Mimarlar, mimarbaşılar seferber oldu. Güzelce kemer, Maglova kemeri, Müderris kemeri üzerinden İstanbul çeşmelerine güldür güldür sular akıtıldı ve Kanuni devrinde su işlerinden sorumlu hiçbir boyuna cellat kemendi dolanmadı. Suyun ağına mermere akil verildi ve koskoca bir mimari kolu kuruldu; çeşme ve sebil mimarisi. Bu yazıdan kastımız neydi?... Gide gide nerelere gittik. Suyu düğüme kuru yaprak misali tâ Sultan Süleyman katına vardık. Kimi haddini bilmek gerek, tezelden Muhtemem Kanuni'nin huzurunu terk edip sudan mevzuumuza dönelim.

Fuzûlî, o kerbelâ çöllерinin bahtı kara, başrı yaraşairi:

Destbusî arzusuyle ölürsem dostlar
Kûzeylen toprağı sunun anınla yâresu.

Demi ki “Dostlarım, sevgilimin elini öpmeden ölürsem, toprağımdan bir testi yapın ve sevgiliye onunla su verin.” Toprak olan bir vücudun sevgiliye sunacağı en büyük

hediyeye... Bir testi su!.. ‘‘Su Kasidesi’’ diye  ohretini k affesinin üstüne çıkan bu güzel iir bir ‘‘Na’t’’ tır. Yani peygambere  vg . Getirdi i dini temizlik üstüne kuran ve her gün birkaç defa suya ko mamızı emreden bir peygambere su ırılıtları arasında hitap etmek ancak Fuz li gibi bir yüce airin harcıdır. Su kasidesinin asırlarca taklide çalı lmasındaki büyü, temizli in ilk unsuru ile temizli i emreden bir peygambere ait ölümsüz güzelli in aynı iirde toplanmasıdır. Fuz li’ye en güzel nazireyi yapanlardan biri Hayali Bey’dir. Diyor ki:

Kalbimi p k eyledi zl yi inden  lemin
Nola ben dilte ne dersem arız-ı dild re su.

‘‘Ben susamı ı alemin bütün kirlerinden arıttı ı için sevgilinin yana ına su dersem çok mudur?’’ en güzel benzeti lerin su etrafında toplanmasına hayret etmemek gerek. En büyük medeniyetler su kenarlarında kuruldu. Fırat ve Dicle nehirleri olmasaydı Sümer medeniyeti vücut bulur muydu? nsan gücünün en büyük abideleri Nil kenarında Eham adıyla semalara tırmandı. Ege’nin beyaz köpüklü dalgaları olmasaydı, Venüs bir sedef kabu undan çıkmaz, Omirosların ülkesinde mitoloji kahramanları do mazdı. Misalleri  o almak bir istisna bulmamıza imkan vermez. Büyük Sahra’da hiçbir medeniyet ni anesi görülmü müdür? Su’dan açılan sohbetimizi suyun en güzel terennüm edildi i bir arkının kanatlarına terk ederek baharlar ve sevgililer ülkesine u alım:

Varalım k y-ı dil r ya gönül b  diyerek
Erelim valsına c n  bir içim su diyerek

Bütün sohbet arkada larım su gibi aziz olsunlar.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 2 Eylül 1962; yıl:1, sayı:322, sayfa:3

Toprak ve Tohum

Sürü sürü kitaplar yazılıyor, yı ın yı ın insanlar okuyor. Neden’i niçin’i olmadı ı için kitaplar sırtımızda y k, satırlar gözlerimizde gölge olmaktan öte geçmiyor. Yazan nden’li niçin’li yazmadı ı, okuyan neden’ini niçin’ini sormadı ı için aydınlarımızın kafası ‘‘bitpazarı’’na döndü. Tarihlerimiz yazar. Kanuni Belgrat’a gitti. Niçin gitti ini söylemez. Biz bir masal gibi okur geçeriz. Koca tarih kitabından hafızamızda   -be rakam bir iki isim kalır. Yüzlerce sahifelik tarihten birkaç satırı geçmeyen bilgi.

Keçiboynuzu çi nemi çesine yoruluruz. Fakat kalp ve beyin hücrelerimiz zerrece nasip almaz.

Bir co rafyamız vardır. Tarihimiz ve ecdadımızla sarma dola olan bir co rafya... Ciltler dolusu okuruz. Sonunda birkaç ehrin isminden üç be nehrin uzunlu undan, bir iki da ın yüksekli inden ba ka bir ey ö renemeyiz. te bir yı ın keçiboynuzu daha... Böyle bir tarih, böyle bir co rafya okutuldu u ülkede, Fırat'ın kutsiyetini, Sakarya'nın hamasetini ve Çanakkale'nin azametini kimler nasıl ö renebilir? Cehalet tarihten, co rafyadan ba layınca, üzerinde ya adı ımız toprak, de erini kaybeder ve gönüllerimize göç yapan insanların kayıtsızlı ı çöreklenir. Çadırını kurdu u yerde otları tutu turan, a acı baltalayan ve bunları sadece gününü gün etmek için yapan çingenerden ne farkımız kalır? Hiçbir çingene çadırını kurdu u topraklar u runa kanımı dökmez. Sıkıyı görünce çadırını omuzlar bir ba ka diyarda konaklar. Bizim için toprak sevgisi böyle mi olmalıdır? Mehmet Akif'in:

üheda fı kıracak topra ı sıksan üheda

Dedi i topraklarla, çingenerin birkaç günlük çadır kurdu u topraklar arasında çok fark vardır. Fakat anlatan ve dinleyen kim?

Güle gû ettiremez bo yere bülbül inler

Varak-ı mihri vefayı kim okur kim dinler

Sakarya, kenarlarında ye illik bulunan bir su akıntısından mı ibarettir? Suları ehit kanıyla al al olmasaydı, çırpını larına gönül acılarımız, zaferimiz tempo tutmu olmasaydı, Afrika'daki Kongo, Amerika'daki Amazon'dan çok daha ehemmiyetsiz olurdu. Dicle'yi Türk co rafyasından çıkar, ortada yalnız bir çorak toprak parçası mı kalır?

Dicle kenarında bir ev yapmı ım

Kerpiçim tükenmi nâçar kalmı ım

Türküsünün ,ummanlar kadar engin manası da silinir gider ve asırlarca tu lanın de il ta ın de il, kerpicin bile hasretini türküle tiren bahtsız Anadolu halkını nereden tanıyabiliriz?.. Ye ılırmak memleket co rafyasına tir e renginde yazılmı bir standır. Kızılırmak'ın kenarlarında bizi biz yapan gelenek ve göreneklerimiz abideleri sıra sıra dizilmi , görececek göz, sevecek yürek bekler. Kafkas'ta saf saf, boy boy ecdadımız yatar ve üzerlerinde gören gözler için bir tek kitabe vardır: Mehmetçik! Kafkasların en

yüksek tepesinden bana ne? Benim gözümde Kafkas topraklarının dı ı de il içi kıymetlidir. Sedefin içindeki inci gibi, Kafkas'ın ba rında ühedam yatar. Ben tarihi, co rafyayı bundan ötürü severim. Tarih, bugünkü nesle bir ey söylemiyorsa, tarihimiz yazılmamı demektir. Orman katliamı varsa co rafyayı ö retemedi imizdendir. Geçen hafta bugün, bir dere içinde, Edebâli Camii'ni seyrettim. Ultan Orhan Gazi Cami'nin yıkık minaresinde Bilecik ehrinin ı ıl ı ıl tarihine daldım. Kendime geldi im zaman bir vilayet de il, bir kasaba de il, bir köy halinde olan Bilecik'in تنها sokaklarında karanlıklara daldım. Tarihimizi yapan yapmı , ama yazan yazmamı . Bu ihmâl, ihmâl de il tarih katliamıdır.

Tarih ki bir milletin hürriyet varakasıdır. Bu hüviyet kaybedildi i gün kimin kiminle karde oldu u bilinmez ve ayrıcı kuvvetler hizipler kurar, partiler meydana getirir ve memlekette bir Hâbil – Kâbil kavgası yaratır. Dinlerin birle tirdi i, tarihin kayna tırdı ı kütle birbirini yeme e ba lar ve bu karanlık arbede geceleri mah ere kadar sürüp gider. Co rafya yuvamızdır. Hastalarımızın, çocuklarımızın yuvası, henüz tüyü bitmemi yetimlerimizin be i i... Bu co rafya üzerinde ormanı yakmakla, çatıyı sökmek arasında kıl kadar fark yoktur. Evini yakan adamı tımarhaneye tıkarlar. Ne yazacaktım, nereye vardım. Hasbîhâlin endâzesi olmuyor. Hele bizim gibi yüre i yanıklar için...

Hülâsa diyece im u ki, hırla mayı, dövü meyi, sövü meyi bir tarafa bırakabiliriz. Yeter ki tarihimizi yazan kalemler, co rafyamızı yazan ki iler bir nebzecek yazdıklarından haberli olsunlar. Tanrı bizi bu topraklarda üzerinde dövü mek için de il sevi mek için yarattı. Kanlı karde kavgalarına bulunan topra ımızda, ecdat kemikleri kirlenecek diye korkuyorum! Tohum yeti ti i topra a ihanet etmemelidir. Bize ferahlık veren tarihler, henüz yazılmadı,, aydın semalarımız altındaki mübarek topraklarımızın co rafyası henüz kaleme alınmadı. imdiki kitaplar, müelliflerini de ezen a ır bir yüküttür. Tarihimizi ö reten, co rafyamızı manalandıran kitaplar yazıldı ı gün karde kavgasıyla geçirdi imiz günler için çok dövünece iz.

ALP, Ali Rıza, Halka ve Olaylara Tercüman, 7 Ekim 1962; yıl:1, sayı:357, sayfa:3

SONUÇ VE ÖNERİLER

Malzeme bir bilim dalı için esastır. Halk kültürü ve halk bilimi içinde bu böyledir. Folklorla dair malzemeye sahip olmadan de erlendirme yapabilmek zordur. İhtiyaç duyulan bu malzeme de ya saha ara tırmasıyla ya da yayınlanmış yazılardan elde edilir.

Biz ise gerekli malzemeyi yayınlanmış yazıları irdeleyerek elde ettik. Yani bu çalışmamızda folklorumuzu direkt etkileyen ve bir ileti im aracı olan gazeteyi dikkate aldık.

Ara tırmada a a ıdaki sonuçlara varmak hedeflenmiştir.

- Yayınlanan yazılar bilgilendirme bakımından dikkate alındığında, büyük bir güç olan medyanın kültürümüze verdiği önem ve kültürümüzün yozlaşma madanlaşma ya aması için önemlidir.
- İrk ve garp demeden kendi kültürümüze yönelmede ve sahip çıkılmada medyanın gücü dikkate alınmalıdır.
- Kültürümüz bir de i im süreci içindedir. Kırk yıl önce var olan; ancak şimdi olmayan kültür unsurlarımızın yanında geçmişteki halinden hayli farklılık gösteren kültür unsurları da vardır. Önemli olan de i im de ildir; bu de i imin özümüze uygun olmasıdır.
- Kültür, etimiz ve kemi imiz kadar bizden ayrılmaz bir nesnedir. Onun yaşatılmasında ve korunmasında başta medya olmak üzere bütün Türk insanına görevler düşmektedir.
- Kültürümüzden ödün vermeden muasır medeniyetler seviyesinin üstüne çıkmak medyanın konuyla ilgili duyarlılığıyla yakından ilgilidir.

Ara tırmanın neticesinde a a ıdaki sonuçlara varılmıştır.

Medya, her geçen gün teknolojik çağ atlayan günümüz dünyasında insanların gözü, kulağı durumundadır. Bu da onu önemli bir güç haline getirmektedir. Bu gücün yerli yerinde kullanılması, milli kültürümüzü gözetip kollaması, kültürün bir milletin olmazsa olmazları arasında olduğu bilinciyle hareket etmesi arttır.

Bundan yaklaşık kırk yıl öncesinin medyası hakkında bir ipucu olan bu çalışma, yaklaşık bin yüz sayıdan oluşan Tercüman gazetesinin irdelenmesiyle oluşmuştur. Bu araştırmayla, halk kültürüyle alakalı sadece 224 yazıya ulaşılabilmektedir. Te bu da, kültür varlıklarının devamında ve gelişmesinde önemli bir unsur (bir güç) olarak gördüğümüz medyanın ve dolayısıyla gazetelerimizin milli ve manevi değerlerimize gerekli önemi vermediğinin bir göstergesidir. Sebep olarak da siyaset ve ideolojinin milli değerlerimizin önüne geçmesi gösterilebilir. Çünkü dönemin sosyal ve siyasal yapısı bunda etkili olmuştur. Kültürümüzün araştırılması, doküman haline getirilmesi, gelecek nesillere aktarımı bir milletin yaşamı için önemlidir. Nitekim içinde bulunduğumuz zamanda varlığını devam ettiren kültürel unsurlarımızın, bizlere kültürel aktarımlarla geldiğinin farkında olmalıyız.

Bir iftar adetinin şimdi nasılsa, yıllar önce de aynı olduğunu görmek, biraz deyim u rusa da teravih sonrası bazı adetlerin şimdi nasılsa o zaman da öyle olduğunu farkına varmak, bayramlaşma adetlerinin aynen devam ettiğini öğrenmek, köylerimizin ve köylüğümüzün yıllar önceki sosyal ve kültürel durumunu öğrenmek bir kültürel aktarımın sonucu ve güzelliğidir.

Te bu aktarıma kaynaklık eden yazılı basınımdan Tercüman gazetesinin 1960, 1961, 1962 yıllarına dair sayılarının, halk kültürümüze hizmet eden yazıları bakımından istatistiksel sonuçları aşağıdaki tablo ve şekillerde ayrıntısıyla görülmektedir:

Tablo 1: 1960 Yılında Tercüman Gazetesinde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konularına ve Aylara Göre Dağılımı

SIRA	KONULAR	AYLAR												TOPLAM
		OCAK	UBAT	MART	N SAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	
1	Dil ve Anlatım	2		1	1			1				1		6
2	Ahlak Edebiyatı													
3	Nasrettin Hoca-Anlatımlar	1												1
4	Anonim şiirler													
5	Dostluk, Yardımlaşma ve Eğitim													
6	Hayatın Dönüm Noktaları	1				3		1						5
7	Halk Bilgisi			1		5	1	5	2	1	3	1		19
8	Bayramlar-Kutlamalar; Ayin ve Törenler		1	2		1		1						5
9	inanımlar	1		1		3	1	2		1		1		10
10	Tiyatro ve Halk													
11	Halk Yaşamı								1		1	1		3
12	Halk Oyunları ve Dans							2	1					3
13	Halk Müziği				1									1
14	Giyim,Kuşam, Süslenme				1		1							2
15	Halk Sanatları ve Zanaatlar													
16	Halk Mimarisi													
17	Halk Mutfağı													
18	Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik													
TOPLAM		5	1	5	3	12	3	12	4	2	4	4		54

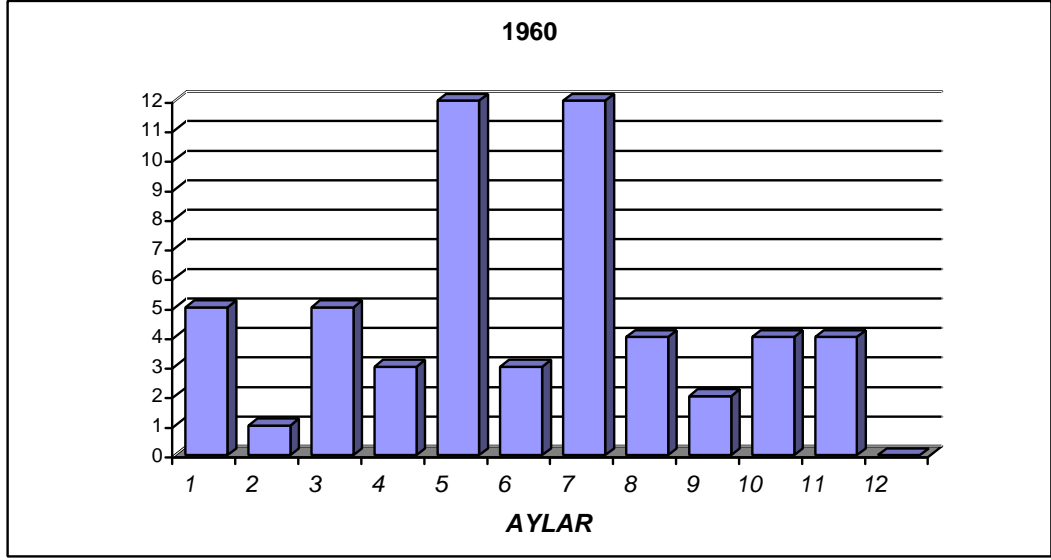
Halk kültürüyle alakalı toplam 54 yazının yayınlandığı 1960 yılı Tercüman gazetesinde, 19 yazıyla ilk sırayı “Halk Bilgisi” konusu almıştır. Bunu 10 yazıyla “inanımlar” konusu, 6 yazıyla da “Dil ve Anlatım” konusu takip etmiştir. Arkasından “Bayramlar-Kutlamalar,Ayin ve Törenler, Hayatın Dönüm Noktaları, Halk Yaşamı, Halk Oyunları

ve Dans, Giyim,Ku am, Süslenme, Halk Mzi i, Nasrettin Hoca-Anlatmalar” gibi konular gelir. Burada dikkati çeken bir husus “Halk Sanatları ve Zanaatlar, Halk Mimarisi, Halk Mutfa ı, Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik, Anonim iirler, Dostluk, Yardımla ma ve E itim, A ık Edebiyatı” konularında hiçbir yazıya rastlanılmamı olmasdır. Bu da gazetelerimizin halk kültürüne bakı açısının dengesiz oldu unu ortaya koyar. Kültürümüzde büyük öneme sahip bulunan bu konuların 1960 yılı itibariyle gazetede yer bulamaydı küçümsenecek bir durum de ildir.

Yukarıdaki tabloya aylar itibariyle bakacak olursak, halk kültürüne dair yazıların en fazla mayıs ve temmuz aylarında yer buldu u görülür. bunun yanında ubat ayında sadece bir yazıya rastlanılmı tır. Bu tabloda da görüldü ü gibi, en çok yazının yayımlandı ı mayıs ve temmuz ayları aynı zamanda, “Halk Bilgisi” konusunun da ne çıktı ı aylardır. Bu durumda aylarla yazılar arasında bir do ru orantıdan söz etmek mümkündür. Bütün bunlarla birlikte 1960 yılı aralık ayında halk kültürüne dair hiçbir yazının gazetede yer bulamaydı dikkat çekicidir.

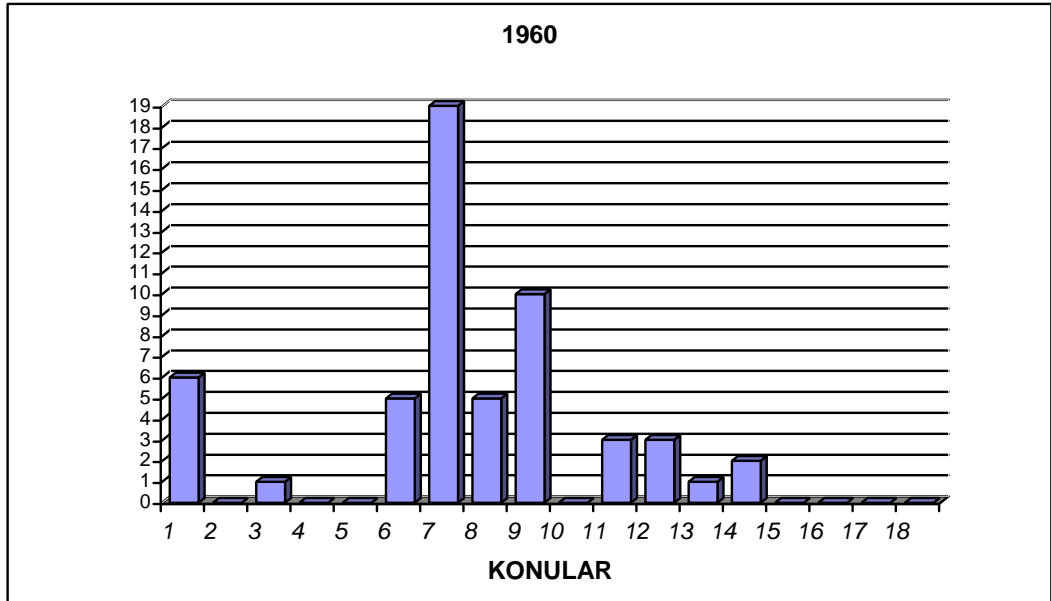
Toplam 365 sayıda halk kültürüne dair sadece 54 yazının yayımlandı ı 1960 yılı kültürümüz açısından son derece verimsiz bir yıl olmu tur. Kültürümüzün devamlılı ı açısından büyük ümitlerin beslendi i medyamızda, günümüzde de benzer durumla kar ıla ılmadan tedbirler alınmalıdır.

ekil 1: 1960 Yılında Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Aylara Göre Dağılım Grafiği

Yukarıdaki eklede de 1960 yılı Tercüman gazetesinde, halk kültürüne dair konuların aylara göre dağılım grafiği verilmiştir.

ekil 2: 1960 Yılında, Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konulara Göre Dağılım Grafiği

Yukarıdaki eklede de 1960 yılı Tercüman gazetesinde, halk kültürüne dair yazıların konulara göre dağılım grafiği yer almaktadır.

Tablo 2: 1961 Yılında, Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konularına ve Aylara Göre Dağılımı

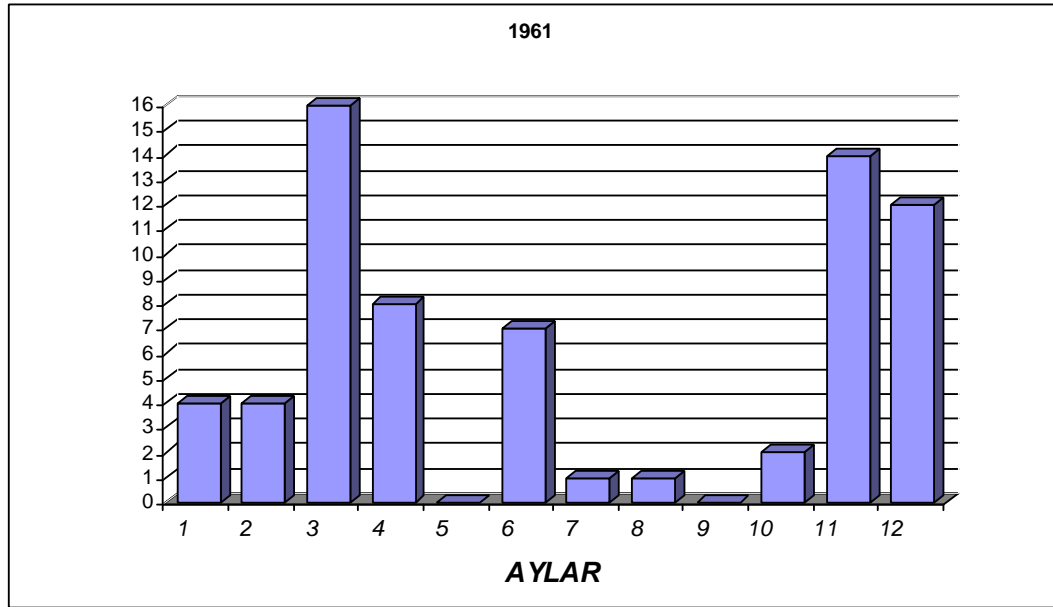
SIRA	KONULAR	AYLAR												TOPLAM
		OCAK	UBAT	MART	N SAN	MAYIS	HAZ RAN	TEMMUZ	A USTOS	EYLÜL	EK M	KASIM	ARALIK	
1	Dil ve Anlatım	1					1						1	3
2	A ık Edebiyatı													
3	Nasrettin Hoca-Anlatmalar													
4	Anonim iirler			1			1		1					3
5	Dostluk, Yardımla ma ve E itim		1	1										2
6	Hayatın Dönüm Noktaları		1	1										2
7	Halk Bilgisi			1			1					13		15
8	Bayramlar-Kutlamalar; Ayin ve Törenler	1		1			3	1						6
9	nanı lar												10	10
10	Tiyatro ve Halk													
11	Halk Ya amı	1		1							1		1	4
12	Halk Oyunları ve Dans				1									1
13	Halk Müzi i				1									1
14	Giyim,Ku am, Süslenme													
15	Halk Sanatları ve Zanaatlar													
16	Halk Mimarisi													
17	Halk Mutfa ı		1											1
18	Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik		1	9	6		1					1		18
	TOPLAM	4	4	16	8		7	1	1		2	14	12	65

1961 yılı Tercüman gazetesinde ilk göze çarpan husus “Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik” konusunda en fazla yazının yazılması olmasıdır. Dönemin siyasal yapısını düünecek olursak bu konunun gazetede daha fazla yer bulması önemlidir. Çünkü ihtilal yılı olan bu dönemde vatansever insanlara çok görev dü mü tür. Yine “Halk Bilgisi” konusu en çok yazının yayınlandı ı konulardandır. Halk kültürüyle alakalı toplam 65 yazıya ula ılan bu dönemde “nanı lar” konusu da önemli bir yer tutmu tur. Bunu 6 yazıyla “Bayramlar-Kutlamalar; Ayin ve Törenler” konusu izlemi tir. Dikkati çeken di er bir husus da “A ık Edebiyatı, Nasrettin Hoca-Anlatmalar,

Giyim,Ku am, Süslenme, Halk Sanatları ve Zanaatlar, Halk Mimarisi” konularında 1961 yılı Tercüman gazetesinde bir tek yazıya rastlanılmamı olmasdır.

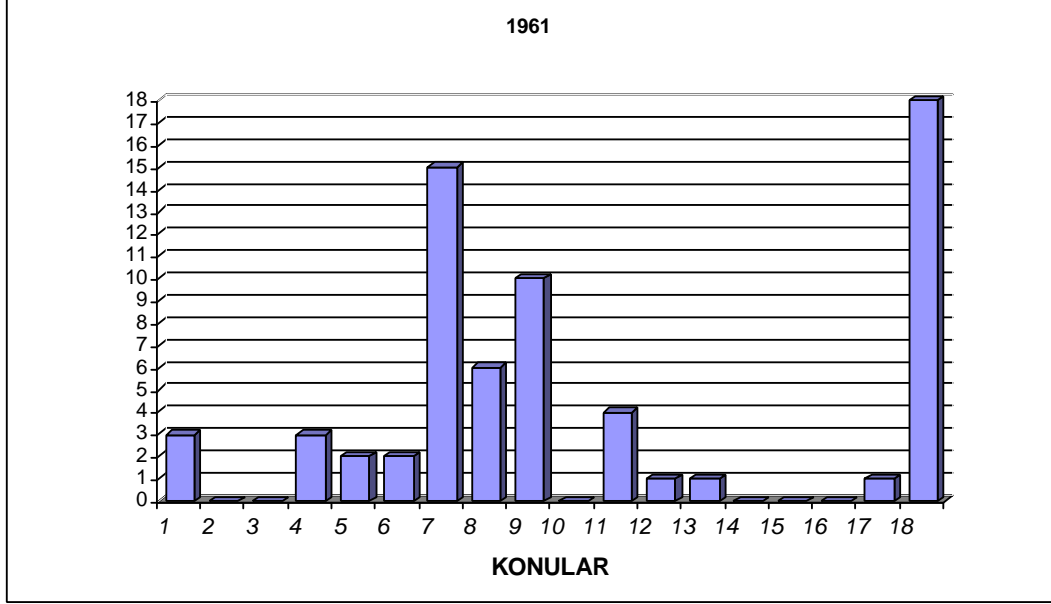
Aylar itibarıyla da en verimli aylar mart, kasım, aralık; en verimsiz aylar da mayıs ve eylül olmu tur. Bunun yanında 7. ve 8. aylarda birer yazı yayınlanmı tır. Bu durum da 1960 yılında oldu u gibi 1961 yılında da halk kültürü konusunda gazetelerimizde bir dengesizli in ve bo vermi li in oldu u görülür.

ekil 3: 1961 Yılında, Tercüman Gazetesi’nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Aylara Göre Da ılım Grafi i

ekil 3’te de görüldü ü gibi grafikler arasında sert ini çıkı lar vardır. Örne in mart ayında halk kültürüyle alakalı 16 yazı yayınlanmı ken; mayıs ve eylül aylarında hiç yazı yayınlanmamı tır.

ekil 4: 1961 Yılında, Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konulara Göre Dağılım Grafiği

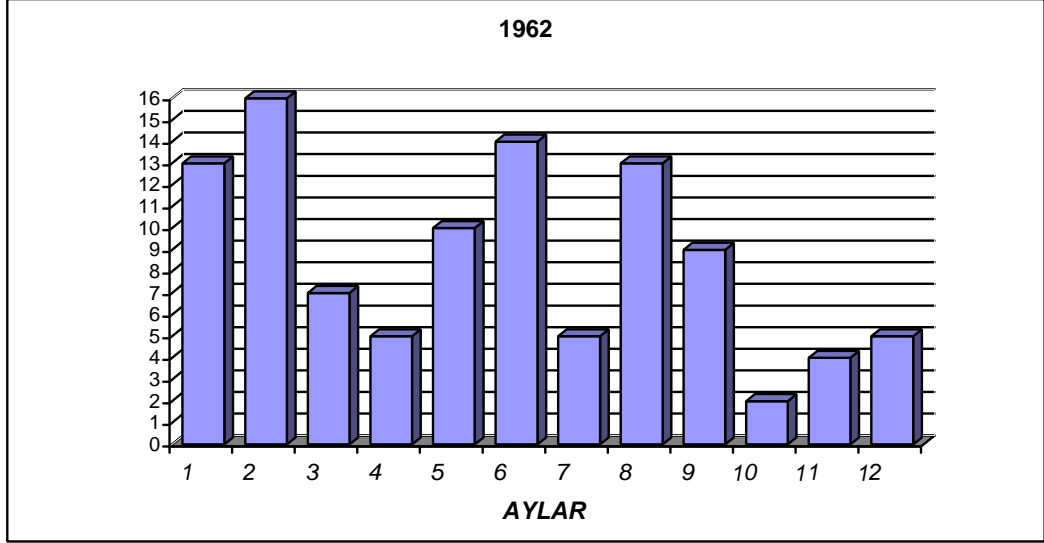
Aynı ekinde yukarıdaki grafikte de bir istikrarsızlık söz konusudur.1961 yılında 2.,3., 10., 14., 15., 16. konularda hiç yazı yayınlanmadı ı; buna ra men “Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik” konusunda 18 yazının yayınlandı ı açıktır. Di er konularda da dengesizli in oldu u grafikte açıkça görülmektedir.

Tablo 3: 1962 Yılında Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konularına ve Aylara Göre Dağılımı

SIRA	KONULAR	AYLAR												TOPLAM
		OCAK	UBAT	MART	N SAN	MAYIS	HAZ RAN	TEMMUZ	A USTOS	EYLÜL	EK M	KASIM	ARALIK	
1	Dil ve Anlatım		1			1				1	1		1	5
2	Aık Edebiyatı	1	1	1			1			1				5
3	Nasrettin Hoca-Anlatmalar	1			2	2	3	1			1			10
4	Anonim iirler									1				1
5	Dostluk, Yardımla ma ve E itim							1	1					2
6	Hayatın Dönüm Noktaları	1	1	2	1	2	1		2			1	1	12
7	Halk Bilgisi	5	1	1	1	3	3		1				3	18
8	Bayramlar-Kutlamalar; Ayinve Törenler													
9	nanı lar	4					1							5
10	Tiyatro ve Halk		5											5
11	Halk Ya amı		1					4	7	5		1		18
12	Halk Oyunları ve Dans						1	1						2
13	Halk Müzi i		1						2					3
14	Giyim,Ku am, Süslenme						2							2
15	Halk Sanatları ve Zanaatlar	1				2	1					1		5
16	Halk Mimarisi						1							1
17	Halk Mutfa ı		5											5
18	Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik			3	1					1		1		6
TOPLAM		13	16	7	5	10	14	5	13	9	2	4	5	103

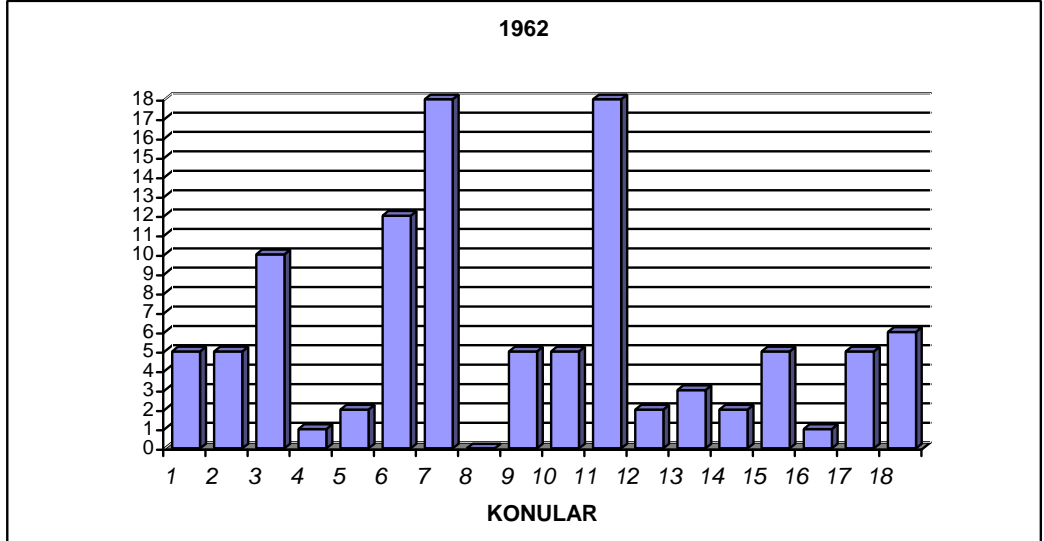
1962 yılı halk kültürü açısından en verimli yıl olmu tur. 1960 ve 1961 yıllarına göre iki kat daha fazla yazı yayınlanmı tur. Toplam 103 yazının yayınlandı ı bu yılda “Halk Ya amı ve Halk Bilgisi” konuları yazı sayısı bakımından ilk sırada yer almı tur. Di er yıllara göre, halk kültürü açısından, daha istikrarlı bir yıl olmu tur. 1 Bununla birlikte 1962 yılında, halk kültürüyle ilgili yazının yayınlanmadı ı ay yoktur. 1962 yılında halk kültürü açısından en verimsiz ay ekim ayı olmu tur.

ekil 5: 1962 Yılında Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Aylara Göre Dağılım Grafiği

Yukarıdaki grafik, 1962 yılı ayları itibarıyla yazı dağılımını göstermektedir. 1960 ve 1961 yıllarına oranla bir istikrar olduğu görülmektedir.

ekil 6: 1962 Yılında, Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konulara Göre Dağılım Grafiği

1962 yılı Tercüman gazetesinde yayınlanan yazıların konulara dağılımında tam bir dengesizlik vardır.

Tablo 4: 1960, 1961, 1962 Yıllarında, Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konulara ve Aylara Göre Dağılımı

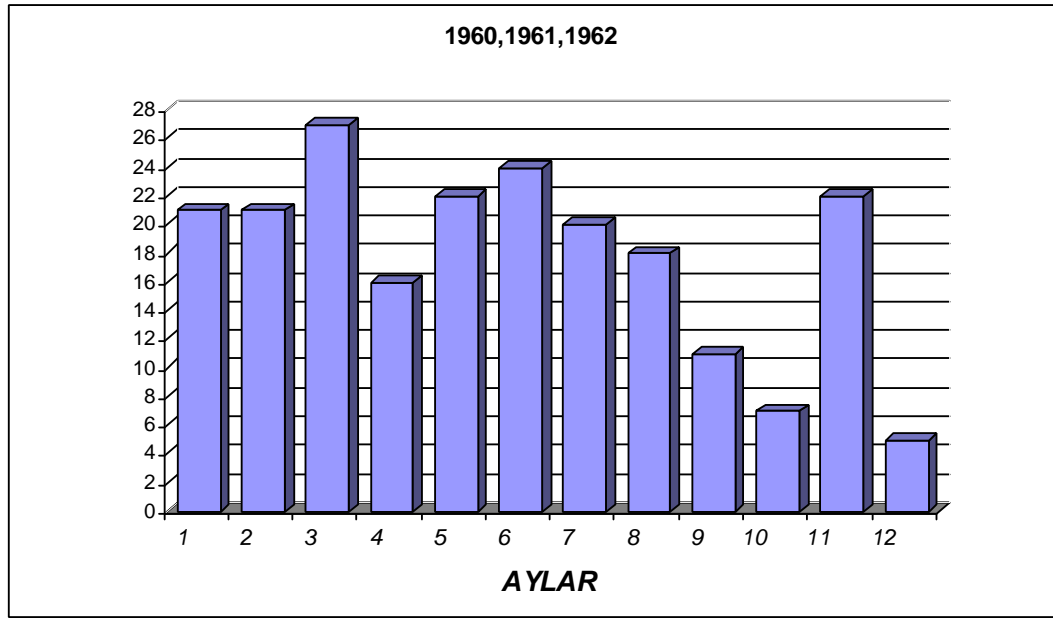
SIRA	KONULAR	AYLAR												TOPLAM
		OCAK	UBAT	MART	N SAN	MAYIS	HAZ RAN	TEMMUZ	A USTOS	EYLÜL	EK M	KASIM	ARALIK	
1	Dil ve Anlatım	3	1	1	1	1	1	1		1	1	1	2	14
2	A ık Edebiyatı	1	1	1			1			1				5
3	Nasrettin Hoca-Anlatmalar	2			2	2	3	1			1			11
4	Anonim iirler			1			1		1	1				4
5	Dostluk, Yardımla ma ve E itim		1	1				1	1					4
6	Hayatın Dönüm Noktaları	2	2	3	1	5	1	1	2			1	1	19
7	Halk Bilgisi	5	1	3	1	8	5	5	3	1	3	14	3	52
8	Bayramlar-Kutlamalar; Ayin ve Törenler	1	1	3		1	3	2						11
9	nanı lar	5		1		3	2	2		1		1	10	25
10	Tiyatro ve Halk		5											5
11	Halk Ya amı	1	1	1				4	8	5	2	2	1	25
12	Halk Oyunları ve Dans				1		1	3	1					6
13	Halk Müzi i		1		2				2					5
14	Giyim,Ku am, Süslenme				1		3							4
15	Halk Sanatları ve Zanaatlar	1				2	1					1		5
16	Halk Mimarisi						1							1
17	Halk Mutfa ı		6											6
18	Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik		1	12	7		1			1		2		24
TOPLAM		21	21	27	16	22	24	20	18	11	7	22	17	226

Tabloda da görüldü ü üzere, 1960, 1961, 1962 yılları Tercüman gazetelerinde, 3 yılda toplam 226 yazı tasnif ve incelemeye de er görülmü tür. Halk kültürümüz açısından büyük öneme sahip gazetelerimizin 3 yılki durumunu aylara ve konulara göre görmek mümkündür. 3 yıl boyunca “Halk Mimarisi” alanında sadece 1 yazıya rastlanırken, “Halk Bilgisi” alanında 52 yazı tasnif ve incelemeye alınmı tür. Bunu 25’er yazıyla “nanı lar ve Halk Ya amı”, 24 yazıyla “Kültür-Medeniyet ve Vatanseverlik”, 19 yazıyla “Hayatın Dönüm Noktaları” konuları takip etmi , di er konular ise yayınlanan yazı bakımından son derece zayıf kalmı tür. Kültürümüz açısından son derece öneme sahip “Dil ve Anlatım” konusunda 3 yılda sadece 14 yazının bulunabilmesi, gazetelerimiz için kötü bir örnektir. Dilimizin yozla mayala dı ı ve korunmaya

muhtaç oldu u bu günlerde daha dikkatli olunmalı ve gazeteler ve halk olarak konu üzerinde önemle durulmalıdır.

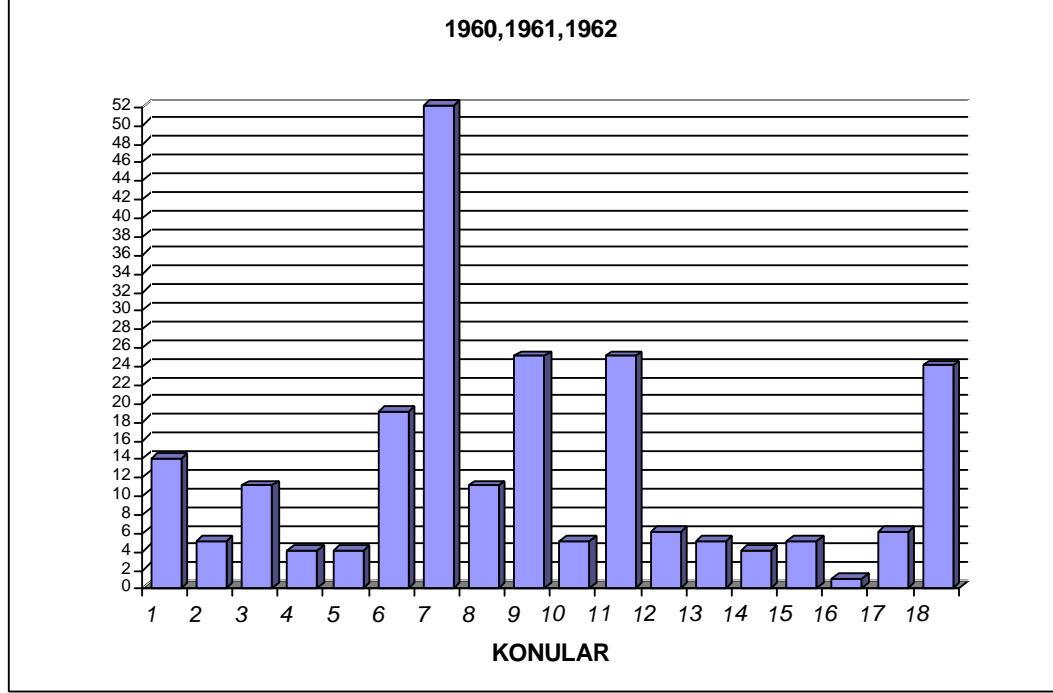
Tabloda eylül ve ekim ayı dı ndaki aylarda yazı sayısı bakımından bir dengeden söz edilebilir. Halk kültürüyle ilgili 3 yılda en fazla yazının yayınlandı ı ay mart ayı olmu tur. Bunu 24 yazıyla haziran, 22' er yazıyla mayıs ve kasım ayları, 21'er yazıyla ocak ve ubat ayları, 20 yazıyla temmuz ayı izlemi tir. A ustosta 18, aralıkta 17, nisanı 16, eylülde 11, ekimde 7 yazıya rastlanmı tır. Bununla birlikte hiçbir ayda her güne bir yazı dü memi tir.

ekil 7: 1960, 1961, 1962 Yıllarında, Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Aylara Göre Da ılım Grafi i

ekil 7; 3 yıllık dönemde yayınlanan halk kültürüne dair yazıların resmi niteli indedir. Nispeten istikrarın görüldü ü aylara göre da ılımda, aylara göre yazı sayıları son derece yetersizdir. Günümüz gazetelerinde bu istikrarın daha da iyile tirilerek korunması yanında, yayınlanan yazı sayılarının da artırılması gerekmektedir. 9, 10, ve 12. aylardaki yazı sayıları ise haddinden fazla dü üktür. Bu grafi in halk kültürümüz lehine resmedilebilmesi için daha fazla çalı ılmalıdır.

ekil 8: 1960, 1961, 1962 Yıllarında, Tercüman Gazetesi'nde Yayınlanan, Halk Kültürüne Dair Yazıların Konulara Göre Dağılım Grafiği

ekil 8'de görüldüğü gibi konulara göre yazılan yazı sayısı bakımından bir istikrarsızlık vardır. 1960, 1961, 1962 yıllarının genel bir görünümünü ortaya koyan bu ekil, ayrıca günümüz gazeteleri için de bir göstergedir. Halk kültürünü korumak ve kollamak bakımından bu durumun iyiye yönelmesi; bunun için de devlet, millet, medya olarak yeni yeni politikalar sergilenmesi gerekmektedir.

ncelenen bu yazılar ve bu yazılardan çıkan ortak ses; “halk kültürümüze dair yazılar medyada daha fazla yer bulmalıdır” eklindedir. Türk kültür ve medeniyetinin asırlar öncesine dayanması, birçok kültüre be iklik yapımı Anadolu’yu içine alması, büyük medeniyet ve kültürlerle zengin bir birikime ulaşması bu gerekliliği ortaya koymaktadır. Bu zenginliği ta imak, gelecek nesillere aktarmak elbirliği gerektirir. te medya unsurlarının burada devreye girmesi kültür emperyalizmi altında ezilmememiz için gerekli bir arttır.

Milli kültürümüz yabancıları imrendirecek ekilde köklü, geni ve zengindir. Tarihin derinliklerine kadar uzanmakta ve kıtalara yayılmış bulunmaktadır. Modern ça da ya ayacak ve mensupları olan bizleri yüceltecek kadar canlı ve orijinaldir. Bütün bunlara rağmen çe itli etkile imlerle de i imin ya anması normaldir. Medeniyetin

gereklerinden olan bu etkileimler kültürümüzü aslından saptırmamalıdır. Nitekim ara tırmamda yer alan yazıların önemli bir kısmı da “Kültür, Medeniyet, Vatanseverlik” başlı altında bu konuda verilmiştir. Bu ve diğer başlıklar altındaki yazılardan bu konuda sonuçlar çıkarılmıştır.

Başta dilimiz olmak üzere, edebiyatımızın, Nasrettin Hoca gibi de erlerimizin, şairlerimizin, dostluk ve yardımlaşma gibi güzel hasletlerimizin, doğum, ölüm, düğün, aile, dini ve milli bayram, mutfak, giyim, kuşam, süslenme gibi örf ve adetlerimizin, halk oyunlarımızın, halk mimarimizin, sanatlarımızın, müziğimiz,... kısacası halk kültürümüzün geçmişiyle başını koparmadan; ama öze ve çığa uyararak yayması kendi elimizdedir. “Nerde o eski bayramlar?” sözünü a zımıza dolamak yerine, içinde bulunduğumuz zamandaki bayramları ve adetlerini korumak, geleceğe aktarmak; hatta eski adetleri tekrar yaşatabilmek için medya – halk elbirliği yapılmalı, gelecek nesillerin de “Nerede o eski bayramlar?” cümlesini kurmasının önüne geçilmelidir. Çünkü elbirliği ve duyarlılık olursa gelecek nesiller zaten eski bayramları yaşayacaktır.

Bu elbirliği ile gazetelerimiz, konuya daha duyarlı yaklaşmalıdır. Bu da kültürümüzle alakalı yazı ve fotoğrafların önemsiz sayfalara atılmamasıyla olabilir. Gazeteler her gün düzenli olarak, konuyla ilgili yayımlayacakları yazılar için ayrı bir sayfa oluşturulmalıdır. Bazı gazetelerde güzel bir şekilde uygulanan bu durum, bazılarında hiç göze çarpmamakta, bazılarında ise “kültür-sanat” adıyla oluşturulan sayfaların içeriğinin, öz kültürümüzle alakalı olmadığı görülmektedir. Bu konuda gerekirse bir yasa çıkarılmalı ve medyanın konuya duyarlılığı sağlanmalıdır. İnsanların “kültür-sanat” a dair gazeteleri okumaları teşvik edilmeli, bu sayede basın da konuya yönelimi sağlanmalıdır. Halk kültürüyle ilgili ve halka yönelik olarak, gazetelerde yarışmalar düzenlenmeli, halk kendi kültürüne özendirilmelidir. Gelecek nesillerimizin, ülke geleceğinin emanetçisi olduğu bilinciyle, gazetelerde çocuklara yönelik sayfa ya da köşeler hazırlanmalı, çocuk ve gençler okumaya teşvik edilmelidir. Bu özelliklere ulaşımı gazetelerin halka ulaşması kolaylaştırılmalıdır.

Ara tırmam sonucunda ortaya çıkan grafik ve tablolara bakıldığında zaman, gazetede yayınlanan yazıların yıllar ve aylara dağılım grafiğinin çok hızlı inişli çıkışlı olduğu görülmektedir. Bu iniş ve çıkışların o dönemde yayınlanan gazetelerin konuya istikrarsız

yaklaşık olarak halindedir. Bu istikrarsızlığın bugün de bazı gazetelerde de olduğu göz önüne alınmalı ve bu durum Türk milli kültürü lehine çevrilmelidir.

Ne var ki, bir milletin hayat damarlarından olan dil ve dilin korunması konusunda, üç yılda hepsi on dört yazı yayınlanmıştır. Bu da Türk diline medya olarak, Tercüman gazetesi başlığında, hiç de önem vermediğimizin bir gerçektir. Güzel Türkçemiz bir zamana kadar doğu kültürünün etkisinden kendini kurtaramamış, Arapça ve Farsçanın istilasına uğramıştır. İmdi ise ibre Batı'ya yönelmiş ve dilimiz önce Fransızca sonra da İngilizcenin istilasına uğramıştır. Vakit geç olmadan bu durumun düzeltilmesi için insanımızın duyarlılığına, gazetelerimize ve genelde medyaya sorumluluklar düşmektedir. Gazeteler bu konuda düzenli yazılarla insanları bilinçlendirmeli, kampanyalar düzenlemeli, kullandıkları dili yabancı kelimelerden mümkün olduğunca arındırarak halka örnek olmalıdırlar. Unutulmamalıdır ki;

Bir milletin dili bozulursa, kültüründe buhranlar başlar. Sanat, edebiyat ve fikir sahalarında çöküntüler meydana gelir. Kitleler birbirlerini anlamaz hale düşerler. Bir milleti içten yıkmak için dilinde anarşi meydana getirmek ve böylece kültürünü çökertmek, ilk baş vurulan hareketlerdir. Düman propaganda ve çalı masının başlıca hedefi budur. Bugün dilimiz de böyle bir tehlikeyle karşı karşıya bulunmaktadır (Timurtaş, 1996).

Varlığını salimiyet'in öncesine dayanan, asırlardır süregelen ahlak edebiyatı geleneğimizin konusunda yazılan yazı sayısının beş olduğu söylemek bile gazetemizin konuya duyarlılığını ortaya koymaya yeterlidir. Ya ayarlanırlardan bu konuda gazeteler yardım alabilir ve onlara en azından bir köşe ayırarak eksikliği giderebilir. Çünkü milli kültürümüzün özünü oluşturan unsurlardan biri de ahlak edebiyatımızdır. Çünkü:

Ahlaklar, Türk kültürünün anlamları, değerleri, kuralları bütününe uygun ahlak anlayışını temsil eden, yatan ve yayan eserlerdir. Ehlendirme kadar eğitim ve öğretim sorumluluğunu da üstlenmişlerdir. Örendiklerini, gördüklerini, algıladıkları estetik duyguları sazları eliyle iir, hikaye ve sohbetlerle dinleyicilerine ulaştırarak onların gözü, kulağı bir anlamda öğretileni ve dostu olmuşturlar (Günay, 1993: 237).

Kültür değerlerimiz arasında müstesna bir yere sahip Nasrettin Hoca ve fıkralarının gerekli yere sahip olabilmesi için toplam on bir yazı yeterli değildir. Çünkü Nasrettin Hocaengin mizahıyla çok daha fazlasını hak etmektedir. Yine gazetelerimizde "Nasrettin Hoca ve Fıkraları" başlıklı köşe oluşturulabilir. Türk milletinin kıvrak zekasını ve mizah anlayışını yansıtan bu değer çocuklarımızın, gençlerimizin hatta yetişkinlerimizin ilgi duyması kaçınılmazdır.

irlerimiz konusunda da i tamamen çı ırından çıkmı tır. Artık “Nerde o eski iirler?” diyecek hale gelmi izdir. Anlayan anlamayan herkes yanlı , basit iirler yazmaktadır. iir konusunda gazetelerde çok az sayıda yazılara rastlanmakta ve daha kötüsü; gazete kö elerinde bu tür basit iirler sıkça yer almaktadır. Bu çıkmazdan bir an önce çıkmak için gazetelerimizin gerçek iirlere ba vurması ve onlarla i birli i yapması faydalı olabilir.

Dostluk, yardımla ma ve e itim Türk milletinin karakterini yansıtan, Türk milletinin yardımseverli ini ve misafirperverli ini ortaya koyan güzel hasletlerdendir. Türk milleti dostunun kara günde de dostudur. Yardımla mayı seven bir millettir bizim milletimiz. Milli de erlere ba lı e itimi savunur, asıl kültürümüzden ödün vermeden muasır medeniyetler seviyesine ancak iyi bir e itimle çıkılaca ma inanırız. Öyleyse dostluk, yardımla ma ve e itim konusunda 1960, 1961, 1962 yıllarında toplam dört yazının yayınlanması konunun önemsenmedi ini gösterir. Bu da vahim bir durumdur. Dostluk ve yardımla manın giderek zayıfladı ı, çıkar ili kilerine döndü ü, e itimin millilikten uzakla maya ba ladı ı günümüzde gazetelerimiz ve di er medya tarafından yayınlara a ırlık verilmelidir.

Evlence ve aile Türk milletinin ve kültürünün temel ta ıdır. Türk milletinin soyunun artarak devamı için yozla maması gereken evlilik ve aile müessesesi geçmi te oldu u gibi günümüzde de yeterince ilgiyi görememekte, ileti imin geli mesi, medyanın kültürümüze uymayan yayınları dolayısıyla derin yaralar alma yolundadır. Gazetelerimizin konuya duyarsız kalması bir yana yayınlarındaki yozla ma topluma sirayet etmektedir. Türk aile yapısını korumak ve yozla mayı önlemek için gazetelerimiz ve medya yayın politikalarını de i tirmeli, aile yapımıza, kültürümüze uygun yayınlara bir an önce ba lamalıdır. Batılı ülkelerin “genç nüfusumuz azalıyor” feryad ü figan etti i bugünlerde, sahip oldu umuz genç potansiyelle ülkemiz, Türk aile yapısına çok ey borçludur. Eski günleri gelecekte aramamak için, medyamızda 1960’lı yıllarda ve günümüzde mevcut olan; kötü, bo yayın politikası Türk milletinin gelece i lehine çevrilmelidir.

Öte yandan “Halk Bilgisi” konusunda 1960, 1961, 1962 yıllarında toplam 52 yazının yer gazetede yer alması ve en çok yazının bu konuda yayınlanmı olması sevindiricidir. Bu gazetenin bu konuya duyarlı yakla tı ını gösterir. Çünkü halkı bilgilendirmek kültür

zenginli inin artmasına neden olur. Bununla birlikte bu konudaki yazıların da halk kültürüne hizmet etme vasfı olmalıdır. Halk kültürüne ters yazılar olmamalıdır. Özünü milli kültürden alan bilgilendirici yazılar olmalıdır.

Kültürümüzün ö elerinden biri de inanı lar konusudur. Bu gruba dini inanı ların yanında; yatırlar, fal, büyü, rüya, fal ve tabiatla ilgili inanı lar da dahildir. Tercüman gazetesinde üç yıl boyunca bu konuda çıkan yazı sayısı 25'i geçmemektedir. Bir saha ara tırması yapıldı ı zaman halkımızda bu konuda bolca malzeme vardır. Nitekim konuyla ilgili saha ara tırmaları yapılmı ve geni malzemeye ula ılmı tır. Gazetelerimiz bu malzemeleri kullanarak sayfalarında bu konuya geni yer verebilir ve kültür zenginli inin artmasına katkıda bulunabilir.

Tiyatro Türk kültürü içinde köklü bir yere sahiptir. Önceleri geleneksel Türk tiyatrosuna; ardında, edebiyattaki batılıla mayla birlikte modern Türk tiyatrosuna be iklik eden kültürümüz bu alanda yeterince birikime sahiptir. Hem göze, hem de kula a hitap eden tiyatroyu önemsemek ve yaymak gerekir. Medya buna öncülük edebilir. Gazeteler sayfalarında tiyatro metinlerine sıkça yer verip, tiyatronun yararları hakkında bilgilendirici yazılar yayınlatabilir, yarı malar ba latabilir. Üç yılda yayımlanan toplam be yazı bu konuda iyi yolda olmadı ımızı gösterir.

Halk ya amı konusu, köy ve ehir olmak üzere iki ba lık altında incelenmi tir. En fazla dikkati çeken husus; köy ve köylü sorunlarına üç yılda toplam üç yazıyla yer verilmi olmasıdır. Bu da gazetelerimizin halkın sorunları ve kültürü yerine daha çok ba ka eylerle ilgilendi inin göstergesidir. Bu durum gazetelerimiz için kötü bir örnektir. Çünkü bu milletin kültür varlı ı köy ve köylüdedir. Memleketimizi, Anadolu'muzu; örf ve adetlerimizi tanımak köylüyü tanımakla olur. Ba ka birisinin onu tanımmasının en iyi yollarından birisi de yayınlardır. Gazetelerimizde ve di er medya unsurlarında köy ve köylüyü tanıtıcı bilgiler verilmelidir. Her sayıda bir ya da birkaç köyümüzü tanıtmak suretiyle i e ba lanabilir.

Yöre yöre, bölge bölge çe itlilik gösteren halk oyunlarımız bu çe itlili i sayesinde kültürümüzün zenginli ini ortaya koyar. Yani halk oyunları için "kültürümüzün temel ta larındandır" desek yanılmı olmayız. Çünkü hakkında nice ara tırmalar, nice tezler yayımlanmı olsa da hala ara tırılacak çok yönü bulunan bir zenginli imizdir. Yalnız Anadolu'da yüzlerce Türk halk oyunu bulundu u sanılmaktadır. Asırlar boyunca Büyük

Okyanus'tan Atlas Okyanusu'na, Rus bozkırlarından Afrika çöllerine ve Hindistan'a kadar fetihler yapmış bir milletin folkloru elbet çok çeşitli ve zengin olacaktır. Türk halkı yabancı oyunları almamış, fakat yabancılar Türk oyunlarını taklit etmişlerdir. Anlatılamayacak kadar zengin olan ve gıpta ile bakılan halk oyunlarımızı korumamız gerekir. Bunun için bu oyunları destekleyip, hemen her etkinlikte ön plana çıkarabiliriz. Gazetelerimizde halk oyunlarını tanıtıcı ve öğretici bilgiler verilebilir. Lüzumsuz birçok oyun köşeleri değil, etkili gazetelerimizde bu lüzumsuzluğun yerini kültürümüze dair yazılar alabilir. Çünkü halk oyunları:

Türk Kültür unsurları içerisinde geçmişte hem fonksiyonları, hem de halk hayatındaki yeri bakımından büyük önem taşıyan halk oyunları, milli kimliği imizi meydana getiren önemli bir kültür unsuru olarak, diğer milletlere nazaran zengin ve çeşitlidir. ... Bu zenginliğin daha da artırılması ve sağlıklı bir biçimde gelecek nesillere iletilmesi; millet olarak dünyada var olma mücadelesine katkı sağlayacaktır (Eroğlu, 1995: 151).

Giyim, kuşam ve süslenme konusu başlı başına bir kültürdür. Örf ve adetlerimize göre konuya erişmek, geçmişteki insanlarımızın giyim ve kuşamlarını ortaya çıkarmak, tanıtmak gazetelerimizin, dolayısıyla medyanın görevi olmalıdır. Çünkü Anadolu'nun her tarafı giyim, kuşama ilgili olarak bir ara tırma konusudur. Bunun için gazetelerimizin moda sayfaları Türk milletine özgü giyim kültürüyle yakından ilgilenmelidir. Fakat milli kültürümüzden ödün vermeden sayfalar hazırlanmalı ve insanlar cezbedilmelidir.

Asırlarca hanlar, hamamlar, kervansaraylar, köprüler, çeşmelerle kendini konutları mimari kültürümüz benimsenmesi ve sahip çıkılması gereken bir unsurdur. Türk milletine has mimari özelliklerin korunabilmesi için gazetelerimizin desteğiyle Bayındırlık ve Şehircilik Bakanlığı'nın harekete geçmesi gerekir. Konuyla ilgili gerekli düzenlemeler yapılmalı ve kültürümüzün ürünü olan mimari yapıların korunması yanında yeni yapılarında mimari kültürümüze uygun olması desteklenmelidir.

Her özel günün kendine has bir mutfak kültürümüz vardır. Oldukça zengin olduğu ayrı bir güzelliğidir. Bu kadar öneme sahip kültür varlığımızın gazetelerimizde çok az yer aldığı kabul edilemez. Aksine bu zenginlik ve güzellik gazetelerimiz için vazgeçilmez bir malzeme olmalıdır. Mutfaklarımızın zengin çeşitleri her sayıda verilecek bir ya da birden fazla tarifle, teatral edici tarzla okuyucunun ilgisine ve damak tadına sunulmalıdır.

Mutfa ımıza olan dünya ilgisi bo una de ildir. bu zevkten Türk milleti mahrum bırakılmamalı ve bilgilendirilmelidir.

Bizi, milletler camiası içinde biz yapan taraf, kültür dedi imiz manevi tarafımızdır. Bu tarafı korumak ve kollamak bütün Türk milletinin milli vazifesi olmalıdır. Dünyaya ayak uydurmak, bilime ve ilime duyarsız kalmamak için medeniyet yolunda ilerlemek gerekir; fakat bu yürüyü te bine imiz öz kültürümüz olmalıdır. Kültürümüzü bir kenara bırakarak, medeniyet yolunda yapılacak bir yolculuk tamiri imkansız sorunlara yol açabilir. Yanlı batılıla ma ve arkla ma bizi temelimizden sarsabilir. Bu durumda, temelimizi sa lam tutmak için vatansever olmak ve vatanseverli e gazete kö elerinde daha fazla yer vermek gerekir. Çünkü vatansever olmayan bir ki i ya da gazete kültür ve medeniyet kavramlarını birbirine karı tırmaktan kendini alıkoyamaz. Onun için medyamız ve gazetelerimiz 1960, 1961, 1962 yıllarında yayınladı ı toplam 25 yazı yerine daha fazla yazı yayınlamalıdır. Gazetelerimizin ve medyamızın amacı; ülkemizi, vatansever Türk evlatlarıyla donatarak ve kültürümüzden ödün vermeyerek, ça da medeniyetler seviyesinin de üstüne çıkarmak olmalıdır. Bu bir hayal de ildir. Türk insanı ve medyası el ele verdi i takdirde, birçok eyde oldu u gibi, bunu da ba aracak güçtedir. Yeter ki kendimize güvenelim ve inanalım!

Bütün bunlardan sonra denilebilir ki:

Türk kültürü"nü temiz ellere kavu turmak için acele reforma ihtiyaç vardır. Kültür Bakanlığı ını teslim alan milliyetçiler bu duruma el koyup, Türk kültürünün yüzeye çıkmasını sa lamalıdır. Yol kenarlarında yıkılmaya terk edilmi hanlar, kervansaraylar; mahalle aralarında, yüksek binalar arasında kaybolmaya ba lamı çe meler, adırvanlar, türbeler, hamamlar, vakıf eserleri tez elden kurtarılmalı ve gelecek Türk insanıma kazandırılmalıdır. Türk kültürünün izlerini ta ıyan davranı mız, ahlâkımız, töremiz, folklorumuz ve her eyimiz yeni ve güçlü ellerden hizmet beklemektedir (Gülensoy, 2006).

Ayrıca folklor açısından Türk dünyasında da bir birliktelik sa lanmalıdır.

Türk dünyasında her ürün, yediveren bir gülün çiçekleri gibi ele alınmalıdır. Bu çiçeklerin bazıı baharda, bazıı yazda, bazıı güzde açabilir. Bazıları tomurcuktur bazıları goncadır. Bazıları dün açmı tır, bazıları bugün açmaktadır, bazıları gelecekte açacaktır. Ama hepsi aynı gülün çiçekleridir, hepsi aynı köke ba lıdır. Bu anlayı içinde Türk dünyasının herhangi bir kö esinde ele alınan bir mesele bütün Türk dünyasındaki çiçeklenmesi ile takip edilmeli ve benimsenen teorilere göre mukayeseli olarak incelenmelidir (O uz, 1997: 8).

“Türk "güzeldir, iyidir, do rudur; güzelliştir, iyiliktir, do ruluktur". Folklor da bütün bu güzelliştir, iyilik ve do rulukları ortaya çıkaran bilim dalımızdır. Devlet bu bilim dalına e ilmeli, maddî ve manevî desteklemelidir.” (Gülensoy 2006).

Tablo 5: 1960, 1961, 1962 yıllarında Tercüman Gazetesinde, Halk Kültürüne Dair Yayınlanan Yazıların Yazarlara Göre Dağılımı

SIRA NO	ADI ve SOYADI	YAYINLANAN YAZI SAYISI
1	Adli MORAN	1
2	Ahmet AKBIYIK	30
3	Ahmet KABAKLI	25
4	Ali Rıza ALP	12
5	Aydoğdu LTER	1
6	Cenap OZANKAN	1
7	Cevdet PERİN	2
8	Dr. Fatma VARI	2
9	Dr. Kamran ENEL	3
10	ED TÖR	34
11	Faruk YENER	2
12	Güne SAVUT	4
13	H. Suat ERGNER	1
14	Haldun TANER	1
15	Halide DOLU	2
16	Hasan B R C K	1
17	İhan K. M MARO LU	1
18	Joseph WH TNEY	8
19	Kadircan KAFLI	28
20	Lütfü AKDOĞAN	2
21	M. SEVİM	7
22	M.S.	1
23	Mithat SERTO LU	1
24	Muammer YAĞAR	2
25	Muhtar TARLAN	9
26	Murat SERTO LU	4
27	Orhan TAHSİN	2
28	Orhan TAĞAN	1
29	Peyami SAFA	10
30	Sabahattin CAN	2
31	Selahattin DEMİRKAN	1
32	Sezen CUMHUR	2
33	Tanju CILIZO LU	3
34	Tevfik EROL	2
35	Ünal SAKMAN	1
36	V.T.	6
37	Yarkın DAĞKILIÇ	1
TOPLAM		224

Tablo 5; 1960, 1961, 1962 yılları Tercüman gazetesinde, halk kültürüne dair yazıların yazarlarını göstermektedir. Bu tablo alfabetik sıraya göre düzenlenmiş ve yazarı belli olmayan yazılar “editör” başlığı altında sayılmıştır. Ayrıca M.S., V.T. gibi yazar adı kısaltmaları gazetede geçtiği ekleriyle verilmiştir. Yazarlar arasında edebiyatımız ve

kültürümüz açısından müstesna yere sahip olanlar bulundu u gibi, adını ilk defa duydu umuz ki iler de vardır.

Yazarı belli olmayan ve genel niteli i ta ıyan yazıları bir kenara bırakırsak, halk kültürüyle alakalı 30 yazıyla en fazla yazıyı Ahmet AKBIYIK' ın yazdı ını görürüz. Kadircan KAFLI da 28 yazıyla ikinci sıradaki yerini aldıktan sonra üçüncü sıraya 25 yazıyla Ahmet KABAKLI' yı koymak mümkündür. Bu yazarlarımızı 12 yazıyla Ali Rıza ALP, 10 yazıyla da edebiyatımızın müstesna siması Peyami SAFA izler. Toplam (editör de dahil) 37 yazarımızın yazılarına rastlandı ı 1960, 1961, 1962 yılları Tercüman gazetesinde saydı ımız yazarlar dı ında di er yazarlarımız da halk kültürüyle ilgili son derece bilgilendirici yazılar yazmı lardır.

KAYNAKÇA

- BAH O LU, Ay egül (2005), “Halk Kültürü Alan Ara tırmalarında Medya Faktörü”
http://www.folklor.org.tr/icerik/haber_detay.asp?id=84 - 70k, 18.03.2006
- B LG N, Cihangir (2006), “Halk Bilimi (Folklor)”
http://www.lazuri.com/tkvani_ncarepe/ c_b_folklor_halk_bilimi.html, 12.01.2006
- ERO LU, Türker (1995), Do u ve Güneydo u Anadolu’da Halkoyunları ve Halayların ncelenmesi, 1. Baskı, Kılıçaslan Mat., Ank.
- Foreignpolicy (2006), “Medya ya da Kitle leti im Araçları”
<http://www.foreignpolicy.org.tr/turkish/dosyalar/bilginingucuvemedia.htm>,
- GÖKALP, Ziya (1995), Türk Medeniyeti Tarihi, 2. Baskı, Toker Yayınları, st.
- GÜLENSOY, Tuncer (2006), “Çin Tarihlerinde Türk’lere Verilen Adlar”
http://www.istiklalgazetesi.com.tr/yeni_sayfa_92.htm - 60k, 18.03.2006
- GÜNAY, Umay (1993), Türkiye’de A ık Tarzı iir Gelene i ve Rüya Motifi, 1. Baskı, Akça Yayınları, Ankara
- NAN, Akif (2006), Edebiyat ve Medeniyet Üzerine, 2. Baskı, E itim-Bir-Sen Yayınları, Ankara
- O UZ, M. Öcal (1997), “Türk Dünyası Folklorunda Yeni Yöntem Arayı ları”, Milli Folklor, Yıl 9, Sayı 33, Bahar, s. 6
- KAFESO LU, brahim (1995), Türk Milli Kültürü, 12. Baskı, Bo aziçi Yayınları, st.
- KALAYCI, Bircan (2005), “Halk Bilimi/Folklor, Tarihsel Süreç”
http://www.folklor.org.tr/turkish/halkbilim_genel.htm, 26.08.2005
- KOÇKAR, M.Tekin (2005), “Halkbilim (folklor), Tanımı,Alanı,Amacı”
<http://www.geocities.com/halkbilim/halkbilgir.html>, 18.03.2006
- ÖRNEK,Sedat Veyis (1995), Türk Halk Bilimi, Kültür Bakanlı ı Yay., Ank., s. 7
- T MURTA , F. Kadri (1996), Diller ve Türkçemiz (Hazırlayan:Mustafa Özkan), 1.Baskı, Alfa Basım Yayım Da ıtım, st.
- insanbilimleri (2006), “Türkiye’de Medya Gerçe i”
<http://www.insanbilimleri.com/makaleler/ sosyoloji/ GunumuzTurkiyesinde Medya.htm ,>
18.02.2006
- Ödev sitesi (2006), “Türkiye’de Medya”
http://www.odevsitesi.com/g_ arama.asp?r=3&sayfa=1&komut=1&kelime=medya %20ve%20dil, 02.02.2006

Ödevsitesi (2006), “Kitle İletim Araçları”

[http://www.odevsitesi.com/g_arama.asp?r=3&sayfa=1&komut=1&kelime=medya
%20ve%20dil](http://www.odevsitesi.com/g_arama.asp?r=3&sayfa=1&komut=1&kelime=medya%20ve%20dil), 02.02.2006

ÖZGEÇM

Faruk ÖZSARAÇ, 1972 yılında Ni de ilinin Çiftlik ilçesine ba lı Azatlı kasabasında do du. İlkö renimini Azatlı kasabasında tamamladı. Lise ö renimini 1994 yılında Ni de'de tamamladıktan sonra aynı yıl Afyon Kocatepe Üniversitesi, U ak E itim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı E itimi bölümünü kazandı. 1998 yılında lisans e itimini tamamladı.

Üniversiteyi bitirdi i yıl Sakarya'da özel bir dershanede Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenli i görevine ba ladı. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne ba lı Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Halkbilimi dalında yüksek lisans ö renimine ba ladı. ki yıl Sakarya'da görev yaptıktan sonra 2000 yılında Adana'nın Kozan ilçesinde özel bir dershanede bir yıl daha ö retmenlik görevini yürüttü. Ardından 2001 yılında Konya'nın Akören ilçesine ba lı Avdan kasabasında, MEB'e ba lı resmi ilkö retim okulunda üç yıl görev yaptı. Halen 2004 yılında atandı ı Aksaray ili, A açören ilçesi, A açören Çok Programlı Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı ö retmeni olarak görev yapmaktadır.